Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

୧୭। ଚତ୍ତାଲୀସନିପାତୋ

[୫୨୧] ୧। ତେସକୁଣଜାତକୱଣ୍ଣନା

ୱେସ୍ସନ୍ତରଂ’ତଂ ପୁଚ୍ଛାମୀତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ କୋସଲରଞ୍ଞୋ ଓୱାଦୱସେନ କଥେସି। ତଞ୍ହି ରାଜାନଂ ଧମ୍ମସ୍ସୱନତ୍ଥାଯ ଆଗତଂ ସତ୍ଥା ଆମନ୍ତେତ୍ୱା “ମହାରାଜ, ରଞ୍ଞା ନାମ ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେତବ୍ବଂ, ଯସ୍ମିଞ୍ହି ସମଯେ ରାଜାନୋ ଅଧମ୍ମିକା ହୋନ୍ତି, ରାଜଯୁତ୍ତାପି ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଧମ୍ମିକା ହୋନ୍ତୀ”ତି ଚତୁକ୍କନିପାତେ (ଅ। ନି। ୪।୭୦) ଆଗତସୁତ୍ତନଯେନ ଓୱଦିତ୍ୱା ଅଗତିଗମନେ ଅଗତିଅଗମନେ ଚ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ଆନିସଂସଞ୍ଚ କଥେତ୍ୱା “ସୁପିନକୂପମା କାମା”ତିଆଦିନା ନଯେନ କାମେସୁ ଆଦୀନୱଂ ୱିତ୍ଥାରେତ୍ୱା, “ମହାରାଜ, ଇମେସଞ୍ହି ସତ୍ତାନଂ –

‘ମଚ୍ଚୁନା ସଙ୍ଗରୋ ନତ୍ଥି, ଲଞ୍ଜଗ୍ଗାହୋ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ଯୁଦ୍ଧଂ ନତ୍ଥି ଜଯୋ ନତ୍ଥି, ସବ୍ବେ ମଚ୍ଚୁପରାଯଣା’।

ତେସଂ ପରଲୋକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ଠପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନା କତଂ କଲ୍ୟାଣକମ୍ମଂ ଅଞ୍ଞା ପତିଟ୍ଠା ନାମ ନତ୍ଥି। ଏୱଂ ଇତ୍ତରପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ ଅୱସ୍ସଂ ପହାତବ୍ବଂ, ନ ଯସଂ ନିସ୍ସାଯ ପମାଦଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଅପ୍ପମତ୍ତେନେୱ ହୁତ୍ୱା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପୋରାଣକରାଜାନୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେପି ବୁଦ୍ଧେ ପଣ୍ଡିତାନଂ ଓୱାଦେ ଠତ୍ୱା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେତ୍ୱା ଦେୱନଗରଂ ପୂରଯମାନା ଗମିଂସୂ”ତି ୱତ୍ୱା ତେନ ଯାଚିତୋ ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ବାରାଣସିଯଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ଅପୁତ୍ତକୋ ଅହୋସି, ପତ୍ଥେନ୍ତୋପି ପୁତ୍ତଂ ୱା ଧୀତରଂ ୱା ନ ଲଭି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦିୱସଭାଗଂ ଉଯ୍ୟାନେ କୀଳିତ୍ୱା ମଙ୍ଗଲସାଲରୁକ୍ଖମୂଲେ ସଯନଂ ଅତ୍ଥରାପେତ୍ୱା ଥୋକଂ ନିଦ୍ଦାଯିତ୍ୱା ପବୁଦ୍ଧୋ ସାଲରୁକ୍ଖଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ସକୁଣକୁଲାୱକଂ ପସ୍ସି, ସହ ଦସ୍ସନେନେୱସ୍ସ ସିନେହୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ସୋ ଏକଂ ପୁରିସଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା “ଇମଂ ରୁକ୍ଖଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଏତସ୍ମିଂ କୁଲାୱକେ କସ୍ସଚି ଅତ୍ଥିତଂ ୱା ନତ୍ଥିତଂ ୱା ଜାନାହୀ”ତି ଆହ। ସୋ “ସାଧୁ, ଦେୱା”ତି ୱତ୍ୱା ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ତୀଣି ଅଣ୍ଡକାନି ଦିସ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା “ତେନ ହି ଏତେସଂ ଉପରି ନାସୱାତଂ ମା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସୀ”ତି ୱତ୍ୱା “ଚଙ୍କୋଟକେ କପ୍ପାସପିଚୁଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ତାନି ଅଣ୍ଡକାନି ଠପେତ୍ୱା ସଣିକଂ ଓତରାହୀ”ତି ଓତାରାପେତ୍ୱା ଚଙ୍କୋଟକଂ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା “କତରସକୁଣଣ୍ଡକାନି ନାମେତାନୀ”ତି ଅମଚ୍ଚେ ପୁଚ୍ଛି। ତେ “ମଯଂ ନ ଜାନାମ, ନେସାଦା ଜାନିସ୍ସନ୍ତୀ”ତି ୱଦିଂସୁ। ରାଜା ନେସାଦେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି। ନେସାଦା, “ମହାରାଜ, ତେସୁ ଏକଂ ଉଲୂକଅଣ୍ଡଂ, ଏକଂ ସାଲିକାଅଣ୍ଡଂ, ଏକଂ ସୁୱକଅଣ୍ଡ”ନ୍ତି କଥଯିଂସୁ। କିଂ ପନ ଏକସ୍ମିଂ କୁଲାୱକେ ତିଣ୍ଣଂ ସକୁଣିକାନଂ ଅଣ୍ଡାନି ହୋନ୍ତୀତି। ଆମ, ଦେୱ, ପରିପନ୍ଥେ ଅସତି ସୁନିକ୍ଖିତ୍ତାନି ନ ନସ୍ସନ୍ତୀତି। ରାଜା ତୁସ୍ସିତ୍ୱା “ଇମେ ମମ ପୁତ୍ତା ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀ”ତି ତାନି ତୀଣି ଅଣ୍ଡାନି ତଯୋ ଅମଚ୍ଚେ ପଟିଚ୍ଛାପେତ୍ୱା “ଇମେ ମଯ୍ହଂ ପୁତ୍ତା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ତୁମ୍ହେ ସାଧୁକଂ ପଟିଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ଅଣ୍ଡକୋସତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତକାଲେ ମମାରୋଚେଯ୍ୟାଥା”ତି ଆହ। ତେ ତାନି ସାଧୁକଂ ରକ୍ଖିଂସୁ।

ତେସୁ ପଠମଂ ଉଲୂକଅଣ୍ଡଂ ଭିଜ୍ଜି। ଅମଚ୍ଚୋ ଏକଂ ନେସାଦଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା “ତ୍ୱଂ ଇତ୍ଥିଭାୱଂ ୱା ପୁରିସଭାୱଂ ୱା ଜାନାହୀ”ତି ୱତ୍ୱା ତେନ ତଂ ୱୀମଂସିତ୍ୱା “ପୁରିସୋ”ତି ୱୁତ୍ତେ ରାଜାନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା “ପୁତ୍ତୋ ତେ, ଦେୱ, ଜାତୋ”ତି ଆହ। ରାଜା ତୁଟ୍ଠୋ ତସ୍ସ ବହୁଂ ଧନଂ ଦତ୍ୱା “ପୁତ୍ତକଂ ମେ ସାଧୁକଂ ପଟିଜଗ୍ଗ, ‘ୱେସ୍ସନ୍ତରୋ’ତି ଚସ୍ସ ନାମଂ କରୋହୀ”ତି ୱତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜେସି। ସୋ ତଥା ଅକାସି। ତତୋ କତିପାହଚ୍ଚଯେନ ସାଲିକାଅଣ୍ଡଂ ଭିଜ୍ଜି। ସୋପି ଅମଚ୍ଚୋ ତଂ ନେସାଦେନ ୱୀମଂସାପେତ୍ୱା “ଇତ୍ଥୀ”ତି ସୁତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା “ଧୀତା ତେ, ଦେୱ, ଜାତା”ତି ଆହ। ରାଜା ତୁଟ୍ଠୋ ତସ୍ସପି ବହୁଂ ଧନଂ ଦତ୍ୱା “ଧୀତରଂ ମେ ସାଧୁକଂ ପଟିଜଗ୍ଗ, ‘କୁଣ୍ଡଲିନୀ’ତି ଚସ୍ସା ନାମଂ କରୋହୀ”ତି ୱତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜେସି। ସୋପି ତଥା ଅକାସି। ପୁନ କତିପାହଚ୍ଚଯେନ ସୁୱକଅଣ୍ଡଂ ଭିଜ୍ଜି। ସୋପି ଅମଚ୍ଚୋ ନେସାଦେନ ତଂ ୱୀମଂସିତ୍ୱା “ପୁରିସୋ”ତି ୱୁତ୍ତେ ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା “ପୁତ୍ତୋ ତେ, ଦେୱ, ଜାତୋ”ତି ଆହ। ରାଜା ତୁଟ୍ଠୋ ତସ୍ସପି ବହୁଂ ଧନଂ ଦତ୍ୱା “ପୁତ୍ତସ୍ସ ମେ ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ମଙ୍ଗଲଂ କତ୍ୱା ‘ଜମ୍ବୁକୋ’ତିସ୍ସ ନାମଂ କରୋହୀ”ତି ୱତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜେସି। ସୋପି ତଥା ଅକାସି। ତେ ତଯୋପି ସକୁଣା ତିଣ୍ଣଂ ଅମଚ୍ଚାନଂ ଗେହେସୁ ରାଜକୁମାରପରିହାରେନେୱ ୱଡ୍ଢନ୍ତି। ରାଜା “ମମ ପୁତ୍ତୋ, ମମ ଧୀତା”ତି ୱୋହରତି। ଅଥସ୍ସ ଅମଚ୍ଚା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଅୱହସନ୍ତି “ପସ୍ସଥ, ଭୋ, ରଞ୍ଞୋ କିରିଯଂ, ତିରଚ୍ଛାନଗତେପି ‘ପୁତ୍ତୋ ମେ, ଧୀତା ମେ’ତି ୱଦନ୍ତୋ ୱିଚରତୀ”ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମେ ଅମଚ୍ଚା ଏତେସଂ ମମ ପୁତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦଂ ନ ଜାନନ୍ତି, ପାକଟଂ ନେସଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି। ଅଥେକଂ ଅମଚ୍ଚଂ ୱେସ୍ସନ୍ତରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ପେସେସି – ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ପିତା ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତୁକାମୋ, କଦା କିର ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛତୂ’’ତି। ସୋ ଅମଚ୍ଚୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱେସ୍ସନ୍ତରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତଂ ସାସନଂ ଆରୋଚେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ୱେସ୍ସନ୍ତରୋ ଅତ୍ତନୋ ପଟିଜଗ୍ଗକଂ ଅମଚ୍ଚଂ ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ‘‘ମଯ୍ହଂ କିର ପିତା ମଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତୁକାମୋ, ତସ୍ସ ଇଧାଗତସ୍ସ ସକ୍କାରଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, କଦା ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ଅମଚ୍ଚୋ ‘‘ଇତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ତୱ ପିତା ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ଆହ। ତଂ ସୁତ୍ୱା ୱେସ୍ସନ୍ତରୋ ‘‘ପିତା ମେ ଇତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜେସି। ସୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆଚିକ୍ଖି। ରାଜା ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ପୁତ୍ତସ୍ସ ନିୱେସନଂ ଅଗମାସି। ୱେସ୍ସନ୍ତରୋ ରଞ୍ଞୋ ମହନ୍ତଂ ସକ୍କାରଂ କାରେସି, ଅନ୍ତମସୋ ଦାସକମ୍ମକାରାନମ୍ପି ସକ୍କାରଂ କାରେସି। ରାଜା ୱେସ୍ସନ୍ତରସକୁଣସ୍ସ ଗେହେ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ଯସଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ସକଂ ନିୱେସନଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜଙ୍ଗଣେ ମହନ୍ତଂ ମଣ୍ଡପଂ କାରାପେତ୍ୱା ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତମଣ୍ଡପମଜ୍ଝେ ମହାଜନପରିୱାରୋ ନିସୀଦିତ୍ୱା ‘‘ୱେସ୍ସନ୍ତରଂ ଆନେତୂ’’ତି ଅମଚ୍ଚସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ପେସେସି। ଅମଚ୍ଚୋ ୱେସ୍ସନ୍ତରଂ ସୁୱଣ୍ଣପୀଠେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଆନେସି। ୱେସ୍ସନ୍ତରସକୁଣୋ ପିତୁ ଅଙ୍କେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପିତରା ସହ କୀଳିତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ସୁୱଣ୍ଣପୀଠେ ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ରାଜା ମହାଜନମଜ୍ଝେ ରାଜଧମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୧।

‘‘ୱେସ୍ସନ୍ତରଂ ତଂ ପୁଚ୍ଛାମି, ସକୁଣ ଭଦ୍ଦମତ୍ଥୁ ତେ;

ରଜ୍ଜଂ କାରେତୁକାମେନ, କିଂ ସୁ କିଚ୍ଚଂ କତଂ ୱର’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସକୁଣାତି ତଂ ଆଲପତି। କିଂ ସୂତି କତରଂ କିଚ୍ଚଂ କତଂ ୱରଂ ଉତ୍ତମଂ ହୋତି, କଥେହି ମେ, ତାତ, ସକଲଂ ରାଜଧମ୍ମନ୍ତି ଏୱଂ କିର ତଂ ସୋ ପୁଚ୍ଛି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ୱେସ୍ସନ୍ତରୋ ପଞ୍ହଂ ଅକଥେତ୍ୱାୱ ରାଜାନଂ ତାୱ ପମାଦେନ ଚୋଦେନ୍ତୋ ଦୁତିଯଂ ଗାଥମାହ –

୨।

‘‘ଚିରସ୍ସଂ ୱତ ମଂ ତାତୋ, କଂସୋ ବାରାଣସିଗ୍ଗହୋ;

ପମତ୍ତୋ ଅପ୍ପମତ୍ତଂ ମଂ, ପିତା ପୁତ୍ତଂ ଅଚୋଦଯୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ତାତୋତି ପିତା। କଂସୋତି ଇଦଂ ତସ୍ସ ନାମଂ। ବାରାଣସିଗ୍ଗହୋତି ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ବାରାଣସିଂ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ୱତ୍ତନ୍ତୋ। ପମତ୍ତୋତି ଏୱରୂପାନଂ ପଣ୍ଡିତାନଂ ସନ୍ତିକେ ୱସନ୍ତୋ ପଞ୍ହସ୍ସ ଅପୁଚ୍ଛନେନ ପମତ୍ତୋ। ଅପ୍ପମତ୍ତଂ ମନ୍ତି ସୀଲାଦିଗୁଣଯୋଗେନ ମଂ ଅପ୍ପମତ୍ତଂ। ପିତାତି ପୋସକପିତା। ଅଚୋଦଯୀତି ଅମଚ୍ଚେହି ‘‘ତିରଚ୍ଛାନଗତେ ପୁତ୍ତେ କତ୍ୱା ୱୋହରତୀ’’ତି ଅୱହସିଯମାନୋ ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଚିରସ୍ସଂ ଅଜ୍ଜ ଚୋଦେସି, ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛୀତି ୱଦତି।

ଏୱଂ ସୋ ଇମାଯ ଗାଥାଯ ଚୋଦେତ୍ୱା ‘‘ମହାରାଜ, ରଞ୍ଞା ନାମ ତୀସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଠତ୍ୱା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ରାଜଧମ୍ମଂ କଥେନ୍ତୋ ଇମା ଗାଥାଯୋ ଆହ –

୩।

‘‘ପଠମେନେୱ ୱିତଥଂ, କୋଧଂ ହାସଂ ନିୱାରଯେ;

ତତୋ କିଚ୍ଚାନି କାରେଯ୍ୟ, ତଂ ୱତଂ ଆହୁ ଖତ୍ତିଯ।

୪।

‘‘ଯଂ ତ୍ୱଂ ତାତ ତପୋକମ୍ମଂ, ପୁବ୍ବେ କତମସଂସଯଂ;

ରତ୍ତୋ ଦୁଟ୍ଠୋ ଚ ଯଂ କଯିରା, ନ ତଂ କଯିରା ତତୋ ପୁନ।

୫।

‘‘ଖତ୍ତିଯସ୍ସ ପମତ୍ତସ୍ସ, ରଟ୍ଠସ୍ମିଂ ରଟ୍ଠୱଡ୍ଢନ;

ସବ୍ବେ ଭୋଗା ୱିନସ୍ସନ୍ତି, ରଞ୍ଞୋ ତଂ ୱୁଚ୍ଚତେ ଅଘଂ।

୬।

‘‘ସିରୀ ତାତ ଅଲକ୍ଖୀ ଚ, ପୁଚ୍ଛିତା ଏତଦବ୍ରୱୁଂ;

ଉଟ୍ଠାନୱୀରିଯେ ପୋସେ, ରମାହଂ ଅନୁସୂଯକେ।

୭।

‘‘ଉସୂଯକେ ଦୁହଦଯେ, ପୁରିସେ କମ୍ମଦୁସ୍ସକେ;

କାଳକଣ୍ଣୀ ମହାରାଜ, ରମତି ଚକ୍କଭଞ୍ଜନୀ।

୮।

‘‘ସୋ ତ୍ୱଂ ସବ୍ବେ ସୁହଦଯୋ, ସବ୍ବେସଂ ରକ୍ଖିତୋ ଭୱ;

ଅଲକ୍ଖିଂ ନୁଦ ମହାରାଜ, ଲକ୍ଖ୍ୟା ଭୱ ନିୱେସନଂ।

୯।

‘‘ସ ଲକ୍ଖୀଧିତିସମ୍ପନ୍ନୋ, ପୁରିସୋ ହି ମହଗ୍ଗତୋ;

ଅମିତ୍ତାନଂ କାସିପତି, ମୂଲଂ ଅଗ୍ଗଞ୍ଚ ଛିନ୍ଦତି।

୧୦।

‘‘ସକ୍କୋପି ହି ଭୂତପତି, ଉଟ୍ଠାନେ ନପ୍ପମଜ୍ଜତି;

ସ କଲ୍ୟାଣେ ଧିତିଂ କତ୍ୱା, ଉଟ୍ଠାନେ କୁରୁତେ ମନୋ।

୧୧।

‘‘ଗନ୍ଧବ୍ବା ପିତରୋ ଦେୱା, ସାଜୀୱା ହୋନ୍ତି ତାଦିନୋ;

ଉଟ୍ଠାହତୋ ଅପ୍ପମଜ୍ଜତୋ, ଅନୁତିଟ୍ଠନ୍ତି ଦେୱତା।

୧୨।

‘‘ସୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଅକ୍କୁଦ୍ଧୋ, ତାତ କିଚ୍ଚାନି କାରୟ;

ୱାୟମସ୍ସୁ ଚ କିଚ୍ଚେସୁ, ନାଲସୋ ୱିନ୍ଦତେ ସୁଖଂ।

୧୩।

‘‘ତତ୍ଥେୱ ତେ ୱତ୍ତପଦା, ଏସାୱ ଅନୁସାସନୀ;

ଅଲଂ ମିତ୍ତେ ସୁଖାପେତୁଂ, ଅମିତ୍ତାନଂ ଦୁଖାୟ ଚା’’ତି।

ତତ୍ଥ ପଠମେନେୱ ୱିତଥନ୍ତି, ତାତ, ରାଜା ନାମ ଆଦିତୋୱ ମୁସାୱାଦଂ ନିୱାରୟେ। ମୁସାୱାଦିନୋ ହି ରଞ୍ଞୋ ରଟ୍ଠଂ ନିରୋଜଂ ହୋତି, ପଥୱିୟା ଓଜା କମ୍ମକରଣଟ୍ଠାନତୋ ସତ୍ତରତନମତ୍ତଂ ହେଟ୍ଠା ଭସ୍ସତି, ତତୋ ଆହାରେ ୱା ତେଲମଧୁଫାଣିତାଦୀସୁ ୱା ଓସଧେସୁ ଓଜା ନ ହୋତି। ନିରୋଜାହାରଭୋଜନା ମନୁସ୍ସା ବହ୍ୱାବାଧା ହୋନ୍ତି, ରଟ୍ଠେ ଥଲଜଲପଥେସୁ ଆୟୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି, ତସ୍ମିଂ ଅନୁପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେ ରାଜାନୋ ଦୁଗ୍ଗତା ହୋନ୍ତି। ତେ ସେୱକେ ସଙ୍ଗଣ୍ହିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଅସଙ୍ଗହିତା ସେୱକା ରାଜାନଂ ଗରୁଚିତ୍ତେନ ନ ଓଲୋକେନ୍ତି। ଏୱଂ, ତାତ, ମୁସାୱାଦୋ ନାମେସ ନିରୋଜୋ, ନ ସୋ ଜୀୱିତହେତୁପି କାତବ୍ବୋ, ସଚ୍ଚଂ ପନ ସାଦୁତରଂ ରସାନନ୍ତି ତଦେୱ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଅପିଚ ମୁସାୱାଦୋ ନାମ ଗୁଣପରିଧଂସକୋ ୱିପତ୍ତିପରିୟୋସାନୋ, ଦୁତିୟଚିତ୍ତୱାରେ ଅୱୀଚିପରାୟଣଂ କରୋତି। ଇମସ୍ମିଂ ପନତ୍ଥେ ‘‘ଧମ୍ମୋ ହୱେ ହତୋ ହନ୍ତୀ’’ତି ଚେତିୟଜାତକଂ (ଜା। ୧।୮।୪୫ ଆଦୟୋ) କଥେତବ୍ବଂ।

କୋଧନ୍ତି, ତାତ, ରାଜା ନାମ ପଠମମେୱ କୁଞ୍ଚନଲକ୍ଖଣଂ କୋଧମ୍ପି ନିୱାରେୟ୍ୟ। ତାତ, ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି କୋଧୋ ଖିପ୍ପଂ ମତ୍ଥକଂ ନ ପାପୁଣାତି, ରାଜୂନଂ ପାପୁଣାତି। ରାଜାନୋ ନାମ ୱାଚାୱୁଧା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଓଲୋକିତମତ୍ତେନାପି ପରଂ ୱିନାସେନ୍ତି, ତସ୍ମା ରଞ୍ଞା ଅଞ୍ଞେହି ମନୁସ୍ସେହି ଅତିରେକତରଂ ନିକ୍କୋଧେନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ଖନ୍ତିମେତ୍ତାନୁଦ୍ଦୟାସମ୍ପନ୍ନେନ ଅତ୍ତନୋ ପିୟପୁତ୍ତଂ ୱିୟ ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତେନ ଭୱିତବ୍ବଂ। ତାତ, ଅତିକୋଧନୋ ନାମ ରାଜା ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୟସଂ ରକ୍ଖିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଇମସ୍ସ ପନତ୍ଥସ୍ସ ଦୀପନତ୍ଥଂ ଖନ୍ତିୱାଦିଜାତକ- (ଜା। ୧।୪।୪୯ ଆଦୟୋ) ଚୂଳଧମ୍ମପାଲଜାତକାନି (ଜା। ୧।୫।୪୪ ଆଦୟୋ) କଥେତବ୍ବାନି। ଚୂଳଧମ୍ମପାଲଜାତକସ୍ମିଞ୍ହି ମହାପତାପନୋ ନାମ ରାଜା ପୁତ୍ତଂ ଘାତେତ୍ୱା ପୁତ୍ତସୋକେନ ହଦୟେନ ଫଲିତେନ ମତାୟ ଦେୱିୟା ସୟମ୍ପି ଦେୱିଂ ଅନୁସୋଚନ୍ତୋ ହଦୟେନ ଫଲିତେନେୱ ମରି। ଅଥ ତେ ତୟୋପି ଏକଆଳାହନେୱ ଝାପେସୁଂ। ତସ୍ମା ରଞ୍ଞା ପଠମମେୱ ମୁସାୱାଦଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଦୁତିୟଂ କୋଧୋ ୱଜ୍ଜେତବ୍ବୋ।

ହାସନ୍ତି ହସ୍ସଂ, ଅୟମେୱ ୱା ପାଠୋ। ତେସୁ ତେସୁ କିଚ୍ଚେସୁ ଉପ୍ପିଲାୱିତଚିତ୍ତତାୟ କେଳିଇସୀଲତଂ ପରିହାସଂ ନିୱାରେୟ୍ୟ। ତାତ, ରଞ୍ଞା ନାମ କେଳିଇସୀଲେନ ନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ଅପରପତ୍ତିୟେନ ହୁତ୍ୱା ସବ୍ବାନି କିଚ୍ଚାନି ଅତ୍ତପଚ୍ଚକ୍ଖେନେୱ କାତବ୍ବାନି। ଉପ୍ପିଲାୱିତଚିତ୍ତୋ ହି ରାଜା ଅତୁଲେତ୍ୱା କମ୍ମାନି କରୋନ୍ତୋ ଲଦ୍ଧଂ ୟସଂ ୱିନାସେତି। ଇମସ୍ମିଂ ପନତ୍ଥେ ସରଭଙ୍ଗଜାତକେ (ଜା। ୨।୧୭।୫୦ ଆଦୟୋ) ପୁରୋହିତସ୍ସ ୱଚନଂ ଗହେତ୍ୱା ଦଣ୍ଡକିରଞ୍ଞୋ କିସୱଚ୍ଛେ ଅପରଜ୍ଝିତ୍ୱା ସହ ରଟ୍ଠେନ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିତ୍ୱା କୁକ୍କୁଳଅନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତଭାୱୋ ଚ ମାତଙ୍ଗଜାତକେ (ଜା। ୧।୧୫।୧ ଆଦୟୋ) ମଜ୍ଝରଞ୍ଞୋ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ କଥଂ ଗହେତ୍ୱା ମାତଙ୍ଗତାପସେ ଅପରଜ୍ଝିତ୍ୱା ସହ ରଟ୍ଠେନ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତଭାୱୋ ଚ ଘଟପଣ୍ଡିତଜାତକେ (ଜା। ୧।୧୦।୧୬୫ ଆଦୟୋ) ଦସଭାତିକରାଜଦାରକାନଂ ମୋହମୂଳହାନଂ ୱଚନଂ ଗହେତ୍ୱା କଣ୍ହଦୀପାୟନେ ଅପରଜ୍ଝିତ୍ୱା ୱାସୁଦେୱକୁଲସ୍ସ ନାସିତଭାୱୋ ଚ କଥେତବ୍ବୋ।

ତତୋ କିଚ୍ଚାନି କାରେୟ୍ୟାତି ଏୱଂ, ତାତ, ପଠମଂ ମୁସାୱାଦଂ ଦୁତିୟଂ କୋଧଂ ତତିୟଂ ଅଧମ୍ମହାସଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ତତୋ ପଚ୍ଛା ରାଜା ରଟ୍ଠୱାସୀନଂ କତ୍ତବ୍ବକିଚ୍ଚାନି କାରେୟ୍ୟ। ତଂ ୱତଂ ଆହୁ ଖତ୍ତିୟାତି, ଖତ୍ତିୟମହାରାଜ, ୟଂ ମୟା ୱୁତ୍ତଂ, ଏତଂ ରଞ୍ଞୋ ୱତସମାଦାନନ୍ତି ପୋରାଣକପଣ୍ଡିତା କଥୟିଂସୁ।

ନ ତଂ କୟିରାତି ୟଂ ତୟା ରାଗାଦିୱସେନ ପଚ୍ଛା ତାପକରଂ କମ୍ମଂ କତଂ ହୋତି, ତତୋ ପୁବ୍ବେ କତତୋ ପୁନ ତାଦିସଂ କମ୍ମଂ ନ କୟିରା, ମା କରେୟ୍ୟାସି, ତାତାତି। ୱୁଚ୍ଚତେତି ତଂ ରଞ୍ଞୋ ଅଘନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ପୋରାଣକପଣ୍ଡିତା କଥୟିଂସୁ। ସିରୀତି ଇଦଂ ୱେସ୍ସନ୍ତରସକୁଣୋ ପୁବ୍ବେ ବାରାଣସିୟଂ ପୱତ୍ତିତକାରଣଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ। ତତ୍ଥ ଅବ୍ରୱୁନ୍ତି ସୁଚିପରିୱାରସେଟ୍ଠିନା ପୁଚ୍ଛିତା କଥୟିଂସୁ। ଉଟ୍ଠାନୱୀରିୟେତି ୟୋ ପୋସୋ ଉଟ୍ଠାନେ ୱୀରିୟେ ଚ ପତିଟ୍ଠିତୋ, ନ ଚ ପରେସଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ଉସୂୟତି, ତସ୍ମିଂ ଅହଂ ଅଭିରମାମୀତି ଆହ। ଏୱଂ ତାୱ ତାତ ସିରୀ

କଥେସି। ଉସୂୟକେତି ଅଲକ୍ଖୀ ପନ, ତାତ, ପୁଚ୍ଛିତା ଅହଂ ପରସମ୍ପତ୍ତିଉସୂୟକେ ଦୁହଦୟେ ଦୁଚିତ୍ତେ କଲ୍ୟାଣକମ୍ମଦୂସକେ ଯୋ କଲ୍ୟାଣକମ୍ମଂ ଦୁସ୍ସନ୍ତୋ ଅପ୍ପିୟାୟନ୍ତୋ ଅଟ୍ଟୀୟନ୍ତୋ ନ କରୋତି, ତସ୍ମିଂ ଅଭିରମାମୀତି ଆହ। ଏୱଂ ସା କାଳଅକଣ୍ଣୀ, ମହାରାଜ, ରମତି ପତିରୂପଦେସୱାସାଦିନୋ କୁସଲଚକ୍କସ୍ସ ଭଞ୍ଜନୀ।

ସୁହଦୟୋତି ସୁନ୍ଦରଚିତ୍ତୋ ହିତଚିତ୍ତକୋ। ନୁଦାତି ନୀହର। ନିୱେସନନ୍ତି ଲକ୍ଖିୟା ପନ ନିୱେସନଂ ଭୱ ପତିଟ୍ଠା ହୋହି। ସ ଲକ୍ଖୀଧିତିସମ୍ପନ୍ନୋତି, ମହାରାଜ, କାସିପତି ସୋ ପୁରିସୋ ପଞ୍ଞାୟ ଚେୱ ୱୀରିୟେନ ଚ ସମ୍ପନ୍ନୋ। ମହଗ୍ଗତୋତି ମହଜ୍ଝାସୟୋ ଚୋରାନଂ ପଚ୍ଚୟଭୂତେ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଅମିତ୍ତାନଂ ମୂଲଂ ଚୋରେ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଅମିତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗଂ ଛିନ୍ଦତୀତି ୱଦତି। ସକ୍କୋତି ଇନ୍ଦୋ। ଭୂତପତୀତି ରାଜାନଂ ଆଲପତି। ଉଟ୍ଠାନେତି ଉଟ୍ଠାନୱୀରିୟେ। ନପ୍ପମଜ୍ଜତୀତି ନ ପମଜ୍ଜତି, ସବ୍ବକିଚ୍ଚାନି କରୋତି। ସ କଲ୍ୟାଣେତି ସୋ ଦେୱରାଜା ଉଟ୍ଠାନୱୀରିୟେ ମନଂ କରୋନ୍ତୋ ପାପକମ୍ମଂ ଅକତ୍ୱା କଲ୍ୟାଣେ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ଧିତିଂ କତ୍ୱା ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଉଟ୍ଠାନେ ମନଂ କରୋତି, ତସ୍ସ ପନ କଲ୍ୟାଣକମ୍ମେ ୱୀରିୟକରଣଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ସରଭଙ୍ଗଜାତକେ ଦ୍ୱୀସୁ ଦେୱଲୋକେସୁ ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ କପିଟ୍ଠାରାମଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଧମ୍ମସ୍ସ ସୁତଭାୱୋ, ମହାକଣ୍ହଜାତକେ (ଜା। ୧। ୧୨।୬୧ ଆଦୟୋ) ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱେନ ଜନଂ ତାସେତ୍ୱା ଓସକ୍କନ୍ତସ୍ସ ସାସନସ୍ସ ପୱତ୍ତିତଭାୱୋ ଚାତି ଏୱମାଦୀନି ୱତ୍ଥୂନି କଥେତବ୍ବାନି।

ଗନ୍ଧବ୍ବାତି ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ହେଟ୍ଠା ଚତୁୟୋନିକା ଦେୱା, ଚତୁୟୋନିକତ୍ତାୟେୱ କିର ତେ ଗନ୍ଧବ୍ବା ନାମ ଜାତା। ପିତରୋତି ବ୍ରହ୍ମାନୋ। ଦେୱାତି ଉପପତ୍ତିଦେୱୱସେନ ଛ କାମାୱଚରଦେୱା। ତାଦିନୋତି ତଥାୱିଧସ୍ସ କୁସଲାଭିରତସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ। ସାଜୀୱା ହୋନ୍ତୀତି ସମାନଜୀୱିକା ଉପଜୀୱିତବ୍ବା। ତାଦିସା ହି ରାଜାନୋ ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତା ଦେୱତାନଂ ପତ୍ତିଂ ଦେନ୍ତି, ତା ତଂ ପତ୍ତିଂ ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଦିବ୍ବୟସେନ ୱଡ୍ଢନ୍ତି। ଅନୁତିଟ୍ଠନ୍ତୀତି ତାଦିସସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ୱୀରିୟଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅପ୍ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଦେୱତା ଅନୁତିଟ୍ଠନ୍ତି ଅନୁଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଧମ୍ମିକଂ ରକ୍ଖଂ ସଂୱିଦହନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୋତି ସୋ ତ୍ୱଂ। ୱାୟମସ୍ସୁତି ତାନି ରଟ୍ଠକିଚ୍ଚାନି କରୋନ୍ତୋ ତୁଲନୱସେନ ତୀରଣୱସେନ ପଚ୍ଚକ୍ଖକମ୍ମୱସେନ ତେସୁ ତେସୁ କିଚ୍ଚେସୁ ୱୀରିୟଂ କରସ୍ସୁ। ତତ୍ଥେୱ ତେ ୱତ୍ତପଦାତି, ତାତ, ଯଂ ମଂ ତ୍ୱଂ କିଂସୁ କିଚ୍ଚଂ କତଂ ୱରନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି, ତତ୍ଥ ତୱ ପଞ୍ହେୟେୱ ଏତେ ମୟା ''ପଠମେନେୱ ୱିତଥ''ନ୍ତିଆଦୟୋ ୱୁତ୍ତା, ଏତେ ୱତ୍ତପଦା ୱତ୍ତକୋଟ୍ଠାସା, ଏୱଂ ତତ୍ଥ ୱତ୍ତସ୍ସୁ। ଏସାତି ଯା ତେ ମୟା କଥିତା, ଏସାୱ ତୱ ଅନୁସାସନୀ। ଅଲନ୍ତି ଏୱଂ ୱତ୍ତମାନୋ ହି ରାଜା ଅତ୍ତନୋ ମିତ୍ତେ ସୁଖାପେତୁଂ, ଅମିତ୍ତାନଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖାୟ ଅଲଂ ପରିୟତ୍ତୋ ସମତ୍ଥୋତି।

ଏୱଂ ୱେସ୍ସନ୍ତରସକୁଣେନ ଏକାୟ ଗାଥାୟ ରଞ୍ଞୋ ପମାଦଂ ଚୋଦେତ୍ୱା ଏକାଦସହି ଗାଥାହି ଧମ୍ମେ କଥିତେ ''ବୁଦ୍ଧଲୀଳ୍ହାୟ ପଞ୍ହୋ କଥିତୋ''ତି ମହାଜନୋ ଅଚ୍ଛରିୟବ୍ଭୁତଚିତ୍ତଜାତୋ ସାଧୁକାରସତାନି ପୱତ୍ତେସି। ରାଜା ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ଅମଚ୍ଚେ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ''ଭୋନ୍ତୋ! ଅମଚ୍ଚା ମମ ପୁତ୍ତେନ ୱେସ୍ସନ୍ତରେନ ଏୱଂ କଥେନ୍ତେନ କେନ କତ୍ତବ୍ବଂ କିଚ୍ଚଂ କତ''ନ୍ତି। ମହାସେନଗୁତ୍ତେନ, ଦେୱାତି। ''ତେନ ହିସ୍ସ ମହାସେନଗୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ଦମ୍ମୀ''ତି ୱେସ୍ସନ୍ତରଂ ଠାନନ୍ତରେ ଠପେସି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ମହାସେନଗୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଠିତୋ ପିତୁ କମ୍ମଂ ଅକାସୀତି।

ୱେସ୍ସନ୍ତରପଞ୍ହୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ପୁନ ରାଜା କତିପାହଚ୍ଚୟେନ ପୁରିମନୟେନେୱ କୁଣ୍ଡଲିନିୟା ସନ୍ତିକଂ ଦୂତଂ ପେସେତ୍ୱା ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଚାଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ମଣ୍ଡପମଜ୍ଝେ ନିସୀଦିତ୍ୱା କୁଣ୍ଡଲିନିଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣପୀଠେ ନିସିନ୍ନଂ ରାଜଧମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧୪।

''ସକ୍ଖିସି ତ୍ୱଂ କୁଣ୍ଡଲିନି, ମଞ୍ଞସି ଖତ୍ତବନ୍ଧୁନି;

ରଜ୍ଜଂ କାରେତୁକାମେନ, କିଂ ସୁ କିଚ୍ଚଂ କତଂ ୱର''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସକ୍ଖିସୀତି ମୟା ପୁଟ୍ଠପଞ୍ହଂ କଥେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସସୀତି ପୁଚ୍ଛତି। କୁଣ୍ଡଲିନୀତି ତସ୍ସା ସଲିଙ୍ଗତୋ ଆଗତନାମେନାଲପତି। ତସ୍ସା କିର ଦ୍ୱୀସୁ କଣ୍ଣପିଟ୍ଠେସୁ କୁଣ୍ଡଲସଣ୍ଠାନା ଦ୍ୱେ ଲେଖା ଅହେସୁଂ, ତେନସ୍ସା ''କୁଣ୍ଡଲିନୀ''ତି ନାମଂ କାରେସି। ମଞ୍ଞସୀତି ଜାନିସ୍ସସି ମୟା ପୁଟ୍ଠପଞ୍ହସ୍ସ ଅତ୍ଥନ୍ତି। ଖତ୍ତବନ୍ଧୁନୀତି ଖତ୍ତସ୍ସ ମହାସେନଗୁତ୍ତସ୍ସ ଭଗିନିଭାୱେନ ନଂ ଏୱଂ ଆଲପତି। କସ୍ମା ପନେସ ୱେସ୍ସନ୍ତରସକୁଣଂ ଏୱଂ ଅପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଇମମେୱ ପୁଚ୍ଛତୀତି? ଇତ୍ଥିଭାୱେନ। ଇତ୍ଥିୟୋ ହି ପରିତ୍ତପଞ୍ଞା, ତସ୍ମା ''ସଚେ ସକ୍କୋତି, ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି, ନୋ ଚେ, ନ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ''ତି ୱୀମଂସନୱସେନ ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତଞ୍ଞେୱ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛି।

ସା ଏୱଂ ରଞ୍ଞା ରାଜଧମ୍ମେ ପୁଚ୍ଛିତେ, ‘‘ତାତ, ତ୍ୱଂ ମଂ ‘ଇତ୍ଥିକା ନାମ କିଂ କଥେସ୍ସତୀ’ତି ୱୀମଂସସି ମଞ୍ଞେ, ସକଲଂ ତେ ରାଜଧମ୍ମଂ ଦ୍ୱୀସୁଯେୱ ପଦେସୁ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା କଥେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଆହ –

୧୫।

‘‘ଦ୍ୱେୱ ତାତ ପଦକାନି, ଯତ୍ଥ ସବ୍ବଂ ପତିଟ୍ଠିତଂ;

ଅଲଦ୍ଧସ୍ସ ଚ ଯୋ ଲାଭୋ, ଲଦ୍ଧସ୍ସ ଚାନୁରକ୍ଖଣା।

୧୬।

‘‘ଅମଚ୍ଚେ ତାତ ଜାନାହି, ଧୀରେ ଅତ୍ଥସ୍ସ କୋୱିଦେ;

ଅନକ୍ଖାକିତୱେ ତାତ, ଅସୋଣ୍ଡେ ଅୱିନାସକେ।

୧୭।

‘‘ଯୋ ଚ ତଂ ତାତ ରକ୍ଖେୟ୍ୟ, ଧନଂ ଯଞ୍ଚେୱ ତେ ସିଯା;

ସୂତୋୱ ରଥଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହେ, ସୋ ତେ କିଚ୍ଚାନି କାରଯେ।

୧୮।

‘‘ସୁସଙ୍ଗହିତନ୍ତଜନୋ, ସଯଂ ୱିତ୍ତଂ ଅୱେକ୍ଖିଯ;

ନିଧିଞ୍ଚ ଇଣଦାନଞ୍ଚ, ନ କରେ ପରପତ୍ତିଯା।

୧୯।

‘‘ସଯଂ ଆଯଂ ୱଯଂ ଜଞ୍ଞା, ସଯଂ ଜଞ୍ଞା କତାକତଂ;

ନିଗ୍ଗଣ୍ହେ ନିଗ୍ଗହାରହଂ, ପଗ୍ଗଣ୍ହେ ପଗ୍ଗହାରହଂ।

୨୦।

‘‘ସଯଂ ଜାନପଦଂ ଅତ୍ଥଂ, ଅନୁସାସ ରଥେସଭ;

ମା ତେ ଅଧମ୍ମିକା ଯୁତ୍ତା, ଧନଂ ରଟ୍ଠଞ୍ଚ ନାସଯୁଂ।

୨୧।

‘‘ମା ଚ ୱେଗେନ କିଚ୍ଚାନି, କରୋସି କାରଯେସି ୱା;

ୱେଗସା ହି କତଂ କମ୍ମଂ, ମନ୍ଦୋ ପଚ୍ଛାନୁତପ୍ପତି।

୨୨।

‘‘ମା ତେ ଅଧିସରେ ମୁଞ୍ଚ, ସୁବାଳ୍ହମଧିକୋପିତଂ;

କୋଧସା ହି ବହୂ ଫୀତା, କୁଲା ଅକୁଲତଂ ଗତା।

୨୩।

‘‘‘ମା ତାତ ଇସ୍ସରୋମ୍ହୀ’ତି, ଅନତ୍ଥାଯ ପତାରଯି;

ଇତ୍ଥୀନଂ ପୁରିସାନଞ୍ଚ, ମା ତେ ଆସି ଦୁଖୁଦ୍ରଯୋ।

୨୪।

‘‘ଅପେତଲୋମହଂସସ୍ସ, ରଞ୍ଞୋ କାମାନୁସାରିନୋ;

ସବ୍ବେ ଭୋଗା ୱିନସ୍ସନ୍ତି, ରଞ୍ଞୋ ତଂ ୱୁଚ୍ଚତେ ଅଘଂ।

୨୫।

‘‘ତତ୍ଥେୱ ତେ ୱତ୍ତପଦା, ଏସାୱ ଅନୁସାସନୀ;

ଦକ୍ଖସ୍ସୁଦାନି ପୁଞ୍ଞକରୋ, ଅସୋଣ୍ଡୋ ଅୱିନାସକୋ;

ସୀଲୱାସ୍ସୁ ମହାରାଜ, ଦୁସ୍ସୀଲୋ ୱିନିପାତିକୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପଦକାନୀତି କାରଣପଦାନି। ଯତ୍ଥାତି ଯେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ପଦେସୁ ସବ୍ବଂ ଅତ୍ଥଜାତଂ ହିତସୁଖଂ ପତିଟ୍ଠିତଂ। ଅଲଦ୍ଧସ୍ସାତି ଯୋ ଚ ପୁବ୍ବେ ଅଲଦ୍ଧସ୍ସ ଲାଭସ୍ସ ଲାଭୋ, ଯା ଚ ଲଦ୍ଧସ୍ସ ଅନୁରକ୍ଖଣା। ତାତ, ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ହି ଲାଭସ୍ସ ଉପ୍ପାଦନଂ ନାମ ନ ଭାରୋ, ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପନ ଅନୁରକ୍ଖଣମେୱ ଭାରୋ। ଏକଚ୍ଚୋ ହି ଯସଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱାପି ଯସେ ପମତ୍ତୋ ପମାଦଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ପାଣାତିପାତାଦୀନି କରୋତି, ମହାଚୋରୋ ହୁତ୍ୱା ରଟ୍ଠଂ ୱିଲୁମ୍ପମାନୋ ଚରତି। ଅଥ ନଂ ରାଜାନୋ ଗାହାପେତ୍ୱା ମହାୱିନାସଂ ପାପେନ୍ତି। ଅଥ ୱା ଉପ୍ପନ୍ନରୂପାଦୀସୁ କାମଗୁଣେସୁ ପମତ୍ତୋ ଅଯୋନିସୋ ଧନଂ ନାସେନ୍ତୋ ସବ୍ବସାପତେଯ୍ୟେ ଖୀଣେ କପଣୋ ହୁତ୍ୱା ଚୀରକୱସନୋ କପାଲମାଦାଯ ଚରତି। ପବ୍ବଜିତୋ ୱା ପନ ଗନ୍ଥଧୁରାଦିୱସେନ ଲାଭସକ୍କାରଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ପମତ୍ତୋ ହୀନାଯାୱତ୍ତତି। ଅପରୋ ପଠମଜ୍ଝାନାଦୀନି ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱାପି ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିତାଯ ତଥାରୂପେ ଆରମ୍ମଣେ ବଜ୍ଝିତ୍ୱା ଝାନା ପରିହାଯତି। ଏୱଂ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଯସସ୍ସ ୱା ଝାନାଦିଲାଭସ୍ସ ୱା ରକ୍ଖଣମେୱ ଦୁକ୍କରଂ। ତଦତ୍ଥଦୀପନତ୍ଥଂ ପନ ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଚ, ମୁଦୁଲକ୍ଖଣ- (ଜା। ୧।୧।୬୬) ଲୋମସକସ୍ସପ- (ଜା। ୧।୯।୬୦ ଆଦଯୋ) ହରିତଚଜାତକ- (ଜା। ୧।୯।୪୦ ଆଦଯୋ) ସଙ୍କପ୍ପଜାତକାଦୀନି (ଜା। ୧।୩।୧ ଆଦଯୋ) ଚ କଥେତବ୍ବାନି। ଏକୋ ପନ ଲାଭସକ୍କାରଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଅପ୍ପମାଦେ ଠତ୍ୱା କଲ୍ୟାଣକମ୍ମଂ କରୋତି, ତସ୍ସ ସୋ ଯସୋ ସୁକ୍କପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦୋ ୱିଯ ୱଡ୍ଢତି, ତସ୍ମା ତ୍ୱଂ, ମହାରାଜ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ପଯୋଗସମ୍ପନ୍ନୋ ଠତ୍ୱା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ତୱ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ ଅନୁରକ୍ଖାହୀତି।

ଜାନାହୀତି ଭଣ୍ଡାଗାରିକକମ୍ମାଦୀନଂ କରଣତ୍ଥଂ ଉପଧାରେହି। ଅନକ୍ଖାକିତୱେତି ଅନକ୍ଖେ ଅକିତୱେ ଅଜୁତକରେ ଚେୱ ଅକେରାଟିକେ ଚ । ଅସୋଣ୍ଡେତି ପୂୱସୁରାଗନ୍ଧମାଲାସୋଣ୍ଡଭାୱରହିତେ। ଅୱିନାସକେତି ତୱ ସନ୍ତକାନଂ ଧନଧଞ୍ଞାଦୀନଂ ଅୱିନାସକେ। ଯୋତି ଯୋ ଅମଚ୍ଚୋ। ଯଞ୍ଚେୱାତି ଯଞ୍ଚ ତେ ଘରେ ଧନଂ ସିଯା, ତଂ ରକ୍ଖେଯ୍ୟ। ସୂତୋୱାତି ରଥସାରଥି ୱିଯ। ଯଥା ସାରଥି ୱିସମମଗ୍ଗନିୱାରଣତ୍ଥଂ ଅସ୍ସେ ସଙ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ରଥଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ଏୱଂ ଯୋ ସହ ଭୋଗେହି ତଂ ରକ୍ଖିତୁଂ ସକ୍କୋତି, ସୋ ତେ ଅମଚ୍ଚୋ ନାମ ତାଦିସଂ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ଭଣ୍ଡାଗାରିକାଦିକିଚ୍ଚାନି କାରଯେ।

ସୁସଙ୍ଗହିତନ୍ତଜନୋତି, ତାତ, ଯସ୍ସ ହି ରଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତନୋ ଅନ୍ତୋଜନୋ ଅତ୍ତନୋ ୱଲଞ୍ଜନକପରିଜନୋ ଚ ଦାନାଦୀହି ଅସଙ୍ଗହିତୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋନିୱେସନେ ସୁୱଣ୍ଣହିରଞ୍ଞାଦୀନି ତେସଂ ଅସଙ୍ଗହିତମନୁସ୍ସାନଂ ୱସେନ ନସ୍ସନ୍ତି, ଅନ୍ତୋଜନା ବହି ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତସ୍ମା ତ୍ୱଂ ସୁଟ୍ଠୁସଙ୍ଗହିତଅନ୍ତୋଜନୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ତକଂ ନାମ ମେ ୱିତ୍ତ’’ନ୍ତି ସଯଂ ଅତ୍ତନୋ ଧନଂ ଅୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ନାମ ନିଧିଂ ନିଧେମ, ଅସୁକସ୍ସ ଇଣଂ ଦେମା’’ତି ଇଦଂ ଉଭଯମ୍ପି ନ କରେ ପରପତ୍ତିଯା, ପରପତ୍ତିଯାପି ତ୍ୱଂ ମା କରି, ସବ୍ବଂ ଅତ୍ତପଚ୍ଚକ୍ଖମେୱ କରେଯ୍ୟାସୀତି ୱଦତି।

ଆୟଂ ୱୟନ୍ତି ତତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକଂ ଆୟଞ୍ଚ ତେସଂ ତେସଂ ଦାତଙ୍ଗ ୱୟଞ୍ଚ ସୟମେୱ ଜାନେୟ୍ୟାସୀତି। କତାକତନ୍ତି ସଙ୍ଗାମେ ୱା ନୱକମ୍ମେ ୱା ଅଞ୍ଜ୍ଞେସୁ ୱା କିଚ୍ଚେସୁ ''ଇମିନା ଇଦଂ ନାମ ମୟ୍ହଂ କତଂ, ଇମିନା ନ କତ''ନ୍ତି ଏତମ୍ପି ସୟମେୱ ଜାନେୟ୍ୟାସି, ମା ପରପତ୍ତିୟୋ ହୋହି। ନିଗ୍ଗହେତି, ତାତ, ରାଜା ନାମ ସନ୍ଧିଚ୍ଛେଦାଦିକାରକଂ ନିଗ୍ଗହାରହଂ ଆନେତ୍ୱା ଦସ୍ସିତଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ସୋଧେତ୍ୱା ପୋରାଣକରାଜୂହି ଠପିତଦଣ୍ଡଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଦୋସାନୁରୂପଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ। ପଗ୍ଗଣ୍ହେତି ଯୋ ପନ ପଗ୍ଗହାରହୋ ହୋତି, ଅଭିନ୍ନସ୍ସ ୱା ପରବଲସ୍ସ ଭେଦେତା, ଭିନ୍ନସ୍ସ ୱା ସକବଲସ୍ସ ଆରାଧକୋ, ଅଲଦ୍ଧସ୍ସ ୱା ରଜ୍ଜସ୍ସ ଆହରକୋ, ଲଦ୍ଧସ୍ସ ୱା ଥାୱରକାରକୋ, ଯେନ ୱା ପନ ଜୀୱିତଂ ଦିନ୍ନଂ ହୋତି, ଏୱରୂପଂ ପଗ୍ଗହାରହଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ସକ୍କାରସମ୍ମାନଂ କରେୟ୍ୟ। ଏୱଂ ହିସ୍ସ କିଚ୍ଚେସୁ ଅଞ୍ଜ୍ଞେପି ଉରଂ ଦତ୍ୱା କତ୍ତବ୍ବଂ କରିସ୍ସନ୍ତି।

ଜାନପଦନ୍ତି ଜନପଦୱାସୀନଂ ଅତ୍ଥଂ ସୟଂ ଅତ୍ତପଚ୍ଚକ୍ଖେନେୱ ଅନୁସାସ। ଅଧମ୍ମିକା ଯୁତ୍ତାତି ଅଧମ୍ମିକା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ନିୟୁତ୍ତା ଆୟୁତ୍ତକା ଲଞ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତା ତୱ ଧନଞ୍ଚ ରଟ୍ଠଞ୍ଚ ମା ନାସୟୁଂ। ଇମିନା କାରଣେନ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ସୟମେୱ ଅନୁସାସ। ୱେଗେନାତି ସହସା ଅତୁଲେତ୍ୱା ଅତୀରେତ୍ୱା। ୱେଗସାତି ଅତୁଲେତ୍ୱା ଅତୀରେତ୍ୱା ଛନ୍ଦାଦିୱସେନ ସହସା କତଂ କମ୍ମଞ୍ହି ନ ସାଧୁ ନ ସୁନ୍ଦରଂ। କିଂକାରଣା? ତାଦିସଞ୍ହି କତ୍ୱା ମନ୍ଦୋ ପଚ୍ଛା ୱିପ୍ପଟିସାରୱସେନ ଇଧ ଲୋକେ ଅପାୟଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱନ୍ତୋ ପରଲୋକେ ଚ ଅନୁତପ୍ପତି। ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ''ଇସୀନମନ୍ତରଂ କତ୍ୱା, ଭରୁରାଜାତି ମେ ସୁତ''ନ୍ତି ଭରୁଜାତକେନ (ଜା। ୧।୨।୧୨୫-୧୨୬) ଦୀପେତବ୍ବୋ ।

ମା ତେ ଅଧିସରେ ମୁଞ୍ଚ, ସୁବାଳ୍ହମଧିକୋପିତନ୍ତି, ତାତ, ତୱ ହଦୟଂ କୁସଲଂ ଅଧିସରିତ୍ୱା ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ପୱତ୍ତେ ପରେସଂ ଅକୁସଲକମ୍ମେ ସୁଟ୍ଠୁ ବାଳ୍ହଂ ଅଧିକୋପିତଂ କୁଜ୍ଝାପିତଂ ହୁତ୍ୱା ମା ମୁଞ୍ଚ, ମା ପତିଟ୍ଠାପୟତୂତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ତାତ, ଯଦା ତେ ୱିନିଚ୍ଛୟେ ଠିତସ୍ସ ଇମିନା ପୁରିସେନ ୱା ହତୋ ସନ୍ଧି ୱା ଛିନ୍ନୋତି ଚୋରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତି, ତଦା ତେ ପରେସଂ ୱଚନେହି ସୁଟ୍ଠୁ କୋପିତମ୍ପି ହଦୟଂ କୋଧୱସେନ ମା ମୁଞ୍ଚ, ଅପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମା ଦଣ୍ଡଂ ପଣେହି। କିଂକାରଣା? ଅଚୋରମ୍ପି ହି ''ଚୋରୋ''ତି ଗହେତ୍ୱା ଆନେନ୍ତି, ତସ୍ମା ଅକୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଉଭିନ୍ନଂ ଅତ୍ତପଚ୍ଚତ୍ଥିକାନଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ସୁଟ୍ଠୁ ସୋଧେତ୍ୱା ଅତ୍ତପଚ୍ଚକ୍ଖେନ ତସ୍ସ ଚୋରଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ପୱେଣିୟା ଠପିତଦଣ୍ଡୱସେନ କତ୍ତବ୍ବଂ କରୋହି। ରଞ୍ଜ୍ଞା ହି ଉପ୍ପନ୍ନେପି କୋଧେ ହଦୟଂ ସୀତଲଂ ଅକତ୍ୱା କମ୍ମଂ ନ କାତବ୍ବଂ। ଯଦା ପନସ୍ସ ହଦୟଂ ନିବ୍ବୁତଂ ହୋତି ମୁଦୁକଂ, ତଦା ୱିନିଚ୍ଛୟକମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ। ଫରୁସେ ହି ଚିତ୍ତେ ପକ୍କୁଥିତେ ଉଦକେ ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ୱିୟ କାରଣଂ ନ ପଞ୍ଞାୟତି। କୋଧସା ହୀତି, ତାତ, କୋଧେନ ହି ବହୂନି ଫୀତାନି ରାଜକୁଲାନି ଅକୁଲଭାୱଂ ଗତାନି ମହାୱିନାସମେୱ ପତ୍ତାନୀତି। ଇମସ୍ସ ପନତ୍ଥସ୍ସ ଦୀପନତ୍ଥଂ ଖନ୍ତିୱାଦିଜାତକ- (ଜା। ୧।୪।୪୯ ଆଦୟୋ) ନାଳିକେରରାଜଅଜ୍ଜୁନସହସ୍ସବାହୁଅଜ୍ଜୁନୱତ୍ଥୁଆଦୀନି କଥେତବ୍ବାନି।

ମା, ତାତ, ଇସ୍ସରୋମ୍ହୀତି, ଅନତ୍ଥାୟ ପତାରୟୀତି, ତାତ, ''ଅହଂ ପଥୱିସ୍ସରୋ''ତି ମା ମହାଜନଂ କାୟଦୁଚ୍ଚରିତାଦିଅନତ୍ଥାୟ ପତାରୟି ମା ଓତାରୟି, ଯଥା ତଂ ଅନତ୍ଥଂ ସମାଦାୟ ୱତ୍ତତି, ମା ଏୱମକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମା ତେ ଆସୀତି, ତାତ, ତୱ ୱିଜିତେ ମନୁସ୍ସଜାତିକାନଂ ୱା ତିରଚ୍ଛାନଜାତିକାନଂ ୱା ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ଦୁଖୁପ୍ପତ୍ତିୟୋ ଦୁକ୍ଖୁପ୍ପତ୍ତି ମା ଆସି। ଯଥା ହି ଅଧମ୍ମିକରାଜୂନଂ ୱିଜିତେ ମନୁସ୍ସା କାୟଦୁଚ୍ଚରିତାଦୀନି କତ୍ୱା ନିରୟେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ତୱ ରଟ୍ଠୱାସୀନଂ ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଯଥା ନ ହୋତି, ତଥା କରୋହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅପେତଲୋମହଂସସ୍ସାତି ଅତ୍ତାନୁୱାଦାଦିଭୟେହି ନିବ୍ଭୟସ୍ସ। ଇମିନା ଇମଂ ଦସ୍ସେତି – ତାତ, ଯୋ ରାଜା କିସ୍ମିଞ୍ଚି ଆସଙ୍କଂ ଅକତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ କାମମେୱ ଅନୁସ୍ସରତି, ଛନ୍ଦୱସେନ ଯଂ ଯଂ ଇଚ୍ଛତି, ତଂ ତଂ କରୋତି, ୱିସ୍ସଟ୍ଠୟଟ୍ଠି ୱିୟ ଅନ୍ଧୋ ନିରଙ୍କୁସୋ ୱିୟ ଚ ଚଣ୍ଡହତ୍ଥୀ ହୋତି, ତସ୍ସ ସବ୍ବେ ଭୋଗା ୱିନସ୍ସନ୍ତି, ତସ୍ସ ତଂ ଭୋଗବ୍ୟସନଂ ଅଘଂ ଦୁକ୍ଖନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ତତ୍ଥେୱ ତେ ୱତ୍ତପଦାତି ପୁରିମନୟେନେୱ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଦକ୍ଖସ୍ସୁଦାନୀତି, ତାତ, ତ୍ୱଂ ଇମଂ ଅନୁସାସନିଂ ସୁତ୍ୱା ଇଦାନି ଦକ୍ଖୋ ଅନଲସୋ ପୁଞ୍ଜ୍ଞାନଂ କରଣେନ ପୁଞ୍ଜ୍ଞକରୋ ସୁରାଦିପରିହରଣେନ। ଅସୋଣ୍ଡୋ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାୟିକସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ଅୱିନାସନେନ ଅୱିନାସକୋ ଭୱେୟ୍ୟାସୀତି। ସୀଲୱାସ୍ସୂତି ସୀଲୱା ଆଚାରସମ୍ପନ୍ନୋ ଭୱ, ଦସସୁ ରାଜଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାୟ ରଜ୍ଜଂ କାରେହି। ଦୁସ୍ସୀଲୋ ୱିନିପାତିକୋତି ଦୁସ୍ସୀଲୋ ହି, ମହାରାଜ, ଅତ୍ତାନଂ ନିରୟେ ୱିନିପାତେନ୍ତୋ ୱିନିପାତିକୋ ନାମ ହୋତୀତି।

ଏୱଂ କୁଣ୍ଡଲିନୀପି ଏକାଦସହି ଗାଥାହି ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ରାଜା ତୁଟ୍ଠୋ ଅମଚ୍ଚେ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ''ଭୋନ୍ତୋ! ଅମଚ୍ଚା ମମ ଧୀତାୟ କୁଣ୍ଡଲିନିୟା ଏୱଂ କଥୟମାନାୟ କେନ କତ୍ତବ୍ବଂ କିଚ୍ଚଂ କତ''ନ୍ତି। ଭଣ୍ଡାଗାରିକେନ, ଦେୱାତି। ''ତେନ ହିସ୍ସା ଭଣ୍ଡାଗାରିକଟ୍ଠାନଂ ଦମ୍ମୀ''ତି କୁଣ୍ଡଲିନିଂ ଠାନନ୍ତରେ ଠପେସି। ସା ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଭଣ୍ଡାଗାରିକଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା ପିତୁ କମ୍ମଂ ଅକାସୀତି।

କୁଣ୍ଡଲିନିପଞ୍ହୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ପୁନ ରାଜା କତିପାହଚ୍ଚୟେନ ପୁରିମନୟେନେୱ ଜମ୍ବୁକପଣ୍ଡିତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଦୂତଂ ପେସେତ୍ୱା ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ପଚ୍ଚାଗତୋ ତଥେୱ ମଣ୍ଡପମଜ୍ଝେ ନିସୀଦି। ଅମଚ୍ଚୋ ଜମ୍ବୁକପଣ୍ଡିତଂ କଞ୍ଚନଭଦ୍ଦପୀଠେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ପୀଠଂ ସୀସେନାଦାଯ ଆଗଚ୍ଛି। ପଣ୍ଡିତୋ ପିତୁ ଅଙ୍କେ ନିସୀଦିତ୍ୱା କୀଳିତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା କଞ୍ଚନପୀଠେଯେୱ ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ରାଜା ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୬।

''ଅପୁଚ୍ଛିମ୍ହ କୋସିଯଗୋତ୍ତଂ, କୁଣ୍ଡଲିନିଂ ତଥେୱ ଚ;

ତ୍ୱଂ ଦାନି ୱଦେହି ଜମ୍ବୁକ, ବଲାନଂ ବଲମୁତ୍ତମ''ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ତାତ, ଜମ୍ବୁକ, ଅହଂ ତୱ ଭାତରଂ କୋସିଯଗୋତ୍ତଂ ୱେସ୍ସନ୍ତରଂ ଭଗିନିଞ୍ଚ ତେ କୁଣ୍ଡଲିନିଂ ରାଜଧମ୍ମଂ ଅପୁଚ୍ଛିଂ, ତେ ଅତ୍ତନୋ ବଲେନ କଥେସୁଂ, ଯଥା ପନ ତେ ପୁଚ୍ଛିଂ, ତଥେୱ ଇଦାନି, ପୁତ୍ତ ଜମ୍ବୁକ, ତଂ ପୁଚ୍ଛାମି, ତ୍ୱଂ ମେ ରାଜଧମ୍ମଞ୍ଚ ବଲାନଂ ଉତ୍ତମଂ ବଲଞ୍ଚ କଥେହୀତି।

ଏୱଂ ରାଜା ମହାସତ୍ତଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞେସଂ ପୁଚ୍ଛିତନିଯାମେନ ଅପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱିସେସେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି। ଅଥସ୍ସ ପଣ୍ଡିତୋ ''ତେନ ହି, ମହାରାଜ, ଓହିତସୋତୋ ସୁଣାହି, ସବ୍ବଂ ତେ କଥେସ୍ସାମୀ''ତି ପସାରିତହତ୍ଥେ ସହସ୍ସତ୍ଥୱିକଂ ଠପେନ୍ତୋ ୱିଯ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆରଭି –

୨୭।

''ବଲଂ ପଞ୍ଚୱିଧଂ ଲୋକେ, ପୁରିସସ୍ମିଂ ମହଗ୍ଗତେ;

ତତ୍ଥ ବାହୁବଲଂ ନାମ, ଚରିମଂ ୱୁଚ୍ଚତେ ବଲଂ।

୨୮।

''ଭୋଗବଲଞ୍ଚ ଦୀଘାୟୁ, ଦୁତିଯଂ ୱୁଚ୍ଚତେ ବଲଂ;

ଅମଚ୍ଚବଲଞ୍ଚ ଦୀଘାୟୁ, ତତିଯଂ ୱୁଚ୍ଚତେ ବଲଂ।

୨୯।

''ଅଭିଜଚ୍ଚବଲଞ୍ଚେୱ, ତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଅସଂସଯଂ;

ଯାନି ଚେତାନି ସବ୍ବାନି, ଅଧିଗଣ୍ହାତି ପଣ୍ଡିତୋ।

୩୦।

''ତଂ ବଲାନଂ ବଲଂ ସେଟ୍ଠଂ, ଅଗ୍ଗଂ ପଞ୍ଞାବଲଂ ବଲଂ;

ପଞ୍ଞାବଲେନୁପତ୍ଥଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥଂ ୱିନ୍ଦତି ପଣ୍ଡିତୋ।

୩୧।

''ଅପି ଚେ ଲଭତି ମନ୍ଦୋ, ଫୀତଂ ଧରଣିମୁତ୍ତମଂ;

ଅକାମସ୍ସ ପସୟ୍ହଂ ୱା, ଅଞ୍ଞୋ ତଂ ପଟିପଜ୍ଜତି।

୩୨।

‘‘ଅଭିଜାତୋପି ଚେ ହୋତି, ରଜ୍ଜଂ ଲଦ୍ଧାନ ଖତ୍ତିୟୋ;

ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ହି କାସିପତି, ସବ୍ବେନପି ନ ଜୀୱତି।

୩୩।

‘‘ପଞ୍ଞାୱ ସୁତଂ ୱିନିଚ୍ଛିନୀ, ପଞ୍ଞା କିତ୍ତିସିଲୋକୱଡ୍ଢନୀ;

ପଞ୍ଞାସହିତୋ ନରୋ ଇଧ, ଅପି ଦୁକ୍ଖେ ସୁଖାନି ୱିନ୍ଦତି।

୩୪।

‘‘ପଞ୍ଞଞ୍ଚ ଖୋ ଅସୁସ୍ସୂସଂ, ନ କୋଚି ଅଧିଗଚ୍ଛତି;

ବହୁସ୍ସୁତଂ ଅନାଗମ୍ମ, ଧମ୍ମଟ୍ଠଂ ଅୱିନିବ୍ଭୁଜଂ।

୩୫।

‘‘ୟୋ ଚ ଧମ୍ମୱିଭଙ୍ଗଞ୍ଞୂ, କାଲୁଟ୍ଠାୟୀ ଅତନ୍ଦିତୋ;

ଅନୁଟ୍ଠହତି କାଲେନ, କମ୍ମଫଲଂ ତସ୍ସିଜ୍ଝତି।

୩୬।

‘‘ଅନାୟତନସୀଲସ୍ସ, ଅନାୟତନସେୱିନୋ;

ନ ନିବ୍ବିନ୍ଦିୟକାରିସ୍ସ, ସମ୍ମଦତ୍ଥୋ ୱିପଚ୍ଚତି।

୩୭।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଞ୍ଚ ପୟୁତ୍ତସ୍ସ, ତଥାୟତନସେୱିନୋ;

ଅନିବ୍ବିନ୍ଦିୟକାରିସ୍ସ, ସମ୍ମଦତ୍ଥୋ ୱିପଚ୍ଚତି।

୩୮।

‘‘ୟୋଗପ୍ପୟୋଗସଙ୍ଖାତଂ, ସମ୍ଭତସ୍ସାନୁରକ୍ଖଣଂ;

ତାନି ତ୍ୱଂ ତାତ ସେୱସ୍ସୁ, ମା ଅକମ୍ମାୟ ରନ୍ଧୟି;

ଅକମ୍ମୁନା ହି ଦୁମ୍ମେଧୋ, ନଳାଗାରଂୱ ସୀଦତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ମହଗ୍ଘତେତି, ମହାରାଜ, ଇମସ୍ମିଂ ସତ୍ତଲୋକେ ମହଜ୍ଝାସୟେ ପୁରିସେ ପଞ୍ଚୱିଧଂ ବଲଂ ହୋତି। ବାହୁବଲନ୍ତି କାୟବଲଂ। ଚରିମନ୍ତି ତଂ

ଅତିମହନ୍ତମ୍ପି ସମାନଂ ଲାମକମେଓ। କିଂକାରଣା? ଅନ୍ଧବାଲଭାୱେନ। ସଚେ ହି କାଯବଲଂ ମହନ୍ତଂ ନାମ ଭୱେଯ୍ୟ, ୱାରଣବଲତୋ ଲଟୁକିକାଯ ବଲଂ ଖୁଦ୍ଦକଂ ଭୱେଯ୍ୟ, ୱାରଣବଲଂ ପନ ଅନ୍ଧବାଲଭାୱେନ ମରଣସ୍ସ ପଚ୍ଚଯଂ ଜାତଂ, ଲଟୁକିକା ଅତ୍ତନୋ ଞାଣକୁସଲତାଯ ୱାରଣଂ ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ପାପେସି। ଇମସ୍ମିଂ ପନତ୍ଥେ "ନ ହେୱ ସବ୍ବତ୍ଥ ବଲେନ କିଚ୍ଚଂ, ବଲଞ୍ହି ବାଲସ୍ସ ୱଧାଯ ହୋତୀ"ତି ସୁତ୍ତଂ (ଜା। ୧।୫।୪୨) ଆହରିତବ୍ବଂ।

ଭୋଗବଲନ୍ତି ଉପତ୍ଥମ୍ଭନୱସେନ ସଙ୍କଂ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣାଦି ଉପଭୋଗଜାତଂ ଭୋଗବଲଂ ନାମ, ତଂ କାଯବଲତୋ ମହନ୍ତତରଂ। ଅମଚ୍ଚବଲନ୍ତି ଅଭେଜ୍ଜମନ୍ତସ୍ସ ସୂରସ୍ସ ସୁହଦଯସ୍ସ ଅମଚ୍ଚମଣ୍ଡଲସ୍ସ ଅତ୍ଥିତା, ତଂ ବଲଂ ସଙ୍ଗାମସୂରତାଯ ପୁରିମେହି ବଲେହି ମହନ୍ତତରଂ। ଅଭିଜଚ୍ଚବଲନ୍ତି ତୀଣି କୁଲାନି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଖତ୍ତିଯକୁଲୱସେନ ଜାତିସମ୍ପତ୍ତି , ତଂ ଇତରେହି ବଲେହି ମହନ୍ତତରଂ। ଜାତିସମ୍ପନ୍ନା ଏୱ ହି ସୁଜ୍ଝନ୍ତି, ନ ଇତରେତି। ଯାନି ଚେତାନୀତି ଯାନି ଚ ଏତାନି ଚତ୍ତାରିପି ବଲାନି ପଣ୍ଡିତୋ ପଞ୍ଞାନୁଭାୱେନ ଅଧିଗଣ୍ହାତି ଅଭିଭୱତି, ତଂ ସବ୍ବବଲାନଂ ପଞ୍ଞାବଲଂ ସେଟ୍ଠନ୍ତି ଚ ଅଗ୍ଗନ୍ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। କିଂକାରଣା? ତେନ ହି ବଲେନ ଉପତ୍ଥଦ୍ଧୋ ପଣ୍ଡିତୋ ଅତ୍ଥଂ ୱିନ୍ଦତି, ୱୁଦ୍ଧିଂ ପାପୁଣାତି । ତଦତ୍ଥଜୋତନତ୍ଥଂ "ପୁଣ୍ଣଂ ନଦିଂ ଯେନ ଚ ପେଯ୍ୟମାହୂ"ତି ପୁଣ୍ଣନଦୀଜାତକଞ୍ଚ (ଜା। ୧।୨।୧୨୭ ଆଦଯୋ) ସିରୀକାଳକଣ୍ଣିପଞ୍ହଂ ପଞ୍ଚପଣ୍ଡିତପଞ୍ହଞ୍ଚ ସତ୍ତୁଭସ୍ତଜାତକ- (ଜା। ୧।୭।୪୬ ଆଦଯୋ) ସମ୍ଭୱଜାତକ- (ଜା। ୧।୧୬।୧୩୮ ଆଦଯୋ) ସରଭଙ୍ଗଜାତକାଦୀନି (ଜା। ୨।୧୭।୫୦ ଆଦଯୋ) ଚ କଥେତବ୍ବାନି।

ମନ୍ଦୋତି ମନ୍ଦପଞ୍ଞୋ ବାଲୋ। ଫୀତନ୍ତି, ତାତ, ମନ୍ଦପଞ୍ଞୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସତ୍ତରତନପୁଣ୍ଣଂ ଚେପି ଉତ୍ତମଂ ଧରଣିଂ ଲଭତି, ତସ୍ସ ଅନିଚ୍ଛମାନସ୍ସେୱ ପସଯ୍ହକାରଂ ୱା ପନ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଞୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ତଂ ପଟିପଜ୍ଜତି। ମନ୍ଦୋ ହି ଲଦ୍ଧଂ ଯସଂ ରକ୍ଖିତୁଂ କୁଲସନ୍ତକଂ ୱା ପନ ପୱେଣିଆଗତମ୍ପି ରଜ୍ଜଂ ଅଧିଗନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ତଦତ୍ଥଜୋତନତ୍ଥଂ "ଅଦ୍ଧା ପାଦଞ୍ଜଲୀ ସବ୍ବେ, ପଞ୍ଞାଯ ଅତିରୋଚତୀ"ତି ପାଦଞ୍ଜଲୀଜାତକଂ (ଜା। ୧।୨।୧୯୪-୧୯୫) କଥେତବ୍ବଂ। ଲଦ୍ଧାନାତି ଜାତିସମ୍ପତ୍ତିଂ ନିସ୍ସାଯ କୁଲସନ୍ତକଂ ରଜ୍ଜଂ ଲଭିତ୍ୱାପି। ସବ୍ବେନପୀତି ତେନ ସକଲେନପି ରଜ୍ଜେନ ନ ଜୀୱତି, ଅନୁପାଯକୁସଲତାଯ ଦୁଗ୍ଗତୋୱ ହୋତୀତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ଏତ୍ତକେନ ଠାନେନ ଅପଣ୍ଡିତସ୍ସ ଅଗୁଣଂ କଥେତ୍ୱା ଇଦାନି ପଞ୍ଞଂ ପସଂସନ୍ତୋ "ପଞ୍ଞା"ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୁତନ୍ତି ସୁତପରିଯତ୍ତି। ତଞ୍ହି ପଞ୍ଞାୱ ୱିନିଚ୍ଛିନତି। କିତ୍ତିସିଲୋକୱଡ୍ଢନୀତି କିତ୍ତିଘୋସସ୍ସ ଚ ଲାଭସକ୍କାରସ୍ସ ଚ ୱଡ୍ଢନୀ। ଦୁକ୍ଖେ ସୁଖାନି ୱିନ୍ଦତୀତି ଦୁକ୍ଖେ ଉପ୍ପନ୍ନେପି ନିବ୍ଭୁଯୋ ହୁତ୍ୱା ଉପାଯକୁସଲତାଯ ସୁଖଂ ପଟିଲଭତି। ତଦତ୍ଥଦୀପନତ୍ଥଂ –

"ଯସ୍ସେତେ ଚତୁରୋ ଧମ୍ମା, ୱାନରିନ୍ଦ ଯଥା ତୱ"। (ଜା। ୧।୧।୫୭);

ଅଲମେତେହି ଅମ୍ବେହି, ଜମ୍ବୂହି ପନସେହି ଚା"ତି। (ଜା। ୧।୨।୧୧୫) –

ଆଦୀନି ଜାତକାନି କଥେତବ୍ବାନି।

ଅସ୍ସୁସ୍ସୂସନ୍ତି ପଣ୍ଡିତପୁଗ୍ଗଲେ ଅପଯିରୁପାସନ୍ତୋ ଅସ୍ସୁଣନ୍ତୋ। ଧମ୍ମଟ୍ଠନ୍ତି ସଭାୱକାରଣେ ଠିତଂ ବହୁସ୍ସୁତଂ ଅନାଗମ୍ମ ତଂ ଅସଦ୍ଦହନ୍ତୋ। ଅୱିନିବ୍ଭୁଜନ୍ତି ଅତ୍ଥାନତ୍ଥଂ କାରଣାକାରଣଂ ଅନୋଗାହନ୍ତୋ ଅତୀରେନ୍ତୋ ନ କୋଚି ପଞ୍ଞଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତି, ତାତାତି।

ଧମ୍ମୱିଭଙ୍ଗଞ୍ଞୂତି ଦସକୁସଲକମ୍ମପଥୱିଭଙ୍ଗକୁସଲୋ। କାଲୁଟ୍ଠାଯୀତି ୱୀରିଯଂ କାତୁଂ ଯୁତ୍ତକାଲେ ୱୀରିଯସ୍ସ କାରକୋ। ଅନୁଟ୍ଠହତୀତି ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ କାଲେ ତଂ ତଂ କିଚ୍ଚଂ କରୋତି। ତସ୍ସାତି ତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ କମ୍ମଫଲଂ ସମିଜ୍ଝତି ନିପ୍ଫଜ୍ଜତି। ଅନାଯତନସୀଲସ୍ସାତି ଅନାଯତନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଲାଭଯସସୁଖାନଂ ଅନାକରୋ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟକମ୍ମଂ, ତଂସୀଲସ୍ସ ତେନ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟକମ୍ମେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ, ଅନାଯତନଭୂତମେୱ ଦୁସ୍ସୀଲପୁଗ୍ଗଲଂ ସେୱନ୍ତସ୍ସ, କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କରଣକାଲେ ନିବ୍ବିନ୍ଦିଯକାରିସ୍ସ ନିବ୍ବିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉକ୍କଣ୍ଠିତ୍ୱା କରୋନ୍ତସ୍ସ ଏୱରୂପସ୍ସ, ତାତ, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ କମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୋ ସମ୍ମା ନ ୱିପଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତି, ତୀଣି କୁଲଗ୍ଗାନି ଚ ଛ କାମସଗ୍ଗାନି ଚ ନ ଉପନେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଜ୍ଝତ୍ତଞ୍ଚାତି ଅତ୍ତନୋ ନିଯକଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅନିଚ୍ଚଭାୱନାଦିୱସେନ ପଯୁତ୍ତସ୍ସ। ତଥାଯତନସେୱିନୋତି ତଥେୱ ସୀଲୱନ୍ତେ ପୁଗ୍ଗଲେ ସେୱମାନସ୍ସ। ୱିପଚ୍ଚତୀତି ସମ୍ପଜ୍ଜତି ମହନ୍ତଂ ଯସଂ ଦେତି।

ଯୋଗପ୍ପଯୋଗସଙ୍ଖାତନ୍ତି ଯୋଗେ ଯୁଞ୍ଜିତବ୍ବଯୁତ୍ତକେ କାରଣେ ପଯୋଗକୋଟ୍ଠାସଭୂତଂ ପଞ୍ଞଂ। ସମ୍ଭତସ୍ସାତି ରାସିକତସ୍ସ ଧନସ୍ସ ଅନୁରକ୍ଖଣଂ। ତାନି ତ୍ୱନ୍ତି ଏତାନି ଚ ଦ୍ୱେ ପୁରିମାନି ଚ ମଯା ୱୁତ୍ତକାରଣାନି ସବ୍ବାନି, ତାତ, ତ୍ୱଂ ସେୱସ୍ସୁ, ମଯା ୱୁତ୍ତଂ ଓୱାଦଂ ହଦଯେ କତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଘରେ ଧନଂ ରକ୍ଖ। ମା ଅକମ୍ମାଯ ରନ୍ଧଯୀତି ଅଯୁତ୍ତେନ ଅକାରଣେନ ମା ରନ୍ଧଯି, ତଂ ଧନଂ ମା ଝାପଯି ମା ନାସଯି। କିଂକାରଣା? ଅକମ୍ମୁନା ହୀତି ଅଯୁତ୍ତକମ୍ମକରଣେନ ଦୁମ୍ମେଧୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସକଂ ଧନଂ ନାସେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଦୁଗ୍ଗତୋ। ନଳାଗାରଂୱ ସୀଦତୀତି ଯଥା ନଳାଗାରଂ ମୂଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଜୀରମାନଂ ଅପ୍ପତିଟ୍ଠଂ ପତତି, ଏୱଂ ଅକାରଣେନ ଧନଂ ନାସେତ୍ୱା ଅପାଯେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତତୀତି।

ଏୱମ୍ପି ବୋଧିସତ୍ତୋ ଏତ୍ତକେନ ଠାନେନ ପଞ୍ଚ ବଲାନି ୱଣ୍ଣେତ୍ୱା ପଞ୍ଞାବଲଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲଂ ନୀହରନ୍ତୋ ୱିଯ କଥେତ୍ୱା ଇଦାନି ଦସହି ଗାଥାହି ରଞ୍ଞୋ ଓୱାଦଂ ଦେନ୍ତୋ ଆହ –

୩୯।

''ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ମାତାପିତୂସୁ ଖତ୍ତିଯ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୪୦।

''ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ପୁତ୍ତଦାରେସୁ ଖତ୍ତିଯ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୪୧।

''ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚେସୁ ଖତ୍ତିଯ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୪୨।

''ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ୱାହନେସୁ ବଲେସୁ ଚ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୪୩।

''ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ଗାମେସୁ ନିଗମେସୁ ଚ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୪୪।

''ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ରଟ୍ଠେ ଜନପଦେସୁ ଚ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୪୫।

''ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ସମଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଚ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୪୬।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ମିଗପକ୍ଖୀସୁ ଖତ୍ତିଯ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୪୭।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ଧମ୍ମୋ ଚିଣ୍ଣୋ ସୁଖାୱହୋ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୪୮।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ସଇନ୍ଦା ଦେୱା ସବ୍ରହ୍ମକା;

ସୁଚିଣ୍ଣେନ ଦିୱଂ ପତ୍ତା, ମା ଧମ୍ମଂ ରାଜ ପାମଦୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପଠମଗାଥାଯ ତାୱ ଇଧ ଧମ୍ମନ୍ତି ମାତାପିତୁପଟ୍ଠାନଧମ୍ମଂ। ତଂ କାଲସ୍ସେୱ ୱୁଟ୍ଠାଯ ମାତାପିତୂନଂ ମୁଖୋଦକଦନ୍ତକଟ୍ଠଦାନମାଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବସରୀରକିଚ୍ଚପରିହରଣଂ କରୋନ୍ତୋୱ ପୂରେହୀତି ୱଦତି। ପୁତ୍ତଦାରେସୂତି ପୁତ୍ତଧୀତରୋ ତାୱ ପାପା ନିୱାରେତ୍ୱା କଲ୍ୟାଣେ ନିୱେସେନ୍ତୋ ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେନ୍ତୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତକାଲେ ପତିରୂପକୁଲୱଂସେନ ଆୱାହୱିୱାହଂ କରୋନ୍ତୋ ସମଯେ ଧନଂ ଦେନ୍ତୋ ପୁତ୍ତେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରତି ନାମ, ଭରିଯଂ ସମ୍ମାନେନ୍ତୋ ଅନୱମାନେନ୍ତୋ ଅନତିଚରନ୍ତୋ ଇସ୍ସରିଯଂ ୱୋସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଅଲଙ୍କାରଂ ଅନୁପ୍ପଦେନ୍ତୋ ଦାରେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରତି ନାମ। ମିତ୍ତାମଚ୍ଚେସୂତି ମିତ୍ତାମଚ୍ଚେ ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ସଙ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଅୱିସଂୱାଦେନ୍ତୋ ଏତେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରତି ନାମ। ୱାହନେସୁ ବଲେସୁ ଚାତି ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦୀନଂ ୱାହନାନଂ ବଲକାଯସ୍ସ ଚ ଦାତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଦେନ୍ତୋ ସକ୍କାରଂ କରୋନ୍ତୋ ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦଯୋ ମହଲ୍ଲକକାଲେ କମ୍ମେସୁ ଅଯୋଜେନ୍ତୋ ତେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରତି ନାମ।

ଗାମେସୁ ନିଗମେସୁ ଚାତି ଗାମନିଗମୱାସିନୋ ଦଣ୍ଡବଲୀହି ଅପୀଳେନ୍ତୋୱ ତେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରତି ନାମ। ରଟ୍ଠେ ଜନପଦେସୁ ଚାତି ରଟ୍ଠଞ୍ଚ ଜନପଦଞ୍ଚ ଅକାରଣେନ କିଲମେନ୍ତୋ ହିତଚିତ୍ତଂ ଅପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠପେନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଅଧମ୍ମଂ ଚରତି ନାମ, ଅପୀଳେନ୍ତୋ ପନ ହିତଚିତ୍ତେନ ଫରନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଧମ୍ମଂ ଚରତି ନାମ। ସମଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଚାତି ତେସଂ ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯେ ଦେନ୍ତୋୱ ତେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରତି ନାମ। ମିଗପକ୍ଖୀସୂତି ସବ୍ବଚତୁପ୍ପଦସକୁଣାନଂ ଅଭଯଂ ଦେନ୍ତୋ ତେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରତି ନାମ। ଧମ୍ମୋ ଚିଣ୍ଣୋତି ସୁଚରିତଧମ୍ମୋ ଚିଣ୍ଣୋ। ସୁଖାୱହୋତି ତୀସୁ କୁଲସମ୍ପଦାସୁ ଛସୁ କାମସଗ୍ଗେସୁ ସୁଖଂ ଆୱହତି। ସୁଚିଣ୍ଣେନାତି ଇଧ ଚିଣ୍ଣେନ କାଯସୁଚରିତାଦିନା ସୁଚିଣ୍ଣେନ। ଦିୱଂ ପତ୍ତାତି ଦେୱଲୋକବ୍ରହ୍ମଲୋକସଙ୍ଖାତଂ ଦିୱଂ ଗତା, ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଲାଭିନୋ ଜାତା। ମା ଧମ୍ମଂ ରାଜ ପାମଦୋତି ତସ୍ମା ତ୍ୱଂ, ମହାରାଜ, ଜୀୱିତଂ ଜହନ୍ତୋପି ଧମ୍ମଂ ମା ପମଜ୍ଜୀତି।

ଏୱଂ ଦସ ଧମ୍ମଚରିଯଗାଥାଯୋ ୱତ୍ୱା ଉତ୍ତରିପି ଓୱଦନ୍ତୋ ଓସାନଗାଥମାହ –

୪୯।

‘‘ତତ୍ଥେୱ ତେ ୱତ୍ତପଦା, ଏସାୱ ଅନୁସାସନୀ;

ସପ୍ପଞ୍ଞସେୱୀ କଲ୍ୟାଣୀ, ସମତ୍ତଂ ସାମ ତଂ ୱିଦୂ’’ତି।

ତତ୍ଥ ତତ୍ଥେୱ ତେ ୱତ୍ତପଦାତି ଇଦଂ ପୁରିମନଯେନେୱ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସପ୍ପଞ୍ଞସେୱୀ କଲ୍ୟାଣୀ, ସମତ୍ତଂ ସାମ ତଂ ୱିଦୂତି, ମହାରାଜ, ତଂ ମଯା ୱୁତ୍ତଂ ୱାଦଂ ତ୍ୱଂ ନିଚ୍ଚକାଲଂ ସପ୍ପଞ୍ଞପୁଗ୍ଗଲସେୱୀ କଲ୍ୟାଣଗୁଣସମନ୍ନାଗତୋ ହୁତ୍ୱା ସମତ୍ତଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ସାମଂ ୱିଦୂ ଅତ୍ତପଚ୍ଚକ୍ଖତୋୱ ଜାନିତ୍ୱା ଯଥାନୁସିଟ୍ଠଂ ପଟିପଜ୍ଜାତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ଆକାସଗଙ୍ଗଂ ଓତାରେନ୍ତୋ ୱିଯ ବୁଦ୍ଧଲୀଳାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ମହାଜନୋ ମହାସକ୍କାରଂ ଅକାସି, ସାଧୁକାରସହସ୍ସାନି ଅଦାସି। ରାଜା ତୁଟ୍ଠୋ ଅମଚ୍ଚେ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଭୋନ୍ତୋ! ଅମଚ୍ଚା ମମ ପୁତ୍ତେନ ତରୁଣଜମ୍ବୁଫଲସମାନତୁଣ୍ଡେନ ଜମ୍ବୁକପଣ୍ଡିତେନ ଏୱଂ କଥେନ୍ତେନ

କେନ କଉଙ୍କ କିଙ୍ଗ କତ’’ନ୍ତି। ସେନାପତିନା, ଦେୱାତି। ‘‘ତେନ ହିସ୍ସ ସେନାପତିଟ୍ଠାନଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଜମ୍ବୁକଂ ଠାନନ୍ତରେ ଠପେସି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସେନାପତିଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା ପିତୁ କମ୍ମାନି ଅକାସି। ତିଣ୍ଣଂ ସକୁଣାନଂ ମହନ୍ତୋ ସକ୍କାରୋ ଅହୋସି। ତଯୋପି ଜନା ରଞ୍ଞୋ ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଅନୁସାସିଂସୁ। ମହାସତ୍ତସ୍ସୋୱାଦେ ଠତ୍ୱା ରାଜା ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ସଗ୍ଗପରାଯଣୋ ଅହୋସି। ଅମଚ୍ଚା ରଞ୍ଞୋ ସରୀରକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ସକୁଣାନଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ‘‘ସାମି, ଜମ୍ବୁକସକୁଣ ରାଜା ତୁମ୍ହାକଂ ଛତ୍ତଂ ଉସ୍ସାପେତବ୍ବଂ ଅକାସୀ’’ତି ୱଦିଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ନ ମଯ୍ହଂ ରଜ୍ଜେନତ୍ଥୋ, ତୁମ୍ହେ ଅପ୍ପମତ୍ତା ରଜ୍ଜଂ କାରେଥା’’ତି ମହାଜନଂ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ‘‘ଏୱଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପୱତ୍ତେଯ୍ୟାଥା’’ତି ୱିନିଚ୍ଛଯଧମ୍ମଂ ସୁୱଣ୍ଣପଟ୍ଟେ ଲିଖାପେତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞଂ ପାୱିସି। ତସ୍ସୋୱାଦୋ ଚତ୍ତାଲୀସ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପୱତ୍ତତି।

ସତ୍ଥା ରଞ୍ଞୋ ଓୱାଦୱସେନ ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଦେସେତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି ‘‘ତଦା ରାଜା ଆନନ୍ଦୋ ଅହୋସି, କୁଣ୍ଡଲିନୀ ଉପ୍ପଲୱଣ୍ଣା, ୱେସ୍ସନ୍ତରୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ, ଜମ୍ବୁକସକୁଣୋ ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସି’’ନ୍ତି।

ତେସକୁଣଜାତକୱଣ୍ଣନା ପଠମା।

[୫୨୨] ୨। ସରଭଙ୍ଗଜାତକୱଣ୍ଣନା

ଅଲଙ୍କତାକୁଣ୍ଡଲିନୋ ସୁୱତ୍ଥାତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ୱେଳୁୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ ତଥାଗତଂ ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଅନୁଜାନାପେତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ନାଳକଗାମକେ ଜାତୋୱରକେ ପରିନିବ୍ବାଯି। ତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବୁତଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥା ରାଜଗହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱେଳୁୱନେ ୱିହାସି। ତଦା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ ଇସିଗିଲିପସ୍ସେ କାଳସିଲାଯଂ ୱିହରତି। ସୋ ପନ ଇଦ୍ଧିବଲେନ କୋଟିପ୍ପତ୍ତଭାୱେନ ଦେୱଲୋକଚାରିକଞ୍ଚ ଉସ୍ସଦନିରଯଚାରିକଞ୍ଚ ଗଚ୍ଛତି। ଦେୱଲୋକେ ବୁଦ୍ଧସାୱକାନଂ ମହନ୍ତଂ ଇସ୍ସରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଉସ୍ସଦନିରଯେସୁ ଚ ତିତ୍ଥିଯସାୱକାନଂ ମହନ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଦିସ୍ୱା ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅସୁକୋ ଉପାସକୋ ଅସୁକା ଚ ଉପାସିକା ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ମହାସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତି, ତିତ୍ଥିଯସାୱକେସୁ ଅସୁକୋ ଚ ଅସୁକା ଚ ନିରଯାଦୀସୁ ଅସୁକଅପାଯେ ନାମ ନିବ୍ବତ୍ତା’’ତି ମନୁସ୍ସାନଂ କଥେସି। ମନୁସ୍ସା ସାସନେ ପସୀଦନ୍ତି, ତିତ୍ଥିଯେ ପରିୱଜ୍ଜେନ୍ତି। ବୁଦ୍ଧସାୱକାନଂ ସକ୍କାରୋ ମହନ୍ତୋ ଅହୋସି, ତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିହାଯତି।

ତେ ଥେରେ ଆଘାତଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ଜୀୱନ୍ତେ ଅମ୍ହାକଂ ଉପଟ୍ଠାକା ଭିଜ୍ଜନ୍ତି, ସକ୍କାରୋ ଚ ପରିହାଯତି, ମାରାପେସ୍ସାମ ନ’’ନ୍ତି ଥେରସ୍ସ ମାରଣତ୍ଥଂ ସମଣଗୁତ୍ତକସ୍ସ ନାମ ଚୋରସ୍ସ ସହସ୍ସଂ ଅଦଂସୁ। ସୋ ‘‘ଥେରଂ ମାରେସ୍ସାମୀ’’ତି ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ସଦ୍ଧିଂ କାଳସିଲଂ ଅଗମାସି। ଥେରୋ ତଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱାୱ ଇଦ୍ଧିଯା ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଚୋରୋ ତଂ ଦିୱସଂ ଥେରଂ ଅଦିସ୍ୱା ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେପୀତି ଛ ଦିୱସେ ଅଗମାସି। ଥେରୋପି ତଥେୱ ଇଦ୍ଧିଯା ପକ୍କାମି। ସତ୍ତମେ ପନ ଦିୱସେ ଥେରସ୍ସ ପୁବ୍ବେ କତଂ ଅପରାପରିଯୱେଦନୀଯକମ୍ମଂ ଓକାସଂ ଲଭି। ସୋ କିର ପୁବ୍ବେ ଭରିଯାଯ ୱଚନଂ ଗହେତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ମାରେତୁକାମୋ ଯାନକେନ ଅରଞ୍ଞଂ ନେତ୍ୱା ଚୋରାନଂ ଉଟ୍ଠିତାକାରଂ କତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ପୋଥେସି ପହରି। ତେ ଚକ୍ଖୁଦୁବ୍ବଲତାଯ ରୂପଦସ୍ସନରହିତା ତଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତଂ ଅସଞ୍ଜାନନ୍ତା ‘‘ଚୋରା ଏୱ ଏତେ’’ତି ସଞ୍ଞାଯ, ‘‘ତାତ, ଅସୁକା ନାମ ଚୋରା ନୋ ଘାତେନ୍ତି, ତ୍ୱଂ ପଟିକ୍କମାହୀ’’ତି ତସ୍ସେୱତ୍ଥାଯ ପରିଦେୱିଂସୁ। ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମେ ମଯା ପୋଥିଯମାନାପି ମଯ୍ହଂ ଯେୱତ୍ଥାଯ ପରିଦେୱନ୍ତି, ଅଯୁତ୍ତଂ କମ୍ମଂ କରୋମୀ’’ତି। ଅଥ ନେ ଅସ୍ସାସେତ୍ୱା ଚୋରାନଂ ପଲାଯନାକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତେସଂ ହତ୍ଥପାଦେ ସମ୍ବାହିତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ମ , ତାତା, ମା ଭାଯିତ୍ଥ, ଚୋରା ପଲାତା’’ତି ୱତ୍ୱା ପୁନ ଅତ୍ତନୋ ଗେହମେୱ ଆନେସି। ତଂ କମ୍ମଂ ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଓକାସଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ଭସ୍ମପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ଅଙ୍ଗାରରାସି ୱିଯ ଠତ୍ୱା ଇମଂ ଅନ୍ତିମସରୀରଂ ଉପଧାୱିତ୍ୱା ଗଣ୍ହି। ଯଥା ହି ପନ ସୁନଖଲୁଦ୍ଦକେନ ମିଗଂ ଦିସ୍ୱା ସୁନଖୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତୋ ମିଗଂ ଅନୁବନ୍ଧିତ୍ୱା ଯସ୍ମିଂ ଠାନେ ପାପୁଣାତି, ତସ୍ମିଂଯେୱ ଗଣ୍ହାତି, ଏୱଂ ଇଦଂ କମ୍ମଂ ଯସ୍ମିଂ ଠାନେ ଓକାସଂ ଲଭତି, ତସ୍ମିଂ ୱିପାକଂ ଦେତି, ତେନ ମୁତ୍ତୋ ନାମ ନତ୍ଥି।

ଥେରୋ ଅତ୍ତନା କତକମ୍ମସ୍ସ ଆକଡ୍ଢିତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ନ ଅପଗଚ୍ଛି। ଥେରୋ ତସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ଆକାସେ ଉପ୍ପତିତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦଦମନସମତ୍ଥୱେଜଯନ୍ତକମ୍ପନସମତ୍ଥାପିସ୍ସ ଇଦ୍ଧି କମ୍ମବଲେନ ଦୁବ୍ବଲତଂ ପତ୍ତା। ଚୋରୋ ଥେରଂ ଗହେତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ଅଟ୍ଠୀନି ତଣ୍ଡୁଲକଣମତ୍ତାନି କରୋନ୍ତୋ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ସଞ୍ଚୁଣ୍ଣେତ୍ୱା ପଲାଲପିଟ୍ଠିକକରଣଂ ନାମ କତ୍ୱା ‘‘ମତୋ’’ତି ସଞ୍ଞାଯ ଏକସ୍ମିଂ ଗୁମ୍ବପିଟ୍ଠେ ଖିପିତ୍ୱା ସପରିୱାରୋ ପକ୍କାମି। ଥେରୋ ସତିଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ‘‘ସତ୍ଥାରଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସରୀରଂ ଝାନୱେଠନେନ ୱେଠେତ୍ୱା ଥିରଂ କତ୍ୱା ଆକାସଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଆକାସେନ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, ଆଯୁସଙ୍ଖାରୋ ମେ ଓସ୍ସଟ୍ଠୋ, ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସସି, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ’’ଆତି। ‘‘ଆମ, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘କତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସସୀ’’ତି। ‘‘କାଳସିଲାପଦେସେ, ଭନ୍ତେ’’ତି। ତେନ ହି, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଧମ୍ମଂ ମଯ୍ହଂ କଥେତ୍ୱା ଯାହି, ତାଦିସସ୍ସ ସାୱକସ୍ସ ଇଦାନି ଦସ୍ସନଂ ନତ୍ଥୀତି। ସୋ ‘‘ଏୱଂ କରିସ୍ସାମି, ଭନ୍ତେ’’ତି ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତାଲପ୍ପମାଣଂ ଆକାସେ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାନଦିୱସେ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ ୱିଯ ନାନପ୍ପକାରା ଇଦ୍ଧିଯୋ କତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ କଥେତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା

କାଠଅସିଲାଯଂ ଅଟ୍ଟୱିଯଂ ପରିନିବ୍ବାଯି।

ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ଛ ଦେୱଲୋକା ଏକକୋଲାହଲା ଅହେସୁଂ, ''ଅମ୍ହାକଂ କିର ଆଚରିଯୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ''ତି ଦିବ୍ବଗନ୍ଧମାଲାୱାସଧୂମଚନ୍ଦନଚୁଣ୍ଣାନି ଚେୱ ନାନାଦାରୂନି ଚ ଗହେତ୍ୱା ଆଗମିଂସୁ, ଏକୂନସତରତନଚନ୍ଦନଚିତକା ଅହୋସି। ସତ୍ଥା ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଠତ୍ୱା ସରୀରନିକ୍ଖେପଂ କାରେସି। ଆଥାହନସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ଯୋଜନମତ୍ତେ ପଦେସେ ପୁପ୍ଫୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସି। ଦେୱାନଂ ଅନ୍ତରେ ମନୁସ୍ସା, ମନୁସ୍ସାନଂ ଅନ୍ତରେ ଦେୱା ଅହେସୁଂ। ଯଥାକ୍କମେନ ଦେୱାନଂ ଅନ୍ତରେ ଯକ୍ଖା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଯକ୍ଖାନଂ ଅନ୍ତରେ ଗନ୍ଧବ୍ବା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଗନ୍ଧବ୍ବାନଂ ଅନ୍ତରେ ନାଗା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ନାଗାନଂ ଅନ୍ତରେ ୱେନତେଯ୍ୟା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ୱେନତେଯ୍ୟାନଂ ଅନ୍ତରେ କିନ୍ନରା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, କିନ୍ନରାନଂ ଅନ୍ତରେ ଛତ୍ତା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଛତ୍ତାନଂ ଅନ୍ତରେ ସୁୱଣ୍ଣଚାମରା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ତେସଂ ଅନ୍ତରେ ଧଜା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ତେସଂ ଅନ୍ତରେ ପଟାକା ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ସତ୍ତ ଦିୱସାନି ସାଧୁକୀଳଂ କୀଳିଂସୁ। ସତ୍ଥା ଥେରସ୍ସ ଧାତୁଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ୱେଳୁୱନଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଚେତିଯଂ କାରାପେସି। ତଦା ଭିକ୍ଖୂ ଧମ୍ମସଭାଯଂ କଥଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସୁଂ ''ଆୱୁସୋ, ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ ତଥାଗତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଅପରିନିବ୍ବୁତତ୍ତା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସନ୍ତିକା ମହନ୍ତଂ ସମ୍ମାନଂ ନ ଲଭି, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନତ୍ଥେରୋ ପନ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସମୀପେ ପରିନିବ୍ବୁତତ୍ତା ମହାସମ୍ମାନଂ ଲଭୀ''ତି। ସତ୍ଥା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ''କାଯ ନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି କଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନା''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଇମାଯ ନାମା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ମମ ସନ୍ତିକା ସମ୍ମାନଂ ଲଭତି, ପୁବ୍ବେପି ଲଭିଯେୱା''ତି ୱତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ବାରାଣସିଯଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତେ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତେ ବୋଧିସତ୍ତୋ ପୁରୋହିତସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଦସମାସଚ୍ଚଯେନ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନିକେ ବାରାଣସିନଗରେ ସବ୍ବାୱୁଧାନି ପଜ୍ଜଲିଂସୁ। ପୁରୋହିତୋ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଜାତକ୍ଖଣେ ବହି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଆକାସଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ନକ୍ଖତ୍ତଯୋଗଂ ଦିସ୍ୱା ''ଇମିନା ନକ୍ଖତ୍ତେନ ଜାତତ୍ତା ଏସୋ କୁମାରୋ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଧନୁଗ୍ଗହାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଞତ୍ୱା କାଲସ୍ସେୱ ରାଜକୁଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜାନଂ ସୁଖସଯିତଭାୱଂ ପୁଚ୍ଛି। ''କୁତୋ ମେ, ଆଚରିଯ, ସୁଖଂ, ଅଜ୍ଜ ସକଲନିୱେସନେ ଆୱୁଧାନି ପଜ୍ଜଲିତାନୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ମା ଭାଯି, ଦେୱ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ ନିୱେସନେଯେୱ, ସକଲନଗରେପି ପଜ୍ଜଲିଂସୁଯେୱ, ଅଜ୍ଜ ଅମ୍ହାକଂ ଗେହେ କୁମାରସ୍ସ ଜାତତ୍ତା ଏୱଂ ଅହୋସୀ''ତି। ''ଆଚରିଯ, ଏୱଂ ଜାତକୁମାରସ୍ସ ପନ କିଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି? ''ନ କିଞ୍ଚି, ମହାରାଜ, ସୋ ପନ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଧନୁଗ୍ଗହାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି। ''ସାଧୁ, ଆଚରିଯ, ତେନ ହି ନଂ ପଟିଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ୱଯପ୍ପତ୍ତକାଲେ ଅମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସେଯ୍ୟାସୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଖୀରମୂଲଂ ତାୱ ସହସ୍ସଂ ଦାପେସି। ପୁରୋହିତୋ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ନିୱେସନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ଦତ୍ୱା ପୁତ୍ତସ୍ସ ନାମଗ୍ଗହଣଦିୱସେ ଜାତକ୍ଖଣେ ଆୱୁଧାନଂ ପଜ୍ଜଲିତତ୍ତା ''ଜୋତିପାଲୋ''ତିସ୍ସ ନାମଂ ଅକାସି।

ସୋ ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ୱଡ୍ଢମାନୋ ସୋଳସୱସ୍ସକାଲେ ଉତ୍ତମରୂପଧରୋ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ପିତା ସରୀରସମ୍ପତ୍ତିଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା, ''ତାତ, ତକ୍କସିଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦିସାପାମୋକ୍ଖସ୍ସ ଆଚରିଯସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଆଚରିଯଭାଗଂ ଗହେତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ସିପ୍ପଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ସତ୍ତାହେନେୱ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପାପୁଣି। ଅଥସ୍ସ ଆଚରିଯୋ ତୁସ୍ସିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ ଖଗ୍ଗରତନଂ ସନ୍ଧିଯୁତ୍ତଂ ମେଣ୍ଡକସିଙ୍ଗଧନୁଂ ସନ୍ଧିଯୁତ୍ତଂ ତୂଣୀରଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ନାହକଞ୍ଚୁକଂ ଉଣ୍ହୀସଞ୍ଚ ଦତ୍ୱା ''ତାତ ଜୋତିପୋଲ, ଅହଂ ମହଲ୍ଲକୋ, ଇଦାନି ତ୍ୱଂ ଇମେ ମାଣୱକେ ସିକ୍ଖାପେହୀ''ତି ପଞ୍ଚସତମାଣୱକେପି ତସ୍ସେୱ ନିଯ୍ୟାଦେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ସବ୍ବଂ ଉପକରଣଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଚରିଯଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ବାରାଣସିମେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ନଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଠିତଂ ପିତା ଅୱୋଚ ''ଉଗ୍ଗହିତଂ ତେ, ତାତ, ସିପ୍ପ''ନ୍ତି। ''ଆମ, ତାତା''ତି। ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜକୁଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ପୁତ୍ତୋ ମେ , ଦେୱ, ସିପ୍ପଂ ସିକ୍ଖିତ୍ୱା ଆଗତୋ, କିଂ କରୋତୂ''ତି ଆହ। ''ଆଚରିଯ, ଅମ୍ହେ ଉପଟ୍ଠହତୂ''ତି। ''ପରିବ୍ବଯମସ୍ସ ଜାନାଥ, ଦେୱା''ତି। ''ସୋ ଦେୱସିକଂ ସହସ୍ସଂ ଲଭତୂ''ତି। ସୋ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କୁମାରଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ''ତାତ, ରାଜାନଂ ଉପଟ୍ଠହା''ତି ଆହ। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦେୱସିକଂ ସହସ୍ସଂ ଲଭିତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଉପଟ୍ଠହି।

ରାଜପାଦମୂଲିକା ଉଜ୍ଝାଯିଂସୁ – ''ମଯଂ ଜୋତିପାଲେନ କତକମ୍ମଂ ନ ପସ୍ସାମ, ଦେୱସିକଂ ସହସ୍ସଂ ଗଣ୍ହାତି, ମଯମସ୍ସ ସିପ୍ପଂ ପସ୍ସିତୁକାମା''ତି। ରାଜା ତେସଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ପୁରୋହିତସ୍ସ କଥେସି। ପୁରୋହିତୋ ''ସାଧୁ, ଦେୱା''ତି ପୁତ୍ତସ୍ସାରୋଚେସି। ସୋ ''ସାଧୁ, ତାତ, ଇତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ଦସ୍ସେସ୍ସାମି ସିପ୍ପଂ, ଅପିଚ ରାଜା ଅତ୍ତନୋ ୱିଜିତେ ଧନୁଗ୍ଗହେ ସନ୍ନିପାତାପେତୂ''ତି ଆହ। ପୁରୋହିତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ଧନୁଗ୍ଗହେ ସନ୍ନିପାତାପେସି। ସଟ୍ଠିସହସ୍ସା ଧନୁଗ୍ଗହା ସନ୍ନିପତିଂସୁ। ରାଜା ତେସଂ ସନ୍ନିପତିତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ନଗରୱାସିନୋ ଜୋତିପାଲସ୍ସ ସିପ୍ପଂ ପସ୍ସନ୍ତୂ''ତି ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ରାଜଙ୍ଗଣଂ ସଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ମହାଜନପରିୱୁତୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୱରେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଧନୁଗ୍ଗହେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ''ଜୋତିପାଲୋ ଆଗଚ୍ଛତୂ''ତି ପେସେସି। ସୋ ଆଚରିଯେନ ଦିନ୍ନାନି ଧନୁତୂଣୀରସନ୍ନାହକଞ୍ଚୁକୌଣ୍ହୀସାନି ନିୱାସନନ୍ତରେ ଠପେତ୍ୱା ଖଗ୍ଗଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ପକତିୱେସେନ ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି।

ଧନୁଗ୍ଗହା ‘‘ଜୋତିପାଲୋ କିର ଧନୁସିପ୍ପଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଆଗତୋ, ଧନୁଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପନ ଆଗତତ୍ତା ଅମ୍ହାକଂ ହତ୍ଥତୋ ଧନୁଂ ଗହେତୁକାମୋ ଭୱିସ୍ସତି , ନାସ୍ସ ଦସ୍ସାମା’’ତି କତିକଂ କରିଂସୁ। ରାଜା ଜୋତିପାଲଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ସିପ୍ପଂ ଦସ୍ସେହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ସାଣିଂ ପରିକ୍ଖିପାପେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋସାଣିୟଂ ଠିତୋ ସାଟକଂ ଅପନେତ୍ୱା ସନ୍ନାହକଞ୍ଚୁକଂ ପୱେସେତ୍ୱା ଉଣ୍ହୀସଂ ସୀସେ ପଟିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ମେଣ୍ଡକସିଙ୍ଗଧନୁମ୍ହି ପୱାଲୱଣ୍ଣଂ ଜିୟଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ତୂଣୀରଂ ପିଟ୍ଠେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଖଗ୍ଗଂ ୱାମତୋ କତ୍ୱା ୱଜିରଗ୍ଗଂ ନାରାଚଂ ନଖପିଟ୍ଠେନ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ସାଣିଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ପଥୱିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତନାଗକୁମାରୋ ୱିୟ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଅପଚିତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ମହାଜନା ୱଗ୍ଗନ୍ତି ନଦନ୍ତି ଅପ୍ଫୋଟେନ୍ତି ସେଳେନ୍ତି। ରାଜା ‘‘ଦସ୍ସେହି, ଜୋତିପାଲ, ସିପ୍ପ’’ନ୍ତି ଆହ। ଦେୱ, ତୁମ୍ହାକଂ ଧନୁଗ୍ଗହେସୁ ଅକ୍ଖଣୱେଧିୱାଲୱେଧିସରୱେଧିସଦ୍ଦୱେଧିନୋ ଚତ୍ତାରୋ ଧନୁଗ୍ଗହେ ପକ୍କୋସାପେହୀତି। ଅଥ ରାଜା ପକ୍କୋସାପେସି।

ମହାସତ୍ତୋ ରାଜଙ୍ଗଣେ ଚତୁରସ୍ସପରିଚ୍ଛେଦବ୍ଭନ୍ତରେ ମଣ୍ଡଲଂ କତ୍ୱା ଚତୂସୁ କଣ୍ଣେସୁ ଚତ୍ତାରୋ ଧନୁଗ୍ଗହେ ଠପେତ୍ୱା ଏକେକସ୍ସ ତିଂସ ତିଂସ କଣ୍ଡସହସ୍ସାନି ଦାପେତ୍ୱା ଏକେକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଏକେକଂ କଣ୍ଡଦାୟକଂ ଠପେତ୍ୱା ସୟଂ ୱଜିରଗ୍ଗଂ ନାରାଚଂ ଗହେତ୍ୱା ମଣ୍ଡଲମଜ୍ଝେ ଠତ୍ୱା ‘‘ମହାରାଜ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଧନୁଗ୍ଗହା ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ସରେ ଖିପିତ୍ୱା ମଂ ୱିଜ୍ଝନ୍ତୁ, ଅହଂ ଏତେହି ଖିତ୍ତକଣ୍ଡାନି ନିୱାରେସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ରାଜା ‘‘ଏୱଂ କରୋଥା’’ତି ଆଣାପେସି। ଧନୁଗ୍ଗହା ଆହଂସୁ, ‘‘ମହାରାଜ, ମୟଂ ଅକ୍ଖଣୱେଧିୱାଲୱେଧିସରୱେଧିସଦ୍ଦୱେଧିନୋ, ଜୋତିପାଲୋ ତରୁଣଦାରକୋ, ନ ମୟଂ ୱିଜ୍ଝିସ୍ସାମା’’ତି। ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ସଚେ ସକ୍କୋଥ, ୱିଜ୍ଝଥ ମ’’ନ୍ତି ଆହ। ତେ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଏକପ୍ପହାରେନେୱ କଣ୍ଡାନି ଖିପିଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ତାନି ନାରାଚେନ ପହରିତ୍ୱା ୟଥା ୱା ତଥା ୱା ନ ପାତେସି, ବୋଧିକୋଟ୍ଠକଂ ପନ ପରିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ୱିୟ ତାଲେନ ତାଲଂ, ୱାଲେନ ୱାଲଂ, ଦଣ୍ଡକେନ ଦଣ୍ଡକଂ, ୱାଜେନ ୱାଜଂ ଅନତିକ୍କମନ୍ତୋ ଖିପିତ୍ୱା ସରଗବ୍ଭଂ ଅକାସି। ଧନୁଗ୍ଗହାନଂ କଣ୍ଡାନି ଖୀଣାନି। ସୋ ତେସଂ କଣ୍ଡଖୀଣଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ସରଗବ୍ଭଂ ଅୱିନାସେନ୍ତୋୱ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକେ ଅଟ୍ଠାସି। ମହାଜନୋ ଉନ୍ନାଦେନ୍ତୋ ୱଗ୍ଗନ୍ତୋ ଅପ୍ଫୋଟେନ୍ତୋ ସେଳେନ୍ତୋ ଅଚ୍ଛରଂ ପହରନ୍ତୋ ମହାକୋଲାହଲଂ କତ୍ୱା ୱତ୍ଥାଭରଣାଦୀନି ଖିପି। ଏୱଂ ଏକରାସିଭୂତଂ ଅଟ୍ଠାରସକୋଟିସଙ୍ଖଂ ଧନଂ ଅହୋସି।

ଅଥ ନଂ ରାଜା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘କିଂ ସିପ୍ପଂ ନାମେତଂ ଜୋତିପାଲା’’ତି? ସରପଟିବାହନଂ ନାମ, ଦେୱାତି। ଅଞ୍ଞେ ଏତଂ ଜାନନ୍ତା ଅତ୍ଥୀତି। ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ମଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞୋ ନତ୍ଥି, ଦେୱାତି। ଅପରଂ ଦସ୍ସେହି, ତାତାତି। ଦେୱ, ଏତେ ତାୱ ଚତୂସୁ କଣ୍ଣେସୁ ଠତ୍ୱା ଚତ୍ତାରୋପି ଜନା ମଂ ୱିଜ୍ଝିତୁଂ ନ ସକ୍ଖିଂସୁ, ଅହଂ ପନେତେ ଚତୂସୁ କଣ୍ଣେସୁ ଠିତେ ଏକେନେୱ ସରେନ ୱିଜ୍ଝିସ୍ସାମୀତି। ଧନୁଗ୍ଗହା ଠାତୁଂ ନ ଉସ୍ସହିଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ଚତୂସୁ କଣ୍ଣେସୁ ଚତସ୍ସୋ କଦଲିୟୋ ଠପାପେତ୍ୱା ନାରାଚପୁଙ୍ଖେ ରତ୍ତସୁତ୍ତକଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଏକଂ କଦଲିଂ ସନ୍ଧାୟ ଖିପି। ନାରାଚୋ ତଂ କଦଲିଂ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ତତୋ ଦୁତିୟଂ, ତତୋ ତତିୟଂ, ତତୋ ଚତୁତ୍ଥଂ, ତତୋ ପଠମଂ ୱିଦ୍ଧମେୱ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ପୁନ ତସ୍ସ ହତ୍ଥେୟେୱ ପତିଟ୍ଠହି। କଦଲିୟୋ ସୁତ୍ତପରିକ୍ଖିତ୍ତା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ମହାଜନୋ ଉନ୍ନାଦସହସ୍ସାନି ପୱତ୍ତେସି। ରାଜା ‘‘କିଂ ସିପ୍ପଂ ନାମେତଂ, ତାତା’’ତି? ଚକ୍କୱିଦ୍ଧଂ ନାମ, ଦେୱାତି। ଅପରମ୍ପି ଦସ୍ସେହି, ତାତାତି। ମହାସତ୍ତୋ ସରଲଟ୍ଠିଂ ନାମ, ସରରଜ୍ଜୁଂ ନାମ, ସରୱେଧିଂ ନାମ ଦସ୍ସେସି, ସରପାସାଦଂ ନାମ, ସରସୋପାନଂ ନାମ, ସରମଣ୍ଡପଂ ନାମ, ସରପାକାରଂ ନାମ, ସରପୋକ୍ଖରଣିଂ ନାମ ଅକାସି, ସରପଦୁମଂ ନାମ ପୁପ୍ଫାପେସି, ସରୱସ୍ସଂ ନାମ ୱସ୍ସାପେସି। ଇତି ଅଞ୍ଞେହି ଅସାଧାରଣାନି ଇମାନି ଦ୍ୱାଦସ ସିପ୍ପାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପୁନ ଅଞ୍ଞେହି ଅସାଧାରଣେୟେୱ ସତ୍ତ ମହାକାୟେ ପଦାଲେସି, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲବହଲଂ ଉଦୁମ୍ବରପଦରଂ ୱିଜ୍ଝି, ଚତୁରଙ୍ଗୁଲବହଲଂ ଅସନପଦରଂ, ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲବହଲଂ ତମ୍ବପଟ୍ଟଂ, ଏକଙ୍ଗୁଲବହଲଂ ଅୟପଟ୍ଟଂ, ଏକାବଦ୍ଧଂ ଫଲକସତଂ ୱିନିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ପଲାଲସକଟୱାଲୁକସକଟପଦରସକଟାନଂ ପୁରିମଭାଗେନ ସରଂ ଖିପିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭାଗେନ ନିକ୍ଖମାପେସି, ପଚ୍ଛାଭାଗେନ ସରଂ ଖିପିତ୍ୱା ପୁରିମଭାଗେନ ନିକ୍ଖମାପେସି, ଉଦକେ ଚତୁଉସଭଂ, ଥଲେ ଅଟ୍ଠୌସଭଟ୍ଠାନଂ କଣ୍ଡଂ ପେସେସି। ୱାତିଙ୍ଗଣସଞ୍ଞାୟ ଉସଭମତ୍ତକେ ୱାଲଂ ୱିଜ୍ଝି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ସରେ ଖିପିତ୍ୱା ଆକାସେ ସରପାସାଦାଦୀନି କତ୍ୱା ପୁନ ଏକେନ ସରେନ ତେ ସରେ ପାତେନ୍ତୋ ଭଙ୍ଗୱିଭଙ୍ଗେ ଅକାସୀତି ‘‘ସରଭଙ୍ଗୋ’’ତି ନାମ ପଞ୍ଞାତୋ। ତସ୍ସ ଏତ୍ତକାନି ସିପ୍ପାନି ଦସ୍ସେନ୍ତସ୍ସେୱ ସୂରିୟୋ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତୋ।

ଅଥସ୍ସ ରାଜା ସେନାପତିଟ୍ଠାନଂ ପଟିଜାନିତ୍ୱା ‘‘ଜୋତିପାଲ, ଅଜ୍ଜ ୱିକାଲୋ, ସ୍ୱେ ତ୍ୱଂ ସେନାପତିଟ୍ଠାନଂ ସକ୍କାରଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସସି, କେସମସ୍ସୁଂ କାରେତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ଏହୀ’’ତି ତଂ ଦିୱସଂ ପରିବ୍ବୟତ୍ଥାୟ ସତସହସ୍ସଂ ଅଦାସି। ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଇମିନା ମୟ୍ହଂ ଅତ୍ଥୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି ଅଟ୍ଠାରସକୋଟିସଙ୍ଖଂ ଧନଂ ସାମିକାନଞ୍ଞେୱ ଦତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ନ୍ହାୟିତୁଂ ନଦିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କେସମସ୍ସୁଂ କାରେତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତୋ ଅନୋପମାୟ ସିରିୟା ନିୱେସନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସିରିସୟନଂ ଅଭିରୁୟ୍ହ ନିପନ୍ନୋ ଦ୍ୱେ ୟାମେ ସୟିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମୟାମେ ପବୁଦ୍ଧୋ ଉଟ୍ଠାୟ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ସୟନପିଟ୍ଠେ ନିସିନ୍ନୋୱ ଅତ୍ତନୋ ସିପ୍ପସ୍ସ ଆଦିମଜ୍ଝପରିୟୋସାନଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ‘‘ମମ ସିପ୍ପସ୍ସ ଆଦିତୋୱ ପରମାରଣଂ ପଞ୍ଞାୟତି, ମଜ୍ଝେ କିଲେସପରିଭୋଗୋ, ପରିୟୋସାନେ ନିରୟମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧି, ପାଣାତିପାତୋ କିଲେସପରିଭୋଗେସୁ ଚ ଅଧିମତ୍ତପ୍ପମାଦୋ ନିରୟେ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଦେତି, ରଞ୍ଞା ମୟ୍ହଂ ମହନ୍ତଂ ସେନାପତିଟ୍ଠାନଂ ଦିନ୍ନଂ, ମହନ୍ତଂ ମେ ଇସ୍ସରିୟଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଭରିୟା ଚ ପୁତ୍ତଧୀତରୋ ଚ ବହୂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି। କିଲେସୱତ୍ଥୁ ଖୋ ପନ ୱେପୁଲ୍ଲଗତଂ ଦୁଚ୍ଚଜଂ ହୋତି, ଇଦାନେୱ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଏକକୋୱ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତୁଂ ୟୁତ୍ତଂ ମୟ୍ହ’’ନ୍ତି ମହାସୟନତୋ

ଉଟ୍ଠାଯ କଞ୍ଚି ଅଜାନାପେନ୍ତୋ ପାସାଦା ଓରୁଯ୍ହ ଅଗ୍ଗଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଏକକୋୱ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଗୋଧାୱରିନଦୀତୀରେ ତିଯୋଜନିକଂ କପିଟ୍ଠୱନଂ ସନ୍ଧାଯ ପାଯାସି।

ତସ୍ସ ନିକ୍ଖନ୍ତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ସକ୍କୋ ୱିସ୍ସକମ୍ମଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା "ତାତ, ଜାତିପାଲୋ ଅଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ମହାସମାଗମୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଗୋଧାୱରିନଦୀତୀରେ କପିଟ୍ଠୱନେ ଅସ୍ସମଂ ମାପେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତପରିକ୍ଖାରେ ପଟିଯାଦେହୀ"ତି ଆହ। ସୋ ତଥା ଅକାସି। ମହାସତ୍ତୋ ତଂ ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଏକପଦିକମଗ୍ଗଂ ଦିସ୍ୱା "ପବ୍ବଜିତାନଂ ୱସନଟ୍ଠାନେନ ଭୱିତବ୍ବ"ନ୍ତି ତେନ ମଗ୍ଗେନ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା କଞ୍ଚି ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତପରିକ୍ଖାରେ ଦିସ୍ୱା "ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ମମ ନିକ୍ଖନ୍ତଭାୱଂ ଅଞ୍ଞାସି ମଞ୍ଞେ"ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସାଟକଂ ଅପନେତ୍ୱା ରତ୍ତୱାକଚିରଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ଚ ପାରୁପିତ୍ୱା ଚ ଅଜିନଚମ୍ମଂ ଏକଂସଗତଂ ଅକାସି, ଜଟାମଣ୍ଡଲଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଖାରିକାଜଂ ଅଂସେ କତ୍ୱା କତ୍ତରଦଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଚଙ୍କମଂ ଆରୁଯ୍ହ କତିପଯୱାରେ ଅପରାପରଂ ଚଙ୍କମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜାସିରିଯା ୱନଂ ଉପସୋଭଯମାନୋ କସିଣପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିଯୋ ପଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ଚ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଉଞ୍ଛାଚରିଯାଯ ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ଏକକୋୱ ୱିହାସି। ମାତାପିତରୋ ମିତ୍ତସୁହଜ୍ଜାଦଯୋ ଞାତିୱଗ୍ଗାପିସ୍ସ ତଂ ଅପସ୍ସନ୍ତା ରୋଦନ୍ତା ପରିଦେୱନ୍ତା ୱିଚରନ୍ତି।

ଅଥେକୋ ୱନଚରକୋ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା କପିଟ୍ଠକଅସ୍ସମପଦେ ନିସିନ୍ନଂ ମହାସତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସଞ୍ଜାନିତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ନଗରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ମାତାପିତୂନଂ ଆରୋଚେସି। ତେ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚଯିଂସୁ। ରାଜା "ଏଥ ନଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମା"ତି ତସ୍ସ ମାତାପିତରୋ ଗହେତ୍ୱା ମହାଜନପରିୱୁତୋ ୱନଚରକେନ ଦେସିତେନ ମଗ୍ଗେନ ଗୋଧାୱରିନଦୀତୀରଂ ପାପୁଣି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ନଦୀତୀରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆକାସେ ନିସିନ୍ନୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ତେ ସବ୍ବେ ଅସ୍ସମପଦଂ ପୱେସେତ୍ୱା ତତ୍ରାପି ତେସଂ ଆକାସେ ନିସିନ୍ନୋୱ କାମେସୁ ଆଦୀନୱଂ ପକାସେତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ରାଜାନଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବେୱ ପବ୍ବଜିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଇସିଗଣପରିୱୁତୋ ତତ୍ଥେୱ ୱସି। ଅଥସ୍ସ ତତ୍ଥ ୱସନଭାୱୋ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ପାକଟୋ ଅହୋସି। ଅଞ୍ଞେପି ରାଜାନୋ ରଟ୍ଠୱାସୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିଂସୁ, ସମାଗମୋ ମହା ଅହୋସି। ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଅନେକସତସହସ୍ସପରିସା ଅହେସୁଂ। ଯୋ କାମୱିତକ୍କଂ ୱା ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କଂ ୱା ୱିହିଂସାୱିତକ୍କଂ ୱା ୱିତକ୍କେତି, ମହାସତ୍ତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ପୁରତୋ ଆକାସେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, କସିଣପରିକମ୍ମଂ ଆଚିକ୍ଖତି। ତସ୍ସୋୱାଦେ ଠତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିଯୋ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଝାନନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତା ସାଲିସ୍ସରୋ ମେଣ୍ଡିସ୍ସରୋ ପବ୍ବତୋ କାଳଦେୱିଲୋ କିସୱଚ୍ଛୋ ଅନୁସିସ୍ସୋ ନାରଦୋତି ସତ୍ତ ଜେଟ୍ଠନ୍ତେୱାସିନୋ ଅହେସୁଂ। ଅପରଭାଗେ କପିଟ୍ଠକଅସ୍ସମୋ ପରିପୂରି। ଇସିଗଣସ୍ସ ୱସନୋକାସୋ ନପ୍ପହୋତି।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ସାଲିସ୍ସରଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା "ସାଲିସ୍ସର, ଅଯଂ ଅସ୍ସମୋ ଇସିଗଣସ୍ସ ନପ୍ପହୋତି, ତ୍ୱଂ ଇମଂ ଇସିଗଣଂ ଗହେତ୍ୱା ମଜ୍ଝରଞ୍ଞୋ ୱିଜିତେ କଲପ୍ପଚୁଲ୍ଲକନିଗମଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱସାହୀ"ତି ଆହ। ସୋ "ସାଧୂ"ତି ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଅନେକସହସ୍ସଂ ଇସିଗଣଂ ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱାସଂ କପ୍ପେସି। ମନୁସ୍ସେସୁ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପବ୍ବଜନ୍ତେସୁ ପୁନ ଅସ୍ସମୋ ପରିପୂରି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ମେଣ୍ଡିସ୍ସରଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା, "ମେଣ୍ଡିସ୍ସର, ତ୍ୱଂ ଇମଂ ଇସିଗଣଂ ଆଦାଯ ସୁରଟ୍ଠଜନପଦସ୍ସ ସୀମନ୍ତରେ ସାତୋଦିକା ନାମ ନଦୀ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ସା ତୀରେ ୱସାହୀ"ତି ଉଯ୍ୟୋଜେସି, ପୁନ କପିଟ୍ଠକଅସ୍ସମୋ ପରିପୂରି। ଏତେନୁପାଯେନ ତତିଯୱାରେ ପବ୍ବତଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା "ପବ୍ବତ, ତ୍ୱଂ ମହାଅଟୱିଯଂ ଅଞ୍ଜନପବ୍ବତୋ ନାମ ଅତ୍ଥି, ତଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱସାହୀ"ତି ପେସେସି। ଚତୁତ୍ଥୱାରେ କାଳଦେୱିଲଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା "କାଳଦେୱିଲ, ତ୍ୱଂ ଦକ୍ଖିଣପଥେ ଅୱନ୍ତିରଟ୍ଠେ ଘନସେଲପବ୍ବତୋ ନାମ ଅତ୍ଥି, ତଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱସାହୀ"ତି ପେସେସି। ପୁନ କପିଟ୍ଠକଅସ୍ସମୋ ପରିପୂରି, ପଞ୍ଚସୁ ଠାନେସୁ ଅନେକସତସହସ୍ସୋସିଗଣୋ ଅହୋସି। କିସୱଚ୍ଛୋ ପନ ମହାସତ୍ତଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଦଣ୍ଡକିରଞ୍ଞୋ ୱିଜିତେ କୁମ୍ଭୱତିନଗରଂ ନାମ ଅତ୍ଥି, ତଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ଉଯ୍ୟାନେ ୱିହାସି। ନାରଦୋ ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଅଞ୍ଜନଗିରିନାମକେ ପବ୍ବତଜାଲନ୍ତରେ ୱିହାସି। ଅନୁସିସ୍ସୋ ପନ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେୱ ଅହୋସି।

ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଦଣ୍ଡକିରାଜା ଏକଂ ଲଦ୍ଧସକ୍କାରଂ ଗଣିକଂ ଠାନା ଚାୱେସି। ସା ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ୱିଚରନ୍ତୀ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କିସୱଚ୍ଛତାପସଂ ଦିସ୍ୱା "ଅଯଂ କାଳକଣ୍ଣୀ ଭୱିସ୍ସତି, ଇମସ୍ସ ସରୀରେ କଲିଂ ପୱାହେତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ଗମିସ୍ସାମୀ"ତି ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଖାଦିତ୍ୱା ସବ୍ବପଠମଂ ତସ୍ସୂପରି ବହଲଖେଳଂ ନିଟ୍ଠୁଭନ୍ତୀ କିସୱଚ୍ଛତାପସସ୍ସ ଜଟନ୍ତରେ ନିଟ୍ଠୁଭିତ୍ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠମ୍ପିସ୍ସ ସୀସେଯେୱ ଖିପିତ୍ୱା ସଯଂ ସୀସଂ ନ୍ହାଯିତ୍ୱା ଗତା। ରାଜାପି ତଂ ସରିତ୍ୱା ପୁନ ପାକତିକମେୱ ଅକାସି। ସା ମୋହମୂଳ୍ହା ହୁତ୍ୱା "କାଳକଣ୍ଣିସରୀରେ କଲିଂ ପୱାହେତ୍ୱା ମଯ୍ହଂ ରାଜା ପୁନ ଠାନେ ଠପେତି ମଯା ଯସୋ ଲଦ୍ଧୋ"ତି ସଞ୍ଞମକାସି। ତତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ରାଜା ପୁରୋହିତଂ ଠାନତୋ ଚାୱେସି। ସୋ ତସ୍ସା ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା "ତ୍ୱଂ କେନ କାରଣେନ ପୁନ ଠାନଂ ଲଭସୀ"ତି ପୁଚ୍ଛି। ଅଥସ୍ସ ସା "ରାଜୁଯ୍ୟାନେ କାଳକଣ୍ଣିସରୀରେ କଲିସ୍ସ ପୱାହିତତ୍ତା"ତି ଆରୋଚେସି। ପୁରୋହିତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଥେୱ ତସ୍ସ ସରୀରେ କଲିଂ ପୱାହେସି, ତମ୍ପି ରାଜା ପୁନ ଠାନେ ଠପେସି। ଅଥସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ପଚ୍ଚନ୍ତୋ କୁପ୍ପି। ସୋ ସେନଙ୍ଗପରିୱୁତୋ ଯୁଦ୍ଧାଯ ନିକ୍ଖମି। ଅଥ ନଂ ମୋହମୂଳ୍ହୋ ପୁରୋହିତୋ, "ମହାରାଜ, କିଂ ତୁମ୍ହେ ଜଯଂ ଇଚ୍ଛଥ, ଉଦାହୁ ପରାଜଯ"ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା "ଜଯ"ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ – "ତେନ ହି ରାଜୁଯ୍ୟାନେ

କାଢଅକଣ୍ଡୀ ୱସତି, ତସ୍ସ ସରୀରେ କଲିଂ ପୱାହେତ୍ୱା ଯାହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ତସ୍ସ କଥଂ ଗହେତ୍ୱା ''ଯେ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତେ ଉୟ୍ୟାନେ କାଢଅକଣ୍ଡିସରୀରେ କଲିଂ ପୱାହେନ୍ତୂ''ତି ୱତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଖାଦିତ୍ୱା ସଙ୍ଖପଠମଂ ସଯମେୱ ତସ୍ସ ଜଟନ୍ତରେ ଖେଢଅଂ ନିଟ୍ଠୁଭିତ୍ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚ ଖିପିତ୍ୱା ସୀସଂ ନ୍ହାଯି। ବଲକାଯୋପିସ୍ସ ତଥା ଅକାସି।

ତସ୍ମିଂ ପକ୍କନ୍ତେ ସେନାପତି ଗନ୍ତ୍ୱା ତାପସଂ ଦିସ୍ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠାଦୀନି ନୀହରିତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ନ୍ହାପେତ୍ୱା ''ଭନ୍ତେ, ରଞ୍ଞୋ କିଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ଆୱୁସୋ ମଯ୍ହଂ ମନୋପଦୋସୋ ନତ୍ଥି, ଦେୱତା ପନ କୁପିତା ଇତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ସକଲରଟ୍ଠଂ ଅରଟ୍ଠଂ କରିସ୍ସନ୍ତି, ତ୍ୱଂ ପୁତ୍ତଦାରଂ ଗହେତ୍ୱା ସୀଘଂ ପଲାଯିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଯାହୀତି। ସୋ ଭୀତତସିତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି, ରାଜା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ନ ଗଣ୍ହି। ସୋ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁତ୍ତଦାରଂ ଆଦାଯ ପଲାଯିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ରଟ୍ଠଂ ଅଗମାସି। ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥା ତଂ କାରଣଂ ଞତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ତରୁଣତାପସେ ପେସେତ୍ୱା ''କିସୱଚ୍ଛଂ ମଞ୍ଚସିୱିକାଯ ଆନେଥା''ତି ଆକାସେନ ଆଣାପେସି। ରାଜା ଯୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଚୋରେ ଗହେତ୍ୱା ନଗରମେୱ ପଚ୍ଚାଗମି। ତସ୍ମିଂ ଆଗତେ ଦେୱତା ପଠମଂ ଦେୱଂ ୱସ୍ସାପେସୁଂ, ୱସ୍ସୋଘେନ ସଙ୍କୁଣପେସୁ ଅୱହଟେସୁ ସୁଦ୍ଧୱାଲୁକୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସି, ସୁଦ୍ଧୱାଲୁକମତ୍ଥକେ ଦିବ୍ବପୁପ୍ଫୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସି, ଦିବ୍ବପୁପ୍ଫମତ୍ଥକେ ମାସକୱସ୍ସଂ, ମାସକମତ୍ଥକେ କହାପଣୱସ୍ସଂ, କହାପଣମତ୍ଥକେ ଦିବ୍ବାଭରଣୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସି, ମନୁସ୍ସା ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତା ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣାଭରଣାନି ଗଣ୍ହିତୁଂ ଆରଭିଂସୁ। ଅଥ ନେସଂ ସରୀରେ ସମ୍ପଜ୍ଜଲିତଂ ନାନପ୍ପକାରଂ ଆୱୁଧୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସି, ମନୁସ୍ସା ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡିକଂ ଛିଜ୍ଜିଂସୁ। ଅଥ ନେସଂ ଉପରି ମହନ୍ତମହନ୍ତା ୱୀତଚ୍ଚିତଙ୍ଗାରା ପତିଂସୁ , ତେସଂ ଉପରି ମହନ୍ତମହନ୍ତାନି ପଜ୍ଜଲିତପବ୍ବତକୂଟାନି ପତିଂସୁ, ତେସଂ ଉପରି ସଟ୍ଠିହତ୍ଥଟ୍ଠାନଂ ପୂରଯନ୍ତଂ ସୁଖୁମୱାଲୁକୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସି। ଏୱଂ ସଟ୍ଠିଯୋଜନଟ୍ଠାନଂ ଅରଟ୍ଠଂ ଅହୋସି, ତସ୍ସ ଏୱଂ ଅରଟ୍ଠଭାୱୋ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ପଞ୍ଞାଯି।

ଅଥ ତସ୍ସ ରଟ୍ଠସ୍ସ ଅନନ୍ତରରଟ୍ଠାଧିପତିନୋ କାଲିଙ୍ଗୋ, ଅଟ୍ଠକୋ, ଭୀମରଥୋତି ତଯୋ ରାଜାନୋ ଚିନ୍ତଯିଂସୁ – ''ପୁବ୍ବେ ବାରାଣସିଯଂ କଲାବୁକାସିକରାଜା ଖନ୍ତିୱାଦିତାପସେ ଅପରଜ୍ଝିତ୍ୱା ପଥୱିଂ ପୱିଟ୍ଠୋତି ସୂଯତି, ତଥା ''ନାଲିକେରରାଜା ତାପସେ ସୁନଖେହି ଖାଦାପେତ୍ୱା, ସହସ୍ସବାହୁ ଅଜ୍ଜୁନୋ ଚ ଅଙ୍ଗୀରସେ ଅପରଜ୍ଝିତ୍ୱା, ଇଦାନି ଦଣ୍ଡକିରାଜା କିସୱଚ୍ଛେ ଅପରଜ୍ଝିତ୍ୱା ସହ ରଟ୍ଠେନ ୱିନାସଂ ପତ୍ତୋ''ତି ସୂଯତି। ଇମେସଂ ପନ ଚତୁନ୍ନଂ ରାଜୂନଂ ନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ମଯଂ ନ ଜାନାମ, ତଂ ନୋ ଠପେତ୍ୱା ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥାରଂ ଅଞ୍ଞୋ କଥେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଇମେ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମା''ତି । ତେ ତଯୋପି ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ପଞ୍ହପୁଚ୍ଛନତ୍ଥାଯ ନିକ୍ଖମିଂସୁ। ତେ ପନ ''ଅସୁକୋପି ନିକ୍ଖନ୍ତୋ''ତି ନ ଜାନନ୍ତି, ଏକେକୋ ''ଅହମେୱ ଗଚ୍ଛାମୀ''ତି ମଞ୍ଞତି, ତେସଂ ଗୋଧାୱରିନଦିତୋ ଅୱିଦୂରେ ସମାଗମୋ ଅହୋସି। ତେ ରଥେହି ଓତରିତ୍ୱା ତଯୋପି ଏକମେୱ ରଥଂ ଅଭିରୁଯ୍ହ ଗୋଧାୱରିନଦୀତୀରଂ ସମ୍ପାପୁଣିଂସୁ।

ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସକ୍କୋ ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ସତ୍ତ ପଞ୍ହେ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ''ଇମେ ପଞ୍ହେ ଠପେତ୍ୱା ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥାରଂ ଅଞ୍ଞୋ ସଦେୱକେ ଲୋକେ କଥେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ତଂ ଇମେ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି, ଇମେପି ତଯୋ ରାଜାନୋ ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥାରଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଗୋଧାୱରିନଦୀତୀରଂ ପତ୍ତା, ଏତେସଂ ପଞ୍ହେପି ଅହମେୱ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ''ତି ଦ୍ୱୀସୁ ଦେୱଲୋକେସୁ ଦେୱତାହି ପରିୱୁତୋ ଦେୱଲୋକତୋ ଓତରି। ତଂ ଦିୱସମେୱ କିସୱଚ୍ଛୋ କାଲମକାସି। ତସ୍ସ ସରୀରକିଚ୍ଚଂ କାରେତୁଂ ଚତୂସୁ ଠାନେସୁ ଅନେକସହସ୍ସା ଇସଯୋ ତତ୍ଥେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଞ୍ଚସୁ ଠାନେସୁ ମଣ୍ଡପଞ୍ଚ କାରେତ୍ୱା ଅନେକସହସ୍ସା ଇସିଗଣା କିସୱଚ୍ଛସ୍ସ ତାପସସ୍ସ ଚନ୍ଦନଚିତକଂ କତ୍ୱା ସରୀରଂ ଝାପେସୁଂ। ଆଳାହନସ୍ସ ସମନ୍ତା ଅଡ୍ଢଯୋଜନମତ୍ତେ ଠାନେ ଦିବ୍ବକୁସୁମୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସି। ମହାସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ସରୀରନିକ୍ଖେପଂ କାରାପେତ୍ୱା ଅସ୍ସମଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତେହି ଇସିଗଣେହି ପରିୱୁତୋ ନିସୀଦି। ତେସମ୍ପି ରାଜୂନଂ ନଦୀତୀରଂ ଆଗତକାଲେ ମହାସେନାୱାହନତୂରିଯସଦ୍ଦୋ ଅହୋସି। ମହାସତ୍ତୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ଅନୁସିସ୍ସଂ ତାପସଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ''ତାତ, ତ୍ୱଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତାୱ ଜାନାହି, କିଂ ସଦ୍ଦୋ ନାମେସୋ''ତି ଆହ। ସୋ ପାନୀଯଘଟଂ ଆଦାଯ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ତେ ରାଜାନୋ ଦିସ୍ୱା ପୁଚ୍ଛନୱସେନ ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୫୦।

''ଅଲଙ୍କତା କୁଣ୍ଡଲିନୋ ସୁୱତ୍ଥା, ୱେଳୁରିଯମୁତ୍ତାଥରୁଖଗ୍ଗବନ୍ଧା;

ରଥେସଭା ତିଟ୍ଠଥ କେ ନୁ ତୁମ୍ହେ, କଥଂ ୱୋ ଜାନନ୍ତି ମନୁସ୍ସଲୋକେ''ତି।

ତତ୍ଥ ୱେଳୁରିଯମୁତ୍ତାଥରୁଖଗ୍ଗବନ୍ଧାତି ୱେଳୁରିଯମଣୀହି ଚେୱ ମୁତ୍ତାଲମ୍ବକେହି ଚ ଅଲଙ୍କତଥରୁହି ଖଗ୍ଗରତନେହି ସମନ୍ନାଗତା। ତିଟ୍ଠଥାତି ଏକସ୍ମିଂ ରଥେ ତିଟ୍ଠଥ। କେ ନୂତି କେ ନାମ ତୁମ୍ହେ, କଥଂ ୱୋ ସଞ୍ଜାନନ୍ତୀତି?

ତେ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ରଥା ଓତରିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ତେସୁ ଅଟ୍ଠକରାଜା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ଦୁତିଯଂ ଗାଥମାହ –

୫୧।

‘‘ଅହମଟ୍ଠକୋ ଭୀମରଥୋ ପନାଯଂ, କାଲିଙ୍ଗରାଜା ପନ ଉଗ୍ଗତୋଯଂ;

ସୁସଞ୍ଞତାନଂ ଇସୀନଂ ଦସ୍ସନାଯ, ଇଧାଗତା ପୁଚ୍ଛିତାଯେମ୍ହ ପଞ୍ହେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଉଗ୍ଗତୋତି ଚନ୍ଦୋ ୱିଯ ସୂରିଯୋ ୱିଯ ଚ ପାକଟୋ ପଞ୍ଞାତୋ। ସୁସଞ୍ଞତାନଂ ଇସୀନନ୍ତି, ଭନ୍ତେ, ନ ମଯଂ ୱନକୀଳଆଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଆଗତା, ଅଥ ଖୋ କାଯାଦୀହି ସୁସଞ୍ଞତାନଂ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଇସୀନଂ ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ଇଧାଗତା। ପୁଚ୍ଛିତାଯେମ୍ହ ପଞ୍ହେତି ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥାରଂ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଏମ୍ହ, ଆଗତାମ୍ହାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯ-କାରୋ ବ୍ଯଞ୍ଜନସନ୍ଧିକରୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଅଥ ନେ ତାପସୋ ‘‘ସାଧୁ ମହାରାଜା, ଆଗନ୍ତବ୍ବଟ୍ଠାନଞ୍ଞେୱ ଆଗତାତ୍ଥ, ତେନ ହି ନ୍ହତ୍ୱା ୱିସ୍ସମିତ୍ୱା ଅସ୍ସମପଦଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଇସିଗଣଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥାରମେୱ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛଥା’’ତି ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ପାନୀଯଘଟଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉଦକଥେୱେ ପୁଞ୍ଛନ୍ତୋ ଆକାସଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ସକ୍କଂ ଦେୱରାଜାନଂ ଦେୱଗଣପରିୱୁତଂ ଏରାୱଣକ୍ଖନ୍ଧୱରଗତଂ ଓତରନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ତତିଯଂ ଗାଥମାହ –

୫୨।

‘‘ୱେହାଯସଂ ତିଟ୍ଠସି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ, ପଥଦ୍ଧୁନୋ ପନ୍ନରସେୱ ଚନ୍ଦୋ;

ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ଯକ୍ଖ ମହାନୁଭାୱ, କଥଂ ତଂ ଜାନନ୍ତି ମନୁସ୍ସଲୋକେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱେହାଯସନ୍ତି ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ଆକାସେ ତିଟ୍ଠସି। ପଥଦ୍ଧୁନୋତି ପଥଦ୍ଧଗତୋ, ଅଦ୍ଧପଥେ ଗଗନମଜ୍ଝେ ଠିତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସକ୍କୋ ଚତୁତ୍ଥଂ ଗାଥମାହ –

୫୩।

‘‘ଯମାହୁ ଦେୱେସୁ ‘ସୁଜମ୍ପତୀ’ତି, ‘ମଘୱା’ତି ତଂ ଆହୁ ମନୁସ୍ସଲୋକେ;

ସ ଦେୱରାଜା ଇଦମଜ୍ଜ ପତ୍ତୋ, ସୁସଞ୍ଞତାନଂ ଇସୀନଂ ଦସ୍ସନାଯା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସ ଦେୱରାଜାତି ସୋ ଅହଂ ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା। ଇଦମଜ୍ଜ ପତ୍ତୋତି ଇଦଂ ଠାନଂ ଅଜ୍ଜ ଆଗତୋ। ଦସ୍ସନାଯାତି ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ୱନ୍ଦନତ୍ଥାଯ ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥାରଞ୍ଚ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନତ୍ଥାଯାତି ଆହ।

ଅଥ ନଂ ଅନୁସିସ୍ସୋ ‘‘ସାଧୁ, ମହାରାଜ, ତୁମ୍ହେ ପଚ୍ଛା ଆଗଚ୍ଛଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ପାନୀଯଘଟଂ ଆଦାଯ ଅସ୍ସମପଦଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପାନୀଯଘଟଂ ପଟିସାମେତ୍ୱା ତିଣ୍ଣଂ ରାଜୂନଂ ଦେୱରାଜସ୍ସ ଚ ପଞ୍ହପୁଚ୍ଛନତ୍ଥାଯ ଆଗତଭାୱଂ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଆରୋଚେସି। ସୋ ଇସିଗଣପରିୱୁତୋ ମହାୱିସାଲମାଳଅକେ ନିସୀଦି। ତଯୋ ରାଜାନୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଇସିଗଣଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ସକ୍କୋପି ଓତରିତ୍ୱା ଇସିଗଣଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ଠିତୋ ଇସିଗଣଂ ୱଣ୍ଣେତ୍ୱା ୱନ୍ଦମାନୋ ପଞ୍ଚମଂ ଗାଥମାହ –

୫୪।

‘‘ଦୂରେ ସୁତା ନୋ ଇସଯୋ ସମାଗତା, ମହିଦ୍ଧିକା ଇଦ୍ଧିଗୁଣୂପପନ୍ନା;

ୱନ୍ଦାମି ତେ ଅଯିରେ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ, ଯେ ଜୀୱଲୋକେତ୍ଥ ମନୁସ୍ସସେଟ୍ଠା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଦୂରେ ସୁତା ନୋତି, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହେହି ତୁମ୍ହେ ଦୂରେ ଦେୱଲୋକେ ଠିତେହିଯେୱ ସୁତାତି ମମାଯନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଇମେ

ଇଧ ସମାଗତା ଅମ୍ହାକଂ ଇସଯୋ ଦୂରେ ସୁତା ଯାଓ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ୱିସ୍ସୁତା ପାକଟାତି। ମହିଦ୍ଧିକାତି ମହାନୁଭାୱା। ଇଦ୍ଧିଗୁଣୂପପନ୍ନାତି ପଞ୍ଚୱିଧେନ ଇଦ୍ଧିଗୁଣେନ ସମନ୍ନାଗତା। ଅଯିରେତି, ଅମ୍ଭୋ। ଯେତି ଯେ ତୁମ୍ହେ ଇମସ୍ମିଂ ଜୀୱଲୋକେ ମନୁସ୍ସେସୁ ସେଟ୍ଠାତି।

ଏୱଂ ଇସିଗଣଂ ୱଣ୍ଣେତ୍ୱା ସକ୍କୋ ଛ ନିସଜ୍ଜଦୋସେ ପରିହରନ୍ତୋ ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ଇସୀନଂ ଅଧୋୱାତେ ନିସିନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ଅନୁସିସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠଂ ଗାଥମାହ –

୫୫।

''ଗନ୍ଧୋ ଇସୀନଂ ଚିରଦିକ୍ଖିତାନଂ, କାଯା ଚୁତୋ ଗଚ୍ଛତି ମାଲୁତେନ;

ଇତୋ ପଟିକ୍କମ୍ମ ସହସ୍ସନେତ୍ତ, ଗନ୍ଧୋ ଇସୀନଂ ଅସୁଚି ଦେୱରାଜା''ତି।

ତତ୍ଥ ଚିରଦିକ୍ଖିତାନନ୍ତି ଚିରପବ୍ବଜିତାନଂ। ପଟିକ୍କମ୍ମାତି ପଟିକ୍କମ ଅପେହି। ସହସ୍ସନେତ୍ତାତି ଆଲପନମେତଂ। ସକ୍କୋ ହି ଅମଚ୍ଚସହସ୍ସେହି ଚିନ୍ତିତଂ ଅତ୍ଥଂ ଏକକୋୱ ପସ୍ସତି, ତସ୍ମା ''ସହସ୍ସନେତ୍ତୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି । ଅଥ ୱା ସହସ୍ସନେତ୍ତାନଂ ପନ ଦେୱାନଂ ଦସ୍ସନୂପଚାରାତିକ୍କମନସମତ୍ଥୋତି ସହସ୍ସନେତ୍ତୋ । ଅସୁଚୀତି ସେଦମଲାଦୀହି ପରିଭାୱିତତ୍ତା ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ, ତୁମ୍ହେ ଚ ସୁଚିକାମା, ତେନ ୱୋ ଏସ ଗନ୍ଧୋ ବାଧତୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସକ୍କୋ ଇତରଂ ଗାଥମାହ –

୫୬।

''ଗନ୍ଧୋ ଇସୀନଂ ଚିରଦିକ୍ଖିତାନଂ, କାଯା ଚୁତୋ ଗଚ୍ଛତୁ ମାଲୁତେନ;

ୱିଚିତ୍ତପୁପ୍ଫଂ ସୁରଭିଂୱ ମାଲଂ, ଗନ୍ଧଞ୍ଚ ଏତଂ ପାଟିକଙ୍ଖାମ ଭନ୍ତେ;

ନ ହେତ୍ଥ ଦେୱା ପଟିକ୍କୂଲସଞ୍ଞିନୋ''ତି।

ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛତୂତି ଯଥାସୁଖଂ ପୱତ୍ତତୁ, ନାସପୁଟଂ ନୋ ପହରତୂତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଟିକଙ୍ଖାମାତି ଇଚ୍ଛାମ ପତ୍ଥେମ। ଏତ୍ଥାତି ଏତସ୍ମିଂ ଗନ୍ଧେ ଦେୱା ଜିଗୁଚ୍ଛସଞ୍ଞିନୋ ନ ହୋନ୍ତି। ଦୁସ୍ସୀଲେଯେୱ ହି ଦେୱା ଜିଗୁଚ୍ଛନ୍ତି, ନ ସୀଲୱନ୍ତେତି।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ''ଭନ୍ତେ, ଅନୁସିସ୍ସ ଅହଂ ମହନ୍ତେନ ଉସ୍ସାହେନ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଆଗତୋ, ଓକାସଂ ମେ କରୋହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଇସିଗଣଂ ଓକାସଂ କରୋନ୍ତୋ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୫୭।

''ପୁରିନ୍ଦଦୋ ଭୂତପତୀ ଯସସ୍ସୀ, ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ସକ୍କୋ ମଘୱା ସୁଜମ୍ପତି;

ସ ଦେୱରାଜା ଅସୁରଗଣପ୍ପମଦ୍ଦନୋ, ଓକାସମାକଙ୍ଖତି ପଞ୍ହ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ।

୫୮।

''କୋ ନେୱିମେସଂ ଇଧ ପଣ୍ଡିତାନଂ, ପଞ୍ହେ ପୁଟ୍ଠୋ ନିପୁଣେ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି;

ତିଣ୍ଣଞ୍ଚ ରଞ୍ଞଂ ମନୁଜାଧିପାନଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ଚ ୱାସୱସ୍ସା''ତି।

ତତ୍ଥ ''ପୁରିନ୍ଦଦୋ''ତିଆଦୀନି ସକ୍କସ୍ସେୱ ଗୁଣନାମାନି। ସୋ ହି ପୁରେ ଦାନଂ ଦିନ୍ନତ୍ତା ପୁରିନ୍ଦଦୋ, ଭୂତେସୁ ଜେଟ୍ଠକତ୍ତା ଭୂତପତି, ପରିୱାରସମ୍ପଦାଯ ଯସସ୍ସୀ, ପରମିସ୍ସରତାଯ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ, ସତ୍ତନ୍ନଂ ୱତ୍ତପଦାନଂ ସୁଟ୍ଠୁ କତତ୍ତା ସକ୍କୋ, ପୁରିମଜାତିୱସେନ ମଘୱା, ସୁଜାଯ ଅସୁରକଞ୍ଞାଯ

ପଟିଭାଣେନ ସୁଜମ୍ପତି, ଦେୱାନଂ ରଞ୍ଜନତାଯ ଦେୱରାଜା। କୋ ନେୱାତି କୋ ନୁ ଏୱ। ନିପୁଣେତି ସଣ୍ହସୁଖୁମେ ପଞ୍ହେ। ରଞ୍ଞନ୍ତି ରାଜୂନଂ। ଇମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ରାଜୂନଂ ମନଂ ଗହେତ୍ୱା କୋ ଇମେସଂ ପଣ୍ଡିତାନଂ ଇସୀନଂ ପଞ୍ହେ କଥେସ୍ସତି, ପଞ୍ହଂ ନେସଂ କଥେତୁଂ ସମତ୍ଥଂ ଜାନାଥାତି ୱଦତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ଇସିଗଣୋ, ‘‘ମାରିସ, ଅନୁସିସ୍ସ ତ୍ୱଂ ପଥୱିଯଂ ଠତ୍ୱା ପଥୱିଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ୱିଯ କଥେସି, ଠପେତ୍ୱା ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥାରଂ କୋ ଅଞ୍ଞୋ ଏତେସଂ ପଞ୍ହଂ କଥେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୫୯।

‘‘ଅଯଂ ଇସି ସରଭଙ୍ଗୋ ତପସ୍ସୀ, ଯତୋ ଜାତୋ ୱିରତୋ ମେଥୁନସ୍ମା;

ଆଚେରପୁତ୍ତୋ ସୁୱିନୀତରୂପୋ, ସୋ ନେସଂ ପଞ୍ହାନି ୱିଯାକରିସ୍ସତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସରଭଙ୍ଗୋତି ସରେ ଖିପିତ୍ୱା ଆକାସେ ସରପାସାଦାଦୀନି କତ୍ୱା ପୁନ ଏକେନ ସରେନ ତେ ସରେ ପାତେନ୍ତୋ ଭଙ୍ଗୱିଭଙ୍ଗେ ଅକାସୀତି ସରଭଙ୍ଗୋ। ମେଥୁନସ୍ମାତି ମେଥୁନଧମ୍ମତୋ। ସୋ କିର ମେଥୁନଂ ଅସେୱିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ। ଆଚେରପୁତ୍ତୋତି ରଞ୍ଞୋ ଆଚରିଯସ୍ସ ପୁରୋହିତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ଇସିଗଣୋ ଅନୁସିସ୍ସଂ ଆହ – ‘‘ମାରିସ, ତ୍ୱମେୱ ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇସିଗଣସ୍ସ ୱଚନେନ ସକ୍କେନ ପୁଚ୍ଛିତପଞ୍ହକଥନାଯ ଓକାସଂ କାରେହୀ’’ତି। ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଓକାସଂ କାରେନ୍ତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୬୦।

‘‘କୋଣ୍ଡଞ୍ଞ ପଞ୍ହାନି ୱିଯାକରୋହି, ଯାଚନ୍ତି ତଂ ଇସଯୋ ସାଧୁରୂପା;

କୋଣ୍ଡଞ୍ଞ ଏସୋ ମନୁଜେସୁ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ୱୁଦ୍ଧମାଗଚ୍ଛତି ଏସ ଭାରୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞାତି ତଂ ଗୋତ୍ତେନାଲପତି। ଧମ୍ମୋତି ସଭାୱୋ। ଯଂ ୱୁଦ୍ଧନ୍ତି ଯଂ ପଞ୍ଞାଯ ୱୁଦ୍ଧଂ ପୁରିସଂ ଏସ ପଞ୍ହାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଭାରୋ ନାମ ଆଗଚ୍ଛତି, ଏସୋ ମନୁଜେସୁ ସଭାୱୋ, ତସ୍ମା ଚନ୍ଦିମସୂରିଯସହସ୍ସଂ ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ୱିଯ ପାକଟଂ କତ୍ୱା ଦେୱରଞ୍ଞୋ ପଞ୍ହେ କଥେହୀତି।

ତତୋ ମହାପୁରିସୋ ଓକାସଂ କରୋନ୍ତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୬୧।

‘‘କତାୱକାସା ପୁଚ୍ଛନ୍ତୁ ଭୋନ୍ତୋ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଞ୍ହଂ ମନସାଭିପତ୍ଥିତଂ;

ଅହଞ୍ହି ତଂ ତଂ ୱୋ ୱିଯାକରିସ୍ସଂ, ଞତ୍ୱା ସଯଂ ଲୋକମିମଂ ପରଞ୍ଚା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଯଂ କିଞ୍ଚୀତି ନ କେୱଲଂ ତୁମ୍ହାକଂଯେୱ, ଅଥ ଖୋ ସଦେୱକସ୍ସପି ଲୋକସ୍ସ ଯଂ ମନସାଭିପତ୍ଥିତଂ, ତଂ ମଂ ଭୱନ୍ତୋ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୁ। ଅହଞ୍ହି ୱୋ ଇଧଲୋକନିସ୍ସିତଂ ୱା ପରଲୋକନିସ୍ସିତଂ ୱା ସବ୍ବଂ ପଞ୍ହଂ ଇମଞ୍ଚ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ପଞ୍ଞାଯ ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା କଥେସ୍ସାମୀତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁପୱାରଣଂ ସମ୍ପୱାରେସି।

ଏୱଂ ତେନ ଓକାସେ କତେ ସକ୍କୋ ଅତ୍ତନା ଅଭିସଙ୍ଖତଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୬୨।

‘‘ତତୋ ଚ ମଘୱା ସକ୍କୋ, ଅତ୍ଥଦସ୍ସୀ ପୁରିନ୍ଦଦୋ;

ଅପୁଚ୍ଛି ପଠମଂ ପଞ୍ହଂ, ଯଞ୍ଚାସି ଅଭିପତ୍ଥିତଂ।

୬୩।

‘‘କିଂ ସୂ ୱଧିତ୍ୱା ନ କଦାଚି ସୋଚତି, କିସ୍ସପ୍ପହାନଂ ଇସଯୋ ୱଣ୍ଣଯନ୍ତି;

କସ୍ସୀଧ ୱୁତ୍ତଂ ଫରୁସଂ ଖମେଥ, ଅକ୍ଖାହି ମେ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞ ଏତମତ୍ଥ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଯଞ୍ଚାସୀତି ଯଂ ତସ୍ସ ମନସା ଅଭିପତ୍ଥିତଂ ଆସି, ତଂ ପୁଚ୍ଛୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତନ୍ତି ଏତଂ ମଯା ପୁଚ୍ଛିତମତ୍ଥଂ ଅକ୍ଖାହି ମେତି ଏକଗାଥାଯ ତଯୋ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛି।

ତତୋ ପରଂ ବ୍ଯାକରୋନ୍ତୋ ଆହ –

୬୪।

‘‘କୋଧଂ ୱଧିତ୍ୱା ନ କଦାଚି ସୋଚତି, ମକ୍ଖପ୍ପହାନଂ ଇସଯୋ ୱଣ୍ଣଯନ୍ତି;

ସବ୍ବେସଂ ୱୁତ୍ତଂ ଫରୁସଂ ଖମେଥ, ଏତଂ ଖନ୍ତିଂ ଉତ୍ତମମାହୁ ସନ୍ତୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ କୋଧଂ ୱଧିତ୍ୱାତି କୋଧଂ ମାରେତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା। ସୋଚନ୍ତୋ ହି ପଟିଘଚିତ୍ତେନେୱ ସୋଚତି, କୋଧାଭାୱା କୁତୋ ସୋକୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ନ କଦାଚି ସୋଚତୀ’’ତି। ମକ୍ଖପ୍ପହାନନ୍ତି ପରେହି ଅତ୍ତନୋ କତଗୁଣମକ୍ଖନଲକ୍ଖଣସ୍ସ ଅକତଞ୍ଞୁଭାୱସଙ୍ଖାତସ୍ସ ମକ୍ଖସ୍ସ ପହାନଂ ଇସଯୋ ୱଣ୍ଣଯନ୍ତି। ସବ୍ବେସନ୍ତି ହୀନମଜ୍ଝିମୁକ୍କଟ୍ଠାନଂ ସବ୍ବେସମ୍ପି ଫରୁସଂ ୱଚନଂ ଖମେଥ। ସନ୍ତୋତି ପୋରାଣକା ପଣ୍ଡିତା ଏୱଂ କଥେନ୍ତି।

ସକ୍କୋ ଆହ –

୬୫।

‘‘ସକ୍କା ଉଭିନ୍ନଂ ୱଚନଂ ତିତିକ୍ଖିତୁଂ, ସଦିସସ୍ସ ୱା ସେଟ୍ଠତରସ୍ସ ୱାପି;

କଥଂ ନୁ ହୀନସ୍ସ ୱଚୋ ଖମେଥ, ଅକ୍ଖାହି ମେ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞ ଏତମତ୍ଥ’’ନ୍ତି।

ସରଭଙ୍ଗୋ ଆହ –

୬୬।

‘‘ଭଯା ହି ସେଟ୍ଠସ୍ସ ୱଚୋ ଖମେଥ, ସାରମ୍ଭହେତୂ ପନ ସାଦିସସ୍ସ;

ଯୋ ଚୀଧ ହୀନସ୍ସ ୱଚୋ ଖମେଥ, ଏତଂ ଖନ୍ତିଂ ଉତ୍ତମମାହୁ ସନ୍ତୋ’’ତି। –

ଏୱମାଦୀନଂ ଗାଥାନଂ ୱଚନପ୍ପଟିୱଚନୱସେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ତତ୍ଥ ଅକ୍ଖାହି ମେତି, ଭନ୍ତେ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞ, ତୁମ୍ହେହି ଦ୍ୱେ ପଞ୍ହା ସୁକଥିତା, ଏକୋ ମେ ଚିତ୍ତଂ ନ ଗଣ୍ହାତି, କଥଂ ସକ୍କା ଅତ୍ତନୋ ହୀନତରସ୍ସ ୱଚନଂ ଅଧିୱାସେତୁଂ, ତଂ ମମ ଅକ୍ଖାହୀତି ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ଏତଂ ଖନ୍ତିନ୍ତି ଯଦେତଂ ଜାତିଗୋତ୍ତାଦିହୀନସ୍ସ ୱଚନଂ ଖମନଂ, ଏତଂ ଖନ୍ତିଂ ଉତ୍ତମନ୍ତି ପୋରାଣକପଣ୍ଡିତା ୱଦନ୍ତି। ଯଂ ପନେତଂ ଜାତିଆଦୀହି ସେଟ୍ଠସ୍ସ ଭଯେନ, ସଦିସସ୍ସ କରଣୁତ୍ତରିଯଲକ୍ଖଣେ ସାରମ୍ଭେ ଆଦୀନୱଦସ୍ସନେନ ଖମନଂ, ନେସା ଅଧିୱାସନଖନ୍ତି ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସକ୍କୋ ମହାସତ୍ତଂ ଆହ – ‘‘ଭନ୍ତେ, ପଠମଂ ତୁମ୍ହେ ‘ସବ୍ବେସଂ ୱୁତ୍ତଂ ଫରୁସଂ ଖମେଥ, ଏତଂ ଖନ୍ତିଂ ଉତ୍ତମମାହୁ ସନ୍ତୋ’ତି ୱତ୍ୱା ଇଦାନି ‘ଯୋ ଚୀଧ ହୀନସ୍ସ ୱଚୋ ଖମେଥ, ଏତଂ ଖନ୍ତିଂ ଉତ୍ତମମାହୁ ସନ୍ତୋ’ତି ୱଦେଥ, ନ ୱୋ ପୁରିମେନ ପଚ୍ଛିମଂ ସମେତୀ’’ତି। ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ, ‘‘ସକ୍କ, ପଚ୍ଛିମଂ ମଯା ‘ଅଯଂ ହୀନୋ’ତି ଞତ୍ୱା ଫରୁସୱଚନଂ ଅଧିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ଯସ୍ମା ପନ ନ ସକ୍କା ରୂପଦସ୍ସନମତ୍ତେନ ସତ୍ତାନଂ ସେଟ୍ଠାଦିଭାୱୋ ଞାତୁଂ, ତସ୍ମା ପୁରିମଂ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ସତ୍ତାନଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସଂୱାସା ରୂପଦସ୍ସନମତ୍ତେନ ସେଟ୍ଠାଦିଭାୱସ୍ସ ଦୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟତଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୬୭।

‘‘କଥଂ ୱିଜଞ୍ଞା ଚତୁପତ୍ଥରୂପଂ, ସେଟ୍ଠଂ ସରିକ୍ଖଂ ଅଥୱାପି ହୀନଂ;

ୱିରୂପରୂପେନ ଚରନ୍ତି ସନ୍ତୋ, ତସ୍ମା ହି ସବ୍ବେସଂ ୱଚୋ ଖମେଥା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଚତୁପତ୍ଥରୂପନ୍ତି ଚତୂହି ଇରିଯାପଥେହି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନସଭାୱଂ। ୱିରୂପରୂପେନାତି ୱିରୂପାନଂ ଲାମକପୁଗ୍ଗଲାନଂ ରୂପେନ ଉତ୍ତମଗୁଣା ସନ୍ତୋପି ୱିଚରନ୍ତି। ଇମସ୍ମିଂ ପନତ୍ଥେ ମଜ୍ଝନ୍ତିକତ୍ଥେରସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ କଥେତବ୍ବଂ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସକ୍କୋ ନିକ୍କଙ୍ଖୋ ହୁତ୍ୱା, ‘‘ଭନ୍ତେ, ଏତାଯ ନୋ ଖନ୍ତିଯା ଆନିସଂସଂ କଥେହୀ’’ତି ଯାଚି। ଅଥସ୍ସ ମହାସତ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୬୮।

‘‘ନ ହେତମତ୍ଥଂ ମହତୀପି ସେନା, ସରାଜିକା ଯୁଜ୍ଝମାନା ଲଭେଥ;

ଯଂ ଖନ୍ତିମା ସପ୍ପୁରିସୋ ଲଭେଥ, ଖନ୍ତୀବଲସ୍ସୂପସମନ୍ତି ୱେରା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଏତମତ୍ଥନ୍ତି ଏତଂ ୱେରୱୂପସମନିପ୍ପଟିଘସଭାୱସଙ୍ଖାତଂ ଅତ୍ଥଂ।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତେନ ଖନ୍ତିଗୁଣେ କଥିତେ ତେ ରାଜାନୋ ଚିନ୍ତଯିଂସୁ – ‘‘ସକ୍କୋ ଅତ୍ତନୋୱ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛତି, ଅମ୍ହାକଂ ପୁଚ୍ଛନୋକାସଂ ନ ଦସ୍ସତୀ’’ତି। ଅଥ ନେସଂ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସକ୍କୋ ଅତ୍ତନା ଅଭିସଙ୍ଖତେ ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ହେ ଠପେତ୍ୱାୱ ତେସଂ କଙ୍ଖଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୬୯।

‘‘ସୁଭାସିତଂ ତେ ଅନୁମୋଦିଯାନ, ଅଞ୍ଞଂ ତଂ ପୁଚ୍ଛାମି ତଦିଙ୍ଘ ବ୍ରୂହି;

ଯଥା ଅହୁଂ ଦଣ୍ଡକୀ ନାଳିକେରୋ, ଅଥଜ୍ଜୁନୋ କଲାବୁ ଚାପି ରାଜା;

ତେସଂ ଗତିଂ ବ୍ରୂହି ସୁପାପକମ୍ମିନଂ, କତ୍ଥୂପପନ୍ନା ଇସୀନଂ ୱିହେଠକା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅନୁମୋଦିଯାନାତି ଇଦଂ ମଯା ପୁଟ୍ଠାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ପଞ୍ହାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନସଙ୍ଖାତଂ ତୱ ସୁଭାସିତଂ ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା। ଯଥା ଅହୁନ୍ତି ଯଥା ଚତ୍ତାରୋ ଜନା ଅହେସୁଂ। କଲାବୁ ଚାତି କଲାବୁରାଜା ଚ। ଅଥଜ୍ଜୁନୋତି ଅଥ ଅଜ୍ଜୁନରାଜା।

ଅଥସ୍ସ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ମହାସତ୍ତୋ ପଞ୍ଚ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୭୦।

‘‘କିସଞ୍ହି ୱଚ୍ଛଂ ଅୱକିରିଯ ଦଣ୍ଡକୀ, ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲୋ ସଜନୋ ସରଟ୍ଠୋ;

କୁକ୍କୁଳନାମେ ନିରଯମ୍ହି ପଚ୍ଚତି, ତସ୍ସ ଫୁଲିଙ୍ଗାନି ପତନ୍ତି କାଯେ।

୭୧।

‘‘ଯୋ ସଞ୍ଞତେ ପବ୍ବଜିତେ ଅହେଠଯି, ଧମ୍ମଂ ଭଣନ୍ତେ ସମଣେ ଅଦୂସକେ;

ତଂ ନାଳିକେରଂ ସୁନଖା ପରତ୍ଥ, ସଙ୍ଗମ୍ମ ଖାଦନ୍ତି ୱିଫନ୍ଦମାନଂ।

୭୨।

‘‘ଅଥଜ୍ଜୁନୋ ନିରଯେ ସତ୍ତିସୂଲେ, ଅୱଂସିରୋ ପତିତୋ ଉଦ୍ଧଂପାଦୋ;

ଅଙ୍ଗୀରସଂ ଗୋତମଂ ହେଠଯିତ୍ୱା, ଖନ୍ତିଂ ତପସ୍ସିଂ ଚିରବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ।

୭୩।

‘‘ଯୋ ଖଣ୍ଡସୋ ପବ୍ବଜିତଂ ଅଛେଦଯି, ଖନ୍ତିଂ ୱଦନ୍ତଂ ସମଣଂ ଅଦୂସକଂ;

କଲାବୁୱୀଚିଂ ଉପପଜ୍ଜ ପଚ୍ଚତି, ମହାପତାପଂ କଟୁକଂ ଭଯାନକଂ।

୭୪।

‘‘ଏତାନି ସୁତ୍ୱା ନିରଯାନି ପଣ୍ଡିତୋ, ଅଞ୍ଞାନି ପାପିଟ୍ଠତରାନି ଚେତ୍ଥ;

ଧମ୍ମଂ ଚରେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ, ଏୱଂକରୋ ସଗ୍ଗମୁପେତି ଠାନ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ କିସନ୍ତି ଅପ୍ପମଂସଲୋହିତତ୍ତା କିସସରୀରଂ। ଅୱକିରିଯାତି ଅୱକିରିତ୍ୱା ନିଟ୍ଠୁଭନଦନ୍ତକଟ୍ଠପାତନେନ ତସ୍ସ ସରୀରେ କଲିଂ ପୱାହେତ୍ୱା। ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲୋତି ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲୋ ହୁତ୍ୱା। ସଜନୋତି ସପରିସୋ। କୁକ୍କୁଳନାମେ ନିରଯମ୍ହୀତି ଯୋଜନସତପ୍ପମାଣେ କପ୍ପସଣ୍ଠିତେ ଉଣ୍ହଛାରିକନିରଯେ। ଫୁଲିଙ୍ଗାନୀତି ୱୀତଚ୍ଚିତଙ୍ଗାରା। ତସ୍ସ କିର ତତ୍ଥ ଉଣ୍ହକୁକ୍କୁଳେ ନିମୁଗ୍ଗସ୍ସ ନୱହି ୱଣମୁଖେହି ଉଣ୍ହା ଛାରିକା ପୱିସନ୍ତି, ସୀସେ ମହନ୍ତମହନ୍ତା ଅଙ୍ଗାରା ପତନ୍ତି। ତେସଂ ପନ ପତନକାଲେ ସକଲସରୀରଂ ଦୀପରୁକ୍ଖୋ ୱିଯ ଜଲତି, ବଲୱୱେଦନା ୱତ୍ତନ୍ତି। ସୋ ଅଧିୱାସେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ମହାୱିରୱଂ ରୱତି। ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥା ପଥୱିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ତଂ ତତ୍ଥ ତଥାପଚ୍ଚମାନଂ ଦସ୍ସେସି, ମହାଜନୋ ଭଯସନ୍ତାସମାପଜ୍ଜି। ତସ୍ସ ଅତିୱିଯ ଭୀତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ତଂ ନିରଯଂ ଅନ୍ତରଧାପେସି।

ଧମ୍ମଂ ଭଣନ୍ତେତି ଦସକୁସଲକମ୍ମପଥଧମ୍ମଂ ଭାସନ୍ତେ। ସମଣେତି ସମିତପାପେ। ଅଦୂସକେତି ନିରପରାଧେ। ନାଳିକେରନ୍ତି ଏୱଂନାମକଂ ରାଜାନଂ। ପରତ୍ଥାତି ପରଲୋକେ ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତଂ। ସଙ୍ଗମ୍ମାତି ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ସମାଗନ୍ତ୍ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ମହନ୍ତମହନ୍ତା ସୁନଖା ଖାଦନ୍ତି। ତସ୍ମିଂ କିର କଲିଙ୍ଗରଟ୍ଠେ ଦନ୍ତପୁରନଗରେ ନାଳିକେରେ ନାମ ରଞ୍ଞେ ରଜ୍ଜଂ କାରଯମାନେ ଏକୋ ମହାତାପସୋ ପଞ୍ଚସତତାପସପରିୱୁତୋ ହିମୱନ୍ତା ଆଗମ୍ମ ରାଜୁଯ୍ୟାନେ ୱାସଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ମହାଜନସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ‘‘ଧମ୍ମିକତାପସୋ ଉଯ୍ୟାନେ ୱସତୀ’’ତି ରଞ୍ଞୋପି ଆରୋଚଯିଂସୁ। ରାଜା ପନ ଅଧମ୍ମିକୋ ଅଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ସୋ ଅମଚ୍ଚେସୁ ତାପସଂ ପସଂସନ୍ତେସୁ ‘‘ଅହମ୍ପି ଧମ୍ମଂ ସୁଣିସ୍ସାମୀ’’ତି ଉଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତାପସଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ତାପସୋ ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କରୋନ୍ତୋ ‘‘କିଂ, ମହାରାଜ, ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି, ଜନଂ ନ ପୀଳେସୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ତସ୍ସ କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ କୂଟଜଟିଲୋ ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ନାଗରାନଂ ସନ୍ତିକେ ମମଞ୍ଞେୱ ଅଗୁଣଂ କଥେସି ମଞ୍ଞେ, ହୋତୁ ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ସ୍ୱେ ଅମ୍ହାକଂ ଘରଦ୍ୱାରଂ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥା’’ତି ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ପୁରାଣଗୂଥସ୍ସ ଚାଟିଯୋ ପରିପୂରାପେତ୍ୱା ତାପସେସୁ ଆଗତେସୁ ତେସଂ ଭିକ୍ଖାଭାଜନାନି ଗୂଥସ୍ସ ପୂରାପେତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଂ ପିଦହାପେତ୍ୱା ମୁସଲାନି ଚ ଲୋହଦଣ୍ଡେ ଚ ଗାହାପେତ୍ୱା ଇସୀନଂ ସୀସାନି ଭିନ୍ଦାପେତ୍ୱା ଜଟାସୁ ଗାହାପେତ୍ୱା କଡ୍ଢାପେତ୍ୱା ସୁନଖେହି ଖାଦାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଭିନ୍ନଂ ପଥୱିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସୁନଖମହାନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତତ୍ରସ୍ସ ତିଗାୱୁତପ୍ପମାଣସରୀରଂ ଅହୋସି। ଅଥ ନଂ ମହନ୍ତମହନ୍ତା ମହାହତ୍ଥିପ୍ପମାଣା ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ସୁନଖା ଅନୁବନ୍ଧିତ୍ୱା ଡଂସିତ୍ୱା ନୱଯୋଜନାଯ ଜଲିତଅଯପଥୱିଯା ପାତେତ୍ୱା ମୁଖପୂରଂ ଲୁଞ୍ଚନ୍ତା ୱିପ୍ଫନ୍ଦମାନଂ ଖାଦିଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ପଥୱିଂ ଦ୍ୱିଧା ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ତଂ ନିରଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ମହାଜନସ୍ସ ଭୀତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଅନ୍ତରଧାପେସି।

ଅଥଜ୍ଜୁନୋତି ସହସ୍ସବାହୁରାଜା। ଅଙ୍ଗୀରସନ୍ତି ଅଙ୍ଗେହି ରଂସୀନଂ ନିଚ୍ଛରଣତୋ ଏୱଂଲଦ୍ଧନାମଂ। ହେଠଯିତ୍ୱାତି ୱିହେଠେତ୍ୱା ୱିସପୀତକଣ୍ଡେନ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ପାପେତ୍ୱା। ସୋ କିର ଅଜ୍ଜୁନୋ ନାମ ରାଜା ମହିସକରଟ୍ଠେ କେତକରାଜଧାନିଯଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ମିଗୱଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମିଗେ ୱଧିତ୍ୱା ଅଙ୍ଗାରପକ୍କମଂସଂ ଖାଦନ୍ତୋ ୱିଚରି। ଅଥେକଦିୱସଂ ମିଗାନଂ ଆଗମନଟ୍ଠାନେ କୋଟ୍ଠକଂ କତ୍ୱା ମିଗେ ଓଲୋକଯମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି। ତଦା ସୋ ତାପସୋ ତସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଅୱିଦୂରେ ଏକଂ କାରରୁକ୍ଖଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଫଲାନି ଓଚିନନ୍ତୋ ଓଚିନିତଫଲସାଖଂ ମୁଞ୍ଚି। ତସ୍ସା ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ସଦ୍ଦେନ ତଂଠାନଂ ପତ୍ତା ମିଗା ପଲାଯିଂସୁ। ରାଜା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ତାପସଂ ୱିସମିସ୍ସିତେନ ସଲ୍ଲେନ ୱିଜ୍ଝି। ସୋ ପରିଗଲିତ୍ୱା ପତନ୍ତୋ ମତ୍ଥକେନ ଖଦିରଖାଣୁକଂ ଆସାଦେତ୍ୱା ସୂଲଗ୍ଗେଯେୱ କାଲମକାସି। ରାଜା ତଙ୍ଖଣେଯେୱ ଦ୍ୱିଧା ଭିନ୍ନଂ ପଥୱିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସତ୍ତିସୂଲନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତିଗାୱୁତପ୍ପମାଣଂ ସରୀରଂ ଅହୋସି। ତତ୍ର ତଂ ନିରଯପାଲା ଜଲିତେହି ଆୱୁଧେହି କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଜଲିତଂ ଅଯପଦ୍ବତଂ ଆରୋପେନ୍ତି। ପଦ୍ବତମତ୍ଥକେ ଠିତକାଲେ ୱାତୋ ପହରତି, ସୋ ୱାତପ୍ପହାରେନ ପରିଗଲିତ୍ୱା ପତତି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ହେଟ୍ଠା ନୱଯୋଜନାଯ ଜଲିତଅଯପଥୱିଯା ମହାତାଲକ୍ଖନ୍ଧପ୍ପମାଣଂ ଜଲିତଂ ଅଯସୂଲଂ ଉଟ୍ଠହତି। ସୋ ସୂଲଗ୍ଗମତ୍ଥକେଯେୱ ଆସାଦେତ୍ୱା ସୂଲାୱୁତୋ ତିଟ୍ଠତି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପଥୱୀ ଜଲତି, ସୂଲଂ ଜଲତି, ତସ୍ସ ସରୀରଂ ଜଲତି। ସୋ ତତ୍ଥ ମହାରୱଂ ରୱନ୍ତୋ ପଚ୍ଚତି। ମହାସତ୍ତୋ ପଥୱିଂ ଦ୍ୱିଧା କତ୍ୱା ତଂ ନିରଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ମହାଜନସ୍ସ ଭୀତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଅନ୍ତରଧାପେସି।

ଖଣ୍ଡସୋତି ଚଣ୍ଡାରୋ ହତ୍ଥପାଦେ କଣ୍ଣନାସଞ୍ଚ ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡଂ କତ୍ୱା। ଅଦୂସକନ୍ତି ନିରପରାଧଂ। ତଥା ଛେଦାପେତ୍ୱା ଦ୍ୱୀହି କସାହି ପହାରସହସ୍ସେହି ତାଳାପେତ୍ୱା ଜଟାସୁ ଗହେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢାପେତ୍ୱା ପଟିକୁଜ୍ଜଂ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିଯଂ ପଣ୍ହିଯା ପହରିତ୍ୱା ମହାଦୁକ୍ଖସମପ୍ପିତଂ ଅକାସି। କଲାବୁୱୀଚିନ୍ତି କଲାବୁ ଅୱୀଚିଂ। କଟୁକନ୍ତି ତିଖିଣୱେଦନଂ, ଏୱରୂପଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଛନ୍ନଂ ଜାଲାନଂ ଅନ୍ତରେ ପଚ୍ଚତି। ୱିତ୍ଥାରତୋ ପନ କଲାବୁରଞ୍ଞୋ ୱତ୍ଥୁ ଖନ୍ତିୱାଦିଜାତକେ (ଜା। ୧।୪।୪୯-୫୨) କଥିତମେୱ। ଅଞ୍ଞାନି ପାପିଟ୍ଠତରାନି ଚେତ୍ଥାତି ଏତେହି ନିରଯେହି ପାପିଟ୍ଠତରାନି ଚ ଅଞ୍ଞାନି ନିରଯାନି ସୁତ୍ୱା। ଧମ୍ମଂ ଚରେତି, ସକ୍କ ଦେୱରାଜ, ପଣ୍ଡିତୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ନ କେୱଲଂ ଏତେଯେୱ ଚତ୍ତାରୋ ନିରଯା, ଏତେଯେୱ ଚ ରାଜାନୋ ନେରଯିକା, ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞେପି ନିରଯା, ଅଞ୍ଞେପି ଚ ରାଜାନୋ ନିରଯେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନାତି ୱିଦିତ୍ୱା ଚତୁପଚ୍ଚଯଦାନଧମ୍ମିକାରକ୍ଖାୱରଣସଂୱିଧାନସଙ୍ଖାତଂ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରେୟ୍ୟାତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତେନ ଚତୁନ୍ନଂ ରାଜୂନଂ ନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଦସ୍ସିତେ ତଯୋ ରାଜାନୋ ନିକ୍କଙ୍ଖା ଅହେସୁଂ। ତତୋ ସକ୍କୋ ଅୱସେସେ ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୭୫।

''ସୁଭାସିତଂ ତେ ଅନୁମୋଦିଯାନ, ଅଞ୍ଞଂ ତଂ ପୁଚ୍ଛାମି ତଦିଙ୍ଘ ବ୍ରୂହି;

କଥଂୱିଧଂ ସୀଲୱନ୍ତଂ ୱଦନ୍ତି, କଥଂୱିଧଂ ପଞ୍ଞୱନ୍ତଂ ୱଦନ୍ତି;

କଥଂୱିଧଂ ସପ୍ପୁରିସଂ ୱଦନ୍ତି, କଥଂୱିଧଂ ନୋ ସିରି ନୋ ଜହାତୀ''ତି।

ତତ୍ଥ କଥଂୱିଧଂ ନୋ ସିରି ନୋ ଜହାତୀତି କଥଂୱିଧଂ ନୁ ପୁରିସଂ ପଟିଲଦ୍ଧସିରୀ ନ ଜହାତୀତି।

ଅଥସ୍ସ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ମହାସତ୍ତୋ ଚତସ୍ସୋ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୭୬।

''କାଯେନ ୱାଚାଯ ଚ ଯୋଧ ସଞ୍ଞତୋ, ମନସା ଚ କିଞ୍ଚି ନ କରୋତି ପାପଂ;

ନ ଅତ୍ତହେତୂ ଅଲିକଂ ଭଣେତି, ତଥାୱିଧଂ ସୀଲୱନ୍ତଂ ୱଦନ୍ତି।

୭୭।

''ଗମ୍ଭୀରପଞ୍ହଂ ମନସାଭିଚିନ୍ତଯଂ, ନାଚ୍ଚାହିତଂ କମ୍ମ କରୋତି ଲୁଦ୍ଦଂ;

କାଲାଗତଂ ଅତ୍ଥପଦଂ ନ ରିଞ୍ଚତି, ତଥାୱିଧଂ ପଞ୍ଞୱନ୍ତଂ ୱଦନ୍ତି।

୭୮।

''ଯୋ ୱେ କତଞ୍ଞୂ କତୱେଦି ଧୀରୋ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ଦଳ୍ହଭତ୍ତି ଚ ହୋତି;

ଦୁଖିତସ୍ସ ସକ୍କଚ୍ଚ କରୋତି କିଚ୍ଚଂ, ତଥାୱିଧଂ ସପ୍ପୁରିସଂ ୱଦନ୍ତି।

୭୯।

''ଏତେହି ସବ୍ବେହି ଗୁଣେହୁପେତୋ, ସଦ୍ଧୋ ମୁଦୂ ସଂୱିଭାଗୀ ୱଦଞ୍ଞୂ;

ସଙ୍ଗାହକଂ ସଖିଲଂ ସଣ୍ହୱାଚଂ, ତଥାୱିଧଂ ନୋ ସିରି ନୋ ଜହାତୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ''କାଯେନା''ତିଆଦୀନି ପଦାନି ତିୱିଧସୁଚରିତଦ୍ୱାରୱସେନ ୱୁତ୍ତାନି। ନ ଅତ୍ତହେତୂତି ଦେସନାସୀସମେୱେତଂ, ଅତ୍ତହେତୁ ୱା ପରହେତୁ ୱା ଯସହେତୁ ୱା ଧନହେତୁ ୱା ଲାଭହେତୁ ୱା ଆମିସକିଞ୍ଚିକ୍ଖହେତୁ ୱା ଅଲିକଂ ନ କଥେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କାମଞ୍ଚେସ ଅତ୍ଥୋ ''ୱାଚାଯ ସଞ୍ଞତୋ''ତି ଇମିନାୱ ସିଦ୍ଧୋ, ମୁସାୱାଦିନୋ ପନ ଅକତ୍ତବ୍ବଂ ପାପଂ ନାମ ନତ୍ଥୀତି ଗରୁଭାୱଦୀପନତ୍ଥଂ ପୁନ ଏୱମାହାତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସୀଲୱନ୍ତଂ ୱଦନ୍ତି।

ଗମ୍ଭୀରପଞ୍ହନ୍ତି ଅତ୍ଥତୋ ଚ ପାଳିତୋ ଚ ଗମ୍ଭୀରଂ ଗୁଳ୍ହଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ସତ୍ତୁଭସ୍ତଜାତକ- (ଜା। ୧।୭।୪୬ ଆଦଯୋ) ସମ୍ଭୱଜାତକ- (ଜା। ୧।୧୬। ୧୩୮ ଆଦଯୋ) ମହାଉମଙ୍ଗଜାତକେସୁ (ଜା। ୨।୨୨।୫୯୦ ଆଦଯୋ) ଆଗତସଦିସଂ ପଞ୍ହଂ। ମନସାଭିଚିନ୍ତଯନ୍ତି ମନସା ଅଭିଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ଅତ୍ଥଂ ପଟିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଚନ୍ଦସହସ୍ସଂ ସୂରିଯସହସ୍ସଂ ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ୱିଯ ପାକଟଂ କତ୍ୱା ଯୋ କଥେତୁଂ ସକ୍କୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନାଚ୍ଚାହିତନ୍ତି ନ ଅତିଅହିତଂ, ହିତାତିକ୍କନ୍ତଂ ଲୁଦ୍ଦଂ ଫରୁସଂ ସାହସିକକମ୍ମଞ୍ଚ ଯୋ ନ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମସ୍ସ ପନତ୍ଥସ୍ସ ଆୱିଭାୱତ୍ଥଂ –

''ନ ପଣ୍ଡିତା ଅତ୍ତସୁଖସ୍ସ ହେତୁ, ପାପାନି କମ୍ମାନି ସମାଚରନ୍ତି;

ଦୁକ୍ଖେନ ଫୁଟ୍ଠା ଖଲିତାପି ସନ୍ତା, ଛନ୍ଦା ଦୋସା ଚ ନ ଜହନ୍ତି ଧମ୍ମ''ନ୍ତି। –

ଭୂରିପଞ୍ହୋ କଥେତବ୍ବୋ।

କାଲାଗତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଦାନଂ ଦାତବ୍ବକାଲେ, ସୀଲଂ ରକ୍ଖଣକାଲେ, ଉପୋସଥଂ ଉପୱାସକାଲେ, ସରଣେସୁ ପତିଟ୍ଠାନକାଲେ, ପବ୍ବଜିତକାଲେ, ସମଣଧମ୍ମକରଣକାଲେ, ୱିପସ୍ସନାଚାରସ୍ମିଂ ଯୁଞ୍ଜନକାଲେ ଚାତି ଇମାନି ଦାନାଦୀନି ସମ୍ପାଦେନ୍ତୋ କାଲାଗତଂ ଅତ୍ଥପଦଂ ନ ରିଞ୍ଚତି ନ ହାପେତି ନ ଗଳ୍ହଆପେତି ନାମ। ତଥାୱିଧନ୍ତି ସବ୍ବ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧା ଚ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଚ ବୋଧିସତ୍ତା ଚ ପଞ୍ଞୱନ୍ତଂ କଥେନ୍ତା ଏୱରୂପଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ କଥେନ୍ତି।

''ଯୋ ୱେ''ତି ଗାଥାଯ ପରେନ ଅତ୍ତନୋ କତଗୁଣଂ ଜାନାତୀତି କତଞ୍ଞୂ। ଏୱଂ ଞତ୍ୱା ପନ ଯେନସ୍ସ ଗୁଣୋ କତୋ, ତସ୍ସ ଗୁଣଂ ପଟିକରୋନ୍ତୋ କତୱେଦୀ ନାମ। ଦୁଖିତସ୍ସାତି ଅତ୍ତନୋ ସହାଯସ୍ସ ଦୁକ୍ଖପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍ଖଂ ଅତ୍ତନି ଆରୋପେତ୍ୱା ଯୋ ତସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନକିଚ୍ଚଂ ସହତ୍ଥେନ ସକ୍କଚ୍ଚଂ କରୋତି, ବୁଦ୍ଧାଦଯୋ ଏୱରୂପଂ ସପ୍ପୁରିସଂ ନାମ କଥେନ୍ତି। ଅପିଚ ସପ୍ପୁରିସା ନାମ କତଞ୍ଞୂ କତୱେଦିନୋ ହୋନ୍ତୀତି ସତପତ୍ତଜାତକ- (ଜା। ୧।୩।୮୫-୮୭) ଚୂଳଅହଂସଜାତକ- (ଜା। ୧।୧୫।୧୩୩ ଆଦଯୋ) ମହାହଂସଜାତକାଦୀନି (ଜା। ୨।୨୧।୮୯ ଆଦଯୋ) କଥେତବ୍ବାନି। ଏତେହି ସବ୍ବେହୀତି ସବ୍ବ ଯୋ ଏତେହି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତେହି ସୀଲାଦୀହି ସବ୍ବେହିପି ଗୁଣେହି ଉପେତୋ। ସଦ୍ଧୋତି ଓକପ୍ପନସଦ୍ଧାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। ମୁଦୂତି ପିଯଭାଣୀ। ସଂୱିଭାଗୀତି ସୀଲସଂୱିଭାଗଦାନସଂୱିଭାଗାଭିରତତ୍ତା ସଂୱିଭାଗୀ। ଯାଚକାନଂ ୱଚନଂ ଞତ୍ୱା ଦାନୱସେନ ୱଦଞ୍ଞୂ। ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ତେସଂ ତେସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହନତୋ ସଙ୍ଗାହକଂ, ମଧୁରୱଚନତାଯ ସଖିଲଂ, ମଟ୍ଠୱଚନତାଯ ସଣ୍ହୱାଚଂ ତଥାୱିଧଂ ନୁ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଅଧିଗତଯସସୋଭଗ୍ଗସଙ୍ଖାତା ସିରୀ ନୋ ଜହାତି, ନାସ୍ସ ସିରୀ ୱିନସ୍ସତୀତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ଗଗନତଲେ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦଂ ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ୱିଯ ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ହେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ତତୋ ପରଂ ସେସପଞ୍ହାନଂ ପୁଚ୍ଛା ଚ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଞ୍ଚ ହୋତି –

୮୦।

‘‘ସୁଭାସିତଂ ତେ ଅନୁମୋଦିଯାନ, ଅଞ୍ଞଂ ତଂ ପୁଚ୍ଛାମି ତଦିଙ୍ଘ ବ୍ରୂହି;

ସୀଲଂ ସିରିଞ୍ଚାପି ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମଂ, ପଞ୍ଞଞ୍ଚ କଂ ସେଟ୍ଠତରଂ ୱଦନ୍ତି।

୮୧।

‘‘ପଞ୍ଞା ହି ସେଟ୍ଠା କୁସଲା ୱଦନ୍ତି, ନକ୍ଖତ୍ତରାଜାରିୱ ତାରକାନଂ;

ସୀଲଂ ସିରୀ ଚାପି ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମୋ, ଅନ୍ୱାଯିକା ପଞ୍ଞୱତୋ ଭୱନ୍ତି।

୮୨।

‘‘ସୁଭାସିତଂ ତେ ଅନୁମୋଦିଯାନ, ଅଞ୍ଞଂ ତଂ ପୁଚ୍ଛାମି ତଦିଙ୍ଘ ବ୍ରୂହି;

କଥଂକରୋ କିନ୍ତିକରୋ କିମାଚରଂ, କିଂ ସେୱମାନୋ ଲଭତୀଧ ପଞ୍ଞଂ;

ପଞ୍ଞାଯ ଦାନିପ୍ପଟିପଦଂ ୱଦେହି, କଥଂକରୋ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି ମଚ୍ଚୋ।

୮୩।

‘‘ସେୱେଥ ୱୁଦ୍ଧେ ନିପୁଣେ ବହୁସ୍ସୁତେ, ଉଗ୍ଗାହକୋ ଚ ପରିପୁଚ୍ଛକୋ ସିଯା;

ସୁଣେଯ୍ଯ ସକ୍କଚ୍ଚ ସୁଭାସିତାନି, ଏୱଂକରୋ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି ମଚ୍ଚୋ।

୮୪।

‘‘ସ ପଞ୍ଞୱା କାମଗୁଣେ ଅୱେକ୍ଖତି, ଅନିଚ୍ଚତୋ ଦୁକ୍ଖତୋ ରୋଗତୋ ଚ;

ଏୱଂ ୱିପସ୍ସୀ ପଜହାତି ଛନ୍ଦଂ, ଦୁକ୍ଖେସୁ କାମେସୁ ମହବ୍ଭଯେସୁ।

୮୫।

‘‘ସ ୱୀତରାଗୋ ପୱିନେଯ୍ଯ ଦୋସଂ, ମେତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଭାୱଯେ ଅପ୍ପମାଣଂ;

ସବ୍ବେସୁ ଭୂତେସୁ ନିଧାଯ ଦଣ୍ଡଂ, ଅନିନ୍ଦିତୋ ବ୍ରହ୍ମମୁପେତି ଠାନ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସୀଲନ୍ତି ଆଚାରସୀଲଂ। ସିରିନ୍ତି ଇସ୍ସରିଯସିରିଂ। ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମନ୍ତି ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମଂ। ପଞ୍ଞନ୍ତି ସୁପଞ୍ଞଂ। ଏୱଂ ଇମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଧମ୍ମାନଂ କତରଂ ଧମ୍ମଂ ସେଟ୍ଠତରଂ ୱଦନ୍ତୀତି ପୁଚ୍ଛତି। ପଞ୍ଞା ହୀତି, ସକ୍କ, ଏତେସୁ ଚତୂସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଯା ଏସା ପଞ୍ଞା ନାମ, ସାୱ ସେଟ୍ଠା, ଇତି ବୁଦ୍ଧାଦଯୋ କୁସଲା ୱଦନ୍ତି। ଯଥା ହି ତାରକଗଣା ଚନ୍ଦଂ ପରିୱାରେନ୍ତି, ଚନ୍ଦୋୱ ତେସଂ ଉତ୍ତମୋ। ଏୱଂ ସୀଲଞ୍ଚ ସିରୀ ଚାପି ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମୋତି ଏତେ ତଯୋପି ଅନ୍ୱାଯିକା ପଞ୍ଞୱତୋ ଭୱନ୍ତି ପଞ୍ଞୱନ୍ତମେୱ ଅନୁଗଚ୍ଛନ୍ତି, ପଞ୍ଞାଯ ଏୱ ପରିୱାରା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

‘‘କଥଂକରୋ’’ତିଆଦୀନି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞୱେୱଚନାନେୱ। କଥଂକରୋତି କିଂ ନାମ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ କିଂ ଆଚରନ୍ତୋ କିଂ ସେୱମାନୋ ଭଜମାନୋ

ପଯିରୁପାସମାନୋ ଇଧଲୋକେ ପଞ୍ଞଂ ଲଭତି, ପଞ୍ଞାଯମେୱ ପଟିପଦଂ ୱଦେହି, ଜାନିତୁକାମୋମ୍ହି, କଥଂକରୋ ମଚ୍ଚୋ ପଞ୍ଞୱା ନାମ ହୋତୀତି ପୁଚ୍ଛତି। ୱୁଦ୍ଧେତି ପଞ୍ଞାୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତେ ପଣ୍ଡିତେ। ନିପୁଣେତି ସୁଖୁମକାରଣଜାନନସମତ୍ଥେ। ଏୱଂକରୋତି ଯୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେ ପୁଗ୍ଗଲେ ସେୱତି ଭଜତି ପଯିରୁପାସତି, ପାଠଇଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଅତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛତି, ପାସାଣେ ଲେଖଂ ଖଣନ୍ତୋ ୱିଯ କଞ୍ଚନନାଳିଇଯା ସୀହୱସଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତୋ ୱିଯ ଓହିତସୋତୋ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ସୁଭାସିତାନି ସୁଣାତି, ଅଯଂ ଏୱଂକରୋ ମଚ୍ଚୋ ପଞ୍ଞୱା ହୋତୀତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ପାଚୀନଲୋକଧାତୁତୋ ସୂରିଯଂ ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ୱିଯ ପଞ୍ଞାଯ ପଟିପଦଂ କଥେତ୍ୱା ଇଦାନି ତସ୍ସା ପଞ୍ଞାଯ ଗୁଣଂ କଥେନ୍ତୋ ''ସ ପଞ୍ଞୱା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ କାମଗୁଣେତି କାମକୋଟ୍ଠାସେ ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱଟ୍ଠେନ ଅନିଚ୍ଚତୋ, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକାନଂ ଦୁକ୍ଖାନଂ ୱତ୍ଥୁଭାୱେନ ଦୁକ୍ଖତୋ, ଅଟ୍ଠନୱୁତିଯା ରୋଗମୁଖାନଂ କାମେ ନିସ୍ସାଯ ଉପ୍ପତ୍ତିସମ୍ଭୱେନ ରୋଗତୋ ଚ ଅୱେକ୍ଖତି ୱଲୋକେତି, ସୋ ଏୱଂ ୱିପସ୍ସୀ ଏତେହି କାରଣେହି କାମାନଂ ଅନିଚ୍ଚାଦିତଂ ପସ୍ସନ୍ତୋ ''କାମେ ନିସ୍ସାଯ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକଦୁକ୍ଖାନଂ ଅନ୍ତୋ ନତ୍ଥି, କାମାନଂ ପହାନମେୱ ସୁଖ''ନ୍ତି ୱିଦିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖେସୁ କାମେସୁ ମହବ୍ଭଯେସୁ ଛନ୍ଦଂ ପଜହାତି। ସ ୱୀତରାଗୋତି, ''ସକ୍କ, ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଏୱଂ ୱୀତରାଗୋ ନୱାଘାତୱତ୍ଥୁୱସେନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକସଭାୱଦୋସଂ ୱିନେତ୍ୱା ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ ଭାୱେଯ୍ୟ, ଅପ୍ପମାଣସତ୍ତାରମ୍ମଣତ୍ତା ଅପ୍ପମାଣଂ ତଂ ଭାୱେତ୍ୱା ଅପରିହୀନଜ୍ଝାନୋ ଅଗରହିତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀ''ତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତେ କାମାନଂ ଦୋସଂ କଥେନ୍ତେଯେୱ ତେସଂ ତିଣ୍ଣମ୍ପି ରାଜୂନଂ ସବଲକାଯାନଂ ତଦଙ୍ଗପ୍ପହାନେନ ପଞ୍ଚକାମଗୁଣରାଗୋ ପହୀନୋ। ତଂ ଞତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ତେସଂ ପହଂସନୱସେନ ଗାଥମାହ –

୮୬।

''ମହତ୍ଥିଯଂ ଆଗମନଂ ଅହୋସି, ତୱମଟ୍ଠକା ଭୀମରଥସ୍ସ ଚାପି;

କାଲିଙ୍ଗରାଜସ୍ସ ଚ ଉଗ୍ଗତସ୍ସ, ସବ୍ବେସ ୱୋ କାମରାଗୋ ପହୀନୋ''ତି।

ତତ୍ଥ ମହତ୍ଥିଯନ୍ତି ମହତ୍ଥଂ ମହାୱିପ୍ଫାରଂ ମହାଜୁତିକଂ। ତୱମଟ୍ଠକାତି ତୱ ଅଟ୍ଠକା। ପହୀନୋତି ତଦଙ୍ଗପ୍ପହାନେନ ପହୀନୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜାନୋ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଥୁତିଂ କରୋନ୍ତା ଗାଥମାହଂସୁ –

୮୭।

''ଏୱମେତଂ ପରଚିତ୍ତୱେଦି, ସବ୍ବେସ ନୋ କାମରାଗୋ ପହୀନୋ;

କରୋହି ଓକାସମନୁଗ୍ଗହାଯ, ଯଥା ଗତିଂ ତେ ଅଭିସମ୍ଭୱେମା''ତି।

ତତ୍ଥ ଅନୁଗ୍ଗହାଯାତି ପବ୍ବଜ୍ଜତ୍ଥାଯ ଓକାସଂ ନୋ କରୋହି। ଯଥା ମଯଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତୱ ଗତିଂ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ଅଭିସମ୍ଭୱେମ ପାପୁଣେଯ୍ୟାମ, ତଯା ପଟିୱିଦ୍ଧଗୁଣଂ ପଟିୱିଜ୍ଝେଯ୍ୟାମାତି ୱଦିଂସୁ।

ଅଥ ନେସଂ ଓକାସଂ କରୋନ୍ତୋ ମହାସତ୍ତୋ ଇତରଂ ଗାଥମାହ –

୮୮।

''କରୋମି ଓକାସମନୁଗ୍ଗହାଯ, ତଥା ହି ୱୋ କାମରାଗୋ ପହୀନୋ;

ଫରାଥ କାଯଂ ୱିପୁଲାଯ ପୀତିଯା, ଯଥା ଗତିଂ ମେ ଅଭିସମ୍ଭୱେଥା''ତି।

ତତ୍ଥ ଫରାଥ କାଯନ୍ତି ଝାନପୀତିଯା ୱିପୁଲାଯ କାଯଂ ଫରଥାତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ତେ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତା ଗାଥମାହଂସୁ –

୮୯।

‘‘ସଙ୍ଗଂ କରିସ୍ସାମ ତୱାନୁସାସନିଂ, ଯଂ ଯଂ ତୁୱଂ ୱକ୍ଖସି ଭୂରିପଞ୍ଞ;

ଫରାମ କାଯଂ ୱିପୁଲାଯ ପୀତିଯା, ଯଥା ଗତିଂ ତେ ଅଭିସମ୍ଭୱେମା’’ତି।

ଅଥ ନେସଂ ସବଲକାଯାନଂ ମହାସତ୍ତୋ ପଚ୍ଚଜଂ ଦାପେତ୍ୱା ଇସିଗଣଂ ଉଯ୍ୟୋଜେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୯୦।

‘‘କତାଯ ୱଚ୍ଛସ୍ସ କିସସ୍ସ ପୂଜା, ଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ଭୋନ୍ତୋ ଇସଯୋ ସାଧୁରୂପା;

ଝାନେ ରତା ହୋଥ ସଦା ସମାହିତା, ଏସା ରତୀ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ ସେଟ୍ଠା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛନ୍ତୂତି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନାନି ଗଚ୍ଛନ୍ତୁ।

ଇସଯୋ ତସ୍ସ ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥୁନୋ ୱଚନଂ ସିରସା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଆକାସଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ସକାନି ୱସନଟ୍ଠାନାନି ଗମିଂସୁ। ସକ୍କୋପି ଉଟ୍ଠାଯାସନା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଥୁତିଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ସୂରିଯଂ ନମସ୍ସନ୍ତୋ ୱିଯ ମହାସତ୍ତଂ ନମସ୍ସମାନୋ ସପରିସୋ ପକ୍କାମି। ଏତମତ୍ଥଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସତ୍ଥା ଇମା ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୯୧।

‘‘ସୁତ୍ୱାନ ଗାଥା ପରମତ୍ଥସଂହିତା, ସୁଭାସିତା ଇସିନା ପଣ୍ଡିତେନ;

ତେ ୱେଦଜାତା ଅନୁମୋଦମାନା, ପକ୍କାମୁ ଦେୱା ଦେୱପୁରଂ ଯସସ୍ସିନୋ।

୯୨।

‘‘ଗାଥା ଇମା ଅତ୍ଥୱତୀ ସୁବ୍ୟଞ୍ଜନା, ସୁଭାସିତା ଇସିନା ପଣ୍ଡିତେନ;

ଯୋ କୋଚିମା ଅଟ୍ଠିକତ୍ୱା ସୁଣେଯ୍ୟ, ଲଭେଥ ପୁବ୍ବାପରିଯଂ ୱିସେସଂ;

ଲଦ୍ଧାନ ପୁବ୍ବାପରିଯଂ ୱିସେସଂ, ଅଦସ୍ସନଂ ମଚ୍ଚୁରାଜସ୍ସ ଗଚ୍ଛେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପରମତ୍ଥସଂହିତାତି ଅନିଚ୍ଚାଦିଦୀପନେନ ନିବ୍ବାନନିସ୍ସିତା। ଗାଥା ଇମାତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ସରଭଙ୍ଗସତ୍ଥୁନୋ ନିବ୍ବାନଦାଯକଂ ସୁଭାସିତଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ଆହ। ତତ୍ଥ ଅତ୍ଥୱତୀତି ନିବ୍ବାନଦାଯକତ୍ତେନ ପରମତ୍ଥନିସ୍ସିତା। ସୁବ୍ୟଞ୍ଜନାତି ପରିସୁଦ୍ଧବ୍ୟଞ୍ଜନା। ସୁଭାସିତାତି ସୁକଥିତା। ଅଟ୍ଠିକତ୍ୱାତି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥିକଭାୱଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ଥିକୋ ହୁତ୍ୱା ସକ୍କଚ୍ଚଂ ସୁଣେଯ୍ୟ। ପୁବ୍ବାପରିଯନ୍ତି ପଠମଜ୍ଝାନଂ ପୁବ୍ବୱିସେସୋ, ଦୁତିଯଜ୍ଝାନଂ ଅପରୱିସେସୋ। ଦୁତିଯଜ୍ଝାନଂ ପୁବ୍ବୱିସେସୋ, ତତିଯଜ୍ଝାନଂ ଅପରୱିସେସୋତି ଏୱଂ ଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଚତୁମଗ୍ଗୱସେନ ପୁବ୍ବାପରଭାୱେନ ଠିତଂ ୱିସେସଂ। ଅଦସ୍ସନନ୍ତି ପରିଯୋସାନେ ଅପରୱିସେସଂ ଅରହତ୍ତଂ ଲଭିତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଂ ପାପୁଣେଯ୍ୟ। ନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହି ପୁଗ୍ଗଲୋ ମଚ୍ଚୁରାଜସ୍ସ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋ ନାମ ହୋତୀତି।

ଏୱଂ ସତ୍ଥା ଅରହତ୍ତେନ ଦେସନାଯ କୂଟଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପି ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଆଳାହନେ ପୁପ୍ଫୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ସଚ୍ଚାନି ପକାସେତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେନ୍ତୋ ଆହ –

୯୩।

‘‘ସାଲିସ୍ସରୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ, ମେଣ୍ଡିସ୍ସରୋ ଚ କସ୍ସପୋ;

ପଦ୍ଧତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଚ, କଚ୍ଚାୟନୋ ଚ ଦେୱଲୋ;

୯୪।

‘‘ଅନୁସିସ୍ସୋ ଚ ଆନନ୍ଦୋ, କିସୱଚ୍ଛୋ ଚ କୋଲିତୋ;

ନାରଦୋ ଉଦାୟିତ୍ଥେରୋ, ପରିସା ବୁଦ୍ଧପରିସା;

ସରଭଙ୍ଗୋ ଲୋକନାଥୋ, ଏୱଂ ଧାରେଥ ଜାତକ’’ନ୍ତି।

ସରଭଙ୍ଗଜାତକୱଣ୍ଣନା ଦୁତିୟା।

[୫୨୩] ୩। ଅଲମ୍ବୁସାଜାତକୱଣ୍ଣନା

ଅଥବ୍ରୱୀତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ପୁରାଣଦୁତିୟିକାପଲୋଭନଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ୱତ୍ଥୁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଜାତକେ (ଜା। ୧।୮।୬୦ ଆଦୟୋ) ୱିତ୍ଥାରିତମେୱ। ସତ୍ଥା ପନ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ‘‘ସଚ୍ଚଂ କିର ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ସଚ୍ଚଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘କେନ ଉକ୍କଣ୍ଠାପିତୋସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ପୁରାଣଦୁତିୟିକାୟା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ଏସା ଇତ୍ଥୀ ତୁୟ୍ହଂ ଅନତ୍ଥକାରିକା, ତ୍ୱଂ ଏତଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାନଂ ନାସେତ୍ୱା ତୀଣି ସଂୱଚ୍ଛରାନି ମୂଳ୍ହୋ ୱିସଞ୍ଞୀ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଉପ୍ପନ୍ନାୟ ସଞ୍ଞାୟ ମହାପରିଦେୱଂ ପରିଦେୱୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ବାରାଣସିୟଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତେ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତେ ବୋଧିସତ୍ତୋ କାସିରଟ୍ଠେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ସବ୍ବସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞାୟତନେ ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ଯାପେସି। ଅଥେକା ମିଗୀ ତସ୍ସ ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନେ ସମ୍ଭୱମିସ୍ସକଂ ତିଣଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଉଦକଂ ପିୱି। ଏତ୍ତକେନେୱ ଚ ତସ୍ମିଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା ଗବ୍ଭଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ କତ୍ଥଚି ଅଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ତିଣଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଅସ୍ସମସ୍ସ ସାମନ୍ତେଯେୱ ୱିଚରତି । ମହାସତ୍ତୋ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ତଂ କାରଣଂ ଅଞ୍ଞାସି। ସା ଅପରଭାଗେ ମନୁସ୍ସଦାରକଂ ୱିଜାୟି। ମହାସତ୍ତୋ ତଂ ପୁତ୍ତସିନେହେନ ପଟିଜଗ୍ଗି, ‘‘ଇସିସିଙ୍ଗୋ’’ତିସ୍ସ ନାମଂ ଅକାସି। ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ ୱିଞ୍ଞୁତପ୍ପତ୍ତଂ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ମହଲ୍ଲକକାଲେ ତଂ ଆଦାୟ ନାରିୱନଂ ନାମ ଗନ୍ତ୍ୱା, ‘‘ତାତ, ଇମସ୍ମିଂ ହିମୱନ୍ତେ ଇମେହି ପୁପ୍ଫେହି ସଦିସା ଇତ୍ଥିୟୋ ନାମ ହୋନ୍ତି, ତା ଅତ୍ତନୋ ୱସଂ ଗତେ ମହାୱିନାସଂ ପାପେନ୍ତି, ନ ତାସଂ ୱସଂ ନାମ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଓୱଦିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକପରାୟଣୋ ଅହୋସି।

ଇସିସିଙ୍ଗୋପି ଝାନକୀଳଂ କୀଳନ୍ତୋ ହିମୱନ୍ତପ୍ପଦେସେ ୱାସଂ କପ୍ପେସି। ଘୋରତପୋ ପରମଧିତିନ୍ଦ୍ରିୟୋ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ସୀଲତେଜେନ ସକ୍କସ୍ସ ଭୱନଂ କମ୍ପି, ସକ୍କୋ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ତଂ କାରଣଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ମଂ ସକ୍କତ୍ତା ଚାୱେୟ୍ୟ, ଏକଂ ଅଚ୍ଛରଂ ପେସେତ୍ୱା ସୀଲମସ୍ସ ଭିନ୍ଦାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ସକଲଦେୱଲୋକଂ ଉପପରିକ୍ଖନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟକୋଟିସଙ୍ଖାନଂ ପରିଚାରିକାନଂ ମଜ୍ଝେ ଏକଂ ଅଲମ୍ବୁସଂ ନାମ ଅଚ୍ଛରଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ତସ୍ସ ସୀଲଂ ଭିନ୍ଦିତୁଂ ସମତ୍ଥଂ ଅଦିସ୍ୱା ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ସୀଲଭେଦଂ କାତୁଂ ଆଣାପେସି। ତମତ୍ଥଂ ଆୱିକରୋନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୯୫।

‘‘ଅଥବ୍ରୱି ବ୍ରହା ଇନ୍ଦୋ, ୱତ୍ରଭୂ ଜୟତଂ ପିତା;

ଦେୱକଞ୍ଞଂ ପରାଭେତ୍ୱା, ସୁଧମ୍ମାୟଂ ଅଲମ୍ବୁସ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ବ୍ରହାତି ମହା। ୱତ୍ରଭୂତି ୱତ୍ରସ୍ସ ନାମ ଅସୁରସ୍ସ ଅଭିଭୱିତା। ଜୟତଂ ପିତାତି ଜୟନ୍ତାନଂ ଜୟପ୍ପତ୍ତାନଂ ସେସାନଂ ତେତ୍ତିଂସାୟ ଦେୱପୁତ୍ତାନଂ ପିତୁକିଚ୍ଚସାଧନେନ ପିତା। ପରାଭେତ୍ୱାତି ହଦୟଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ୱିୟ ତଂ ‘‘ପଟିବଲା ଅୟ’’ନ୍ତି ଞତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଧମ୍ମାୟନ୍ତି ସୁଧମ୍ମାୟଂ ଦେୱସଭାୟଂ।

ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ତଂ ଅଲମ୍ବୁସଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ଇଦମାହ –

୯୬।

‘‘ମିସ୍ସେ ଦେୱା ତଂ ଯାଚନ୍ତି, ତାୱତିଂସା ସଇନ୍ଦକା;

ଇସିପ୍ପଲୋଭନେ ଗଚ୍ଛ, ଇସିସିଙ୍ଗଂ ଅଲମ୍ବୁସେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ମିସ୍ସେତି ତଂ ଆଲପତି, ଇଦଞ୍ଚ ତସ୍ସା ନାମଂ, ସବ୍ବା ପନିତ୍ଥିଯୋ ପୁରିସେ କିଲେସମିସ୍ସନେନ ମିସ୍ସନତୋ ‘‘ମିସ୍ସା’’ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେନ ସାଧାରଣେନ ଗୁଣନାମେନାଲପନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ଇସିପ୍ପଲୋଭନେତି ଇସୀନଂ ପଲୋଭନସମତ୍ଥେ। ଇସିସିଙ୍ଗନ୍ତି ତସ୍ସ କିର ମତ୍ଥକେ ମିଗସିଙ୍ଗାକାରେନ ଦ୍ୱେ ଚୂଳଆ ଉଟ୍ଠହିଂସୁ, ତସ୍ମା ଏୱଂ ୱୁଚ୍ଚତି।

ଇତି ସକ୍କୋ ‘‘ଗଚ୍ଛ ଇସିସିଙ୍ଗଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱସଂ ଆନେତ୍ୱା ସୀଲମସ୍ସ ଭିନ୍ଦା’’ତି ଅଲମ୍ବୁସଂ ଆଣାପେସି।

୯୭।

‘‘ପୁରାଯଂ ଅମ୍ହେ ଅଚ୍ଚେତି, ୱତ୍ତୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱା;

ନିବ୍ବାନାଭିରତୋ ୱୁଦ୍ଧୋ, ତସ୍ସ ମଗ୍ଗାନି ଆୱରା’’ତି। – ୱଚନଂ ଆହ;

ତତ୍ଥ ପୁରାଯନ୍ତି ଅଯଂ ତାପସୋ ୱତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱା ଚ, ସୋ ପନେସ ଦୀଘାଯୁକତାଯ ନିବ୍ବାନସଙ୍ଖାତେ ମଗ୍ଗେ ଅଭିରତୋ ଗୁଣୱୁଦ୍ଧିଯା ଚ ୱୁଦ୍ଧୋ। ତସ୍ମା ଯାୱ ଏସ ଅମ୍ହେ ନାତିକ୍କମତି, ନ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ଇମମ୍ହା ଠାନା ଚାୱେତି, ତାୱଦେୱ ତ୍ୱଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ଦେୱଲୋକଗମନାନି ମଗ୍ଗାନି ଆୱର, ଯଥା ଇଧ ନାଗଚ୍ଛତି, ଏୱଂ କରୋହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ଅଲମ୍ବୁସା ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୯୮।

‘‘ଦେୱରାଜ କିମେୱ ତ୍ୱଂ, ମମେୱ ତୁୱଂ ସିକ୍ଖସି;

ଇସିପ୍ପଲୋଭନେ ଗଚ୍ଛ, ସନ୍ତି ଅଞ୍ଞାପି ଅଚ୍ଛରା।

୯୯।

‘‘ମାଦିସିଯୋ ପୱରା ଚେୱ, ଅସୋକେ ନନ୍ଦନେ ୱନେ;

ତାସମ୍ପି ହୋତୁ ପରିଯାଯୋ, ତାପି ଯନ୍ତୁ ପଲୋଭନା’’ତି।

ତତ୍ଥ କିମେୱ ତ୍ୱନ୍ତି କିଂ ନାମେତଂ ତ୍ୱଂ କରୋସୀତି ଦୀପେତି। ମମେୱ ତୁୱଂ ସିକ୍ଖସୀତି ଇମସ୍ମିଂ ସକଲଦେୱଲୋକେ ମମେୱ ତୁୱଂ ଇକ୍ଖସି, ଅଞ୍ଞଂ ନ ପସ୍ସସୀତି ଅଧିପ୍ପାଯେନ ୱଦତି। ସ-କାରୋ ପନେତ୍ଥ ବ୍ୟଞ୍ଜନସନ୍ଧିକରୋ। ଇସିପ୍ପଲୋଭନେ ଗଚ୍ଛାତି କିଂକାରଣା ମଞ୍ଞେୱ ଏୱଂ ୱଦେସୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ । ପୱରା ଚେୱାତି ମଯା ଉତ୍ତରିତରା ଚେୱ। ଅସୋକେତି ସୋକରହିତେ। ନନ୍ଦନେତି ନନ୍ଦିଜନକେ। ପରିଯାଯୋତି ଗମନୱାରୋ।

ତତୋ ସକ୍କୋ ତିସ୍ସୋ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୧୦୦।

‘‘ଅଦ୍ଧା ହି ସଚ୍ଚଂ ଭଣସି, ସନ୍ତି ଅଞ୍ଞାପି ଅଚ୍ଛରା;

ତାଦିସିୟୋ ପୱରା ଚେୱ, ଅସୋକେ ନନ୍ଦନେ ୱନେ।

୧୦୧।

‘‘ନ ତା ଏୱଂ ପଜାନନ୍ତି, ପାରିଚରିୟଂ ପୁମଂ ଗତା;

ୟାଦିସଂ ତ୍ୱଂ ପଜାନାସି, ନାରି ସବ୍ବଙ୍ଗସୋଭନେ।

୧୦୨।

‘‘ତ୍ୱମେୱ ଗଚ୍ଛ କଲ୍ଯାଣି, ଇନ୍ଦସ୍ସ ପୱରା ଚସି;

ତୱେୱ ୱଣ୍ଣରୂପେନ, ସୱସମାନୟିସ୍ସସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପୁମଂ ଗତାତି ପୁରିସଂ ଉପସଙ୍କମନ୍ତା ସମାନା ପୁରିସପଲୋଭିନିପାରିଚରିୟଂ ନ ଜାନନ୍ତି। ୱଣ୍ଣରୂପେନାତି ସରୀରୱଣ୍ଣେନ ଚେୱ ରୂପସମ୍ପତ୍ତିୟା ଚ। ସୱସମାନୟିସ୍ସସୀତି ତଂ ତାପସଂ ଅତ୍ତନୋ ୱସଂ ଆନେସ୍ସସୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ଅଲମ୍ବୁସା ଦ୍ୱେ ଗାଥା ଅଭାସି –

୧୦୩।

‘‘ନ ୱାହଂ ନ ଗମିସ୍ସାମି, ଦେୱରାଜେନ ପେସିତା;

ୱିଭେମି ଚେତଂ ଆସାଦୁଂ, ଉଗ୍ଗତେଜୋ ହି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ।

୧୦୪।

‘‘ଅନେକେ ନିରୟଂ ପତ୍ତା, ଇସିମାସାଦିୟା ଜନା;

ଆପନ୍ନା ମୋହସଂସାରଂ, ତସ୍ମା ଲୋମାନି ହଂସୟେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ନ ୱାହନ୍ତି ନ ୱେ ଅହଂ। ୱିଭେମୀତି ଭାୟାମି। ଆସାଦୁନ୍ତି ଆସାଦିତୁଂ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ନାହଂ, ଦେୱ, ତୟା ପେସିତା ନ ଗମିସ୍ସାମି, ଅପିଚାହଂ ତଂ ଇସିଂ ସୀଲଭେଦନତ୍ଥାୟ ଅଲ୍ଲୀୟିତୁଂ ଭାୟାମି, ଉଗ୍ଗତେଜୋ ହି ସୋତି। ଆସାଦିୟାତି ଆସାଦେତ୍ୱା। ମୋହସଂସାରନ୍ତି ମୋହେନ ସଂସାରଂ, ମୋହେନ ଇସିଂ ପଲୋଭେତ୍ୱା ସଂସାରଂ ଆପନ୍ନା ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖେ ପତିଟ୍ଠିତା ସତ୍ତା ଗଣନପଥଂ ଅତିକ୍କନ୍ତା । ତସ୍ମାତି ତେନ କାରଣେନ। ଲୋମାନି ହଂସୟେତି ଅହଂ ଲୋମାନି ଉଟ୍ଠପେମି, ‘‘ତସ୍ସ କିରାହଂ ସୀଲଂ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତୟମାନାୟ ମେ ଲୋମାନି ପହଂସନ୍ତୀତି ୱଦତି।

୧୦୫।

‘‘ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ପକ୍କାମି, ଅଚ୍ଛରା କାମୱଣ୍ଣିନୀ;

ମିସ୍ସା ମିସ୍ସିତୁମିଚ୍ଛନ୍ତୀ, ଇସିସିଙ୍ଗଂ ଅଲମ୍ବୁସା।

୧୦୬।

‘‘ସା ଚ ତଂ ୱନମୋଗୟ୍ହ, ଇସିସିଙ୍ଗେନ ରକ୍ଖିତଂ;

ବିମ୍ବିଜାଲକସଞ୍ଛନ୍ନଂ, ସମନ୍ତା ଅଦ୍ଧୟୋଜନଂ।

୧୦୭।

‘‘ପାତୋୱ ପାତରାସମ୍ହି, ଉଦଣ୍ହସମଯଂ ପତି;

ଅଗ୍ଗିଟ୍ଠଂ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତଂ, ଇସିସିଙ୍ଗଂ ଉପାଗମୀ’’ତି। – ଇମା ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧଗାଥା;

ତତ୍ଥ ପକ୍କାମୀତି ତେନ ହି, ଦେୱରାଜ, ଆୱଜ୍ଜେୟ୍ୟାସି ମନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ସଯନଗବ୍ଭଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଇସିସିଙ୍ଗଂ କିଲେସେନ ମିସ୍ସିତୁଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତୀ ପକ୍କାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସା ଅଚ୍ଛରା ତସ୍ସ ଅସ୍ସମଂ ଗତାତି। ବିମ୍ବିଜାଲକସଞ୍ଛନ୍ନନ୍ତି ରତ୍ତଙ୍କୁରୱନେନ ସଞ୍ଛନ୍ନଂ। ପାତୋୱ ପାତରାସମ୍ହୀତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାତରାସୱେଲାଯ ପାତୋୱ ପଗେୟେୱ ଅତିପଗେୱ। ଉଦଣ୍ହସମଯଂ ପତୀତି ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନୱେଲାଯମେୱ। ଅଗ୍ଗିଟ୍ଠନ୍ତି ଅଗ୍ଗିସାଲଂ। ରତ୍ତିଂ ପଧାନମନୁଯୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପାତୋୱ ନ୍ହତ୍ୱା ଉଦକକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲାଯଂ ଥୋକଂ ଝାନସୁଖେନ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିସାଲଂ ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତଂ ତଂ ଇସିସିଙ୍ଗଂ ସା ଉପାଗମି, ଇତ୍ଥିୱିଲାସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୀ ତସ୍ସ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସି।

ଅଥ ନଂ ତାପସୋ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଆହ –

୧୦୮।

‘‘କା ନୁ ୱିଜ୍ଜୁରିୱାଭାସି, ଓସଧୀ ୱିଯ ତାରକା;

ୱିଚିତ୍ତହତ୍ଥାଭରଣା, ଆମୁତ୍ତମଣିକୁଣ୍ଡଲା।

୧୦୯।

‘‘ଆଦିଚ୍ଚୱଣ୍ଣସଙ୍କାସା, ହେମଚନ୍ଦନଗନ୍ଧିନୀ;

ସଞ୍ଞତୂରୂ ମହାମାଯା, କୁମାରୀ ଚାରୁଦସ୍ସନା।

୧୧୦।

‘‘ୱିଲଗ୍ଗା ମୁଦୁକା ସୁଦ୍ଧା, ପାଦା ତେ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତା;

ଗମନା କାମନୀଯା ତେ, ହରନ୍ତିୟେୱ ମେ ମନୋ।

୧୧୧।

‘‘ଅନୁପୁବ୍ବା ଚ ତେ ଊରୂ, ନାଗନାସସମୂପମା;

ୱିମଟ୍ଠା ତୁଯ୍ହଂ ସୁସ୍ସୋଣୀ, ଅକ୍ଖସ୍ସ ଫଲକଂ ଯଥା।

୧୧୨।

‘‘ଉପ୍ପଲସ୍ସେୱ କିଞ୍ଜକ୍ଖା, ନାଭି ତେ ସାଧୁସଣ୍ଠିତା;

ପୁରା କଣ୍ହୁଞ୍ଜନସ୍ସେଵ, ଦୂରତୋ ପତିଦିସ୍ସତି।

୧୧୩।

‘‘ଦୁଵିଧା ଜାତା ଉରଜା, ଅଵଣ୍ଟା ସାଧୁପଚ୍ଚୁଦା;

ପଯୋଧରା ଅପତିତା, ଅଡ୍ଢଲାବୁସମା ଥନା।

୧୧୪।

‘‘ଦୀଘା କମ୍ବୁତଲାଭାସା, ଗୀଵା ଏଣେଯ୍ଯକା ଯଥା;

ପଣ୍ଡରାଵରଣା ଵଗ୍ଗୁ, ଚତୁତ୍ଥମନସନ୍ନିଭା।

୧୧୫।

‘‘ଉଦ୍ଧଗ୍ଗା ଚ ଅଧଗ୍ଗା ଚ, ଦୁମଗ୍ଗପରିମଜ୍ଜିତା;

ଦୁଵିଜା ନେଲସମ୍ଭୂତା, ଦନ୍ତା ତଵ ସୁଦସ୍ସନା।

୧୧୬।

‘‘ଅପଣ୍ଡରା ଲୋହିତନ୍ତା, ଜିଞ୍ଜୂକଫଲସନ୍ନିଭା;

ଆଯତା ଚ ଵିସାଲା ଚ, ନେତ୍ତା ତଵ ସୁଦସ୍ସନା।

୧୧୭।

‘‘ନାତିଦୀଘା ସୁସମ୍ମଟ୍ଠା, କନକଗ୍ଗାସମୋଚିତା;

ଉତ୍ତମଙ୍ଗରୁହା ତୁଯ୍ହଂ, କେସା ଚନ୍ଦନଗନ୍ଧିକା।

୧୧୮।

‘‘ଯାଵତା କସିଗୋରକ୍ଖା, ଵାଣିଜାନଞ୍ଚ ଯା ଗତି;

ଇସୀନଞ୍ଚ ପରକ୍କନ୍ତଂ, ସଞ୍ଞତାନଂ ତପସ୍ସିନଂ।

୧୧୯।

‘‘ନ ତେ ସମସମଂ ପସ୍ସେ, ଅସ୍ମିଂ ପଥଵିମଣ୍ଡଲେ;

କୋ ଵା ତ୍ଵଂ କସ୍ସ ଵା ପୁତ୍ତୋ, କଥଂ ଜାନେମୁ ତଂ ମଯ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଵିଚିତ୍ରହତ୍ଥାଭରଣାତି ଵିଚିତ୍ତେହି ହତ୍ଥାଭରଣେହି ସମନ୍ନାଗତା। ହେମଚନ୍ଦନଗନ୍ଧିନୀତି ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣଚନ୍ଦନଗନ୍ଧଵିଲେପନା। ସଞ୍ଞତୂରୂତି ସୁଵଟ୍ଟିତଘନଊରୁ ସମ୍ପନ୍ନଊରୁଲକ୍ଖଣା। ଵିଲଗ୍ଗାତି ସଂଖିତ୍ତମଜ୍ଝା। ମୁଦୁକାତି ମୁଦୁ ସୁଖୁମାଲା। ସୁଦ୍ଧାତି ନିମ୍ମଲା। ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତାତି ସମଂ ପଥଵିଂ ଫୁସନ୍ତା ସୁଟ୍ଠୁ ପତିଟ୍ଠିତା। ଗମନାତି ଗଚ୍ଛମାନା। କାମନୀଯାତି କନ୍ତା କାମିତବ୍ବଯୁତ୍ତକା। ହରନ୍ତିଯେଵ ମେ ମନୋତି ଏତେ ଏଵରୂପେନ ପରମେନ ଇତ୍ଥିଵିଲାସେନ

ଚଙ୍କମନ୍ତିଯା ତଓ ପାଦା ମମ ଚିତ୍ତଂ ହରନ୍ତିଯେଓ। ଓିମଟ୍ଠାତି ଓିସାଲା। ସୁସ୍ସୋଣୀତି ସୁନ୍ଦରସୋଣୀ। ଅକ୍କସ୍ସାତି ସୁନ୍ଦରଓଣ୍ଡସ୍ସ ଅକ୍କସ୍ସ ସୁଓଣ୍ଣଫଲକଂ ଓିଯ ଓିସାଲା ତେ ସୋଣୀତି ଓଦତି। ଉପ୍ପଲସ୍ସେଓ କିଞ୍ଜକ୍ଖାତି ନୀଲୁପ୍ପଲକଣ୍ଣିକା ଓିଯ। କଣ୍ହଞ୍ଜନସ୍ସେଓାତି ସୁଖୁମକଣ୍ହଲୋମଚିତ୍ତତ୍ତା ଏଓମାହ।

''ଦୁଓିଧା''ତିଗାଥଂ ଥନେ ଓଣ୍ଣଯନ୍ତୋ ଆହ। ତେ ହି ଦ୍ୱେ ହୁତ୍ୱା ଉରେ ଜାତା ଓଣ୍ଟସ୍ସ ଅଭାଓା ଅଓଣ୍ଟା, ଉରେ ଲଗ୍ଗା ଏଓ ହୁତ୍ୱା ସୁଟ୍ଠୁ ନିକ୍ଖନ୍ତତ୍ତା ସାଧୁପଚ୍ଚୁଦା, ପଯସ୍ସ ଧାରଣତୋ ପଯୋଧରା, ଅପତିତାତି ନ ପତିତା, ଅମିଲାତତାଯ ଓା ଅଲମ୍ବନତାଯ ଓା ନ ଅନ୍ତୋ ପଓିଟ୍ଠାତି ଅପତିତା, ସୁଓଣ୍ଣଫଲକେ ଠପିତସୁଓଣ୍ଣମଯଓଟ୍ଟଅଲାବୁନୋ ଅଡ୍ଢେନ ସଦିସତାଯ ଅଡ୍ଢଲାବୁସମା ଥନା। ଏଣେଯ୍ଯକା ଯଥାତି ଏଣୀମିଗସ୍ସ ହି ଦୀଘା ଚ ଓଟ୍ଟା ଚ ଗୀଓା ସୋଭତି ଯଥା, ଏଓଂ ତଓ ଗୀଓା ଥୋକଂ ଦୀଘା। କମ୍ବୁତଲାଭାସାତି ସୁଓଣ୍ଣାଲିଙ୍ଗତଲସନ୍ନିଭା ଗୀଓାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଣ୍ଡରାଓରଣାତି ଦନ୍ତାଓରଣା। ଚତୁତ୍ଥମନସନ୍ନିଭାତି ଚତୁତ୍ଥମନୋ ଓୁଚ୍ଚତି ଚତୁତ୍ଥମନଓତ୍ଥୁଭୂତା ଜିଓ୍ହା। ଅଭିରତ୍ତଭାଓେନ ଜିଓ୍ହାସଦିସଂ ତେ ଓଟ୍ଟପରିଯୋସାନନ୍ତି ଓଦତି। ଉଦ୍ଧଗ୍ଗାତି ହେଟ୍ଠିମଦନ୍ତା। ଅଧଗ୍ଗାତି ଉପରିମଦନ୍ତା। ଦୁମଗ୍ଗପରିମଜ୍ଜିତାତି ଦନ୍ତକଟ୍ଠପରିମଜ୍ଜିତା ପରିସୁଦ୍ଧା। ଦୁଓିଜାତି ଦ୍ୱିଜା। ନେଲସମ୍ଭୂତାତି ନିଦ୍ଦୋସେସୁ ହନୁମଂସପରିଯୋସାନେସୁ ସମ୍ଭୂତା।

ଅପଣ୍ଡରାତି କଣ୍ହା। ଲୋହିତନ୍ତାତି ରତ୍ତପରିଯନ୍ତା। ଜିଞ୍ଜୂକଫଲସନ୍ନିଭାତି ରତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଜିଞ୍ଜୁକଫଲସଦିସା। ସୁଦସ୍ସନାତି ପସ୍ସନ୍ତାନଂ ଅତିତ୍ତିକରା ପଞ୍ଚପସାଦସମନ୍ନାଗତା। ନାତିଦୀଘାତି ପମାଣଯୁତ୍ତା। ସୁସମ୍ମଟ୍ଠାତି ସୁଟ୍ଠୁ ସମ୍ମଟ୍ଠା। କନକବ୍ୟାସମୋଚିତାତି କନକବ୍ୟା ଓୁଚ୍ଚତି ସୁଓଣ୍ଣଫଣିକା, ତାଯ ଗନ୍ଧତେଲଂ ଆଦାଯ ପହରିତା ସୁରଚିତା। କସିଗୋରକ୍ଖାତି ଇମିନା କସିଞ୍ଚ ଗୋରକ୍ଖଞ୍ଚ ନିସ୍ସାଯ ଜୀଓନକସତ୍ତେ ଦସ୍ସେତି। ଯା ଗତୀତି ଯତ୍ତକା ନିପ୍ଫତ୍ତି। ପରକ୍କନ୍ତନ୍ତି ଯତ୍ତକଂ ଇସୀନଂ ପରକ୍କନ୍ତଂ, ଓିଚ୍ଚାରୀକତା ଇମସ୍ମିଂ ହିମଓନ୍ତେ ଯତ୍ତକା ଇସଯୋ ଓସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ତେ ସମସମନ୍ତି ତେସୁ ସବ୍ବେସୁ ଏକମ୍ପି ରୂପଲୀଳ୍ହଆଓିଲାସାଦିସମତାଯ ତଯା ସମାନଂ ନ ପସ୍ସାମି। କୋ ଓା ତ୍ୱନ୍ତି ଇଦଂ ତସ୍ସା ଇତ୍ଥିଭାଓଂ ଜାନନ୍ତୋ ପୁରିସଓୋହାରଓସେନ ପୁଚ୍ଛତି।

ଏଓଂ ପାଦତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାଓ କେସା ଅତ୍ତନୋ ଓଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତେ ତାପସେ ଅଲମ୍ବୁସା ତୁଣ୍ହୀ ହୁତ୍ୱା ତସ୍ସା କଥାଯ ଯଥାନୁସନ୍ଧିଂ ଗତାଯ ତସ୍ସ ସମ୍ମୂଳ୍ହଭାଓଂ ଞତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୨୦।

''ନ ପଞ୍ହକାଲୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, କସ୍ସପେଓଂ ଗତେ ସତି;

ଏହି ସମ୍ମ ରମିସ୍ସାମ, ଉଭୋ ଅସ୍ମାକମସ୍ସମେ;

ଏହି ତଂ ଉପଗୂହିସ୍ସଂ, ରତୀନଂ କୁସଲୋ ଭଓା''ତି।

ତତ୍ଥ କସ୍ସପେଓଂ ଗତେ ସତୀତି କସ୍ସପଗୋତ୍ତ ଏଓଂ ତଓ ଚିତ୍ତେ ପଓତ୍ତେ ସତି ପଞ୍ହକାଲୋ ନ ହୋତି। ସମ୍ମାତି ଓଯସ୍ସ, ପିଯଓଚନାଲପନମେତଂ। ରତୀନନ୍ତି ପଞ୍ଚକାମଗୁଣରତୀନଂ।

ଏଓଂ ଓତ୍ୱା ଅଲମ୍ବୁସା ଚିନ୍ତେସି – ''ନାଯଂ ମଯି ଠିତାଯ ହତ୍ଥପାସଂ ଆଗମିସ୍ସତି, ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଓିଯ ଭଓିସ୍ସାମୀ''ତି। ସା ଇତ୍ଥିମାଯାକୁସଲତାଯ ତାପସଂ ଅନୁପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଗତମଗ୍ଗାଭିମୁଖୀ ପାଯାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୨୧।

''ଇଦଂ ଓତ୍ୱାନ ପକ୍କାମି, ଅଚ୍ଛରା କାମଓଣ୍ଣିନୀ;

ମିସ୍ସା ମିସ୍ସିତୁମିଚ୍ଛନ୍ତୀ, ଇସିସିଙ୍ଗଂ ଅଲମ୍ବୁସା''ତି।

ଅଥ ନଂ ତାପସୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅଯଂ ଗଚ୍ଛତୀ''ତି ଅତ୍ତନୋ ଦନ୍ଧପରକ୍କମଂ ମନ୍ଦଗମନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଓେଗେନ ଧାଓିତ୍ୱା କେସେସୁ ହତ୍ଥେନ ପରାମସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୨୨।

‘‘ସୋ ଚ ୱେଗେନ ନିକ୍ଖମ୍ମ, ଛେତ୍ୱା ଦଦ୍ଧପରକ୍କମଂ;

ତମୁତ୍ତମାସୁ ୱେଣୀସୁ, ଅଜ୍ଝପ୍ପତ୍ତୋ ପରାମସି।

୧୨୩।

‘‘ତମୁଦାୱତ୍ତ କଲ୍ୟାଣୀ, ପଲିସ୍ସଜି ସୁସୋଭନା;

ଚୱିତମ୍ହି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯା, ଯଥା ତଂ ଅଥ ତୋସିତା।

୧୨୪।

‘‘ମନସା ଅଗମା ଇନ୍ଦଂ, ୱସନ୍ତଂ ନନ୍ଦନେ ୱନେ;

ତସ୍ସା ସଙ୍କପ୍ପମଞ୍ଞାଯ, ମଘୱା ଦେୱକୁଞ୍ଜରୋ।

୧୨୫।

‘‘ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ପହିଣୀ ଖିପ୍ପଂ, ସୋୱଣ୍ଣଂ ସୋପୱାହନଂ;

ସୌତ୍ତରଚ୍ଛଦପଞ୍ଞାସଂ, ସହସ୍ସପଟିଯତ୍ଥତଂ।

୧୨୬।

‘‘ତମେନଂ ତତ୍ଥ ଧାରେସି, ଉରେ କତ୍ୱାନ ସୋଭନା;

ଯଥା ଏକମୁହୁତ୍ତଂୱ, ତୀଣି ୱସ୍ସାନି ଧାରଯି।

୧୨୭।

‘‘ୱିମଦୋ ତୀହି ୱସ୍ସେହି, ପବୁଜ୍ଝିତ୍ୱାନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ;

ଅଦ୍ଦସାସି ହରିତରୁକ୍ଖେ, ସମନ୍ତା ଅଗ୍ଗିଯାଯନଂ।

୧୨୮।

‘‘ନୱପତ୍ତୱନଂ ଫୁଲ୍ଲଂ, କୋକିଲଗ୍ଗଣଘୋସିତଂ;

ସମନ୍ତା ପୱିଲୋକେତ୍ୱା, ରୁଦଂ ଅସ୍ସୂନି ୱତ୍ତଯି।

୧୨୯।

‘‘ନ ଜୁହେ ନ ଜପେ ମନ୍ତେ, ଅଗ୍ଗିହୁତ୍ତଂ ପହାପିତଂ;

କୋ ନୁ ମେ ପାରିଚରିଯାଯ, ପୁବ୍ବେ ଚିତ୍ତଂ ପଲୋଭଯି।

୧୩୦।

‘‘ଅରଞ୍ଞେ ମେ ୱିହରତୋ, ଯୋ ମେ ତେଜା ହ ସମ୍ଭୁତଂ;

ନାନାରତନପରିପୂରଂ, ନାୱଂୱ ଗଣ୍ହି ଅଣ୍ଣୱେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝପ୍ପତ୍ତୋତି ସମ୍ପତ୍ତୋ। ତମୁଦାୱଉ କଲ୍ୟାଣୀତି ତଂ କେସେ ପରାମସିତ୍ୱା ଠିତଂ ଇସିଂ ଉଦାୱଉିତ୍ୱା ନିୱଉିତ୍ୱା କଲ୍ୟାଣଦସ୍ସନା ସା ସୁଟ୍ଠୁ ସୋଭନା। ପଲିସ୍ସଜୀତି ଆଲିଙ୍ଗି। ଚୱିତମ୍ହି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟା, ଯଥା ତଂ ଅଥ ତୋସିତାତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ସ ଇସିନୋ ତାୱଦେୱ ଝାନଂ ଅନ୍ତରଧାୟି। ତସ୍ମିଂ ତମ୍ହା ଝାନା ବ୍ରହ୍ମଚରିୟା ଚୱିତେ ଯଥା ତଂ ସକ୍କେନ ପତ୍ଥିତଂ, ତଥେୱ ଅହୋସି। ଅଥ ସକ୍କସ୍ସ ପତ୍ଥନାୟ ସମିଦ୍ଧଭାୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସା ଦେୱକଞ୍ଞା ତୋସିତା, ତସ୍ସ ତେନ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟୱିନାସେନ ସଞ୍ଜନିତପୀତିପାମୋଜ୍ଜାତି ଅତ୍ଥୋ।

ମନସା ଅଗମାତି ସା ତଂ ଆଲିଙ୍ଗିତ୍ୱା ଠିତା ‘‘ଅହୋ ୱତ ସକ୍କୋ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ମେ ପେସେୟ୍ୟା’’ତି ଏୱଂ ପୱତ୍ତେନ ମନସା ଇନ୍ଦଂ ଅଗମା। ନନ୍ଦନେ ୱନେତି ନନ୍ଦିଜନନସମତ୍ଥତାୟ ନନ୍ଦନୱନସଙ୍ଖାତେ ତାୱତିଂସଭୱନେ ୱସନ୍ତଂ। ଦେୱକୁଞ୍ଜରୋତି ଦେୱସେଟ୍ଠୋ । ପହିଣୀତି ପେସେସି। ‘‘ପାହିଣୀ’’ତିପି ପାଠୋ। ସୋପୱାହନନ୍ତି ସପରିୱାରଂ। ସୌଉରଚ୍ଛଦପଞ୍ଞାସନ୍ତି ପଞ୍ଞାସାୟ ଉତ୍ତରଚ୍ଛଦେହି ପଟିଚ୍ଛାଦିତଂ। ସହସ୍ସପଟିୟତ୍ଥତନ୍ତି ସହସ୍ସଦିବ୍ବକୋଜୱତ୍ଥତଂ। ତମେନଂ ତତ୍ଥାତି ତଂ ଇସିସିଙ୍ଗଂ ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନା ସା ଉରେ କତ୍ୱା ଧାରେସି। ତୀଣି ୱସ୍ସାନୀତି ଏକମୁହୁତ୍ତଂ ୱିୟ ମନୁସ୍ସଗଣନାୟ ତୀଣି ୱସ୍ସାନି ତଂ ଉରେ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନା ଧାରେସି।

ୱିମଦୋତି ନିମ୍ମଦୋ ୱିଗତସଞ୍ଞଭାୱୋ। ସୋ ହି ତୀଣି ସଂୱଚ୍ଛରାନି ୱିସଞ୍ଞୋ ସୟିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ପଟିଲଦ୍ଧସଞ୍ଞୋ ପବୁଜ୍ଝି। ତସ୍ମିଂ ପବୁଜ୍ଝମାନେ ହତ୍ଥାଦିଫନ୍ଦନଂ ଦିସ୍ୱାୱ ଅଲମ୍ବୁସା ତସ୍ସ ପବୁଜ୍ଝନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଅନ୍ତରଧାପେତ୍ୱା ସୟମ୍ପି ଅନ୍ତରହିତା ଅଟ୍ଠାସି। ଅଦ୍ଦସାସୀତି ସୋ ଅସ୍ସମପଦଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ‘‘କେନ ନୁ ଖୋମ୍ହି ସୀଲୱିନାସଂ ପାପିତୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ ସଦ୍ଦେନ ପରିଦେୱମାନୋ ଅଦ୍ଦସାସି। ହରିତରୁକ୍ଖେତି ଅଗ୍ଗିୟାୟନସଙ୍ଖାତଂ ଅଗ୍ଗିସାଲଂ ସମନ୍ତା ପରିୱାରେତ୍ୱା ଠିତେ ହରିତପତ୍ତରୁକ୍ଖେ। ନୱପତ୍ତୱନନ୍ତି ତରୁଣେହି ନୱପତ୍ତେହି ସଞ୍ଛନ୍ନଂ ୱନଂ। ରୁଦନ୍ତି ପରିଦେୱନ୍ତୋ।

ନକ୍କୁହେ ନ ଜପେ ମନ୍ତେତି ଅୟମସ୍ସ ପରିଦେୱନଗାଥା। ପହାପିତନ୍ତି ହାପିତଂ, ପ-କାରୋ ଉପସଗ୍ଗମତ୍ତଂ। ପାରିଚରିୟାୟାତି କୋ ନୁ କିଲେସପାରିଚରିୟାୟ ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ମମ ଚିତ୍ତଂ ପଲୋଭୟୀତି ପରିଦେୱତି। ଯୋ ମେ ତେଜା ହ ସମ୍ଭୁତନ୍ତି ହ-କାରୋ ନିପାତମତ୍ତଂ। ଯୋ ମମ ସମଣତେଜେନ ସମ୍ଭୂତଂ ଝାନଗୁଣଂ ନାନାରତନପରିପୁଣ୍ଣଂ ମହନ୍ତଂ ମହଣ୍ଣୱେ ନାୱଂ ୱିୟ ଗଣ୍ହି, ୱିନାସଂ ପାପେସି, କୋ ନାମେସୋତି ପରିଦେୱତୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ଅଲମ୍ବୁସା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚାହଂ ନ କଥେସ୍ସାମି, ଅୟଂ ମେ ଅଭିସପିସ୍ସତି, ହନ୍ଦସ୍ସ କଥେସ୍ସାମୀ’’ତି। ସା ଦିସ୍ସମାନେନ କାୟେନ ଠତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୩୧।

‘‘ଅହଂ ତେ ପାରିଚରିୟାୟ, ଦେୱରାଜେନ ପେସିତା;

ଅୱଧିଂ ଚିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତେନ, ପମାଦୋ ତ୍ୱଂ ନ ବୁଜ୍ଝସୀ’’ତି।

ସୋ ତସ୍ସା କଥଂ ସୁତ୍ୱା ପିତରା ଦିନ୍ନୱାଦଂ ସରିତ୍ୱା ‘‘ପିତୁ ୱଚନଂ ଅକତ୍ୱା ମହାୱିନାସଂ ପତ୍ତୋମ୍ହୀ’’ତି ପରିଦେୱନ୍ତୋ ଚତସ୍ସୋ ଗାଥାୟୋ ଅଭାସି –

୧୩୨।

‘‘ଇମାନି କିର ମଂ ତାତୋ, କସ୍ସପୋ ଅନୁସାସତି;

କମଲାସଦିସିତ୍ଥିୟୋ, ତାୟୋ ବୁଜ୍ଝେସି ମାଣୱ।

୧୩୩।

‘‘ଉରେଗଣ୍ଡାଯୋ ବୁଜ୍ଝେସି, ତାୟୋ ବୁଜ୍ଝେସି ମାଣଓ୍ୱ;

ଇଚ୍ଚାନୁସାସି ମଂ ତାତୋ, ଯଥା ମଂ ଅନୁକମ୍ପକୋ।

୧୩୪।

‘‘ତସ୍ସାହଂ ୱଚନଂ ନାକଂ, ପିତୁ ୱୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନଂ;

ଅରଞ୍ଞେ ନିମ୍ମନୁସ୍ସମ୍ହି, ସ୍ୱଜ୍ଜ ଝାଯାମି ଏକକୋ।

୧୩୫।

‘‘ସୋହଂ ତଥା କରିସ୍ସାମି, ଧିରତ୍ଥୁ ଜୀୱିତେନ ମେ;

ପୁନ ୱା ତାଦିସୋ ହେସ୍ସଂ, ମରଣଂ ମେ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଇମାନୀତି ଇମାନି ୱଚନାନି। କମଲାସଦିସିତ୍ଥିଯୋତି କମଲା ୱୁଚ୍ଚତି ନାରିପୁପ୍ଫଲତା, ତାସଂ ପୁପ୍ଫସଦିସା ଇତ୍ଥିଯୋ। ତାଯୋ ବୁଜ୍ଝେସି ମାଣୱାତି ମାଣୱ ତ୍ୱଂ ତାଯୋ ଜାନେୟ୍ୟାସି, ଞତ୍ୱା ଦସ୍ସନପଥଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ପଲାପେୟ୍ୟାସୀତି ଯାନି ଏୱରୂପାନି ୱଚନାନି ତଦା ମଂ ତାତୋ ଅନୁସାସତି, ଇମାନି କିର ତାନୀତି। ଉରେଗଣ୍ଡାଯୋତି ଉରମ୍ହି ଦ୍ୱୀହି ଗଣ୍ଡେହି ସମନ୍ନାଗତା। ତାଯୋ ବୁଜ୍ଝେସି, ମାଣୱାତି, ମାଣୱ, ତାଯୋ ଅତ୍ତନୋ ୱସଂ ଗତେ ୱିନାସଂ ପାପେନ୍ତୀତି ତ୍ୱଂ ଜାନେୟ୍ୟାସି। ନାକନ୍ତି ନାକରିଂ। ଝାଯାମୀତି ପଜ୍ଝାଯାମି ପରିଦେୱାମି। ଧିରତ୍ଥୁ ଜୀୱିତେନ ମେତି ଧିରତ୍ଥୁ ଗରହିତଂ ମମ ଜୀୱିତଂ, ଜୀୱିତେନ ମେ କୋ ଅତ୍ଥୋ। ପୁନ ୱାତି ତଥା କରିସ୍ସାମି, ଯଥା ପୁନ ୱା ତାଦିସୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ନଟ୍ଠଂ ଝାନଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ୱୀତରାଗୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ମରଣଂ ୱା ମେ ଭୱିସ୍ସତୀତି।

ସୋ କାମରାଗଂ ପହାଯ ପୁନ ଝାନଂ ଉପ୍ପାଦେସି। ଅଥସ୍ସ ସମଣତେଜଂ ଦିସ୍ୱା ଝାନସ୍ସ ଚ ଉପ୍ପାଦିତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଅଲମ୍ବୁସା ଭୀତା ଖମାପେସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଦ୍ୱେ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୧୩୬।

‘‘ତସ୍ସ ତେଜଂ ୱୀରିଯଞ୍ଚ, ଧିତିଂ ଞତ୍ୱା ଅୱଟ୍ଠିତଂ;

ସିରସା ଅଗ୍ଗହୀ ପାଦେ, ଇସିସିଙ୍ଗଂ ଅଲମ୍ବୁସା।

୧୩୭।

‘‘ମା ମେ କୁଜ୍ଝ ମହାୱୀର, ମା ମେ କୁଜ୍ଝ ମହାଇସେ;

ମହା ଅତ୍ଥୋ ମଯା ଚିଣ୍ଣୋ, ତିଦସାନଂ ଯସସ୍ସିନଂ;

ତଯା ପକମ୍ପିତଂ ଆସି, ସବ୍ବଂ ଦେୱପୁରଂ ତଦା’’ତି।

ଅଥ ନଂ ସୋ ‘‘ଖମାମି ତେ, ଭଦ୍ଦେ, ଯଥାସୁଖଂ ଗଚ୍ଛା’’ତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧୩୮।

‘‘ତାୱତିଂସା ଚ ଯେ ଦେୱା, ତିଦସାନଞ୍ଚ ୱାସୱୋ;

ତ୍ୱଞ୍ଚ ଭଦ୍ଦେ ସୁଖୀ ହୋହି, ଗଚ୍ଛ କଞ୍ଞେ ଯଥାସୁଖ’’ନ୍ତି।

ସା ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତେନେୱ ସୁୱଣ୍ଣପଲ୍ଲଙ୍କେନ ଦେୱପୁରଂ ଗତା। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ତିସ୍ସୋ ଗାଥାୟୋ ଅଭାସି –

୧୩୯।

‘‘ତସ୍ସ ପାଦେ ଗହେତ୍ୱାନ, କତ୍ୱା ଚ ନଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ;

ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱାନ, ତମ୍ହା ଠାନା ଅପକ୍କମି।

୧୪୦।

‘‘ୟୋ ଚ ତସ୍ସାସି ପଲ୍ଲଙ୍କୋ, ସୋୱଣ୍ଣୋ ସୋପୱାହନୋ;

ସଉତ୍ତରଚ୍ଛଦପଞ୍ଞାସୋ, ସହସ୍ସପଟିୟତ୍ଥତୋ;

ତମେୱ ପଲ୍ଲଙ୍କମାରୁୟ୍ହ, ଅଗା ଦେୱାନ ସନ୍ତିକେ।

୧୪୧।

‘‘ତମୋକ୍କମିୱ ଆୟନ୍ତିଂ, ଜଲନ୍ତିଂ ୱିଜ୍ଜୁତଂ ୟଥା;

ପତୀତୋ ସୁମନୋ ୱିତ୍ତୋ, ଦେୱିନ୍ଦୋ ଅଦଦା ୱର’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଓକ୍କମିୱାତି ଦୀପକଂ ୱିୟ। ‘‘ପତୀତୋ’’ତିଆଦୀହି ତୁଟ୍ଠାକାରୋୱ ଦସ୍ସିତୋ ଅଦଦା ୱରନ୍ତି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଠିତାୟ ତୁଟ୍ଠୋ ୱରଂ ଅଦାସି।

ସା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ୱରଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୀ ଓସାନଗାଥମାହ –

୧୪୨।

‘‘ୱରଞ୍ଚେ ମେ ଅଦୋ ସକ୍କ, ସବ୍ବଭୂତାନମିସ୍ସର;

ନିସିପ୍ପଲୋଭିକା ଗଚ୍ଛେ, ଏତଂ ସକ୍କ ୱରଂ ୱରେ’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ‘‘ସକ୍କ ଦେୱରାଜ, ସଚେ ମେ ତ୍ୱଂ ୱରଂ ଅଦୋ, ପୁନ ଇସିପଲୋଭିକାୟ ନ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ, ମା ମଂ ଏତଦତ୍ଥାୟ ପହିଣେୟ୍ୟାସି, ଏତଂ ୱରଂ ୱରେ ୟାଚାମୀ’’ତି।

ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ସଚ୍ଚାନି ପକାସେତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି, ସଚ୍ଚପରିୟୋସାନେ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି। ତଦା ଅଲମ୍ବୁସା ପୁରାଣଦୁତିୟିକା ଅହୋସି, ଇସିସିଙ୍ଗୋ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭିକ୍ଖୁ, ପିତା ମହାଇସି ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସିନ୍ତି।

ଅଲମ୍ବୁସାଜାତକୱଣ୍ଣନା ତତିୟା।

[୫୨୪] ୪। ସଙ୍ଖପାଲଜାତକୱଣ୍ଣନା

ଅରିଯାୱକାସୋସୀତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ଉପୋସଥକମ୍ମଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ତଦା ହି ସତ୍ଥା ଉପୋସଥିକେ ଉପାସକେ ସମ୍ପହଂସେତ୍ୱା ‘‘ପୋରାଣକପଣ୍ଡିତା ମହତିଂ ନାଗସମ୍ପତ୍ତିଂ ପହାଯ ଉପୋସଥୱାସଂ ଉପୱସିଂସୁଯେୱା’’ତି ୱତ୍ୱା ତେହି ଯାଚିତୋ ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ରାଜଗହେ ମଗଧରାଜା ନାମ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଅଗ୍ଗମହେସିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତି, ‘‘ଦୁଯ୍ୟୋଧନୋ’’ତିସ୍ସ ନାମଂ କରିଂସୁ। ସୋ ୱଯପ୍ପତ୍ତୋ ତକ୍କସିଲାଯଂ ସବ୍ବସିପ୍ପାନି ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପିତୁ ସିପ୍ପଂ ଦସ୍ସେସି। ଅଥ ନଂ ପିତା ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନେ ୱସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଦିୱସସ୍ସ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପିତୁ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ତସ୍ସ ମହାଲାଭସକ୍କାରୋ ଉଦପାଦି। ସୋ ତେନେୱ ପଲିବୋଧେନ କସିଣପରିକମ୍ମମତ୍ତମ୍ପି କାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ମହା ମେ ଲାଭସକ୍କାରୋ, ନ ସକ୍କା ମଯା ଇଧ ୱସନ୍ତେନ ଇମଂ ଜଟଂ ଛିନ୍ଦିତୁଂ, ପୁତ୍ତସ୍ସ ମେ ଅନାରୋଚେତ୍ୱାୱ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ କଞ୍ଚି ଅଜାନାପେତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ମଗଧରଟ୍ଠଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ମହିସକରଟ୍ଠେ ସଙ୍ଖପାଲଦହତୋ ନାମ ନିକ୍ଖନ୍ତାଯ କଣ୍ଣୱେଣ୍ଣାଯ ନଦିଯା ନିୱତ୍ତନେ ଚନ୍ଦକପବ୍ବତଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ପଣ୍ଣସାଲଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତୋ କସିଣପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଝାନାଭିଞ୍ଞା ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଉଞ୍ଛାଚରିଯାଯ ଯାପେସି। ତମେନଂ ସଙ୍ଖପାଲୋ ନାମ ନାଗରାଜା ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ କଣ୍ଣୱେଣ୍ଣନଦିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଉପସଙ୍କମତି। ସୋ ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ଅଥସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ପିତରଂ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ ଗତଟ୍ଠାନଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ଅନୁୱିଚାରାପେତ୍ୱା ‘‘ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ନାମ ୱସତୀ’’ତି ଞତ୍ୱା ତସ୍ସ ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକମନ୍ତେ ଖନ୍ଧୱାରଂ ନିୱାସେତ୍ୱା କତିପଯେହି ଅମଚ୍ଚେହି ସଦ୍ଧିଂ ଅସ୍ସମପଦାଭିମୁଖୋ ପାଯାସି।

ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସଙ୍ଖପାଲୋ ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ନିସୀଦି। ସୋ ତଂ ରାଜାନଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଇସିଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମି। ରାଜା ପିତରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ନିସୀଦିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଭନ୍ତେ, କତରରାଜା ନାମେସ ତୁମ୍ହାକଂ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତୋ’’ତି। ତାତ, ସଙ୍ଖପାଲନାଗରାଜା ନାମେସୋତି। ସୋ ତସ୍ସ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ନିସ୍ସାଯ ନାଗଭୱନେ ଲୋଭଂ କତ୍ୱା କତିପାହଂ ୱସିତ୍ୱା ପିତୁ ଭିକ୍ଖାହାରଂ ନିବନ୍ଧଂ ଦାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ନଗରମେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ଚତୂସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ଦାନସାଲାଯୋ କାରେତ୍ୱା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପଂ ସଙ୍ଖୋଭେନ୍ତୋ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସୀଲଂ ରକ୍ଖିତ୍ୱା ଉପୋସଥକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ନାଗଭୱନଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା ଆଯୁପରିଯୋସାନେ ନାଗଭୱନେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ସଙ୍ଖପାଲନାଗରାଜା ଅହୋସି । ସୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ କାଲେ ତାଯ ସମ୍ପତ୍ତିଯା ୱିପ୍ପଟିସାରୀ ହୁତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମନୁସ୍ସଯୋନିଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ଉପୋସଥୱାସଂ ୱସି। ଅଥସ୍ସ ନାଗଭୱନେ ୱସନ୍ତସ୍ସ ଉପୋସଥୱାସୋ ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତି, ସୀଲୱିନାସଂ ପାପୁଣାତି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନାଗଭୱନା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା କଣ୍ଣୱେଣ୍ଣାଯ ନଦିଯା ଅୱିଦୂରେ ମହାମଗ୍ଗସ୍ସ ଚ ଏକପଦିକମଗ୍ଗସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତରେ ଏକଂ ୱମ୍ମିକଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉପୋସଥଂ ଅଧିଟ୍ଠାଯ ସମାଦିନ୍ନସୀଲୋ ‘‘ମମ ଚମ୍ମମଂସାଦୀହି ଅତ୍ଥିକା ଚମ୍ମମଂସାଦୀନି ହରନ୍ତୂ’’ତି ଅତ୍ତାନଂ ଦାନମୁଖେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ୱମ୍ମିକମତ୍ଥକେ ନିପନ୍ନୋ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଚାତୁଦ୍ଦସେ ପନ୍ନରସେ ୱସିତ୍ୱା ପାଟିପଦେ ନାଗଭୱନଂ ଗଚ୍ଛତି।

ତସ୍ମିଂ ଏକଦିୱସଂ ଏୱଂ ସୀଲଂ ସମାଦିଯିତ୍ୱା ନିପନ୍ନେ ପଚ୍ଚନ୍ତଗାମୱାସିନୋ ସୋଳସ ଜନା ‘‘ମଂସଂ ଆହରିସ୍ସାମା’’ତି ଆୱୁଧହତ୍ଥା ଅରଞ୍ଞେ ୱିଚରନ୍ତା କିଞ୍ଚି ଅଲଭିତ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତା ତଂ ୱମ୍ମିକମତ୍ଥକେ ନିପନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମଯଂ ଅଜ୍ଜ ଗୋଧାପୋତକମ୍ପି ନ ଲଭିମ୍ହା, ଇମଂ ନାଗରାଜାନଂ ୱଧିତ୍ୱା ଖାଦିସ୍ସାମା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ମହା ଖୋ ପନେସ ଗଯ୍ହମାନୋ ପଲାଯେଯ୍ଯ, ଯଥାନିପନ୍ନମେୱ ତଂ ଭୋଗେସୁ ସୂଲେହି ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଦୁବ୍ବଲଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହିସ୍ସାମା’’ତି ସୂଲାନି ଆଦାଯ ଉପସଙ୍କମିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସରୀରଂ ମହନ୍ତଂ ଏକଦୋଣିକନାୱପ୍ପମାଣଂ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ଠପିତସୁମନପୁପ୍ଫଦାମଂ ୱିଯ ଜିଞ୍ଜୁକଫଲସଦିସେହି ଅକ୍ଖୀହି ଜଯସୁମନପୁପ୍ଫସଦିସେନ ଚ ସୀସେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ଅତିୱିଯ ସୋଭତି। ସୋ ତେସଂ ସୋଳସନ୍ନଂ ଜନାନଂ ପଦସଦ୍ଦେନ ଭୋଗନ୍ତରତୋ ସୀସଂ ନୀହରିତ୍ୱା ରତ୍ତକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା ତେ ସୂଲହତ୍ଥେ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅଜ୍ଜ ମଯ୍ହଂ ମନୋରଥୋ ମତ୍ଥକଂ ପାପୁଣିସ୍ସତି, ଅହଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦାନମୁଖେ ନିଯ୍ୟାଦେତ୍ୱା ୱୀରିଯଂ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ନିପନ୍ନୋ, ଇମେ ମମ ସରୀରଂ ସତ୍ତୀହି କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଛିଦ୍ଦାୱଛିଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତେ କୋଧୱସେନ ଅକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା ନ ଓଲୋକେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋ ସୀଲଭେଦଭଯେନ ଦଳ୍ହଂ ଅଧିଟ୍ଠାଯ ସୀସଂ ଭୋଗନ୍ତରେଯେୱ ପୱେସେତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି। ଅଥ ନଂ ତେ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠେ ଗହେତ୍ୱା କଡ୍ଢନ୍ତା ଭୂମିଯଂ ପୋଥେତ୍ୱା ତିଖିଣସୂଲେହି ଅଟ୍ଠସୁ ଠାନେସୁ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ସକଣ୍ଟକକାଳୱେତ୍ତଯଟ୍ଠିଯୋ ପହାରମୁଖେହି ପୱେସେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠସୁ ଠାନେସୁ କାଜେନାଦାଯ ମହାମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜିଂସୁ, ମହାସତ୍ତୋ ସୂଲେହି ୱିଜ୍ଝନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଏକଟ୍ଠାନେପି କୋଧୱସେନ ଅକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା ତେ ନ ଓଲୋକେସି। ତସ୍ସ ଅଟ୍ଠହି କାଜେହି ଆଦାଯ ନୀଯମାନସ୍ସ ସୀସଂ ଓଲମ୍ବେତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ପହରି। ଅଥ ନଂ ‘‘ସୀସମସ୍ସ ଓଲମ୍ବତୀ’’ତି ମହାମଗ୍ଗେ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ତରୁଣସୂଲେନ ନାସାପୁଟଂ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ରଜ୍ଜୁକଂ ପୱେସେତ୍ୱା ସୀସଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା କାଜକୋଟିଯଂ ଲଗ୍ଗିତ୍ୱା ପୁନପି ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜିଂସୁ।

ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ୱିଦେହରଟ୍ଠେ ମିଥିଲନଗରୱାସୀ ଆଳାରୋ ନାମ କୁଟୁମ୍ବିକୋ ପଞ୍ଚ ସକଟସତାନି ଆଦାଯ ସୁଖଯାନକେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ତେ ଭୋଜପୁତ୍ତେ ବୋଧିସତ୍ତଂ ତଥା ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ତେସଂ ସୋଳସନ୍ନମ୍ପି ସୋଳସହି ୱାହଗୋଣେହି ସଦ୍ଧିଂ ପସତଂ ପସତଂ ସୁୱଣ୍ଣମାସକେ ସବ୍ବେସଂ ନିୱାସନପାରୁପନାନି ଭରିଯାନମ୍ପି ନେସଂ ୱତ୍ଥାଭରଣାନି ଦତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜାପେସି। ଅଥ ସୋ ନାଗଭୱନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପପଞ୍ଚଂ ଅକତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ

ପରିୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଆଲମ୍ବଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ନାଗଭୱନସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ କଥେତ୍ୱା ତଂ ଆଦାଯ ନାଗଭୱନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତୀହି ନାଗକଞ୍ଞାସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ମହନ୍ତମସ୍ସ ଯସଂ ଦତ୍ୱା ଦିବ୍ବେହି କାମେହି ସନ୍ତପ୍ପେସି। ଆଲମ୍ବାରୋ ନାଗଭୱନେ ଏକୱସ୍ସଂ ୱସିତ୍ୱା ଦିବ୍ବକାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ''ଇଚ୍ଛାମହଂ, ସମ୍ମ, ପବ୍ବଜିତୁ''ନ୍ତି ନାଗରାଜସ୍ସ କଥେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତପରିକ୍ଖାରେ ଗହେତ୍ୱା ନାଗଭୱନତୋ ହିମୱନ୍ତପ୍ପଦେସଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଚିରଂ ୱସିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ଚାରିକଂ ଚରନ୍ତୋ ବାରାଣସିଂ ପତ୍ୱା ରାଜୁଯ୍ୟାନେ ୱସିତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ଭିକ୍ଖାଯ ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ରାଜଦ୍ୱାରଂ ଅଗମାସି। ଅଥ ନଂ ବାରାଣସିରାଜା ଦିସ୍ୱା ଇରିଯାପଥେ ପସୀଦିତ୍ୱା ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନଂ ଭୋଜେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ନୀଚେ ଆସନେ ନିସିନ୍ନୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୧୪୩।

''ଅରିଯାୱକାସୋସି ପସନ୍ନନେତ୍ତୋ, ମଞ୍ଞେ ଭୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ କୁଲମ୍ହା;

କଥଂ ନୁ ୱିତ୍ତାନି ପହାଯ ଭୋଗେ, ପବ୍ବଜି ନିକ୍ଖମ୍ମ ଘରା ସପଞ୍ଞା''ତି।

ତତ୍ଥ ଅରିଯାୱକାସୋସୀତି ନିଦ୍ଦୋସସୁନ୍ଦରସରୀରାୱକାସୋସି, ଅଭିରୂପୋସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପସନ୍ନନେତ୍ତୋତି ପଞ୍ଚହି ପସାଦେହି ଯୁତ୍ତନେତ୍ତୋ। କୁଲମ୍ହାତି ଖତ୍ତିଯକୁଲା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲା ୱା ସେଟ୍ଠିକୁଲା ୱା ପବ୍ବଜିତୋସୀତି ମଞ୍ଞାମି। କଥଂ ନୂତି କେନ କାରଣେନ କିଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ଧନଞ୍ଚ ଉପଭୋଗେ ଚ ପହାଯ ଘରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋସି ସପଞ୍ଞ ପଣ୍ଡିତପୁରିସାତି ପୁଚ୍ଛତି।

ତତୋ ପରଂ ତାପସସ୍ସ ଚ ରଞ୍ଞୋ ଚ ୱଚନପ୍ପଟିୱଚନୱସେନ ଗାଥାନଂ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ –

୧୪୪।

''ସଯଂ ୱିମାନଂ ନରଦେୱ ଦିସ୍ୱା, ମହାନୁଭାୱସ୍ସ ମହୋରଗସ୍ସ;

ଦିସ୍ୱାନ ପୁଞ୍ଞାନ ମହାୱିପାକଂ, ସଦ୍ଧାଯହଂ ପବ୍ବଜିତୋମ୍ହି ରାଜ।

୧୪୫।

''ନ କାମକାମା ନ ଭଯା ନ ଦୋସା, ୱାଚଂ ମୁସା ପବ୍ବଜିତା ଭଣନ୍ତି;

ଅକ୍ଖାହି ମେ ପୁଚ୍ଛିତୋ ଏତମତ୍ଥଂ, ସୁତ୍ୱାନ ମେ ଜାଯିହିତିପ୍ପସାଦୋ।

୧୪୬।

''ୱାଣିଜ୍ଜ ରଟ୍ଠାଧିପ ଗଚ୍ଛମାନୋ, ପଥେ ଅଦ୍ଦସାସିମ୍ହି ଭୋଜପୁତ୍ତେ;

ପୱଡ୍ଢକାଯଂ ଉରଗଂ ମହନ୍ତଂ, ଆଦାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ପମୋଦମାନେ।

୧୪୭।

''ସୋହଂ ସମାଗମ୍ମ ଜନିନ୍ଦ ତେହି, ପହଟ୍ଠଲୋମୋ ଅୱଚମ୍ହି ଭୀତୋ;

କୁହିଂ ଅଯଂ ନୀଯତି ଭୀମକାଯୋ, ନାଗେନ କିଂ କାହଥ ଭୋଜପୁତ୍ତା।

୧୪୮।

''ନାଗୋ ଅଯଂ ନୀଯତି ଭୋଜନତ୍ଥା, ପୱଡ୍ଢକାଯୋ ଉରଗୋ ମହନ୍ତୋ;

ସାଦୁଞ୍ଚ ଥୂଲଞ୍ଚ ମୁଦୁଞ୍ଚ ମଂସଂ, ନ ତ୍ୱଂ ରସଞ୍ଞାସି ୱିଦେହପୁତ୍ତ।

୧୪୯।

‘‘ଇତୋ ମଯଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସକଂ ନିକେତଂ, ଆଦାଯ ସତ୍ଥାନି ୱିକୋପଯିତ୍ୱା;

ମଂସାନି ଭୋକ୍ଖାମ ପମୋଦମାନା, ମଯଞ୍ହି ୱେ ସତ୍ତୱୋ ପନ୍ନଗାନଂ।

୧୫୦।

‘‘ସଚେ ଅଯଂ ନୀଯତି ଭୋଜନତ୍ଥା, ପୱଡ୍ଢକାଯୋ ଉରଗୋ ମହନ୍ତୋ;

ଦଦାମି ୱୋ ବଲିବଦ୍ଦାନି ସୋଳସ, ନାଗଂ ଇମଂ ମୁଞ୍ଚଥ ବନ୍ଧନସ୍ମା।

୧୫୧।

‘‘ଅଦ୍ଧା ହି ନୋ ଭକ୍ଖୋ ଅଯଂ ମନାପୋ, ବହୂ ଚ ନୋ ଉରଗା ଭୁତ୍ତପୁବ୍ବା;

କରୋମ ତେ ତଂ ୱଚନଂ ଅଳାର, ମିତ୍ତଞ୍ଚ ନୋ ହୋହି ୱିଦେହପୁତ୍ତ।

୧୫୨।

‘‘ତଦାସ୍ସୁ ତେ ବନ୍ଧନା ମୋଚଯିଂସୁ, ଯଂ ନତ୍ଥୁତୋ ପଟିମୋକ୍ଖସ୍ସ ପାସେ;

ମୁତ୍ତୋ ଚ ସୋ ବନ୍ଧନା ନାଗରାଜା, ପକ୍କାମି ପାଚୀନମୁଖୋ ମୁହୁତ୍ତଂ।

୧୫୩।

‘‘ଗନ୍ତ୍ୱାନ ପାଚୀନମୁଖୋ ମୁହୁତ୍ତଂ, ପୁଣ୍ଣେହି ନେତ୍ତେହି ପଲୋକଯୀ ମଂ;

ତଦାସ୍ସହଂ ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନ୍ୱଗଚ୍ଛିଂ, ଦସଙ୍ଗୁଲିଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା।

୧୫୪।

‘‘ଗଚ୍ଛେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ ତରମାନରୂପୋ, ମା ତଂ ଅମିତ୍ତା ପୁନରଗ୍ଗହେସୁଂ;

ଦୁକ୍ଖୋ ହି ଲୁଦ୍ଦେହି ପୁନା ସମାଗମୋ, ଅଦସ୍ସନଂ ଭୋଜପୁତ୍ତାନ ଗଚ୍ଛ।

୧୫୫।

‘‘ଅଗମାସି ସୋ ରହଦଂ ୱିପ୍ପସନ୍ନଂ, ନୀଲୋଭାସଂ ରମଣୀଯଂ ସୁତିତ୍ଥଂ;

ସମୋତତଂ ଜମ୍ବୁହି ୱେତସାହି, ପାୱେକ୍ଖି ନିତ୍ତିଣ୍ଣଭଯୋ ପତୀତୋ।

୧୫୬।

‘‘ସୋ ତଂ ପଣ୍ଡିସ୍ସ ନଚିରସ୍ସ ନାଗୋ, ଦିବ୍ବେନ ମେ ପାତୁରହୂ ଜନିନ୍ଦ;

ଉପଟ୍ଠହୀ ମଂ ପିତରଂୱ ପୁତ୍ତୋ, ହଦଯଙ୍ଗମଂ କଣ୍ଣସୁଖଂ ଭଣନ୍ତୋ।

୧୫୭।

‘‘ତ୍ୱଂ ମେସି ମାତା ଚ ପିତା ଅଥୋପି, ଅବ୍ଭନ୍ତରୋ ପାଣଦଦୋ ସହାଯୋ;

ସକଞ୍ଚ ଇଦ୍ଧିଂ ପଟିଲାଭକୋସ୍ମି, ଅଳାର ପସ୍ସ ମେ ନିୱେସନାନି;

ପହୂତଭକ୍ଖଂ ବହୁଅନ୍ନପାନଂ, ମସକ୍କସାରଂ ୱିଯ ୱାସୱସ୍ସା’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱିମାନନ୍ତି ସଙ୍ଖପାଲନାଗରଞ୍ଞୋ ଅନେକସତନାଟକସମ୍ପତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନଂ କଞ୍ଚନମଣିୱିମାନଂ। ପୁଞ୍ଞାନନ୍ତି ତେନ କତପୁଞ୍ଞାନଂ ମହନ୍ତଂ ୱିପାକଂ ଦିସ୍ୱା କମ୍ମଞ୍ଚ ଫଲଞ୍ଚ ପରଲୋକଞ୍ଚ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ପଣ୍ଡିତାଯ ସଦ୍ଧାଯ ଅହଂ ପବ୍ବଜିତୋ। ନ କାମକାମାତି ନ ୱତ୍ଥୁକାମେନପି ଭଯେନପି ଦୋସେନପି ମୁସା ଭଣନ୍ତି। ଜାଯିହିତୀତି, ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହାକଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ମଯ୍ହମ୍ପି ପସାଦୋ ସୋମନସ୍ସଂ ଜାଯିସ୍ସତି। ୱାଣିଜନ୍ତି ୱାଣିଜକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମୀତି ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ। ପଥେ ଅଦ୍ଦସାସିମ୍ହୀତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସକଟସତାନଂ ପୁରତୋ ସୁଖଯାନକେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ମହାମଗ୍ଗେ ଜନପଦମନୁସ୍ସେ ଅଦ୍ଦସଂ। ପୱଦ୍ଧକାଯନ୍ତି ୱଡ୍ଢିତକାଯଂ। ଆଦାଯାତି ଅଟ୍ଠହି କାଜେହି ଗହେତ୍ୱା। ଅୱଚମ୍ହୀତି ଅଭାସିଂ। ଭୀମକାଯୋତି ଭଯଜନକକାଯୋ। ଭୋଜପୁତ୍ତାତି ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତକେ ପିଯସମୁଦାଚାରେନାଲପତି। ୱିଦେହପୁତ୍ତାତି ୱିଦେହରଟ୍ଠୱାସିତାଯ ଆଳାରଂ ଆଲପିଂସୁ। ୱିକୋପଯିତ୍ୱାତି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା। ମଯଞ୍ହି ୱୋ ସତ୍ତୱୋତି ମଯଂ ପନ ନାଗାନଂ ୱେରିନୋ ନାମ। ଭୋଜନତ୍ଥାତି ଭୋଜନତ୍ଥାଯ। ମିତ୍ତଞ୍ଚ ନୋ ହୋହୀତି ତ୍ୱଂ ଅମ୍ହାକଂ ମିତ୍ତୋ ହୋହି, କତଗୁଣଂ ଜାନ।

ତଦାସ୍ସୁ ତେତି, ମହାରାଜ, ତେହି ଭୋଜପୁତ୍ତେହି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅହଂ ତେସଂ ସୋଳସ ୱାହଗୋଣେ ନିୱାସନପାରୁପନାନି ପସତଂ ପସତଂ ସୁୱଣ୍ଣମାସକେ ଭରିଯାନଞ୍ଚ ନେସଂ ୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରଂ ଅଦାସିଂ, ଅଥ ତେ ସଙ୍ଖପାଲନାଗରାଜାନଂ ଭୂମିଯଂ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ କକ୍ଖଳଅତାଯ ସକଣ୍ଟକକାଳଅୱେତ୍ତଲତାଯ କୋଟିଯଂ ଗହେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢିତୁଂ ଆରଭିଂସୁ। ଅଥାହଂ ନାଗରାଜାନଂ କିଲମନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଅକିଲମେନ୍ତୋୱ ଅସିନା ତା ଲତା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦାରକାନଂ କଣ୍ଣୱେଧତୋ ୱଟ୍ଟିନୀହରଣନିଯାମେନ ଅଦୁକ୍ଖାପେନ୍ତୋ ସଣିକଂ ନୀହରିଂ, ତସ୍ମିଂ କାଲେ ତେ ଭୋଜପୁତ୍ତା ଯଂ ବନ୍ଧନଂ ଅସ୍ସ ନତ୍ଥୁତୋ ପୱେସେତ୍ୱା ପାସେ ପଟିମୋକ୍ଖଂ, ତସ୍ମା ବନ୍ଧନା ତଂ ଉରଗଂ ମୋଚଯିଂସୁ। ତସ୍ସ ନାସତୋ ସହ ପାସେନ ତଂ ରଜ୍ଜୁକଂ ନୀହରିଂସୂତି ଦୀପେତି। ଇତି ତେ ଉରଗଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଥୋକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ଉରଗୋ ଦୁବ୍ବଲୋ, ମତକାଲେ ନଂ ଗହେତ୍ୱା ଗମିସ୍ସାମା’’ତି ନିଲୀଯିଂସୁ।

ପୁଣ୍ଣେହୀତି ସୋପି ମୁହୁତ୍ତଂ ପାଚୀନାଭିମୁଖୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅସ୍ସୁପୁଣ୍ଣେହି ନେତ୍ତେହି ମଂ ପଲୋକଯି। ତଦାସ୍ସହନ୍ତି ତଦା ଅସ୍ସ ଅହଂ। ଗଚ୍ଛେୱାତି ଏୱଂ ତଂ ଅୱଚନ୍ତି ୱଦତି। ରହଦନ୍ତି କଣ୍ଣୱେଣ୍ଣଦହଂ। ସମୋତତନ୍ତି ଉଭଯତୀରେସୁ ଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖୱେତସରୁକ୍ଖେହି ଓତତଂ ୱିତତଂ। ନିତ୍ତିଣ୍ଣଭଯୋ ପତୀତୋତି ସୋ କିର ତଂ ଦହଂ ପୱିସନ୍ତୋ ଆଳାରସ୍ସ ନିପଚ୍ଚକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଯାୱ ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠା ଓତରି, ଉଦକେ ପୱିଟ୍ଠଟ୍ଠାନମେୱସ୍ସ ନିବ୍ଭଯଂ ଅହୋସି, ତସ୍ମା ନିତ୍ତିଣ୍ଣଭଯୋ ପତୀତୋ ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠୋ ପାୱେକ୍ଖୀତି। ପଣ୍ଡିସ୍ସାତି ପଣ୍ଡିସିତ୍ୱା। ଦିବ୍ବେନ ମେତି ନାଗଭୱନେ ପମାଦଂ ଅନାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ମଯି କଣ୍ଣୱେଣ୍ଣତୀରଂ ଅନତିକ୍କନ୍ତେଯେୱ ଦିବ୍ବେନ ପରିୱାରେନ ମମ ପୁରତୋ ପାତୁରହୋସି। ଉପଟ୍ଠହୀତି ଉପାଗମି। ଅବ୍ଭନ୍ତରୋତି ହଦଯମଂସସଦିସୋ। ତ୍ୱଂ ମମ ବହୁପକାରୋ, ସକ୍କାରଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ପସ୍ସ ମେ ନିୱେସନାନୀତି ମମ ନାଗଭୱନଂ ପସ୍ସ। ମସକ୍କସାରଂ ୱିଯାତି ମସକ୍କସାରୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଓସକ୍କନପରିସକ୍କନାଭାୱେନ ଘନସାରତାଯ ଚ ସିନେରୁପବ୍ବତରାଜା। ଅଯଂ ତତ୍ଥ ମାପିତଂ ତାୱତିଂସଭୱନଂ ସନ୍ଧାଯେୱମାହ।

ମହାରାଜ! ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ସୋ ନାଗରାଜା ଉତ୍ତରି ଅତ୍ତନୋ ନାଗଭୱନଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୧୫୮।

‘‘ତଂ ଭୂମିଭାଗେହି ଉପେତରୂପଂ, ଅସକ୍ଖରା ଚେୱ ମୁଦୂ ସୁଭା ଚ;

ନୀଚତ୍ତିଣା ଅପ୍ପରଜା ଚ ଭୂମି, ପାସାଦିକା ଯତ୍ଥ ଜହନ୍ତି ସୋକଂ।

୧୫୯।

‘‘ଅନାୱକୁଲା ୱେଳୁରିୟୂପନୀଲା, ଚତୁଦ୍ଦିସଂ ଅମ୍ବୱନଂ ସୁରମ୍ମଂ;

ପକ୍କା ଚ ପେସୀ ଚ ଫଲା ସୁଫୁଲ୍ଲା, ନିଚ୍ଚୋତୁକା ଧାରୟନ୍ତୀ ଫଲାନୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅସକ୍ଖରାତି ଯା ତତ୍ଥ ଭୂମି ପାସାଣସକ୍ଖରରହିତା ମୁଦୁ ସୁଭା କଞ୍ଚନରଜତମଣିମୟା ସତ୍ତରତନୱାଲୁକାକିଣ୍ଣା। ନୀଚତିଣାତି ଇନ୍ଦଗୋପକପିଟ୍ଠିସଦିସୱଣ୍ଣେହି ନୀଚତିଣେହି ସମନ୍ନାଗତା। ଅପ୍ପରଜାତି ପଂସୁରହିତା। ଯତ୍ଥ ଜହନ୍ତି ସୋକନ୍ତି ଯତ୍ଥ ପୱିଟ୍ଠମତ୍ତାୱ ନିସ୍ସୋକା ହୋନ୍ତି। ଅନାୱକୁଲାତି ନ ଅୱକୁଲା ଅଖାଣୁମା ଉପରି ଉକ୍କୁଲୱିକୁଲଭାୱରହିତା ୱା ସମସଣ୍ଠିତା। ୱେଳୁରିୟୂପନୀଲାତି ୱେଳୁରିୟେନ ଉପନୀଲା, ତସ୍ମିଂ ନାଗଭୱନେ ୱେଳୁରିୟମୟା ପସନ୍ନସଲିଲା ନୀଲୋଭାସା ଅନେକୱଣ୍ଣକମଲୁପ୍ପଲସଞ୍ଛନ୍ନା ପୋକ୍ଖରଣୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁଦ୍ଦିସନ୍ତି ତସ୍ସା ପୋକ୍ଖରଣିୟା ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ। ପକ୍କା ଚାତି ତସ୍ମିଂ ଅମ୍ବୱନେ ଅମ୍ବରୁକ୍ଖା ପକ୍କଫଲା ଚ ଅଡ୍ଢପକ୍କଫଲା ଚ ତରୁଣଫଲା ଚ ଫୁଲ୍ଲିତାୟେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ନିଚ୍ଚୋତୁକାତି ଛନ୍ନମ୍ପି ଉତୂନଂ ଅନୁରୂପେହି ପୁପ୍ଫଫଲେହି ସମନ୍ନାଗତାତି।

୧୬୦।

ତେସଂ ୱନାନଂ ନରଦେୱ ମଜ୍ଝେ, ନିୱେସନଂ ଭସ୍ସରସନ୍ନିକାସଂ;

ରଜତଗ୍ଗଳଂ ସୋୱଣ୍ଣମୟଂ ଉଳାରଂ, ଓଭାସତୀ ୱିଜ୍ଜୁରିୱନ୍ତଲିକ୍ଖେ।

୧୬୧।

‘‘ମଣୀମୟା ସୋଣ୍ଣମୟା ଉଳାରା, ଅନେକଚିତ୍ତା ସତତଂ ସୁନିମ୍ମିତା;

ପରିପୂରା କଞ୍ଞାହି ଅଲଙ୍କତାହି, ସୁୱଣ୍ଣକାୟୂରଧରାହି ରାଜ।

୧୬୨।

‘‘ସୋ ସଙ୍ଖପାଲୋ ତରମାନରୂପୋ, ପାସାଦମାରୁୟ୍ହ ଅନୋମୱଣ୍ଣୋ;

ସହସ୍ସଥମ୍ଭଂ ଅତୁଲାନୁଭାୱଂ, ଯତ୍ଥସ୍ସ ଭରିୟା ମହେସୀ ଅହୋସି।

୧୬୩।

‘‘ଏକା ଚ ନାରୀ ତରମାନରୂପା, ଆଦାୟ ୱେଳୁରିୟମୟଂ ମହଗ୍ଘଂ;

ସୁଭଂ ମଣିଂ ଜାତିମନ୍ତୂପପନ୍ନଂ, ଅଚୋଦିତା ଆସନମଭିହାସି।

୧୬୪।

‘‘ତତୋ ମଂ ଉରଗୋ ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ୱା, ନିସୀଦୟୀ ପାମୁଖଆସନସ୍ମିଂ;

ଇଦମାସନଂ ଅତ୍ର ଭୱଂ ନିସୀଦତୁ, ଭୱଞ୍ହି ମେ ଅଞ୍ଞତରୋ ଗରୂନଂ।

୧୬୫।

‘‘ଅଞ୍ଞା ଚ ନାରୀ ତରମାନରୂପା, ଆଦାୟ ୱାରିଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା;

ପାଦାନି ପକ୍ଖାଲଯୀ ମେ ଜନିନ୍ଦ, ଭରିଯାୱ ଭତ୍ତୁ ପତିନୋ ପିଯସ୍ସ।

୧୬୬।

‘‘ଅପରା ଚ ନାରୀ ତରମାନରୂପା, ପଗ୍ଗଯ୍ହ ସୋୱଣ୍ଣମଯାଯ ପାତିଯା;

ଅନେକସୂପଂ ୱିୱିଧଂ ୱିଯଞ୍ଜନଂ, ଉପନାମଯୀ ଭତ୍ତ ମନୁଞ୍ଞରୂପଂ।

୧୬୭।

‘‘ତୁରିଯେହି ମଂ ଭାରତ ଭୁତ୍ତୱନ୍ତଂ, ଉପଟ୍ଠହୁଂ ଭତ୍ତୁ ମନୋ ୱିଦିତ୍ୱା;

ତତୁତ୍ତରିଂ ମଂ ନିପତୀ ମହନ୍ତଂ, ଦିବ୍ବେହି କାମେହି ଅନପ୍ପକେହୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ନିୱେସନନ୍ତି ପାସାଦୋ। ଭସ୍ସରସନ୍ନିକାସନ୍ତି ପଭସ୍ସରଦସ୍ସନଂ। ରଜତଗ୍ଗଳଅନ୍ତି ରଜତଦ୍ୱାରକୱାଟଂ। ମଣୀମଯାତି ଏୱରୂପା ତତ୍ଥ କୂଟାଗାରା ଚ ଗବ୍ଭା ଚ। ପରିପୂରାତି ସମ୍ପୁଣ୍ଣା। ସୋ ସଙ୍ଖପାଲୋତି, ମହାରାଜ, ଅହଂ ଏୱଂ ତସ୍ମିଂ ନାଗଭୱନଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତେ ତଂ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ ଅହୋସିଂ, ଅଥ ମଂ ତତ୍ଥ ନେତ୍ୱା ସୋ ସଙ୍ଖପାଲୋ ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ୱା ତରମାନୋ ୱେଳୁରିଯଥମ୍ଭେହି ସହସ୍ସଥମ୍ଭଂ ପାସାଦଂ ଆରୁଯ୍ହ ଯସ୍ମିଂ ଠାନେ ଅସ୍ସ ମହେସୀ ଅହୋସି, ତଂ ଠାନଂ ନେତୀତି ଦୀପେତି। ଏକା ଚାତି ମଯି ପାସାଦଂ ଅଭିରୁଳ୍ହେ ଏକା ଇତ୍ଥୀ ଅଞ୍ଞେହି ମଣୀହି ଜାତିମହନ୍ତେହି ଉପେତଂ ସୁଭଂ ୱେଳୁରିଯାସନଂ ତେନ ନାଗରାଜେନ ଅୱୁତ୍ତାୱ। ଅବ୍ଭୁହାସୀତି ଅଭିହରି, ଅତ୍ଥରୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ପାମୁଖଆସନସ୍ମିନ୍ତି ପମୁଖାସନସ୍ମିଂ, ଉତ୍ତମାସନେ ନିସୀଦାପେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଗରୂନନ୍ତି ମାତାପିତୂନଂ ମେ ତ୍ୱଂ ଅଞ୍ଞତରୋତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ନିସୀଦାପେସି। ୱିୱିଧଂ ୱିଯଞ୍ଜନନ୍ତି ୱିୱିଧଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ। ଭତ୍ତ ମନୁଞ୍ଞରୂପନ୍ତି ଭତ୍ତଂ ମନୁଞ୍ଞରୂପଂ। ଭାରତାତି ରାଜାନଂ ଆଲପତି। ଭୁତ୍ତୱନ୍ତନ୍ତି ଭୁତ୍ତାୱିଂ କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ। ଉପଟ୍ଠହୁନ୍ତି ଅନେକସତେହି ତୁରିଯେହି ଗନ୍ଧବ୍ବଂ କୁରୁମାନା ଉପଟ୍ଠହିଂସୁ। ଭତ୍ତୁ ମନୋ ୱିଦିତ୍ୱାତି ଅତ୍ତନୋ ପତିନୋ ଚିତ୍ତଂ ଜାନିତ୍ୱା। ତତୁତ୍ତରିନ୍ତି ତତୋ ଗନ୍ଧବ୍ବକରଣତୋ ଉତ୍ତରିଂ। ମଂ ନିପତୀତି ସୋ ନାଗରାଜା ମଂ ଉପସଙ୍କମି। ମହନ୍ତଂ ଦିବ୍ବେହୀତି ମହନ୍ତେହି ଉଳାରେହି ଦିବ୍ବେହି କାମେହି ତେହି ଚ ଅନପ୍ପକେହି।

ଏୱଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଚ ପନ ଗାଥମାହ –

୧୬୮।

‘‘ଭରିଯା ମମେତା ତିସତା ଅଳାର, ସବ୍ବତ୍ତମଜ୍ଝା ପଦୁମୁତ୍ତରାଭା;

ଅଳାର ଏତାସ୍ସୁ ତେ କାମକାରା, ଦଦାମି ତେ ତା ପରିଚାରଯସ୍ସୂ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସବ୍ବତ୍ତମଜ୍ଝାତି ସବ୍ବା ଅତ୍ତମଜ୍ଝା, ପାଣିନା ଗହିତପ୍ପମାଣମଜ୍ଝାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ‘‘ସୁମଜ୍ଝା’’ତି ପାଠୋ। ପଦୁମୁତ୍ତରାଭାତି ପଦୁମୱଣ୍ଣୋତ୍ତରାଭା, ପଦୁମୱଣ୍ଣୋତ୍ତରଚ୍ଛୱିଯୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିଚାରଯସ୍ସୂତି ତା ଅତ୍ତନୋ ପାଦପରିଚାରିକା କରୋହୀତି ୱତ୍ୱା ତୀହି ଇତ୍ଥିସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ମହାସମ୍ପତ୍ତିଂ ମଯ୍ହଂ ଅଦାସି।

ସୋ ଆହ –

୧୬୯।

‘‘ସଂୱଚ୍ଛରଂ ଦିବ୍ବରସାନୁଭୁତ୍ୱା, ତଦାସ୍ସୁହଂ ଉତ୍ତରିମଜ୍ଝଭାସିଂ;

ନାଗସ୍ସିଦଂ କିନ୍ତି କଥଞ୍ଚ ଲଦ୍ଧଂ, କଥଜ୍ଝଗମାସି ୱିମାନସେଟ୍ଠଂ।

୧୭୦।

‘‘ଅଧିଚ୍ଚଲଦ୍ଧଂ ପରିଣାମଜଂ ତେ, ସୟଂକତଂ ଉଦାହୁ ଦେୱେହି ଦିନ୍ନଂ;

ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ନାଗରାଜେତମତ୍ଥଂ, କଥଜ୍ଝଗମାସି ୱିମାନସେଟ୍ଠ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଦିବ୍ବରସାନୁଭୁତ୍ୱାତି ଦିବ୍ବେ କାମଗୁଣରସେ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା। ତଦାସ୍ସୁହନ୍ତି ତଦା ଅସ୍ସୁ ଅହଂ। ନାଗସ୍ସିଦନ୍ତି ଭଦ୍ରମୁଖସ୍ସ ସଙ୍ଖପାଲନାଗରାଜସ୍ସ ଇଦଂ ସମ୍ପତ୍ତିଜାତଂ କିନ୍ତି କିଂ ନାମ କମ୍ମଂ କତ୍ୱା କଥଞ୍ଚ କତ୍ୱା ଲଦ୍ଧଂ, କଥମେତଂ ୱିମାନସେଟ୍ଠଂ ତ୍ୱଂ ଅଜ୍ଝଗମାସି, ଇତି ନଂ ଅହଂ ପୁଚ୍ଛିଂ। ଅଧିଚ୍ଚଲଦ୍ଧନ୍ତି ଅହେତୁନା ଲଦ୍ଧଂ। ପରିଣାମଜଂ ତେତି କେନଚି ତୱ ଅତ୍ଥାୟ ପରିଣାମିତତ୍ତା ପରିଣାମତୋ ଜାତଂ। ସୟଂକତନ୍ତି କାରକେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ରତନାନି ଦତ୍ୱା କାରିତନ୍ତି।

ତତୋ ପରା ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ୱଚନପ୍ପଟିୱଚନଗାଥାୱ –

୧୭୧।

‘‘ନାଧିଚ୍ଚଲଦ୍ଧଂ ନ ପରିଣାମଜଂ ମେ, ନ ସୟଂକତଂ ନାପି ଦେୱେହି ଦିନ୍ନଂ;

ସକେହି କମ୍ମେହି ଅପାପକେହି, ପୁଞ୍ଞେହି ମେ ଲଦ୍ଧମିଦଂ ୱିମାନଂ।

୧୭୨।

‘‘କିଂ ତେ ୱତଂ କିଂ ପନ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କିସ୍ସ ସୁଚିଣ୍ଣସ୍ସ ଅୟଂ ୱିପାକୋ;

ଅକ୍ଖାହି ମେ ନାଗରାଜେତମତ୍ଥଂ, କଥଂ ନୁ ତେ ଲଦ୍ଧମିଦଂ ୱିମାନଂ।

୧୭୩।

‘‘ରାଜା ଅହୋସିଂ ମଗଧାନମିସ୍ସରୋ, ଦୁୟ୍ୟୋଧନୋ ନାମ ମହାନୁଭାୱୋ;

ସୋ ଇତ୍ତରଂ ଜୀୱିତଂ ସଂୱିଦିତ୍ୱା, ଅସସ୍ସତଂ ୱିପରିଣାମଧମ୍ମଂ।

୧୭୪।

‘‘ଅନ୍ନଞ୍ଚ ପାନଞ୍ଚ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ, ସକ୍କଚ୍ଚ ଦାନଂ ୱିପୁଲଂ ଅଦାସିଂ;

ଓପାନଭୂତଂ ମେ ଘରଂ ତଦାସି, ସନ୍ତପ୍ପିତା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଚ।

୧୭୫।

‘‘ମାଲଞ୍ଚ ଗନ୍ଧଞ୍ଚ ୱିଲେପନଞ୍ଚ, ପଦୀପିୟଂ ଯାନମୁପସ୍ସୟଞ୍ଚ;

ଅଚ୍ଛାଦନଂ ସୟନମଥନ୍ନପାନଂ, ସକ୍କଚ୍ଚ ଦାନାନି ଅଦମ୍ହ ତତ୍ଥ।

୧୭୬।

‘‘ତଂ ମେ ୱତଂ ତଂ ପନ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, ତସ୍ସ ସୁଚିଣ୍ଣସ୍ସ ଅୟଂ ୱିପାକୋ;

ତେନେୱ ମେ ଲଦ୍ଧମିଦଂ ୱିମାନଂ, ପହୂତଭକ୍ଖଂ ବହୁଅନ୍ନପାନଂ;

ନଚ୍ଚେହି ଗୀତେହି ଚୁପେତରୂପଂ, ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ ନ ଚ ସସ୍ସତାୟଂ।

୧୭୭।

‘‘ଅପ୍ପାନୁଭାୱା ତଂ ମହାନୁଭାୱଂ, ତେଜସ୍ସିନଂ ହନ୍ତି ଅତେଜୱନ୍ତୋ;

କିମେୱ ଦାଠାୱୁଧ କିଂ ପଟିଚ୍ଚ, ହତ୍ଥତ୍ତମାଗଚ୍ଛି ୱନିବ୍ବକାନଂ।

୧୭୮।

‘‘ଭୟଂ ନୁ ତେ ଅନ୍ୱଗତଂ ମହନ୍ତଂ, ତେଜୋ ନୁ ତେ ନାନ୍ୱଗଂ ଦନ୍ତମୂଲଂ;

କିମେୱ ଦାଠାୱୁଧ କିଂ ପଟିଚ୍ଚ, କିଲେସମାପଜ୍ଜି ୱନିବ୍ବକାନଂ।

୧୭୯।

‘‘ନ ମେ ଭୟଂ ଅନ୍ୱଗତଂ ମହନ୍ତଂ, ତେଜୋ ନ ସକ୍କା ମମ ତେହି ହନ୍ତୁଂ;

ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନି ସୁକିତ୍ତିତାନି, ସମୁଦ୍ଦୱେଲାୱ ଦୁରଚ୍ଚୟାନି।

୧୮୦।

‘‘ଚାତୁଦ୍ଦସିଂ ପଞ୍ଚଦସିଂ ଅଢଆର, ଉପୋସଥଂ ନିଚ୍ଚମୁପାୱସାମି;

ଅଥାଗମୁଂ ସୋଢଅସ ଭୋଜପୁତ୍ତା, ରଜ୍ଜୁଂ ଗହେତ୍ୱାନ ଦଢହଞ୍ଚ ପାସଂ।

୧୮୧।

‘‘ଭେତ୍ୱାନ ନାସଂ ଅତିକସ୍ସ ରଜ୍ଜୁଂ, ନୟିଂସୁ ମଂ ସମ୍ପରିଗୟ୍ହ ଲୁଦ୍ଦା;

ଏତାଦିସଂ ଦୁକ୍ଖମହଂ ତିତିକ୍ଖଂ, ଉପୋସଥଂ ଅପ୍ପଟିକୋପୟନ୍ତୋ।

୧୮୨।

‘‘ଏକାୟନେ ତଂ ପଥେ ଅଦ୍ଦସଂସୁ, ବଲେନ ୱଣ୍ଣେନ ଚୁପେତରୂପଂ;

ସିରିୟା ପଞ୍ଞାୟ ଚ ଭାୱିତୋସି, କିଂ ପତ୍ଥୟଂ ନାଗ ତପୋ କରୋସି।

୧୮୩।

‘‘ନ ପୁତ୍ତହେତୂ ନ ଧନସ୍ସ ହେତୂ, ନ ଆୟୁନୋ ଚାପି ଅଢଆର ହେତୁ;

ମନୁସ୍ସୟୋନିଂ ଅଭିପତ୍ଥୟାନୋ, ତସ୍ମା ପରକ୍କମ ତପୋ କରୋମି।

୧୮୪।

‘‘ତ୍ୱଂ ଲୋହିତକ୍ଖୋ ୱିହତନ୍ତରଂସୋ, ଅଲଙ୍କତୋ କପ୍ପିତକେସମସ୍ସୁ;

ସୁରୋସିତୋ ଲୋହିତଚନ୍ଦନେନ, ଗନ୍ଧବ୍ବରାଜାୱ ଦିସା ପଭାସସି।

୧୮୫।

‘‘ଦେୱିଦ୍ଧିପତ୍ତୋସି ମହାନୁଭାୱୋ, ସବ୍ବେହି କାମେହି ସମଙ୍ଗିଭୂତୋ;

ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ ନାଗରାଜେତମତ୍ଥଂ, ସେୟ୍ୟୋ ଇତୋ କେନ ମନୁସ୍ସଲୋକୋ।

୧୮୬।

‘‘ଅଠଆର ନାଞ୍ଞତ୍ର ମନୁସ୍ସଲୋକା, ସୁଦ୍ଧୀୱ ସଂୱିଜ୍ଜତି ସଂଯମୋ ୱା;

ଅହଞ୍ଚ ଲଦ୍ଧାନ ମନୁସ୍ସଯୋନିଂ, କାହାମି ଜାତିମରଣସ୍ସ ଅନ୍ତଂ।

୧୮୭।

‘‘ସଂୱଚ୍ଛରୋ ମେ ୱସତୋ ତୱନ୍ତିକେ, ଅନ୍ନେନ ପାନେନ ଉପଟ୍ଠିତୋସ୍ମି;

ଆମନ୍ତଯିତ୍ୱାନ ପଲେମି ନାଗ, ଚିରପ୍ପୱୁଟ୍ଠୋସ୍ମି ଅହଂ ଜନିନ୍ଦ।

୧୮୮।

‘‘ପୁତ୍ତା ଚ ଦାରା ଅନୁଜୀୱିନୋ ଚ, ନିଚ୍ଚାନୁସିଟ୍ଠା ଉପତିଟ୍ଠଥେତଂ;

କଚ୍ଚିନ୍ନୁ ତଂ ନାଭିସପିତ୍ଥ କୋଚି, ପିଯଞ୍ହି ମେ ଦସ୍ସନଂ ତୁଯ୍ହଂ ଅଠଆର।

୧୮୯।

‘‘ଯଥାପି ମାତୂ ଚ ପିତୂ ଅଗାରେ, ପୁତ୍ତୋ ପିଯୋ ପଟିୱିହିତୋ ୱସେଯ୍ୟ;

ତତୋପି ମଯ୍ହଂ ଇଧମେୱ ସେୟ୍ୟୋ, ଚିତ୍ତଞ୍ହି ତେ ନାଗ ମଯୀ ପସନ୍ନଂ।

୧୯୦।

‘‘ମଣୀ ମମଂ ୱିଜ୍ଜତି ଲୋହିତଙ୍କୋ, ଧନାହରୋ ମଣିରତନଂ ଉଠଆରଂ;

ଆଦାଯ ତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛ ସକଂ ନିକେତଂ, ଲଦ୍ଧା ଧନଂ ତଂ ମଣିମୋସ୍ସଜସ୍ସୂ’’ତି।

ତତ୍ଥ କିଂ ତେ ୱତନ୍ତି କିଂ ତୱ ୱତସମାଦାନଂ। ବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତି ସେଟ୍ଠଚରିଯଂ। ଓପାନଭୂତନ୍ତି ଚତୁମହାପଥେ ଖତପୋକ୍ଖରଣୀ ୱିଯ ଧମ୍ମିକସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଯଥାସୁଖଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବୱିଭୱଂ। ନ ଚ ସସ୍ସତାଯନ୍ତି ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ ସମାନମ୍ପି ଚେ ତଂ ମଯ୍ହଂ ସସ୍ସତଂ ନ ହୋତୀତି ମେ କଥେତି।

ଅପ୍ପାନୁଭାୱୋତି ଭୋଜପୁତ୍ତେ ସନ୍ଧାଯାହ। ହନ୍ତୀତି ଅଟ୍ଠସୁ ଠାନେସୁ ସୂଲେହି ୱିଜ୍ଝନ୍ତା କିଂକାରଣା ହନିଂସୁ। କିଂ ପଟିଚ୍ଚାତି କିଂ ସନ୍ଧାଯ ତ୍ୱଂ ତଦା ତେସଂ ହତ୍ଥତ୍ତଂ ଆଗଚ୍ଛି ୱସଂ ଉପଗତୋ। ୱନିବ୍ବକାନନ୍ତି ଭୋଜପୁତ୍ତା ଇଧ ‘‘ୱନିବ୍ବକା’’ତି ୱୁତ୍ତା। ତେଜୋ ନୁ ତେ ନାନ୍ୱଗଂ ଦନ୍ତମୂଲନ୍ତି କିଂ ନୁ ତୱ ତେଜୋ

ଭୋଜପୁତ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ତଦା ଭଯଂ ମହନ୍ତଂ ଅନ୍ୱଗତଂ, ଉଦାହୁ ୱିସଂ ଦନ୍ତମୂଲଂ ନ ଅନ୍ୱଗତଂ। କିଲେସନ୍ତି ଦୁକ୍ଖଂ। ୱନିଙ୍କକାନନ୍ତି ଭୋଜପୁତ୍ତାନଂ ସନ୍ତିକେ, ଭୋଜପୁତ୍ତେ ନିସ୍ସାଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

ତେଜୋ ନ ସକ୍କା ମମ ତେହି ହନ୍ତୁନ୍ତି ମମ ୱିସତେଜୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ତେଜେନ ଅଭିହନ୍ତୁମ୍ପି ନ ସକ୍କା। ସତନ୍ତି ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ। ଧମ୍ମାନୀତି ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଖନ୍ତିଅନୁଦ୍ଦଯମେତ୍ତାଭାୱନାସଙ୍ଖାତାନି ଧମ୍ମାନି। ସୁକିତ୍ତିତାନୀତି ସୁୱଣ୍ଣିତାନି ସୁକଥିତାନି। କିନ୍ତି କତ୍ୱା? ସମୁଦ୍ଦୱେଲାୱ ଦୁରଚ୍ଚଯାନୀତି ତେହି ସମୁଦ୍ଦୱେଲା ୱିଯ ସପ୍ପୁରିସେହି ଜୀୱିତହେତୁପି ଦୁରଚ୍ଚଯାନୀତି ୱଣ୍ଣିତାନି, ତସ୍ମା ଅହଂ ସୀଲଭେଦଭଯେନ ଖନ୍ତିମେତ୍ତାଦିସମନ୍ନାଗତୋ ହୁତ୍ୱା ମମ କୋପସ୍ସ ସୀଲୱେଲନ୍ତଂ ଅତିକ୍କମିତୁଂ ନ ଅଦାସିନ୍ତି ଆହ।

''ଇମିସ୍ସା ପନ ସଙ୍ଖପାଲଧମ୍ମଦେସନାଯ ଦସପି ପାରମିଯୋ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ତଦା ହି ମହାସତ୍ତେନ ସରୀରସ୍ସ ପରିଚ୍ଚତ୍ତଭାୱୋ ଦାନପାରମୀ ନାମ ହୋତି, ତଥାରୂପେନାପି ୱିସତେଜେନ ସୀଲସ୍ସ ଅଭିନ୍ନତା ସୀଲପାରମୀ, ନାଗଭୱନତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସମଣଧମ୍ମକରଣଂ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମୀ, 'ଇଦଞ୍ଚିଦଞ୍ଚ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ'ତି ସଂୱିଦହନଂ ପଞ୍ଞାପାରମୀ, ଅଧିୱାସନୱୀରିଯଂ ୱୀରିଯପାରମୀ, ଅଧିୱାସନଖନ୍ତି ଖନ୍ତିପାରମୀ, ସଚ୍ଚସମାଦାନଂ ସଚ୍ଚପାରମୀ, 'ମମ ସୀଲଂ ନ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀ'ତି ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଅଧିଟ୍ଠାନପାରମୀ, ଅନୁଦ୍ଦଯଭାୱୋ ମେତ୍ତାପାରମୀ, ୱେଦନାଯ ମଜ୍ଝତ୍ତଭାୱୋ ଉପେକ୍ଖାପାରମୀ''ତି।

ଅଥାଗମୁନ୍ତି ଅଥେକଦିୱସଂ ୱମ୍ମିକମତ୍ଥକେ ନିପନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ସୋଳସ ଭୋଜପୁତ୍ତା ଖରରଜ୍ଜୁଞ୍ଚ ଦଳ୍ହପାସଞ୍ଚ ସୂଲାନି ଚ ଗହେତ୍ୱା ମମ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତା। ଭେତ୍ୱାନାତି ମମ ସରୀରଂ ଅଟ୍ଠସୁ ଠାନେସୁ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ସକଣ୍ଟକକାଳଅୱେତ୍ତଲତା ପୱେସେତ୍ୱା। ନାସଂ ଅତିକସ୍ସ ରଜ୍ଜୁନ୍ତି ଥୋକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସୀସଂ ମେ ଓଲମ୍ବନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ମହାମଗ୍ଗେ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ପୁନ ନାସମ୍ପି ମେ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱଟ୍ଟରଜ୍ଜୁଂ ଅତିକସ୍ସ ଆୱୁନିତ୍ୱା କାଜକୋଟିଯଂ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ସମନ୍ତତୋ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମଂ ନଯିଂସୁ।

ଅଦ୍ଦସଂସୂତି, ସମ୍ମ ସଙ୍ଖପାଲ, ତେ ଭୋଜପୁତ୍ତା ଏକାଯନେ ଏକଗମନେ ଜଙ୍ଘପଦିକମଗ୍ଗେ ତଂ ବଲେନ ଚ ୱଣ୍ଣେନ ଚ ଉପେତରୂପଂ ପସ୍ସିଂସୁ, ତ୍ୱଂ ପନ ଇସ୍ସରିଯସୋଭଗ୍ଗସିରିଯା ଚ ପଞ୍ଞାଯ ଚ ଭାୱିତୋ ୱଡ୍ଢିତୋ, ସୋ ତ୍ୱଂ ଏୱରୂପୋ ସମାନୋପି କିମତ୍ଥଂ ତପଂ କରୋସି, କିମିଚ୍ଛନ୍ତୋ ଉପୋସଥୱାସଂ ୱସସି, ସୀଲଂ ରକ୍ଖସି। ''ଅଦ୍ଦସାସି''ନ୍ତିପି ପାଠୋ, ଅହଂ ଏକାଯନେ ମହାମଗ୍ଗେ ତଂ ଅଦ୍ଦସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭିପତ୍ଥଯାନୋତି ପତ୍ଥେନ୍ତୋ। ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ମନୁସ୍ସଯୋନିଂ ପତ୍ଥେମି, ତସ୍ମା ୱୀରିଯେନ ପରକ୍କମିତ୍ୱା ତପୋକମ୍ମଂ କରୋମି।

ସୁରୋସିତୋତି ସୁଟ୍ଠୁ ମନୁଲିତ୍ତୋ। ଇତୋତି ଇମମ୍ହା ନାଗଭୱନା ମନୁସ୍ସଲୋକୋ କେନ ଉତ୍ତରିତରୋ। ସୁଦ୍ଧୀତି ମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନସଙ୍ଖାତା ୱିସୁଦ୍ଧି। ସଂଯମୋତି ସୀଲଂ। ଇଦଂ ସୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେଯେୱ ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଉପ୍ପତ୍ତିଂ ସନ୍ଧାଯାହ। କାହାମୀତି ଅତ୍ତନୋ ଅପ୍ପଟିସନ୍ଧିକଭାୱଂ କରୋନ୍ତୋ ଜାତିଜରାମରଣସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସାମୀତି। ଏୱଂ, ମହାରାଜ, ସୋ ସଙ୍ଖପାଲୋ ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ୱଣ୍ଣେସି। ସଂୱଚ୍ଛରୋ ମେତି ଏୱଂ, ମହାରାଜ, ତସ୍ମିଂ ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତେ ଅହଂ ପଣ୍ଡିତାଯ ସିନେହଂ କତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚଂ। ତତ୍ଥ ଉପଟ୍ଠିତୋସ୍ମୀତି ଅନ୍ନପାନେନ ଚେୱ ଦିବ୍ବେହି ଚ କାମଗୁଣେହି ପରିଚିଣ୍ଣୋ ମାନିତୋ ଅସ୍ମି। ପଲେମୀତି ପରେମି ଗଚ୍ଛାମି। ଚିରପ୍ପୱୁଟ୍ଠୋସ୍ମୀତି ଅହଂ ମନୁସ୍ସଲୋକତୋ ଚିରପ୍ପୱୁଟ୍ଠୋ ଅସ୍ମି।

ନାଭିସପିତ୍ଥାତି କଚ୍ଚି ନୁ ଖୋ ମମ ପୁତ୍ତାଦୀସୁ କୋଚି ତଂ ନ ଅକ୍କୋସି ନ ପରିଭାସୀତି ପୁଚ୍ଛତି। ''ନାଭିସଜ୍ଜେଥା''ତିପି ପାଠୋ, ନ କୋପେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପଟିୱିହିତୋତି ପଟିଜଗ୍ଗିତୋ। ମଣୀ ମମନ୍ତି ସଚେ, ସମ୍ମ ଆଳାର, ଗଚ୍ଛସିଯେୱ, ଏୱଂ ସନ୍ତେ ମମ ଲୋହିତଙ୍କୋ ଧନହାରକୋ ସବ୍ବକାମଦଦୋ ମଣି ସଂୱିଜ୍ଜତି, ତଂ ଉଳାରଂ ମଣିରତନଂ ଆଦାଯ ତୱ ଗେହଂ ଗଚ୍ଛ, ତତ୍ଥ ଇମସ୍ସାନୁଭାୱେନ ଯାୱଦିଚ୍ଛକଂ ଧନଂ ଲଦ୍ଧା ପୁନ ଇମଂ ମଣିଂ ଓସ୍ସଜସ୍ସୁ, ଓସ୍ସଜନ୍ତୋ ଚ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଅନୋସ୍ସଜିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଉଦକଚାଟିଯଂ ଓସ୍ସଜେଯ୍ୟାସୀତି ୱତ୍ୱା ମଯ୍ହଂ ମଣିରତନଂ ଉପନେସୀତି ୱଦତି।

ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ଆଳାରୋ ''ଅଥାହଂ, ମହାରାଜ, ନାଗରାଜାନଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'ସମ୍ମ, ନାହଂ ଧନେନତ୍ଥିକୋ, ପବ୍ବଜିତୁଂ ପନ ଇଚ୍ଛାମୀ'ତି ପବ୍ବଜିତପରିକ୍ଖାରଂ ଯାଚିତ୍ୱା ତେନେୱ ସଦ୍ଧିଂ ନାଗଭୱନା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ତଂ ନିୱତ୍ତେତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋମ୍ହୀ''ତି ୱତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେନ୍ତୋ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୧୯୧।

''ଦିଟ୍ଠା ମଯା ମାନୁସକାପି କାମା, ଅସସ୍ସତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା;

ଆଦୀନୱଂ କାମଗୁଣେସୁ ଦିସ୍ୱା, ସଦ୍ଧାଯହଂ ପବ୍ବଜିତୋମ୍ହି ରାଜ।

୧୯୨.

‘‘ଦୁମପ୍ଫଲାନୀଵ ପତନ୍ତି ମାଣଵା, ଦହରା ଚ ଵୁଦ୍ଧା ଚ ସରୀରଭେଦା;

ଏତମ୍ପି ଦିସ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋମ୍ହି ରାଜ, ଅପଣ୍ଣକଂ ସାମଞ୍ଞମେଵ ସେୟ୍ୟୋ’’ତି.

ତତ୍ଥ ସଦ୍ଧାୟାତି କମ୍ମଞ୍ଚ ଫଲଞ୍ଚ ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା. ଦୁମପ୍ଫଲାନୀଵ ପତନ୍ତୀତି ୟଥା ରୁକ୍ଖଫଲାନି ପକ୍କାନିପି ଅପକ୍କାନିପି ପତନ୍ତି, ତଥା ମାଣଵା ଦହରା ଚ ଵୁଦ୍ଧା ଚ ପତନ୍ତି. ଅପଣ୍ଣକନ୍ତି ଅଵିରଦ୍ଧଂ ନିୟ୍ୟାନିକଂ. ସାମଞ୍ଞମେଵ ସେୟ୍ୟୋତି ପବ୍ବଜ୍ଜାଵ ଉତ୍ତମାତି ପବ୍ବଜ୍ଜାୟ ଗୁଣଂ ଦିସ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋମ୍ହି, ମହାରାଜାତି.

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୧୯୩.

‘‘ଅଦ୍ଧା ହଵେ ସେଵିତବ୍ବା ସପଞ୍ଞା, ବହୁସ୍ସୁତା ଯେ ବହୁଠାନଚିନ୍ତିନୋ;

ନାଗଞ୍ଚ ସୁତ୍ୱାନ ତଵଞ୍ଚଅଳାର, କାହାମି ପୁଞ୍ଞାନି ଅନପ୍ପକାନୀ’’ତି.

ତତ୍ଥ ଯେ ବହୁଠାନଚିନ୍ତିନୋତି ଯେ ବହୂନି କାରଣାନି ଜାନନ୍ତି. ନାଗଞ୍ଚାତି ତଥା ଅପ୍ପମାଦଵିହାରିନଂ ନାଗରାଜାନଞ୍ଚ ତଵ ଚ ଵଚନଂ ସୁତ୍ୱା.

ଅଥସ୍ସ ଉସ୍ସାହଂ ଜନେନ୍ତୋ ତାପସୋ ଓସାନଗାଥମାହ –

୧୯୪.

‘‘ଅଦ୍ଧା ହଵେ ସେଵିତବ୍ବା ସପଞ୍ଞା, ବହୁସ୍ସୁତା ଯେ ବହୁଠାନଚିନ୍ତିନୋ;

ନାଗଞ୍ଚ ସୁତ୍ୱାନ ମମଞ୍ଚ ରାଜ, କରୋହି ପୁଞ୍ଞାନି ଅନପ୍ପକାନୀ’’ତି.

ଏଵଂ ସୋ ରଞ୍ଞୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ତତ୍ଥେଵ ଚତ୍ତାରୋ ଵସ୍ସାନମାସେ ଵସିତ୍ୱା ପୁନ ହିମଵନ୍ତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୟାଵଜୀଵଂ ଚତ୍ତାରୋ ବ୍ରହ୍ମଵିହାରେ ଭାଵେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ଅହୋସି. ସଙ୍ଖପାଲୋପି ୟାଵଜୀଵଂ ଉପୋସଥଵାସଂ ଵସିତ୍ୱା ରାଜା ଚ ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କରିତ୍ୱା ୟଥାକମ୍ମଂ ଗତା.

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି – ‘‘ତଦା ପିତା ତାପସୋ କସ୍ସପୋ ଅହୋସି, ବାରାଣସିରାଜା ଆନନ୍ଦୋ, ଆଳାରୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ, ସଙ୍ଖପାଲନାଗରାଜା ପନ ଅହମେଵ ଅହୋସି’’ନ୍ତି.

ସଙ୍ଖପାଲଜାତକଵଣ୍ଣନା ଚତୁତ୍ଥା.

[୫୨୫] ୫. ଚୂଳସୁତସୋମଜାତକଵଣ୍ଣନା

ଆମନ୍ତୟାମିନିଗମନ୍ତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତଵନେ ଵିହରନ୍ତୋ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି. ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଵତ୍ଥୁ ମହାନାରଦକସ୍ସପଜାତକସଦିସମେଵ (ଜା. ୨.୨୨.୧୧୫୩ ଆଦୟୋ). ଅତୀତେ ପନ ବାରାଣସୀ ସୁଦସ୍ସନଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି, ତତ୍ଥ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ନାମ ରାଜା ଅଜ୍ଝାଵସି. ବୋଧିସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିୟା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବତ୍ତି, ଦସମାସଚ୍ଚୟେନ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମି. ତସ୍ସ ପନ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦସସ୍ସିରିକଂ ମୁଖଂ ଅହୋସି, ତେନସ୍ସ ‘‘ସୋମକୁମାରୋ’’ତି ନାମଂ କରିଂସୁ. ସୋ ଵିଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ସୁତଵିତ୍ତକୋ ସଵନସୀଲୋ ଅହୋସି, ତେନ ନଂ ‘‘ସୁତସୋମୋ’’ତି ସଞ୍ଜାନିଂସୁ. ସୋ ଵୟପ୍ପତ୍ତୋ ତକ୍କସିଲାୟଂ ସବ୍ବସିପ୍ପାନି ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଗତୋ ପିତୁ ସନ୍ତକଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଲଭିତ୍ୱା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି, ମହନ୍ତଂ ଇସ୍ସରିୟଂ ଅହୋସି. ତସ୍ସ ଚନ୍ଦାଦେଵିପ୍ପମୁଖାନି ସୋଳସ ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ. ସୋ ଅପରଭାଗେ ପୁତ୍ତଧୀତାହି ଵଡ୍ଢନ୍ତୋ ଘରାଵାସେ ଅନଭିରତୋ ଅରଞ୍ଞଂ

ପଞ୍ଚିସିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୁକାମୋ ଅହୋସି।

ସୋ ଏକଦିୱସଂ କପ୍ପକଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ''ଯଦା ମେ, ସମ୍ମ, ସିରସ୍ମିଂ ପଲିତଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟାସି, ତଦା ମେ ଆରୋଚେୟ୍ୟାସୀ''ତି ଆହ। କପ୍ପକୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ପଲିତଂ ଦିସ୍ୱା ଆରୋଚେତ୍ୱା ''ତେନ ହି ନଂ, ସମ୍ମ କପ୍ପକ, ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ମମ ହତ୍ଥେ ପତିଟ୍ଠପେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ସୁୱଣ୍ଣସଣ୍ଡାସେନ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ହତ୍ଥେ ଠପେସି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ''ଜରାଯ ମେ ସରୀରଂ ଅଭିଭୂତ''ନ୍ତି ଭୀତୋ ତଂ ପଲିତଂ ଗହେତ୍ୱାୱ ପାସାଦା ଓତରିତ୍ୱା ମହାଜନସ୍ସ ଦସ୍ସନଟ୍ଠାନେ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ରାଜପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ସେନାପତିପ୍ପମୁଖାନି ଅସୀତିଅମଚ୍ଚସହସ୍ସାନି ପୁରୋହିତପ୍ପମୁଖାନି ସଟ୍ଠିବ୍ରାହ୍ମଣସହସ୍ସାନି ଅଞ୍ଞେ ଚ ରଟ୍ଠିକଜାନପଦନେଗମାଦଯୋ ବହୂ ଜନେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ''ସିରସ୍ମିଂ ମେ ପଲିତଂ ଜାତଂ, ଅହଂ ମହଲ୍ଲକୋସ୍ମି, ମମ ପବ୍ବଜିତଭାୱଂ ଜାନାଥା''ତି ୱତ୍ୱା ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୧୯୫।

''ଆମନ୍ତଯାମି ନିଗମଂ, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚେ ପରିସ୍ସଜେ;

ସିରସ୍ମିଂ ପଲିତଂ ଜାତଂ, ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଦାନି ରୋଚହ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଆମନ୍ତଯାମୀତି ଜାନାପେମି। ରୋଚହନ୍ତି ''ରୋଚେମି ଅହଂ, ତସ୍ସ ମେ, ଭୋନ୍ତୋ! ପବ୍ବଜିତଭାୱଂ ଜାନାଥା''ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ତେସୁ ଏକୋ ୱିସାରଦପ୍ପତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୯୬।

''ଅଭୁଂ ମେ କଥଂ ନୁ ଭଣସି, ସଲ୍ଲଂ ମେ ଦେୱ ଉରସି କପ୍ପେସି;

ସତ୍ତସତା ତେ ଭରିଯା, କଥଂ ନୁ ତେ ତା ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ଅଭୁନ୍ତି ଅୱଡ୍ଢିଂ। ଉରସି କପ୍ପେସୀତି ଉରସ୍ମିଂ ସୁନିସିତଧୋତସତ୍ତିଂ ଚାରେସି। ସତ୍ତସତାତି ସମଜାତିକା ଖତ୍ତିଯକଞ୍ଞା ସନ୍ଧାଯେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କଥଂ ନୁ ତେ ତା ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀତି ତା ତୱ ଭରିଯା ତଯି ପବ୍ବଜିତେ ଅନାଥା ନିପ୍ପଚ୍ଚଯା କଥଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ଏତା ଅନାଥା କତ୍ୱା ତୁମ୍ହାକଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ନାମ ନ ଯୁତ୍ତାତି।

ତତୋ ମହାସତ୍ତୋ ତତିଯଂ ଗାଥମାହ –

୧୯୭।

''ପଞ୍ଞାଯିହିନ୍ତି ଏତା, ଦହରା ଅଞ୍ଞମ୍ପି ତା ଗମିସ୍ସନ୍ତି;

ସଗ୍ଗଞ୍ଚ ପତ୍ଥଯାନୋ, ତେନ ଅହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞାଯିହିନ୍ତୀତି ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମେନ ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସନ୍ତି। ଅହଂ ଏତାସଂ କିଂ ହୋମି, ସବ୍ବାପେତା ଦହରା, ଯୋ ଅଞ୍ଞୋ ରାଜା ଭୱିସ୍ସତି, ତଂ ଏତା ଗମିସ୍ସନ୍ତୀତି।

ଅମଚ୍ଚାଦଯୋ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପଟିୱଚନଂ ଦାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ତସ୍ସ ମାତୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ସା ତୁରିତତୁରିତା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ''ସଚ୍ଚଂ କିର ତ୍ୱଂ, ତାତ, ପବ୍ବଜିତୁକାମୋସୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୧୯୮।

''ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ମେ ଆସି ସୁତସୋମ, ଯସ୍ସ ତେ ହୋମହଂ ମାତା;

ଯଂ ମେ ୱିଲପନ୍ତିଯା, ଅନପେକ୍ଖୋ ପବ୍ବଜସି ଦେୱ।

୧୯୯।

‘‘ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ମେ ଆସି ସୁତସୋମ, ଯଂ ତଂ ଅହଂ ୱିଜାଯିସ୍ସଂ;

ଯଂ ମେ ୱିଲପନ୍ତିଯା, ଅନପେକ୍ଖୋ ପବ୍ବଜସି ଦେୱା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧନ୍ତି ଯଂ ଏତଂ ମଯା ଲଭନ୍ତିଯା ପୁତ୍ତଂ ଜମ୍ମଂ ଲଦ୍ଧଂ ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ। ଯଂ ମେତି ଯେନ କାରଣେନ ମଯି ନାନପ୍ପକାରକଂ ୱିପଲନ୍ତିଯା ତ୍ୱଂ ପବ୍ବଜିତୁଂ ଇଚ୍ଛସି, ତେନ କାରଣେନ ତାଦିସସ୍ସ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଲଭନଂ ମମ ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ନାମାତି।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ଏୱଂ ପରିଦେୱମାନାଯପି ମାତରା ସଦ୍ଧିଂ କିଞ୍ଚି ନ କଥେସି। ସା ରୋଦିତ୍ୱା କନ୍ଦିତ୍ୱା ସଯମେୱ ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥସ୍ସ ପିତୁ ଆରୋଚେସୁଂ। ସୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଏକଂ ତାୱ ଗାଥମାହ –

୨୦୦।

‘‘କୋ ନାମେସୋ ଧମ୍ମୋ, ସୁତସୋମ କା ଚ ନାମ ପବ୍ବଜା;

ଯଂ ନୋ ଅମ୍ହେ ଜିଣ୍ଣେ, ଅନପେକ୍ଖୋ ପବ୍ବଜସି ଦେୱା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଯଂ ନୋ ଅମ୍ହେତି ଯଂ ତ୍ୱଂ ଅମ୍ହାକଂ ପୁତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅମ୍ହେ ଜିଣ୍ଣେ ପଟିଜଗ୍ଗିତବ୍ବକାଲେ ଅପ୍ପଟିଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ପପାତେ ସିଲଂ ପୱଟ୍ଟେନ୍ତୋ ୱିଯ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଅନପେକ୍ଖୋ ପବ୍ବଜସି, ତେନ ତଂ ୱଦାମି କୋ ନାମେସୋ ତୱ ଧମ୍ମୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ଅଥ ନଂ ପିତା, ‘‘ତାତ ସୁତସୋମ, ସଚେପି ତେ ମାତାପିତୂସୁ ସିନେହୋ ନତ୍ଥି, ପୁତ୍ତଧୀତରୋ ତେ ବହୂ ତରୁଣା, ତଯା ୱିନା ୱତ୍ତିତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି, ତେସଂ ୱୁଡ୍ଢିପ୍ପତ୍ତକାଲେ ପବ୍ବଜିସ୍ସସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ସତ୍ତମଂ ଗାଥମାହ –

୨୦୧।

‘‘ପୁତ୍ତାପି ତୁଯ୍ହଂ ବହୱୋ, ଦହରା ଅପ୍ପତ୍ତଯୋବ୍ବନା;

ମଞ୍ଜୂ ତେପିତଂ ଅପସ୍ସନ୍ତା, ମଞ୍ଞେ ଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ମଞ୍ଜୂତି ମଧୁରୱଚନା। ନିଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ନିଗଚ୍ଛିସ୍ସନ୍ତି କାଯିକଚେତସିକଦୁକ୍ଖଂ ପଟିଲଭିସ୍ସନ୍ତୀତି ମଞ୍ଞାମି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୦୨।

‘‘ପୁତ୍ତେହି ଚ ମେ ଏତେହି, ଦହରେହି ଅପ୍ପତ୍ତଯୋବ୍ବନେହି;

ମଞ୍ଜୂହି ସବ୍ବେହିପି ତୁମ୍ହେହି, ଚିରମ୍ପି ଠତ୍ୱା ୱିନାସଭାୱୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସବ୍ବେହିପି ତୁମ୍ହେହୀତି, ତାତ, ନ କେୱଲଂ ପୁତ୍ତେହେୱ, ଅଥ ଖୋ ତୁମ୍ହେହିପି ଅଞ୍ଞେହିପି ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେହି ଚିରଂ ଠତ୍ୱାପି ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ଠତ୍ୱାପି ୱିନାସଭାୱୋୱ ନିଯତୋ। ସକଲସ୍ମିମ୍ପି ହି ଲୋକସନ୍ନିୱାସେ ଏକସଙ୍ଖାରୋପି ନିଚ୍ଚୋ ନାମ ନତ୍ଥୀତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ପିତୁ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେସି। ସୋ ତସ୍ସ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ସତ୍ତସତାନଂ ଭରିଯାନଂ ଆରୋଚଯିଂସୁ। ତା ଚ

ପାସାଦା ଓରୁୟ୍ହ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗୋପ୍ଫକେସୁ ଗହେତ୍ୱା ପରିଦେୱମାନା ଗାଥମାହଂସୁ –

୨୦୩।

‘‘ଛିନ୍ନଂ ନୁ ତୁୟ୍ହଂ ହଦୟଂ, ଅଦୁ ତେ କରୁଣା ଚ ନତ୍ଥି ଅମ୍ହେସୁ;

ୟଂ ନୋ ୱିକନ୍ଦନ୍ତିୟୋ, ଅନପେକ୍ଖୋ ପବ୍ବଜସି ଦେୱା’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ସାମି ସୁତସୋମ, ଅମ୍ହେ ୱିଧୱା କତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅପ୍ପମତ୍ତକସ୍ସପି ସିନେହସ୍ସ ଅଭାୱେନ ତୱ ହଦୟଂ ଅମ୍ହେସୁ ଛିନ୍ନଂ ନୁ, ଉଦାହୁ କରୁଣାୟ ଅଭାୱେନ କାରୁଞ୍ଞଂ ୱା ନତ୍ଥି, ୟଂ ନୋ ଏୱଂ ୱିକନ୍ଦନ୍ତିୟୋ ପହାୟ ପବ୍ବଜସୀତି।

ମହାସତ୍ତୋ ତାସଂ ପାଦମୂଲେ ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ପରିଦେୱମାନାନଂ ପରିଦେୱନସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୨୦୪।

‘‘ନ ଚ ମୟ୍ହଂ ଛିନ୍ନଂ ହଦୟଂ, ଅତ୍ଥି କରୁଣାପି ମୟ୍ହଂ ତୁମ୍ହେସୁ;

ସଗ୍ଗଞ୍ଚ ପତ୍ଥୟାନୋ, ତେନ ଅହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସଗ୍ଗଞ୍ଚାତି ଅହଂ ସଗ୍ଗଞ୍ଚ ପତ୍ଥୟନ୍ତୋ ୟସ୍ମା ଅୟଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ନାମ ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ୱଣ୍ଣିତା, ତସ୍ମା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, ତୁମ୍ହେ ମା ଚିନ୍ତୟିତ୍ଥାତି ତା ଅସ୍ସାସେସି।

ଅଥସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିୟା ଆରୋଚେସୁଂ। ସା ଗରୁଭାରା ପରିପୁଣ୍ଣଗବ୍ଭାପି ସମାନା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ତିସ୍ସୋ ଗାଥାୟୋ ଅଭାସି –

୨୦୫।

‘‘ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ମେ ଆସି ସୁତସୋମ, ୟସ୍ସ ତେ ଅହଂ ଭରିୟା;

ୟଂ ମେ ୱିଲପନ୍ତିୟା, ଅନପେକ୍ଖୋ ପବ୍ବଜସି ଦେୱ।

୨୦୬।

‘‘ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ମେ ଆସି ସୁତସୋମ, ୟସ୍ସ ତେ ଅହଂ ଭରିୟା;

ୟଂ ମେ କୁଚ୍ଛିପଟିସନ୍ଧିଂ, ଅନପେକ୍ଖୋ ପବ୍ବଜସି ଦେୱ।

୨୦୭।

‘‘ପରିପକ୍କୋ ମେ ଗବ୍ଭୋ, କୁଚ୍ଛିଗତୋ ୟାୱ ନଂ ୱିଜାୟାମି;

ମାହଂ ଏକା ୱିଧୱା, ପଚ୍ଛା ଦୁକ୍ଖାନି ଅଦ୍ଦକ୍ଖି’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ୟଂ ମେତି ୟସ୍ମା ମମ ୱିଲପନ୍ତିୟା ତ୍ୱଂ ଅନପେକ୍ଖୋ ପବ୍ବଜସି, ତସ୍ମା ୟଂ ମୟା ତୱ ସନ୍ତିକା ଅଗ୍ଗମହେସିଟ୍ଠାନଂ ଲଦ୍ଧଂ, ତଂ ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧମେୱ ଆସି। ଦୁତିୟଗାଥାୟ ୟସ୍ମା ମଂ ତ୍ୱଂ କୁଚ୍ଛିପଟିସନ୍ଧିଂ ପହାୟ ଅନପେକ୍ଖୋ ପବ୍ବଜସି, ତସ୍ମା ୟଂ ମୟା ତୱ ଭରିୟତ୍ତଂ ଲଦ୍ଧଂ, ତଂ ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ ମେତି ଅତ୍ଥୋ। ୟାୱ ନନ୍ତି ୟାୱାହଂ ତଂ ଗବ୍ଭଂ ୱିଜାୟାମି, ତାୱ ଅଧିୱାସେହୀତି।

ତତୋ ମହାସତ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୦୮।

''ପରିପକ୍କୋ ତେ ଗବ୍ଭୋ, କୁଚ୍ଛିଗତୋ ଇଘଂ ତ୍ୱଂ ୱିଜାଯସ୍ସୁ;

ପୁତ୍ତଂ ଅନୋମୱଣ୍ଣଂ, ତଂ ହିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ପୁତ୍ତନ୍ତି, ଭଦ୍ଦେ, ତୱ ଗବ୍ଭୋ ପରିପକ୍କୋତି ଜାନାମି, ତ୍ୱଂ ପନ ୱିଜାଯମାନା ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାଯିସ୍ସସି, ନ ଧୀତରଂ, ସା ତ୍ୱଂ ସୋତ୍ଥିନା ୱିଜାଯସ୍ସୁ ପୁତ୍ତଂ, ଅହଂ ପନ ସଦ୍ଧିଂ ତଯା ତଂ ପୁତ୍ତଂ ହିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମିଯେୱାତି।

ସା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ସୋକଂ ସନ୍ଧାରେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୀ ''ଇତୋ ଦାନି ପଟ୍ଠାଯ, ଦେୱ, ଅମ୍ହାକଂ ସିରୀ ନାମ ନତ୍ଥୀ''ତି ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ହଦଯଂ ଧାରଯମାନା ଅସ୍ସୂନି ମୁଞ୍ଚନ୍ତୀ ମହାସଦ୍ଦେନ ପରିଦେୱି। ଅଥ ନଂ ସମସ୍ସାସେନ୍ତୋ ମହାସତ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୦୯।

''ମା ତ୍ୱଂ ଚନ୍ଦେ ରୁଦି, ମା ସୋଚି ୱନତିମିରମତ୍ତକ୍ଖି;

ଆରୋହ ୱରପାସାଦଂ, ଅନପେକ୍ଖୋ ଅହଂ ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ମା ତ୍ୱଂ ଚନ୍ଦେ ରୁଦୀତି, ଭଦ୍ଦେ ଚନ୍ଦାଦେୱି, ତ୍ୱଂ ମା ରୋଦି ମା ସୋଚି। ୱନତିମିରମତ୍ତକ୍ଖୀତି ଗିରିକଣ୍ଣିକପୁପ୍ଫସମାନନେତ୍ତେ। ପାଠଇଯଂ ପନ ''କୋୱିଳାରତମ୍ବକ୍ଖୀ''ତି ଲିଖିତଂ, ତସ୍ସା କୋୱିଳାରପୁପ୍ଫଂ ୱିଯ ତମ୍ବନେତ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ।

ସା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୀ ପାସାଦଂ ଆରୁଯ୍ହ ରୋଦମାନା ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଜେଟ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଦିସ୍ୱା ''କିଂ ନୁ ଖୋ ମେ ମାତା ରୋଦନ୍ତୀ ନିସିନ୍ନା''ତି ତଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୧୦।

''କୋ ତଂ ଅମ୍ମ କୋପେସି, କିଂ ରୋଦସି ପେକ୍ଖସି ଚ ମଂ ବାଳ୍ହଂ;

କଂ ଅୱଜ୍ଝଂ ଘାତେମି, ଞାତୀନଂ ଉଦିକ୍ଖମାନାନ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ କୋପେସୀତି, ଅମ୍ମ! କୋ ନାମ ତଂ କୋପେସି, କୋ ତେ ଅପ୍ପିଯଂ ଅକାସି। ପେକ୍ଖସି ଚାତି ମଂ ବାଳ୍ହଂ ପେକ୍ଖନ୍ତୀ କିଂକାରଣା ରୋଦସୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। କଂ ଅୱଜ୍ଝଂ ଘାତେମୀତି ଅଘାତେତବ୍ବମ୍ପି କଂ ଘାତେମି ଅତ୍ତନୋ ଞାତୀନଂ ଉଦିକ୍ଖମାନାନଞ୍ଞେୱ, ଅକ୍ଖାହି ମେତି ପୁଚ୍ଛତି।

ତତୋ ଦେୱୀ ଗାଥମାହ –

୨୧୧।

''ନ ହି ସୋ ସକ୍କା ହନ୍ତୁଂ, ୱିଜିତାୱୀ ଯୋ ମଂ ତାତ କୋପେସି;

ପିତା ତେ ମଂ ତାତ ଅୱଚ, ଅନପେକ୍ଖୋ ଅହଂ ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ୱିଜିତାୱୀତି, ତାତ, ଯୋ ମଂ ଇମିସ୍ସା ପଥୱିଯା ୱିଜିତାୱୀ କୋପେସି, ଅପ୍ପିଯସମୁଦାଚାରେନ ମେ ହଦଯେ କୋପଞ୍ଚ ସୋକଞ୍ଚ ପୱେସେସି, ସୋ ତଯା ହନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କା, ମଞ୍ଚ, ତାତ, ତୱ ପିତା ''ଅହଂ ରଜ୍ଜସିରିଞ୍ଚ ତଞ୍ଚ ପହାଯ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି ଅୱଚ, ଇଦଂ ମେ ରୋଦନକାରଣନ୍ତି।

ସୋ ତସ୍ସା ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ମ! କିଂ ନାମ ତ୍ୱଂ କଥେସି, ନନୁ ଏୱଂ ସନ୍ତେ ମୟଂ ଅନାଥା ନାମ ଭୱିସ୍ସାମା’’ତି ପରିଦେୱନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୧୨।

‘‘ୟୋହଂ ପୁବ୍ବେ ନିୟ୍ୟାମି, ଉୟ୍ୟାନଂ ମତ୍ତକୁଞ୍ଜରେ ଚ ୟୋଧେମି;

ସୁତସୋମେ ପବ୍ବଜିତେ, କଥଂ ନୁ ଦାନି କରିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ୟୋ ଅହଂ ପୁବ୍ବେ ଚତୁଆଜଞ୍ଞୟୁତ୍ତଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତଂ ରଥଂ ଅଭିରୁୟ୍ହ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛାମି, ମତ୍ତକୁଞ୍ଜରେ ଚ ୟୋଧେମି, ଅଞ୍ଞେହି ଚ ଅସ୍ସକୀଳାଦୀହି କୀଳାମି, ସ୍ୱାହଂ ଇଦାନି ସୁତସୋମେ ପବ୍ବଜିତେ କଥଂ କରିସ୍ସାମୀତି?

ଅଥସ୍ସ କନିଟ୍ଠଭାତା ସତ୍ତୱସ୍ସିକୋ ତେ ଉଭୋପି ରୋଦନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ମାତରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା, ‘‘ଅମ୍ମ! କିଂକାରଣା ତୁମ୍ହେ ରୋଦଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ତେନ ହି ମା ରୋଦଥ, ଅହଂ ତାତସ୍ସ ପବ୍ବଜିତୁଂ ନ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଉଭୋପି ତେ ଅସ୍ସାସେତ୍ୱା ଧାତିୟା ସଦ୍ଧିଂ ପାସାଦା ଓରୁୟ୍ହ ପିତୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ‘‘ତାତ, ତ୍ୱଂ କିର ଅମ୍ହେ ଅକାମକେ ପହାୟ ‘ପବ୍ବଜାମୀ’ତି ୱଦସି, ଅହଂ ତେ ପବ୍ବଜିତୁଂ ନ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ପିତରଂ ଗୀୱାୟ ଦଳ୍ହଂ ଗହେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୨୧୩।

‘‘ମାତୁଞ୍ଚ ମେ ରୁଦନ୍ତ୍ୟା, ଜେଟ୍ଠସ୍ସ ଚ ଭାତୁନୋ ଅକାମସ୍ସ;

ହତ୍ଥେପି ତେ ଗହେସ୍ସଂ, ନ ହି ଗଚ୍ଛସି ନୋ ଅକାମାନ’’ନ୍ତି।

ମହାସତ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅୟଂ ମେ ପରିପନ୍ଥଂ କରୋତି, କେନ ନୁ ଖୋ ନଂ ଉପାୟେନ ପଟିକ୍କମାପେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି। ତତୋ ଧାତିଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା, ‘‘ଅମ୍ମ! ଧାତି ହନ୍ଦିମଂ ମଣିକ୍ଖନ୍ଧପିଳନ୍ଧନଂ, ତୱେସୋ ହୋତୁ ହତ୍ଥେ, ପୁତ୍ତଂ ଅପନେହି, ମା ମେ ଅନ୍ତରାୟଂ କରୀ’’ତି ସୟଂ ପୁତ୍ତଂ ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ୱା ଅପନେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ତସ୍ସା ଲଞ୍ଜଂ ପଟିଜାନେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୨୧୪।

‘‘ଉଟ୍ଠେହି ତ୍ୱଂ ଧାତି, ଇମଂ କୁମାରଂ ରମେହି ଅଞ୍ଞତ୍ଥ;

ମା ମେ ପରିପନ୍ଥମକାସି, ସଗ୍ଗଂ ମମ ପତ୍ଥୟାନସ୍ସା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଇମଂ କୁମାରନ୍ତି, ଅମ୍ମ! ଧାତି ତ୍ୱଂ ଉଟ୍ଠେହି, ଇମଂ କୁମାରଂ ଅପନେତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଇମଂ ମଣିଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ନଂ ଅଭିରମେହୀତି।

ସା ଲଞ୍ଜଂ ଲଭିତ୍ୱା କୁମାରଂ ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଆଦାୟ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିଦେୱମାନା ଗାଥମାହ –

୨୧୫।

‘‘ୟଂ ନୂନିମଂ ଦଦେୟ୍ୟଂ ପଭଙ୍କରଂ, କୋ ନୁ ମେ ଇମିନାତ୍ଥୋ;

ସୁତସୋମେ ପବ୍ବଜିତେ, କିଂ ନୁ ମେନଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ୟଂ ନୂନ ଅହଂ ଇମଂ ଲଞ୍ଜତ୍ଥାୟ ଗହିତଂ ପଭଙ୍କରଂ ସୁପ୍ପଭାସଂ ମଣିଂ ଦଦେୟ୍ୟଂ, କୋ ନୁ ମୟ୍ହଂ ସୁତସୋମନରିନ୍ଦେ ପବ୍ବଜିତେ ଇମିନା ଅତ୍ଥୋ, କିଂ ନୁ ମେନଂ କରିସ୍ସାମି, ଅହଂ ତସ୍ମିଂ ପବ୍ବଜିତେ ଇମଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ଲଭନ୍ତୀପି ଚ କିଂ ନୁ ଖୋ ଏତଂ କରିସ୍ସାମି, ପସ୍ସଥ ମେ କମ୍ମନ୍ତି।

ତତୋ ମହାସେନଗୁତ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅଯଂ ରାଜା ‘‘ଗେହେ ମେ ଧନଂ ମନ୍ଦ’ନ୍ତି ସଞ୍ଞଂ କରୋତି ମଞ୍ଞେ, ବହୁଭାୱମସ୍ସ କଥେସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ଉଟ୍ଠାଯ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୨୧୬।

‘‘କୋସୋ ଚ ତୁଯ୍ହଂ ୱିପୁଲୋ, କୋଟ୍ଠାଗାରଞ୍ଚ ତୁଯ୍ହଂ ପରିପୂରଂ;

ପଥୱୀ ଚ ତୁଯ୍ହଂ ୱିଜିତା, ରମସ୍ସୁ ମା ପବ୍ବଜି ଦେୱା’’ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୧୭।

‘‘କୋସୋ ଚ ମଯ୍ହଂ ୱିପୁଲୋ, କୋଟ୍ଠାଗାରଞ୍ଚ ମଯ୍ହଂ ପରିପୂରଂ;

ପଥୱୀ ଚ ମଯ୍ହଂ ୱିଜିତା, ତଂ ହିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଅପଗତେ କୁଲୱଡ୍ଢନସେଟ୍ଠି ନାମ ଉଟ୍ଠାଯ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୨୧୮।

‘‘ମଯ୍ହମ୍ପି ଧନଂ ପହୂତଂ, ସଙ୍ଖ୍ୟାତୁଂ ନୋପି ଦେୱ ସକ୍କୋମି;

ତଂ ତେ ଦଦାମି ସବ୍ବମ୍ପି, ରମସ୍ସୁ ମା ପବ୍ବଜି ଦେୱା’’ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୧୯।

‘‘ଜାନାମି ଧନଂ ପହୂତଂ, କୁଲୱଡ୍ଢନ ପୂଜିତୋ ତଯା ଚସ୍ମି;

ସଗ୍ଗଞ୍ଚ ପତ୍ଥଯାନୋ, ତେନ ଅହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା କୁଲୱଡ୍ଢନେ ଅପଗତେ ମହାସତ୍ତୋ ସୋମଦତ୍ତଂ କନିଟ୍ଠଭାତରଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା, ‘‘ତାତ, ଅହଂ ପଞ୍ଜରପକ୍ଖିତ୍ତୋ ୱନକୁକ୍କୁଟୋ ୱିଯ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ, ମଂ ଘରାୱାସେ ଅନଭିରତି ଅଭିଭୱତି, ଅଜ୍ଜେୱ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, ତ୍ୱଂ ଇମଂ ରଜ୍ଜଂ ପଟିପଜ୍ଜା’’ତି ରଜ୍ଜଂ ନିଯ୍ୟାଦେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୨୦।

‘‘ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋସ୍ମି ବାଳ୍ହଂ, ଅରତି ମଂ ସୋମଦତ୍ତ ଆୱିସତି;

ବହୁକାପି ମେ ଅନ୍ତରାଯା, ଅଜ୍ଜେୱାହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସୋପି ପବ୍ବଜିତୁକାମୋ ତଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ଇତରଂ ଗାଥମାହ –

୨୨୧।

‘‘ଇଦଞ୍ଚ ତୁଯ୍ହଂ ରୁଚିତଂ, ସୁତସୋମ ଅଜ୍ଜେୱ ଦାନି ତ୍ୱଂ ପବ୍ବଜ;

ଅହମ୍ପି ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, ନ ଉସ୍ସହେ ତଯା ୱିନା ଅହଂ ଠାତୁ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ନଂ ସୋ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉପଡ୍ଢଂ ଗାଥମାହ –

୨୨୨।

‘‘ନ ହି ସକ୍କା ପବ୍ବଜିତୁଂ, ନଗରେ ନ ହି ପଚ୍ଚତି ଜନପଦେ ଚା’’ତି।

ତତ୍ଥ ନ ହି ପଚ୍ଚତୀତି ଇଦାନେୱ ତାୱ ମମ ପବ୍ବଜ୍ଜାଧିପ୍ପାଯଂ ସୁତ୍ୱାୱ ଇମସ୍ମିଂ ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନିକେ ସୁଦସ୍ସନନଗରେ ଚ ସକଲଜନପଦେ ଚ ନ ପଚ୍ଚତି, କୋଚି ଉଦ୍ଧନେ ଅଗ୍ଗିଂ ନ ଜାଲେତି, ଅମ୍ହେସୁ ପନ ଦ୍ୱୀସୁ ପବ୍ବଜିତେସୁ ଅନାଥାୱ ରଟ୍ଠୱାସିନୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ତସ୍ମା ନ ହି ସକ୍କା ତଯା ପବ୍ବଜିତୁଂ, ଅହମେୱ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାଜନୋ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ପରିଦେୱନ୍ତୋ ଉପଡ୍ଢଗାଥମାହ –

‘‘ସୁତସୋମେ ପବ୍ବଜିତେ, କଥଂ ନୁ ଦାନି କରିସ୍ସାମା’’ତି।

ତତୋ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଅଲଂ ମା ସୋଚଯିତ୍ଥ, ଅହଂ ଚିରମ୍ପି ଠତ୍ୱା ତୁମ୍ହେହି ୱିନା ଭୱିସ୍ସାମି, ଉପ୍ପନ୍ନସଙ୍ଖାରୋ ହି ନିଚ୍ଚୋ ନାମ ନତ୍ଥୀ’’ତି ମହାଜନସ୍ସ ଧମ୍ମଂ କଥେନ୍ତୋ ଆହ –

୨୨୩।

‘‘ଉପନୀଯତିଦଂ ମଞ୍ଞେ, ପରିତ୍ତଂ ଉଦକଂୱ ଚଙ୍କୱାରମ୍ହି;

ଏୱଂ ସୁପରିତ୍ତକେ ଜୀୱିତେ, ନ ଚ ପମଜ୍ଜିତୁଂ କାଲୋ।

୨୨୪।

‘‘ଉପନୀଯତିଦଂ ମଞ୍ଞେ, ପରିତ୍ତଂ ଉଦକଂୱ ଚଙ୍କୱାରମ୍ହି;

ଏୱଂ ସୁପରିତ୍ତକେ ଜୀୱିତେ, ଅନ୍ଧବାଲା ପମଜ୍ଜନ୍ତି।

୨୨୫।

‘‘ତେ ୱଡ୍ଢଯନ୍ତି ନିରଯଂ, ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଞ୍ଚ ପେତ୍ତିୱିସଯଞ୍ଚ;

ତଣ୍ହାଯ ବନ୍ଧନବଦ୍ଧା, ୱଡ୍ଢେନ୍ତି ଅସୁରକାଯ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଉପନୀଯତିଦଂ ମଞ୍ଞେତି, ତାତ, ‘‘ଇଦଂ ଜୀୱିତଂ ଉପନୀଯତୀ’’ତି ଅହଂ ମଞ୍ଞାମି। ଅଞ୍ଞେସୁ ସୁତ୍ତେସୁ ଉପସଂହରଣତ୍ଥୋ ଉପନିଯ୍ୟନତ୍ଥୋ, ଇଧ ପନ ପରିଯାଦାନତ୍ଥୋ। ତସ୍ମା ଯଥା ପରିତ୍ତଂ ଉଦକଂ ରଜକାନଂ ଖାରଚଙ୍କୱାରେ ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ସୀଘଂ ପରିଯାଦିଯତି, ତଥା ଜୀୱିତମ୍ପି। ଏୱଂ ସୁପରିତ୍ତକେ ଜୀୱିତେ ତଂ ପରିତ୍ତକଂ ଆଯୁସଙ୍ଖାରଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତାନଂ ସତ୍ତାନଂ ନ ପୁଞ୍ଞକିରିଯାଯ ପମଜ୍ଜିତୁଂ କାଲୋ, ଅପ୍ପମାଦୋୱ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଯମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ। ଅନ୍ଧବାଲା ପମଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଅଜରାମରା ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ଗୂଥକଲଲେ ସୂକରା ୱିଯ ହୁତ୍ୱା କାମପଙ୍କେ ନିମୁଜ୍ଜନ୍ତା ପମଜ୍ଜନ୍ତି। ଅସୁରକାଯନ୍ତି କାଳକଞ୍ଜିକଅସୁରଯୋନିଞ୍ଚ ୱଡ୍ଢେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ମହାଜନସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ପୁପ୍ଫକଂ ନାମ ପାସାଦଂ ଆରୁଯ୍ହ ସତ୍ତମାଯ ଭୂମିଯା ଠିତୋ ଖଗ୍ଗେନ ଚୂଳଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ କିଞ୍ଚି ନ ହୋମି, ଅତ୍ତନୋ ରାଜାନଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ସୱେଠନଂ ଚୂଳଂ ମହାଜନସ୍ସ ଅନ୍ତରେ ଖିପି। ତଂ ଗହେତ୍ୱା ମହାଜନୋ ଭୂମିଯଂ ପରିୱଟ୍ଟେନ୍ତୋ

ପରିଓ୍ୱଟ୍ଟେନ୍ତୋ ପରିଦେଓ୍ୱି। ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ମହନ୍ତଂ ରଜଗ୍ଗଂ ଉଟ୍ଠହି। ପଟିକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତଜନୋ ତଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ରଞ୍ଞୋ ଚୂଳଅଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ସଓ୍ୱେଠନା ଚୂଳଆ ମହାଜନସ୍ସ ଅନ୍ତରେ ଖିତ୍ତା ଭଓ୍ୱିସ୍ସତି, ତେନାଯଂ ପାସାଦସ୍ସ ଅଓ୍ୱିଦୂରେ ରଜଓ୍ୱଟ୍ଟି ଉଗ୍ଗତା’’ତି ପରିଦେଓ୍ୱନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୨୬।

‘‘ଉହଞ୍ଞତେ ରଜଗ୍ଗଂ ଅଓ୍ୱିଦୂରେ, ପୁଦ୍ଦକମ୍ହି ଚ ପାସାଦେ;

ମଞ୍ଞେ ନୋ କେସା ଛିନ୍ନା, ଯସସ୍ସିନୋ ଧମ୍ମରାଜସ୍ସା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଉହଞ୍ଞତେତି ଉଟ୍ଠହତି। ରଜଗ୍ଗନ୍ତି ରଜକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଅଓ୍ୱିଦୂରେତି ଇତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଅଓ୍ୱିଦୂରେ। ପୁଦ୍ଦକମ୍ହୀତି ପୁଦ୍ଦକପାସାଦସ୍ସ ସମୀପେ। ମଞ୍ଞେ ନୋତି ଅମ୍ହାକଂ ଧମ୍ମରାଜସ୍ସ କେସା ଛିନ୍ନା ଭଓ୍ୱିସ୍ସନ୍ତୀତି ମଞ୍ଞାମ।

ମହାସତ୍ତୋ ପରିଚାରିକଂ ପେସେତ୍ୱା ପଦ୍ଦଜିତପରିକ୍ଖାରେ ଆହରାପେତ୍ୱା କପ୍ପକେନ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରାପେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କାରଂ ସଯନପିଟ୍ଠେ ପାତେତ୍ୱା ରତ୍ତପଟାନଂ ଦସାନି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ତାନି କାସାଯାନି ନିଓ୍ୱାସେତ୍ୱା ମତ୍ତିକାପତ୍ତଂ ଓ୍ୱାମଅଂସକୂଟେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା କତ୍ତରଦଣ୍ଡଂ ଆଦାଯ ମହାତଲେ ଅପରାପରଂ ଚଙ୍କମିତ୍ୱା ପାସାଦା ଓତରିତ୍ୱା ଅନ୍ତରଓ୍ୱୀଥିଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ପନ ନଂ ନ କୋଚି ସଞ୍ଜାନି। ଅଥସ୍ସ ସତ୍ତସତା ଖତ୍ତିଯକଞ୍ଞା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ତଂ ଅଦିସ୍ୱା ଆଭରଣଭଣ୍ଡମେଓ୍ୱ ଦିସ୍ୱା ଓତରିତ୍ୱା ଅଓ୍ୱସେସାନଂ ସୋଳସସହସ୍ସାନଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ପିଯସାମିକୋ ସୁତସୋମମହିସ୍ସରୋ ପଦ୍ଦଜିତୋ’’ତି ମହାସଦ୍ଦେନ ପରିଦେଓ୍ୱମାନାଓ୍ୱ ବହି ନିକ୍ଖମିଂସୁ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ମହାଜନୋ ତସ୍ସ ପଦ୍ଦଜିତଭାଓ୍ୱଂ ଅଞ୍ଞାସି, ସକଲନଗରଂ ସଙ୍ଖୁଭିତ୍ୱା ‘‘ରାଜା କିର ନୋ ପଦ୍ଦଜିତୋ’’ତି ରାଜଦ୍ୱାରେ ସନ୍ନିପତି, ମହାଜନୋ ‘‘ଇଧ ରାଜା ଭଓ୍ୱିସ୍ସତି, ଏତ୍ଥ ଭଓ୍ୱିସ୍ସତୀ’’ତି ପାସାଦାଦୀନି ରଞ୍ଞୋ ପରିଭୋଗଟ୍ଠାନାନି ଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଅଦିସ୍ୱା –

୨୨୭।

‘‘ଅଯମସ୍ସ ପାସାଦୋ, ସୋଓ୍ୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫମାଲ୍ୟଓ୍ୱୀତିକିଣ୍ଣୋ;

ଯହିମନୁଓ୍ୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଇତ୍ଥାଗାରେହି।

୨୨୮।

‘‘ଅଯମସ୍ସ ପାସାଦୋ, ସୋଓ୍ୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫମାଲ୍ୟଓ୍ୱୀତିକିଣ୍ଣୋ;

ଯହିମନୁଓ୍ୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଞାତିସଙ୍ଘେନ।

୨୨୯।

‘‘ଇଦମସ୍ସ କୂଟାଗାରଂ, ସୋଓ୍ୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫମାଲ୍ୟଓ୍ୱୀତିକିଣ୍ଣଂ;

ଯହିମନୁଓ୍ୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଇତ୍ଥାଗାରେହି।

୨୩୦।

‘‘ଇଦମସ୍ସ କୂଟାଗାରଂ, ସୋଓ୍ୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫମାଲ୍ୟଓ୍ୱୀତିକିଣ୍ଣଂ;

ଯହିମନୁଓ୍ୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଞାତିସଙ୍ଘେନ।

୨୩୧।

‘‘ଅଯମସ୍ସ ଅସୋକୱନିକା, ସୁପୁପ୍ଫିତା ସଵ୍ବକାଲିକା ରମ୍ମା;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଇତ୍ଥାଗାରେହି।

୨୩୨।

‘‘ଅଯମସ୍ସ ଅସୋକୱନିକା, ସୁପୁପ୍ଫିତା ସଵ୍ବକାଲିକା ରମ୍ମା;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଞାତିସଙ୍ଘେନ।

୨୩୩।

‘‘ଇଦମସ୍ସ ଉଯ୍ୟାନଂ, ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ସଵ୍ବକାଲିକଂ ରମ୍ମଂ;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଇତ୍ଥାଗାରେହି।

୨୩୪।

‘‘ଇଦମସ୍ସ ଉଯ୍ୟାନଂ, ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ସଵ୍ବକାଲିକଂ ରମ୍ମଂ;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଞାତିସଙ୍ଘେନ।

୨୩୫।

‘‘ଇଦମସ୍ସ କଣିକାରୱନଂ, ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ସଵ୍ବକାଲିକଂ ରମ୍ମଂ;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଇତ୍ଥାଗାରେହି।

୨୩୬।

‘‘ଇଦମସ୍ସ କଣିକାରୱନଂ, ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ସଵ୍ବକାଲିକଂ ରମ୍ମଂ;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଞାତିସଙ୍ଘେନ।

୨୩୭।

‘‘ଇଦମସ୍ସ ପାଟଲିୱନଂ, ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ସଵ୍ବକାଲିକଂ ରମ୍ମଂ;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଇତ୍ଥାଗାରେହି।

୨୩୮।

‘‘ଇଦମସ୍ସ ପାଟଲିୱନଂ, ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ସଵ୍ବକାଲିକଂ ରମ୍ମଂ;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଞାତିସଙ୍ଘେନ।

୨୩୯।

‘‘ଇଦମସ୍ସ ଅମ୍ବୱନଂ, ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ସବ୍ବକାଲିକଂ ରମ୍ମଂ;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଇତ୍ଥାଗାରେହି।

୨୪୦।

‘‘ଇଦମସ୍ସ ଅମ୍ବୱନଂ, ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ସବ୍ବକାଲିକଂ ରମ୍ମଂ;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଞାତିସଙ୍ଘେନ।

୨୪୧।

‘‘ଅଯମସ୍ସ ପୋକ୍ଖରଣୀ, ସଞ୍ଛନ୍ନା ଅଣ୍ଡଜେହି ୱୀତିକିଣ୍ଣା;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଇତ୍ଥାଗାରେହି।

୨୪୨।

‘‘ଅଯମସ୍ସ ପୋକ୍ଖରଣୀ, ସଞ୍ଛନ୍ନା ଅଣ୍ଡଜେହି ୱୀତିକିଣ୍ଣା;

ଯହିମନୁୱିଚରି ରାଜା, ପରିକିଣ୍ଣୋ ଞାତିସଙ୍ଘେନା’’ତି। –

ଇମାହି ଗାଥାହି ପରିଦେୱନ୍ତୋ ୱିଚରି।

ତତ୍ଥ ୱୀତିକିଣ୍ଣୋତି ସୋୱଣ୍ଣପୁପ୍ଫେହି ଚ ନାନାମାଲ୍ୟେହି ଚ ସମୋକିଣ୍ଣୋ। ପରିକିଣ୍ଣୋତି ପରିୱାରିତୋ। ଇତ୍ଥାଗାରେହୀତି ଦାସିଯୋ ଉପାଦାଯ ଇତ୍ଥିଯୋ ଇତ୍ଥାଗାରା ନାମ। ଞାତିସଙ୍ଘେନାତି ଅମଚ୍ଚାପି ଇଧ ଞାତଯୋ ଏୱ। କୂଟାଗାରନ୍ତି ସତ୍ତରତନୱିଚିତ୍ତୋ ସଯନକୂଟାଗାରଗବ୍ଭୋ। ଅସୋକୱନିକାତି ଅସୋକୱନଭୂମି। ସବ୍ବକାଲିକାତି ସବ୍ବକାଲପରିଭୋଗକ୍ଖମା ନିଚ୍ଚପୁପ୍ଫିତା ୱା। ଉଯ୍ୟାନନ୍ତି ନନ୍ଦନୱନଚିତ୍ତଲତାୱନସଦିସଂ ଉଯ୍ୟାନଂ । ସବ୍ବକାଲିକନ୍ତି ଛସୁପି ଉତୂସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକପୁପ୍ଫଫଲସଞ୍ଛନ୍ନଂ। କଣିକାରୱନାଦୀସୁ ସବ୍ବକାଲିକନ୍ତି ସବ୍ବକାଲେ ସୁପୁପ୍ଫିତଫଲିତମେୱ। ସଞ୍ଛନ୍ନାତି ନାନାୱିଧେହି ଜଲଜଥଲଜକୁସୁମେହି ସୁଟ୍ଠୁ ସଞ୍ଛନ୍ନା। ଅଣ୍ଡଜେହି ୱୀତିକିଣ୍ଣାତି ସକୁଣସଙ୍ଘେହି ଓକିଣ୍ଣା।

ଏୱଂ ତେସୁ ତେସୁ ଠାନେସୁ ପରିଦେୱିତ୍ୱା ମହାଜନୋ ପୁନ ରାଜଙ୍ଗଣଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା –

୨୪୩।

‘‘ରାଜା ୱୋ ଖୋ ପବ୍ବଜିତୋ, ସୁତସୋମୋ ରଜ୍ଜଂ ଇମଂ ପହତ୍ୱାନ;

କାସାଯୱତ୍ଥୱସନୋ, ନାଗୋୱ ଏକକୋ ଚରତୀ’’ତି। –

ଗାଥଂ ୱତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଘରେ ୱିଭୱଂ ପହାଯ ପୁତ୍ତଧୀତରୋ ହତ୍ଥେସୁ ଗହେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସେୱ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି, ତଥା ମାତାପିତରୋ ପୁତ୍ତଦାରା ସୋଳସଅସସହସ୍ସା ଚ ନାଟକିତ୍ଥିଯୋ। ସକଲନଗରଂ ତୁଚ୍ଛଂ ୱିଯ ଅହୋସି, ଜନପଦୱାସିନୋପି ତେସଂ ପଚ୍ଛତୋ ପଚ୍ଛତୋ ଗମିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନିକଂ ପରିସଂ ଗହେତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତାଭିମୁଖୋ ପାଯାସି। ଅଥସ୍ସ ଅଭିନିକ୍ଖମନଂ ଞତ୍ୱା ସକ୍କୋ ୱିସ୍ସକମ୍ମଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା, ‘‘ତାତ ୱିସ୍ସକମ୍ମ, ସୁତସୋମମହାରାଜା ଅଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ, ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ସମାଗମୋ ଚ ମହା ଭୱିସ୍ସତି, ଗଚ୍ଛ ହିମୱନ୍ତପଦେସେ ଗଙ୍ଗାତୀରେ ତିଂସଯୋଜନାଯାମଂ ପଞ୍ଚଦସଯୋଜନୱିତ୍ଥତଂ ଅସ୍ସମପଦଂ ମାପେହୀ’’ତି ପେସେସି। ସୋ ତଥା କତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଅସ୍ସମପଦେ ପବ୍ବଜିତପରିକ୍ଖାରେ ପଟିଯାଦେତ୍ୱା ଏକପଦିକମଗ୍ଗଂ ମାପେତ୍ୱା ଦେୱଲୋକମେୱ ଗତୋ।

ମହାସତ୍ତୋ ତେନ ମଗ୍ଗେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଅସ୍ସମପଦଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପଠମଂ ସଯଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ସେସେ ପବ୍ବାଜେସି, ଅପରଭାଗେ ବହୂ ପବ୍ବଜିଂସୁ। ତିଂସଯୋଜନିକଂ ଠାନଂ ପରିପୂରି। ୱିସ୍ସକମ୍ମେନ ପନ ଅସ୍ସମମାପିତନିଯାମୋ ଚ ବହୂନଂ ପବ୍ବଜିତନିଯାମୋ ଚ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଅସ୍ସମପଦସଂୱିଦହିତନିଯାମୋ ଚ ହତ୍ଥିପାଲଜାତକେ (ଜା। ୧।୧୫।୩୩୭ ଆଦଯୋ) ଆଗତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ମହାସତ୍ତୋ ଯସ୍ସ ଯସ୍ସେୱ କାମୱିତକ୍କାଦି ମିଚ୍ଛାୱିତକ୍କୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂ ତଂ ଆକାସେନ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆକାସେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଓୱଦନ୍ତୋ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୨୪୪।

''ମାସ୍ସୁ ପୁବ୍ବେ ରତିକୀଳିତାନି, ହସିତାନି ଚ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ଥ;

ମା ୱୋ କାମା ହନିଂସୁ, ରମ୍ମଞ୍ହି ସୁଦସ୍ସନଂ ନଗରଂ।

୨୪୫।

''ମେତ୍ତଚିତ୍ତଞ୍ଚ ଭାୱେଥ, ଅପ୍ପମାଣଂ ଦିୱା ଚ ରତ୍ତୋ ଚ;

ଅଗଚ୍ଛିତ୍ଥ ଦେୱପୁରଂ, ଆୱାସଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମିନ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ରତିକୀଳିତାନୀତି କାମରତିଯୋ ଚ କାଯୱାଚାଖିଡ୍ଡାୱସେନ ପୱତ୍ତକୀଳିତାନି ଚ। ମା ୱୋ କାମା ହନିଂସୂତି ମା ତୁମ୍ହେ ୱତ୍ଥୁକାମକିଲେସକାମା ହନିଂସୁ। ରମ୍ମଂ ହୀତି ସୁଦସ୍ସନନଗରଂ ନାମ ରମଣୀଯଂ, ତଂ ମା ଅନୁସ୍ସରିତ୍ଥ। ମେତ୍ତଚିତ୍ତନ୍ତି ଇଦଂ ଦେସନାମତ୍ତମେୱ, ସୋ ପନ ଚତ୍ତାରୋପି ବ୍ରହ୍ମୱିହାରେ ଆଚିକ୍ଖି। ଅପ୍ପମାଣନ୍ତି ଅପ୍ପମାଣସତ୍ତାରମ୍ମଣଂ। ଅଗଚ୍ଛିତ୍ଥାତି ଗମିସ୍ସଥ। ଦେୱପୁରନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ।

ସୋପି ଇସିଗଣୋ ତସ୍ସୋୱାଦେ ଠତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକପରାଯଣୋ ଅହୋସୀତି ସବ୍ବଂ ହତ୍ଥିପାଲଜାତକେ ଆଗତନଯେନେୱ କଥେତବ୍ବଂ।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପି ତଥାଗତୋ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖନ୍ତୋଯେୱା''ତି ୱତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି ''ତଦା ମାତାପିତରୋ ମହାରାଜକୁଲାନି ଅହେସୁଂ, ଚନ୍ଦାଦେୱୀ ରାହୁଲମାତା, ଜେଟ୍ଠପୁତ୍ତୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ, କନିଟ୍ଠପୁତ୍ତୋ ରାହୁଲୋ, ଧାତି ଖୁଜ୍ଜୁତ୍ତରା, କୁଲୱଡ୍ଢନସେଟ୍ଠି କସ୍ସପୋ, ମହାସେନଗୁତ୍ତୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ, ସୋମଦତ୍ତକୁମାରୋ ଆନନ୍ଦୋ, ସେସପରିସା ବୁଦ୍ଧପରିସା, ସୁତସୋମରାଜା ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସି''ନ୍ତି।

ଚୂଳସୁତସୋମଜାତକୱଣ୍ଣନା ପଞ୍ଚମା।

ଜାତକୁଦ୍ଦାନଂ –

ସୁୱପଣ୍ଡିତଜମ୍ବୁକକୁଣ୍ଡଲିନୋ, ୱରକଞ୍ଞମଲମ୍ବୁସଜାତକଞ୍ଚ;

ପୱରୁତ୍ତମସଙ୍ଖସିରୀୱ୍ହଯକୋ, ସୁତସୋମଅରିନ୍ଦମରାଜୱରୋ।

ଚତ୍ତାଲୀସନିପାତୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୮। ପଣ୍ଣାସନିପାତୋ

[୫୨୬] ୧। ନିଳିନିକାଜାତକଵଣ୍ଣନା

ଉଦ୍ଦୟ୍ହତେଜନପଦୋତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତଵନେ ଵିହରନ୍ତୋ ପୁରାଣଦୁତିଯିକାପଲୋଭନଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। କଥେନ୍ତୋ ଚ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ''କେନ ଉକ୍କଣ୍ଠାପିତୋସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ଵା ''ପୁରାଣଦୁତିଯିକାଯା''ତି ଵୁତ୍ତେ ''ନ ଏସା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଇଦାନେଵ ତଵ ଅନତ୍ଥକାରିକା, ପୁବ୍ବେପି ତ୍ଵଂ ଏତଂ ନିସ୍ସାଯ ଝାନା ପରିହାଯିତ୍ଵା ମହାଵିନାସଂ ପତ୍ତୋ''ତି ଵତ୍ଵା ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ବାରାଣସିଯଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତେ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତେ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଉଦିଚ୍ଚବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ଵା ଵଯପ୍ପତ୍ତୋ ଉଗ୍ଗହିତସିପ୍ପୋ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ଝାନାଭିଞ୍ଞା ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ଵା ହିମଵନ୍ତପଦେସେ ଵାସଂ କପ୍ପେସି। ଅଲମ୍ବୁସାଜାତକେ ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ତଂ ପଟିଚ୍ଚ ଏକା ମିଗୀ ଗବ୍ଭଂ ପଟିଲଭିତ୍ଵା ପୁତ୍ତଂ ଵିଜାଯି, ''ଇସିସିଙ୍ଗୋ''ତ୍ଵେଵସ୍ସ ନାମଂ ଅହୋସି। ଅଥ ନଂ ପିତା ଵଯପ୍ପତ୍ତଂ ପବ୍ବାଜେତ୍ଵା କସିଣପରିକମ୍ମଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେସି। ସୋ ନଚିରସ୍ସେଵ ଝାନାଭିଞ୍ଞା ଉପ୍ପାଦେତ୍ଵା ଝାନସୁଖେନ କୀଳନ୍ତୋ, ଘୋରତପୋ ପରମଧିତିନ୍ଦ୍ରିଯୋ ଅହୋସି। ତସ୍ସ ସୀଲତେଜେନ ସକ୍କସ୍ସ ଭଵନଂ କମ୍ପି। ସକ୍କୋ ଆଵଜ୍ଜେନ୍ତୋ ତଂ କାରଣଂ ଞତ୍ଵା ''ଉପାଯେନସ୍ସ ସୀଲଂ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀ''ତି ତୀଣି ସଂଵଚ୍ଛରାନି ସକଲକାସିରଟ୍ଠେ ଵୁଟ୍ଠିଂ ନିଵାରେସି, ରଟ୍ଠଂ ଅଗ୍ଗିଦଡ୍ଢଂ ଵିଯ ଅହୋସି। ସସ୍ସେ ଅସମ୍ପଜ୍ଜମାନେ ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖପୀଳିତା ମନୁସ୍ସା ସନ୍ନିପତିତ୍ଵା ରାଜଙ୍ଗଣେ ଉପକ୍କୋସିଂସୁ। ଅଥ ନେ ରାଜା ଵାତପାନେ ଠିତୋ ''କିଂ ଏତ''ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ମହାରାଜ, ତୀଣି ସଂଵଚ୍ଛରାନି ଦେଵସ୍ସ ଅଵସ୍ସନ୍ତତ୍ତା ସକଲରଟ୍ଠଂ ଉଦ୍ଦୟ୍ହତି, ମନୁସ୍ସା ଦୁକ୍ଖିତା, ଦେଵଂ ଵସ୍ସାପେହି, ଦେଵା''ତି। ରାଜା ସୀଲଂ ସମାଦିଯିତ୍ଵା ଉପୋସଥଂ ଉପଵସନ୍ତୋପି ଵସ୍ସଂ ଵସ୍ସାପେତୁଂ ନାସକ୍ଖି।

ତସ୍ମିଂ କାଲେ ସକ୍କୋ ଅଡ୍ଢରତ୍ତସମଯେ ତସ୍ସ ସିରିଗବ୍ଭଂ ପଵିସିତ୍ଵା ଏକୋଭାସଂ କତ୍ଵା ଵେହାସେ ଅଟ୍ଠାସି। ରାଜା ତଂ ଦିସ୍ଵା ''କୋସି ତ୍ଵ''ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ସକ୍କୋହମସ୍ମୀ''ତି। ''କେନତ୍ଥେନାଗତୋସୀ''ତି? ''ଵସ୍ସତି ତେ, ମହାରାଜ , ରଟ୍ଠେ ଦେଵୋ''ତି? ''ନ ଵସ୍ସତୀ''ତି। ''ଜାନାସି ପନସ୍ସ ଅଵସ୍ସନକାରଣ''ନ୍ତି? ''ନ ଜାନାମି, ସକ୍କା''ତି। ''ମହାରାଜ, ହିମଵନ୍ତପଦେସେ ଇସିସିଙ୍ଗୋ ନାମ ତାପସୋ ପଟିଵସତି ଘୋରତପୋ ପରମଧିତିନ୍ଦ୍ରିଯୋ। ସୋ ନିବଦ୍ଧଂ ଦେଵେ ଵସ୍ସନ୍ତେ କୁଜ୍ଝିତ୍ଵା ଆକାସଂ ଓଲୋକେସି, ତସ୍ମା ଦେଵୋ ନ ଵସ୍ସତୀ''ତି। ''ଇଦାନି ପନେତ୍ଥ କିଂ କାତବ୍ବ''ନ୍ତି? ''ତସ୍ସ ତପେ ଭିନ୍ନେ ଦେଵୋ ଵସ୍ସିସ୍ସତୀ''ତି। ''କୋ ପନସ୍ସ ତପଂ ଭିନ୍ଦିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ''ତି? ''ଧୀତା ତେ, ମହାରାଜ, ନିଳିନିକା ସମତ୍ଥା, ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ଵା 'ଅସୁକଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଗନ୍ତ୍ଵା ତାପସସ୍ସ ତପଂ ଭିନ୍ଦାହୀ'ତି ପେସେହୀ''ତି। ଏଵଂ ସୋ ରାଜାନଂ ଅନୁସାସିତ୍ଵା ସକଟ୍ଠାନମେଵ ଅଗମାସି। ରାଜା ପୁନଦିଵସେ ଅମଚ୍ଚେହି ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେତ୍ଵା ଧୀତରଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ଵା ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୧।

''ଉଦ୍ଦୟ୍ହତେ ଜନପଦୋ, ରଟ୍ଠଞ୍ଚାପି ଵିନସ୍ସତି;

ଏହି ନିଳିନିକେ ଗଚ୍ଛ, ତଂ ମେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଯା''ତି।

ତତ୍ଥ ତଂ ମେତି ତଂ ମମ ଅନତ୍ଥକାରିଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଅତ୍ତନୋ ଵସଂ ଆନେହି, କିଲେସରତିଵସେନସ୍ସ ସୀଲଂ ଭିନ୍ଦାହୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ଵା ସା ଦୁତିଯଂ ଗାଥମାହ –

୨।

''ନାହଂ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖମା ରାଜ, ନାହଂ ଅଦ୍ଧାନକୋଵିଦା;

କଥଂ ଅହଂ ଗମିସ୍ସାମି, ଵନଂ କୁଞ୍ଜରସେଵିତ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖମାତି ଅହଂ, ମହାରାଜ, ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଖମା ନ ହୋମି, ଅଦ୍ଧାନମ୍ପି ନ ଜାନାମି, ସାହଂ କଥଂ ଗମିସ୍ସାମୀତି।

ତତୋ ରାଜା ଦ୍ୱେ ଗାଥାୟୋ ଅଭାସି –

୩।

‘‘ଫୀତଂ ଜନପଦଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ହତ୍ଥିନା ଚ ରଥେନ ଚ;

ଦାରୁସଙ୍ଘାଟଯାନେନ, ଏୱଂ ଗଚ୍ଛ ନିଠଇନିକେ।

୪।

‘‘ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥେ ପତ୍ତୀ, ଗଚ୍ଛେୱାଦାଯ ଖତ୍ତିଯେ;

ତୱେୱ ୱଣ୍ଣରୂପେନ, ୱସଂ ତମାନଯିସ୍ସସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଦାରୁସଙ୍ଘାଟଯାନେନାତି, ଅମ୍ମ, ନିଠଇନିକେ ନ ତ୍ୱଂ ପଦସା ଗମିସ୍ସସି, ଫୀତଂ ପନ ସୁଭିକ୍ଖଂ ଖେମଂ ଅତ୍ତନୋ ଜନପଦଂ ହତ୍ଥିୱାହନେହି ଚ ରଥୱାହନେହି ଚ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତୋ ପରମ୍ପି ଅଚ୍ଛୋକାସେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେନ ୱୟ୍ହାଦିନା ଉଦକଟ୍ଠାନେ ନାୱାସଙ୍ଘାଟେନ ଦାରୁସଙ୍ଘାଟଯାନେନ ଗଚ୍ଛ। ୱଣ୍ଣରୂପେନାତି ଏୱଂ ଅକିଲମମାନା ଗନ୍ତ୍ୱା ତୱ ୱଣ୍ଣେନ ଚେୱ ରୂପସମ୍ପଦାଯ ଚ ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଅତ୍ତନୋ ୱସଂ ଆନଯିସ୍ସସୀତି।

ଏୱଂ ସୋ ଧୀତରା ସଦ୍ଧିଂ ଅକଥେତବ୍ବମ୍ପି ରଟ୍ଠପରିପାଲନଂ ନିସ୍ସାଯ କଥେସି। ସାପି ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ଅଥସ୍ସା ସବ୍ବଂ ଦାତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଦତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚେହି ସଦ୍ଧିଂ ଉଯ୍ୟୋଜେସି। ଅମଚ୍ଚା ତଂ ଆଦାଯ ପଚ୍ଚନ୍ତଂ ପତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଖନ୍ଧାୱାରଂ ନିୱାସାପେତ୍ୱା ରାଜଧୀତରଂ ଉକ୍ଖିପାପେତ୍ୱା ୱନଚରକେନ ଦେସିତେନ ମଗ୍ଗେନ ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯେ ତସ୍ସ ଅସ୍ସମପଦସ୍ସ ସମୀପଂ ପାପୁଣିଂସୁ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ବୋଧିସତ୍ତୋ ପୁତ୍ତଂ ଅସ୍ସମପଦେ ନିୱାସାପେତ୍ୱା ସଯଂ ଫଲାଫଲତ୍ଥାଯ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ହୋତି। ୱନଚରକୋ ସଯଂ ଅସ୍ସମଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ପନ ଦସ୍ସନଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା ନିଠଇନିକାଯ ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଦ୍ୱେ ଗାଥା ଅଭାସି –

୫।

‘‘କଦଲୀଧଜପଞ୍ଞାଣୋ, ଆଭୁଜୀପରିୱାରିତୋ;

ଏସୋ ପଦିସ୍ସତି ରମ୍ମୋ, ଇସିସିଙ୍ଗସ୍ସ ଅସ୍ସମୋ।

୬।

‘‘ଏସୋ ଅଗ୍ଗିସ୍ସ ସଙ୍ଖାତୋ, ଏସୋ ଧୂମୋ ପଦିସ୍ସତି;

ମଞ୍ଞେ ନୋ ଅଗ୍ଗିଂ ହାପେତି, ଇସିସିଙ୍ଗୋ ମହିଦ୍ଧିକୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ କଦଲୀସଙ୍ଖାତା ଧଜା ପଞ୍ଞାଣଂ ଅସ୍ସାତି କଦଲୀଧଜପଞ୍ଞାଣୋ। ଆଭୁଜୀପରିୱାରିତୋତି ଭୁଜପତ୍ତୱନପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ। ସଙ୍ଖାତୋତି ଏସୋ ଅଗ୍ଗି ଅସ୍ସ ଇସିସିଙ୍ଗସ୍ସ ଝାନେନ ସଙ୍ଖାତୋ ପଚ୍ଚକ୍ଖଗତୋ ଜଲତି। ମଞ୍ଞେ ନୋ ଅଗ୍ଗିନ୍ତି ଅଗ୍ଗିଂ ନୋ ହାପେତି ଜୁହତି ପରିଚରତୀତି ମଞ୍ଞାମି।

ଅମଚ୍ଚାପି ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିଟ୍ଠୱେଲାଯ ଅସ୍ସମଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଆରକ୍ଖଂ ଠପେତ୍ୱା ରାଜଧୀତରଂ ଇସିୱେସଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣଚୀରକେନ ନିୱାସନପାରୁପନଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରେହି ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ତନ୍ତୁବଦ୍ଧଂ ଚିତ୍ତଗେଣ୍ଡୁକଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଅସ୍ସମପଦଂ ପେସେତ୍ୱା ସଯଂ ବହି ରକ୍ଖନ୍ତା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ସା ତେନ ଗେଣ୍ଡୁକେନ କୀଳଅନ୍ତୀ ଚଙ୍କମକୋଟିଯଂ ଓତରି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଇସିସିଙ୍ଗୋ ପଣ୍ଣସାଲଦ୍ୱାରେ ପାସାଣଫଲକେ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ସୋ ତଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ଭୀତତସିତୋ ଉଟ୍ଠାଯ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି । ସାପିସ୍ସ ପଣ୍ଣସାଲଦ୍ୱାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କୀଳଇଯେୱ। ସତ୍ଥା ତଞ୍ଚ ତତୋ ଉତ୍ତରି ଚ ଅତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ଗାଥା ଅଭାସି –

୭।

''ତଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱାନ ଆୟନ୍ତିଂ, ଆମୁତ୍ତମଣିକୁଣ୍ଡଲଂ;

ଇସିସିଙ୍ଗୋ ପାୱିସି ଭୀତୋ, ଅସ୍ସମଂ ପଣ୍ଣଛାଦନଂ।

୮।

''ଅସ୍ସମସ୍ସ ଚ ସା ଦ୍ୱାରେ, ଗେଣ୍ଡୁକେନସ୍ସ କୀଳଅତି;

ୱିଦଂସୟନ୍ତୀ ଅଙ୍ଗାନି, ଗୁୟ୍ହଂ ପକାସିତାନି ଚ।

୯।

''ତଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱାନ କୀଳଅନ୍ତିଂ, ପଣ୍ଣସାଲଗତୋ ଜଟୀ;

ଅସ୍ସମା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱାନ, ଇଦଂ ୱଚନମବ୍ରୱୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ଗେଣ୍ଡୁକେନସ୍ସାତି ଅସ୍ସ ଇସିସିଙ୍ଗସ୍ସ ଅସ୍ସମଦ୍ୱାରେ ଗେଣ୍ଡୁକେନ କୀଳଅତି। ୱିଦଂସୟନ୍ତୀତି ଦସ୍ସେନ୍ତୀ। ଗୁୟ୍ହଂ ପକାସିତାନି ଚାତି ଗୁୟ୍ହଞ୍ଚ ରହସ୍ସଙ୍ଗଂ ପକାସିତାନି ଚ ପାକଟାନି ମୁଖହତ୍ଥାଦୀନି। ଅବ୍ରୱୀତି ସୋ କିର ପଣ୍ଣସାଲାୟ ଠତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ସଚାୟଂ ୟକ୍ଖୋ ଭୱେୟ୍ୟ, ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ମଂ ମୁରୁମୁରାପେତ୍ୱା ଖାଦେୟ୍ୟ, ନାୟଂ ୟକ୍ଖୋ, ତାପସୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଅସ୍ସମା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧୦।

''ଅମ୍ଭୋ କୋ ନାମ ସୋ ରୁକ୍ଖୋ, ୟସ୍ସ ତେୱଂଗତଂ ଫଲଂ;

ଦୂରେପି ଖିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚେତି, ନ ତଂ ଓହାୟ ଗଚ୍ଛତୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ୟସ୍ସ ତେୱଂଗତଂ ଫଲନ୍ତି ୟସ୍ସ ତୱ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ଏୱଂଗତିକଂ ମନୋରମଂ ଫଲଂ। କୋ ନାମ ସୋ ରୁକ୍ଖୋତି ଚିତ୍ରଗେଣ୍ଡୁକସ୍ସ ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବତ୍ତା ''ରୁକ୍ଖଫଲେନ ତେନ ଭୱିତବ୍ବ''ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛତି।

ଅଥସ୍ସ ସା ରୁକ୍ଖଂ ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୀ ଗାଥମାହ –

୧୧।

''ଅସ୍ସମସ୍ସ ମମ ବ୍ରହ୍ମେ, ସମୀପେ ଗନ୍ଧମାଦନେ;

ବହୱୋ ତାଦିସା ରୁକ୍ଖା, ୟସ୍ସ ତେୱଂଗତଂ ଫଲଂ;

ଦୂରେପି ଖିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚେତି, ନ ମଂ ଓହାୟ ଗଚ୍ଛତୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ସମୀପେ ଗନ୍ଧମାଦନେତି ଗନ୍ଧମାଦନପବ୍ବତେ ମମ ଅସ୍ସମସ୍ସ ସମୀପେ। ୟସ୍ସ ତେୱଂଗତନ୍ତି ୟସ୍ସ ଏୱଂଗତଂ, ତ-କାରୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନସନ୍ଧିକରୋତି।

ଇତି ସା ମୁସାୱାଦଂ ଅଭାସି। ଇତରୋପି ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ''ତାପସୋ ଏସୋ''ତି ସଞ୍ଞାୟ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କରୋନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧୨।

‘‘ଏତୂ ଭୱଂ ଅସ୍ସମିମଂ ଅଦେତୁ, ପଜ୍ଜଞ୍ଚ ଭକ୍ଖଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଛ ଦମ୍ମି;

ଇଦମାସନଂ ଅତ୍ର ଭୱଂ ନିସୀଦତୁ, ଇତୋ ଭୱଂ ମୂଲଫଲାନି ଭୁଞ୍ଜତୂ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅସ୍ସମିମନ୍ତି ଅସ୍ସମଂ ଇମଂ ଭୱଂ ପୱିସତୁ। ଅଦେତୂତି ଯଥାସନ୍ନିହିତଂ ଆହାରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୁ। ପଜ୍ଜନ୍ତି ପାଦବ୍ଭଞ୍ଜନଂ। ଭକ୍ଖନ୍ତି ମଧୁରଫଲାଫଲଂ। ପଟିଚ୍ଛାତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହ। ଇଦମାସନନ୍ତି ପୱିଟ୍ଟକାଲେ ଏୱମାହ।

ତସ୍ସା ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା କଟ୍ଠତ୍ଥରଣେ ନିସୀଦନ୍ତିଯା ସୁୱଣ୍ଣଚୀରକେ ଦ୍ୱିଧା ଗତେ ସରୀରଂ ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ଅହୋସି। ତାପସୋ ମାତୁଗାମସରୀରସ୍ସ ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବତ୍ତା ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ୱଣୋ ଏସୋ’’ତି ସଞ୍ଞାଯ ଏୱମାହ –

୧୩।

‘‘କିଂ ତେ ଇଦଂ ଊରୂନମନ୍ତରସ୍ମିଂ, ସୁପିଚ୍ଛିତଂ କଣ୍ହରିୱପ୍ପକାସତି;

ଅକ୍ଖାହି ମେ ପୁଚ୍ଛିତୋ ଏତମତ୍ଥଂ, କୋସେ ନୁ ତେ ଉତ୍ତମଙ୍ଗଂ ପୱିଟ୍ଠ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସୁପିଚ୍ଛିତନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଊରୂନଂ ସମାଗମକାଲେ ସୁଫୁସିତଂ ସିପ୍ପିପୁଟମୁଖସଣ୍ଠାନଂ। ସୁଭଲକ୍ଖଣେନ ହି ଅସମନ୍ନାଗତାଯ ତଂ ଠାନଂ ଆୱାଟଧାତୁକଂ ହୋତି, ସମନ୍ନାଗତାଯ ଅବ୍ଭୁନ୍ନତଂ ସିପ୍ପିପୁଟମୁଖସଣ୍ଠାନଂ। କଣ୍ହରିୱପ୍ପକାସତୀତି ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ କାଳଅକଂ ୱିଯ ଖାଯତି। କୋସେ ନୁ ତେ ଉତ୍ତମଙ୍ଗଂ ପୱିଟ୍ଠନ୍ତି ତୱ ଉତ୍ତମଙ୍ଗଂ ଲିଙ୍ଗସଣ୍ଠାନଂ ନ ପଞ୍ଞାଯତି, କିଂ ନୁ ତଂ ତୱ ସରୀରସଙ୍ଖାତେ କୋସେ ପୱିଟ୍ଠନ୍ତି ପୁଚ୍ଛତି।

ଅଥ ନଂ ସା ୱଞ୍ଚଯନ୍ତୀ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୧୪।

‘‘ଅହଂ ୱନେ ମୂଲଫଲେସନଂ ଚରଂ, ଆସାଦୟିଂ ଅଚ୍ଛଂ ସୁଘୋରରୂପଂ;

ସୋ ମଂ ପତିତ୍ୱା ସହସାଜ୍ଝପତ୍ତୋ, ପନୁଜ୍ଜ ମଂ ଅବ୍ବହି ଉତ୍ତମଙ୍ଗଂ।

୧୫।

‘‘ସ୍ୱାଯଂ ୱଣୋ ଖଜ୍ଜତି କଣ୍ଡୁୱାଯତି, ସବ୍ବଞ୍ଚ କାଲଂ ନ ଲଭାମି ସାତଂ;

ପହୋ ଭୱଂ କଣ୍ଡୁମିମଂ ୱିନେତୁଂ, କୁରୁତଂ ଭୱଂ ଯାଚିତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ଥ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଆସାଦୟିନ୍ତି ଘଟ୍ଟେସିଂ, ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଲେଡ୍ଡୁନା ପହରିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପତିତ୍ୱାତି ଉପଧାୱିତ୍ୱା। ସହସାଜ୍ଝପ୍ପତ୍ତୋତି ମମଂ ସହସା ଅଜ୍ଝପ୍ପତ୍ତୋ ସମ୍ପତ୍ତୋ। ପନୁଜ୍ଜାତି ଅଥ ମଂ ପୋଥେତ୍ୱା। ଅବ୍ବହୀତି ମୁଖେନ ମମ ଉତ୍ତମଙ୍ଗଂ ଲୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ପକ୍କାମି, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ୱଣୋ ଜାତୋ। ସ୍ୱାଯନ୍ତି ସୋ ଅଯଂ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମୟ୍ହଂ ୱଣୋ ଖଜ୍ଜତି ଚେୱ କଣ୍ଡୁୱଞ୍ଚ କରୋତି, ତପ୍ପଚ୍ଚଯା ସାହଂ ସବ୍ବକାଲଂ କାଯିକଚେତସିକସୁଖଂ ନ ଲଭାମି। ପହୋତି ପହୁ ସମତ୍ଥୋ। ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ଥନ୍ତି ଭୱଂ ମଯା ଯାଚିତୋ ଇମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ କରୋତୁ, ଇଦଂ ମେ ଦୁକ୍ଖଂ ହରାହୀତି ୱଦତି।

ସୋ ତସ୍ସା ମୁସାୱାଦଂ ‘‘ସଭାୱୋ’’ତି ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ‘‘ସଚେ ତେ ଏୱଂ ସୁଖଂ ହୋତି, କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ତଂ ପଦେସଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୧୬।

‘‘ଗମ୍ଭୀରରୂପୋ ତେ ୱଣୋ ସଲୋହିତୋ, ଅପୂତିକୋ ୱଣଗନ୍ଧୋ ମହା ଚ;

କରୋମି ତେ କିଞ୍ଚି କସାୟଯୋଗଂ, ଯଥା ଭଵଂ ପରମସୁଖୀ ଭଵେୟ୍ୟା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସଲୋହିତୋତି ରତ୍ତୋଭାସୋ। ଅପୂତିକୋତି ପୂତିମଂସରହିତୋ। ଵଣଗନ୍ଧୋତି ଥୋକଂ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ। କସାୟଯୋଗନ୍ତି ଅହଂ କେଚି ରୁକ୍ଖକସାଯେ ଗହେତ୍ଵା ତଵ ଏକଂ କସାୟଯୋଗଂ କରୋମୀତି।

ତତୋ ନିଳିନିକା ଗାଥମାହ

୧୭।

‘‘ନ ମନ୍ତଯୋଗା ନ କସାୟଯୋଗା, ନ ଓସଧା ବ୍ରହ୍ମଚାରି କମନ୍ତି;

ଯଂ ତେ ମୁଦୁ ତେନ ଵିନେହି କଣ୍ଡୁଂ, ଯଥା ଅହଂ ପରମସୁଖୀ ଭଵେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ କମନ୍ତୀତି, ଭୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରି, ଇମସ୍ମିଂ ମମ ଵଣେ ନେଵ ମନ୍ତଯୋଗା, ନ କସାୟଯୋଗା, ନ ପୁପ୍ଫଫଲାଦୀନି ଓସଧାନି କମନ୍ତି, ଅନେକଵାରଂ କତେହିପି ତେହି ଏତସ୍ସ ଫାସୁକଭାଵୋ ନ ଭୂତପୁବ୍ବୋ। ଯଂ ପନ ତେ ଏତଂ ମୁଦୁ ଅଙ୍ଗଜାତଂ, ତେନ ଘଟ୍ଟିୟମାନସ୍ସେଵ ତସ୍ସ କଣ୍ଡୁ ନ ହୋତି, ତସ୍ମା ତେନ ଵିନେହି କଣ୍ଡୁନ୍ତି।

ସୋ ‘‘ସଚ୍ଚଂ ଏସୋ ଭଣତୀ’’ତି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ଵା ‘‘ମେଥୁନସଂସଗ୍ଗେନ ସୀଲଂ ଭିଜ୍ଜତି, ଝାନଂ ଅନ୍ତରଧାୟତୀ’’ତି ଅଜାନନ୍ତୋ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବତ୍ତା ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ଅଜାନନଭାଵେନ ‘‘ଭେସଜ୍ଜ’’ନ୍ତି ଵଦନ୍ତିୟା ତାୟ ମେଥୁନଂ ପଟିସେଵି। ତାଵଦେଵସ୍ସ ସୀଲଂ ଭିଜ୍ଜି, ଝାନଂ ପରିହାୟି। ସୋ ଦ୍ଵେ ତୟୋ ଵାରେ ସଂସଗ୍ଗଂ କତ୍ଵା କିଲନ୍ତୋ ହୁତ୍ଵା ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା ସରଂ ଓରୁୟ୍ହ ନ୍ହତ୍ଵା ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧଦରଥୋ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ପଣ୍ଣସାଲାୟଂ ନିସୀଦିତ୍ଵା ପୁନପି ତଂ ‘‘ତାପସୋ’’ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଵସନଟ୍ଠାନଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧୮।

‘‘ଇତୋ ନୁ ଭୋତୋ କତମେନ ଅସ୍ସମୋ, କଚ୍ଚି ଭଵଂ ଅଭିରମସି ଅରଞ୍ଞେ;

କଚ୍ଚି ନୁ ତେ ମୂଲଫଲଂ ପହୂତଂ, କଚ୍ଚି ଭଵନ୍ତଂ ନ ଵିହିଂସନ୍ତି ଵାଳା’’ତି।

ତତ୍ଥ କତମେନାତି ଇତୋ କତମେନ ଦିସାଭାଗେନ ଭୋତୋ ଅସ୍ସମୋ। ଭଵନ୍ତି ଆଲପନମେତଂ।

ତତୋ ନିଳିନିକା ଚତସ୍ସୋ ଗାଥାୟୋ ଅଭାସି –

୧୯।

‘‘ଇତୋ ଉଜୁଂ ଉତ୍ତରାୟଂ ଦିସାୟଂ, ଖେମା ନଦୀ ହିମଵତା ପଭାଵୀ;

ତସ୍ସା ତୀରେ ଅସ୍ସମୋ ମୟ୍ହ ରମ୍ମୋ, ଅହୋ ଭଵଂ ଅସ୍ସମଂ ମୟ୍ହଂ ପସ୍ସେ।

୨୦।

‘‘ଅମ୍ବା ଚ ସାଲା ତିଲକା ଚ ଜମ୍ବୁୟୋ, ଉଦ୍ଦାଲକା ପାଟଲିୟୋ ଚ ଫୁଲ୍ଲା;

ସମନ୍ତତୋ କିମ୍ପୁରିସାଭିଗୀତଂ, ଅହୋ ଭଵଂ ଅସ୍ସମଂ ମୟ୍ହଂ ପସ୍ସେ।

୨୧।

‘‘ତାଲା ଚ ମୂଲା ଚ ଫଲା ଚ ମେତ୍ଥ, ୱଣ୍ଣେନ ଗନ୍ଧେନ ଉପେତରୂପଂ;

ତଂ ଭୂମିଭାଗେହି ଉପେତରୂପଂ, ଅହୋ ଭୱଂ ଅସ୍ସମଂ ମଯ୍ହଂ ପସ୍ସେ।

୨୨।

‘‘ଫଲା ଚ ମୂଲା ଚ ପହୂତମେତ୍ଥ, ୱଣ୍ଣେନ ଗନ୍ଧେନ ରସେନୁପେତା;

ଆଯନ୍ତି ଚ ଲୁଦ୍ଦକା ତଂ ପଦେସଂ, ମା ମେ ତତୋ ମୂଲଫଲଂ ଅହାସୁ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଉତ୍ତରାଯନ୍ତି ଉତ୍ତରାଯ। ଖେମାତି ଏୱଂନାମିକା ନଦୀ। ହିମୱତା ପଭାୱୀତି ହିମୱନ୍ତତୋ ପୱତ୍ତତି। ଅହୋତି ପତ୍ଥନତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ଉଦ୍ଦାଲକାତି ୱାତଘାତକା। କିମ୍ପୁରିସାଭିଗୀତନ୍ତି ସମନ୍ତତୋ ପରିୱାରେତ୍ୱା ମଧୁରସଦ୍ଦେନ ଗାଯନ୍ତେହି କିମ୍ପୁରିସେହି ଅଭିଗୀତଂ। ତାଲା ଚ ମୂଲା ଚ ଫଲା ଚ ମେତ୍ଥାତି ଏତ୍ଥ ମମ ଅସ୍ସମେ ପାସାଦିକା ତାଲରୁକ୍ଖା ଚ ତେସଞ୍ଞେୱ ୱଣ୍ଣଗନ୍ଧାଦିସମ୍ପନ୍ନା କନ୍ଦସଙ୍ଖାତା ମୂଲା ଚ ଫଲା ଚ। ପହୂତମେତ୍ଥାତି ନାନାରୁକ୍ଖଫଲା ଚ ରୁକ୍ଖୱଲ୍ଲିମୂଲା ଚ ପହୂତା ଏତ୍ଥ। ମା ମେ ତତୋତି ତଂ ମମ ଅସ୍ସମପଦଂ ସମ୍ବହୁଲା ଲୁଦ୍ଦକା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ମଯା ଚେତ୍ଥ ଆହରିତ୍ୱା ଠପିତଂ ବହୁ ମଧୁରସମୂଲଫଲାଫଲଂ ଅତ୍ଥି, ତେ ମଯି ଚିରାଯନ୍ତେ ମୂଲଫଲାଫଲଂ ହରେଯ୍ୟୁଂ। ତେ ତତୋ ମମ ମୂଲଫଲାଫଲଂ ମା ହରିଂସୁ, ତସ୍ମା ସଚେପି ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ଆଗନ୍ତୁକାମୋ, ଏହି, ନୋ ଚେ, ଅହଂ ଗମିସ୍ସାମୀତି ଆହ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ତାପସୋ ଯାୱ ପିତୁ ଆଗମନା ଅଧିୱାସାପେତୁଂ ଗାଥମାହ –

୨୩।

‘‘ପିତା ମମଂ ମୂଲଫଲେସନଂ ଗତୋ, ଇଦାନି ଆଗଚ୍ଛତି ସାଯକାଲେ;

ଉଭୋୱ ଗଚ୍ଛାମସେ ଅସ୍ସମଂ ତଂ, ଯାୱ ପିତା ମୂଲଫଲତୋ ଏତୂ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଉଭୋୱ ଗଚ୍ଛାମସେତି ମମ ପିତୁ ଆରୋଚେତ୍ୱା ଉଭୋୱ ଗମିସ୍ସାମ।

ତତୋ ସା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅଯଂ ତାୱ ଅରଞ୍ଞେୱ ୱଡ୍ଢିତଭାୱେନ ମମ ଇତ୍ଥିଭାୱଂ ନ ଜାନାତି, ପିତା ପନସ୍ସ ମଂ ଦିସ୍ୱାୱ ଜାନିତ୍ୱା ‘ତ୍ୱଂ ଇଧ କିଂ କରୋସୀ’ତି କାଜକୋଟିଯା ପହରିତ୍ୱା ସୀସମ୍ପି ମେ ଭିନ୍ଦେଯ୍ୟ, ତସ୍ମିଂ ଅନାଗତେଯେୱ ମଯା ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଆଗମନକମ୍ମମ୍ପି ମେ ନିଟ୍ଠିତ’’ନ୍ତି। ସା ତସ୍ସ ଆଗମନୂପାଯଂ ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୀ ଇତରଂ ଗାଥମାହ –

୨୪।

‘‘ଅଞ୍ଞେ ବହୂ ଇସଯୋ ସାଧୁରୂପା, ରାଜୀସଯୋ ଅନୁମଗ୍ଗେ ୱସନ୍ତି;

ତେଯେୱ ପୁଚ୍ଛେସି ମମସ୍ସମଂ ତଂ, ତେ ତଂ ନଯିସ୍ସନ୍ତି ମମଂ ସକାସେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ରାଜୀସଯୋତି, ସମ୍ମ, ମଯା ନ ସକ୍କା ଚିରାଯିତୁଂ, ଅଞ୍ଞେ ପନ ସାଧୁସଭାୱା ରାଜିସଯୋ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣିସଯୋ ଚ ଅନୁମଗ୍ଗେ ମମ ଅସ୍ସମମଗ୍ଗପସ୍ସେ ୱସନ୍ତି, ଅହଂ ତେସଂ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ଗମିସ୍ସାମି, ତ୍ୱଂ ତେ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାସି, ତେ ତଂ ମମ ସନ୍ତିକଂ ନଯିସ୍ସନ୍ତୀତି।

ଏୱଂ ସା ଅତ୍ତନୋ ପଲାଯନୂପାଯଂ କତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ତଂ ଓଲୋକେନ୍ତମେୱ ‘‘ତ୍ୱଂ ନିୱତ୍ତା’’ତି ୱତ୍ୱା ଆଗମନମଗ୍ଗେନେୱ ଅମଚ୍ଚାନଂ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ତେ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଖନ୍ଧାୱାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ବାରାଣସିଂ ପାପୁଣିଂସୁ। ସକ୍କୋପି ତଂ ଦିୱସମେୱ ତୁସ୍ସିତ୍ୱା ସକଲରଟ୍ଠେ ଦେୱଂ ୱସ୍ସାପେସି, ତତୋ ସୁଭିକ୍ଖଂ ଜନପଦଂ ଅହୋସି। ଇସିସିଙ୍ଗତାପସସ୍ସପି ତାଯ ପକ୍କନ୍ତମତ୍ତାଯ ଏୱ କାଯେ ଡାହୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ସୋ କମ୍ପନ୍ତୋ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ୱାକଚୀରଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ସୋଚନ୍ତୋ ନିପଜ୍ଜି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ସାଯଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପୁତ୍ତଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ‘‘କହଂ ନୁ ଖୋ ଗତୋ’’ତି କାଜଂ ଓତାରେତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତଂ ନିପନ୍ନକଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ତାତ, କିଂ କରୋସୀ’’ତି ପିଟ୍ଠିଂ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ଗାଥା ଅଭାସି –

୨୫।

‘‘ନ ତେ କଟ୍ଠାନି ଭିନ୍ନାନି, ନ ତେ ଉଦକମାଭତଂ;

ଅଗ୍ଗୀପି ତେ ନ ହାପିତୋ, କିଂ ନୁ ମନ୍ଦୋୱ ଝାଯସି।

୨୬।

‘‘ଭିନ୍ନାନି କଟ୍ଠାନି ହୁତୋ ଚ ଅଗ୍ଗି, ତପନୀପି ତେ ସମିତା ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ;

ପୀଠଞ୍ଚ ମଯ୍ହଂ ଉଦକଞ୍ଚ ହୋତି, ରମସି ତୁୱଂ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ ପୁରତ୍ଥା।

୨୭।

‘‘ଅଭିନ୍ନକଟ୍ଠୋସି ଅନାଭତୋଦକୋ, ଅହାପିତଗ୍ଗୀସି ଅସିଦ୍ଧଭୋଜନୋ;

ନ ମେ ତୁୱଂ ଆଲପସୀ ମମଜ୍ଜ, ନଟ୍ଠଂ ନୁ କିଂ ଚେତସିକଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଭିନ୍ନାନୀତି ଅରଞ୍ଞତୋ ଉଦ୍ଧଟାନି। ନ ହାପିତୋତି ନ ଜଲିତୋ। ଭିନ୍ନାନୀତି ପୁବ୍ବେ ତଯା ମମାଗମନୱେଲାଯ କଟ୍ଠାନି ଉଦ୍ଧଟାନେୱ ହୋନ୍ତି। ହୁତୋ ଚ ଅଗ୍ଗୀତି ଅଗ୍ଗି ଚ ହୁତୋ ହୋତି। ତପନୀତି ୱିସିବ୍ବନଅଗ୍ଗିସଙ୍ଖାତା ତପନୀପି ତେ ସମିତାୱ ସଯମେୱ ସଂୱିଦହିତାୱ ହୋତି। ପୀଠନ୍ତି ମମ ଆସନତ୍ଥାଯ ପୀଠଞ୍ଚ ପଞ୍ଞତ୍ତମେୱ ହୋତି। ଉଦକଞ୍ଚାତି ପାଦଧୋୱନୌଦକମ୍ପି ଉପଟ୍ଠାପିତମେୱ ହୋତି। ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋତି ତୁୱମ୍ପି ଇତୋ ପୁରତ୍ଥା ସେଟ୍ଠଭୂତୋ ଇମସ୍ମିଂ ଅସ୍ସମେ ଅଭିରମସି। ଅଭିନ୍ନକଟ୍ଠୋସୀତି ସୋ ଦାନି ଅଜ୍ଜ ଅନୁଦ୍ଧଟକଟ୍ଠୋସି। ଅସିଦ୍ଧଭୋଜନୋତି ନ ତେ କିଞ୍ଚି ଅମ୍ହାକଂ କନ୍ଦମୂଲଂ ୱା ପଣ୍ଣଂ ୱା ସେଦିତଂ। ମମଜ୍ଜାତି, ମମ ପୁତ୍ତ, ଅଜ୍ଜ ନ ମେ ତ୍ୱଂ ଆଲପସି। ନଟ୍ଠଂ ନୁ କିନ୍ତି କିଂ ନୁ ତେ ନଟ୍ଠଂ ୱା, କିଂ ଚେତସିକଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ, ଅକ୍ଖାହି ମେ ନିପନ୍ନକାରଣନ୍ତି ପୁଚ୍ଛତି।

ସୋ ପିତୁ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ତଂ କାରଣଂ କଥେନ୍ତୋ ଆହ –

୨୮।

‘‘ଇଧାଗମା ଜଟିଲୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ, ସୁଦସ୍ସନେଯ୍ୟୋ ସୁତନୂ ୱିନେତି;

ନେୱାତିଦୀଘୋ ନ ପନାତିରସ୍ସୋ, ସୁକଣ୍ହକଣ୍ହଚ୍ଛଦନେହି ଭୋତୋ।

୨୯।

‘‘ଅମସ୍ସୁଜାତୋ ଅପୁରାଣୱଣ୍ଣୀ, ଆଧାରରୂପଞ୍ଚ ପନସ୍ସ କଣ୍ଠେ;

ଦ୍ୱେ ଯମା ଗଣ୍ଡା ଉରେ ସୁଜାତା, ସୁୱଣ୍ଣତିନ୍ଦୁକନିଭା ପଭସ୍ସରା।

୩୦।

‘‘ମୁଖଞ୍ଚ ତସ୍ସ ଭୁସଦସ୍ସନେଯ୍ୟଂ, କଣ୍ଣେସୁ ଲମ୍ବନ୍ତି ଚ କୁଞ୍ଚିତଗ୍ଗା;

ତେ ଜୋତରେ ଚରତୋ ମାଣୱସ୍ସ, ସୁତ୍ତଞ୍ଚ ଯଂ ସଂଯମନଂ ଜଟାନଂ।

୩୧।

‘‘ଅଞ୍ଜିଞ୍ଜା ଚ ତସ୍ସ ସଂଯମାନି ଚତସ୍ସୋ, ନୀଲା ପୀତା ଲୋହିତିକା ଚ ସେତା;

ତା ପିଂସରେ ଚରତୋ ମାଣଵସ୍ସ, ତିରିଟିସଙ୍ଘାରିଵ ପାଵୁସମ୍ହି।

୩୨।

‘‘ନ ମିଖଲଂ ମୁଞ୍ଜମଯଂ ଧାରେତି, ନ ସନ୍ଥରେ ନୋ ପନ ପବ୍ବଜସ୍ସ;

ତା ଜୋତରେ ଜଘନନ୍ତରେ ଵିଲଗ୍ଗା, ସତେରତା ଵିଜ୍ଜୁରିଵନ୍ତଲିକ୍ଖେ।

୩୩।

‘‘ଅଖୀଲକାନି ଚ ଅଵଣ୍ଟକାନି, ହେଟ୍ଠା ନଭ୍ୟା କଟିସମୋହିତାନି;

ଅଘଟ୍ଟିତା ନିଚ୍ଚକୀଳଅଂ କରୋନ୍ତି, ହଂ ତାତ କିଂରୁକ୍ଖଫଲାନି ତାନି।

୩୪।

‘‘ଜଟା ଚ ତସ୍ସ ଭୁସଦସ୍ସନେୟ୍ୟା, ପରୋସତଂ ଵେଲ୍ଲିତଗ୍ଗା ସୁଗନ୍ଧା;

ଦ୍ଵେଧା ସିରୋ ସାଧୁ ଵିଭତ୍ତରୂପୋ, ଅହୋ ନୁ ଖୋ ମୟ୍ହ ତଥା ଜଟାସ୍ସୁ।

୩୫।

‘‘ଯଦା ଚ ସୋ ପକିରତି ତା ଜଟାଯୋ, ଵଣ୍ଣେନ ଗନ୍ଧେନ ଉପେତରୂପା;

ନୀଲୁପ୍ପଲଂ ଵାତସମେରିତଂଵ, ତଥେଵ ସଂଵାତି ପନସ୍ସମୋ ଅଯଂ।

୩୬।

‘‘ପଙ୍କୋ ଚ ତସ୍ସ ଭୁସଦସ୍ସନେୟ୍ୟୋ, ନେତାଦିସୋ ଯାଦିସୋ ମୟ୍ହଂ କାଯେ;

ସୋ ଵାଯତି ଏରିତୋ ମାଲୁତେନ, ଵନଂ ଯଥା ଅଗ୍ଗଗିମ୍ହେ ସୁଫୁଲ୍ଲଂ।

୩୭।

‘‘ନିହନ୍ତି ସୋ ରୁକ୍ଖଫଲଂ ପଥବ୍ୟା, ସୁଚିତ୍ତରୂପଂ ରୁଚିରଂ ଦସ୍ସନେୟ୍ୟଂ;

ଖିତ୍ତଞ୍ଚ ତସ୍ସ ପୁନରେହି ହତ୍ଥଂ, ହଂ ତାତ କିଂରୁକ୍ଖଫଲଂ ନୁ ଖୋ ତଂ।

୩୮।

‘‘ଦନ୍ତା ଚ ତସ୍ସ ଭୁସଦସ୍ସନେୟ୍ୟା, ସୁଦ୍ଧା ସମା ସଙ୍ଖଵରୂପପନ୍ନା;

ମନୋ ପସାଦେନ୍ତି ଵିଵରିଯମାନା, ନ ହି ନୂନ ସୋ ସାକମଖାଦି ତେହି।

୩୯।

‘‘ଅକକ୍କସଂ ଅଗ୍ଗଳିତଂ ମୁହୁଂ ମୁଦୁଂ, ଉଜୁଂ ଅନୁଦ୍ଧତଂ ଅଚପଲମସ୍ସ ଭାସିତଂ;

ରୁଦଂ ମନୁଞ୍ଞଂ କରୱୀକସୁସ୍ସରଂ, ହଦୟଙ୍ଗମଂ ରଞ୍ଜୟତେୱ ମେ ମନୋ।

୪୦।

‘‘ବିନ୍ଦୁସ୍ସରୋ ନାତିୱିସଟ୍ଠୱାକ୍ୟୋ, ନ ନୂନ ସଜ୍ଝାୟମତିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ;

ଇଚ୍ଛାମି ଭୋ ତଂ ପୁନଦେୱ ଦଟ୍ଠୁଂ, ମିତ୍ତୋ ହି ମେ ମାଣୱୋହୁ ପୁରତ୍ଥା।

୪୧।

‘‘ସୁସନ୍ଧି ସବ୍ବତ୍ଥ ୱିମଟ୍ଠିମଂ ୱଣଂ, ପୁଥୂ ସୁଜାତଂ ଖରପତ୍ତସନ୍ନିଭଂ;

ତେନେୱ ମଂ ଉତ୍ତରିୟାନ ମାଣୱୋ, ୱିୱରିତଂ ଉରୁଂ ଜଘନେନ ପିଳୟି।

୪୨।

‘‘ତପନ୍ତି ଆଭନ୍ତି ୱିରୋଚରେ ଚ, ସତେରତା ୱିଜ୍ଜୁରିୱନ୍ତଲିକ୍ଖେ;

ବାହା ମୁଦୂ ଅଞ୍ଜନଲୋମସାଦିସା, ୱିଚିତ୍ରୱଟ୍ଟଙ୍ଗୁଲିକାସ୍ସ ସୋଭରେ।

୪୩।

‘‘ଅକକ୍କସଙ୍ଗୋ ନ ଚ ଦୀଘଲୋମୋ, ନଖାସ୍ସ ଦୀଘା ଅପି ଲୋହିତଗ୍ଗା;

ମୁଦୂହି ବାହାହି ପଲିସ୍ସଜନ୍ତୋ, କଲ୍ୟାଣରୂପୋ ରମୟଂ ଉପଟ୍ଠହି।

୪୪।

‘‘ଦୁମସ୍ସ ତୂଲୂପନିଭା ପଭସ୍ସରା, ସୁୱଣ୍ଣକମ୍ବୁତଲୱଟ୍ଟସୁଚ୍ଛୱି;

ହତ୍ଥା ମୁଦୂ ତେହି ମଂ ସମ୍ଫୁସିତ୍ୱା, ଇତୋ ଗତୋ ତେନ ମଂ ଦହନ୍ତି ତାତ।

୪୫।

‘‘ନ ନୂନ ସୋ ଖାରିୱିଧଂ ଅହାସି, ନ ନୂନ ସୋ କଟ୍ଠାନି ସୟଂ ଅଭଞ୍ଜି;

ନ ନୂନ ସୋ ହନ୍ତି ଦୁମେ କୁଠାରିୟା, ନ ହିସ୍ସ ହତ୍ଥେସୁ ଖିଲାନି ଅତ୍ଥି।

୪୬।

‘‘ଅଚ୍ଛୋ ଚ ଖୋ ତସ୍ସ ୱଣଂ ଅକାସି, ସୋ ମଂବ୍ରୱି ‘ସୁଖିତଂ ମଂ କରୋହି’;

ତାହଂ କରିଂ ତେନ ମମାସି ସୋଖ୍ୟଂ, ସୋ ଚବ୍ରୱି ‘ସୁଖିତୋସ୍ମୀ’ତି ବ୍ରହ୍ମେ।

୪୭।

‘‘ଅୟଞ୍ଚ ତେ ମାଲୁୱପଣ୍ଣସନ୍ଥତା, ୱିକିଣ୍ଣରୂପାୱ ମୟା ଚ ତେନ ଚ;

କିଲନ୍ତରୂପା ଉଦକେ ରମିତ୍ୱା, ପୁନସ୍ସୁନଂ ପଣ୍ଣକୁଟିଂ ୱଜାମ।

୪୮।

‘‘ନ ମଜ୍ଜ ମନ୍ତା ପଟିଭନ୍ତି ତାତ, ନ ଅଗ୍ଗିହୁତ୍ତଂ ନପି ୟଞ୍ଞତନ୍ତଂ;

ନ ଚାପି ତେ ମୂଲଫଲାନି ଭୁଞ୍ଜେ, ୟାୱ ନ ପସ୍ସାମି ତଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ।

୪୯।

‘‘ଅଦ୍ଧା ପଜାନାସି ତୁୱମ୍ପି ତାତ, ୟସ୍ସଂ ଦିସଂ ୱସତେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ;

ତଂ ମଂ ଦିସଂ ପାପୟ ତାତ ଖିପ୍ପଂ, ମା ତେ ଅହଂ ଅମରିମସ୍ସମମ୍ହି।

୫୦।

‘‘ୱିଚିତ୍ରଫୁଲ୍ଲଞ୍ହି ୱନଂ ସୁତଂ ମୟା, ଦିଜାଭିଘୁଟ୍ଠଂ ଦିଜସଙ୍ଘସେୱିତଂ;

ତଂ ମଂ ୱନଂ ପାପୟ ତାତ ଖିପ୍ପଂ, ପୁରା ତେ ପାଣଂ ୱିଜହାମି ଅସ୍ସମେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଇଧାଗମାତି, ତାତ, ଇମଂ ଅସ୍ସମପଦଂ ଆଗତୋ। ସୁଦସ୍ସନେୟ୍ୟୋତି ସୁଟ୍ଠୁ ଦସ୍ସନେୟ୍ୟୋ। ସୁତନୂତି ସୁଟ୍ଠୁ ତନୁକୋ ନାତିକିସୋ ନାତିଥୂଲୋ । ୱିନେତୀତି ଅତ୍ତନୋ ସରୀରପ୍ପଭାୟ ଅସ୍ସମପଦଂ ଏକୋଭାସଂ ୱିୟ ୱିନେତି ପୂରେତି। ସୁକଣ୍ହକଣ୍ହଚ୍ଛଦନେହି ଭୋତୋତି, ତାତ, ତସ୍ସ ଭୋତୋ ସୁକଣ୍ହେହି କଣ୍ହଚ୍ଛଦନେହି ଭମରୱଣ୍ଣେହି କେସେହି ସୁକଣ୍ହସୀସଂ ସୁମଜ୍ଜିତମଣିମୟଂ ୱିୟ ଖାୟତି। ଅମସ୍ସୁଜାତୋତି ନ ତାୱସ୍ସ ମସ୍ସୁ ଜାୟତି, ତରୁଣୋୟେୱ। ଅପୁରାଣୱଣ୍ଣୀତି ଅଚିରପବ୍ବଜିତୋ। ଆଧାରରୂପଞ୍ଚ ପନସ୍ସ କଣ୍ଠେତି କଣ୍ଠେ ଚ ପନସ୍ସ ଅମ୍ହାକଂ ଭିକ୍ଖାଭାଜନଟ୍ଠପନଂ ପତ୍ତାଧାରସଦିସଂ ପିଳନ୍ଧନଂ ଅତ୍ଥୀତି ମୁତ୍ତାହାରଂ ସନ୍ଧାୟ ୱଦତି। ଗଣ୍ଡାତି ଥନେ ସନ୍ଧାୟାହ। ଉରେ ସୁଜାତାତି ଉରମ୍ହି ସୁଜାତା। ‘‘ଉରତୋ’’ତିପି ପାଠୋ। ପଭସ୍ସରାତି ପଭାସମ୍ପନ୍ନା। ‘‘ପଭାସରେ’’ତିପି ପାଠୋ, ଓଭାସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଭୁସଦସ୍ସନେୟ୍ୟନ୍ତି ଅତିୱିୟ ଦସ୍ସନୀୟଂ। କୁଞ୍ଚିତଗ୍ଗାତି ସୀହକୁଣ୍ଡଲଂ ସନ୍ଧାୟ ୱଦତି। ସୁତ୍ତଞ୍ଚାତି ୟଂ ତସ୍ସ ଜଟାବନ୍ଧନସୁତ୍ତଂ, ତମ୍ପି ଜୋତତି ପଭଂ ମୁଞ୍ଚତି। ‘‘ସଂୟମାନି ଚତସ୍ସୋ’’ତି ଇମିନା ମଣିସୁୱଣ୍ଣପୱାଳଅରଜତମୟାନି ଚତ୍ତାରି ପିଳନ୍ଧନାନି ଦସ୍ସେତି । ତା ପିଂସରେତି ତାନି ପିଳନ୍ଧନାନି ପାଖ୍ୟୁସମ୍ହି ପଖ୍ୟୁଟ୍ଟେ ଦେୱେ ଚିରିଟିସଙ୍ଘା ୱିୟ ୱିରୱନ୍ତି। ମିଖଲନ୍ତି ମେଖଲଂ, ଅୟମେୱ ୱା ପାଠୋ। ଇଦଂ ନିୱତ୍ଥକଞ୍ଚନଚୀରକଂ ସନ୍ଧାୟାହ। ନ ସନ୍ଥରେତି ନ ୱାକେ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ତାତ, ୟଥା ମୟଂ ତିଣମୟଂ ୱା ୱାକମୟଂ ୱା ଚୀରକଂ ଧାରେମ, ନ ତଥା ସୋ, ସୋ ପନ ସୁୱଣ୍ଣଚୀରକଂ ଧାରେତୀତି। ଅଖୀଲକାନୀତି ଅଚ୍ଚଚାନି ନିପ୍ପଣ୍ଡାନି। କଟିସମୋହିତାନୀତି କଟିୟଂ ବଦ୍ଧାନି। ନିଚ୍ଚକୀଳଂ କରୋନ୍ତୀତି ଅଘଟ୍ଟିତାନିପି ନିଚ୍ଚକାଲଂ କୀଳଆୟନ୍ତି। ହଂ, ତାତାତି ହନ୍ଦୋ, ତାତ। କିଂ ରୁକ୍ଖଫଲାନି ତାନୀତି ତାନି ତସ୍ସ ମାଣୱସ୍ସ ସୁତ୍ତାରୁଳ୍ହାନି କଟିୟଂ ବଦ୍ଧାନି କତରରୁକ୍ଖଫଲାନି ନାମାତି ମଣିସଙ୍ଘାଟିଂ ସନ୍ଧାୟାହ।

ଜଟାତି ଜଟାମଣ୍ଡଲାକାରେନ ବଦ୍ଧରତନମିସ୍ସକକେସୱଟ୍ଟିୟୋ ସନ୍ଧାୟାହ। ୱେଲ୍ଲିତଗ୍ଗାତି କୁଞ୍ଚିତଗ୍ଗା। ଦ୍ୱେଧାସିରୋତି ତସ୍ସ ସୀସଂ ଦ୍ୱେଧା କତ୍ୱା ବଦ୍ଧାନଂ ଜଟାନଂ ୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଭତ୍ତରୂପଂ। ତଥାତି ୟଥା ତସ୍ସ ମାଣୱସ୍ସ ଜଟା, ତଥା ତୁମ୍ହେହି ମମ ନ ବଦ୍ଧା, ଅହୋ ୱତ ମମପି ତଥା ଅସ୍ସୂତି ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ଆହ। ଉପେତରୂପାତି ଉପେତସଭାୱା। ୱାତସମେରିତଂୱାତି ୟଥା ନାମ ନୀଲୁପ୍ପଲଂ ୱାତେନ ସମୀରିତଂ, ତଥେୱ ଅୟଂ ଇମସ୍ମିଂ ୱନସଣ୍ଡେ

ଅସ୍ସମୋ ସଂୱାତି। ନେତାଦିସୋତି, ତାତ, ଯାଦିସୋ ମମ କାଯେ ପଙ୍କୋ, ନେତାଦିସୋ ତସ୍ସ ସରୀରେ। ସୋ ହି ଦସ୍ସନୀଯୋ ଚେୱ ସୁଗନ୍ଧୋ ଚ। ଅଗ୍ଗିଗିମ୍ହେତି ୱସନ୍ତସମଯେ।

ନିହନ୍ତୀତି ପହରତି। କିଂ ରୁକ୍ଖଫଲଂ ନୁ ଖୋ ତନ୍ତି କତରରୁକ୍ଖସ୍ସ ନୁ ଖୋ ତଂ ଫଲଂ। ସଙ୍ଖୱରୂପପନ୍ନାତି ସୁଧୋତସଙ୍ଖପଟିଭାଗା। ନ ହି ନୂନ ସୋ ସାକମଖାଦି ତେହୀତି ନ ନୂନ ସୋ ମାଣୱୋ ମଯଂ ୱିଯ ତେହି ଦନ୍ତେହି ରୁକ୍ଖପଣ୍ଣାନି ଚେୱ ମୂଲଫଲାଫଲାନି ଚ ଖାଦି। ଅମ୍ହାକଞ୍ହି ତାନି ଖାଦନ୍ତାନଂ ସବଲା ପଣ୍ଡୱଣ୍ଣା ଦନ୍ତାତି ଦୀପେତି।

ଅକକ୍କସନ୍ତି, ତାତ, ତସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଫରୁସଂ ଅଗଠଇତଂ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱଦନ୍ତସ୍ସାପି ମଧୁରତାଯ ମୁହୁଂ ମୁଦୁଂ, ଅପମୁସ୍ସତାଯ ଉଜୁଂ, ଅୱିକ୍ଖିତ୍ତତାଯ ଅନୁଦ୍ଧତଂ, ପତିଟ୍ଠିତତାଯ ଅଚପଲଂ। ରୁଦନ୍ତି ଭାସମାନସ୍ସ ସରସଙ୍ଖାତଂ ରୁଦମ୍ପି ମନୋହରଂ କରୱୀକସ୍ସ ୱିଯ ସୁସ୍ସରଂ ସୁମଧୁରଂ। ରଞ୍ଜଯତେୱାତି ମମ ମନୋ ରଞ୍ଜତିଯେୱ। ବିନ୍ଦୁସ୍ସରୋତି ପିଣ୍ଡିତସ୍ସରୋ। ମାଣୱୋହୂତି ସୋ ହି ମାଣୱୋ ପୁରତ୍ଥା ମମ ମିତ୍ତୋ ଅହୁ।

ସୁସନ୍ଧି ସଵ୍ବଞ୍ଚ ୱିମଟ୍ଠିମଂ ୱଣନ୍ତି ତାତ ତସ୍ସ ମାଣୱସ୍ସ ଊରୂନଂ ଅନ୍ତରେ ଏକଂ ୱଣଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ସୁସନ୍ଧି ସୁଫୁସିତଂ ସିପ୍ପିପୁଟମୁଖସଦିସଂ, ସଵ୍ବଞ୍ଚ ୱିମଟ୍ଠଂ ସମନ୍ତତୋ ମଟ୍ଠଂ। ପୁଥୂତି ମହନ୍ତଂ। ସୁଜାତନ୍ତି ସୁସଣ୍ଠିତଂ। ଖରପତ୍ତସନ୍ନିଭନ୍ତି ସୁପୁପ୍ଫିତପଦୁମମକୁଳଅସନ୍ନିଭଂ। ଉତ୍ତରିଯାନାତି ଉତ୍ତରିତ୍ୱା ଅୱତ୍ଥରିତ୍ୱା। ପିଠଅଯୀତି ପୀଠଏସି। ତପନ୍ତୀତି ତସ୍ସ ମାଣୱସ୍ସ ସରୀରତୋ ନିଚ୍ଛରନ୍ତା ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣରଂସିଯୋ ଜଲନ୍ତି ଓଭାସନ୍ତି ୱିରୋଚନ୍ତି ଚ। ବାହାତି ବାହାପିସ୍ସ ମୁଦୂ। ଅଞ୍ଜନଲୋମସାଦିସାତି ଅଞ୍ଜନସଦିସେହି ଲୋମେହି ସମନ୍ନାଗତା। ୱିଚିତ୍ରୱଟ୍ଟଙ୍ଗୁଲିକାସ୍ସ ସୋଭରେତି ହତ୍ଥାପିସ୍ସ ୱରଲକ୍ଖଣୱିଚିତ୍ରାହି ପୱାଲଙ୍କୁରସଦିସାହି ୱଟ୍ଟଙ୍ଗୁଲୀହି ସମନ୍ନାଗତା ସୋଭନ୍ତି।

ଅକକ୍କସଙ୍ଗୋତି କଚ୍ଛୁପୀଠଅକାଦିରହିତଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗୋ। ରମଯଂ ଉପଗୂହୀତି ମଂ ରମଯନ୍ତୋ ଉପଗୂହି ପରିଚରି। ତୂଲୂପନିଭାତି ମୁଦୁଭାୱସ୍ସ ଉପମା। ସୁୱଣ୍ଣକମ୍ବୁତଲୱଟ୍ଟସୁଚ୍ଛୱୀତି ସୁୱଣ୍ଣମଯଂ ଆଦାସତଲଂ ୱିଯ ୱଟ୍ଟା ଚ ସୁଚ୍ଛୱି ଚ, ପରିମଣ୍ଡଲତଲା ଚେୱ ସୁନ୍ଦରଚ୍ଛୱି ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ଫୁସିତ୍ୱାତି ସୁଟ୍ଠୁ ଫୁସିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସଂ ମମ ସରୀରେ ଫରାପେତ୍ୱା। ଇତୋ ଗତୋତି ମମ ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସେୱ ଇତୋ ଗତୋ। ତେନ ମଂ ଦହନ୍ତୀତି ତେନ ତସ୍ସ ହତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସେନ ଇଦାନି ମଂ ଦହନ୍ତି। ତଥା ହି ତସ୍ସ ଗତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମମ ସରୀରେ ଡାହୋ ଉଟ୍ଠିତୋ, ତେନମ୍ହି ଦୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ନିପନ୍ନୋତି।

ନନୂନ ସୋ ଖାରିୱିଧନ୍ତି, ତାତ, ନୂନ ସୋ ମାଣୱୋ ନ ଖାରିଭାରଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱିଚରି। ଖିଲାନୀତି କିଲାନି, ''ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ସୋଖ୍ୟନ୍ତି ସୁଖଂ। ମାଲୁୱପଣ୍ଣସଛତା ୱିକିଣ୍ଣରୂପାୱାତି, ତାତ, ଅଯଂ ତୱ ମାଲୁୱପଣ୍ଣସଛତା ଅଜ୍ଜ ମଯା ଚ ତେନ ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପରାମସନାଲିଙ୍ଗନୱସେନ ପରିୱତ୍ତନ୍ତେହି ୱିକିଣ୍ଣା ୱିଯ ଆକୁଲବ୍ୟାକୁଲା ଜାତା। ପୁନପ୍ପୁନଂ ପଣ୍ଣକୁଟିଂ ୱଜାମାତି, ତାତ, ଅହଞ୍ଚ ସୋ ଚ ଅଭିରମିତ୍ୱା କିଲନ୍ତରୂପା ପଣ୍ଣସାଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଉଦକଂ ପୱିସିତ୍ୱା ରମିତ୍ୱା ୱିଗତଦରଥା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଇମମେୱ କୁଟିଂ ପୱିସାମାତି ୱଦତି।

ନ ମଜ୍ଜ ମନ୍ତାତି ଅଜ୍ଜ ମମ ତସ୍ସ ଗତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନେୱ ମନ୍ତା ପଟିଭନ୍ତି ନ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି ନ ରୁଚ୍ଚନ୍ତି। ନ ଅଗ୍ଗିହୁତ୍ତଂ ନପି ଯଞ୍ଞତନ୍ତନ୍ତି ମହାବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଆରାଧନତ୍ଥାଯ କତ୍ତବ୍ବହୋମୱିଧୂପନାଦିଯଞ୍ଞକିରିଯାପି ମେ ନ ପଟିଭାତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି ନ ରୁଚ୍ଚତି। ନ ଚାପି ତେତି ତଯା ଆଭତମୂଲଫଲାଫଲାନିପି ନ ଭୁଞ୍ଜାମି। ଯସ୍ସଂ ଦିସନ୍ତି ଯସ୍ସଂ ଦିସାଯଂ। ୱନନ୍ତି ତସ୍ସ ମାଣୱସ୍ସ ଅସ୍ସମଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଠିତୱନନ୍ତି।

ତସ୍ସେୱଂ ୱିଲପନ୍ତସ୍ସ ତଂ ୱିଲାପଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ''ଏକାଯ ଇତ୍ଥିଯା ଇମସ୍ସ ସୀଲଂ ଭିନ୍ନଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଞତ୍ୱା ତଂ ଓୱଦନ୍ତୋ ଛ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୫୧।

''ଇମସ୍ସାହଂ ଜୋତିରସେ ୱନମ୍ହି, ଗନ୍ଧଵ୍ବଦେୱଚ୍ଛରସଙ୍ଘସେୱିତେ;

ଇସୀନମାୱାସେ ସନନ୍ତନମ୍ହି, ନେତାଦିସଂ ଅରତିଂ ପାପୁଣେଥ।

୫୨।

''ଭୱନ୍ତି ମିତ୍ତାନି ଅଥୋ ନ ହୋନ୍ତି, ଞାତୀସୁ ମିତ୍ତେସୁ କରୋନ୍ତି ପେମଂ;

ଅଯଞ୍ଚ ଜମ୍ପୋ କିସ୍ସ ୱା ନିୱିଟ୍ଠୋ, ଯୋ ନେୱ ଜାନାତି 'କୁତୋମ୍ହି ଆଗତୋ'।

୫୩।

''ସଂୱାସେନ ହି ମିତ୍ତାନି, ସନ୍ଧୀଯନ୍ତି ପୁନପ୍ପୁନଂ;

ସ୍ୱେୱ ମିତ୍ତୋ ଅସଂଗନ୍ତୁ, ଅସଂୱାସେନ ଜୀରତି।

୫୪।

''ସଚେ ତୁୱଂ ଦକ୍ଖସି ବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ, ସଚେ ତୁୱଂ ସଲ୍ଲପେ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନା;

ସମ୍ପନ୍ନସସ୍ସଂୱ ମହୋଦକେନ, ତପୋଗୁଣଂ ଖିପ୍ପମିମଂ ପହିସ୍ସସି।

୫୫।

''ପୁନପି ଚେ ଦକ୍ଖସି ବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ, ପୁନପି ଚେ ସଲ୍ଲପେ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନା;

ସମ୍ପନ୍ନସସ୍ସଂୱ ମହୋଦକେନ, ଉସ୍ମାଗତଂ ଖିପ୍ପମିମଂ ପହିସ୍ସସି।

୫୬।

''ଭୂତାନି ହେତାନି ଚରନ୍ତି ତାତ, ୱିରୂପରୂପେନ ମନୁସ୍ସଲୋକେ;

ନ ତାନି ସେୱେଥ ନରୋ ସପଞ୍ଞୋ, ଆସଜ୍ଜ ନଂ ନସ୍ସତି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ଇମସ୍ମାତି ଇମସ୍ମିଂ। ହନ୍ତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ଜୋତିରସେତି ହୂଯମାନସ୍ସ ଜୋତିନୋ ରଂସିଓଭାସିତେ। ସନନ୍ତନମ୍ହୀତି ପୋରାଣକେ। ପାପୁଣେଥାତି ପାପୁଣେଯ୍ଯ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ତାତ, ଏୱରୂପେ ୱନେ ୱସନ୍ତୋ ଯଂ ଅରତିଂ ତ୍ୱଂ ପତ୍ତୋ, ଏତାଦିସଂ ନ ପାପୁଣେଯ୍ଯ ପଣ୍ଡିତୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ, ପତ୍ତୁଂ ନାରହତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

''ଭୱନ୍ତୀ''ତି ଇମଂ ଗାଥଂ ମହାସତ୍ତୋ ଅନ୍ତୋଗତମେୱ ଭାସତି। ଅଯମେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ – ଲୋକେ ସତ୍ତାନଂ ମିତ୍ତାନି ନାମ ହୋନ୍ତିପି ନ ହୋନ୍ତିପି ତତ୍ଥ ଯେସଂ ହୋନ୍ତି, ତେ ଅତ୍ତନୋ ଞାତୀସୁ ଚ ମିତ୍ତେସୁ ଚ ପେମଂ କରୋନ୍ତି। ଅଯଞ୍ଚ ଜମ୍ପୋତି ମିଗସିଙ୍ଗୋ ଲାମକୋ। କିସ୍ସ ୱା ନିୱିଟ୍ଠୋତି କେନ ନାମ କାରଣେନ ତସ୍ମିଂ ମାତୁଗାମେ ମିତ୍ତସଞ୍ଞାଯ ନିୱିଟ୍ଠୋ, ସୋ ମିଗିଯା କୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞେ ୱଡ୍ଢିତତ୍ତା ''କୁତୋମ୍ହି ଆଗତୋ''ତି ଅତ୍ତନୋ ଆଗତଟ୍ଠାନମତ୍ତମ୍ପି ନ ଜାନାତି, ପଗେୱ ଞାତିମିତ୍ତେତି।

ପୁନପ୍ପୁନନ୍ତି, ତାତ, ମିତ୍ତାନି ନାମ ପୁନପ୍ପୁନଂ ସଂୱାସେନ ସଂସେୱନେନ ସନ୍ଧୀଯନ୍ତି ଘଟୀଯନ୍ତି। ସ୍ୱେୱ ମିତ୍ତୋତି ସୋ ଏୱ ମିତ୍ତୋ ଅସଂଗନ୍ତୁ ଅସମାଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ତେନ ଅସମାଗମସଙ୍ଖାତେନ ଅସଂୱାସେନ ଜୀରତି ୱିନସ୍ସତି । ସଚେତି ତସ୍ମା, ତାତ, ସଚେ ତ୍ୱଂ ପୁନପି ତଂ ଦକ୍ଖସି, ତେନ ୱା ସଲ୍ଲପିସ୍ସସି, ଅଥ ଯଥା ନାମ ନିପ୍ଫନ୍ନସସ୍ସଂ ମହୋଘେନ ହରୀଯତି, ଏୱଂ ଇମଂ ଅତ୍ତନୋ ତପୋଗୁଣଂ ପହିସ୍ସସି ହାରେସ୍ସସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉସ୍ମାଗତନ୍ତି ସମଣତେଜଂ।

ୱିରୂପରୂପେନାତି ୱିୱିଧରୂପେନ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ତାତ, ମନୁସ୍ସଲୋକସ୍ମିଞ୍ହି ଏତାନି ଯକ୍ଖିନିସଙ୍ଖାତାନି ଭୂତାନି ୱିୱିଧରୂପପଟିଚ୍ଛନ୍ନେନ ଅତ୍ତନୋ ରୂପେନ ଅତ୍ତନୋ ୱସଂ ଗତେ ଖାଦିତୁଂ ଚରନ୍ତି, ତାନି ସପଞ୍ଞୋ ନରୋ ନ ସେୱେଥ। ତାଦିସଞ୍ହି ଭୂତଂ ଆସଜ୍ଜ ନଂ ପତ୍ୱା ନସ୍ସତି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ, ଦିଟ୍ଠୋସି ତାଯ ଯକ୍ଖିନିଯା ନ ଖାଦିତୋତି ପୁତ୍ତଂ ୱଦି।

ସୋ ପିତୁ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ''ଯକ୍ଖିନୀ କିର ସା''ତି ଭୀତୋ ଚିତ୍ତଂ ନିୱତ୍ତେତ୍ୱା ''ତାତ, ଏତ୍ତୋ ନ ଗମିସ୍ସାମି, ଖମଥ ମେ''ତି ଖମାପେସି। ସୋପି ନଂ

ସମସ୍ସାସେତ୍ୱା ‘‘ଏହି ତ୍ୱଂ, ମାଣଵ, ମେତ୍ତଂ ଭାଵେହି, କରୁଣଂ, ମୁଦିତଂ, ଉପେକ୍ଖ’’ନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଵିହାରଭାଵନଂ ଆଚିକ୍ଖି। ସୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୁନ ଝାନାଭିଞ୍ଞା ନିବ୍ବତ୍ତେସି।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ସଚ୍ଚାନି ପକାସେତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି, ସଚ୍ଚପରିଯୋସାନେ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭିକ୍ଖୁ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି। ତଦା ନିଗ୍ରୋଧନିକା ପୁରାଣଦୁତିଯିକା ଅହୋସି, ଇସିସିଙ୍ଗୋ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭିକ୍ଖୁ, ପିତା ପନ ଅହମେଵ ଅହୋସିନ୍ତି।

ନିଗ୍ରୋଧନିକାଜାତକଵଣ୍ଣନା ପଠମା।

[୫୨୭] ୨। ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀଜାତକଵଣ୍ଣନା

ନିଵେସନଂ କସ୍ସନୁଦଂ ସୁନନ୍ଦାତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତଵନେ ଵିହରନ୍ତୋ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭିକ୍ଖୁଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ସୋ କିରେକଦିଵସଂ ସାଵତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଏକଂ ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତଂ ଉତ୍ତମରୂପଧରଂ ଇତ୍ଥିଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ନିଵତ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଵିହାରମେଵ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସଲ୍ଲଵିଦ୍ଧୋ ଵିଯ ରାଗାତୁରୋ ଭନ୍ତମିଗପଟିଭାଗୋ କିସୋ ଧମନିସନ୍ଥତଗତ୍ତୋ ଉପ୍ପଣ୍ଡୁପ୍ପଣ୍ଡୁକଜାତୋ ଅନଭିରତୋ ଏକିରିଯାପଥେପି ଚିତ୍ତସ୍ସାଦଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ଆଚରିଯଵତ୍ତାଦୀନି ପହାଯ ଉଦ୍ଦେସପରିପୁଚ୍ଛାକମ୍ମଟ୍ଠାନାନୁଯୋଗରହିତୋ ଵିହାସି। ସୋ ସହାଯଭିକ୍ଖୂହି ‘‘ପୁବ୍ବେ ତ୍ୱଂ, ଆଵୁସୋ, ସନ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯୋ ଵିପ୍ପସନ୍ନମୁଖଵଣ୍ଣୋ, ଇଦାନି ନୋ ତଥା, କିଂ ନୁ ଖୋ କାରଣ’’ନ୍ତି ପୁଟ୍ଠୋ, ‘‘ଆଵୁସୋ, ଅନଭିରତୋମ୍ହୀ’’ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ତେ ‘‘ଅଭିରମାଵୁସୋ, ସାସନେ, ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ନାମ ଦୁଲ୍ଲଭୋ, ତଥା ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ମନୁସ୍ସପଟିଲାଭୋ ଚ, ସୋ ତ୍ୱଂ ମନୁସ୍ସପଟିଲାଭଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକିରିଯଂ ପତ୍ଥଯମାନୋ ଅସ୍ସୁମୁଖଂ ଞାତିଜନଂ ପହାଯ ସଦ୍ଧାଯ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା କିଂକାରଣା କିଲେସଵସଂ ଯାସି, କିଲେସା ନାମେତେ ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦକପାଣକଂ ଉପାଦାଯ ସବ୍ବବାଲଜନସାଧାରଣା, ଯେ ତେସଂ ଵତ୍ଥୁଭୂତା, ତେପି ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନଵୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ। ଅଟ୍ଠିକଙ୍କଲୂପମା କାମା, ମଂସପେସୂପମା କାମା, ତିଣୁକ୍କୂପମା କାମା, ଅଙ୍ଗାରକାସୂପମା କାମା, ସୁପିନକୂପମା କାମା, ଯାଚିତକୂପମା କାମା, ରୁକ୍ଖଫଲୂପମା କାମା, ଅସିସୂନୂପମା କାମା, ସତ୍ତିସୂଲୂପମା କାମା, ସପ୍ପସିରୂପମା କାମା, ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୂପମା କାମା, ତ୍ୱଂ ନାମ ଏଵରୂପେ ବୁଦ୍ଧସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଏଵଂ ଅନତ୍ଥକାରକାନଂ କିଲେସାନଂ ଵସଂ ଗତୋସୀ’’ତି ଓଵଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ କଥଂ ଗାହାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଧମ୍ମସଭଂ ନେତ୍ୱା ‘‘କିଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନିଚ୍ଛମାନକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆନଯିତ୍ଥା’’ତି ଵୁତ୍ତେ, ‘‘ଭନ୍ତେ, ଅଯଂ କିର ଭିକ୍ଖୁ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ’’ତି ଆହଂସୁ। ସତ୍ଥା ‘‘ସଚ୍ଚଂ କିରା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ସଚ୍ଚଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଵୁତ୍ତେ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ପୋରାଣକପଣ୍ଡିତା ରଜ୍ଜଂ ଅନୁସାସନ୍ତାପି କିଲେସେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ତସ୍ସ ଵସଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ନିଵାରେତ୍ୱା ନ ଅଯୁତ୍ତକଂ କରିଂସୂ’’ତି ଵତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ସିଵିରଟ୍ଠେ ଅରିଟ୍ଠପୁରନଗରେ ସିଵି ନାମ ରାଜା ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଯା କୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ନିବ୍ବତ୍ତି, ‘‘ସିଵିକୁମାରୋ’’ତ୍ୱେଵସ୍ସ ନାମଂ କରିଂସୁ। ସେନାପତିସ୍ସପି ପୁତ୍ତୋ ଜାଯି, ‘‘ଅଭିପାରକୋ’’ତିସ୍ସ ନାମଂ କରିଂସୁ। ତେ ଉଭୋପି ସହାଯା ହୁତ୍ୱା ଅଭିଵଡ୍ଢନ୍ତା ସୋଳସଵସ୍ସିକା ହୁତ୍ୱା ତକ୍କସିଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଆଗମିଂସୁ। ରାଜା ପୁତ୍ତସ୍ସ ରଜ୍ଜଂ ଅଦାସି। ସୋପି ଅଭିପାରକଂ ସେନାପତିଟ୍ଠାନେ ଠପେତ୍ୱା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ତସ୍ମିଂଯେଵ ନଗରେ ତିରିଟିଵଚ୍ଛସ୍ସ ନାମ ଅସୀତିକୋଟିଵିଭଵସ୍ସ ସେଟ୍ଠିନୋ ଧୀତା ନିବ୍ବତ୍ତି ଉତ୍ତମରୂପଧରା ସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତା ସୁଭଲକ୍ଖଣେନ ସମନ୍ନାଗତା, ତସ୍ସା ନାମଗ୍ଗହଣଦିଵସେ ‘‘ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀ’’ତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ସା ସୋଳସଵସ୍ସିକକାଲେ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସଵଣ୍ଣା ଦେଵଚ୍ଛରା ଵିଯ ଅଭିରୂପା ଦସ୍ସନୀଯା ପାସାଦିକା ପରମାଯ ଵଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାଯ ସମନ୍ନାଗତା ଅହୋସି। ଯେ ଯେ ପୁଥୁଜ୍ଜନା ତଂ ପସ୍ସନ୍ତି, ତେ ତେ ସକଭାଵେନ ସଣ୍ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ସୁରାପାନମଦମତ୍ତା ଵିଯ କିଲେସମଦେନ ମତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ସତିଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତୁଂ ସମତ୍ଥା ନାମ ନାହେସୁଂ।

ଅଥସ୍ସା ପିତା ତିରିଟିଵଚ୍ଛୋ ରାଜାନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ଦେଵ, ମମ ଗେହେ ଇତ୍ଥିରତନଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ରଞ୍ଞୋଵ ଅନୁଚ୍ଛଵିକଂ, ଲକ୍ଖଣପାଠକେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ପେସେତ୍ୱା ତଂ ଵୀମଂସାପେତ୍ୱା ଯଥାରୁଚି କରୋହୀ’’ତି ଆହ। ରାଜା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ଵତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣେ ପେସେସି। ତେ ସେଟ୍ଠିଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କତସକ୍କାରସମ୍ମାନା ପାଯାସଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିଂସୁ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତା ତେସଂ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ତେ ତଂ ଦିସ୍ୱା ସତିଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା କିଲେସମଦମତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଵିପ୍ପକତଭୋଜନଭାଵଂ ନ ଜାନିଂସୁ। ଏକଚ୍ଚେ ଆଲୋପଂ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମା’’ତି ସଞ୍ଞାଯ ସୀସେ ଠପେସୁଂ, ଏକଚ୍ଚେ ଉପକଚ୍ଛନ୍ତରେ ଖିପିଂସୁ, ଏକଚ୍ଚେ ଭିତ୍ତିଂ ପହରିଂସୁ, ସବ୍ବେଵ ଉମ୍ମତ୍ତକା ଅହେସୁଂ। ସା ତେ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଇମେ କିର ମମ ଲକ୍ଖଣଂ ଵୀମଂସିସ୍ସନ୍ତି, ଗୀଵାଯଂ ନେ ଗହେତ୍ୱା ନୀହରଥା’’ତି ନୀହରାପେସି। ତେ ମଙ୍କୁଭୂତା ରାଜନିଵେସନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉମ୍ମାଦନ୍ତିଯା କୁଦ୍ଧା ‘‘ଦେଵ, ସା ଇତ୍ଥୀ କାଳକଣ୍ଣୀ, ନ ତୁମ୍ହାକଂ ଅନୁଚ୍ଛଵିକା’’ତି ଵଦିଂସୁ। ରାଜା ‘‘କାଳକଣ୍ଣୀ କିରା’’ତି ନ ତଂ ଆଣାପେସି। ସା ତଂ ପଵତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ କିର କାଳକଣ୍ଣୀତି ରଞ୍ଞା ନ ଗହିତା, କାଳକଣ୍ଣିଯୋ ନାମ ନ ଏଵରୂପା ହୋନ୍ତୀ’’ତି ଵତ୍ୱା ‘‘ହୋତୁ, ସଚେ ପନ ତଂ ରାଜାନଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମି,

ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି ତସ୍ମିଂ ଆଘାତଂ ବନ୍ଧି। ଅଥ ନଂ ପିତା ଅଭିପାରକସ୍ସ ଅଦାସି, ସା ତସ୍ସ ପିୟା ଅହୋସି ମନାପା।

କସ୍ସ ପନ କମ୍ମସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନ ସା ଏୱଂ ଅଭିରୂପା ଅହୋସୀତି? ରତ୍ତୱତ୍ଥଦାନସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦେନାତି। ସା କିର ଅତୀତେ ବାରାଣସିୟଂ ଦଲିଦ୍ଦକୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଉସ୍ସୱଦିୱସେ ପୁଞ୍ଞସମ୍ପନ୍ନା ଇତ୍ଥିୟୋ କୁସୁମ୍ଭରତ୍ତୱତ୍ଥଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତା କୀଳନ୍ତିୟୋ ଦିସ୍ୱା ତାଦିସଂ ୱତ୍ଥଂ ନିୱାସେତ୍ୱା କୀଳିତୁକାମା ହୁତ୍ୱା ମାତାପିତୂନଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ତେହି, ‘‘ଅମ୍ମ, ମୟଂ ଦଲିଦ୍ଦା, କୁତୋ ନୋ ଏୱରୂପଂ ୱତ୍ଥ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ତେନ ହି ମଂ ଏକସ୍ମିଂ ଅଡ୍ଢକୁଲେ ଭତିଂ କାତୁଂ ଅନୁଜାନାଥ , ତେ ମମ ଗୁଣଂ ଞତ୍ୱା ଦସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତେହି ଅନୁଞ୍ଞାତା ଏକଂ କୁଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘କୁସୁମ୍ଭରତ୍ତୱତ୍ଥେନ ଭତିଂ କରୋମୀ’’ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ତେ ‘‘ତୀଣି ସଂୱଚ୍ଛରାନି କମ୍ମେ କତେ ତୱ ଗୁଣଂ ଞତ୍ୱା ଦସ୍ସାମା’’ତି ୱଦିଂସୁ। ସା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ପଟିସ୍ସୁଣିତ୍ୱା କମ୍ମଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ତେ ତସ୍ସା ଗୁଣଂ ଞତ୍ୱା ଅପରିପୁଣ୍ଣେସ୍ୱେୱ ତୀସୁ ସଂୱଚ୍ଛରେସୁ ତସ୍ସା ଘନକୁସୁମ୍ଭରତ୍ତୱତ୍ଥେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ୱତ୍ଥଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ତୱ ସହାୟିକାହି ସଦ୍ଧିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ନିୱାସେହୀ’’ତି ତଂ ପେସୟିଂସୁ। ସା ସହାୟିକା ଆଦାୟ ଗନ୍ତ୍ୱା ରତ୍ତୱତ୍ଥଂ ନଦୀତୀରେ ଠପେତ୍ୱା ନ୍ହାୟି।

ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଏକୋ କସ୍ସପଦସବଲସ୍ସ ସାୱକୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରୋ ସାଖାଭଙ୍ଗଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ଚ ପାରୁପିତ୍ୱା ଚ ତଂ ପଦେସଂ ପାପୁଣି। ସା ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ଭଦନ୍ତୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରୋ ଭୱିସ୍ସତି, ପୁବ୍ବେପି ଅଦିନ୍ନଭାୱେନ ମେ ନିୱାସନଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଜାତ’’ନ୍ତି ତଂ ୱତ୍ଥଂ ଦ୍ୱିଧା ଫାଲେତ୍ୱା ‘‘ଏକଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ଅୟ୍ୟସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଉତ୍ତରିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ନିୱାସନଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ‘‘ତିଟ୍ଠଥ, ଭନ୍ତେ’’ତି ୱତ୍ୱା ଥେରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ରତ୍ତୱତ୍ଥଂ ମଜ୍ଝେ ଫାଲେତ୍ୱା ତସ୍ସେକଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ଅଦାସି। ସୋ ଏକମନ୍ତେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଠତ୍ୱା ସାଖାଭଙ୍ଗଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ତସ୍ସେକଂ କଣ୍ଣଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ଏକଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ନିକ୍ଖମି। ଅଥସ୍ସ ୱତ୍ଥୋଭାସେନ ସକଲସରୀରଂ ତରୁଣସୂରିୟୋ ୱିୟ ଏକୋଭାସଂ ଅହୋସି। ସା ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମୟ୍ହଂ ଅୟ୍ୟୋ ପଠମଂ ନ ସୋଭତି, ଇଦାନି ତରୁଣସୂରିୟୋ ୱିୟ ୱିରୋଚତି, ଇଦମ୍ପି ଏତସ୍ସେୱ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଦୁତିୟମ୍ପି କୋଟ୍ଠାସଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, ଅହଂ ଭୱେ ଭୱେ ୱିଚରନ୍ତୀ ଉତ୍ତମରୂପଧରା ଭୱେୟ୍ୟଂ, ମଂ ଦିସ୍ୱା କୋଚି ପୁରିସୋ ସକଭାୱେନ ସଣ୍ଠାତୁଂ ମା ଅସକ୍ଖି, ମୟା ଅଭିରୂପତରା ନାମ ଅଞ୍ଞା ମା ହୋତୂ’’ତି ପତ୍ଥନଂ ପଟ୍ଠପେସି। ଥେରୋପି ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ସା ଦେୱଲୋକେ ସଂସରନ୍ତୀ ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଅରିଟ୍ଠପୁରେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ତଥା ଅଭିରୂପା ଅହୋସି। ଅଥ ତସ୍ମିଂ ନଗରେ କତ୍ତିକଛଣଂ ଘୋସୟିଂସୁ, କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମାୟଂ ନଗରଂ ସଜ୍ଜୟିଂସୁ। ଅଭିପାରକୋ ଅତ୍ତନୋ ଆରକ୍ଖଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ତଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଭଦ୍ଦେ, ଉମ୍ମାଦନ୍ତି ଅଜ୍ଜ କତ୍ତିକରତ୍ତିୱାରୋ ଛଣୋ, ରାଜା ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କରୋନ୍ତୋ ପଠମଂ ଇମଂ ଗେହଦ୍ୱାରଂ ଆଗମିସ୍ସତି, ମା ଖୋ ତସ୍ସ ଅତ୍ତାନଂ ଦସ୍ସେସି, ସୋପି ତଂ ଦିସ୍ୱା ସତିଂ ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସତୀ’’ତି ଆହ। ସା ‘‘ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ, ସାମି, ଅହଂ ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଗତେ ଦାସିଂ ଆଣାପେସି ‘‘ରଞ୍ଞୋ ଇମଂ ଗେହଦ୍ୱାରଂ ଆଗତକାଲେ ମୟ୍ହଂ ଆରୋଚେୟ୍ୟାସୀ’’ତି। ଅଥ ସୂରିୟେ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ଉଗ୍ଗତେ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦେ ଦେୱନଗରେ ୱିୟ ନଗରେ ଅଲଙ୍କତେ ସବ୍ବଦିସାସୁ ଦୀପେସୁ ଜଲିତେସୁ ରାଜା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତୋ ଆଜଞ୍ଞରଥୱରଗତୋ ଅମଚ୍ଚଗଣପରିୱୁତୋ ମହନ୍ତେନ ୟସେନ ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କରୋନ୍ତୋ ପଠମମେୱ ଅଭିପାରକସ୍ସ ଗେହଦ୍ୱାରଂ ଅଗମାସି। ତଂ ପନ ଗେହଂ ମନୋସିଲାୱଣ୍ଣପାକାରପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଅଲଙ୍କତଦ୍ୱାରଟ୍ଟାଲକଂ ସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତଂ ପାସାଦିକଂ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଦାସୀ ଉମ୍ମାଦନ୍ତିୟା ଆରୋଚେସି। ସା ପୁପ୍ଫସମୁଗ୍ଗଂ ଗାହାପେତ୍ୱା କିନ୍ନରିଲୀଳାୟ ୱାତପାନଂ ନିସ୍ସାୟ ଠିତା ରଞ୍ଞୋ ପୁପ୍ଫାନି ଖିପି। ସୋ ତଂ ଉଲ୍ଲୋକେତ୍ୱା କିଲେସମଦମତ୍ତୋ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ‘‘ଅଭିପାରକସ୍ସେତଂ ଗେହ’’ନ୍ତି ସଞ୍ଜାନିତୁମ୍ପି ନାସକ୍ଖି, ଅଥ ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଦ୍ୱେ ଗାଥା ଅଭାସି –

୫୭।

‘‘ନିୱେସନଂ କସ୍ସ ନୁଦଂ ସୁନନ୍ଦ, ପାକାରେନ ପଣ୍ଡୁମୟେନ ଗୁତ୍ତଂ;

କା ଦିସ୍ସତି ଅଗ୍ଗିସିଖାୱ ଦୂରେ, ୱେହାୟସଂ ପବ୍ବତଗ୍ଗେୱ ଅଚ୍ଚି।

୫୮।

‘‘ଧୀତା ନ୍ୱୟଂ କସ୍ସ ସୁନନ୍ଦ ହୋତି, ସୁଣିସା ନ୍ୱୟଂ କସ୍ସ ଅଥୋପି ଭରିୟା;

ଅକ୍ଖାହି ମେ ଖିପ୍ପମିଧେୱ ପୁଟ୍ଠୋ, ଅୱାୱଟା ଯଦି ୱା ଅତ୍ଥି ଭତ୍ତା’’ତି।

ତତ୍ଥ କସ୍ସ ନୁଦନ୍ତି କସ୍ସ ନୁ ଇଦଂ। ପଣ୍ଡୁମୟେନାତି ରତ୍ତିଟ୍ଠକମୟେନ। ଦିସ୍ସତୀତି ୱାତପାନେ ଠିତା ପଞ୍ଞାୟତି। ଅଚ୍ଚୀତି ଅନଲଜାଲକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଧୀତାନ୍ଵଯନ୍ତି ଧୀତା ନୁ ଅଯଂ। ଅୱାୱଟାତି ଅପେତାୱରଣା ଅପରିଗ୍ଗହା। ଭତ୍ତାତି ଯଦି ୱା ଅସ୍ସା ସାମିକୋ ଅତ୍ଥି, ଏତଂ ମେ ଅକ୍ଖାହୀତି।

ଅଥସ୍ସ ସୋ ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୋ ଦ୍ଵେ ଗାଥା ଅଭାସି –

୫୯।

''ଅହଞ୍ହି ଜାନାମି ଜନିନ୍ଦ ଏତଂ, ମତ୍ଯା ଚ ପେତ୍ଯା ଚ ଅଥୋପି ଅସ୍ସା;

ତୱେୱ ସୋ ପୁରିସୋ ଭୂମିପାଲ, ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ତୱନ୍ତେ।

୬୦।

''ଇନ୍ଦୋ ଚ ଫୀତୋ ଚ ସୁୱଡ୍ଢିତୋ ଚ, ଅମଚ୍ଚୋ ଚ ତେ ଅଞ୍ଞତରୋ ଜନିନ୍ଦ;

ତସ୍ସେସା ଭରିଯାଭିପାରକସ୍ସ, ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀ ନାମଧେଯ୍ୟେନ ରାଜା''ତି।

ତତ୍ଥ ମତ୍ଯା ଚ ପେତ୍ଯା ଚାତି ମାତିତୋ ଚ ପିତିତୋ ଚେତଂ ଜାନାମି। ଅଥୋପି ଅସ୍ସାତି ଅଥ ସାମିକମ୍ପି ଅସ୍ସା ଜାନାମୀତି ୱଦତି। ଇନ୍ଦୋତି ସମିଦ୍ଧୋ। ଫୀତୋତି ୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରେହି ସୁପୁପ୍ଫିତୋ। ସୁୱଡ୍ଢିତୋତି ସୁଟ୍ଠୁ ୱୁଦ୍ଧୋ। ନାମଧେଯ୍ୟେନାତି ନାମେନ। ଅଯଞ୍ହି ଯୋ ନଂ ପସ୍ସତି, ତଂ ଉମ୍ମାଦେତି, ସତିମସ୍ସ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତୁଂ ନ ଦେତି, ତସ୍ମା ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ନାମମସ୍ସା ଥୋମେନ୍ତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୬୧।

''ଅହୋ ଅହୋ ନାମମିଦଂ ଇମିସ୍ସା, ମତ୍ଯା ଚ ପେତ୍ଯା ଚ କତଂ ସୁସାଧୁ;

ତଦା ହି ମଯ୍ହଂ ଅୱଲୋକଯନ୍ତୀ, ଉମ୍ମତ୍ତକଂ ଉମ୍ମଦନ୍ତୀ ଅକାସୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ମତ୍ଯା ଚ ପେତ୍ଯା ଚାତି ମାତରା ଚ ପିତରା ଚ। ମଯ୍ହନ୍ତି ଉପଯୋଗତ୍ଥେ ସମ୍ପଦାନୱଚନଂ। ଅୱଲୋକଯନ୍ତୀତି ମଯା ଅୱଲୋକିତା ସଯମ୍ପି ମଂ ଅୱଲୋକଯନ୍ତୀ ମଂ ଉମ୍ମତ୍ତକଂ ଅକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ସା ତସ୍ସ କମ୍ପିତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ୱାତପାନଂ ଥକେତ୍ୱା ସିରିଗବ୍ଭମେୱ ଅଗମାସି। ରଞ୍ଞୋପି ତସ୍ସା ଦିଟ୍ଠକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣକରଣେ ଚିତ୍ତମେୱ ନାହୋସି। ସୋ ସାରଥିଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା, ''ସମ୍ମ ସୁନନ୍ଦ, ରଥଂ ନିୱତ୍ତେହି, ଅଯଂ ଛଣୋ ଅମ୍ହାକଂ ନାନୁଚ୍ଛୱିକୋ, ଅଭିପାରକସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସେୱାନୁଚ୍ଛୱିକୋ, ରଜ୍ଜମ୍ପି ତସ୍ସେୱାନୁଚ୍ଛୱିକ''ନ୍ତି ରଥଂ ନିୱତ୍ତାପେତ୍ୱା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁଯ୍ହ ସିରିସଯନେ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିପ୍ପଲପନ୍ତୋ ଆହ –

୬୨।

''ଯା ପୁଣ୍ଣମାସେ ମିଗମନ୍ଦଲୋଚନା, ଉପାୱିସି ପୁଣ୍ଡରୀକତ୍ତଚଙ୍ଗୀ;

ଦ୍ଵେ ପୁଣ୍ଣମାଯୋ ତଦହୂ ଅମଞ୍ଞହଂ, ଦିସ୍ୱାନ ପାରାୱତରତ୍ତୱାସିନିଂ।

୬୩।

''ଅଳାରପମ୍ହେହି ସୁଭେହି ୱଗ୍ଗୁଭି, ପଲୋଭଯନ୍ତୀ ମଂ ଯଦା ଉଦିକ୍ଖତି;

ୱିଜମ୍ଭମାନା ହରତେୱ ମେ ମନୋ, ଜାତା ୱନେ କିମ୍ପୁରିସୀୱ ପଦ୍ଧତେ।

୬୪।

‘‘ତଦା ହି ବ୍ରହତୀ ସାମା, ଆମୁତ୍ତମଣିକୁଣ୍ଡଲା;

ଏକଚ୍ଚୱସନା ନାରୀ, ମିଗୀ ଭନ୍ତାୱୁଦିକ୍ଖତି।

୬୫।

‘‘କଦାସ୍ସୁ ମଂ ତମ୍ବନଖା ସୁଲୋମା, ବାହା ମୁଦୂ ଚନ୍ଦନସାରଲିତ୍ତା;

ୱଟ୍ଟଙ୍ଗୁଲୀ ସନ୍ନତଧୀରକୁତ୍ତିଯା, ନାରୀ ଉପଞ୍ଞିସ୍ସତି ସୀସତୋ ସୁଭା।

୬୬।

‘‘କଦାସ୍ସୁ ମଂ କଞ୍ଚନଜାଲୁରଚ୍ଛଦା, ଧୀତା ତିରୀଟିସ୍ସ ୱିଲଗ୍ଗମଜ୍ଝା;

ମୁଦୂହି ବାହାହି ପଲିସ୍ସଜିସ୍ସତି, ବ୍ରହାୱନେ ଜାତଦୁମଂୱ ମାଲୁୱା।

୬୭।

‘‘କଦାସ୍ସୁ ଲାଖାରସରତ୍ତସୁଚ୍ଛୱୀ, ବିନ୍ଦୁତ୍ଥନୀ ପୁଣ୍ଡରୀକତ୍ତଚଙ୍ଗୀ;

ମୁଖଂ ମୁଖେନ ଉପନାମଯିସ୍ସତି, ସୋଣ୍ଡୋୱ ସୋଣ୍ଡସ୍ସ ସୁରାଯ ଥାଲଂ।

୬୮।

‘‘ଯଦାଦ୍ଦସଂ ତଂ ତିଟ୍ଠନ୍ତିଂ, ସବ୍ବଭଦ୍ଦଂ ମନୋରମଂ;

ତତୋ ସକସ୍ସ ଚିତ୍ତସ୍ସ, ନାୱବୋଧାମି କଞ୍ଚିନଂ।

୬୯।

‘‘ଉମ୍ମାଦନ୍ତିମହଂ ଦଟ୍ଠା, ଆମୁତ୍ତମଣିକୁଣ୍ଡଲଂ;

ନ ସୁପାମି ଦିୱାରତ୍ତିଂ, ସହସ୍ସଂୱ ପରାଜିତୋ।

୭୦।

‘‘ସକ୍କୋ ଚେ ମେ ୱରଂ ଦଜ୍ଜା, ସୋ ଚ ଲବ୍ଭେଥ ମେ ୱରୋ;

ଏକରତ୍ତଂ ଦିରତ୍ତଂ ୱା, ଭୱେଯ୍ୟଂ ଅଭିପାରକୋ;

ଉମ୍ମାଦନ୍ତ୍ୟା ରମିତ୍ୱାନ, ସିୱିରାଜା ତତୋ ସିଯ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ପୁଣ୍ଣମାସେତି ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦାଯ ରତ୍ତିଯା। ମିଗମନ୍ଦଲୋଚନାତି କଣ୍ଡସନ୍ତାସେନ ପଲାଯିତ୍ୱା ୱନନ୍ତରେ ଠତ୍ୱା ଲୁଦ୍ଦଂ ଓଲୋକେନ୍ତିଯା ମିଗିଯା ୱିଯ ମନ୍ଦାନି ଲୋଚନାନି ଅସ୍ସାତି ମିଗମନ୍ଦଲୋଚନା। ଉପାୱିସୀତି ପଦୁମୱଣ୍ଣେନ କରତଲେନ ପୁପ୍ଫାନି ଖିପିତ୍ୱା ମଂ ଓଲୋକେନ୍ତୀ ୱାତପାନେ ନିସୀଦି।

ପୁଣ୍ଡରୀକଉଚଙ୍ଗୀତି ରତ୍ତପଦୁମଓ୍ୱଣ୍ଣସରୀରା। ହେ ପୁଣ୍ଣମାଯୋତି ଅହଂ ତଦହୁ ତସ୍ମିଂ ଛଣଦିୱସେ ତଂ ପାରାୱତପାଦସମାନଓ୍ୱଣ୍ଣରତ୍ତଓ୍ୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସା ମୁଖସୋଭଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଏକସ୍ସ ପାଚୀନଲୋକଧାତୁତୋ ଏକସ୍ସ ଅଭିପାରକସ୍ସ ସେନାପତିନୋ ନିୱେସନେତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦାନଂ ଉଗ୍ଗତତ୍ତା ହେ ପୁଣ୍ଣମାଯୋ ଅମଞ୍ଞିଂ। ଅଢଆରପମ୍ହେହୀତି ୱିସାଲପଖୁମେହି। ସୁଭେହୀତି ପରିସୁଦ୍ଧେହି। ୱଗ୍ଗୁଭୀତି ମଧୁରାକାରେହି। ଉଦିକ୍ଖତୀତି ଏୱରୂପେହି ନେତ୍ତେହି ଯସ୍ମିଂ ଖଣେ ଓଲୋକେତି। ପଦ୍ଧତେତି ଯଥା ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତେ ସୁପୁପ୍ଫିତୱନେ ୱୀଣଂ ଆଦାଯ ତନ୍ତିସ୍ସରେନ ଅତ୍ତନୋ ସରଂ ସଂସନ୍ଦନ୍ତୀ କିମ୍ପୁରିସୀ କିମ୍ପୁରିସସ୍ସ ମନଂ ହରତି, ଏୱଂ ହରତେୱ ମେ ମନୋତି ୱିସ୍ସଲପତି।

ବ୍ରହତୀତି ଉଢଆରା। ସାମାତି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣସାମା। ଏକଚ୍ଚଓ୍ୱସନାତି ଏକଚ୍ଛିକଓ୍ୱସନା, ଏକଓ୍ୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭନ୍ତାୱୁଦିକ୍ଖତୀତି ସଣ୍ହକେସା ପୁଥୁନଲାଟା ଆଯତଭମୂ ୱିସାଲକ୍ଖୀ ତୁଙ୍ଗନାସା ରତ୍ତୋଟ୍ଠା ସେତଦନ୍ତା ତିଖିଣଦାଠା ସୁୱଟ୍ଟିତଗୀୱା ସୁତନୁବାହୁ ସୁସଣ୍ଠିତପଯୋଧରା କରମିତମଜ୍ଝା ୱିସାଲସୋଣୀ ସୁୱଣ୍ଣକଦଲିସମାନୋରୁ ସା ଉତ୍ତମିତ୍ଥୀ ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ମଂ ଉଦିକ୍ଖନ୍ତୀ ଭଯେନ ୱନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପୁନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଲୁଦ୍ଧଂ ଉଦିକ୍ଖନ୍ତୀ ଭନ୍ତା ମିଗୀୱ ମଂ ଉଦିକ୍ଖତୀତି ୱଦତି। ବାହାମୁଦୂତି ମୁଦୁବାହା। ସନ୍ନତଧୀରକୁତ୍ତିଯାତି ସୁଫୁସିତଛେକକରଣା। ଉପଞ୍ଞିସ୍ସତିମନ୍ତି ସା ସୁଭା ନାରୀ କଦା ନୁ ମଂ ତେହି ତମ୍ବନଖେହି ସୀସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସନ୍ନତେନ ଧୀରେନ କରଣେନ ପରିତୋସେସ୍ସତୀତି ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ୱିଲପତି।

କଞ୍ଚନଜାଲୁରଚ୍ଛଦାତି କଞ୍ଚନମଯୌରଚ୍ଛଦାଲଙ୍କାରା। ୱିଲଗ୍ଗମଜ୍ଝାତି ୱିଲଗ୍ଗସରୀରା ତନୁମଜ୍ଝିମା। ବ୍ରହାୱନେତି ମହାୱନେ। ଲାଖାରସରତ୍ତସୁଚ୍ଛୱୀତି ହତ୍ଥପାଦତଲଅଗ୍ଗନଖଓଟ୍ଠମଂସେସୁ ଲାଖାରସରତ୍ତମଣିପୱାଲୱଣ୍ଣା। ବିନ୍ଦୁତ୍ଥନୀତି ଉଦକପୁପ୍ଫୁଳଅପରିମଣ୍ଡଲତ୍ଥନୀ। ତତୋତି ଯଦା ତଂ ତିଟ୍ଠନ୍ତିଂ ଅଦ୍ଦସଂ, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ। ସକସ୍ସ ଚିତ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅନିସ୍ସରୋ ଜାତୋମ୍ହୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। କଞ୍ଚିନନ୍ତି କଞ୍ଚି "ଅଯଂ ଅସୁକୋ ନାମା"ତି ନ ଜାନାମି, ଉମ୍ମତ୍ତକୋ ଜାତୋମ୍ହୀତି ୱଦତି। ଦଟ୍ଠାତି ଦିସ୍ୱା। ନ ସୁପାମୀତି ନେୱ ରତ୍ତିଂ, ନ ଦିୱା ନିଦ୍ଦଂ ଲଭାମି। ସୋ ଚ ଲବ୍ଭେଥାତି ଯଂ ମେ ସକ୍କୋ ୱରଂ ଦଦେଯ୍ୟ, ସୋ ଚ ମେ ୱରୋ ଲବ୍ଭେଥ, ଲଭେଯ୍ୟାହଂ ତଂ ୱରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଥ ତେ ଅମଚ୍ଚା ଅଭିପାରକସ୍ସପି ଆରୋଚଯିଂସୁ – "ସାମି ରାଜା, ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କରୋନ୍ତୋ ତୁମ୍ହାକଂ ଘରଦ୍ୱାରଂ ପତ୍ୱା ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହୀ"ତି। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉମ୍ମାଦନ୍ତିଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା "ଭଦ୍ଦେ, କଚ୍ଚି ରଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତାନଂ ଦସ୍ସେସୀ"ତି ପୁଚ୍ଛି। "ସାମି, ଏକୋ ମହୋଦରୋ ମହାଦାଠିକୋ ରଥେ ଠତ୍ୱା ଆଗତୋ ପୁରିସୋ ଅତ୍ଥି, ଅହଂ ତଂ ରାଜା ୱା ଅରାଜା ୱାତି ନ ଜାନାମି, ଏକୋ ଇସ୍ସରୋତି ପନ ୱୁତ୍ତେ ୱାତପାନେ ଠତ୍ୱା ପୁପ୍ଫାନି ଖିପିଂ, ସୋ ତାୱଦେୱ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଗତୋ"ତି। ସୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା "ନାସିତୋମ୍ହି ତଯା"ତି ପୁନଦିୱସେ ପାତୋୱ ରାଜନିୱେସନଂ ଆରୁଯ୍ହ ସିରିଗବ୍ଭଦ୍ୱାରେ ଠତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଉମ୍ମାଦନ୍ତିଂ ନିସ୍ସାଯ ୱିପ୍ପଲାପଂ ସୁତ୍ୱା "ଅଯଂ ଉମ୍ମାଦନ୍ତିଯା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ଜାତୋ, ତଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ମରିସ୍ସତି, ରଞ୍ଞୋ ଚ ମମ ଚ ଅଗୁଣଂ ମୋଚେତ୍ୱା ଇମସ୍ସ ମଯା ଜୀୱିତଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ"ତି ଅତ୍ତନୋ ନିୱେସନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକଂ ଦଳ୍ହମନ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାକଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା, "ତାତ, ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ସୁସିରଚେତିଯରୁକ୍ଖୋ ଅତ୍ଥି, ତ୍ୱଂ କଞ୍ଚି ଅଜାନାପେତ୍ୱା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତୋରୁକ୍ଖେ ନିସୀଦ, ଅହଂ ତତ୍ଥ ବଲିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ତଂ ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଦେୱତା ନମସ୍ସନ୍ତୋ, 'ସାମି ଦେୱରାଜ, ଅମ୍ହାକଂ ରାଜା ନଗରମ୍ହି ଛଣେ ୱତ୍ତମାନେ ଅକୀଳିତ୍ୱା ସିରିଗବ୍ଭଂ ପୱିସିତ୍ୱା ୱିପ୍ପଲପନ୍ତୋୱ ନିପନ୍ନୋ, ମଯଂ ତତ୍ଥ କାରଣଂ ନ ଜାନାମ, ରାଜା ଦେୱତାନଂ ବହୂପକାରୋ, ଅନୁସଂୱଚ୍ଛରଂ ସହସ୍ସଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ବଲିକମ୍ମଂ କରୋତି, ଇଦଂ ନାମ ନିସ୍ସାଯ ରାଜା ୱିପ୍ପଲପତୀତି ଆଚିକ୍ଖଥ, ରଞ୍ଞୋ ନୋ ଜୀୱିତଦାନଂ ଦେଥା'ତି ଯାଚିସ୍ସାମି, ତ୍ୱଂ ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସଦ୍ଦଂ ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା, 'ସେନାପତି, ତୁମ୍ହାକଂ ରଞ୍ଞୋ ବ୍ୟାଧି ନାମ ନତ୍ଥି, ସୋ ପନ ତୱ ଭରିଯାଯ ଉମ୍ମାଦନ୍ତିଯା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ। ସଚେ ନଂ ଲଭିସ୍ସତି, ଜୀୱିସ୍ସତି, ନୋ ଚେ, ମରିସ୍ସତି। ସଚେ ତସ୍ସ ଜୀୱିତଂ ଇଚ୍ଛସି, ଉମ୍ମାଦନ୍ତିମସ୍ସ ଦେହୀ'ତି ୱଦେଯ୍ୟାସୀ"ତି ଏୱଂ ତଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜେସି।

ସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ସେନାପତିନା ଅମଚ୍ଚଗଣପରିୱୁତେନ ତଂ ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଯାଚିତୋ ତଥା ଅଭାସି। ସେନାପତି "ସାଧୂ"ତି ୱତ୍ୱା ଦେୱତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚେ ଜାନାପେତ୍ୱା ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ରାଜନିୱେସନଂ ଆରୁଯ୍ହ ସିରିଗବ୍ଭଦ୍ୱାରଂ ଆକୋଟେସି। ରାଜା ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା "କୋ ଏସୋ"ତି ପୁଚ୍ଛି। ଅହଂ, ଦେୱ, ଅଭିପାରକୋତି। ଅଥସ୍ସ ରାଜା ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରି। ସୋ ପୱିସିତ୍ୱା ରାଜାନଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୭୧।

"ଭୂତାନି ମେ ଭୂତପତୀ ନମସ୍ସତୋ, ଆଗମ୍ମ ଯକ୍ଖୋ ଇଦମେତଦବ୍ରୱି;

ରଞ୍ଞୋ ମନୋ ଉମ୍ମଦନ୍ତ୍ୟା ନିୱିଟ୍ଠୋ, ଦଦାମି ତେ ତଂ ପରିଚାରଯସ୍ସୂ"ତି।

ତତ୍ଥ ନମସ୍ସତୋତି ତୁମ୍ହାକଂ ୱିପ୍ପଲାପକାରଣଜାନନତ୍ଥଂ ବଲିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ନମସ୍ସନ୍ତସ୍ସ। ତନ୍ତି ଅହଂ ତଂ ଉମ୍ମାଦନ୍ତିଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପରିଚାରିକଂ କତ୍ୱା ଦଦାମୀତି।

ଅଥ ନଂ ରାଜା, ''ସମ୍ମ ଅଭିପାରକ, ମମ ଉମ୍ମାଦନ୍ତିଯା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତତାଯ ୱିପ୍ପଲପିତଭାୱଂ ଯକ୍ଖାପି ଜାନନ୍ତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ଆମ, ଦେୱାତି। ସୋ ''ସବ୍ବଲୋକେନ କିର ମେ ଲାମକଭାୱୋ ଞାତୋ''ତି ଲଜ୍ଜିଧମ୍ମେ ପତିଟ୍ଠାଯ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୭୨।

''ପୁଞ୍ଞା ଚ ଧଂସେ ଅମରୋ ନ ଚମ୍ହି, ଜନୋ ଚ ମେ ପାପମିଦଞ୍ଚ ଜଞ୍ଞା;

ଭୁସୋ ଚ ତ୍ୟସ୍ସ ମନସୋ ୱିଘାତୋ, ଦତ୍ୱା ପିଯଂ ଉମ୍ମଦନ୍ତିଂ ଅଦଟ୍ଠା''ତି।

ତତ୍ଥ ଧଂସେତି, ସମ୍ମ ଅଭିପାରକ, ଅହଂ ତାଯ ସଦ୍ଧିଂ କିଲେସୱସେନ ପରିଚାରେନ୍ତୋ ପୁଞ୍ଞତୋ ଚ ଧଂସେଯ୍ୟଂ, ତାଯ ସଦ୍ଧିଂ ପରିଚାରିତମତ୍ତେନ ଅମରୋ ଚ ନ ହୋମି, ମହାଜନୋ ଚ ମେ ଇମଂ ଲାମକଭାୱଂ ଜାନେଯ୍ୟ, ତତୋ ''ଅଯୁତ୍ତଂ ରଞ୍ଞା କତ''ନ୍ତି ଗରହେଯ୍ୟ, ତଞ୍ଚ ମମ ଦତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ପିଯଭରିଯଂ ଅଦଟ୍ଠା ତୱ ମନସୋ ୱିଘାତୋ ଚସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

ସେସା ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ୱଚନପଟିୱଚନଗାଥା ହୋନ୍ତି –

୭୩।

''ଜନିନ୍ଦ ନାଞ୍ଞତ୍ର ତଯା ମଯା ୱା, ସବ୍ବାପି କମ୍ମସ୍ସ କତସ୍ସ ଜଞ୍ଞା;

ଯଂ ତେ ମଯା ଉମ୍ମଦନ୍ତୀ ପଦିନ୍ନା, ଭୁସେହି ରାଜା ୱନଥଂ ସଜାହି।

୭୪।

''ଯୋ ପାପକଂ କମ୍ମକରଂ ମନୁସ୍ସୋ, ସୋ ମଞ୍ଞତି ମାୟିଦ ମଞ୍ଞିଂସୁ ଅଞ୍ଞେ;

ପସ୍ସନ୍ତି ଭୂତାନି କରୋନ୍ତମେତଂ, ଯୁତ୍ତା ଚ ଯେ ହୋନ୍ତି ନରା ପଥବ୍ୟା।

୭୫।

''ଅଞ୍ଞୋ ନୁ ତେ କୋଚି ନରୋ ପଥବ୍ୟା, ସଦ୍ଧେଯ୍ୟ ଲୋକସ୍ମି ନ ମେ ପିଯାତି;

ଭୁସୋ ଚ ତ୍ୟସ୍ସ ମନୁସୋ ୱିଘାତୋ, ଦତ୍ୱା ପିଯଂ ଉମ୍ମଦନ୍ତିଂ ଅଦଟ୍ଠା।

୭୬।

''ଅଦ୍ଧା ପିଯା ମୟ୍ହ ଜନିନ୍ଦ ଏସା, ନ ସା ମମଂ ଅପ୍ପିଯା ଭୂମିପାଲ;

ଗଚ୍ଛେୱ ତ୍ୱଂ ଉମ୍ମଦନ୍ତିଂ ଭଦନ୍ତେ, ସୀହୋୱ ସେଲସ୍ସ ଗୁହଂ ଉପେତି।

୭୭।

''ନ ପୀଳିତା ଅତ୍ତଦୁଖେନ ଧୀରା, ସୁଖପ୍ଫଲଂ କମ୍ମ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତି;

ସମ୍ମୋହିତା ୱାପି ସୁଖେନ ମତ୍ତା, ନ ପାପକମ୍ମଞ୍ଚ ସମାଚରନ୍ତି।

୭୮।

‘‘ତୁୱଞ୍ହି ମାତା ଚ ପିତା ଚ ମୟ୍ହଂ, ଭତ୍ତା ପତୀ ପୋସକୋ ଦେୱତା ଚ;

ଦାସୋ ଅହଂ ତୁୟ୍ହ ସପୁତ୍ତଦାରୋ, ଯଥାସୁଖଂ ସାମି କରୋହି କାମଂ।

୭୯।

‘‘ଯୋ ‘ଇସ୍ସରୋମ୍ହୀ’ତି କରୋତି ପାପଂ, କତ୍ୱା ଚ ସୋ ନୁତ୍ତସତେ ପରେସଂ;

ନ ତେନ ସୋ ଜୀୱତି ଦୀଘମାୟୁ, ଦେୱାପି ପାପେନ ସମେକ୍ଖରେ ନଂ।

୮୦।

‘‘ଅଞ୍ଞାତକଂ ସାମିକେହୀ ପଦିନ୍ନଂ, ଧମ୍ମେ ଠିତା ଯେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ତି ଦାନଂ;

ପଟିଚ୍ଛକା ଦାୟକା ଚାପି ତତ୍ଥ, ସୁଖପ୍ଫଲଞ୍ଞେୱ କରୋନ୍ତି କମ୍ମଂ।

୮୧।

‘‘ଅଞ୍ଞୋ ନୁ ତେ କୋଚି ନରୋ ପଥବ୍ୟା, ସଦ୍ଧେୟ୍ୟ ଲୋକସ୍ମି ନ ମେ ପିୟାତି;

ଭୁସୋ ଚ ତ୍ୟସ୍ସ ମନସୋ ୱିଘାତୋ, ଦତ୍ୱା ପିୟଂ ଉମ୍ମଦନ୍ତିଂ ଅଦଟ୍ଠା।

୮୨।

‘‘ଅଦ୍ଧା ପିୟା ମୟ୍ହ ଜନିନ୍ଦ ଏସା, ନ ସା ମମଂ ଅପ୍ପିୟା ଭୂମିପାଲ;

ଯଂ ତେ ମୟା ଉମ୍ମଦନ୍ତୀ ପଦିନ୍ନା, ଭୁସେହି ରାଜା ୱନଥଂ ସଜାହି।

୮୩।

‘‘ଯୋ ଅତ୍ତଦୁକ୍ଖେନ ପରସ୍ସ ଦୁକ୍ଖଂ, ସୁଖେନ ୱା ଅତ୍ତସୁଖଂ ଦହାତି;

ଯଥେୱିଦଂ ମୟ୍ହ ତଥା ପରେସଂ, ଯୋ ଏୱଂ ଜାନାତି ସ ୱେଦି ଧମ୍ମଂ।

୮୪।

‘‘ଅଞ୍ଞୋ ନୁ ତେ କୋଚି ନରୋ ପଥବ୍ୟା, ସଦ୍ଧେୟ୍ୟ ଲୋକସ୍ମି ନ ମେ ପିୟାତି;

ଭୁସୋ ଚ ତ୍ୟସ୍ସ ମନସୋ ୱିଘାତୋ, ଦତ୍ୱା ପିୟଂ ଉମ୍ମଦନ୍ତିଂ ଅଦଟ୍ଠା।

୮୫।

‘‘ଜନିନ୍ଦ ଜାନାସି ପିୟା ମମେସା, ନ ସା ମମଂ ଅପ୍ପିୟା ଭୂମିପାଲ;

ପିଯେନ ତେ ଦମ୍ମି ପିଯଂ ଜନିନ୍ଦ, ପିଯଦାୟିନୋ ଦେୱ ପିଯଂ ଲଭନ୍ତି।

୮୬।

‘‘ସୋ ନୂନାହଂ ୱଧିସ୍ସାମି, ଅତ୍ତାନଂ କାମହେତୁକଂ;

ନ ହି ଧମ୍ମଂ ଅଧମ୍ମେନ, ଅହଂ ୱଧିତୁମୁସ୍ସହେ।

୮୭।

‘‘ସଚେ ତୁୱଂ ମୟ୍ହ ସତିଂ ଜନିନ୍ଦ, ନ କାମୟାସି ନରୱୀର ସେଟ୍ଠ;

ଚଜାମି ନଂ ସବ୍ବଜନସ୍ସ ସିବ୍ବା, ମୟା ପମୁତ୍ତଂ ତତୋ ଅୱ୍ହୟେସି ନଂ।

୮୮।

‘‘ଅଦୂସିୟଂ ଚେ ଅଭିପାରକ ତ୍ୱଂ, ଚଜାସି କତ୍ତେ ଅହିତାଯ ତ୍ୟସ୍ସ;

ମହା ଚ ତେ ଉପୱାଦୋପି ଅସ୍ସ, ନ ଚାପି ତ୍ୟସ୍ସ ନଗରମ୍ହି ପକ୍ଖୋ।

୮୯।

‘‘ଅହଂ ସହିସ୍ସଂ ଉପୱାଦମେତଂ, ନିନ୍ଦଂ ପସଂସଂ ଗରହଞ୍ଚ ସବ୍ବଂ;

ମମେତମାଗଚ୍ଛତୁ ଭୂମିପାଲ, ୟଥାସୁଖଂ ସିୱି କରୋହି କାମଂ।

୯୦।

‘‘ୟୋ ନେୱ ନିନ୍ଦଂ ନ ପନପ୍ପସଂସଂ, ଆଦିୟତି ଗରହଂ ନୋପି ପୂଜଂ;

ସିରୀ ଚ ଲକ୍ଖୀ ଚ ଅପେତି ତମ୍ହା, ଆପୋ ସୁୱୁଟ୍ଠୀୱ ୟଥା ଥଲମ୍ହା।

୯୧।

‘‘ୟଂ କିଞ୍ଚି ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ସୁଖଞ୍ଚ ଏତ୍ତୋ, ଧମ୍ମାତିସାରଞ୍ଚ ମନୋୱିଘାତଂ;

ଉରସା ଅହଂ ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିସ୍ସାମି ସବ୍ବଂ, ପଥୱୀ ୟଥା ଥାୱରାନଂ ତସାନଂ।

୯୨।

‘‘ଧମ୍ମାତିସାରଞ୍ଚ ମନୋୱିଘାତଂ, ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ନିଚ୍ଛାମି ଅହଂ ପରେସଂ;

ଏକୋୱିମଂ ହାରୟିସ୍ସାମି ଭାରଂ, ଧମ୍ମେ ଠିତୋ କିଞ୍ଚି ଅହାପୟନ୍ତୋ।

୯୩।

‘‘ସଗ୍ଗୂପଗଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ଜନିନ୍ଦ, ମା ମେ ତ୍ୱଂ ଅନ୍ତରାୟଂ ଅକାସି;

ଦଦାମି ତେ ଉମ୍ମଦନ୍ତିଂ ପସନ୍ନୋ, ରାଜାୱ ଯଞ୍ଞେ ଧନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ।

୯୪।

‘‘ଅଦ୍ଧା ତ୍ୱଂ କତ୍ତେ ହିତେସି ମୟ୍ହଂ, ସଖା ମମଂ ଉମ୍ମଦନ୍ତୀ ତୁୱଞ୍ଚ;

ନିନ୍ଦେୟ୍ୟୁ ଦେୱା ପିତରୋ ଚ ସବ୍ବେ, ପାପଞ୍ଚ ପସ୍ସଂ ଅଭିସମ୍ପରାୟଂ।

୯୫।

‘‘ନ ହେତଧମ୍ମଂ ସିୱିରାଜ ୱଜ୍ଜୁଂ, ସନେଗମା ଜାନପଦା ଚ ସବ୍ବେ;

ଯଂ ତେ ମୟା ଉମ୍ମଦନ୍ତୀ ପଦିନ୍ନା, ଭୁସେହି ରାଜା ୱନଥଂ ସଜାହି।

୯୬।

‘‘ଅଦ୍ଧା ତ୍ୱଂ କତ୍ତେ ହିତେସି ମୟ୍ହଂ, ସଖା ମମଂ ଉମ୍ମଦନ୍ତୀ ତୁୱଞ୍ଚ;

ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନି ସୁକିତ୍ତିତାନି, ସମୁଦ୍ଦୱେଲାୱ ଦୁରଚ୍ଚୟାନି।

୯୭।

‘‘ଆହୁନେୟ୍ୟୋ ମେସି ହିତାନୁକମ୍ପୀ, ଧାତା ୱିଧାତା ଚସି କାମପାଲୋ;

ତୟୀ ହୁତା ରାଜ ମହପ୍ଫଲା ହି, କାମେନ ମେ ଉମ୍ମଦନ୍ତିଂ ପଟିଚ୍ଛ।

୯୮।

‘‘ଅଦ୍ଧା ହି ସବ୍ବଂ ଅଭିପାରକ ତ୍ୱଂ, ଧମ୍ମଂ ଅଚାରୀ ମମ କତ୍ତୁପୁତ୍ତ;

ଅଞ୍ଞୋ ନୁ ତେ କୋ ଇଧ ସୋତ୍ଥିକତ୍ତା, ଦ୍ୱିପଦୋ ନରୋ ଅରୁଣେ ଜୀୱଲୋକେ।

୯୯।

‘‘ତୁୱଂ ନୁ ସେଟ୍ଠୋ ତ୍ୱମନୁତ୍ତରୋସି, ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମଗୁତ୍ତୋ ଧମ୍ମୱିଦୂ ସୁମେଧୋ;

ସୋ ଧମ୍ମଗୁତ୍ତୋ ଚିରମେୱ ଜୀୱ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ମେ ଦେସୟ ଧମ୍ମପାଲ।

୧୦୦।

‘‘ତଦିଙ୍ଘ ଅଭିପାରକ, ସୁଣୋହି ୱଚନଂ ମମ;

ଧମ୍ମଂ ତେ ଦେସୟିସ୍ସାମି, ସତଂ ଆସେୱିତଂ ଅହଂ।

୧୦୧।

‘‘ସାଧୁ ଧମ୍ମରୁଚୀ ରାଜା, ସାଧୁ ପଞ୍ଞାଣୱା ନରୋ;

ସାଧୁ ମିତ୍ତାନମଦ୍ଦୁବ୍ଭୋ, ପାପସ୍ସାକରଣଂ ସୁଖଂ।

୧୦୨।

‘‘ଅକ୍କୋଧନସ୍ସ ୱିଜିତେ, ଠିତଧମ୍ମସ୍ସ ରାଜିନୋ;

ସୁଖଂ ମନୁସ୍ସା ଆସେଥ, ସୀତଚ୍ଛାଯାଯ ସଙ୍ଘରେ।

୧୦୩।

‘‘ନ ଚାହମେତଂ ଅଭିରୋଚଯାମି, କମ୍ମଂ ଅସମେକ୍ଖକତଂ ଅସାଧୁ;

ଯେ ୱାପି ଞତ୍ୱାନ ସଯଂ କରୋନ୍ତି, ଉପମା ଇମା ମଯ୍ହଂ ତୁୱଂ ସୁଣୋହି।

୧୦୪।

‘‘ଗୱଂ ଚେ ତରମାନାନଂ, ଜିମ୍ହଂ ଗଚ୍ଛତି ପୁଙ୍ଗୱୋ;

ସବ୍ବା ତା ଜିମ୍ହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନେତ୍ତେ ଜିମ୍ହଂ ଗତେ ସତି।

୧୦୫।

‘‘ଏୱମେୱ ମନୁସ୍ସେସୁ, ଯୋ ହୋତି ସେଟ୍ଠସମ୍ମତୋ;

ସୋ ଚେ ଅଧମ୍ମଂ ଚରତି, ପଗେୱ ଇତରା ପଜା;

ସବ୍ବଂ ରଟ୍ଠଂ ଦୁଖଂ ସେତି, ରାଜା ଚେ ହୋତି ଅଧମ୍ମିକୋ।

୧୦୬।

‘‘ଗୱଂ ଚେ ତରମାନାନଂ, ଉଜୁଂ ଗଚ୍ଛତି ପୁଙ୍ଗୱୋ;

ସବ୍ବା ଗାୱୀ ଉଜୁଂ ଯନ୍ତି, ନେତ୍ତେ ଉଜୁଂ ଗତେ ସତି।

୧୦୭।

‘‘ଏୱମେୱ ମନୁସ୍ସେସୁ, ଯୋ ହୋତି ସେଟ୍ଠସମ୍ମତୋ;

ସୋ ସଚେ ଧମ୍ମଂ ଚରତି, ପଗେୱ ଇତରା ପଜା;

ସବ୍ବଂ ରଟ୍ଠଂ ସୁଖଂ ସେତି, ରାଜା ଚେ ହୋତି ଧମ୍ମିକୋ।

୧୦୮।

''ନ ଚାପାହଂ ଅଧମ୍ମେନ, ଅମରତ୍ତମଭିପତ୍ଥଯେ;

ଇମଂ ୱା ପଥୱିଂ ସବ୍ବଂ, ୱିଜେତୁଂ ଅଭିପାରକ।

୧୦୯।

''ଯଞ୍ଚି କିଞ୍ଚି ମନୁସ୍ସେସୁ, ରତନଂ ଇଧ ୱିଜ୍ଜତି;

ଗାୱୋ ଦାସୋ ହିରଞ୍ଞଞ୍ଚ, ୱତ୍ଥିଯଂ ହରିଚନ୍ଦନଂ।

୧୧୦।

''ଅସ୍ସିତ୍ଥିଯୋ ରତନଂ ମଣିକଞ୍ଚ, ଯଞ୍ଚାପି ମେ ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା ଅଭିପାଲଯନ୍ତି;

ନ ତସ୍ସ ହେତୁ ୱିସମଂ ଚରେଯ୍ୟଂ, ମଜ୍ଝେ ସିୱୀନଂ ଉସଭୋମ୍ହି ଜାତୋ।

୧୧୧।

''ନେତା ହିତା ଉଗ୍ଗତୋ ରଟ୍ଠପାଲୋ, ଧମ୍ମଂ ସିୱୀନଂ ଅପଚାଯମାନୋ;

ସୋ ଧମ୍ମମେୱାନୁୱିଚିନ୍ତଯନ୍ତୋ, ତସ୍ମା ସକେ ଚିତ୍ତୱସେ ନ ୱତ୍ତୋ।

୧୧୨।

''ଅଦ୍ଧା ତୁୱଂ ମହାରାଜ, ନିଚ୍ଚଂ ଅବ୍ୟସନଂ ସିୱଂ;

କରିସ୍ସସି ଚିରଂ ରଜ୍ଜଂ, ପଞ୍ଞା ହି ତୱ ତାଦିସୀ।

୧୧୩।

''ଏତଂ ତେ ଅନୁମୋଦାମ, ଯଂ ଧମ୍ମଂ ନପ୍ପମଜ୍ଜସି;

ଧମ୍ମଂ ପମଜ୍ଜ ଖତ୍ତିଯୋ, ରଟ୍ଠା ଚୱତି ଇସ୍ସରୋ।

୧୧୪।

''ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ମାତାପିତୂସୁ ଖତ୍ତିଯ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୧୧୫।

''ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ପୁତ୍ତଦାରେସୁ ଖତ୍ତିଯ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୧୧୬।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚେସୁ ଖତ୍ତିଯ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୧୧୭।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ୱାହନେସୁ ବଲେସୁ ଚ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୧୧୮।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ଗାମେସୁ ନିଗମେସୁ ଚ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୧୧୯।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ରଟ୍ଠେସୁ ଜନପଦେସୁ ଚ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୧୨୦।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଚ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୧୨୧।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ମିଗପକ୍ଖୀସୁ ଖତ୍ତିଯ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୧୨୨।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ଧମ୍ମୋ ଚିଣ୍ଣୋ ସୁଖାୱହୋ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ରାଜ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି।

୧୨୩।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚର ମହାରାଜ, ସଇନ୍ଦା ଦେୱା ସବ୍ରହ୍ମକା;

ସୁଚିଣ୍ଣେନ ଦିୱଂ ପତ୍ତା, ମା ଧମ୍ମଂ ରାଜ ପାମଦୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସବ୍ବାପୀତି, ଜନିନ୍ଦ, ଅହମେତଂ ଏକକୋୱ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଆନେସ୍ସାମି, ତସ୍ମା ଠପେତ୍ୱା ମମଞ୍ଚ ତୁୱଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞା ସବ୍ବାପି ପଜା ଇମସ୍ସ କତସ୍ସ ଆକାରମତ୍ତମ୍ପି ନ ଜଞ୍ଞା ନ ଜାନିସ୍ସନ୍ତି। ଭୁସେହୀତି ତାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଅଭିରମନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ତଣ୍ହାୱନଥଂ ଭୁସଂ କରୋହି ୱଡ୍ଢେହି ମନୋରଥଂ ପୂରେହି। ସଜାହୀତି ମନୋରଥଂ ପନ ପୂରେତ୍ୱା ସଚେ ତେ ନ ରୁଚ୍ଚତି, ଅଥ ନଂ ସଜାହି ମୟ୍ହମେୱ ପଟିଦେହି। କମ୍ମକରନ୍ତି, ସମ୍ମ ଅଭିପାରକ, ଯୋ ମନୁସ୍ସୋ ପାପକଂ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ, ସୋ ପଚ୍ଛା ମା ଇଧ ଅଞ୍ଞେ ଇଦଂ ପାପକମ୍ମଂ ମଞ୍ଞିଂସୁ ମା ଜାନନ୍ତୁତି ମଞ୍ଞତି ଚିନ୍ତେତି, ଦୁଚିନ୍ତିତମେତଂ ତସ୍ସ। କିଂକାରଣା? ପସ୍ସନ୍ତି ଭୂତାନି କରୋନ୍ତମେତନ୍ତି ଯେ ଚ ବୁଦ୍ଧା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ବୁଦ୍ଧପୁତ୍ତା ଇଦ୍ଧିଯା ଯୁତ୍ତା, ତେ ଚ ନଂ ପସ୍ସନ୍ତିଯେୱ। ନ ମେ ପିଯାତି, ସମ୍ମ ଅଭିପାରକ, ଅଞ୍ଞୋ ନୁ ତେ କୋଚି ''ଇଧ ଲୋକସ୍ମିଂ ସକଲାଯପି ପଥୱିଯା ନ ମେ ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀ ପିଯା''ତି ଏୱଂ ସଦ୍ଦହେଯ୍ଯ।

ସୀହୋୱ ସେଲସ୍ସ ଗୁହନ୍ତି, ମହାରାଜ, ସଚେ ତ୍ୱଂ ତଂ ଇଧ ନ ଆନେସି, ଅଥ ଯଥା ସୀହୋ କିଲେସପରିଳାହେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ସୀହପୋତିକାଯ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ମଣିଗୁହଂ ଉପେତି, ଏୱଂ ତସ୍ସା ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛ, ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ଥନଂ ପୂରେହୀତି। ସୁଖପ୍ଫଲନ୍ତି, ସମ୍ମ ଅଭିପାରକ, ପଣ୍ଡିତା ଅତ୍ତନୋ ଦୁକ୍ଖେନ ଫୁଟ୍ଠା ସମାନା ନ ସୁଖୱିପାକଦାଯକକମ୍ମଂ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତି, ସମ୍ମୋହିତା ୱାପି ହୁତ୍ୱା ମୋହେନ ମୂଳ୍ହା ସୁଖେନ ମତ୍ତା ପାପକମ୍ମଂ ନାମ ନ ସମାଚରନ୍ତି। ଯଥାସୁଖଂ, ସାମି, କରୋହି କାମନ୍ତି, ସାମି ସିୱିରାଜ, ଅତ୍ତନୋ ଦାସିଂ ପରିଚାରେନ୍ତସ୍ସ ଗରହା ନାମ ନତ୍ଥି, ତ୍ୱଂ ଯଥାସୁଖଂ ଯଥାଜ୍ଝାସଯଂ କାମଂ କରୋହି, ଅତ୍ତନୋ ଇଚ୍ଛଂ ପୂରେହୀତି। ନ ତେନ ସୋ ଜୀୱତୀତି, ସମ୍ମ ଅଭିପାରକ, ଯୋ ''ଇସ୍ସରୋମ୍ହୀ''ତି ପାପଂ କରୋତି, କତ୍ୱା ଚ କିଂ ମଂ ଦେୱମନୁସ୍ସା ୱକ୍ଖନ୍ତୀତି ନ ଉତ୍ତସତି ନ ଓତ୍ତପ୍ପତି, ସୋ ତେନ କମ୍ମେନ ନ ଚ ଦୀଘକାଲଂ ଜୀୱତି, ଖିପ୍ପମେୱ ମରତି, ଦେୱତାପି ପନ ''କିଂ ଇମସ୍ସ ପାପରଞ୍ଞୋ ରଜ୍ଜେନ, ୱରମସ୍ସ ୱାଳୁକଘଟଂ ଗଲେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ମରଣ''ନ୍ତି ଲାମକେନ ଚକ୍ଖୁନା ଓଲୋକେନ୍ତି।

ଅଞ୍ଞାତକନ୍ତି, ମହାରାଜ, ଅଞ୍ଞେସଂ ସନ୍ତକଂ ତେହି ସାମିକେହି ପଦିନ୍ନଂ ଦାନଂ ଯେ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମେ ଠିତା ପଟିଚ୍ଛନ୍ତି, ତେ ତତ୍ଥ ପଟିଚ୍ଛକା ଚ ଦାଯକା ଚ ସବ୍ବେପି ସୁଖପ୍ଫଲମେୱ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି। ପଟିଗ୍ଗାହକେ ହି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେ ତଂ ଦାନଂ ଦାଯକସ୍ସ ମହନ୍ତଂ ୱିପାକଂ ଦେତୀତି। ଯୋ ଅତ୍ତଦୁକ୍ଖେନାତି, ସମ୍ମ ଅଭିପାରକ, ଯୋ ଅତ୍ତନୋ ଦୁକ୍ଖେନ ପୀଳିତୋ ତଂ ପରସ୍ସ ଦହତି, ଅତ୍ତନୋ ସରୀରତୋ ଅପନେତ୍ୱା ପରସ୍ସ ସରୀରେ ଖିପତି, ପରସ୍ସ ୱା ସୁଖେନ ଅତ୍ତନୋ ସୁଖଂ ଦହତି, ପରସ୍ସ ସୁଖଂ ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନି ପକ୍ଖିପତି, ''ଅତ୍ତନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ହରିସ୍ସାମୀ''ତି ପରଂ ଦୁକ୍ଖିତଂ କରୋତି, ''ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେସ୍ସାମୀ''ତି ପରଂ ଦୁକ୍ଖିତଂ କରୋତି, ''ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେସ୍ସାମୀ''ତି ପରସ୍ସ ସୁଖଂ ନାସେତି, ନ ସୋ ଧମ୍ମଂ ଜାନାତି। ଯୋ ପନ ଏୱଂ ଜାନାତି ''ଯଥେୱିଦଂ ମୟ୍ହଂ ସୁଖଦୁକ୍ଖଂ, ତଥା ପରେସ''ନ୍ତି, ସ ୱେଦି ଧମ୍ମଂ ଜାନାତି ନାମାତି ଅଯମେତିସ୍ସା ଗାଥାଯ ଅତ୍ଥୋ।

ପିଯେନ ତେ ଦମ୍ମୀତି ପିଯେନ କାରଣଭୂତେନ ପିଯଂ ଫଲଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ଦମ୍ମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପିଯଂ ଲଭନ୍ତୀତି ସଂସାରେ ସଂସରନ୍ତା ପିଯମେୱ ଲଭନ୍ତି। କାମହେତୁକନ୍ତି, ସମ୍ମ ଅଭିପାରକ , କାମହେତୁକଂ ଅଯୁତ୍ତଂ କତ୍ୱା ''ଅତ୍ତାନଂ ୱଧିସ୍ସାମୀ''ତି ମେ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ମୟ୍ହ ସତିନ୍ତି ମମ ସନ୍ତକଂ। ''ମୟ୍ହ ସତୀ''ତିପି ପାଠୋ, ମମ ସନ୍ତକାତି ଏୱଂ ମଞ୍ଞମାନୋ ସଚେ ତ୍ୱଂ ତଂ ନ କାମେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବଜନସ୍ସାତି ସବ୍ବା ସେନିଯୋ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ସବ୍ବଜନସ୍ସ ଅଯଂ ମୟ୍ହଂ ଅହିତାତି ପରିଚ୍ଚଜିସ୍ସାମି। ତତୋ ଅପ୍ପୁଯେସୀତି ତତୋ ତଂ ଅପରିଗ୍ଗହିତତ୍ତା ଆନେୟ୍ଯାସି। ଅଦୂସିଯନ୍ତି ଅନପରାଧଂ। କତ୍ତେତି ତମେୱ ଅପରେନ ନାମେନ ଆଲପତି। ସୋ ହି ରଞ୍ଞୋ ହିତଂ କରୋତି, ତସ୍ମା ''କତ୍ତା''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ନ ଚାପି ତ୍ୱସ୍ସାତି ଏୱଂ ଅକିଚ୍ଚକାରୀତି ନଗରେ ତୱ କୋଚି ପକ୍ଖୋପି ନ ଭୱେଯ୍ଯ।

ନିନ୍ଦନ୍ତି ନ କେୱଲଂ ଉପୱାଦମେୱ, ସଚେପି ମଂ କୋଚି ସମ୍ମୁଖା ନିନ୍ଦିସ୍ସତି ୱା ପସଂସିସ୍ସତି ୱା, ଦୋସଂ ୱା ପନ ଆରୋପେନ୍ତୋ ଗରହିସ୍ସତି, ତମ୍ପାହଂ ନିନ୍ଦଂ ପସଂସଂ ଗରହଞ୍ଚ ସବ୍ବଂ ସହିସ୍ସାମି, ସବ୍ବମେତଂ ମମ ଆଗଚ୍ଛତୁତି ୱଦତି। ତମ୍ହାତି ଯୋ ଏତେ ନିନ୍ଦାଦଯୋ ନ ଗଣ୍ହାତି, ତମ୍ହା ପୁରିସା ଇସ୍ସରିଯସଙ୍ଖାତା ସିରୀ ଚ ପଞ୍ଞାସଙ୍ଖାତା ଲକ୍ଖୀ ଚ ଥଲଟ୍ଠାନତୋ ସୁୱୁଟ୍ଠିସଙ୍ଖାତୋ ଆପୋ ୱିଯ ଅପେତି ନ ପତିଟ୍ଠାତୀତି। ଏତ୍ତୋତି ଇତୋ ମମ ତସ୍ସା ପରିଚ୍ଚତ୍ତକାରଣା। ଧମ୍ମାତିସାରଞ୍ଚାତି ଧମ୍ମଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ପୱତ୍ତଂ ଅକୁସଲଂ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ହୋତି। ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିସ୍ସାମୀତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିସ୍ସାମି ଧାରଯିସ୍ସାମି। ଥାୱରାନଂ ତସାନନ୍ତି ଯଥା ମହାପଥୱୀ ଖୀଣାସୱାନଞ୍ଚ ପୁଥୁଜ୍ଜନାନଞ୍ଚ କିଞ୍ଚି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି ସବ୍ବଂ ଅଧିୱାସେତି, ତଥେୱାହମ୍ପି ସବ୍ବମେତଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିସ୍ସାମି ଅଧିୱାସେସ୍ସାମୀତି ଦୀପେତି। ଏକୋୱିମନ୍ତି ଅହଂ ଏକୋୱ ଇମମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ଦୁକ୍ଖଭାରଂ ହାରଯିସ୍ସାମି ଧାରଯିସ୍ସାମି ୱହିସ୍ସାମି। ଧମ୍ମେ ଠିତୋତି ୱିନିଚ୍ଛଯଧମ୍ମେ ପୱେଣିଧମ୍ମେ ତିୱିଧସୁଚରିତଧମ୍ମେ ଚ ଠିତୋ ହୁତ୍ୱା।

ସଗ୍ଗୂପଗନ୍ତି , ଦେୱ, ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ନାମେତଂ ସଗ୍ଗୂପଗଂ ହୋତି। ଯଞ୍ଞେ ଧନନ୍ତି ଯଞ୍ଞଧନଂ, ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ସଖୀତି ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀପି ମମ ସହାଯିକା, ତ୍ୱମ୍ପି ସହାଯକୋ। ପିତରୋତି ବ୍ରହ୍ମାନୋ। ସବ୍ବେତି ନ କେୱଲଂ ଦେୱବ୍ରହ୍ମାନୋୱ, ସବ୍ବେ ରଟ୍ଠୱାସିନୋପି ମଂ ପସ୍ସଥ, ''ଭୋ, ସହାଯକସ୍ସ ଭରିଯା ସହାଯିକା ଇମିନା ଗେହେ କତା''ତି ନିନ୍ଦେଯ୍ଯୁଂ। ନ ହେତଧମ୍ମନ୍ତି ନ ହି ଏତଂ ଅଧମ୍ମିକଂ। ଯଂ ତେ ମଯାତି ଯସ୍ମା ମଯା ସା ତୁୟ୍ହଂ ଦିନ୍ନା, ତସ୍ମା ଏତଂ ଅଧମ୍ମୋତି ନ ୱଦିସ୍ସନ୍ତି। ସତନ୍ତି ସନ୍ତାନଂ ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ଖନ୍ତିମେତ୍ତାଭାୱନାସୀଲାଚାରସଙ୍ଖାତାନି ଧମ୍ମାନି ସୁୱଣ୍ଣିତାନି ସମୁଦ୍ଦୱେଲାୱ ଦୁରଚ୍ଚଯାନି,

ତସ୍ମା ଯଥା ସମୁଦ୍ଦୋ ୱେଲଂ ନାତିକ୍କମତି, ଏୱମହମ୍ପି ସୀଲୱେଲଂ ନାତିକ୍କମିସ୍ସାମୀତି ୱଦତି।

ଆହୁନେୟ୍ୟୋ ମେସୀତି, ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂ ମମ ଆହୁନପାହୁନସକ୍କାରସ୍ସାନୁଚ୍ଛୱିକୋ। ଧାତା ୱିଧାତା ଚସି କାମପାଲୋତି ତ୍ୱଂ ମମ, ଦେୱ, ଧାରଣତୋ ଧାତା ଇସ୍ସରିୟସୁଖସ୍ସ ୱିଦହନତୋ ୱିଧାତା ଇଚ୍ଛିତପତ୍ଥିତାନଂ କାମାନଂ ପାଲନତୋ କାମପାଲୋ। ତୟୀ ହୁତାତି ତୁୟ୍ହଂ ଦିନ୍ନା। କାମେନ ମେତି ମମ କାମେନ ମମ ପତ୍ଥନାୟ ଉମ୍ମାଦନ୍ତିଂ ପଟିଚ୍ଛାତି ଏୱଂ ଅଭିପାରକୋ ରଞ୍ଞୋ ଦେତି। ରାଜା "ନ ମୟ୍ହଂ ଅତ୍ଥୋ"ତି ପଟିକ୍ଖିପତି। ଭୂମିୟଂ ପତିତଂ ସାକୁଣିକପଚ୍ଛିଂ ପିଟ୍ଟିପାଦେନ ପହରିତ୍ୱା ଅଟୱିୟଂ ଖିପନ୍ତା ୱିୟ ଉଭୋପି ନଂ ଜହନ୍ତେୱ। ଇଦାନି ରାଜା ପୁନ ଅକଥନତ୍ଥାୟ ତଂ ସନ୍ତଜ୍ଜେନ୍ତୋ "ଅଦ୍ଧା ହୀ"ତି ଗାଥମାହ। ତତ୍ଥ କଟ୍ଟୁପୁତ୍ତାତି ପିତାପିସ୍ସ କତ୍ତାୱ, ତେନ ନଂ ଏୱଂ ଆଲପତି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଅଦ୍ଧା ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ମୟ୍ହଂ ସବ୍ବଧମ୍ମଂ ଅଚରି, ହିତମେୱ ୱୁଡ୍ଢିମେୱ ଅକାସି, ଇଦାନି ପନ ପଟିପକ୍ଖୋ ହୁତ୍ୱା ବହୁଂ କଥେସି, "ମା ଏୱଂ ୱିପ୍ପଲପସି, ଅଞ୍ଞୋ ନୁ ତେ ଦ୍ୱିପଦୋ ନରୋ, କୋ ଇଧ ଜୀୱଲୋକେ ଅରୁଣେୟେୱ ସୋତ୍ଥିକତ୍ତା, ସଚେ ହି ଅହଂ ୱିୟ ଅଞ୍ଞୋ ରାଜା ତୱ ଭରିୟାୟ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ଅଭୱିସ୍ସ, ଅନ୍ତୋଅରୁଣେୟେୱ ତୱ ସୀସଂ ଛିନ୍ଦାପେତ୍ୱା ତଂ ଅତ୍ତନୋ ଘରେ କରେୟ୍ୟ, ଅହଂ ପନ ଅକୁସଲଭୟେନେୱ ନ କରୋମି, ତୁଣ୍ହୀ ହୋହି, ନ ମେ ଏତାୟ ଅତ୍ଥୋ"ତି ତଂ ସନ୍ତଜ୍ଜେସି।

ସୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ପୁନ କିଞ୍ଚି ୱତ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ରଞ୍ଞୋ ଥୁତିୱସେନ "ତୁୱଂ ନୁ"ତି ଗାଥମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ମହାରାଜ, ତ୍ୱଞ୍ଞେୱ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ସବ୍ବେସଂ ନରିନ୍ଦାନଂ ସେଟ୍ଠୋ, ତ୍ୱଂ ଅନୁତ୍ତରୋ, ତ୍ୱଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଧମ୍ମପୱେଣିଧମ୍ମସୁଚରିତଧମ୍ମାନଂ ଗୋପାୟନେନ ଧମ୍ମଗୁତ୍ତୋ, ତେସଂ ୱିଦିତତ୍ତା ଧମ୍ମୱିଦୂ ତ୍ୱଂ ସୁମେଧୋ, ସୋ ତ୍ୱଂ ୟଂ ଧମ୍ମଂ ଗୋପେସି, ତେନେୱ ଗୁତ୍ତୋ ଚୀରଂ ଜୀୱ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ମେ ଦେସେହି ଧମ୍ମପାଲକ, ଧମ୍ମଗୋପକ, ରାଜୱରାତି।

ଅଥ ରାଜା ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ "ତଦିଙ୍ଘା"ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଇଙ୍ଘାତି ଚୋଦନତ୍ଥେ ନିପାତୋ, ୟସ୍ମା ମଂ ତ୍ୱଂ ଚୋଦେସି, ତସ୍ମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସତନ୍ତି ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ସପ୍ପୁରିସେହି ଆସେୱିତଂ। ସାଧୂତି ସୁନ୍ଦରୋ ପସତ୍ଥୋ। ୱିନିଚ୍ଛୟପୱେଣିସୁଚରିତଧମ୍ମେ ରୋଚେତୀତି ଧମ୍ମରୁଚି। ତାଦିସୋ ହି ଜୀୱିତଂ ଜହନ୍ତୋପି ଅକିଚ୍ଚଂ ନ କରୋତି, ତସ୍ମା ସାଧୁ। ପଞ୍ଞାଣୱାତି ଞାଣସମ୍ପନ୍ନୋ। ମିତ୍ତାନମଦ୍ଦୁବ୍ଭୋତି ମିତ୍ତସ୍ସ ଅଦୁସ୍ସନଭାୱୋ। ଠିତଧମ୍ମସ୍ସାତି ପତିଟ୍ଠିତୱିଧଧମ୍ମସ୍ସ। ଆସେଥାତି ଆସେୟ୍ୟୁଂ ନିସୀଦେୟ୍ୟୁଂ। ଦେସନାସୀସମେୱ ଚେତଂ, ଚତ୍ତାରୋପି ଇରିୟାପଥେ ସୁଖଂ କପ୍ପେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ। ସୀତଚ୍ଛାୟାୟାତି ପୁତ୍ତଦାରଞାତିମିତ୍ତାନଂ ସୀତଲାୟ ଛାୟାୟ। ସଙ୍ଘରେତି ସକଘରେ, ଅତ୍ତନୋ ଗେହେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧମ୍ମବଲିଦଣ୍ଡାଦୀହି ଅନୁପଦ୍ଦୁତା ସୁଖଂ ୱସେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଦସ୍ସେତି। ନ ଚାହମେତନ୍ତି, ସମ୍ମ ଅଭିପାରକ, ୟମେତଂ ଅସମେକ୍ଖିତ୍ୱା କତଂ ଅସାଧୁକମ୍ମଂ, ଏତଂ ଅହଂ ନ ରୋଚୟାମି। ୟେ ୱାପି ଞତ୍ୱାନାତି ୟେ ୱା ପନ ରାଜାନୋ ଞତ୍ୱା ତୁଲେତ୍ୱା ତୀରେତ୍ୱା ସୟଂ କରୋନ୍ତି, ତେସାହଂ କମ୍ମଂ ରୋଚେମୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଉପମା ଇମାତି ଇମସ୍ମିଂ ପନତ୍ଥେ ତ୍ୱଂ ମୟ୍ହଂ ଇମା ଦ୍ୱେ ଉପମା ସୁଣୋହି।

ଜିମ୍ହନ୍ତି ୱଙ୍କଂ। ନେତ୍ତେତି ୟୋ ଗାୱିୟୋ ନେତି, ତସ୍ମିଂ ଜେଟ୍ଠକୌସଭେ। ପଗେୱାତି ତସ୍ମିଂ ଅଧମ୍ମଂ ଚରନ୍ତେ ଇତରା ପଜା ପଗେୱ ଚରତି, ଅତିୱିୟ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମିକୋତି ଚତ୍ତାରି ଅଗତିଗମନାନି ପହାୟ ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ। ଅମରତ୍ତନ୍ତି ଦେୱତ୍ତଂ। ରତନନ୍ତି ସୱିଞ୍ଞାଣକାୱିଞ୍ଞାଣକରତନଂ। ୱତ୍ଥିୟନ୍ତି କାସିକୱତ୍ଥମେୱ। ଅସ୍ସିତ୍ଥିୟୋତି ୱାତସମଗତିଅସ୍ସେପି ଉତ୍ତମରୂପଧରା ଇତ୍ଥିୟୋପି। ରତନଂ ମଣିକଞ୍ଚାତି ସତ୍ତୱିଧରତନଞ୍ଚ ମହଗ୍ଘଭଣ୍ଡକଞ୍ଚ। ଅଭିପାଲୟନ୍ତୀତି ଆଲୋକଂ କରୋନ୍ତା ରକ୍ଖନ୍ତି। ନ ତସ୍ସାତି ତସ୍ସ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଜ୍ଜସ୍ସପି ହେତୁ ନ ୱିସମଂ ଚରେୟ୍ୟଂ। ଉସଭୋମ୍ହୀତି ୟସ୍ମା ଅହଂ ସିୱୀନଂ ମଜ୍ଝେ ଜେଟ୍ଠକରାଜା ହୁତ୍ୱା ଜାତୋ, ତସ୍ମା ଚକ୍କୱତ୍ତିରଜ୍ଜକାରଣମ୍ପି ନ ୱିସମଂ ଚରାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନେତାତି ମହାଜନଂ କୁସଲେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଦେୱନଗରଂ ନେତା, ହିତକରଣେନ ତସ୍ସ ହିତା, "ସିୱିରାଜା କିର ଧମ୍ମଚାରୀ"ତି ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଞାତତ୍ତା ଉଗ୍ଗତୋ, ସମେନ ରଟ୍ଠପାଲନତୋ ରଟ୍ଠପାଲୋ। ଅପଚାୟମାନୋତି ସିୱୀନଂ ପୋରାଣକରାଜୂନଂ ପୱେଣିଧମ୍ମଂ ଅପଚାୟମାନୋ। ସୋତି ସୋ ଅହଂ ତମେୱ ଧମ୍ମଂ ଅନୁୱିଚିନ୍ତୟନ୍ତୋ ତସ୍ମା ତେନ କାରଣେନ ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସେ ନ ୱତ୍ତାମି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ଅଭିପାରକୋ ଥୁତିଂ କରୋନ୍ତୋ "ଅଦ୍ଧା"ତିଆଦିମାହ। ନପ୍ପମଜ୍ଜସୀତି ଅତ୍ତନା କଥିତଧମ୍ମଂ ନପ୍ପମଜ୍ଜସି ତତ୍ଥେୱ ୱତ୍ତେସି। ଧମ୍ମଂ ପମଜ୍ଜାତି ଧମ୍ମଂ ପମୁସ୍ସିତ୍ୱା ଅଗତିୱସେନ ଗନ୍ତ୍ୱା। ଏୱଂ ସୋ ତସ୍ସ ଥୁତିଂ କତ୍ୱା "ଧମ୍ମଂ ଚରା"ତି ଧମ୍ମଚରିୟାୟ ନିୟ୍ୟୋଜେନ୍ତୋ ଉତ୍ତରିପି ଦସ ୱାଦଗାଥା ଅଭାସି। ତାସମତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ତେସକୁଣଜାତକେ (ଜା। ୨।୧୭।୧ ଆଦୟୋ) ୱଣ୍ଣିତୋୱ।

ଏୱଂ ଅଭିପାରକସେନାପତିନା ରଞ୍ଞୋ ଧମ୍ମେ ଦେସିତେ ରାଜା ଉମ୍ମାଦନ୍ତିୟା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତଂ ୱିନୋଦେସି।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ସଚ୍ଚାନି ପକାସେତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି, ସଚ୍ଚପରିୟୋସାନେ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି। ତଦା ସୁନନ୍ଦସାରଥି ଆନନ୍ଦୋ ଅହୋସି, ଅଭିପାରକୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ, ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀ ଉପ୍ପଲୱଣ୍ଣା, ସେସପରିସା ବୁଦ୍ଧପରିସା, ସିୱିରାଜା ଅହମେୱ

ଅହୋସିନ୍ତି।

ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀଜାତକୱଣ୍ଣନା ଦୁତିୟା।

[୫୨୮] ୩। ମହାବୋଧିଜାତକୱଣ୍ଣନା

କିଂ ନୁ ଦଣ୍ଡଂ କିମଜିନନ୍ତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ପଞ୍ଞାପାରମିଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ୱତ୍ଥୁ ମହାଉମଙ୍ଗଜାତକେ (ଜା। ୨।୨୨।୫୯୦ ଆଦୟୋ) ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି। ତଦା ପନ ସତ୍ଥା ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପି ତଥାଗତୋ ପଞ୍ଞୱା ପରପ୍ପୱାଦପ୍ପମଦ୍ଦନୋୟେୱା’’ତି ୱତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ବାରାଣସିୟଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତେ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତେ ବୋଧିସତ୍ତୋ କାସିରଟ୍ଠେ ଅସୀତିକୋଟିୱିଭୱସ୍ସ ଉଦିଚ୍ଚବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲସ୍ସ କୁଲେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ‘‘ବୋଧିକୁମାରୋ’’ତିସ୍ସ ନାମଂ କରିଂସୁ। ସୋ ୱୟପ୍ପତ୍ତୋ ତକ୍କସିଲାୟଂ ଉଗ୍ଗହିତସିପ୍ପୋ ପଚ୍ଚାଗନ୍ତ୍ୱା ଅଗାରମଜ୍ଝେ ୱସନ୍ତୋ ଅପରଭାଗେ କାମେ ପହାୟ ହିମୱନ୍ତପଦେସଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପରିବ୍ବାଜକପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ଚିରଂ ୱସିତ୍ୱା ୱସ୍ସାରତ୍ତସମୟେ ହିମୱନ୍ତା ଓରୁୟ୍ହ ଚାରିକଂ ଚରନ୍ତୋ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ବାରାଣସିଂ ପତ୍ୱା ରାଜୁୟ୍ୟାନେ ୱସିତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ପରିବ୍ବାଜକସାରୁପ୍ପେନ ନଗରେ ଭିକ୍ଖାୟ ଚରନ୍ତୋ ରାଜଦ୍ୱାରଂ ପାପୁଣି ତମେନଂ ସୀହପଞ୍ଜରେ ଠିତୋ ରାଜା ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ଉପସମେ ପସୀଦିତ୍ୱା ତଂ ଅତ୍ତନୋ ଭୱନଂ ପୱେସେତ୍ୱା ରାଜପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା କତପଟିସନ୍ଥାରୋ ଥୋକଂ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନଂ ଦାପେସି। ମହାସତ୍ତୋ ଭତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇଦଂ ରାଜକୁଲଂ ନାମ ବହୁଦୋସଂ ବହୁପଚ୍ଚାମିତ୍ତଂ ହୋତି, କୋ ନୁ ଖୋ ମମ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଭୟଂ ନିତ୍ଥରିସ୍ସତୀ’’ତି। ସୋ ଅୱିଦୂରେ ଠିତଂ ରାଜୱଲ୍ଲଭଂ ଏକଂ ପିଙ୍ଗଲସୁନଖଂ ଦିସ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ଭତ୍ତପିଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଦାତୁକାମତାକାରଂ ଦସ୍ସେସି। ରାଜା ଞତ୍ୱା ସୁନଖସ୍ସ ଭାଜନଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଦାପେସି। ମହାସତ୍ତୋପି ତସ୍ସ ଦତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠପେସି। ରାଜାପିସ୍ସ ପଟିଞ୍ଞଂ ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋନଗରେ ରାଜୁୟ୍ୟାନେ ପଣ୍ଣସାଲଂ କାରେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତପରିକ୍ଖାରେ ଦତ୍ୱା ତଂ ତତ୍ଥ ୱାସାପେସି, ଦେୱସିକଞ୍ଚସ୍ସ ଦ୍ୱେ ତୟୋ ୱାରେ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଅଗମାସି। ଭୋଜନକାଲେ ପନ ମହାସତ୍ତୋ ନିଚ୍ଚଂ ରାଜପଲ୍ଲଙ୍କେୟେୱ ନିସୀଦିତ୍ୱା ରାଜଭୋଜନମେୱ ଭୁଞ୍ଜତି। ଏୱଂ ଦ୍ୱାଦସ ସଂୱଚ୍ଛରାନି ଅତୀତାନି।

ତସ୍ସ ପନ ରଞ୍ଞୋ ପଞ୍ଚ ଅମଚ୍ଚା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଅନୁସାସନ୍ତି। ତେସୁ ଏକୋ ଅହେତୁକୱାଦୀ, ଏକୋ ଇସ୍ସରକତୱାଦୀ, ଏକୋ ପୁବ୍ବେକତୱାଦୀ, ଏକୋ ଉଚ୍ଛେଦୱାଦୀ, ଏକୋ ଖତ୍ତୱିଜ୍ଜୱାଦୀ। ତେସୁ ଅହେତୁକୱାଦୀ ‘‘ଇମେ ସତ୍ତା ସଂସାରସୁଦ୍ଧିକା’’ତି ମହାଜନଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେସି। ଇସ୍ସରକତୱାଦୀ ‘‘ଅୟଂ ଲୋକୋ ଇସ୍ସରନିମ୍ମିତୋ’’ତି ମହାଜନଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେସି। ପୁବ୍ବେକତୱାଦୀ ‘‘ଇମେସଂ ସତ୍ତାନଂ ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନଂ ପୁବ୍ବେକତେନେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀ’’ତି ମହାଜନଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେସି। ଉଚ୍ଛେଦୱାଦୀ ‘‘ଇତୋ ପରଲୋକଂ ଗତୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ଅୟଂ ଲୋକୋ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତୀ’’ତି ମହାଜନଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେସି। ଖତ୍ତୱିଜ୍ଜୱାଦୀ ‘‘ମାତାପିତରୋପି ମାରେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋୱ ଅତ୍ଥୋ କାତବ୍ବୋ’’ତି ମହାଜନଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେସି। ତେ ରଞ୍ଞୋ ୱିନିଚ୍ଛୟେ ନିୟୁତ୍ତା ଲଞ୍ଜଖାଦକା ହୁତ୍ୱା ଅସ୍ସାମିକଂ ସାମିକଂ, ସାମିକଂ ଅସ୍ସାମିକଂ କରୋନ୍ତି।

ଅଥେକଦିୱସଂ ଏକୋ ପୁରିସୋ କୂଟଡ୍ଡପରାଜିତୋ ମହାସତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖାୟ ଚରନ୍ତଂ ରାଜଗେହଂ ପୱିସନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା, ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେ ରାଜଗେହେ ଭୁଞ୍ଜମାନା ୱିନିଚ୍ଛୟାମଚ୍ଚେ ଲଞ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ଲୋକଂ ୱିନାସେନ୍ତେ କସ୍ମା ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖଥ, ଇଦାନି ପଞ୍ଚହି ଅମଚ୍ଚେହି କୂଟଡ୍ଡକାରକସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଲଞ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ସାମିକୋୱ ସମାନୋ ଅସ୍ସାମିକୋ କତୋ’’ତି ପରିଦେୱି। ସୋ ତସ୍ମିଂ କାରୁଞ୍ଞୱସେନ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମେନ ୱିନିଚ୍ଛିନିତ୍ୱା ସାମିକଞ୍ଞେୱ ସାମିକଂ ଅକାସି। ମହାଜନୋ ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ମହାସଦ୍ଦେନ ସାଧୁକାରଂ ଅଦାସି। ରାଜା ତଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘କିଂସଦ୍ଦୋ ନାମାୟ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ ସୁତ୍ୱା କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ ମହାସତ୍ତଂ ଉପନିସୀଦିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଭନ୍ତେ, ଅଜ୍ଜ କିର ୱୋ ଅଟ୍ଟୋ ୱିନିଚ୍ଛିତୋ’’ତି। ‘‘ଆମ, ମହାରାଜା’’ତି। ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେସୁ ୱିନିଚ୍ଛିନନ୍ତେସୁ ମହାଜନସ୍ସ ୱୁଡ୍ଢି ଭୱିସ୍ସତି, ଇତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତୁମ୍ହେୱ ୱିନିଚ୍ଛିନଥା’’ତି। ‘‘ମହାରାଜ, ମୟଂ ପବ୍ବଜିତା ନାମ, ନେତଂ କମ୍ମଂ ଅମ୍ହାକ’’ନ୍ତି। ‘‘ଭନ୍ତେ, ମହାଜନେ କାରୁଞ୍ଞେନ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତୁମ୍ହେ ସକଲଦିୱସଂ ମା ୱିନିଚ୍ଛିନଥ, ଉୟ୍ୟାନତୋ ପନ ଇଧାଗଚ୍ଛନ୍ତା ୱିନିଚ୍ଛୟଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପାତୋୱ ଚତ୍ତାରୋ ଅଟ୍ଟେ ୱିନିଚ୍ଛିନଥ, ଭୁତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଚତ୍ତାରୋ, ଏୱଂ ମହାଜନସ୍ସ ୱୁଡ୍ଢି ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ସୋ ତେନ ପୁନପ୍ପୁନଂ ୟାଚିୟମାନୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତଥା ଅକାସି।

କୂଟଡ୍ଡକାରକା ଓକାସଂ ନ ଲଭିଂସୁ। ତେପି ଅମଚ୍ଚା ଲଞ୍ଜଂ ଅଲଭନ୍ତା ଦୁଗ୍ଗତା ହୁତ୍ୱା ଚିନ୍ତୟିଂସୁ – ‘‘ବୋଧିପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛିନନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ମୟଂ କିଞ୍ଚି ନ ଲଭାମ, ହନ୍ଦ ନଂ ‘ରାଜୱେରିକୋ’ତି ୱତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତରେ ପରିଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ମାରାପେସ୍ସାମା’’ତି। ତେ ରାଜାନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା, ‘‘ମହାରାଜ, ବୋଧିପରିବ୍ବାଜକୋ ତୁମ୍ହାକଂ ଅନତ୍ଥକାମୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅସଦ୍ଦହନ୍ତେନ ରଞ୍ଞା ‘‘ସୀଲୱା ଏସ ଞାଣସମ୍ପନ୍ନୋ, ନ ଏୱଂ କରିସ୍ସତୀ’’ତି

ୱୁତ୍ତେ, ‘‘ମହାରାଜ, ତେନ ସକଲନଗରୱାସିନୋ ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥେ କତ୍ୱା କେୱଲଂ ଅମ୍ହେୟେୱ ପଞ୍ଚ ଜନେ କାତୁଂ ନ ସକ୍କା, ସଚେ ଅମ୍ହାକଂ ୱଚନଂ ନ ସଦ୍ଦହଥ, ତସ୍ସ ଇଧାଗମନକାଲେ ପରିସଂ ଓଲୋକେଥା’’ତି ଆହଂସୁ। ରାଜା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସୀହପଞ୍ଜରେ ଠିତୋ ତଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ପରିୱାରଂ ଦିସ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅଞ୍ଞାଣେନ ଅଚ୍ଚକାରକମନୁସ୍ସେ ‘‘ତସ୍ସ ପରିୱାରା’’ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଭିଜ୍ଜିତ୍ୱା ତେ ଅମଚ୍ଚେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ‘‘କିନ୍ତି କରୋମା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଗଣ୍ହାପେଥ ନଂ, ଦେୱା’’ତି। ‘‘ଓଟଆରିକଂ ଅପରାଧଂ ଅପସ୍ସନ୍ତା କଥଂ ଗଣ୍ହାମା’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ମହାରାଜ, ପକତିପରିହାରମସ୍ସ ହାପେଥ, ତଂ ପରିହାଯନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପଣ୍ଡିତୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ କସ୍ସଚି ଅନାରୋଚେତ୍ୱା ସଯମେୱ ପଲାଯିସ୍ସତୀ’’ତି।

ରାଜା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ତସ୍ସ ପରିହାରଂ ପରିହାପେସି। ପଠମଦିୱସଂ ତାୱ ନଂ ତୁଚ୍ଛପଲ୍ଲଙ୍କେୟେୱ ନିସୀଦାପେସୁଂ। ସୋ ତୁଚ୍ଛପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଦିସ୍ୱାୱ ରଞ୍ଞୋ ପରିଭିନ୍ନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ସଯମେୱ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଦିୱସମେୱ ପକ୍କମିତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱାପି ‘‘ଏକନ୍ତେନ ଞତ୍ୱା ପକ୍କମିସ୍ସାମୀ’’ତି ନ ପକ୍କାମି। ଅଥସ୍ସ ପୁନଦିୱସେ ତୁଚ୍ଛପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ରଞ୍ଞୋପକତିଭତ୍ତଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ଗହେତ୍ୱା ମିସ୍ସକଭତ୍ତଂ ଅଦଂସୁ। ତତିଯଦିୱସେ ମହାତଲଂ ପୱିସିତୁଂ ଅଦତ୍ୱା ସୋପାନସୀସେୟେୱ ଠପେତ୍ୱା ମିସ୍ସକଭତ୍ତଂ ଅଦଂସୁ। ସୋ ତମ୍ପି ଆଦାଯ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ ଅକାସି। ଚତୁତ୍ଥଦିୱସେ ହେଟ୍ଠାପାସାଦେ ଠପେତ୍ୱା କଣାଜକଭତ୍ତଂ ଅଦଂସୁ। ସୋ ତମ୍ପି ଗହେତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ ଅକାସି। ରାଜା ଅମଚ୍ଚେ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ବୋଧିପରିବ୍ବାଜକୋ ସକ୍କାରେ ପରିହାପିତେପି ନ ପକ୍କମତି, କିନ୍ତି ନଂ କରୋମା’’ତି? ‘‘ଦେୱ, ନ ସୋ ଭତ୍ତତ୍ଥାଯ ଚରତି, ଛତ୍ତତ୍ଥାଯ ପନ ଚରତି। ସଚେ ଭତ୍ତତ୍ଥାଯ ଚରେୟ୍ୟ, ପଠମଦିୱସଂୟେୱ ପଲାଯେୟ୍ୟା’’ତି। ‘‘ଇଦାନି କିଂ କରୋମା’’ତି? ‘‘ସ୍ୱେ ଘାତାପେଥ ନଂ, ମହାରାଜା’’ତି। ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ତେସଞ୍ଞେୱ ହତ୍ଥେ ଖଗ୍ଗେ ଠପେତ୍ୱା ‘‘ସ୍ୱେ ଅନ୍ତରଦ୍ୱାରେ ଠତ୍ୱା ପୱିସନ୍ତସ୍ସେୱସ୍ସ ସୀସଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡିକଂ କତ୍ୱା କଞ୍ଚି ଅଜାନାପେତ୍ୱା ୱଚ୍ଚକୁଟିଯଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥା’’ତି ଆହ। ତେ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ସ୍ୱେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଏୱଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱିଚାରେତ୍ୱା ଏୱଂ ଅତ୍ତନୋ ନିୱେସନଂ ଅଗମଂସୁ।

ରାଜାପି ସାଯଂ ଭୁତ୍ତଭୋଜନୋ ସିରିସଯନେ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଗୁଣେ ଅନୁସ୍ସରି। ଅଥସ୍ସ ତାୱଦେୱ ସୋକୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ସରୀରତୋ ସେଦା ମୁଚ୍ଚିଂସୁ, ସଯନେ ଅସ୍ସାଦଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ଅପରାପରଂ ପରିୱତ୍ତି। ଅଥସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସୀ ଉପନିପଜ୍ଜି, ସୋ ତାଯ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲାପମତ୍ତମ୍ପି ନ କରି। ଅଥ ନଂ ସା ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ମହାରାଜ, ସଲ୍ଲାପମତ୍ତମ୍ପି ନ କରୋଥ, ଅପି ନୁ ଖୋ ମେ କୋଚି ଅପରାଧୋ ଅତ୍ଥୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ନତ୍ଥି ଦେୱି, ଅପିଚ ଖୋ ବୋଧିପରିବ୍ବାଜକୋ କିର ଅମ୍ହାକଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକୋ ଜାତୋତି ତସ୍ସ ସ୍ୱେ ଘାତନତ୍ଥାଯ ପଞ୍ଚ ଅମଚ୍ଚେ ଆଣାପେସିଂ, ତେ ପନ ନଂ ମାରେତ୍ୱା ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡିକଂ କତ୍ୱା ୱଚ୍ଚକୂପେ ପକ୍ଖିପିସ୍ସନ୍ତି, ସୋ ପନ ଅମ୍ହାକଂ ଦ୍ୱାଦସ ସଂୱଚ୍ଛରାନି ବହୁଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି, ଏକାପରାଧୋପିସ୍ସ ମଯା ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ନ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ, ପରପତ୍ତିଯେନ ହୁତ୍ୱା ତସ୍ସ ମଯା ୱଧୋ ଆଣତ୍ତୋ, ତେନ କାରଣେନ ସୋଚାମୀ’’ତି। ଅଥ ନଂ ସା ‘‘ସଚେ ତେ ଦେୱ ସୋ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକୋ ଜାତୋ, ତଂ ଘାତେନ୍ତୋ କିଂ ସୋଚସି, ପଚ୍ଚତ୍ଥିକଂ ନାମ ପୁତ୍ତମ୍ପି ଘାତେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସୋତ୍ଥିଭାୱୋ କାତବ୍ବୋୱ, ମା ସୋଚିତ୍ଥା’’ତି ଅସ୍ସାସେସି। ସୋ ତସ୍ସା ୱଚନେନ ପଟିଲଦ୍ଧସ୍ସାସୋ ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମି।

ତସ୍ମିଂ ଖଣେ କୋଲେୟ୍ୟକୋ ପିଙ୍ଗଲସୁନଖୋ ତଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ସ୍ୱେ ମଯା ଅତ୍ତନୋ ବଲେନସ୍ସ ଜୀୱିତଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ପାତୋୱ ପାସାଦା ଓରୁଯ୍ହ ମହାଦ୍ୱାରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଉମ୍ମାରେ ସୀସଂ କତ୍ୱା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଆଗମନମଗ୍ଗଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋୱ ନିପଜ୍ଜି। ତେପି ଅମଚ୍ଚା ପାତୋୱ ଖଗ୍ଗହତ୍ଥା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦ୍ୱାରନ୍ତରେ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତୋପି ୱେଲଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନା ନିକ୍ଖମ୍ମ ରାଜଦ୍ୱାରଂ ଆଗଞ୍ଛି। ଅଥ ନଂ ସୁନଖୋ ଦିସ୍ୱା ମୁଖଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଚତସ୍ସୋ ଦାଠା ଦସ୍ସେତ୍ୱା ‘‘କିଂ ତ୍ୱଂ, ଭନ୍ତେ, ଜମ୍ବୁଦୀପତଲେ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଭିକ୍ଖଂ ନ ଲଭସି, ଅମ୍ହାକଂ ରାଜା ତୱ ମାରଣତ୍ଥାଯ ପଞ୍ଚ ଅମଚ୍ଚେ ଖଗ୍ଗହତ୍ଥେ ଦ୍ୱାରନ୍ତରେ ଠପେସି, ମା ତ୍ୱଂ ନଲାଟେନ ମଚ୍ଚୁଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗମି, ସୀଘଂ ପକ୍କମା’’ତି ମହାସଦ୍ଦେନ ୱିରୱି। ସୋ ସବ୍ବରୁତଞ୍ଞୁତାଯ ତମତ୍ଥଂ ଞତ୍ୱା ତତୋୱ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପକ୍କମନତ୍ଥାଯ ପରିକ୍ଖାରେ ଆଦିଯି। ରାଜା ସୀହପଞ୍ଜରେ ଠିତୋ ତଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱା ‘‘ସଚେ ଅଯଂ ମମ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକୋ ଭୱେୟ୍ୟ, ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ବଲଂ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ୱା କମ୍ମସଜ୍ଜୋ ଭୱିସ୍ସତି। ନୋ ଚେ, ଅତ୍ତନୋ ପରିକ୍ଖାରେ ଗହେତ୍ୱା ଗମନସଜ୍ଜୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଜାନିସ୍ସାମି ତାୱସ୍ସ କିରିଯ’’ନ୍ତି ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିକ୍ଖାରେ ଆଦାଯ ‘‘ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ପଣ୍ଣସାଲତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଂ ଚଙ୍କମନକୋଟିଯଂ ଦିସ୍ୱାୱ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୧୨୪।

‘‘କିଂ ନୁ ଦଣ୍ଡଂ କିମଜିନଂ, କିଂ ଛତ୍ତଂ କିମୁପାହନଂ;

କିମଙ୍କୁସଞ୍ଚ ପତ୍ତଞ୍ଚ, ସଙ୍ଘାଟିଞ୍ଚାପି ବ୍ରାହ୍ମଣ;

ତରମାନରୂପୋହାସି, କିଂ ନୁ ପତ୍ଥଯସେ ଦିସ’’ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବେ ତ୍ୱଂ ଅମ୍ହାକଂ ଘରଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଦଣ୍ଡାଦୀନି ନ ଗଣ୍ହାସି, ଅଜ୍ଜ ପନ କେନ କାରଣେନ ଦଣ୍ଡଞ୍ଚ ଅଜିନଞ୍ଚ ଛତ୍ତୂପାହନଞ୍ଚ ମତ୍ତିକପସିବ୍ବକୋଲମ୍ବନଅଙ୍କୁସଞ୍ଚ ମତ୍ତିକପତ୍ତଞ୍ଚ ସଙ୍ଘାଟିଞ୍ଚାତି ସବ୍ବେପିମେ ପରିକ୍ଖାରେ ତରମାନରୂପୋ ଗଣ୍ହାସି, କତରଂ ନୁ ଦିସଂ ପତ୍ଥେସି, କତ୍ଥ ଗନ୍ତୁକାମୋସୀତି ପୁଚ୍ଛି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଅଯଂ ଅତ୍ତନା କତକମ୍ମଂ ନ ଜାନାତୀତି ମଞ୍ଞତି, ଜାନାପେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଦ୍ୱେ ଗାଥା ଅଭାସି –

୧୨୫।

‘‘ଦ୍ୱାଦସେତାନି ୱସ୍ସାନି, ୱୁସିତାନି ତୱନ୍ତିକେ;

ନାଭିଜାନାମି ସୋଣେନ, ପିଙ୍ଗଲେନାଭିକୂଜିତଂ।

୧୨୬।

‘‘ସ୍ୱାଯଂ ଦିତ୍ତୋୱ ନଦତି, ସୁକ୍କଦାଠଂ ୱିଦଂସଯଂ;

ତୱ ସୁତ୍ୱା ସଭରିଯସ୍ସ, ୱୀତସଦ୍ଧସ୍ସ ମଂ ପତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅଭିକୂଜିତନ୍ତି ଏତେନ ତୱ ସୁନଖେନ ଏୱଂ ମହାୱିରୱେନ ୱିରୱିତଂ ନ ଜାନାମି। ଦିତ୍ତୋ ୱାତି ଦପ୍ପିତୋ ୱିଯ। ସଭରିଯସ୍ସାତି ତୱ ସଭରିଯସ୍ସ ମମ ମାରଣତ୍ଥାଯ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅମଚ୍ଚାନଂ ଆଣତ୍ତଭାୱଂ କଥେନ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ‘‘କିଂ ତ୍ୱଂ ଅଜ୍ଜତ୍ଥ ଭିକ୍ଖଂ ନ ଲଭସି, ରଞ୍ଞା ତେ ୱଧୋ ଆଣତ୍ତୋ, ଇଧ ମାଗଚ୍ଛୀ’’ତି ଦିତ୍ତୋୱ ନଦତି। ୱୀତସଦ୍ଧସ୍ସ ମଂ ପତୀତି ମମନ୍ତରେ ୱିଗତସଦ୍ଧସ୍ସ ତୱ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଏୱ ନଦତୀତି ଆହ।

ତତୋ ରାଜା ଅତ୍ତନୋ ଦୋସଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତଂ ଖମାପେନ୍ତୋ ଚତୁତ୍ଥଂ ଗାଥମାହ –

୧୨୭।

‘‘ଅହୁ ଏସ କତୋ ଦୋସୋ, ଯଥା ଭାସସି ବ୍ରାହ୍ମଣ;

ଏସ ଭିଯ୍ୟୋ ପସୀଦାମି, ୱସ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମାଗମା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋତି ସଚ୍ଚଂ ମଯା ଏୱଂ ଆଣତ୍ତଂ, ଅଯଂ ମେ ଦୋସୋ, ଏସ ପନାହଂ ଇଦାନି ଅଧିକତରଂ ତଯି ପସୀଦାମି, ଇଧେୱ ୱସ, ମା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗମୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ, ‘‘ମହାରାଜ, ପଣ୍ଡିତା ନାମ ତାଦିସେନ ପରପତ୍ତିଯେନ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖକାରିନା ସଦ୍ଧିଂ ନ ୱସନ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତସ୍ସ ଅନାଚାରଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୨୮।

‘‘ସବ୍ବସେତୋ ପୁରେ ଆସି, ତତୋପି ସବଲୋ ଅହୁ;

ସବ୍ବଲୋହିତକୋ ଦାନି, କାଲୋ ପକ୍କମିତୁଂ ମମ।

୧୨୯।

‘‘ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ପୁରେ ଆସି, ତତୋ ମଜ୍ଝେ ତତୋ ବହି;

ପୁରା ନିଦ୍ଧମନା ହୋତି, ସଯମେୱ ୱଜାମହଂ।

୧୩୦।

‘‘ୱୀତସଦ୍ଦଂ ନ ସେୱେଯ୍ୟ, ଉପଦାନଂୱନୋଦକଂ;

ସଚେପି ନଂ ଅନୁଖଣେ, ୱାରି କଦ୍ଦମଗନ୍ଧିକଂ।

୧୩୧।

‘‘ପସନ୍ନମେୱ ସେୱେଯ୍ୟ, ଅପ୍ପସନ୍ନଂ ୱିୱଜ୍ଜଯେ;

ପସନ୍ନଂ ପଯିରୁପାସେଯ୍ୟ, ରହଦଂୱୁଦକତ୍ଥିକୋ।

୧୩୨।

‘‘ଭଜେ ଭଜନ୍ତଂ ପୁରିସଂ, ଅଭଜନ୍ତଂ ନ ଭଜ୍ଜଯେ;

ଅସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ ସୋ, ଯୋ ଭଜନ୍ତଂ ନ ଭଜ୍ଜତି।

୧୩୩।

‘‘ଯୋ ଭଜନ୍ତଂ ନ ଭଜତି, ସେୱମାନଂ ନ ସେୱତି;

ସ ୱେ ମନୁସ୍ସପାପିଟ୍ଠୋ, ମିଗୋ ସାଖସ୍ସିତୋ ଯଥା।

୧୩୪।

‘‘ଅଚ୍ଚାଭିକ୍ଖଣସଂସଗ୍ଗା, ଅସମୋସରଣେନ ଚ;

ଏତେନ ମିତ୍ତା ଜୀରନ୍ତି, ଅକାଲେ ଯାଚନାଯ ଚ।

୧୩୫।

‘‘ତସ୍ମା ନାଭିକ୍ଖଣଂ ଗଚ୍ଛେ, ନ ଚ ଗଚ୍ଛେ ଚିରାଚିରଂ;

କାଲେନ ଯାଚଂ ଯାଚେଯ୍ୟ, ଏୱଂ ମିତ୍ତା ନ ଜୀଯରେ।

୧୩୬।

‘‘ଅତିଚିରଂ ନିୱାସେନ, ପିଯୋ ଭୱତି ଅପ୍ପିଯୋ;

ଆମନ୍ତ ଖୋ ତଂ ଗଚ୍ଛାମ, ପୁରା ତେ ହୋମ ଅପ୍ପିଯା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସଙ୍କସେତୋତି, ମହାରାଜ, ପଠମମେୱ ତୱ ନିୱେସନେ ମମ ଓଦନୋ ସଙ୍କସେତୋ ଅହୋସି, ଯଂ ତ୍ୱଂ ଭୁଞ୍ଜସି, ତମେୱ ଦାପେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତତୋତି ତତୋ ପଚ୍ଛା ପରିଭେଦକାନଂ ୱଚନଂ ଗହେତ୍ୱା ତୱ ମଯି ୱିରତ୍ତକାଲେ ସବଲୋ ମିସ୍ସକୋଦନୋ ଜାତୋ। ଦାନୀତି ଇଦାନି ସଙ୍ଖଲୋହିତକୋ ଜାତୋ। କାଲୋତି ଅଗୁଣଞ୍ଞୁସ୍ସ ତୱ ସନ୍ତିକା ଇଦାନି ମମ ପକ୍କମିତୁଂ କାଲୋ। ଅବ୍ଭନ୍ତରନ୍ତି ପଠମଂ ମମ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ଆସନଂ ଆସି, ଅଲଙ୍କତମହାତଲସ୍ମିଂ ଉସ୍ସିତସେତଚ୍ଛତ୍ତେ ରାଜପଲ୍ଲଙ୍କେଯେୱ ମଂ ନିସୀଦାପେସୁଂ। ମଞ୍ଚେତି ସୋପାନମତ୍ଥକେ। ପୁରା ନିଦ୍ଧମନା ହୋତୀତି ଯାୱ ଗୀୱାଯଂ ଗହେତ୍ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢନା ନ ହୋତି।

ଅନୁଖଣେତି ସଚେପି ଅନୁଦକଂ ଉଦପାନଂ ପତ୍ତୋ ପୁରିସୋ ଉଦକଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ କଲଲଂ ୱିଯୂହିତ୍ୱା ଅନୁଖଣେଯ୍ୟ, ତଥାପି ତଂ ୱାରି କଦ୍ଦମଗନ୍ଧିକଂ ଭୱେଯ୍ୟ, ଅମନୁଞ୍ଞତାଯ ନ ପିୱେଯ୍ୟ, ତଥେୱ ୱୀତସଦ୍ଦଂ ପଯିରୁପାସନ୍ତେନ ଲଦ୍ଧପଚ୍ଚଯାପି ପରିତ୍ତା ଚେୱ ଲୂଖା ଚ, ଅମନୁଞ୍ଞା ଅପରିଭୋଗାରହାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପସନ୍ନନ୍ତି ପତିଟ୍ଠିତସଦ୍ଧଂ। ରହଦନ୍ତି ଗମ୍ଭୀରଂ ମହାରହଦଂ। ଭଜନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ତାନଂ ଭଜନ୍ତମେୱ ଭଜେଯ୍ୟ। ଅଭଜନ୍ତନ୍ତି ପଚ୍ଚତ୍ଥିକଂ। ନ ଭଜ୍ଜଯେତି ନ ଭଜେଯ୍ୟ। ନ ଭଜ୍ଜତୀତି ଯୋ ପୁରିସୋ ଅତ୍ତାନଂ ଭଜନ୍ତଂ ହିତଚିତ୍ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ଭଜତି, ସୋ ଅସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ ନାମାତି। ମନୁସ୍ସପାପିଟ୍ଠୋତି ମନୁସ୍ସଲାମକୋ ପତିକୁଟ୍ଠୋ ସଙ୍ଖପଚ୍ଛିମକୋ। ସାଖସ୍ସିତୋତି ମକ୍କଟୋ।

ଅଚ୍ଚାଭିକ୍ଖଣସଂସଗ୍ଗାତି ଅତିୱିଯ ଅଭିଣ୍ହସଂସଗ୍ଗେନ। ଅକାଲେତି ଅଯୁତ୍ତପତ୍ତକାଲେ ପରସ୍ସ ପିଯଭଣ୍ଡଂ ଯାଚନାଯ ମିତ୍ତା ଜୀରନ୍ତି ନାମ, ତ୍ୱମ୍ପି ଅତିଚିରଂ ନିୱାସେନ ମଯି ମିତ୍ତିଂ ଭିନ୍ଦି। ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଅଚ୍ଚାଭିକ୍ଖଣସଂସଗ୍ଗେନ ଅସମୋସରଣେନ ଚ ମିତ୍ତା ଜୀରନ୍ତି, ତସ୍ମା। ଚିରାଚିରନ୍ତି ଚିରକାଲଂ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଚିରଂ ନ ଗଚ୍ଛେ ନ ଉପସଙ୍କମେଯ୍ୟ। ଯାଚନ୍ତି ଯାଚିତବ୍ବଂ ଭଣ୍ଡକଂ ଯୁତ୍ତକାଲେ ଯାଚେଯ୍ୟ। ନ ଜୀଯରେତି ଏୱଂ ମିତ୍ତା ନ ଜୀରନ୍ତି। ପୁରା ତେ ହୋମ ଅପ୍ପିଯାତି ଯାୱ ତୱ ଅପ୍ପିଯା ନ ହୋମ, ତାୱ ଆମନ୍ତେତ୍ୱାୱ ତଂ ଗଚ୍ଛାମାତି।

ରାଜା ଆହ –

୧୩୭।

''ଏୱଂ ଚେ ଯାଚମାନାନଂ, ଅଞ୍ଜଲିଂ ନାୱବୁଜ୍ଝସି;

ପରିଚାରକାନଂ ସତଂ, ୱଚନଂ ନ କରୋସି ନୋ;

ଏୱଂ ତଂ ଅଭିଯାଚାମ, ପୁନ କଯିରାସି ପରିଯାଯ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ନାୱବୁଜ୍ଝସୀତି ସଚେ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ଯାଚନ୍ତେନ ମଯା କତଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ନ ଜାନାସି, ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିଯାଯନ୍ତି ପୁନ ଇଧାଗମନାଯ ଏକୱାରଂ କରେଯ୍ୟାସୀତି ଯାଚତି।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ଆହ –

୧୩୮।

''ଏୱଂ ଚେ ନୋ ୱିହରତଂ, ଅନ୍ତରାଯୋ ନ ହେସ୍ସତି;

ତୁଯ୍ହଂ ୱାପି ମହାରାଜ, ମଯ୍ହଂ ୱା ରଟ୍ଠୱଦ୍ଧନ;

ଅପ୍ପେୱ ନାମ ପସ୍ସେମ, ଅହୋରତ୍ତାନମଚ୍ଚଯେ''ତି।

ତତ୍ଥ ଏୱଂ ଚେ ନୋତି ସଚେ, ମହାରାଜ, ଏୱଂ ନାନା ହୁତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତାନଂ ଅମ୍ହାକଂ ଅନ୍ତରାଯୋ ନ ହେସ୍ସତି, ତୁଯ୍ହଂ ୱା ମଯ୍ହଂ ୱା ଜୀୱିତଂ ପୱତ୍ତିସ୍ସତୀତି ଦୀପେତି। ପସ୍ସେମାତି ଅପି ନାମ ପସ୍ସେଯ୍ୟାମ।

ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ରଞ୍ଞୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ''ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ହୋହି, ମହାରାଜା''ତି ୱତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ସଭାଗଟ୍ଠାନେ ଭିକ୍ଖାଯ ଚରିତ୍ୱା ବାରାଣସିତୋ ନିକ୍ଖମ୍ମ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ହିମୱନ୍ତୋକାସମେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା କିଞ୍ଚି କାଲଂ ୱସିତ୍ୱା ପୁନ ଓତରିତ୍ୱା ଏକଂ ପଚ୍ଚନ୍ତଗାମଂ ନିସ୍ସାଯ ଅରଞ୍ଞେ

ଓସି। ତସ୍ସ ପନ ଗତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତେ ଅମଚ୍ଚା ପୁନ ୱିନିଚ୍ଛଯେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ୱିଲୋପଂ କରୋନ୍ତା ଚିନ୍ତଯିଂସୁ – ''ସଚେ ମହାବୋଧିପରିବ୍ବାଜକୋ ପୁନାଗମିସ୍ସତି, ଜୀୱିତଂ ନୋ ନତ୍ଥି, କିଂ ନୁ ଖ୍ୱସ୍ସ ଅନାଗମନକାରଣଂ କରେଯ୍ଯାମା''ତି। ଅଥ ନେସଂ ଏତଦହୋସି – ''ଇମେ ସତ୍ତା ପଟିବଦ୍ଧଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଜହିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, କିଂ ନୁ ଖ୍ୱସ୍ସ ଇଧ ପଟିବଦ୍ଧଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି। ତତୋ ''ରଞ୍ଞୋ ଅଗ୍ଗମହେସୀ''ତି ଞତ୍ୱା ''ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଯଂ ସୋ ଇମଂ ନିସ୍ସାଯ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ପଟିକଚ୍ଚେୱ ନଂ ମାରାପେସ୍ସାମା''ତି ତେ ରାଜାନଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ''ଦେୱ, ଇମସ୍ମିଂ ଦିୱସେ ନଗରେ ଏକା କଥା ସୂଯତୀ''ତି। ''କିଂ କଥା ନାମା''ତି? ''ମହାବୋଧିପରିବ୍ବାଜକୋ ଚ କିର ଦେୱୀ ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସାସନପଟିସାସନଂ ପେସେନ୍ତୀ''ତି। ''କିନ୍ତି କତ୍ୱା''ତି? ତେନ କିର ଦେୱିଯା ପେସିତଂ ''ସକ୍କା ନୁ ଖୋ ଅତ୍ତନୋ ବଲେନ ରାଜାନଂ ମାରାପେତ୍ୱା ମମ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଦାତୁ''ନ୍ତି। ତାଯପିସ୍ସ ପେସିତଂ ''ରଞ୍ଞୋ ମାରଣଂ ନାମ ମମ ଭାରୋ, ମହାବୋଧିପରିବ୍ବାଜକୋ ଖିପ୍ପଂ ଆଗଚ୍ଛତୂ''ତି ରାଜା ତେସଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ କଥେନ୍ତାନଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ''ଇଦାନି କିଂ କତ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଦେୱିଂ ମାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଅନୁପପରିକ୍ଖିତ୍ୱାୱ ''ତେନ ହି ନଂ ତୁମ୍ହେୱ ମାରେତ୍ୱା ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡିକଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱଚ୍ଚକୂପେ ଖିପଥା''ତି ଆହ। ତେ ତଥା କରିଂସୁ। ତସ୍ସା ମାରିତଭାୱୋ ସକଲନଗରେ ପାକଟୋ ଅହୋସି।

ଅଥସ୍ସା ଚତ୍ତାରୋ ପୁତ୍ତା ''ଇମିନା ନୋ ନିରପରାଧା ମାତା ମାରିତା''ତି ରଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ଅହେସୁଂ। ରାଜା ମହାଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି। ମହାସତ୍ତୋ ପରମ୍ପରାଯ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ଠପେତ୍ୱା ମଂ ଅଞ୍ଞୋ ତେ କୁମାରେ ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ପିତରଂ ଖମାପେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ରଞ୍ଞୋ ଚ ଜୀୱିତଂ ଦସ୍ସାମି, କୁମାରେ ଚ ପାପତୋ ମୋଚେସ୍ସାମୀ''ତି। ସୋ ପୁନଦିୱସେ ପଚ୍ଚନ୍ତଗାମଂ ପୱିସିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେହି ଦିନ୍ନଂ ମକ୍କଟମଂସଂ ଖାଦିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଚମ୍ମଂ ଯାଚିତ୍ୱା ଗହେତ୍ୱା ଅସ୍ସମପଦେ ସୁକ୍ଖାପେତ୍ୱା ନିଗ୍ଗନ୍ଧଂ କତ୍ୱା ନିୱାସେସିପି ପାରୁପେସିପି ଅଂସେପି ଠପେସି। କିଂକାରଣା? ''ବହୂପକାରୋ ମେ''ତି ୱଚନତ୍ଥାଯ। ସୋ ତଂ ଚମ୍ମଂ ଆଦାଯ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ବାରାଣସିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କୁମାରେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ପିତୁଘାତକକମ୍ମଂ ନାମ ଦାରୁଣଂ, ତଂ ୱୋ ନ କାତବ୍ବଂ, ଅଜରାମରୋ ସତ୍ତୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ଅହଂ ତୁମ୍ହେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସମଗ୍ଗେ କରିସ୍ସାମିଚ୍ଚେୱ ଆଗତୋ, ତୁମ୍ହେ ମଯା ପହିତେ ସାସନେ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯାଥା''ତି କୁମାରେ ଓୱଦିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋନଗରେ ଉଯ୍ଯାନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ମକ୍କଟଚମ୍ମଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ସିଲାପଟ୍ଟେ ନିସୀଦି।

ଅଥ ନଂ ଉଯ୍ଯାନପାଲକୋ ଦିସ୍ୱା ୱେଗେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ସୁତ୍ୱାୱ ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ହୁତ୍ୱା ତେ ଅମଚ୍ଚେ ଆଦାଯ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପଟିସନ୍ଥାରଂ କାତୁଂ ଆରଭି। ମହାସତ୍ତୋ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅସମ୍ମୋଦିତ୍ୱା ମକ୍କଟଚମ୍ମମେୱ ପରିମଜ୍ଜି। ଅଥ ନଂ ଏୱମାହ – ''ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେ ମଂ ଅକଥେତ୍ୱା ମକ୍କଟଚମ୍ମମେୱ ପରିମଜ୍ଜଥ, କିଂ ୱୋ ଇଦଂ ମଯା ବହୂପକାରତର''ନ୍ତି? ''ଆମ ମହାରାଜ, ବହୂପକାରୋ ମେ ଏସ ୱାନରୋ, ଅହମସ୍ସ ପିଟ୍ଠେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ୱିଚରିଂ, ଅଯଂ ମେ ପାନୀଯଘଟଂ ଆହରି, ୱସନଟ୍ଠାନଂ ସମ୍ମଜ୍ଜି, ଆଭିସମାଚାରିକୱତ୍ତପଟିୱତ୍ତଂ ମମ ଅକାସି, ଅହଂ ପନ ଅତ୍ତନୋ ଦୁବ୍ବଲଚିତ୍ତତାଯ ଅସ୍ସ ମଂସଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଚମ୍ମଂ ସୁକ୍ଖାପେତ୍ୱା ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ନିସୀଦାମି ଚେୱ ନିପଜ୍ଜାମି ଚ, ଏୱଂ ବହୂପକାରୋ ଏସ ମଯ୍ହ''ନ୍ତି। ଇତି ସୋ ତେସଂ ୱାଦେ ଭିନ୍ଦନତ୍ଥାଯ ୱାନରଚମ୍ମେ ୱାନରୱୋହାରଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ତଂ ତଂ ପରିଯାଯଂ ସନ୍ଧାଯ ଇମଂ କଥଂ କଥେସି। ସୋ ହି ତସ୍ସ ନିୱୁତ୍ଥପୁବ୍ବତ୍ତା ''ପିଟ୍ଠେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ୱିଚରି''ନ୍ତି ଆହ; ତଂ ଅଂସେ କତ୍ୱା ପାନୀଯଘଟସ୍ସ ଆହଟପୁବ୍ବତ୍ତା ''ପାନୀଯଘଟଂ ଆହରୀ''ତି ଆହ; ତେନ ଚମ୍ମେନ ଭୂମିଯଂ ସମ୍ମଟ୍ଠପୁବ୍ବତ୍ତା ''ୱସନଟ୍ଠାନଂ ସମ୍ମଜ୍ଜୀ''ତି ଆହ; ନିପନ୍ନକାଲେ ତେନ ଚମ୍ମେନ ପିଟ୍ଠିଯା, ଅକ୍କନ୍ତକାଲେ ପାଦାନଂ ଫୁଟ୍ଠପୁବ୍ବତ୍ତା ''ୱତ୍ତପଟିୱତ୍ତଂ ମେ ଅକାସୀ''ତି ଆହ। ଛାତକାଲେ ପନ ତସ୍ସ ମଂସଂ ଲଭିତ୍ୱା ଖାଦିତତ୍ତା ''ଅହଂ ପନ ଅତ୍ତନୋ ଦୁବ୍ବଲଚିତ୍ତତାଯ ତସ୍ସ ମଂସଂ ଖାଦି''ନ୍ତି ଆହ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ତେ ଅମଚ୍ଚା ''ପାଣାତିପାତୋ ତେନ କତୋ''ତି ସଞ୍ଞାଯ ''ପସ୍ସଥ, ଭୋ, ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମଂ, ମକ୍କଟଂ କିର ମାରେତ୍ୱା ମଂସଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଚମ୍ମଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିଚରତୀ''ତି ପାଣିଂ ପହରିତ୍ୱା ପରିହାସମକଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ତେ ତଥା କରୋନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ''ଇମେ ଅତ୍ତନୋ ୱାଦଭେଦନତ୍ଥାଯ ମମ ଚମ୍ମଂ ଆଦାଯ ଆଗତଭାୱଂ ନ ଜାନନ୍ତି, ଜାନାପେସ୍ସାମି ନେ''ତି ଅହେତୁକୱାଦିଂ ତାୱ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ''ଆୱୁସୋ, ତ୍ୱଂ କସ୍ମା ମଂ ପରିହସସୀ''ତି? ''ମିତ୍ତଦୁବ୍ଭିକମ୍ମସ୍ସ ଚେୱ ପାଣାତିପାତସ୍ସ ଚ କତତ୍ତା''ତି। ତତୋ ମହାସତ୍ତୋ ''ଯୋ ପନ ଗତିଯା ଚେୱ ଦିଟ୍ଠିଯା ଚ ତେ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଏୱଂ କରେଯ୍ଯ, ତେନ କିଂ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ତସ୍ସ ୱାଦଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତୋ ଆହ –

୧୩୯।

''ଉଦୀରଣା ଚେ ସଂଗତ୍ୟା, ଭାୱାଯମନୁୱତ୍ତତି;

ଅକାମା ଅକରଣୀଯଂ ୱା, କରଣୀଯଂ ୱାପି କୁବ୍ବତି;

ଅକାମକରଣୀଯମ୍ହି, କ୍ୱିଧ ପାପେନ ଲିପ୍ପତି।

୧୪୦।

‘‘ସୋ ଚେ ଅତ୍ଥୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ଚ, କଲ୍ଯାଣୋ ନ ଚ ପାପକୋ;

ଭୋତୋ ଚେ ୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ସୁହତୋ ୱାନରୋ ମଯା।

୧୪୧।

‘‘ଅତ୍ତନୋ ଚେ ହି ୱାଦସ୍ସ, ଅପରାଧଂ ୱିଜାନିଯା;

ନ ମଂ ତ୍ୱଂ ଗରହେଯ୍ୟାସି, ଭୋତୋ ୱାଦୋ ହି ତାଦିସୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଉଦୀରଣାତି କଥା। ସଂଗତ୍ୟାତି ସଂଗତିଯା ଛନ୍ନଂ ଅଭିଜାତୀନଂ ତଂ ତଂ ଅଭିଜାତିଂ ଉପଗମନେନ। ଭାୱାଯମନୁୱତ୍ତତୀତି ଭାୱେନ ଅନୁୱତ୍ତତି, କରଣତ୍ଥେ ସମ୍ପଦାନଂ। ଅକାମାତି ଅକାମେନ ଅନିଚ୍ଛାଯ। ଅକରଣୀଯଂ ୱା କରଣୀଯଂ ୱାପୀତି ଅକତ୍ତବ୍ବଂ ପାପଂ ୱା କତ୍ତବ୍ବଂ କୁସଲଂ ୱା। କୁବ୍ବତୀତି କରୋତି। କ୍ୱିଧାତି କୋ ଇଧ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ତ୍ୱଂ ଅହେତୁକୱାଦୀ ‘‘ନତ୍ଥି ହେତୁ ନତ୍ଥି ପଚ୍ଚଯୋ ସତ୍ତାନଂ ସଂକିଲେସାଯା’’ତିଆଦିଦିଟ୍ଠିକୋ, ଅଯଂ ଲୋକୋ ସଂଗତିଯା ଚେୱ ସଭାୱେନ ଚ ଅନୁୱତ୍ତତି ପରିଣମତି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସୁଖଦୁକ୍ଖଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ଅକାମକୋୱ ପାପଂ ୱା ପୁଞ୍ଞଂ ୱା କରୋତୀତି ୱଦସି, ଅଯଂ ତୱ ଉଦୀରଣା ସଚେ ତଥା, ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଅକାମକରଣୀଯସ୍ମିଂ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ପୱତ୍ତମାନେ ପାପେ କୋ ଇଧ ସତ୍ତୋ ପାପେନ ଲିପ୍ପତି, ସଚେ ହି ଅତ୍ତନା ଅକତେନ ପାପେନ ଲିପ୍ପତି, ନ କୋଚି ନ ଲିପ୍ପେଯ୍ୟାତି।

ସୋ ଚେତି ସୋ ଅହେତୁକୱାଦସଙ୍ଖାତୋ ତୱ ଭାସିତତ୍ଥୋ ଚ ଅତ୍ଥଜୋତକୋ ଧମ୍ମୋ ଚ କଲ୍ଯାଣୋ ନ ଚ ପାପକୋ। ‘‘ଅହେତୂ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯା ସତ୍ତା ସଂକିଲିସ୍ସନ୍ତି, ସୁଖଦୁକ୍ଖଂ ପଟିସଂୱେଦିଯନ୍ତୀ’’ତି ଇଦଂ ଭୋତୋ ୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ ଚେ, ସୁହତୋ ୱାନରୋ ମଯା, କୋ ଏତ୍ଥ ମମ ଦୋସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଜାନିଯାତି, ସମ୍ମ, ସଚେ ହି ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତନୋ ୱାଦସ୍ସ ଅପରାଧଂ ଜାନେଯ୍ୟାସି, ନ ମଂ ଗରହେଯ୍ୟାସି। କିଂକାରଣା? ଭୋତୋ ୱାଦୋ ହି ତାଦିସୋ, ତସ୍ମା ଅଯଂ ମମ ୱାଦଂ କରୋତୀତି ମଂ ପସଂସେଯ୍ୟାସି, ଅତ୍ତନୋ ପନ ୱାଦଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ମଂ ଗରହସୀତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ତଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିଭାଣଂ ଅକାସି। ସୋପି ରାଜପରିସତି ମଙ୍କୁଭୂତୋ ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧୋ ନିସୀଦି। ମହାସତ୍ତୋପି ତସ୍ସ ୱାଦଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଇସ୍ସରକତୱାଦିଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ମଂ କସ୍ମା ପରିହସସି, ଯଦି ଇସ୍ସରନିମ୍ମିତୱାଦଂ ସାରତୋ ପଚ୍ଚେସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଆହ –

୧୪୨।

‘‘ଇସ୍ସରୋ ସବ୍ବଲୋକସ୍ସ, ସଚେ କପ୍ପେତି ଜୀୱିତଂ;

ଇଦ୍ଧିଂ ବ୍ଯସନଭାୱଞ୍ଚ, କମ୍ମଂ କଲ୍ଯାଣପାପକଂ;

ନିଦ୍ଦେସକାରୀ ପୁରିସୋ, ଇସ୍ସରୋ ତେନ ଲିପ୍ପତି।

୧୪୩।

‘‘ସୋ ଚେ ଅତ୍ଥୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ଚ, କଲ୍ଯାଣୋ ନ ଚ ପାପକୋ;

ଭୋତୋ ଚେ ୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ସୁହତୋ ୱାନରୋ ମଯା।

୧୪୪।

‘‘ଅତ୍ତନୋ ଚେ ହି ୱାଦସ୍ସ, ଅପରାଧଂ ୱିଜାନିଯା;

ନ ମଂ ଝଂ ଗରହେୟ୍ୟାସି, ଭୋତୋ ୱାଦୋ ହି ତାଦିସୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ କମ୍ପେତି ଜୀୱିତନ୍ତି ସଚେ ବ୍ରହ୍ମା ୱା ଅଞ୍ଞୋ ୱା କୋଚି ଇସ୍ସରୋ ‘‘ଝଂ କସିଯା ଜୀୱ, ଝଂ ଗୋରକ୍ଖେନା’’ତି ଏୱଂ ସଦ୍ଧଲୋକସ୍ସ ଜୀୱିତଂ ସଂୱିଦହତି ୱିଚାରେତି। ଇଦ୍ଧିଂ ବ୍ଯସନଭାୱଞ୍ଚାତି ଇସ୍ସରିଯାଦିଭେଦା ଇଦ୍ଧିଯୋ ଚ ଞାତିୱିନାସାଦିକଂ ବ୍ଯସନଭାୱଞ୍ଚ ସେସଞ୍ଚ କଲ୍ଯାଣପାପକଂ କମ୍ମଂ ସଦ୍ଧଂ ଯଦି ଇସ୍ସରୋୱ କପ୍ପେତି କରୋତି। ନିଦ୍ଦେସକାରୀତି ଯଦି ତସ୍ସ ନିଦ୍ଦେସଂ ଆଣତ୍ତିମେୱ ସେସୋ ଯୋ କୋଚି ପୁରିସୋ କରୋତି, ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଯୋ କୋଚି ପୁରିସୋ ପାପଂ କରୋତି, ତସ୍ସ ଇସ୍ସରେନ କତତ୍ତା ଇସ୍ସରୋୱ ତେନ ପାପେନ ଲିପ୍ପତି। ସେସଂ ପୁରିମନଯେନେୱ ୱେଦିତଦ୍ଧଂ। ଯଥା ଚ ଇଧ, ଏୱଂ ସଦ୍ଧତ୍ଥ।

ଇତି ସୋ ଅମ୍ବତୋୱ ମୁଗ୍ଗରଂ ଗହେତ୍ୱା ଅମ୍ବଂ ପାତେନ୍ତୋ ୱିଯ ଇସ୍ସରକରଣେନେୱ ଇସ୍ସରକତୱାଦଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ପୁଦ୍ଧେକତୱାଦିଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଝଂ, ଆୱୁସୋ, ମଂ କିଂ ପରିହସସି, ଯଦି ପୁଦ୍ଧେକତୱାଦଂ ସଚ୍ଚଂ ମଞ୍ଞସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଆହ –

୧୪୫।

‘‘ସଚେ ପୁଦ୍ଧେକତହେତୁ, ସୁଖଦୁକ୍ଖଂ ନିଗଚ୍ଛତି;

ପୋରାଣକଂ କତଂ ପାପଂ, ତମେସୋ ମୁଚ୍ଚତେ ଇଣଂ;

ପୋରାଣକ ଇଣମୋକ୍ଖୋ, କ୍ୱିଧ ପାପେନ ଲିପ୍ପତି।

୧୪୬।

‘‘ସୋ ଚେ ଅତ୍ଥୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ଚ, କଲ୍ଯାଣୋ ନ ଚ ପାପକୋ;

ଭୋତୋ ଚେ ୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ସୁହତୋ ୱାନରୋ ମଯା।

୧୪୭।

‘‘ଅତ୍ତନୋ ଚେ ହି ୱାଦସ୍ସ, ଅପରାଧଂ ୱିଜାନିଯା;

ନ ମଂ ଝଂ ଗରହେୟ୍ୟାସି, ଭୋତୋ ୱାଦୋ ହି ତାଦିସୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପୁଦ୍ଧେକତହେତୂତି ପୁଦ୍ଧକତହେତୁ ପୁରିମଭୱେ କତକମ୍ମକାରଣେନେୱ। ତମେସୋ ମୁଚ୍ଚତେ ଇଣନ୍ତି ଯୋ ୱଧବନ୍ଧାଦୀହି ଦୁକ୍ଖଂ ପାପୁଣାତି, ଯଦି ସୋ ଯଂ ତେନ ପୋରାଣକଂ କତଂ ପାପଂ, ତଂ ଇଦାନି ଇଣଂ ମୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ସନ୍ତେ ମମପି ଏସ ପୋରାଣକୈଣତୋ ମୋକ୍ଖୋ, ଅନେନ ହି ମକ୍କଟେନ ପୁଦ୍ଧେ ପରିଦ୍ଧାଜକେନ ହୁତ୍ୱା ଅହଂ ମକ୍କଟୋ ସମାନୋ ମାରେତ୍ୱା ଖାଦିତୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ସ୍ୱାଯଂ ଇଧ ମକ୍କଟତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ମଯା ପରିଦ୍ଧାଜକତ୍ତଂ ପତ୍ତେନ ମାରେତ୍ୱା ଖାଦିତୋ ଭୱିସ୍ସତି, କୋ ଇଧ ପାପେନ ଲିପ୍ପତୀତି।

ଇତି ସୋ ତସ୍ସପି ୱାଦଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଚ୍ଛେଦୱାଦିଂ ଅଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ‘‘ଝଂ, ଆୱୁସୋ, ‘ଇତ୍ଥି ଦିନ୍ନ’ନ୍ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ‘ଇଧେୱ ସତ୍ତା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜନ୍ତି, ପରଲୋକଂ ଗତା ନାମ ନତ୍ଥୀ’ତି ମଞ୍ଞମାନୋ କସ୍ମା ମଂ ପରିହସସୀ’’ତି ସନ୍ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ଆହ –

୧୪୮।

‘‘ଚତୁନ୍ନଂଯେୱୁପାଦାଯ, ରୂପଂ ସମ୍ଭୋତି ପାଣିନଂ;

ଯତୋ ଚ ରୂପଂ ସମ୍ଭୋତି, ତତ୍ଥେୱାନୁପଗଚ୍ଛତି;

ଇଧେଓ ଜୀଓତି ଜୀଓୋ, ପେଚ୍ଚ ପେଚ୍ଚ ଓିନସ୍ସତି।

୧୪୯।

‘‘ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତି ଅଯଂ ଲୋକୋ, ଯେ ବାଲା ଯେ ଚ ପଣ୍ଡିତା;

ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜମାନେ ଲୋକସ୍ମିଂ, କ୍ୱିଧ ପାପେନ ଲିପ୍ପତି।

୧୫୦।

‘‘ସୋ ଚେ ଅତ୍ଥୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ଚ, କଲ୍ଲାଣୋ ନ ଚ ପାପକୋ;

ଭୋତୋ ଚେ ଓଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ସୁହତୋ ଓାନରୋ ମଯା।

୧୫୧।

‘‘ଅତ୍ତନୋ ଚେ ହି ଓାଦସ୍ସ, ଅପରାଧଂ ଓିଜାନିଯା;

ନ ମଂ ତ୍ୱଂ ଗରହେଯ୍ୟାସି, ଭୋତୋ ଓାଦୋ ହି ତାଦିସୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଚତୁନ୍ନନ୍ତି ପଥଓୀଆଦୀନଂ ଭୂତାନଂ। ରୂପନ୍ତି ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥେଓାତି ଯତୋ ତଂ ରୂପଂ ସମ୍ଭୋତି, ନିରୁଜ୍ଝନକାଲେପି ତତ୍ଥେଓ ଅନୁପଗଚ୍ଛତି। ଇମିନା ତସ୍ସ ‘‘ଚାତୁମହାଭୂତିକୋ ଅଯଂ ପୁରିସୋ ଯଦା କାଲଂ କରୋତି, ତଦା ପଥଓୀ ପଥଓୀକାଯଂ ଅନୁପେତି ଅନୁପଗଚ୍ଛତି, ଆପୋ… ତେଜୋ… ଓାଯୋ ଓାଯୋକାଯଂ ଅନୁପେତି ଅନୁପଗଚ୍ଛତି, ଆକାସଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ସଙ୍କମନ୍ତି, ଆସନ୍ଦିପଞ୍ଚମା ପୁରିସା ମତଂ ଆଦାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଯାଓ ଆଳାହନା ପଦାନି ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, କାପୋତକାନି ଅଟ୍ଠୀନି ଭଓନ୍ତି, ଭସ୍ମନ୍ତା ଆହୁତିଯୋ , ଦତ୍ତୁପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଯଦିଦଂ ଦାନଂ, ତେସଂ ତୁଚ୍ଛା ମୁସା ଓିଲାପୋ, ଯେ କେଚି ଅତ୍ଥିକଓାଦଂ ଓଦନ୍ତି, ବାଲେ ଚ ପଣ୍ଡିତେ ଚ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜନ୍ତି ଓିନସ୍ସନ୍ତି, ନ ହୋନ୍ତି ପରଂ ମରଣା’’ତି ଇମଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ପତିଟ୍ଠାପେସି। ଇଧେଓାତି ଇମସ୍ମିଂଯେଓ ଲୋକେ ଜୀଓୋ ଜୀଓତି। ପେଚ୍ଚ ପେଚ୍ଚ ଓିନସ୍ସତୀତି ପରଲୋକେ ନିଦ୍ଧତ୍ତୋ ସତ୍ତୋ ଗତିଓସେନ ଇଧ ଅନାଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥେଓ ପରଲୋକେ ଓିନସ୍ସତି ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତି। ଏଓଂ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜମାନେ ଲୋକସ୍ମିଂ କୋ ଇଧ ପାପେନ ଲିପ୍ପତୀତି।

ଇତି ସୋ ତସ୍ସପି ଓାଦଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଖତ୍ତଓିଜ୍ଜଓାଦିଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ, ଆଓୁସୋ, ‘ମାତାପିତରୋପି ମାରେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥୋ କାତବ୍ବୋ’ତି ଇମଂ ଲଦ୍ଧିଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଓିଚରନ୍ତୋ କସ୍ମା ମଂ ପରିହସସୀ’’ତି ଓତ୍ୱା ଆହ –

୧୫୨।

‘‘ଆହୁ ଖତ୍ତଓିଦା ଲୋକେ, ବାଲା ପଣ୍ଡିତମାନିନୋ;

ମାତରଂ ପିତରଂ ହଞ୍ଞେ, ଅଥୋ ଜେଟ୍ଠମ୍ପି ଭାତରଂ;

ହନେଯ୍ୟ ପୁତ୍ତଦାରେ ଚ, ଅତ୍ଥୋ ଚେ ତାଦିସୋ ସିଯା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଖତ୍ତଓିଦାତି ଖତ୍ତଓିଜ୍ଜା, ଅଯମେଓ ଓା ପାଠୋ। ଖତ୍ତଓିଜ୍ଜାଚରିଯାନଂ ଏତଂ ନାମଂ। ବାଲା ପଣ୍ଡିତମାନିନୋତି ବାଲା ସମାନାପି ‘‘ପଣ୍ଡିତା ମଯଂ ଅତ୍ତନୋ ପଣ୍ଡିତଭାଓଂ ପକାସେମା’’ତି ମଞ୍ଞମାନା ପଣ୍ଡିତମାନିନୋ ହୁତ୍ୱା ଏଓମାହୁ। ଅତ୍ଥୋ ଚେତି ସଚେ ଅତ୍ତନୋ ଯଥାରୂପୋ କୋଚି ଅତ୍ଥୋ ସିଯା, ନ କିଞ୍ଚି ପରିଓଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ସବ୍ବଂ ହନେଯ୍ୟେଓାତି ଓଦନ୍ତି, ତ୍ୱମ୍ପି ନେସଂ ଅଞ୍ଞତରୋତି।

ଏଓଂ ତସ୍ସ ଲଦ୍ଧିଂ ପତିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଲଦ୍ଧିଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୫୩।

‘‘ଯସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ଛାଯାଯ, ନିସୀଦେଯ୍ଯ ସଯେଯ୍ଯ ୱା;

ନ ତସ୍ସ ସାଖଂ ଭଞ୍ଜେଯ୍ଯ, ମିତ୍ତଦୁବ୍ଭୋ ହି ପାପକୋ।

୧୫୪।

‘‘ଅଥ ଅଦ୍ଧେ ସମୁଦ୍ଧନ୍ତେ, ସମୂଲମପି ଅବ୍ବହେ;

ଅଦ୍ଧୋ ମେ ସମ୍ବଲେନାପି, ସୁହତୋ ୱାନରୋ ମଯା।

୧୫୫।

‘‘ସୋ ଚେ ଅଦ୍ଧୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ଚ, କଲ୍ଯାଣୋ ନ ଚ ପାପକୋ;

ଭୋତୋ ଚେ ୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ସୁହତୋ ୱାନରୋ ମଯା।

୧୫୬।

‘‘ଅତ୍ତନୋ ଚେ ହି ୱାଦସ୍ସ, ଅପରାଧଂ ୱିଜାନିଯା;

ନ ମଂ ତ୍ୱଂ ଗରହେଯ୍ଯାସି, ଭୋତୋ ୱାଦୋ ହି ତାଦିସୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅଦ୍ଧୋ ଖତ୍ତୱିଦ ଅମ୍ହାକଂ ପନ ଆଚରିଯା ଏୱଂ ୱଣ୍ଣଯନ୍ତି। ଅତ୍ତନା ପରିଭୁତ୍ତଛାଯସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସପି ସାଖଂ ୱା ପଣ୍ଣଂ ୱା ନ ଭଞ୍ଜେଯ୍ଯ। କିଂକାରଣା ? ମିତ୍ତଦୁବ୍ଭୋ ହି ପାପକୋ। ତ୍ୱଂ ପନ ଏୱଂ ୱଦେସି – ‘‘ଅଥ ଅଦ୍ଧେ ସମୁଦ୍ଧନ୍ତେ ସମୂଲମପି ଅବ୍ବହେ’’ତି, ମମ ଚ ପାଥେଯ୍ଯେନ ଅଦ୍ଧୋ ଅହୋସି, ତସ୍ମା ସଚେପେସ ମଯା ହତୋ, ତଥାପି ଅଦ୍ଧୋ ମେ ସମ୍ବଲେନାପି, ସୁହତୋ ୱାନରୋ ମଯା।

ଏୱଂ ସୋ ତସ୍ସପି ୱାଦଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଞ୍ଚସୁ ତେସୁ ଅପଟିଭାନେସୁ ନିସିନ୍ନେସୁ ରାଜାନଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା, ‘‘ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂ ଇମେ ପଞ୍ଚ ରଟ୍ଠୱିଲୋପକେ ମହାଚୋରେ ଗହେତ୍ୱା ୱିଚରସି, ଅହୋ ବାଲୋ, ଏୱରୂପାନଞ୍ହି ସଂସଗ୍ଗେନ ପୁରିସୋ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ସମ୍ପରାଯିକମ୍ପି ମହାଦୁକ୍ଖଂ ପାପୁଣେଯ୍ଯା’’ତି ୱତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୫୭।

‘‘ଅହେତୁୱାଦୋ ପୁରିସୋ, ଯୋ ଚ ଇସ୍ସରକୁତ୍ତିକୋ;

ପୁବ୍ବେକତୀ ଚ ଉଚ୍ଛେଦୀ, ଯୋ ଚ ଖତ୍ତୱିଦୋ ନରୋ।

୧୫୮।

‘‘ଏତେ ଅସପ୍ପୁରିସା ଲୋକେ, ବାଲା ପଣ୍ଡିତମାନିନୋ;

କରେଯ୍ଯ ତାଦିସୋ ପାପଂ, ଅଥୋ ଅଞ୍ଞମ୍ପି କାରଯେ;

ଅସପ୍ପୁରିସସଂସଗ୍ଗୋ, ଦୁକ୍ଖନ୍ତୋ କଟୁକୁଦ୍ରଯୋ’’ତି।

ତଞ୍ଚ ତାଦିସୋତି, ମହାରାଜ, ଯାଦିସା ଏତେ ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠିଗତିକା, ତାଦିସୋ ପୁରିସୋ ସଯମ୍ପି ପାପଂ କରେୟ୍ୟ। ଯ୍ୱାସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁଣାତି, ତଂ ଅଞ୍ଞମ୍ପି କାରଯେ। ଦୁକ୍ଖନ୍ତୋତି ଏୱରୂପେହି ଅସପ୍ପୁରିସେହି ସଦ୍ଧିଂ ସଂସଗ୍ଗୋ ଇଧଲୋକେପି ପରଲୋକେପି ଦୁକ୍ଖନ୍ତୋ କଟୁକୁଦ୍ରଯୋୱ ହୋତି। ଇମସ୍ସ ପନତ୍ଥସ୍ସ ପକାସନତ୍ଥଂ ''ଯାନି କାନିଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଯାନି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ସବ୍ବାନି ତାନି ବାଲତୋ''ତି ସୁତ୍ତଂ (ଅ। ନି। ୩।୧) ଆହରିତବ୍ବଂ। ଗୋଧଜାତକ- (ଜା। ୧।୧।୧୩୮) ସଞ୍ଜୀୱଜାତକ- (ଜା। ୧।୧।୧୫୦) ଅକିତ୍ତିଜାତକାଦୀହି (ଜା। ୧।୧୩।୮୩ ଆଦଯୋ) ଚାଯମତ୍ଥୋ ଦୀପେତବ୍ବୋ।

ଇଦାନୀ ଓପମ୍ମଦସ୍ସନୱସେନ ଧମ୍ମଦେସନଂ ୱଡ୍ଢେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୫୯।

''ଉରବ୍ଭରୂପେନ ୱକସ୍ସୁ ପୁବ୍ବେ, ଅସଂକିତୋ ଅଜଯୂଥଂ ଉପେତି;

ହନ୍ତ୍ୱା ଉରଣିଂ ଅଜିକଂ ଅଜଞ୍ଚ, ଉତ୍ରାସଯିତ୍ୱା ଯେନକାମଂ ପଲେତି।

୧୬୦।

''ତଥାୱିଧେକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାସେ, ଛଦନଂ କତ୍ୱା ୱଞ୍ଚଯନ୍ତି ମନୁସ୍ସେ;

ଅନାସକା ଥଣ୍ଡିଲସେଯ୍ୟକା ଚ, ରଜୋଜଲ୍ଲଂ ଉକ୍କୁଟିକପ୍ପଧାନଂ;

ପରିଯାଯଭତ୍ତଞ୍ଚ ଅପାନକତ୍ତା, ପାପାଚାରା ଅରହନ୍ତୋ ୱଦାନା।

୧୬୧।

''ଏତେ ଅସପ୍ପୁରିସା ଲୋକେ, ବାଲା ପଣ୍ଡିତମାନିନୋ;

କରେୟ୍ୟ ତାଦିସୋ ପାପଂ, ଅଥୋ ଅଞ୍ଞମ୍ପି କାରଯେ;

ଅସପ୍ପୁରିସସଂସଗ୍ଗୋ, ଦୁକ୍ଖନ୍ତୋ କଟୁକୁଦ୍ରଯୋ।

୧୬୨।

''ଯମାହୁ ନତ୍ଥି ୱୀରିଯନ୍ତି, ଅହେତୁଞ୍ଚ ପୱଦନ୍ତି ଯେ;

ପରକାରଂ ଅତ୍ତକାରଞ୍ଚ, ଯେ ତୁଚ୍ଛଂ ସମୱଣ୍ଣଯୁଂ।

୧୬୩।

''ଏତେ ଅସପ୍ପୁରିସା ଲୋକେ, ବାଲା ପଣ୍ଡିତମାନିନୋ;

କରେୟ୍ୟ ତାଦିସୋ ପାପଂ, ଅଥୋ ଅଞ୍ଞମ୍ପି କାରଯେ;

ଅସପ୍ପୁରିସସଂସଗ୍ଗୋ, ଦୁକ୍ଖନ୍ତୋ କଟୁକୁଦ୍ରଯୋ।

୧୬୪।

''ସଚେ ହି ୱୀରିଯଂ ନାସ୍ସ, କମ୍ମଂ କଲ୍ଯାଣପାପକଂ;

ନ ଭରେ ୱଢ଼ିକିଂ ରାଜା, ନପି ଯନ୍ତାନି କାରଯେ।

୧୬୫।

‘‘ଯସ୍ମା ଚ ୱୀରିଯଂ ଅତ୍ଥି, କମ୍ମଂ କଲ୍ଯାଣପାପକଂ;

ତସ୍ମା ଯନ୍ତାନି କାରେତି, ରାଜା ଭରତି ୱଢ଼ିକିଂ।

୧୬୬।

‘‘ଯଦି ୱସ୍ସସତଂ ଦେୱୋ, ନ ୱସ୍ସେ ନ ହିମଂ ପତେ;

ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜେଯ୍ଯ ଅଯଂ ଲୋକୋ, ୱିନସ୍ସେଯ୍ଯ ଅଯଂ ପଜା।

୧୬୭।

‘‘ଯସ୍ମା ଚ ୱସ୍ସତୀ ଦେୱୋ, ହିମଞ୍ଚାନୁଫୁସାଯତି;

ତସ୍ମା ସସ୍ସାନି ପଚ୍ଚନ୍ତି, ରଟ୍ଠଞ୍ଚ ପାଲିତେ ଚିରଂ।

୧୬୮।

‘‘ଗୱଂ ଚେ ତରମାନାନଂ, ଜିମ୍ହଂ ଗଚ୍ଛତି ପୁଙ୍ଗୱୋ;

ସବ୍ବା ତା ଜିମ୍ହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନେତ୍ତେ ଜିମ୍ହଂ ଗତେ ସତି।

୧୬୯।

‘‘ଏୱମେୱ ମନୁସ୍ସେସୁ, ଯୋ ହୋତି ସେଟ୍ଠସମ୍ମତୋ;

ସୋ ଚେ ଅଧମ୍ମଂ ଚରତି, ପଗେୱ ଇତରା ପଜା;

ସବ୍ବଂ ରଟ୍ଠଂ ଦୁଖଂ ସେତି, ରାଜା ଚେ ହୋତି ଅଧମ୍ମିକୋ।

୧୭୦।

‘‘ଗୱଂ ଚେ ତରମାନାନଂ, ଉଜୁଂ ଗଚ୍ଛତି ପୁଙ୍ଗୱୋ;

ସବ୍ବା ଗାୱୀ ଉଜୁଂ ଯନ୍ତି, ନେତ୍ତେ ଉଜୁଂ ଗତେ ସତି।

୧୭୧।

‘‘ଏୱମେୱ ମନୁସ୍ସେସୁ, ଯୋ ହୋତି ସେଟ୍ଠସମ୍ମତୋ;

ସୋ ସଚେ ଧମ୍ମଂ ଚରତି, ପଗେୱ ଇତରା ପଜା;

ସବ୍ବଂ ରଟ୍ଠଂ ସୁଖଂ ସେତି, ରାଜା ଚେ ହୋତି ଧମ୍ମିକୋ।

୧୭୨।

‘‘ମହାରୁକ୍ଖସ୍ସ ଫଲିନୋ, ଆମଂ ଛିନ୍ଦତି ଯୋ ଫଲଂ;

ରସଞ୍ଚସ୍ସ ନ ଜାନାତି, ବୀଜଞ୍ଚସ୍ସ ୱିନସ୍ସତି।

୧୭୩।

‘‘ମହାରୁକ୍ଖୂପମଂ ରଟ୍ଠଂ, ଅଧମ୍ମେନ ପସାସତି;

ରସଞ୍ଚସ୍ସ ନ ଜାନାତି, ରଟ୍ଠଞ୍ଚସ୍ସ ୱିନସ୍ସତି।

୧୭୪।

‘‘ମହାରୁକ୍ଖସ୍ସ ଫଲିନୋ, ପକ୍କଂ ଛିନ୍ଦତି ଯୋ ଫଲଂ;

ରସଞ୍ଚସ୍ସ ୱିଜାନାତି, ବୀଜଞ୍ଚସ୍ସ ନ ନସ୍ସତି।

୧୭୫।

‘‘ମହାରୁକ୍ଖୂପମଂ ରଟ୍ଠଂ, ଧମ୍ମେନ ଯୋ ପସାସତି;

ରସଞ୍ଚସ୍ସ ୱିଜାନାତି, ରଟ୍ଠଞ୍ଚସ୍ସ ନ ନସ୍ସତି।

୧୭୬।

‘‘ଯୋ ଚ ରାଜା ଜନପଦଂ, ଅଧମ୍ମେନ ପସାସତି;

ସବ୍ବୋସଧୀହି ସୋ ରାଜା, ୱିରୁଦ୍ଧୋ ହୋତି ଖତ୍ତିଯୋ।

୧୭୭।

‘‘ତଥେୱ ନେଗମେ ହିଂସଂ, ଯେ ଯୁତ୍ତା କଯୱିକ୍କଯେ;

ଓଜଦାନବଲୀକାରେ, ସ କୋସେନ ୱିରୁଜ୍ଝତି।

୧୭୮।

‘‘ପହାରୱରଖେତ୍ତଞ୍ଞୂ, ସଙ୍ଗାମେ କତନିସ୍ସମେ;

ଉସ୍ସିତେ ହିଂସଯଂ ରାଜା, ସ ବଲେନ ୱିରୁଜ୍ଝତି।

୧୭୯।

‘‘ତଥେୱ ଇସଯୋ ହିଂସଂ, ସଞ୍ଞତେ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ;

ଅଧମ୍ମଚାରୀ ଖତ୍ତିଯୋ, ସୋ ସଗ୍ଗେନ ୱିରୁଜ୍ଝତି।

୧୮୦।

‘‘ଯୋ ଚ ରାଜା ଅଧମ୍ମଟ୍ଠୋ, ଭରିଯଂ ହନ୍ତି ଅଦୂସିକଂ;

ଲୁଦ୍ଦଂ ପସୱତେ ଠାନଂ, ପୁତ୍ତେହି ଚ ୱିରୁଜ୍ଝତି।

୧୮୧।

‘‘ଧମ୍ମଂ ଚରେ ଜାନପଦେ, ନେଗମେସୁ ବଲେସୁ ଚ;

ଇସଯୋ ଚ ନ ହିଂସେଯ୍ଯ, ପୁତ୍ତଦାରେ ସମଂ ଚରେ।

୧୮୨।

‘‘ସ ତାଦିସୋ ଭୂମିପତି, ରଟ୍ଠପାଲୋ ଅକୋଧନୋ;

ସପତ୍ତେ ସମ୍ପକମ୍ପେତି, ଇନ୍ଦୋୱ ଅସୁରାଧିପୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱକସ୍ସୂତି ୱକୋ ଅସ୍ସୁ, ଅସ୍ସୂତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ମହାରାଜ, ପୁବ୍ବେ ଏକୋ ଉରବ୍ଭରୂପୋ ୱକୋ ଅହୋସି, ତସ୍ସ ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠମତ୍ତମେୱ ଦୀଘଂ, ତଂ ପନ ସୋ ଅନ୍ତରସତ୍ଥିମ୍ହି ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉରବ୍ଭରୂପେନ ଅସଂକିତୋ ଅଜଯୂଥଂ ଉପେତି। ତତ୍ଥ ଉରଣିକଞ୍ଚ ଅଜିକଞ୍ଚ ଅଜଞ୍ଚ ହନ୍ତ୍ୱା ଯେନକାମଂ ପଲେତି। ତଥାୱିଧେକେତି ତଥାୱିଧା ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ପଙ୍କଜାଲିଙ୍ଗେନ ଛଦନଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଛାଦେତ୍ୱା ମଧୁରୱଚନାଦୀହି ହିତକାମା ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ଲୋକଂ ୱଞ୍ଚେନ୍ତି। ‘‘ଅନାସକା’’ତିଆଦି ତେସଂ ଛଦନସ୍ସ ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏକଚ୍ଚେ ହି ‘‘ମଯଂ ଅନାସକା ନ କିଞ୍ଚି ଆହାରେମା’’ତି ମନୁସ୍ସେ ୱଞ୍ଚେନ୍ତି, ଅପରେ ‘‘ମଯଂ ଥଣ୍ଡିଲସେଯ୍ଯକା’’ତି। ଅଞ୍ଞେସଂ ପନ ରଜୋଜଲ୍ଲଂ ଛଦନଂ, ଅଞ୍ଞେସଂ ଉକ୍କୁଟିକପ୍ପଧାନଂ, ତେ ଗଚ୍ଛନ୍ତାପି ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକାୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଅଞ୍ଞେସଂ ସତ୍ତାହଦସାହାଦିୱାରଭୋଜନସଙ୍ଖାତଂ ପରିଯାଯଭତ୍ତଛଦନଂ, ଅପରେ ଅପାନକତ୍ତା ହୋନ୍ତି, ‘‘ମଯଂ ପାନୀଯଂ ନ ପିୱାମା’’ତି ୱଦନ୍ତି। ଅରହନ୍ତୋ ୱଦାନାତି ପାପାଚାରା ହୁତ୍ୱାପି ‘‘ମଯଂ ଅରହନ୍ତୋ’’ତି ୱଦନ୍ତା ୱିଚରନ୍ତି। ଏତେତି, ମହାରାଜ, ଇମେ ୱା ପଞ୍ଚ ଜନା ହୋନ୍ତୁ ଅଞ୍ଞେ ୱା, ଯାୱନ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠିଗତିକା ନାମ, ସବ୍ବେପି ଏତେ ଅସପ୍ପୁରିସା। ଯମାହୂତି ଯେ ଆହୁ, ଯେ ୱଦନ୍ତି।

ସଚେ ହି ୱୀରିଯଂ ନାସ୍ସାତି, ମହାରାଜ, ସଚେ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ କାଯିକଚେତସିକୱୀରିଯଂ ନ ଭୱେଯ୍ଯ। କମ୍ମନ୍ତି କଲ୍ଯାଣପାପକଂ କମ୍ମମ୍ପି ଯଦି ନ ଭୱେଯ୍ଯ। ନ ଭରେତି ଏୱଂ ସନ୍ତେ ୱଡ୍ଢକିଂ ୱା ଅଞ୍ଞେ ୱା କାରକେ ରାଜା ନ ପୋସେଯ୍ଯ, ନପି ଯନ୍ତାନୀତି ନପି ତେହି ସତ୍ତଭୂମିକପାସାଦାଦୀନି ଯନ୍ତାନି କାରେଯ୍ଯ। କିଂକାରଣା? ୱୀରିଯସ୍ସ ଚେୱ କମ୍ମସ୍ସ ଚ ଅଭାୱା। ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜେଯ୍ଯାତି, ମହାରାଜ, ଯଦି ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ନେୱ ଦେୱୋ ୱସ୍ସେଯ୍ଯ, ନ ହିମଂ ପତେଯ୍ଯ , ଅଥ କପ୍ପୁଟ୍ଠାନକାଲୋ ୱିଯ ଅଯଂ ଲୋକୋ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜେଯ୍ଯ। ଉଚ୍ଛେଦୱାଦିନା କଥିତନିଯାମେନ ପନ ଉଚ୍ଛେଦୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ପାଲିତେତି ପାଲଯତି।

‘‘ଗୱଂ ଚେ’’ତି ଚତସ୍ସୋ ଗାଥା ରଞ୍ଞୋ ଧମ୍ମଦେସନାଯମେୱ ୱୁତ୍ତା, ତଥା ‘‘ମହାରୁକ୍ଖସ୍ସା’’ତିଆଦିକା। ତତ୍ଥ ମହାରୁକ୍ଖସ୍ସାତି ମଧୁରଅମ୍ବରୁକ୍ଖସ୍ସ। ଅଧମ୍ମେନାତି ଅଗତିଗମନେନ। ରସଞ୍ଚସ୍ସ ନ ଜାନାତୀତି ଅଧମ୍ମିକୋ ରାଜା ରଟ୍ଠସ୍ସ ରସଂ ଓଜଂ ନ ଜାନାତି, ଆଯସମ୍ପତ୍ତିଂ ନ ଲଭତି। ୱିନସ୍ସତୀତି ସୁଞ୍ଞଂ ହୋତି, ମନୁସ୍ସା ଗାମନିଗମେ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପଚ୍ଚନ୍ତଂ ପବ୍ବତୱିସମଂ ଭଜନ୍ତି, ସବ୍ବାନି ଆଯମୁଖାନି ପଚ୍ଛିଜ୍ଜନ୍ତି। ସବ୍ବୋସଧୀହୀତି ସବ୍ବେହି ମୂଲତଚପତ୍ତପୁପ୍ଫଫଲାଦୀହି ଚେୱ ସପ୍ପିନୱନୀତାଦୀହି ଚ ଓସଧେହି ୱିରୁଜ୍ଝତି, ତାନି ନ ସମ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଅଧମ୍ମିକରଞ୍ଞୋ ହି ପଥୱୀ ନିରୋଜା ହୋତି, ତସ୍ସା ନିରୋଜତାଯ ଓସଧାନଂ ଓଜା ନ ହୋତି, ତାନି ରୋଗଞ୍ଚ ୱୂପସମେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଇତି ସୋ ତେହି ୱିରୁଦ୍ଧୋ ନାମ ହୋତି।

ନେଗମେତି ନିଗମୱାସିକୁଟୁମ୍ବିକେ। ହିଂସନ୍ତି ହିଂସନ୍ତୋ ପୀଳେନ୍ତୋ। ଯେ ଯୁତ୍ତାତି ଯେ କଯୱିକ୍କଯେ ଯୁତ୍ତା ଆଯାନଂ ମୁଖା ଥଲଜଲପଥୱାଣିଜା, ତେ ଚ ହିଂସନ୍ତୋ। ଓଜଦାନବଲୀକାରେତି ତତୋ ତତୋ ଭଣ୍ଡାହରଣସୁଙ୍କଦାନୱସେନ ଓଜଦାନଞ୍ଚେୱ ଛଭାଗଦସଭାଗାଦିଭେଦଂ ବଲିଞ୍ଚ କରୋନ୍ତେ। ସ କୋସେନାତି ସୋ ଏତେ ହିଂସନ୍ତୋ ଅଧମ୍ମିକରାଜା ଧନଧଞ୍ଞେହି ପରିହାଯନ୍ତୋ କୋସେନ ୱିରୁଜ୍ଝତି ନାମ। ପହାରୱରଖେତ୍ତଞ୍ଞୂତି ‘‘ଇମସ୍ମିଂ

ଠାନେ ୱିଜ୍ଝିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଏୱଂ ପହାରୱରାନଂ ଖେତ୍ତଂ ଜାନନ୍ତେ ଧନୁଗ୍ଗହେ। ସଙ୍ଗାମେ କତନିସ୍ସମେତି ଯୁଦ୍ଧେ ସୁକତକମ୍ମେ ମହାଯୋଧେ। ଉସ୍ସିତେତି ଉଗ୍ଗତେ ପଞ୍ଞାତେ ମହାମତ୍ତେ । ହି ସଯନ୍ତି ଏୱରୂପେ ସଯଂ ୱା ହିଂସନ୍ତୋ ପରେହି ୱା ହିଂସାପେନ୍ତୋ। ବଲେନାତି ବଲକାଯେନ। ତଥାୱିଧଞ୍ହି ରାଜାନଂ ''ଅଯଂ ବହୁକାରେ ଅତ୍ତନୋ ରଜ୍ଜଦାଯକେପି ହିଂସତି, କିମଙ୍ଗଂ ପନ ଅମ୍ହେ''ତି ଅୱସେସାପି ଯୋଧା ୱିଜହନ୍ତିଯେୱ। ଇତି ସୋ ବଲେନ ୱିରୁଦ୍ଧୋ ନାମ ହୋତି।

ତଥେୱ ଇସଯୋ ହିଂସନ୍ତି ଯଥା ଚ ନେଗମାଦଯୋ, ତଥେୱ ଏସିତଗୁଣେ ପବ୍ବଜିତେ ଅକ୍କୋସନପହରଣାଦୀହି ହିଂସନ୍ତୋ ଅଧମ୍ମଚାରୀ ରାଜା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ଅପାଯମେୱ ଉପେତି, ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତୀତି ସଗ୍ଗେନ ୱିରୁଦ୍ଧୋ ନାମ ହୋତି। ଭରିଯଂ ହନ୍ତି ଅଦୂସିକନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ବାହୁଚ୍ଛାଯାଯ ୱଡ୍ଢିତଂ ପୁତ୍ତଧୀତାହି ସଂୱଡ୍ଢଂ ସୀଲୱତିଂ ଭରିଯଂ ମିତ୍ତପତିରୂପକାନଂ ଚୋରାନଂ ୱଚନଂ ଗହେତ୍ୱା ମାରେତି। ଲୁଦ୍ଧଂ ପସୱତେ ଠାନନ୍ତି ସୋ ଅତ୍ତନୋ ନିରଯୂପପତ୍ତିଂ ପସୱତି ନିପ୍ଫାଦେତି। ପୁତ୍ତେହି ଚାତି ଇମସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ଅତ୍ତଭାୱେ ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିରୁଜ୍ଝତୀତି।

ଏୱମସ୍ସ ସୋ ତେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଜନାନଂ କଥଂ ଗହେତ୍ୱା ଦେୱିଯା ମାରିତଭାୱଞ୍ଚ ପୁତ୍ତାନଂ ୱିରୁଦ୍ଧଭାୱଞ୍ଚ ସନ୍ଧିମୁଖେ ଚୋରଂ ଚୂଳାଯଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ୱିଯ କଥେସି। ମହାସତ୍ତୋ ହି ତେସଂ ଅମଚ୍ଚାନଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହନଞ୍ଚ ଧମ୍ମଦେସନଞ୍ଚ ଦେୱିଯା ତେହି ମାରିତଭାୱସ୍ସ ଆୱିକରଣତ୍ଥଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ଅନୁପୁବ୍ବେନ କଥଂ ଆହରିତ୍ୱା ଓକାସଂ କତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ କଥେସି। ରାଜା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅପରାଧଂ ଜାନି। ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ ''ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ମହାରାଜ, ଏୱରୂପାନଂ ପାପାନଂ କଥଂ ଗହେତ୍ୱା ମା ପୁନ ଏୱମକାସୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଓୱଦନ୍ତୋ ''ଧମ୍ମଂ ଚରେ''ତିଆଦିମାହ।

ତତ୍ଥ ଧମ୍ମଂ ଚରେତି, ମହାରାଜ, ରାଜା ନାମ ଜନପଦଂ ଅଧମ୍ମିକେନ ବଲିନା ଅପୀଳେନ୍ତୋ ଜନପଦେ ଧମ୍ମଂ ଚରେଯ୍ଯ, ସାମିକେ ଅସାମିକେ ଅକରୋନ୍ତୋ ନେଗମେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରେଯ୍ଯ, ଅଟ୍ଟାନେ ଅକିଲମେନ୍ତୋ ବଲେସୁ ଧମ୍ମଂ ଚରେଯ୍ଯ। ୱଧବନ୍ଧଅକ୍କୋସପରିଭାସେ ପରିହରନ୍ତୋ ପଜ୍ଜଯେ ଚ ନେସଂ ଦଦନ୍ତୋ ଇସଯୋ ନ ୱିହିଂସେଯ୍ଯ, ଧୀତରୋ ଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ପତିଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ପୁତ୍ତେ ଚ ସିପ୍ପାନି ସିକ୍ଖାପେତ୍ୱା ସମ୍ମା ପରିହରନ୍ତୋ ଭରିଯଂ ଇସ୍ସରିଯୱୋସ୍ସଗ୍ଗଅଲଙ୍କାରଦାନସମ୍ମାନନାଦୀହି ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ପୁତ୍ତଦାରେ ସମଂ ଚରେଯ୍ଯ। ସ ତାଦିସୋତି ସୋ ତାଦିସୋ ରାଜା ପୱେଣିଂ ଅଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମେନ ସମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ରାଜାଣାଯ ରାଜତେଜେନ ସପତ୍ତେ ସମ୍ପକମ୍ପେତି ତାସେତି ଚାଲେତି। ''ଇନ୍ଦୋୱା''ତି ଇଦଂ ଉପମତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ଅସୁରେ ଜେତ୍ୱା ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ଠିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅସୁରାଧିପୋତି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ ଇନ୍ଦୋ ଅତ୍ତନୋ ସପତ୍ତଭୂତେ ଅସୁରେ କମ୍ପେସି, ତଥା କମ୍ପେତୀତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ରଞ୍ଞୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ଚତ୍ତାରୋପି କୁମାରେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ଓୱଦିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ କତକମ୍ମଂ ପକାସେତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଖମାପେତ୍ୱା ''ମହାରାଜ, ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅତୁଲେତ୍ୱା ପରିଭେଦକାନଂ କଥଂ ଗହେତ୍ୱା ମା ଏୱରୂପଂ ସାହସିକକମ୍ମଂ ଅକାସି, ତୁମ୍ହେପି କୁମାରା ମା ରଞ୍ଞୋ ଦୁବ୍ଭିତ୍ଥା''ତି ସବ୍ବେସଂ ଓୱାଦଂ ଅଦାସି। ଅଥ ନଂ ରାଜା ଆହ – ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେସୁ ଚ ଦେୱିଯା ଚ ଅପରଜ୍ଝନ୍ତୋ ଇମେ ନିସ୍ସାଯ ଏତେସଂ କଥଂ ଗହେତ୍ୱା ଏତଂ ପାପକମ୍ମଂ କରିଂ, ଇମେ ପଞ୍ଚପି ମାରେମୀ''ତି । ନ ଲବ୍ଭା, ମହାରାଜ, ଏୱଂ କାତୁନ୍ତି। ତେନ ହି ତେସଂ ହତ୍ଥପାଦେ ଛେଦାପେମୀତି। ଇଦମ୍ପି ନ ଲବ୍ଭା କାତୁନ୍ତି। ରାଜା ''ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତେ ସବ୍ବସଂହରଣେ କତ୍ୱା ପଞ୍ଚଚୂଳଆକରଣଗଦ୍ଦୂଲବନ୍ଧନଗୋମଯାସିଞ୍ଚନେହି ଅୱମାନେତ୍ୱା ରଟ୍ଠା ପବ୍ବାଜେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ତତ୍ଥ କତିପାହଂ ୱସିତ୍ୱା ''ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ହୋହୀ''ତି ରାଜାନଂ ଓୱଦିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂଯେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ଝାନାଭିଞ୍ଞା ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ ବ୍ରହ୍ମୱିହାରେ ଭାୱେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ଅହୋସି।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପି ତଥାଗତୋ ପଞ୍ଞୱାଯେୱ ପରପ୍ପୱାଦପ୍ପମଦ୍ଦନୋଯେୱା''ତି ୱତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି ''ତଦା ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠିଗତିକା ପୂରଣକସ୍ସପମକ୍ଖଲିଗୋସାଲପକୁଧକଚ୍ଚାନଅଜିତକେସକମ୍ବଲନିଗଣ୍ଠନାଟପୁତ୍ତା ଅହେସୁଂ, ପିଙ୍ଗଲସୁନଖୋ ଆନନ୍ଦୋ, ମହାବୋଧିପରିବ୍ବାଜକୋ ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସି''ନ୍ତି।

ମହାବୋଧିଜାତକୱଣ୍ଣନା ତତିଯା।

ଜାତକୁଦ୍ଦାନଂ –

ସନିଗ୍ଘଇନ୍ଦ୍ରିୟ...

ତତିଯୋ ପନ ବୋଧିସିରୀୱ୍ହଯନୋ, କଥିତା ପନ ତୀଣି ଜିନେନ ସୁଭାତି।

ପଣ୍ଣାସନିପାତୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୯। ସଟ୍ଠିନିପାତୋ

[୫୨୯] ୧। ସୋଣକଜାତକୱଣ୍ଣନା

କସ୍ସସୁତ୍ୱା ସତଂ ଦମ୍ମୀତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ତଦା ହି ଭଗୱା ଧମ୍ମସଭାଯଂ ନେକ୍ଖମ୍ମପାରମିଂ ୱଣ୍ଣଯନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ମଜ୍ଝେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପି ତଥାଗତୋ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖନ୍ତୋଯେୱା''ତି ୱତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ରାଜଗହେ ମଗଧରାଜା ନାମ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଯା କୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ନିବ୍ବତ୍ତି, ନାମଗ୍ଗହଣଦିୱସେ ଚସ୍ସ ''ଅରିନ୍ଦମକୁମାରୋ''ତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ତସ୍ସ ଜାତଦିୱସେଯେୱ ପୁରୋହିତସ୍ସପି ପୁତ୍ତୋ ଜାଯି, ''ସୋଣକକୁମାରୋ''ତିସ୍ସ ନାମଂ କରିଂସୁ। ତେ ଉଭୋପି ଏକତୋୱ ୱଡ୍ଢିତ୍ୱା ୱଯପ୍ପତ୍ତା ଉତ୍ତମରୂପଧରା ରୂପେନ ନିବ୍ବିସେସା ହୁତ୍ୱା ତକ୍କସିଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉଗ୍ଗହିତସିପ୍ପା ତତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ''ସବ୍ବସମଯସିପ୍ପଞ୍ଚ ଦେସଚାରିତ୍ତଞ୍ଚ ଜାନିସ୍ସାମା''ତି ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରନ୍ତା ବାରାଣସିଂ ପତ୍ୱା ରାଜୁଯ୍ୟାନେ ୱସିତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ନଗରଂ ପୱିସିଂସୁ। ତଂ ଦିୱସଞ୍ଚ ଏକଚ୍ଚେ ମନୁସ୍ସା ''ବ୍ରାହ୍ମଣୱାଚନକଂ କରିସ୍ସାମା''ତି ପାଯାସଂ ପଟିଯାଦେତ୍ୱା ଆସନାନି ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ ତେ କୁମାରେ ଦିସ୍ୱା ଘରଂ ପୱେସେତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସୀଦାପେସୁଂ। ତତ୍ଥ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ସୁଦ୍ଧୱତ୍ଥଂ ଅତ୍ଥତଂ ଅହୋସି, ସୋଣକସ୍ସ ରତ୍ତକମ୍ବଲଂ। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱାୱ ''ଅଜ୍ଜ ମେ ପିଯସହାଯୋ ଅରିନ୍ଦମକୁମାରୋ ବାରାଣସିରାଜା ଭୱିସ୍ସତି, ମଯ୍ହଂ ପନ ସେନାପତିଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସତୀ''ତି ଅଞ୍ଞାସି। ତେ ଉଭୋପି କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚା ଉଯ୍ୟାନମେୱ ଅଗମଂସୁ।

ତଦା ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ କାଲକତସ୍ସ ସତ୍ତମୋ ଦିୱସୋ ହୋତି, ଅପୁତ୍ତକଂ ରାଜକୁଲଂ। ଅମଚ୍ଚାଦଯୋ ପାତୋୱ ସସୀସଂ ନ୍ହାତା ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ''ରଜ୍ଜାରହସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗମିସ୍ସତୀ''ତି ଫୁସ୍ସରଥଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସୁଂ। ସୋ ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ରାଜୁଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନଦ୍ୱାରେ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଆରୋହଣସଜ୍ଜୋ ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ମଙ୍ଗଲସିଲାପଟ୍ଟେ ସସୀସଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି, ସୋଣକକୁମାରୋ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦି। ସୋ ତୂରିଯସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ''ଅରିନ୍ଦମସ୍ସ ଫୁସ୍ସରଥୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ଅଜ୍ଜେସ ରାଜା ହୁତ୍ୱା ମମ ସେନାପତିଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସତି, ନ ଖୋ ପନ ମଯ୍ହଂ ଇସ୍ସରିଯେନତ୍ଥୋ, ଏତସ୍ମିଂ ଗତେ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଅଟ୍ଠାସି। ପୁରୋହିତୋ ଉଯ୍ୟାନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ନିପନ୍ନକଂ ଦିସ୍ୱା ତୂରିଯାନି ପଗ୍ଗଣ୍ହାପେସି। ମହାସତ୍ତୋ ପବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଥୋକଂ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯ ସିଲାପଟ୍ଟେ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ପୁରୋହିତୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଆହ – ''ରଜ୍ଜଂ ତେ, ଦେୱ, ପାପୁଣାତୀ''ତି। ''କିଂ ଅପୁତ୍ତକଂ ରାଜକୁଲ''ନ୍ତି? ''ଏୱଂ, ଦେୱା''ତି। ''ତେନ ହି ସାଧୂ''ତି। ଅଥ ନଂ ତେ ତତ୍ଥେୱ ଅଭିସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ରଥଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ନଗରଂ ପୱେସେସୁଂ। ସୋ ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପାସାଦଂ ଅଭିରୂହି। ସୋ ଯସମହନ୍ତତାଯ ସୋଣକକୁମାରଂ ନ ସରି।

ସୋପି ତସ୍ମିଂ ନଗରଂ ପୱିଟ୍ଠେ ପଚ୍ଛା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସିଲାପଟ୍ଟେ ନିସୀଦି। ଅଥସ୍ସ ପୁରତୋ ବନ୍ଧନା ପମୁତ୍ତଂ ସାଲରୁକ୍ଖତୋ ପଣ୍ଡୁପଲାସଂ ପତି। ସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱାୱ ''ଯଥେୱେତଂ, ତଥା ମମପି ସରୀରଂ ଜରଂ ପତ୍ୱା ପତିସ୍ସତୀ''ତି ଅନିଚ୍ଚାଦିୱସେନ ୱିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୋଧିଂ ପାପୁଣି। ତଂଖଣଞ୍ଞେୱସ୍ସ ଗିହିଲିଙ୍ଗଂ ଅନ୍ତରଧାଯି, ପବ୍ବଜିତଲିଙ୍ଗଂ ପାତୁରହୋସି। ସୋ ''ନତ୍ଥି ଦାନି ପୁନବ୍ଭୱୋ''ତି ଉଦାନଂ ଉଦାନେନ୍ତୋ ନନ୍ଦମୂଲକପବ୍ଭାରଂ ଅଗମାସି। ମହାସତ୍ତୋପି ଚତ୍ତାଲୀସମତ୍ତାନଂ ସଂୱଚ୍ଛରାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ସରିତ୍ୱା ''କହଂ ନୁ ଖୋ ମେ ସହାଯୋ ସୋଣକୋ''ତି ସୋଣକଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ ସରନ୍ତୋପି ''ମଯା ସୁତୋ ୱା ଦିଟ୍ଠୋ ୱା''ତି ୱତ୍ତାରଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତମହାତଲେ ରାଜପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନୋ ଗନ୍ଧବ୍ବନାଟକନଚ୍ଚଗୀତାଦୀହି ପରିୱୁତୋ ସମ୍ପତ୍ତିମନୁଭୱନ୍ତୋ ''ଯୋ ମେ କସ୍ସଚି ସନ୍ତିକେ ସୁତ୍ୱା 'ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ନାମ ସୋଣକୋ ୱସତୀ'ତି ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସତଂ ଦସ୍ସାମି, ଯୋ ମେ ସାମଂ ଦିସ୍ୱା ଆରୋଚେସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସହସ୍ସ''ନ୍ତି ଏକଂ ଉଦାନଂ ଅଭିସଙ୍ଖରିତ୍ୱା ଗୀତୱସେନ ଉଦାନେନ୍ତୋ ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

''କସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ସତଂ ଦମ୍ମି, ସହସ୍ସଂ ଦିଟ୍ଠ ସୋଣକଂ;

କୋ ମେ ସୋଣକମକ୍ଖାତି, ସହାଯଂ ପଂସୁକୀଳିତ''ନ୍ତି।

ଅଥସ୍ସ ମୁଖତୋ ଲୁଞ୍ଚନ୍ତୀ ୱିଯ ଗହେତ୍ୱା ଏକା ନାଟକୀତ୍ଥୀ ତଂ ଗାଯି। ଅଥଞ୍ଞା ଅଥଞ୍ଞାତି ''ଅମ୍ହାକଂ ରଞ୍ଞୋ ପିଯଗୀତ''ନ୍ତି ସବ୍ବା ଓରୋଧା ଗାଯିଂସୁ। ଅନୁକ୍କମେନ ନଗରୱାସିନୋପି ଜାନପଦାପି ତମେୱ ଗୀତଂ ଗାଯିଂସୁ। ରାଜାପି ପୁନପ୍ପୁନଂ ତମେୱ ଗୀତଂ ଗାଯତି। ପଣ୍ଣାସମତ୍ତାନଂ ସଂୱଚ୍ଛରାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ପନସ୍ସ ବହୂ ପୁତ୍ତଧୀତରୋ ଅହେସୁଂ, ଜେଟ୍ଠପୁତ୍ତୋ ଦୀଘାୱୁକୁମାରୋ ନାମ ଅହୋସି। ତଦା ସୋଣକପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ

‘‘ଅରିନ୍ଦମରାଜା ମଂ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ, ଅହଂ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା କାମେସୁ ଆଦୀନଵଂ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚାନିସଂସଂ କଥେତ୍ୱା ପଚ୍ଚଜନାକାରଂ କରୋମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଇଦ୍ଧିଯା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନେ ନିସୀଦି। ତଦା ଏକୋ ସତ୍ତଵସ୍ସିକୋ ପଞ୍ଚଚୂଳଅକକୁମାରକୋ ମାତରା ପହିତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନଵନେ ଦାରୂନି ଉଦ୍ଧରନ୍ତୋ ପୁନପ୍ପୁନଂ ତମେଵ ଗୀତଂ ଗାଯି। ଅଥ ନଂ ସୋ ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ‘‘କୁମାରକ, ତ୍ୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ଅଗାଯିତ୍ୱା ଏକମେଵ ଗୀତଂ ଗାଯସି, କିଂ ଅଞ୍ଞଂ ନ ଜାନାସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଜାନାମି, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ପନ ରଞ୍ଞୋ ଇଦମେଵ ପିଯଂ, ତେନ ନଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଗାଯାମୀ’’ତି। ‘‘ଏତସ୍ସ ପନ ତେ ଗୀତସ୍ସ ପଟିଗୀତଂ ଗାଯନ୍ତୋ କୋଚି ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ’’ତି। ‘‘ନ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ଅହଂ ତଂ ସିକ୍ଖାପେସ୍ସାମି, ସକ୍ଖିସ୍ସସି ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଟିଗୀତଂ ଗାଯିତୁ’’ନ୍ତି। ‘‘ଆମ, ଭନ୍ତେ’’ତି। ଅଥସ୍ସ ସୋ ପଟିଗୀତଂ ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୋ ‘‘ମଯ୍ହଂ ସୁତ୍ୱା’’ତିଆଦିମାହ। ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେତ୍ୱା ଚ ପନ ତଂ ଉଯ୍ୟୋଜେସି – ‘‘ଗଚ୍ଛ, କୁମାରକ, ଇମଂ ପଟିଗୀତଂ ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ଗାଯାହି, ରାଜା ତେ ମହନ୍ତଂ ଇସ୍ସରିଯଂ ଦସ୍ସତି, କିଂ ତେ ଦାରୂହି, ଵେଗେନ ଯାହୀ’’ତି।

ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ତଂ ପଟିଗୀତଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଵନ୍ଦିତ୍ୱା, ‘‘ଭନ୍ତେ, ଯାଵାହଂ ରାଜାନଂ ଆନେମି, ତାଵ ଇଧେଵ ହୋଥା’’ତି ଵତ୍ୱା ଵେଗେନ ମାତୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ‘‘ଅମ୍ମ, ଖିପ୍ପଂ ମଂ ନ୍ହାପେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କରୋଥ, ଅଜ୍ଜ ତଂ ଦଲିଦ୍ଦଭାଵତୋ ମୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ଵତ୍ୱା ନ୍ହାତମଣ୍ଡିତୋ ରାଜଦ୍ୱାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅଯ୍ୟ ଦୋଵାରିକ, ‘ଏକୋ ଦାରକୋ ତୁମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ ପଟିଗୀତଂ ଗାଯିସ୍ସାମୀତି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦ୍ୱାରେ ଠିତୋ’ତି ରଞ୍ଞୋ ଅରୋଚେହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ଵେଗେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ‘‘ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା, ‘‘ତାତ, ତ୍ୱଂ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ପଟିଗୀତଂ ଗାଯିସ୍ସସୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ଆମ, ଦେଵା’’ତି। ‘‘ତେନ ହି ଗାଯସ୍ସୂ’’ତି। ‘‘ଦେଵ, ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ନ ଗାଯାମି, ନଗରେ ପନ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ମହାଜନଂ ସନ୍ନିପାତାପେଥ, ମହାଜନମଜ୍ଝେ ଗାଯିସ୍ସାମୀ’’ତି। ରାଜା ତଥା କାରେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତମଣ୍ଡପେ ପଲ୍ଲଙ୍କମଜ୍ଝେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ତସ୍ସାନୁରୂପଂ ଆସନଂ ଦାପେତ୍ୱା ‘‘ଇଦାନି ତଵ ଗୀତଂ ଗାଯସ୍ସୂ’’ତି ଆହ। ‘‘ଦେଵ, ତୁମ୍ହେ ତାଵ ଗାଯଥ, ଅଥାହଂ ପଟିଗୀତଂ ଗାଯିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତତୋ ରାଜା ପଠମଂ ଗାଯନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧।

‘‘କସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ସତଂ ଦମ୍ମି, ସହସ୍ସଂ ଦିଟ୍ଠ ସୋଣକଂ;

ସୋ ମେ ସୋଣକମକ୍ଖାତି, ସହାଯଂ ପଂସୁକୀଳିତ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସୁତ୍ୱାତି ‘‘ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ନାମ ତେ ପିଯସହାଯୋ ସୋଣକୋ ଵସତୀ’’ତି ତସ୍ସ ଵସନଟ୍ଠାନଂ ସୁତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ କସ୍ସ ସତଂ ଦମ୍ମି। ଦିଟ୍ଠାତି ‘‘ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ନାମ ମଯା ଦିଟ୍ଠୋ’’ତି ଦିସ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ କସ୍ସ ସହସ୍ସଂ ଦମ୍ମୀତି।

ଏଵଂ ରଞ୍ଞା ପଠମଂ ଉଦାନଗାଥାଯ ଗୀତାଯ ପଞ୍ଚଚୂଳଅକଦାରକେନ ପଟିଗୀତଭାଵଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ଦୀଯଡ୍ଢଗାଥା ଅଭାସି –

୨।

‘‘ଅଥବ୍ରଵୀ ମାଣଵକୋ, ଦହରୋ ପଞ୍ଚଚୂଳଅକୋ;

ମଯ୍ହଂ ସୁତ୍ୱା ସତଂ ଦେହି, ସହସ୍ସଂ ଦିଟ୍ଠ ସୋଣକଂ;

ଅହଂ ତେ ସୋଣକକ୍ଖିସ୍ସଂ, ସହାଯଂ ପଂସୁକୀଳିତ’’ନ୍ତି।

ତେନ ଵୁତ୍ତଗାଥାଯ ପନ ଅଯମତ୍ଥୋ – ମହାରାଜ, ଯଂ ତ୍ୱଂ ‘‘ସୁତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ସତଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଵଦସି, ତମ୍ପି ମମେଵ ଦେହି, ଯଂ ‘‘ଦିସ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ସହସ୍ସଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଵଦସି, ତମ୍ପି ମଯ୍ହମେଵ ଦେହି, ଅହଂ ତେ ପିଯସହାଯଂ ଇଦାନେଵ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଵ ‘‘ଅଯଂ ସୋଣକୋ’’ତି ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି।

ଇତୋ ପରଂ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧଗାଥା ପାଳିଇନଯେନେଵ ଵେଦିତବ୍ବା –

୩।

‘‘କତମସ୍ମିଂ ସୋ ଜନପଦେ, ରଟ୍ଠେସୁ ନିଗମେସୁ ଚ;

କତ୍ଥ ସୋଣକମଦ୍ଦକ୍ଖି, ତଂ ମେ ଅକ୍ଖାହି ପୁଚ୍ଛିତୋ।

୪।

‘‘ତଞ୍ଚେଞ୍ଚ ଦେଵ ଞ୍ଜିଜିତେ, ତଞ୍ଚେୟ୍ୟୁୟ୍ୟାନଭୂମିଯଂ;

ଉଜୁଵଂସା ମହାସାଲା, ନୀଲୋଭାସା ମନୋରମା।

୫।

‘‘ତିଟ୍ଠନ୍ତି ମେଘସମାନା, ରମ୍ମା ଅଞ୍ଞୋଞ୍ଞନିସ୍ସିତା;

ତେସଂ ମୂଲମ୍ହି ସୋଣକୋ, ଝାଯତୀ ଅନୁପାଦନୋ;

ଉପାଦାନେସୁ ଲୋକେସୁ, ଡଯ୍ହମାନେସୁ ନିବ୍ବୁତୋ।

୬।

‘‘ତତୋ ଚ ରାଜା ପାଯାସି, ସେନାଯ ଚତୁରଙ୍ଗିଯା;

କାରାପେତ୍ଵା ସମଂ ମଗ୍ଗଂ, ଅଗମା ଯେନ ସୋଣକୋ।

୭।

‘‘ଉଯ୍ୟାନଭୂମିଂ ଗନ୍ତ୍ଵାନ, ଵିଚରନ୍ତୋ ବ୍ରହାଵନେ;

ଆସୀନଂ ସୋଣକଂ ଦକ୍ଖି, ଡଯ୍ହମାନେସୁ ନିବ୍ବୁତ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଉଜୁଵଂସାତି ଉଜୁକ୍ଖନ୍ଧା। ମହାସାଲାତି ମହାରୁକ୍ଖା। ମେଘସମାନାତି ନୀଲମେଘସଦିସା। ରମ୍ମାତି ରମଣୀଯା। ଅଞ୍ଞୋଞ୍ଞନିସ୍ସିତାତି ସାଖାହି ସାଖଂ, ମୂଲେନ ମୂଲଂ ସଂସିବ୍ବିତ୍ଵା ଠିତା। ତେସନ୍ତି ତେସଂ ଏଵରୂପାନଂ ତଞ୍ଚ ଉଯ୍ୟାନଵନେ ସାଲାନଂ ହେଟ୍ଠା। ଝାଯତୀତି ଲକ୍ଖଣୂପନିଜ୍ଝାନଆରମ୍ମଣୂପନିଜ୍ଝାନସଙ୍ଖାତେହି ଝାନେହି ଝାଯତି। ଅନୁପାଦନୋତି କାମୁପାଦାନାଦିଵିରହିତୋ। ଡଯ୍ହମାନେସୂତି ଏକାଦସହି ଅଗ୍ଗୀହି ଡଯ୍ହମାନେସୁ ସତ୍ତେସୁ। ନିବ୍ବୁତୋତି ତେ ଅଗ୍ଗୀ ନିବ୍ବାପେତ୍ଵା ସୀତଲେନ ହଦଯେନ ଝାଯମାନୋ ତଞ୍ଚ ଉଯ୍ୟାନେ ମଙ୍ଗଲସାଲରୁକ୍ଖମୂଲେ ସିଲାପଟ୍ଟେ ନିସିନ୍ନୋ ଏସ ତେ ସହାଯୋ କଞ୍ଚନପଟିମା ଵିଯ ସୋଭମାନୋ ପଟିମାନେତୀତି। ତତୋ ଚାତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତତୋ ସୋ ଅରିନ୍ଦମୋ ରାଜା ତସ୍ସ ଵଚନଂ ସୁତ୍ଵାଞ୍ଚ ‘‘ସୋଣକପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ ପାଯାସି ନିକ୍ଖମି। ଵିଚରନ୍ତୋତି ଉଜୁକମେଞ୍ଚ ଅଗନ୍ତ୍ଵା ତସ୍ମିଂ ମହନ୍ତେ ଵନସଣ୍ଡେ ଵିଚରନ୍ତୋ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ତଂ ଆସୀନଂ ଅଦ୍ଦକ୍ଖି।

ସୋ ତଂ ଅଵନ୍ଦିତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ କିଲେସାଭିରତତ୍ତା ତଂ ‘‘କପଣୋ’’ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଇମଂ ଗାଥମାହ –

୮।

‘‘କପଣୋ ଵତଯଂ ଭିକ୍ଖୁ, ମୁଣ୍ଡୋ ସଙ୍ଘାଟିପାରୁତୋ;

ଅମାତିକୋ ଅପିତିକୋ, ରୁକ୍ଖମୂଲସ୍ମି ଝାଯତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଝାଯତୀତି ନିଜ୍ଝାତିକୋ ନିପ୍ପିତିକୋ କାରୁଞ୍ଞପ୍ପତ୍ତୋ ଝାଯତି।

୯।

‘‘ଇମଂ ୱାକ୍ୟଂ ନିସାମେତ୍ୱା, ସୋଣକୋ ଏତଦବ୍ରୱି;

ନ ରାଜ କପଣୋ ହୋତି, ଧମ୍ମଂ କାଯେନ ଫସ୍ସଯଂ।

୧୦।

‘‘ଯୋ ଚ ଧମ୍ମଂ ନିରଂକତ୍ୱା, ଅଧମ୍ମମନୁୱତ୍ତତି;

ସ ରାଜ କପଣୋ ହୋତି, ପାପୋ ପାପପରାଯଣୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଇମନ୍ତି ତସ୍ସ କିଲେସାଭିରତସ୍ସ ପଙ୍କଜଂ ଅରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଇମଂ ପଙ୍କଜାଗରହୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା। ଏତଦବ୍ରୱୀତି ପଙ୍କଜାଯ ଗୁଣଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଏତଂ ଅବ୍ରୱି। ଫସ୍ସଯନ୍ତି ଫସ୍ସଯନ୍ତୋ ଯେନ ଅରିଯମଗ୍ଗଧମ୍ମୋ ନାମକାଯେନ ଫସ୍ସିତୋ, ସୋ କପଣୋ ନାମ ନ ହୋତୀତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ନିରଂକତ୍ୱାତି ଅତ୍ତଭାୱତୋ ନୀହରିତ୍ୱା। ପାପୋ ପାପପରାଯଣୋତି ସଯଂ ପାପାନଂ କରଣେନ ପାପୋ, ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି କରୋନ୍ତାନଂ ପତିଟ୍ଠାଭାୱେନ ପାପପରାଯଣୋତି।

ଏୱଂ ସୋ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଗରହି। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଗରହିତଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ନାମଗୋତ୍ତଂ କଥେତ୍ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କରୋନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧୧।

‘‘ଅରିନ୍ଦମୋତି ମେ ନାମଂ, କାସିରାଜାତି ମଂ ୱିଦୂ;

କଚ୍ଚି ଭୋତୋ ସୁଖସ୍ସେଯ୍ୟା, ଇଧ ପତ୍ତସ୍ସ ସୋଣକା’’ତି।

ତତ୍ଥ କଚ୍ଚୀତି ଅମ୍ହାକଂ ତାୱ ନ କିଞ୍ଚି ଅଫାସୁକଂ, ଭୋତୋ ପନ କଚ୍ଚି ଇଧ ପତ୍ତସ୍ସ ଇମସ୍ମିଂ ଉଯ୍ୟାନେ ୱସତୋ ସୁଖୱିହାରୋତି ପୁଚ୍ଛତି।

ଅଥ ନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ, ‘‘ମହାରାଜ, ନ କେୱଲଂ ଇଧ, ଅଞ୍ଞତ୍ରାପି ୱସନ୍ତସ୍ସ ମେ ଅସୁଖଂ ନାମ ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତସ୍ସ ସମଣଭଦ୍ରଗାଥାଯୋ ନାମ ଆରଭି –

୧୨।

‘‘ସଦାପି ଭଦ୍ରମଧନସ୍ସ, ଅନାଗାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ନ ତେସଂ କୋଟ୍ଠେ ଓପେନ୍ତି, ନ କୁମ୍ଭିଂ ନ କଳୋପିଯଂ;

ପରନିଟ୍ଠିତମେସାନା, ତେନ ଯାପେନ୍ତି ସୁବ୍ବତା।

୧୩।

‘‘ଦୁତିଯମ୍ପି ଭଦ୍ରମଧନସ୍ସ, ଅନାଗାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ଅନୱଜ୍ଜପିଣ୍ଡୋ ଭୋତ୍ତବ୍ବୋ, ନ ଚ କୋଚୂପରୋଧତି।

୧୪।

‘‘ତତିଯମ୍ପି ଭଦ୍ରମଧନସ୍ସ, ଅନାଗାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ପିଣ୍ଡୋ ଭୋତ୍ତବ୍ବୋ, ନ ଚ କୋଚୂପରୋଧତି।

୧୫।

‘‘ଚତୁତ୍ଥମ୍ପି ଭଦ୍ରମଧନସ୍ସ, ଅନାଗାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ମୁତ୍ତସ୍ସ ରଟ୍ଠେ ଚରତୋ, ସଙ୍ଗୋ ଯସ୍ସ ନ ୱିଜ୍ଜତି।

୧୬।

‘‘ପଞ୍ଚମମ୍ପି ଭଦ୍ରମଧନସ୍ସ, ଅନାଗାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ନଗରମ୍ହି ଡଯ୍ହମାନମ୍ହି, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ଅଡଯ୍ହଥ।

୧୭।

‘‘ଛଟ୍ଠମ୍ପି ଭଦ୍ରମଧନସ୍ସ, ଅନାଗାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ରଟ୍ଠେ ୱିଲୁମ୍ପମାନମ୍ହି, ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚି ଅହୀରଥ।

୧୮।

‘‘ସତ୍ତମମ୍ପି ଭଦ୍ରମଧନସ୍ସ, ଅନାଗାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ଚୋରେହି ରକ୍ଖିତଂ ମଗ୍ଗଂ, ଯେ ଚଞ୍ଞେ ପରିପନ୍ଥିକା;

ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ, ସୋତ୍ଥିଂ ଗଚ୍ଛତି ସୁବ୍ବତୋ।

୧୯।

‘‘ଅଟ୍ଠମମ୍ପି ଭଦ୍ରମଧନସ୍ସ, ଅନାଗାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ଯଂ ଯଂ ଦିସଂ ପକ୍କମତି, ଅନପେକ୍ଖୋୱ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅନାଗାରସ୍ସାତି, ମହାରାଜ, ଘରାୱାସଂ ପହାଯ ଅନାଗାରିଯଭାୱଂ ପତ୍ତସ୍ସ ଅଧନସ୍ସ ଅକିଞ୍ଚନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସବ୍ବକାଲଂ ଭଦ୍ରମେୱ। ନ ତେସନ୍ତି, ମହାରାଜ, ତେସଂ ଅଧନାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ନ କୋଟ୍ଠାଗାରେ ଧନଧଞ୍ଞାନି ଓପେନ୍ତି, ନ କୁମ୍ଭିଯଂ, ନ ପଚ୍ଛିଯଂ, ତେ ପନ ସୁବ୍ବତା ପରନିଟ୍ଠିତଂ ପରେସଂ ଘରେ ପକ୍କଂ ଆହାରଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପାରୁପିତ୍ୱା କପାଲମାଦାଯ ଘରପଟିପାଟିଯା ଏସାନା ପରିଯେସନ୍ତା ତେନ ତତୋ ଲଦ୍ଧେନ ପିଣ୍ଡେନ ତଂ ଆହାରଂ ନୱନ୍ନଂ ପାଟିକୁଲ୍ୟାନଂ ୱସେନ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଜୀୱିତୱୁତ୍ତିଂ ଯାପେନ୍ତି।

ଅନୱଜ୍ଜପିଣ୍ଡୋ ଭୋତ୍ତବ୍ବୋତି ୱେଜ୍ଜକମ୍ମାଦିକାଯ ଅନେସନାଯ ୱା କୁହନା ଲପନା ନେମିତ୍ତିକତା ନିପ୍ପେସିକତା ଲାଭେନ ଲାଭଂ ନିଜିଗୀସନତାତି ଏୱରୂପେନ ମିଚ୍ଛାଜୀୱେନ ୱା ଉପ୍ପାଦିତା ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯା, ଧମ୍ମେନ ଉପ୍ପାଦିତାପି ଅପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପରିଭୁତ୍ତା ସାୱଜ୍ଜପିଣ୍ଡୋ ନାମ। ଅନେସନଂ ପନ

ପହାଯ ମିଚ୍ଛାଜୀୱଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଧମ୍ମେନ ସମେନ ଉପ୍ପାଦିତା ‘‘ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଚୀୱରଂ ପଟିସେୱାମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପରିଭୁତ୍ତୋ ଅନୱଜ୍ଜପିଣ୍ଡୋ ନାମ। ଯେନ ଏୱରୂପୋ ଅନୱଜ୍ଜପିଣ୍ଡୋ ଭୋତ୍ତବ୍ବୋ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବୋ, ଯଞ୍ଚ ଏୱରୂପଂ ଅନୱଜ୍ଜଂ ପିଣ୍ଡଂ ଭୁଞ୍ଜମାନାନଂ ପଚ୍ଚଯେ ନିସ୍ସାଯ କୋଚି ଅପ୍ପମତ୍ତକୋପି କିଲେସୋ ନ ଉପରୋଧତି ନ ପୀଳେତି, ତସ୍ସ ଦୁତିଯମ୍ପି ଭଦ୍ରଂ ଅଧନସ୍ସ ଅନାଗାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ।

ନିବ୍ବୁତୋତି ପୁଥୁଜ୍ଜନଭିକ୍ଖୁନୋ ଧମ୍ମେନ ଉପ୍ପନ୍ନପିଣ୍ଡୋପି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ନିବ୍ବୁତପିଣ୍ଡୋ ନାମ, ଏକନ୍ତତୋ ପନ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ପିଣ୍ଡୋୱ ନିବ୍ବୁତପିଣ୍ଡୋ ନାମ। କିଂକାରଣା? ସୋ ହି ଥେଯ୍ୟପରିଭୋଗୋ, ଇଣପରିଭୋଗୋ , ଦାଯଜ୍ଜପରିଭୋଗୋ, ସାମିପରିଭୋଗୋତି ଇମେସୁ ଚତୂସୁ ପରିଭୋଗେସୁ ସାମିପରିଭୋଗୱସେନ ତଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ତଣ୍ହାଦାସବ୍ୟଂ ଅତୀତୋ ସାମୀ ହୁତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ନ ତଂ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା କୋଚି ଅପ୍ପମତ୍ତକୋପି କିଲେସୋ ଉପରୋଧତି।

ମୁତ୍ତସ୍ସ ରଟ୍ଠେ ଚରତୋତି ଉପଟ୍ଠାକକୁଲାଦୀସୁ ଅଲଗ୍ଗମାନସସ୍ସ ଛିନ୍ନୱଲାହକସ୍ସ ୱିଯ ରାହୁମୁଖା ପମୁତ୍ତସ୍ସ ୱିମଲଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲସ୍ସ ୱିଯ ଚ ଯସ୍ସ ଗାମନିଗମାଦୀସୁ ଚରନ୍ତସ୍ସ ରାଗସଙ୍ଗାଦୀସୁ ଏକୋପି ସଙ୍ଗୋ ନତ୍ଥି। ଏକଚ୍ଚୋ ହି କୁଲେହି ସଂସଟ୍ଠୋ ୱିହରତି ସହସୋକୀ ସହନନ୍ଦୀ, ଏକଚ୍ଚୋ ମାତାପିତୂସୁପି ଅଲଗ୍ଗମାନସୋ ୱିଚରତି କୋରୁନଗରଗାମୱାସୀ ଦହରୋ ୱିଯ, ଏୱରୂପସ୍ସ ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସପି ଭଦ୍ରମେୱ ।

ନାସ୍ସ କିଞ୍ଚୀତି ଯୋ ହି ବହୁପରିକ୍ଖାରୋ ହୋତି, ସୋ ‘‘ମା ମେ ଚୋରା ପରିକ୍ଖାରେ ହରିଂସୂ’’ତି ଅତିରେକାନି ଚ ଚୀୱରାଦୀନି ଅନ୍ତୋନଗରେ ଉପଟ୍ଠାକକୁଲେ ନିକ୍ଖିପତି, ଅଥ ନଗରମ୍ହି ଡଯ୍ହମାନେ ‘‘ଅସୁକକୁଲେ ନାମ ଅଗ୍ଗି ଉଟ୍ଠିତୋ’’ତି ସୁତ୍ୱା ସୋଚତି କିଲମତି, ଏୱରୂପସ୍ସ ଭଦ୍ରଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଯୋ ପନ, ମହାରାଜ, ସକୁଣୋୱଉଂ ପୂରେତି, କାଯପଟିବଦ୍ଧପରିକ୍ଖାରୋୱ ହୋତି, ତସ୍ସ ତାଦିସସ୍ସ ନ କିଞ୍ଚି ଅଡଯ୍ହଥ, ତେନସ୍ସ ପଞ୍ଚମମ୍ପି ଭଦ୍ରମେୱ।

ୱିଲୁମ୍ପମାନମ୍ହୀତି ୱିଲୁପ୍ପମାନମ୍ହି, ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ଅହୀରଥାତି ଯଥା ପବ୍ବତଗହନାଦୀହି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ରଟ୍ଠଂ ୱିଲୁମ୍ପମାନେସୁ ଚୋରେସୁ ବହୁପରିକ୍ଖାରସ୍ସ ଅନ୍ତୋଗାମେ ଠପିତଂ ୱିଲୁମ୍ପତି ହରତି, ତଥା ଯସ୍ସ ଅଧନସ୍ସ କାଯପଟିବଦ୍ଧପରିକ୍ଖାରସ୍ସ ନ କିଞ୍ଚି ଅହୀରଥ ତସ୍ସ ଛଟ୍ଠମ୍ପି ଭଦ୍ରମେୱ।

ଯେ ଚଞ୍ଞେ ପରିପନ୍ଥିକାତି ଯେ ଚ ଅଞ୍ଞେପି ତେସୁ ତେସୁ ଠାନେସୁ ସୁଙ୍କଗହଣତ୍ଥାଯ ଠପିତା ପରିପନ୍ଥିକା, ତେହି ଚ ରକ୍ଖିତଂ। ପତ୍ତଚୀୱରନ୍ତି ଚୋରାନଂ ଅନୁପକାରଂ ସୁଙ୍କିକାନଂ ଅସୁଙ୍କାରହଂ ମତ୍ତିକାପତ୍ତଞ୍ଚେୱ କତଦଢହୀକମ୍ମପରିଭଣ୍ଡଂ ପଂସୁକୂଲଚୀୱରଞ୍ଚ ଅପ୍ପଗ୍ଘାନି କାଯବନ୍ଧନପରିସ୍ସାୱନସୂଚିୱାସିପତ୍ତତ୍ଥୱିକାନି ଚାତି ସବ୍ବେପି ଅଟ୍ଠ ପରିକ୍ଖାରେ କାଯପଟିବଦ୍ଧେ କତ୍ୱା ମଗ୍ଗପ୍ପଟିପନ୍ନୋ କେନଚି ଅୱିହେଠିଯମାନୋ ସୋତ୍ଥିଂ ଗଚ୍ଛତି। ସୁବ୍ବତୋତି ଲୋଭନୀଯାନି ହି ଚୀୱରାଦୀନି ଦିସ୍ୱା ଚୋରା ହରନ୍ତି, ସୁଙ୍କିକାପି ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଏତସ୍ସ ହତ୍ଥେ’’ତି ପତ୍ତତ୍ଥୱିକାଦୀନି ସୋଧେନ୍ତି, ସୁବ୍ବତୋ ପନ ସଲ୍ଲହୁକୱୁତ୍ତି ତେସଂ ପସ୍ସନ୍ତାନଞ୍ଞେୱ ସୋତ୍ଥିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତେନସ୍ସ ସତ୍ତମମ୍ପି ଭଦ୍ରମେୱ।

ଅନପେକ୍ଖୋୱ ଗଚ୍ଛତୀତି କାଯପଟିବଦ୍ଧତୋ ଅତିରେକସ୍ସ ୱିହାରେ ପଟିସାମିତସ୍ସ କସ୍ସଚି ପରିକ୍ଖାରସ୍ସ ଅଭାୱା ୱସନଟ୍ଠାନଂ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱାପି ନ ଓଲୋକେତି। ଯଂ ଯଂ ଦିସଂ ଗନ୍ତୁକାମୋ ହୋତି, ତଂ ତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନପେକ୍ଖୋୱ ଗଚ୍ଛତି ଅନୁରାଧପୁରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଥୂପାରାମେ ପବ୍ବଜିତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ୱୁଡ୍ଢତରୋ ୱିଯ।

ଇତି ସୋଣକପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଅଟ୍ଠ ସମଣଭଦ୍ରକାନି କଥେସି। ତତୋ ଉତ୍ତରିଂ ପନ ସତମ୍ପି ସହସ୍ସମ୍ପି ଅପରିମାଣାନି ସମଣଭଦ୍ରକାନି ଏସ କଥେତୁଂ ସମତ୍ଥୋୟେୱ। ରାଜା ପନ କାମାଭିରତତ୍ତା ତସ୍ସ କଥଂ ପଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ମଯ୍ହଂ ସମଣଭଦ୍ରକେହି ଅତ୍ଥୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋ କାମାଧିମୁତ୍ତତଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଆହ –

୨୦।

‘‘ବହୂନି ସମଣଭଦ୍ରାନି, ଯେ ତ୍ୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ପସଂସସି;

ଅହଞ୍ଚ ଗିଦ୍ଧୋ କାମେସୁ, କଥଂ କାହାମି ସୋଣକ।

୨୧।

‘‘ପିଯା ମେ ମାନୁସା କାମା, ଅଥୋ ଦିବ୍ୟାପି ମେ ପିଯା;

ଅଥ କେନ ନୁ ୱଣ୍ଣେନ, ଉଭୋ ଲୋକେ ଲଭାମସେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱଣ୍ଣେନାତି କାରଣେନ।

ଅଥ ନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଆହ –

୨୨।

‘‘କାମେ ଗିଦ୍ଧା କାମରତା, କାମେସୁ ଅଧିମୁଚ୍ଛିତା;

ନରା ପାପାନି କତ୍ୱାନ, ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି ଦୁଗ୍ଗତିଂ।

୨୩।

‘‘ଯେ ଚ କାମେ ପହନ୍ତ୍ୱାନ, ନିକ୍ଖନ୍ତା ଅକୁତୋଭଯା;

ଏକୋଦିଭାୱାଧିଗତା, ନ ତେ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଦୁଗ୍ଗତିଂ।

୨୪।

‘‘ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣୋହି ଅରିନ୍ଦମ;

ଉପମାଯ ମିଧେକଚ୍ଚେ, ଅତ୍ଥଂ ଜାନନ୍ତି ପଣ୍ଡିତା।

୨୫।

‘‘ଗଙ୍ଗାଯ କୁଣପଂ ଦିସ୍ୱା, ୱୁଯ୍ହମାନଂ ମହଣ୍ଣୱେ;

ୱାଯସୋ ସମଚିନ୍ତେସି, ଅପ୍ପପଞ୍ଞୋ ଅଚେତସୋ।

୨୬।

‘‘ଯାନଞ୍ଚ ୱତିଦଂ ଲଦ୍ଧଂ, ଭକ୍ଖୋ ଚାଯଂ ଅନପ୍ପକୋ;

ତତ୍ଥ ରତ୍ତିଂ ତତ୍ଥ ଦିୱା, ତତ୍ଥେୱ ନିରତୋ ମନୋ।

୨୭।

‘‘ଖାଦଂ ନାଗସ୍ସ ମଂସାନି, ପିୱଂ ଭାଗୀରଥୋଦକଂ;

ସମ୍ପସ୍ସଂ ୱନଚେତ୍ୟାନି, ନ ପଲେତ୍ଥ ୱିହଙ୍ଗମୋ।

୨୮।

‘‘ତଞ୍ଚ ଓତରଣୀ ଗଙ୍ଗା, ପମତ୍ତଂ କୁଣପେ ରତଂ;

ସମୁଦ୍ଦଂ ଅଜ୍ଝଗାହାସି, ଅଗତୀ ଯତ୍ଥ ପକ୍ଖିନଂ।

୨୯।

‘‘ସୋ ଚ ଭକ୍ଖପରିକ୍ଖୀଣୋ, ଉଦପତ୍ୱା ୱିହଙ୍ଗମୋ;

ନ ପଚ୍ଛତୋ ନ ପୁରତୋ, ନୁତ୍ତରଂ ନୋପି ଦକ୍ଖିଣଂ।

୩୦।

‘‘ଦୀପଂ ସୋ ନଜ୍ଝଗାଗଞ୍ଛି, ଅଗତୀ ଯତ୍ଥ ପକ୍ଖିନଂ;

ସୋ ଚ ତତ୍ଥେୱ ପାପତ୍ଥ, ଯଥା ଦୁବ୍ବଲକୋ ତଥା।

୩୧।

‘‘ତଞ୍ଚ ସାମୁଦ୍ଦିକା ମଚ୍ଛା, କୁମ୍ଭୀଲା ମକରା ସୁସୂ;

ପସୟ୍ହକାରା ଖାଦିଂସୁ, ଫନ୍ଦମାନଂ ୱିପକ୍ଖକଂ।

୩୨।

‘‘ଏୱମେୱ ତୁୱଂ ରାଜ, ଯେ ଚଞ୍ଞେ କାମଭୋଗିନୋ;

ଗିଦ୍ଧା ଚେ ନ ୱମିସ୍ସନ୍ତି, କାକପଞ୍ଞାୱ ତେ ୱିଦୂ।

୩୩।

‘‘ଏସା ତେ ଉପମା ରାଜ, ଅତ୍ଥସନ୍ଦସ୍ସନୀ କତା;

ତ୍ୱଞ୍ଚ ପଞ୍ଞାୟସେ ତେନ, ଯଦି କାହସି ୱା ନ ୱା’’ତି।

ତତ୍ଥ ପାପାନୀତି, ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂ କାମଗିଦ୍ଧୋ, ନରା ଚ କାମେ ନିସ୍ସାୟ କାୟଦୁଚ୍ଚରିତାଦୀନି ପାପାନି କତ୍ୱା ଯତ୍ଥ ସୁପିନନ୍ତେପି ଦିବ୍ବା ଚ ମାନୁସିକା ଚ କାମା ନ ଲବ୍ଭନ୍ତି, ତଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପହନ୍ତ୍ୱାନାତି ଖେଳପିଣ୍ଡଂ ୱିୟ ପହାୟ। ଅକୁତୋଭୟାତି ରାଗାଦୀସୁ କୁତୋଚି ଅନାଗତଭୟା। ଏକୋଦିଭାୱାଧିଗତାତି ଏକୋଦିଭାୱଂ ଏକୱିହାରିକତଂ ଅଧିଗତା। ନ ତେତି ତେ ଏୱରୂପା ପବ୍ବଜିତା ଦୁଗ୍ଗତିଂ ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

ଉପମଂ ତେତି, ମହାରାଜ, ଦିବ୍ବମାନୁସକେ କାମେ ପତ୍ଥେନ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥିକୁଣପେ ପଟିବଦ୍ଧକାକସଦିସସ୍ସ ତୱ ଏକଂ ଉପମଂ କରିସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣୋହୀତି ଅତ୍ଥୋ। କୁଣପନ୍ତି ହତ୍ଥିକଳେୱରଂ। ମହଣ୍ଣୱେତି ଗମ୍ଭୀରପୁଥୁଲେ ଉଦକେ । ଏକୋ କିର ମହାୱାରଣୋ ଗଙ୍ଗାତୀରେ ଚରନ୍ତୋ ଗଙ୍ଗାୟଂ ପତିତ୍ୱା ଉତ୍ତରିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ତତ୍ଥେୱ ମତୋ ଗଙ୍ଗାୟ ୱୁୟ୍ହି, ତଂ ସନ୍ଧାୟେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ୱାୟସୋତି ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଏକୋ କାକୋ। ଯାନଞ୍ଚ ୱତିଦନ୍ତି ସୋ ଏୱଂ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନିଲୀୟିତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ମୟା ହତ୍ଥିଯାନଂ ଲଦ୍ଧଂ, ଏତ୍ଥ ନିଲୀନୋ ସୁଖଂ ଚରିସ୍ସାମି, ଅୟମେୱ ଚ ମେ ଅନପ୍ପକୋ ଭକ୍ଖୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଇଦାନି ମୟା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗନ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନମକାସି। ତତ୍ଥ ରତ୍ତିନ୍ତି ତତ୍ଥ ରତ୍ତିଞ୍ଚ ଦିୱା ଚ ତତ୍ଥେୱ ମନୋ ଅଭିରତୋ ଅହୋସି। ନ ପଲେତ୍ଥାତି ନ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ଓତରଣୀତି ସମୁଦ୍ଦାଭିମୁଖୀ ଓତରମାନା। ‘‘ଓହାରିଣୀ’’ତିପି ପାଠୋ, ସା ସମୁଦ୍ଦାଭିମୁଖୀ ଅୱହାରିଣୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଗତୀ ଯତ୍ଥାତି ସମୁଦ୍ଦମଜ୍ଝଂ ସନ୍ଧାୟାହ। ଭକ୍ଖପରିକ୍ଖୀଣୋତି ପରିକ୍ଖୀଣଭକ୍ଖୋ। ଉଦପତ୍ୱାତି ଖୀଣେ ଚମ୍ମେ ଚ ମଂସେ ଚ ଅଟ୍ଠିସଙ୍ଘାତୋ ଊମିୱେଗେନ ଭିନ୍ନୋ ଉଦକେ ନିମୁଜ୍ଜି। ଅଥ ସୋ କାକୋ ଉଦକେ ପତିଟ୍ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଉପ୍ପତି, ଏୱଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଗତୀ ଯତ୍ଥ ପକ୍ଖିନନ୍ତି ଯସ୍ମିଂ ସମୁଦ୍ଦମଜ୍ଝେ ପକ୍ଖୀନଂ ଅଗତି, ତତ୍ଥ

ସୋ ଏୱଂ ଉପ୍ପତିତୋ ପଚ୍ଛିମଂ ଦିସଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପତିଟ୍ଠଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମଂ, ତତୋ ଉତ୍ତରଂ, ତତୋ ଦକ୍ଖିଣନ୍ତି ଚତସ୍ସୋପି ଦିସା ଗନ୍ତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପତିଟ୍ଠାନଂ ନ ଅଜ୍ଝଗା ନାଗଞ୍ଛୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ୱାଯସୋ ଏୱଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମାଦୀସୁ ଏକେକଂ ଦିସଂ ଆଗଞ୍ଛି, ଦୀପଂ ପନ ନଜ୍ଝାଗମାତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ପାପଦ୍ଧାତି ପପତିତୋ। ଯଥା ଦୁବ୍ବଲକୋତି ଯଥା ଦୁବ୍ବଲକୋ ପତେଯ୍ୟ, ତଥେୱ ପତିତୋ। ସୁସୂତି ସୁସୁନାମକା ଚଣ୍ଡମଚ୍ଛା। ପସଯ୍ହକାରାତି ଅନିଚ୍ଛମାନକଂଯେୱ ବଲକ୍କାରେନ। ୱିପକ୍ଖକନ୍ତି ୱିଦ୍ଧସ୍ତପକ୍ଖକଂ।

ଗିଦ୍ଧା ଚେ ନ ୱମିସ୍ସନ୍ତୀତି ଯଦି ଗିଦ୍ଧା ହୁତ୍ୱା କାମେ ନ ୱମିସ୍ସନ୍ତି, ନ ଛଡ୍ଡେସ୍ସନ୍ତି। କାକପଞ୍ଞାୱ ତେତି କାକସ୍ସ ସମାନପଞ୍ଞା ଇତି ତେ ବୁଦ୍ଧାଦଯୋ ପଣ୍ଡିତା ୱିଦୂ ୱିଦନ୍ତି, ଜାନନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତ୍ଥସନ୍ଦସ୍ସନୀତି ଅତ୍ଥପ୍ପକାସିକା। ତ୍ୱଞ୍ଚ ପଞ୍ଞାଯସେତି ତ୍ୱଞ୍ଚ ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସସି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ମହାରାଜ, ମଯା ହିତକାମେନ ତୱ ଓୱାଦୋ ଦିନ୍ନୋ, ତଂ ପନ ତ୍ୱଂ ଯଦି କାହସି, ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସସି, ଯଦି ନ କାହସି, କାମପଙ୍କେ ନିମୁଗ୍ଗୋ ଜୀୱିତପରିଯୋସାନେ ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସସୀତି ଏୱଂ ତ୍ୱମେୱ ତେନ କାରଣେନ ୱା ଅକାରଣେନ ୱା ସଗ୍ଗେ ୱା ନିରଯେ ୱା ପଞ୍ଞାଯିସ୍ସସି। ଅହଂ ପନ ସବ୍ବଭୱେହି ମୁତ୍ତୋ ଅପ୍ପଟିସନ୍ଧିକୋତି।

ଇମଂ ପନ ଓୱାଦଂ ଦେନ୍ତେନ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧେନ ନଦୀ ଦସ୍ସିତା, ତାଯ ୱୁଯ୍ହମାନଂ ହତ୍ଥିକୁଣପଂ ଦସ୍ସିତଂ, କୁଣପଖାଦକୋ କାକୋ ଦସ୍ସିତୋ, ତସ୍ସ କୁଣପଂ ଖାଦିତ୍ୱା ପାନୀଯପିୱନକାଲୋ ଦସ୍ସିତୋ, ରମଣୀଯୱନସଣ୍ଡଦସ୍ସନକାଲୋ ଦସ୍ସିତୋ, କୁଣପସ୍ସ ନଦିଯା ୱୁଯ୍ହମାନସ୍ସ ସମୁଦ୍ଦପୱେସୋ ଦସ୍ସିତୋ, ସମୁଦ୍ଦମଜ୍ଝେ କାକସ୍ସ ହତ୍ଥିକୁଣପେ ପତିଟ୍ଠଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ୱିନାସଂ ପତ୍ତକାଲୋ ଦସ୍ସିତୋ। ତତ୍ଥ ନଦୀ ୱିଯ ଅନମତଗ୍ଗୋ ସଂସାରୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ନଦିଯା ୱୁଯ୍ହମାନଂ ହତ୍ଥିକୁଣପଂ ୱିଯ ସଂସାରେ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣା, କାକୋ ୱିଯ ବାଲପୁଥୁଜ୍ଜନୋ, କାକସ୍ସ କୁଣପଂ ଖାଦିତ୍ୱା ପାନୀଯପିୱନକାଲୋ ୱିଯ ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ କାମଗୁଣେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସିକକାଲୋ, କାକସ୍ସ କୁଣପେ ଲଗ୍ଗସ୍ସେୱ ରମଣୀଯୱନସଣ୍ଡଦସ୍ସନଂ ୱିଯ ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ କାମଗୁଣେସୁ ଲଗ୍ଗସ୍ସେୱ ସୱନଓସେନ ଅଟ୍ଠତିଂସାରମ୍ମଣଦସ୍ସନଂ, କୁଣପେ ସମୁଦ୍ଦଂ ପୱିଟ୍ଠେ କାକସ୍ସ ପତିଟ୍ଠଂ ଲଭିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତସ୍ସ ୱିନାସଂ ପତ୍ତକାଲୋ ୱିଯ ବାଲପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ କାମଗୁଣଗିଦ୍ଧସ୍ସ ପାପପରାଯଣସ୍ସ କୁସଲଧମ୍ମେ ପତିଟ୍ଠଂ ଲଭିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତସ୍ସ ମହାନିରଯେ ମହାୱିନାସପତ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବାତି।

ଏୱମସ୍ସ ସୋ ଇମାଯ ଉପମାଯ ଓୱାଦଂ ଦତ୍ୱା ଇଦାନି ତମେୱ ଓୱାଦଂ ଥିରଂ କତ୍ୱା ପତିଟ୍ଠପେତୁଂ ଗାଥମାହ –

୩୪।

''ଏକୱାଚମ୍ପି ଦ୍ୱିୱାଚଂ, ଭଣେଯ୍ୟ ଅନୁକମ୍ପକୋ;

ତତୁତ୍ତରିଂ ନ ଭାସେଯ୍ୟ, ଦାସୋୱଯ୍ୟସ୍ସ ସନ୍ତିକେ''ତି।

ତତ୍ଥ ନ ଭାସେଯ୍ୟାତି ୱଚନଂ ଅଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ହି ତତୋ ଉତ୍ତରିଂ ଭାସମାନୋ ସାମିକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଦାସୋ ୱିଯ ହୋତି। ଦାସୋ ହି ସାମିକେ କଥଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେପି ଅଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେପି କଥେତିଯେୱ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ତତୁତ୍ତରିଂ ନ ଭାସେଯ୍ୟା''ତି।

୩୫।

''ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ପକ୍କାମି, ସୋଣକୋ ଅମିତବୁଦ୍ଧିମା;

ୱେହାସେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖସ୍ମିଂ, ଅନୁସାସିତ୍ୱାନ ଖତ୍ତିଯ''ନ୍ତି। –

ଅଯଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧଗାଥା।

ତତ୍ଥ ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନାତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଅମିତାଯ ଲୋକୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧିଯା ଅମିତବୁଦ୍ଧିମା ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ଇଦ୍ଧିଯା ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ''ସଚେ ପବ୍ବଜିସ୍ସସି, ତୱେୱ, ନୋ ଚେ ପବ୍ବଜିସ୍ସସି, ତୱେୱ, ଦିନ୍ନୋ ତେ ମଯା ଓୱାଦୋ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ହୋହୀ''ତି ଏୱଂ ଅନୁସାସିତ୍ୱାନ ଖତ୍ତିଯଂ ପକ୍କାମି।

ବୋଧିସତ୍ତୋପି ତଂ ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଯାୱ ଦସ୍ସନପଥା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଠତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଚକ୍ଖୁପଥେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ସଂୱେଗଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ଅଯଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ହୀନଜଚ୍ଚୋ ସମାନୋ ଅସମ୍ଭିନ୍ନେ ଖତ୍ତିଯୱଂସେ ଜାତସ୍ସ ମମ ମତ୍ଥକେ ଅତ୍ତନୋ ପାଦରଜଂ ଓକିରନ୍ତୋ ଆକାସଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଗତୋ, ମଯାପି ଅଜ୍ଜେୱ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି। ସୋ ରଜ୍ଜଂ ନିଯ୍ୟାଦେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୁକାମୋ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୩୬।

‘‘କୋ ନୁମେ ରାଜକତ୍ତାରୋ, ସୁଦ୍ଦା ୱେୟ୍ୟତ୍ତମାଗତା;

ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାଦୟିସ୍ସାମି, ନାହଂ ରଜ୍ଜେନ ମତ୍ଥିକୋ।

୩୭।

‘‘ଅଜ୍ଜେୱ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, କୋ ଜଞ୍ଞା ମରଣଂ ସୁୱେ;

ମାହଂ କାକୋୱ ଦୁମ୍ମେଧୋ, କାମାନଂ ୱସମନ୍ୱଗ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ କୋ ନୁମେତି କୁହିଂ ନୁ ଇମେ। ରାଜକତ୍ତାରୋତି ଯେ ରାଜାରହଂ ଅଭିସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ରାଜାନଂ କରୋନ୍ତି। ସୁଦ୍ଦା ୱେୟ୍ୟତ୍ତମାଗତାତି ସୁଦ୍ଦା ଚ ଯେ ଚ ଅଞ୍ଞେ ବ୍ୟତ୍ତଭାୱଂ ଆଗତା ମୁଖମଙ୍ଗଲିକା। ରଜ୍ଜେନ ମତ୍ଥିକୋତି ରଜ୍ଜେନ ଅତ୍ଥିକୋ। କୋ ଜଞ୍ଞା ମରଣଂ ସୁୱେତି ମରଣଂ ଅଜ୍ଜ ୱା ସୁୱେ ୱାତି ଇଦଂ କୋ ଜାନିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ।

ଏୱଂ ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାଦେନ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚା ଆହଂସୁ –

୩୮।

‘‘ଅତ୍ଥି ତେ ଦହରୋ ପୁତ୍ତୋ, ଦୀଘାୱୁ ରଟ୍ଠୱଡ୍ଢନୋ;

ତଂ ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚସ୍ସୁ, ସୋ ନୋ ରାଜା ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି।

ତତୋ ପରଂ ରଞ୍ଞା ୱୁତ୍ତଗାଥମାଦିଂ କତ୍ୱା ଉଦାନସମ୍ବନ୍ଧଗାଥା ପାଳିନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବା –

୩୯।

‘‘ଖିପ୍ପଂ କୁମାରମାନେଥ, ଦୀଘାୱୁଂ ରଟ୍ଠୱଡ୍ଢନଂ;

ତଂ ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚିସ୍ସଂ, ସୋ ୱୋ ରାଜା ଭୱିସ୍ସତି।

୪୦।

‘‘ତତୋ କୁମାରମାନେସୁଂ, ଦୀଘାୱୁଂ ରଟ୍ଠୱଡ୍ଢନଂ;

ତଂ ଦିସ୍ୱା ଆଲପୀ ରାଜା, ଏକପୁତ୍ତଂ ମନୋରମଂ।

୪୧।

‘‘ସଟ୍ଠି ଗାମସହସ୍ସାନି, ପରିପୁଣ୍ଣାନି ସବ୍ବସୋ;

ତେ ପୁତ୍ତ ପଟିପଜ୍ଜସ୍ସୁ, ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାଦୟାମି ତେ।

୪୨।

‘‘ଅଜ୍ଜେଓ ପଵଜିସ୍ସାମି, କୋ ଜଞ୍ଞା ମରଣଂ ସୁଵେ;

ମାହଂ କାକୋ ଓ ଦୁମ୍ମେଧୋ, କାମାନଂ ଵସମନ୍ଵଗଂ।

୪୩।

‘‘ସଟ୍ଠି ନାଗସହସ୍ସାନି, ସଵ୍ଵାଲଙ୍କାରଭୂସିତା;

ସୁଵଣ୍ଣକଚ୍ଛା ମାତଙ୍ଗା, ହେମକପ୍ପନଵାସସା।

୪୪।

‘‘ଆରୂଳ୍ହା ଗାମଣୀଯେଭି, ତୋମରଙ୍କୁସପାଣିଭି;

ତେ ପୁତ୍ତ ପଟିପଜ୍ଜସ୍ସୁ, ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାଦୟାମି ତେ।

୪୫।

‘‘ଅଜ୍ଜେଓ ପଵଜିସ୍ସାମି, କୋ ଜଞ୍ଞା ମରଣଂ ସୁଵେ;

ମାହଂ କାକୋଓ ଦୁମ୍ମେଧୋ, କାମାନଂ ଵସମନ୍ଵଗଂ।

୪୬।

‘‘ସଟ୍ଠି ଅସ୍ସସହସ୍ସାନି, ସଵ୍ଵାଲଙ୍କାରଭୂସିତା;

ଆଜାନୀୟାଓ ଜାତିୟା, ସିନ୍ଧଵା ସୀଘଵାହିନୋ।

୪୭।

‘‘ଆରୂଳ୍ହା ଗାମଣୀଯେଭି, ଇଲ୍ଲିୟାଚାପଧାରିଭି;

ତେ ପୁତ୍ତ ପଟିପଜ୍ଜସ୍ସୁ, ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାଦୟାମି ତେ।

୪୮।

‘‘ଅଜ୍ଜେଓ ପଵଜିସ୍ସାମି, କୋ ଜଞ୍ଞା ମରଣଂ ସୁଵେ;

ମାହଂ କାକୋଓ ଦୁମ୍ମେଧୋ, କାମାନଂ ଵସମନ୍ଵଗଂ।

୪୯।

‘‘ସଟ୍ଠି ରଥସହସ୍ସାନି, ସନ୍ନଦ୍ଧା ଉସ୍ସିତଦ୍ଧଜା;

ଦୀପା ଅଥୋପି ଵେୟ୍ୟଗ୍ଘା, ସଵ୍ଵାଲଙ୍କାରଭୂସିତା।

୫୦।

‘‘ଆରୂଳ୍ହା ଗାମଣୀୟେଭି, ଚାପହତ୍ଥେହି ୱମ୍ମିଭି;

ତେ ପୁତ୍ତ ପଟିପଜ୍ଜସ୍ସୁ, ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାଦୟାମି ତେ।

୫୧।

‘‘ଅଜ୍ଜେୱ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, କୋ ଜଞ୍ଞା ମରଣଂ ସୁୱେ;

ମାହଂ କାକୋୱ ଦୁମ୍ମେଧୋ, କାମାନଂ ୱସମନ୍ୱଗଂ।

୫୨।

‘‘ସଟ୍ଠି ଧେନୁସହସ୍ସାନି, ରୋହଞ୍ଞା ପୁଙ୍ଗୱୂସଭା;

ତା ପୁତ୍ତ ପଟିପଜ୍ଜସ୍ସୁ, ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାଦୟାମି ତେ।

୫୩।

‘‘ଅଜ୍ଜେୱ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, କୋ ଜଞ୍ଞା ମରଣଂ ସୁୱେ;

ମାହଂ କାକୋୱ ଦୁମ୍ମେଧୋ, କାମାନଂ ୱସମନ୍ୱଗଂ।

୫୪।

‘‘ସୋଳସିତ୍ଥିସହସ୍ସାନି, ସବ୍ବାଲଙ୍କାରଭୂସିତା;

ୱିଚିତ୍ରୱତ୍ଥାଭରଣା, ଆମୁତ୍ତମଣିକୁଣ୍ଡଲା;

ତା ପୁତ୍ତ ପଟିପଜ୍ଜସ୍ସୁ, ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାଦୟାମି ତେ।

୫୫।

‘‘ଅଜ୍ଜେୱ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି, କୋ ଜଞ୍ଞା ମରଣଂ ସୁୱେ;

ମାହଂ କାକୋୱ ଦୁମ୍ମେଧୋ, କାମାନଂ ୱସମନ୍ୱଗଂ।

୫୬।

‘‘ଦହରସ୍ସେୱ ମେ ତାତ, ମାତା ମତାତି ମେ ସୁତଂ;

ତୟା ୱିନା ଅହଂ ତାତ, ଜୀୱିତୁମ୍ପି ନ ଉସ୍ସହେ।

୫୭।

‘‘ୟଥା ଆରଞ୍ଞକଂ ନାଗଂ, ପୋତୋ ଅନ୍ୱେତି ପଚ୍ଛତୋ;

ଜେସ୍ସନ୍ତଂ ଗିରିଦୁଗ୍ଗେସୁ, ସମେସୁ ୱିସମେସୁ ଚ।

୫୮।

‘‘ଏୱଂ ତଂ ଅନୁଗଚ୍ଛାମି, ପତ୍ତମାଦାଯ ପଚ୍ଛତୋ;

ସୁଭରୋ ତେ ଭୱିସ୍ସାମି, ନ ତେ ହେସ୍ସାମି ଦୁବ୍ଭରୋ।

୫୯।

‘‘ଯଥା ସାମୁଦ୍ଦିକଂ ନାୱଂ, ୱାଣିଜାନଂ ଧନେସିନଂ;

ୱୋହାରୋ ତତ୍ଥ ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ, ୱାଣିଜା ବ୍ଯସନୀ ସିଯା।

୬୦।

‘‘ଏୱମେୱାଯଂ ପୁତ୍ତକଲି, ଅନ୍ତରାଯକରୋ ମମ;

ଇମଂ କୁମାରଂ ପାପେଥ, ପାସାଦଂ ରତିୱଡ୍ଢନଂ।

୬୧।

‘‘ତତ୍ଥ କମ୍ବୁସହତ୍ଥାଯୋ, ଯଥା ସକ୍କଂୱ ଅଚ୍ଛରା;

ତା ନଂ ତତ୍ଥ ରମେସ୍ସନ୍ତି, ତାହି ଚେସୋ ରମିସ୍ସତି।

୬୨।

‘‘ତତୋ କୁମାରଂ ପାପେସୁଂ, ପାସାଦଂ ରତିୱଡ୍ଢନଂ;

ତଂ ଦିସ୍ୱା ଅୱଚୁଂ କଞ୍ଞା, ଦୀଘାୱୁଂ ରଟ୍ଠୱଡ୍ଢନଂ।

୬୩।

‘‘ଦେୱତାନୁସି ଗନ୍ଧବ୍ବୋ, ଅଦୁ ସକ୍କୋ ପୁରିନ୍ଦଦୋ;

କୋ ୱା ତ୍ୱଂ କସ୍ସ ୱା ପୁତ୍ତୋ, କଥଂ ଜାନେମୁ ତଂ ମଯଂ।

୬୪।

‘‘ନମ୍ହି ଦେୱୋ ନ ଗନ୍ଧବ୍ବୋ, ନାପି ସକ୍କୋ ପୁରିନ୍ଦଦୋ;

କାସିରଞ୍ଞୋ ଅହଂ ପୁତ୍ତୋ, ଦୀଘାୱୁ ରଟ୍ଠୱଡ୍ଢନୋ;

ମମଂ ଭରଥ ଭଦ୍ଦଂ ୱୋ, ଅହଂ ଭତ୍ତା ଭୱାମି ୱୋ।

୬୫।

‘‘ତଂ ତତ୍ଥ ଅୱଚୁଂ କଞ୍ଜୁଞ୍ଜା, ଦୀଘାୱୁଂ ରଟ୍ଠୱଡ୍ଢନଂ;

କୁହିଂ ରାଜା ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ଇତୋ ରାଜା କୁହିଂ ଗତୋ।

୬୬।

‘‘ପଙ୍କଂ ରାଜା ଅତିକ୍କନ୍ତୋ, ଥଲେ ରାଜା ପତିଟ୍ଠିତୋ;

ଅକଣ୍ଟକଂ ଅଗହନଂ, ପଟିପନ୍ନୋ ମହାପଥଂ।

୬୭।

‘‘ଅହଞ୍ଚ ପଟିପନ୍ନୋସ୍ମି, ମଗ୍ଗଂ ଦୁଗ୍ଗତିଗାମିନଂ;

ସକଣ୍ଟକଂ ସଗହନଂ, ଯେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଦୁଗ୍ଗତିଂ।

୬୮।

‘‘ତସ୍ସ ତେ ସ୍ୱାଗତଂ ରାଜ, ସୀହସ୍ସେୱ ଗିରିବ୍ବଜଂ;

ଅନୁସାସ ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂ ନୋ ସବ୍ବାସମିସ୍ସରୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଖିପ୍ପନ୍ତି ତେନ ହି ନଂ ସୀଘଂ ଆନେଥ। ଆଲପୀତି ‘‘ସଟ୍ଠି ଗାମସହସ୍ସାନୀ’’ତିଆଦୀନି ୱଦନ୍ତୋ ଆଲପି। ସବ୍ବାଲଙ୍କାରଭୂସିତାତି ତେ ନାଗା ସବ୍ବେହି ସୀସୂପଗାଦୀହି ଅଲଙ୍କାରେହି ଭୂସିତା। ହେମକପ୍ପନୱାସସାତି ସୁୱଣ୍ଣଖଚିତେନ କପ୍ପନେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନସରୀରା। ଗାମଣୀୟେଭୀତି ହତ୍ଥାଚରିୟେହି। ଆଜାନୀୟାୱାତି କାରଣାକାରଣୱିଜାନନକା ୱ। ଜାତିୟାତି ସିନ୍ଧୱଜାତିୟା ସିନ୍ଧୁରଟ୍ଠେ ସିନ୍ଧୁନଦୀତୀରେ ଜାତା। ଗାମଣୀୟେଭୀତି ଅସ୍ସାଚରିୟେହି। ଇଲ୍ଲିୟା ଚାପଧାରିଭୀତି ଇଲ୍ଲିୟାୱୁଧଞ୍ଚ ଚାପାୱୁଧଞ୍ଚ ଧାରେନ୍ତେହି। ଦୀପା ଅଥୋପି ୱେୟ୍ୟଗ୍ଘାତି ଦୀପିଚମ୍ମବ୍ୟଗ୍ଘଚମ୍ମପରିୱାରା। ଗାମଣୀୟେଭୀତି ରଥିକେହି। ୱମ୍ମିଭୀତି ସନ୍ନଦ୍ଧୱମ୍ମେହି। ରୋହଞ୍ଞାତି ରତ୍ତୱଣ୍ଣା। ପୁଙ୍ଗୱୂସଭାତି ଉସଭସଙ୍ଖାତେନ ଜେଟ୍ଠକପୁଙ୍ଗୱେନ ସମନ୍ନାଗତା।

ଦହରସ୍ସେୱ ମେ, ତାତାତି ଅଥ ନଂ କୁମାରୋ, ତାତ, ମମ ଦହରସ୍ସେୱ ସତୋ ମାତା ମତା ଇତି ମୟା ସୁତଂ, ସୋହଂ ତୟା ୱିନା ଜୀୱିତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସାମୀତି ଆହ। ପୋତୋତି ତରୁଣପୋତକୋ। ଜେସ୍ସନ୍ତନ୍ତି ୱିଚରନ୍ତଂ। ସାମୁଦ୍ଦିକନ୍ତି ସମୁଦ୍ଦେ ୱିଚରନ୍ତଂ। ଧନେସିନନ୍ତି ଧନଂ ପରିୟେସନ୍ତାନଂ। ୱୋହାରୋତି ୱିଚିତ୍ରୱୋହାରୋ ହେଟ୍ଠାକଡ୍ଢନକୋ ୱାଳଅମଚ୍ଛୋ ୱା ଉଦକରକ୍ଖସୋ ୱା ଆୱଟ୍ଟୋ ୱା। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ସମୁଦ୍ଦେ। ୱାଣିଜା ବ୍ୟସନୀ ସିୟାତି ଅଥ ତେ ୱାଣିଜା ବ୍ୟସନପତ୍ତା ଭୱେୟ୍ୟୁଂ। ‘‘ସିୟୁନ୍ତି’’ପି ପାଠୋ । ପୁତ୍ତକଲୀତି ପୁତ୍ତଲାମକୋ ପୁତ୍ତକାଳଅକଣ୍ଣୀ। କୁମାରୋ ପୁନ କିଞ୍ଚି ୱତ୍ତୁଂ ନ ୱିସହି। ଅଥ ରାଜା ଅମଚ୍ଚେ ଆଣାପେନ୍ତୋ ‘‘ଇମ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ କମ୍ବୁସହତ୍ଥାୟୋତି କମ୍ବୁସଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସୁୱଣ୍ଣଂ, ସୁୱଣ୍ଣାଭରଣଭୂସିତହତ୍ଥାୟୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାତି ଯଥା ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ତଥା କରୋନ୍ତି।

ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ତତ୍ଥେୱ ତଂ ଅଭିସିଞ୍ଚାପେତ୍ୱା ନଗରଂ ପାହେସି। ସୟଂ ପନ ଏକକୋୱ ଉୟ୍ୟାନା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ରମଣୀୟେ ଭୂମିଭାଗେ ପଣ୍ଣସାଲଂ ମାପେତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ଯାପେସି। ମହାଜନୋପି କୁମାରଂ ବାରାଣସିଂ ପୱେସେସି। ସୋ ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ‘‘ତତୋ’’ତିଆଦିମାହ। ତଂ ଦିସ୍ୱା ଅୱଚୁଂ କଞ୍ଜୁଞ୍ଜାତି ତଂ ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ସିରିସୋଭଗ୍ଗେନ ଆଗତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅସୁକୋ ନାମେସୋ’’ତି ଅଜାନନ୍ତିୟୋୱ ତା ନାଟକିତ୍ଥିୟୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅୱୋଚୁଂ। ମମଂ ଭରଥାତି ମମଂ ଇଚ୍ଛଥ। ପଙ୍କନ୍ତି ରାଗାଦିକିଲେସପଙ୍କଂ। ଥଲେତି ପବ୍ବଜ୍ଜାୟ। ଅକଣ୍ଟକନ୍ତି ରାଗକଣ୍ଟକାଦିୱିରହିତଂ। ତେହେୱ ଗହନେହି ଅଗହନଂ। ମହାପଥନ୍ତି ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖଗାମିନଂ ମହାମଗ୍ଗଂ ପଟିପନ୍ନୋ। ଯେନାତି ଯେନ ମିଚ୍ଛାମଗ୍ଗେନ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତଂ ଅହଂ ପଟିପନ୍ନୋତି ୱଦତି। ତତୋ ତା ଚିନ୍ତେସୁଂ – ‘‘ରାଜା ତାୱ ଅମ୍ହେ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତୋ, ଅୟମ୍ପି କାମେସୁ ୱିରତ୍ତଚିତ୍ତରୂପୋ, ସଚେ ନଂ ନାଭିରମେସ୍ସାମ, ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜେୟ୍ୟ, ଅଭିରମନାକାରମସ୍ସ କରିସ୍ସାମା’’ତି। ଅଥ ନଂ ଅଭିନନ୍ଦନ୍ତିୟୋ ଓସାନଗାଥମାହଂସୁ। ତତ୍ଥ ଗିରିବ୍ବଜନ୍ତି ସୀହପୋତକାନଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ କଞ୍ଚନଗୁହଂ କେସରସୀହସ୍ସ ଆଗତଂ

ୱିଯ ତସ୍ସ ତଥ ଆଗତଂ ସୁଆଗତଂ। ଢଂ କୋଟି ଢଂ ସଢାସମ୍ପି ଅମ୍ହାକଂ ଇସ୍ସରୋ, ସାମୀତି।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ସବ୍ବା ତୂରିଯାନି ପଗ୍ଗଣ୍ହିଂସୁ, ନାନପ୍ପକାରାନି ନଚ୍ଚଗୀତାନି ପୱତ୍ତିଂସୁ । ଯସୋ ମହା ଅହୋସି, ସୋ ଯସମଦମତ୍ତୋ ପିତରଂ ନ ସରି, ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେତ୍ୱା ଯଥାକମ୍ମଂ ଗତୋ। ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଝାନାଭିଞ୍ଞା ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଆଯୁପରିଯୋସାନେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ଅହୋସି।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପି ତଥାଗତୋ ମହାଭିନିକ୍ଖମନଂ ନିକ୍ଖନ୍ତୋଯେୱା''ତି ୱତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି – ''ତଦା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ପରିନିବ୍ବାଯି, ପୁତ୍ତୋ ରାହୁଲକୁମାରୋ ଅହୋସି , ସେସପରିସା ବୁଦ୍ଧପରିସା, ଅରିନ୍ଦମରାଜା ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସି''ନ୍ତି।

ସୋଣକଜାତକୱଣ୍ଣନା ପଠମା।

[୫୩୦] ୨। ସଂକିଚ୍ଚଜାତକୱଣ୍ଣନା

ଦିସ୍ୱା ନିସିନ୍ନଂ ରାଜାନନ୍ତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜୀୱକମ୍ବୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ଅଜାତସତ୍ତୁସ୍ସ ପିତୁଘାତକମ୍ମଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ସୋ ହି ଦେୱଦତ୍ତଂ ନିସ୍ସାଯ ତସ୍ସ ୱଚନେନ ପିତରଂ ଘାତାପେତ୍ୱା ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ସଙ୍ଘଭେଦାୱସାନେ ଭିନ୍ନପରିସସ୍ସ ରୋଗେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ''ତଥାଗତଂ ଖମାପେସ୍ସାମୀ''ତି ମଞ୍ଚସିୱିକାଯ ସାୱତ୍ଥିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଜେତୱନଦ୍ୱାରେ ପଥୱିଂ ପୱିଟ୍ଠଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ''ଦେୱଦତ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପଟିପକ୍ଖୋ ହୁତ୍ୱା ପଥୱିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଅୱୀଚିପରାଯଣୋ ଜାତୋ, ମଯାପି ତଂ ନିସ୍ସାଯ ପିତା ଧମ୍ମିକୋ ଧମ୍ମରାଜା ଘାତିତୋ, ଅହମ୍ପି ନୁ ଖୋ ପଥୱିଂ ପୱିସିସ୍ସାମୀ''ତି ଭୀତୋ ରଜ୍ଜସିରିଯା ଚିତ୍ତସ୍ସାଦଂ ନ ଲଭି, ''ଥୋକଂ ନିଦ୍ଦାଯିସ୍ସାମୀ''ତି ନିଦ୍ଦଂ ଉପଗତମତ୍ତୋୱ ନୱଯୋଜନବହଲାଯଂ ଅଯମହାପଥୱିଯଂ ପାତେତ୍ୱା ଅଯସୂଲେହି କୋଟ୍ଟିଯମାନୋ ୱିଯ ସୁନଖେହି ଲୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଖଜ୍ଜମାନୋ ୱିଯ ଭେରୱରୱେନ ୱିରୱନ୍ତୋ ଉଟ୍ଠାତି।

ଅଥେକଦିୱସଂ କୋମୁଦିଯା ଚାତୁମାସିନିଯା ଅମଚ୍ଚଗଣପରିୱୁତୋ ଅତ୍ତନୋ ଯସଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ''ମମ ପିତୁ ଯସୋ ଇତୋ ମହନ୍ତତରୋ, ତଥାରୂପଂ ନାମ ଅହଂ ଧମ୍ମରାଜାନଂ ଦେୱଦତ୍ତଂ ନିସ୍ସାଯ ଘାତେସି''ନ୍ତି ଚିନ୍ତେସି। ତସ୍ସେୱଂ ଚିନ୍ତେନ୍ତସ୍ସେୱ କାଯେ ଡାହୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ସକଲସରୀରଂ ସେଦତିନ୍ତଂ ଅହୋସି। ତତୋ ''କୋ ନୁ ଖୋ ମେ ଇମଂ ଭଯଂ ୱିନୋଦେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ''ଠପେତ୍ୱା ଦସବଲଂ ଅଞ୍ଞୋ ନତ୍ଥୀ''ତି ଞତ୍ୱା ''ଅହଂ ତଥାଗତସ୍ସ ମହାପରାଧୋ, କୋ ନୁ ଖୋ ମଂ ନେତ୍ୱା ଦସ୍ସେସ୍ସତୀ''ତି ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ''ନ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଜୀୱକା''ତି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଗହେତ୍ୱା ଗମନୂପାଯଂ କରୋନ୍ତୋ ''ରମଣୀଯା ୱତ, ଭୋ, ଦୋସିନା ରତ୍ତୀ''ତି ଉଦାନଂ ଉଦାନେତ୍ୱା ''କଂ ନୁ ଖ୍ୱଜ୍ଜ ସମଣଂ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ୱା ପଯିରୁପାସେଯ୍ୟାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ପୂରଣସାୱକାଦୀହି ପୂରଣାଦୀନଂ ଗୁଣେ କଥିତେ ତେସଂ ୱଚନଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ଜୀୱକଂ ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତେନ ତଥାଗତସ୍ସ ଗୁଣଂ କଥେତ୍ୱା ''ତଂ ଦେୱୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ପଯିରୁପାସତୂ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ହତ୍ଥିଯାନାନି କପ୍ପାପେତ୍ୱା ଜୀୱକମ୍ବୱନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଥାଗତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତଥାଗତେନ କତପଟିସନ୍ଥାରୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଂ ସାମଞ୍ଞଫଲଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତଥାଗତସ୍ସ ମଧୁରଂ ସାମଞ୍ଞଫଲଧମ୍ମଦେସନଂ (ଦୀ। ନି। ୧।୧୫୦ ଆଦଯୋ) ସୁତ୍ୱା ସୁତ୍ତପରିଯୋସାନେ ଉପାସକତ୍ତଂ ପଟିୱେଦେତ୍ୱା ତଥାଗତଂ ଖମାପେତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦାନଂ ଦେନ୍ତୋ ସୀଲଂ ରକ୍ଖନ୍ତୋ ତଥାଗତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂସଗ୍ଗଂ କତ୍ୱା ମଧୁରଧମ୍ମକଥଂ ସୁଣନ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସଂସଗ୍ଗେନ ପହୀନଭଯୋ ୱିଗତଲୋମହଂସୋ ହୁତ୍ୱା ଚିତ୍ତସ୍ସାଦଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ସୁଖେନ ଚତ୍ତାରୋ ଇରିଯାପଥେ କପ୍ପେସି।

ଅଥେକଦିୱସଂ ଧମ୍ମସଭାଯଂ କଥଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସୁଂ – ''ଆୱୁସୋ, ଅଜାତସତ୍ତୁ ପିତୁଘାତକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି, ରଜ୍ଜସିରିଂ ନିସ୍ସାଯ ଚିତ୍ତସ୍ସାଦଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ସବ୍ବିରିଯାପଥେସୁ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୋତି, ସୋ ଦାନି ତଥାଗତଂ ଆଗମ୍ମ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସଂସଗ୍ଗେନ ୱିଗତଭଯୋ ଇସ୍ସରିଯସୁଖଂ ଅନୁଭୋତୀ''ତି। ସତ୍ଥା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ''କାଯ ନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି କଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନା''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଇମାଯ ନାମା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପେସ ପିତୁଘାତକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ମଂ ନିସ୍ସାଯ ସୁଖଂ ସଯୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ବାରାଣସିଯଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତକୁମାରଂ ନାମ ପୁତ୍ତଂ ପଟିଲଭି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ପୁରୋହିତସ୍ସ ଗେହେ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି, ଜାତସ୍ସେୱସ୍ସ ''ସଂକିଚ୍ଚକୁମାରୋ''ତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ତେ ଉଭୋପି ରାଜନିୱେସନେ ଏକତୋୱ ୱଡ୍ଢିଂସୁ। ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସହାଯକା ହୁତ୍ୱା ୱଯପ୍ପତ୍ତା ତକ୍କସିଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସବ୍ବସିପ୍ପାନି ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ପଚ୍ଚାଗମିଂସୁ। ଅଥ ରାଜା ପୁତ୍ତସ୍ସ ଉପରଜ୍ଜଂ ଅଦାସି। ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଉପରାଜସ୍ସେୱ ସନ୍ତିକେ ଅହୋସି। ଅଥେକଦିୱସଂ ଉପରାଜା ପିତୁ ଉଯ୍ୟାନକୀଳଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ମହନ୍ତଂ ଯସଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଲୋଭଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ''ମଯ୍ହଂ ପିତା ମମ ଭାତିକସଦିସୋ, ସଚେ ଏତସ୍ସ ମରଣଂ ଓଲୋକେସ୍ସାମି, ମହଲ୍ଲକକାଲେ ରଜ୍ଜଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ତଦା ଲଦ୍ଧେନପି ରଜ୍ଜେନ କୋ ଅତ୍ଥୋ, ପିତରଂ ମାରେତ୍ୱା

ରଜ୍ଜଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ, ‘‘ସମ୍ମ, ପିତୁଘାତକମ୍ମଂ ନାମ ଭାରିୟଂ, ନିରୟମଗ୍ଗୋ, ନ ସକ୍କା ଏତଂ କାତୁଂ, ମା କରୀ’’ତି ପଟିବାହି। ସୋ ପୁନପ୍ପୁନମ୍ପି କଥେତ୍ୱା ଯାୱତତିୟଂ ତେନ ପଟିବାହିତୋ ପାଦମୂଲିକେହି ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେସି। ତେପି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ମାରଣୂପାୟଂ ୱୀମଂସିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ନାହଂ ଏତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ମାତାପିତରୋ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱ ଅଗ୍ଗଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଝାନାଭିଞ୍ଞା ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ୱିହାସି।

ରାଜକୁମାରୋପି ତସ୍ମିଂ ଗତେ ପିତରଂ ମାରାପେତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ଯସଂ ଅନୁଭୱି। ‘‘ସଂକିଚ୍ଚକୁମାରୋ କିର ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ପବ୍ବଜିତୋ’’ତି ସୁତ୍ୱା ବହୂ କୁଲପୁତ୍ତା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିଂସୁ। ସୋ ମହତା ଇସିଗଣେନ ପରିୱୁତୋ ତତ୍ଥ ୱସି। ସବ୍ବେପି ସମାପତ୍ତିଲାଭିନୋଯେୱ। ରାଜାପି ପିତରଂ ମାରେତ୍ୱା ଅପ୍ପମତ୍ତକଂଯେୱ କାଲଂ ରଜ୍ଜସୁଖଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଭୀତୋ ଚିତ୍ତସ୍ସାଦଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ନିରୟେ କମ୍ମକରଣପ୍ପତ୍ତୋ ୱିୟ ଅହୋସି। ସୋ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ‘‘ସହାୟୋ ମେ ‘ପିତୁଘାତକମ୍ମଂ ଭାରିୟଂ, ମା କରୀ’ତି ପଟିସେଧେତ୍ୱା ମଂ ଅତ୍ତନୋ କଥଂ ଗାହାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅତ୍ତାନଂ ନିଦ୍ଦୋସଂ କତ୍ୱା ପଲାୟି। ସଚେ ସୋ ଇଧ ଅଭୱିସ୍ସ , ନ ମେ ପିତୁଘାତକମ୍ମଂ କାତୁଂ ଅଦସ୍ସ, ଇଦମ୍ପି ମେ ଭୟଂ ହରେୟ୍ୟ, କହଂ ନୁ ଖୋ ସୋ ଏତରହି ୱିହରତି। ସଚେ ତସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଜାନେୟ୍ୟଂ, ପକ୍କୋସାପେୟ୍ୟଂ, କୋ ନୁ ଖୋ ମେ ତସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଆରୋଚେୟ୍ୟା’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଅନ୍ତେପୁରେ ଚ ରାଜସଭାୟଞ୍ଚ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସେୱ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି।

ଏୱଂ ଅଦ୍ଧାନେ ଗତେ ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ରାଜା ମଂ ସରତି, ମୟା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ତଂ ନିବ୍ଭୟଂ କତ୍ୱା ଆଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ପଣ୍ଣାସ ୱସ୍ସାନି ହିମୱନ୍ତେ ୱସିତ୍ୱା ପଞ୍ଚସତତାପସପରିୱୁତୋ ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ଦାୟପସ୍ସେ ନାମ ଉୟ୍ୟାନେ ଓତରିତ୍ୱା ଇସିଗଣପରିୱୁତୋ ସିଲାପଟ୍ଟେ ନିସୀଦି। ଉୟ୍ୟାନପାଲୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, ଗଣସତ୍ଥା କୋନାମୋ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ସଂକିଚ୍ଚପଣ୍ଡିତୋ ନାମା’’ତି ଚ ସୁତ୍ୱା ସୟମ୍ପି ସଞ୍ଜାନିତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ, ଯାୱାହଂ ରାଜାନଂ ଆନେମି, ତାୱ ଇଧେୱ ହୋଥ, ଅମ୍ହାକଂ ରାଜା ତୁମ୍ହେ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ୱେଗେନ ରାଜକୁଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ଆଗତଭାୱଂ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କତ୍ତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଉପହାରଂ କତ୍ୱା ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୬୯।

‘‘ଦିସ୍ୱା ନିସିନ୍ନଂ ରାଜାନଂ, ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତଂ ରଥେସଭଂ;

ଅଥସ୍ସ ପଟିୱେଦେସି, ଯସ୍ସାସି ଅନୁକମ୍ପକୋ।

୭୦।

‘‘ସଂକିଚ୍ଚାୟଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ଇସୀନଂ ସାଧୁସମ୍ମତୋ;

ତରମାନରୂପୋ ନିୟ୍ୟାହି, ଖିପ୍ପଂ ପସ୍ସ ମହେସିନଂ।

୭୧।

‘‘ତତୋ ଚ ରାଜା ତରମାନୋ, ଯୁତ୍ତମାରୁୟ୍ହ ସନ୍ଦନଂ;

ମିତ୍ତାମଚ୍ଚପରିବ୍ୟୂଳ୍ହୋ, ଅଗମାସି ରଥେସଭୋ।

୭୨।

‘‘ନିକ୍ଖିପ୍ପ ପଞ୍ଚ କକୁଧାନି, କାସୀନଂ ରଟ୍ଠୱଡ୍ଢନୋ;

ୱାଲବୀଜନିମୁଣ୍ହୀସଂ, ଖଗ୍ଗଂ ଛତ୍ତଞ୍ଚୁପାହନଂ।

୭୩।

‘‘ଓରୁଯ୍ହ ରାଜା ଯାନମ୍ହା, ଠପଯିତ୍ୱା ପଟିଚ୍ଛଦଂ;

ଆସୀନଂ ଦାଯପସ୍ସସ୍ମିଂ, ସଂକିଚ୍ଚମୁପସଙ୍କମି।

୭୪।

‘‘ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସୋ ରାଜା, ସମ୍ମୋଦି ଇସିନା ସହ;

ତଂ କଥଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା, ଏକମନ୍ତଂ ଉପାୱିସି।

୭୫।

‘‘ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋୱ, ଅଥ କାଲଂ ଅମଞ୍ଞଥ;

ତତୋ ପାପାନି କମ୍ମାନି, ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ପଟିପଜ୍ଜଥ।

୭୬।

‘‘ଇସିଂ ପୁଚ୍ଛାମ ସଂକିଚ୍ଚଂ, ଇସୀନଂ ସାଧୁସମ୍ମତଂ;

ଆସୀନଂ ଦାଯପସ୍ସସ୍ମିଂ, ଇସିସଙ୍ଘପୁରକ୍ଖତଂ।

୭୭।

‘‘କଂ ଗତିଂ ପେଚ୍ଚ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନରା ଧମ୍ମାତିଚାରିନୋ;

ଅତିଚିଣ୍ଣୋ ମଯା ଧମ୍ମୋ, ତଂ ମେ ଅକ୍ଖାହି ପୁଚ୍ଛିତୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଦିସ୍ୱାତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋ ଉଯ୍ଯାନପାଲୋ ରାଜାନଂ ରାଜସଭାଯଂ ନିସିନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ଅଥସ୍ସ ପଟିୱେଦେସି, ‘‘ଯସ୍ସାସୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ଆରୋଚେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସାସୀତି, ମହାରାଜ, ଯସ୍ସ ତ୍ୱଂ ଅନୁକମ୍ପକୋ ମୁଦୁଚିତ୍ତୋ ଅହୋସି, ଯସ୍ସ ଅଭିଣ୍ହଂ ୱଣ୍ଣଂ ପଯିରୁଦାହାସି, ସୋ ଅଯଂ ସଂକିଚ୍ଚୋ ଇସୀନଂ ଅନ୍ତରେ ସାଧୁ ଲଦ୍ଧକୋତି ସମ୍ମତୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ତୱ ଉଯ୍ଯାନେ ସିଲାପଟ୍ଟେ ଇସିଗଣପରିୱୁତୋ କଞ୍ଚନପଟିମା ୱିଯ ନିସିନ୍ନୋ। ତରମାନରୂପୋତି, ମହାରାଜ, ପଙ୍କଜିତା ନାମ କୁଲେ ୱା ଗଣେ ୱା ଅଲଗ୍ଗା ତୁମ୍ହାକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଞ୍ଞେୱ ପକ୍କମେଯ୍ଯୁଂ, ତସ୍ମା ତରମାନରୂପୋ ଖିପ୍ପଂ ନିଯ୍ଯାହି, ମହନ୍ତାନଂ ସୀଲାଦିଗୁଣାନଂ ଏସିତତ୍ତା ପସ୍ସ ମହେସିନଂ।

ତତୋତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋ ରାଜା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ତତୋ ତସ୍ସ ୱଚନତୋ ଅନନ୍ତରମେୱ। ନିକ୍ଖିପ୍ପାତି ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତସ୍ସ କିର ଉଯ୍ଯାନଦ୍ୱାରଂ ପତ୍ୱାୱ ଏତଦହୋସି – ‘‘ପଙ୍କଜିତା ନାମ ଗରୁଟ୍ଠାନିଯା, ସଂକିଚ୍ଚତାପସସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଉଦ୍ଧତୱେସେନ ଗନ୍ତୁଂ ଅଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। ସୋ ମଣିଚିତ୍ତସୁୱଣ୍ଣଦଣ୍ଡଂ ୱାଲବୀଜନିଂ, କଞ୍ଚନମଯଂ ଉଣ୍ହୀସପଟ୍ଟଂ, ସୁପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ମଙ୍ଗଲଖଗ୍ଗଂ, ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ , ସୋୱଣ୍ଣପାଦୁକାତି ଇମାନି ପଞ୍ଚ ରାଜକକୁଧଭଣ୍ଡାନି ଅପନେସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ନିକ୍ଖିପ୍ପା’’ତି। ପଟିଚ୍ଛଦନ୍ତି ତମେୱ ରାଜକକୁଧଭଣ୍ଡଂ ଠପଯିତ୍ୱା ଭଣ୍ଡାଗାରିକସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଦତ୍ୱା। ଦାଯପସ୍ସସ୍ମିନ୍ତି ଏୱଂନାମକେ ଉଯ୍ଯାନେ। ଅଥ କାଲଂ ଅମଞ୍ଞଥାତି ଅଥ ସୋ ଇଦାନି ମେ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ କାଲୋତି ଜାନି। ପାଠଇଯଂ ପନ ‘‘ଯଥାକାଲ’’ନ୍ତି ଆଗତଂ, ତସ୍ସ କାଲାନୁରୂପେନ ପଞ୍ହପୁଚ୍ଛନଂ ଅମଞ୍ଞଥାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଟିପଜ୍ଜଥାତି ପଟିପଜ୍ଜି। ପେଚ୍ଚାତି ପଟିଗନ୍ତ୍ୱା, ପରଲୋକସ୍ସ ୱା ନାମେତଂ, ତସ୍ମା ପରଲୋକେତି ଅତ୍ଥୋ। ମଯାତି, ଭନ୍ତେ, ମଯା ସୁଚରିତଧମ୍ମୋ ଅତିଚିଣ୍ଣୋ ପିତୁଘାତକମ୍ମଂ କତଂ, ତଂ ମେ ଅକ୍ଖାହି, କଂ ଗତିଂ ପିତୁଘାତକା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, କତରସ୍ମିଂ ନିରଯେ ପଚ୍ଚନ୍ତୀତି ପୁଚ୍ଛତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ତେନ ହି, ମହାରାଜ, ସୁଣୋହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଓୱାଦଂ ତାୱ ଅଦାସି। ସତ୍ଥା ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଆହ –

୭୮।

‘‘ଇସୀ ଅୱଚ ସଂକିଚ୍ଚୋ, କାସୀନଂ ରଟ୍ଠୱଡ୍ଢନଂ;

ଆସୀନଂ ଦାୟପସ୍ସସ୍ମିଂ, ମହାରାଜ ସୁଣୋହି ମେ।

୭୯।

‘‘ଉପ୍ପଥେନ ୱଜନ୍ତସ୍ସ, ଯୋ ମଗ୍ଗମନୁସାସତି;

ତସ୍ସ ଚେ ୱଚନଂ କୟିରା, ନାସ୍ସ ମଗ୍ଗେୟ୍ୟ କଣ୍ଟକୋ।

୮୦।

‘‘ଅଧମ୍ମଂ ପଟିପନ୍ନସ୍ସ, ଯୋ ଧମ୍ମମନୁସାସତି;

ତସ୍ସ ଚେ ୱଚନଂ କୟିରା, ନ ସୋ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଦୁଗ୍ଗତି’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଉପ୍ପଥେନାତି ଚୋରେହି ପରିୟୁଟ୍ଠିତମଗ୍ଗେନ। ମଗ୍ଗମନୁସାସତୀତି ଖେମମଗ୍ଗଂ ଅକ୍ଖାତି। ନାସ୍ସ ମଗ୍ଗେୟ୍ୟ କଣ୍ଟକୋତି ତସ୍ସ ଓୱାଦକରସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ମୁଖଂ ଚୋରକଣ୍ଟକୋ ନ ପସ୍ସେୟ୍ୟ। ଯୋ ଧମ୍ମନ୍ତି ଯୋ ସୁଚରିତଧମ୍ମଂ। ନ ସୋତି ସୋ ପୁରିସୋ ନିରୟାଦିଭେଦଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ନ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ଉପ୍ପଥସଦିସୋ ହି, ମହାରାଜ, ଅଧମ୍ମୋ, ଖେମମଗ୍ଗସଦିସୋ ସୁଚରିତଧମ୍ମୋ, ତ୍ୱଂ ପନ ପୁବ୍ବେ ‘‘ପିତରଂ ଘାତେତ୍ୱା ରାଜା ହୋମୀ’’ତି ମୟ୍ହଂ କଥେତ୍ୱା ମୟା ପଟିବାହିତୋ ମମ ୱଚନଂ ଅକତ୍ୱା ପିତରଂ ଘାତେତ୍ୱା ଇଦାନି ସୋଚସି, ପଣ୍ଡିତାନଂ ଓୱାଦଂ ଅକରୋନ୍ତୋ ନାମ ଚୋରମଗ୍ଗପଟିପନ୍ନୋ ୱିୟ ମହାବ୍ୟସନଂ ପାପୁଣାତୀତି।

ଏୱମସ୍ସ ଓୱାଦଂ ଦତ୍ୱା ଉପରି ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଆହ –

୮୧।

‘‘ଧମ୍ମୋ ପଥୋ ମହାରାଜ, ଅଧମ୍ମୋ ପନ ଉପ୍ପଥୋ;

ଅଧମ୍ମୋ ନିରୟଂ ନେତି, ଧମ୍ମୋ ପାପେତି ସୁଗ୍ଗତିଂ।

୮୨।

‘‘ଅଧମ୍ମଚାରିନୋ ରାଜ, ନରା ୱିସମଜୀୱିନୋ;

ୟଂ ଗତିଂ ପେଚ୍ଚ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନିରୟେ ତେ ସୁଣୋହି ମେ।

୮୩।

‘‘ସଞ୍ଜୀୱୋ କାଳସୁତ୍ତୋ ଚ, ସଙ୍ଘାତୋ ଦ୍ୱେ ଚ ରୋରୁୱା;

ଅଥାପରୋ ମହାୱୀଚି, ତାପନୋ ଚ ପତାପନୋ।

୮୪।

‘‘ଇଚ୍ଚେତେ ଅଟ୍ଠ ନିରଯା, ଅକ୍ଖାତା ଦୁରତିକ୍କମା;

ଆକିଣ୍ଣା ଲୁଦ୍ଦକମ୍ମେହି, ପଚ୍ଚେକା ସୋଳସୁସ୍ସଦା।

୮୫।

‘‘କଦରିଯତାପନା ଘୋରା, ଅଚ୍ଚିମନ୍ତୋ ମହବ୍ଭଯା;

ଲୋମହଂସନରୂପା ଚ, ଭେସ୍ମା ପଟିଭଯା ଦୁଖା।

୮୬।

‘‘ଚତୁକ୍କଣ୍ଣା ଚତୁଦ୍ୱାରା, ୱିଭତ୍ତା ଭାଗସୋ ମିତା;

ଅଯୋପାକାରପରିଯନ୍ତା, ଅଯସା ପଟିକୁଜ୍ଜିତା।

୮୭।

‘‘ତେସଂ ଅଯୋମଯା ଭୂମି, ଜଲିତା ତେଜସା ଯୁତା;

ସମନ୍ତା ଯୋଜନସତଂ, ଫୁଟା ତିଟ୍ଠନ୍ତି ସବ୍ବଦା।

୮୮।

‘‘ଏତେ ପତନ୍ତି ନିରଯେ, ଉଦ୍ଧଂପାଦା ଅୱଂସିରା;

ଇସୀନଂ ଅତିୱତ୍ତାରୋ, ସଞ୍ଞତାନଂ ତପସ୍ସିନଂ।

୮୯।

‘‘ତେ ଭୂନହୁନୋ ପଚ୍ଚନ୍ତି, ମଚ୍ଛା ବିଲକତା ଯଥା;

ସଂୱଚ୍ଛରେ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେ, ନରା କିବ୍ବିସକାରିନୋ।

୯୦।

‘‘ଡଯ୍ହମାନେନ ଗତ୍ତେନ, ନିଚ୍ଚଂ ସନ୍ତରବାହିରଂ;

ନିରଯା ନାଧିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଦ୍ୱାରଂ ନିକ୍ଖମନେସିନୋ।

୯୧।

‘‘ପୁରତ୍ଥିମେନ ଧାୱନ୍ତି, ତତୋ ଧାୱନ୍ତି ପଚ୍ଛତୋ;

ଉତ୍ତରେନପି ଧାୱନ୍ତି, ତତୋ ଧାୱନ୍ତି ଦକ୍ଖିଣଂ;

ଯଂ ଯଞ୍ହି ଦ୍ୱାରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତଂ ତଦେୱ ପିଧୀଯରେ।

୯୨।

‘‘ବହୂନି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି, ଜନା ନିରଯଗାମିନୋ;

ବାହା ପଗ୍ଗୟ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି, ପତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ଅନପ୍ପକଂ।

୯୩।

‘‘ଆସୀୱିସଂୱ କୁପିତଂ, ତେଜସ୍ସିଂ ଦୁରତିକ୍କମଂ;

ନ ସାଧୁରୂପେ ଆସୀଦେ, ସଞ୍ଞତାନଂ ତପସ୍ସିନଂ।

୯୪।

‘‘ଅତିକାଯୋ ମହିସ୍ସାସୋ, ଅଜ୍ଜୁନୋ କେକକାଧିପୋ;

ସହସ୍ସବାହୁ ଉଚ୍ଛିନ୍ନୋ, ଇସିମାସଜ୍ଜ ଗୋତମଂ।

୯୫।

‘‘ଅରଜଂ ରଜସା ୱଚ୍ଛଂ, କିସଂ ଅୱକିରିଯ ଦଣ୍ଡକୀ;

ତାଲୋୱ ମୂଲତୋ ଛିନ୍ନୋ, ସ ରାଜା ୱିଭୱଙ୍ଗତୋ।

୯୬।

‘‘ଉପହଚ୍ଚ ମନଂ ମଜ୍ଝୋ, ମାତଙ୍ଗସ୍ମିଂ ଯସସ୍ସିନେ;

ସପାରିସଜ୍ଜୋ ଉଚ୍ଛିନ୍ନୋ, ମଜ୍ଝାରଞ୍ଞଂ ତଦା ଅହୁ।

୯୭।

‘‘କଣ୍ହଦୀପାଯନାସଜ୍ଜ, ଇସିଂ ଅନ୍ଧକୱେଣ୍ଡଯୋ;

ଅଞ୍ଞୋଞ୍ଞଂ ମୁସଲା ହନ୍ତ୍ୱା, ସମ୍ପତ୍ତା ଯମସାଧନଂ।

୯୮।

‘‘ଅଥାଯଂ ଇସିନା ସତ୍ତୋ, ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଚରୋ ପୁରେ;

ପାୱେକ୍ଖି ପଥୱିଂ ଚେଚ୍ଚୋ, ହୀନତ୍ତୋ ପତ୍ତପରିଯାଯଂ।

୯୯।

‘‘ତସ୍ମା ହି ଛନ୍ଦାଗମନଂ, ନପ୍ପସଂସନ୍ତି ପଣ୍ଡିତା;

ଅଦୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ଭାସେୟ୍ୟ, ଗିରଂ ସଚ୍ଚୂପସଂହିତଂ।

୧୦୦।

‘‘ମନସା ଚେ ପଦୁଟ୍ଠେନ, ଯୋ ନରୋ ପେକ୍ଖତେ ମୁନିଂ;

ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନଂ, ଗନ୍ତା ସୋ ନିରଯଂ ଅଧୋ।

୧୦୧।

‘‘ଯେ ୱୁଡ୍ଢେ ପରିଭାସନ୍ତି, ଫରୁସୂପକ୍କମା ଜନା;

ଅନପଚ୍ଚା ଅଦାଯାଦା, ତାଲୱତ୍ଥୁ ଭୱନ୍ତି ତେ।

୧୦୨।

‘‘ଯୋ ଚ ପବ୍ବଜିତଂ ହନ୍ତି, କତକିଚ୍ଚଂ ମହେସିନଂ;

ସ କାଳସୁତ୍ତେ ନିରଯେ, ଚିରରତ୍ତାଯ ପଚ୍ଚତି।

୧୦୩।

‘‘ଯୋ ଚ ରାଜା ଅଧମ୍ମଟ୍ଠୋ, ରଟ୍ଠୱିଦ୍ଧଂସନୋ ମଗୋ;

ତାପଯିତ୍ୱା ଜନପଦଂ, ତାପନେ ପେଚ୍ଚ ପଚ୍ଚତି।

୧୦୪।

‘‘ସୋ ଚ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି, ସତଂ ଦିବ୍ବାନି ପଚ୍ଚତି;

ଅଚ୍ଚିସଙ୍ଘପରେତୋ ସୋ, ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦେତି ୱେଦନଂ।

୧୦୫।

‘‘ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗିସିଖା କାଯା, ନିଚ୍ଛରନ୍ତି ପଭସ୍ସରା;

ତେଜୋଭକ୍ଖସ୍ସ ଗତ୍ତାନି, ଲୋମେହି ଚ ନଖେହି ଚ।

୧୦୬।

‘‘ଡଯ୍ହମାନେନ ଗତ୍ତେନ, ନିଚ୍ଚଂ ସନ୍ତରବାହିରଂ;

ଦୁକ୍ଖାଭିତୁନ୍ନୋ ନଦତି, ନାଗୋ ତୁତ୍ତଟ୍ଟିତୋ ଯଥା।

୧୦୭।

‘‘ଯୋ ଲୋଭା ପିତରଂ ହନ୍ତି, ଦୋସା ୱା ପୁରିସାଧମୋ;

ସ କାଳଅସୁତ୍ତେ ନିରଯେ, ଚିରରତ୍ତାଯ ପଚ୍ଚତି।

୧୦୮।

‘‘ସ ତାଦିସୋ ପଚ୍ଚତି ଲୋହକୁମ୍ଭିଯଂ, ପକ୍କଞ୍ଚ ସତ୍ତୀହି ହନନ୍ତି ନିତ୍ତଚଂ;

ଅନ୍ଧଂ କରିତ୍ୱା ମୁତ୍ତକରୀସଭକ୍ଖଂ, ଖାରେ ନିମୁଜ୍ଜନ୍ତି ତଥାୱିଧଂ ନରଂ।

୧୦୯।

‘‘ତତ୍ତଂ ପକ୍କୁଥିତମଯୋଗୁଳଞ୍ଚ, ଦୀଘେ ଚ ଫାଲେ ଚିରରତ୍ତତାପିତେ;

ୱିକ୍ଖମ୍ଭମାଦାଯ ୱିବନ୍ଧରଜ୍ଜୁଭି, ୱିୱଟେ ମୁଖେ ସମ୍ପୱିସନ୍ତି ରକ୍ଖସା।

୧୧୦।

‘‘ସାମା ଚ ସୋଣା ସବଲା ଚ ଗିଜ୍ଝା, କାକୋଲସଙ୍ଘା ଚ ଦିଜା ଅଯୋମୁଖା;

ସଙ୍ଗମ୍ମ ଖାଦନ୍ତି ୱିପ୍ଫନ୍ଦମାନଂ, ଜିୱ୍ହଂ ୱିଭଜ୍ଜ ୱିଘାସଂ ସଲୋହିତଂ।

୧୧୧।

‘‘ତଂ ଦଡ୍ଢତାଲଂ ପରିଭିନ୍ନଗତ୍ତଂ, ନିପ୍ପୋଥଯନ୍ତା ଅନୁୱିଚରନ୍ତି ରକ୍ଖସା;

ରତୀ ହି ତେସଂ ଦୁଖିନୋ ପନୀତରେ, ଏତାଦିସସ୍ମିଂ ନିରଯେ ୱସନ୍ତି;

ଯେ କେଚି ଲୋକେ ଇଧ ପେତ୍ତିଘାତିନୋ।

୧୧୨।

‘‘ପୁତ୍ତୋ ଚ ମାତରଂ ହନ୍ତ୍ୱା, ଇତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଯମକ୍ଖଯଂ;

ଭୁସମାପଜ୍ଜତେ ଦୁକ୍ଖଂ, ଅତ୍ତକମ୍ମଫଲୂପଗୋ।

୧୧୩।

‘‘ଅମନୁସ୍ସା ଅତିବଲା, ହନ୍ତାରଂ ଜନଯନ୍ତିଯା;

ଅଯୋମଯେହି ୱାଲେହି, ପୀଳଯନ୍ତି ପୁନପ୍ପୁନଂ।

୧୧୪।

‘‘ତମସ୍ସୱଂ ସକା ଗତ୍ତା, ରୁଧିରଂ ଅତ୍ତସମ୍ଭୱଂ;

ତମ୍ବଲୋହୱିଲୀନଂୱ, ତତ୍ତଂ ପାଯେନ୍ତି ମତ୍ତିଘଂ।

୧୧୫।

‘‘ଜିଗୁଚ୍ଛଂ କୁଣପଂ ପୂତିଂ, ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଂ ଗୂଥକଦ୍ଦମଂ;

ପୁବ୍ବଲୋହିତସଙ୍କାସଂ, ରହଦମୋଗୟ୍ହ ତିଟ୍ଠତି।

୧୧୬।

‘‘ତମେନଂ କିମଯୋ ତତ୍ଥ, ଅତିକାୟା ଅଯୋମୁଖା;

ଛବିଂ ଭେତ୍ୱାନ ଖାଦନ୍ତି, ସଂଗିଦ୍ଧା ମଂସଲୋହିତେ।

୧୧୭।

‘‘ସୋ ଚ ତଂ ନିରୟଂ ପତ୍ତୋ, ନିମୁଗ୍ଗୋ ସତପୋରିସଂ;

ପୂତିକଂ କୁଣପଂ ୱାତି, ସମନ୍ତା ସତଯୋଜନଂ।

୧୧୮।

‘‘ଚକ୍ଖୁମାପି ହି ଚକ୍ଖୂହି, ତେନ ଗନ୍ଧେନ ଜୀୟତି;

ଏତାଦିସଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତ, ମାତୁଘୋ ଲଭତେ ଦୁଖଂ।

୧୧୯।

‘‘ଖୁରଧାରମନୁକ୍କମ୍ମ, ତିକ୍ଖଂ ଦୁରଭିସମ୍ଭୱଂ;

ପତନ୍ତି ଗବ୍ଭପାତିଯୋ, ଦୁଗ୍ଗଂ ୱେତରଣିଂ ନଦିଂ।

୧୨୦।

‘‘ଅଯୋମୟା ସିମ୍ବଲିଯୋ, ସୋଳସଙ୍ଗୁଲକଣ୍ଟକା;

ଉଭତୋ ଅଭିଲମ୍ବନ୍ତି, ଦୁଗ୍ଗଂ ୱେତରଣିଂ ନଦିଂ।

୧୨୧।

‘‘ତେ ଅଚ୍ଚିମନ୍ତୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧାୱ ଆରକା;

ଆଦିତ୍ତା ଜାତୱେଦେନ, ଉଦ୍ଧଂ ଯୋଜନମୁଗ୍ଗତା।

୧୨୨।

‘‘ଏତେ ୱଜନ୍ତି ନିରଯେ, ତତ୍ତେ ତିଖିଣକଣ୍ଟକେ;

ନାରିଯୋ ଚ ଅତିଚାରା, ନରା ଚ ପରଦାରଗୂ।

୧୨୩।

‘‘ତେ ପତନ୍ତି ଅଧୋକ୍ଖନ୍ଧା, ୱିୱତ୍ତା ୱିହତା ପୁଥୂ;

ସଯନ୍ତି ୱିନିୱିଦ୍ଧଙ୍ଗା, ଦୀଘଂ ଜଗ୍ଗନ୍ତି ସବ୍ବଦା।

୧୨୪।

‘‘ତତୋ ରତ୍ଯା ୱିୱସାନେ, ମହତିଂ ପବ୍ବତୂପମଂ;

ଲୋହକୁମ୍ଭିଂ ପୱଜନ୍ତି, ତତ୍ତଂ ଅଗ୍ଗିସମୂଦକଂ।

୧୨୫।

‘‘ଏୱଂ ଦିୱା ଚ ରତ୍ତୋ ଚ, ଦୁସ୍ସୀଲା ମୋହପାରୁତା;

ଅନୁଭୋନ୍ତି ସକଂ କମ୍ମଂ, ପୁବ୍ବେ ଦୁକ୍କଟମତ୍ତନୋ।

୧୨୬।

‘‘ଯା ଚ ଭରିଯା ଧନକ୍କୀତା, ସାମିକଂ ଅତିମଞ୍ଞତି;

ସସ୍ସୁଂ ୱା ସସୁରଂ ୱାପି, ଜେଟ୍ଠଂ ୱାପି ନନନ୍ଦରଂ।

୧୨୭।

‘‘ତସ୍ସା ୱଙ୍କେନ ଜିୱ୍ହଗ୍ଗଂ, ନିବ୍ବହନ୍ତି ସବନ୍ଧନଂ;

ସ ବ୍ଯାମମତ୍ତଂ କିମିନଂ, ଜିୱ୍ହଂ ପସ୍ସତି ଅତ୍ତନି;

ୱିଞ୍ଞାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ତାପନେ ପେଚ୍ଚ ପଚ୍ଚତି।

୧୨୮।

‘‘ଓରବ୍ଭିକା ସୂକରିକା, ମଚ୍ଛିକା ମିଗବନ୍ଧକା;

ଚୋରା ଗୋଘାତକା ଲୁଦ୍ଦା, ଅୱଣ୍ଣେ ୱଣ୍ଣକାରକା।

୧୨୯।

‘‘ସତ୍ତୀହି ଲୋହକୂଟେହି, ନେତ୍ତିଂସେହି ଉସୂହି ଚ;

ହଞ୍ଞମାନା ଖାରନଦିଂ, ପପତନ୍ତି ଅୱଂସିରା।

୧୩୦।

‘‘ସାଯଂ ପାତୋ କୂଟକାରୀ, ଅଯୋକୂଟେହି ହଞ୍ଞତି;

ତତୋ ୱନ୍ତଂ ଦୁରତ୍ତାନଂ, ପରେସଂ ଭୁଞ୍ଜରେ ସଦା।

୧୩୧।

‘‘ଧଙ୍କା ଭେରଣ୍ଡକା ଗିଜ୍ଝା, କାକୋଲା ଚ ଅଯୋମୁଖା;

ୱିପ୍ଫନ୍ଦମାନଂ ଖାଦନ୍ତି, ନରଂ କିବ୍ବିସକାରକଂ।

୧୩୨।

‘‘ଯେ ମିଗେନ ମିଗଂ ହନ୍ତି, ପକ୍ଖିଂ ୱା ପନ ପକ୍ଖିନା;

ଅସନ୍ତୋ ରଜସା ଛନ୍ନା, ଗନ୍ତା ତେ ନିରଯୁସ୍ସଦ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଧମ୍ମୋ ପଥୋତି ଦସକୁସଲକମ୍ମପଥଧମ୍ମୋ ଖେମୋ ଅପ୍ପଟିଭଯୋ ସୁଗତିମଗ୍ଗୋ। ୱିସମଜୀୱିନୋତି ଅଧମ୍ମେନ କପ୍ପିତଜୀୱିକା। ନିରଯେ ତେତି ତେ ଏତେସଂ ନିବ୍ବତ୍ତନିରଯେ କଥେମି। ସୁଣୋହି ମେତି ମହାସତ୍ତୋ ରଞ୍ଞା ପିତୁଘାତକାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତନିରଯଂ ପୁଚ୍ଛିତୋପି ପଥମଂ ତଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ମହାନିରଯେ ସୋଳସ ଚ ଉସ୍ସଦନିରଯେ ଦସ୍ସେତୁଂ ଏୱମାହ। କିଂକାରଣା? ପଠମଞ୍ହି ତସ୍ମିଂ ଦସ୍ସିଯମାନେ ରାଜା ଫଲିତେନ ହଦଯେନ ତତ୍ଥେୱ ମରେଯ୍ଯ, ଇମେସୁ ପନ ନିରଯେସୁ ପଚ୍ଚମାନସତ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ଦିଟ୍ଠାନୁଗତିକୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ୱିଯ ଅଞ୍ଞେପି ବହୂ ପାପକମ୍ମିନୋ ଅତ୍ଥି, ଅହଂ ଏତେସଂ ଅନ୍ତରେ ପଚ୍ଚିସ୍ସାମୀ’’ତି ସଞ୍ଜାତୁପତ୍ଥମ୍ଭୋ ଅରୋଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ତେ ପନ ନିରଯେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ମହାସତ୍ତୋ ପଠମଂ ଇଦ୍ଧିବଲେନ ପଥୱିଂ ଦ୍ୱିଧା କତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଦସ୍ସେସି।

ତେସଂ ୱଚନତ୍ଥୋ – ନିରଯପାଲେହି ପଜ୍ଜଲିତାନି ନାନାୱୁଧାନି ଗହେତ୍ୱା ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡିକଂ ଛିନ୍ନା ହୀରଂ ହୀରଂ କତା ନେରଯିକସତ୍ତା ପୁନପ୍ପୁନଂ ସଞ୍ଜୀୱନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ସଞ୍ଜୀୱୋ। ନିରଯପାଲା ପୁନପ୍ପୁନଂ ନଦନ୍ତା ୱଗ୍ଗନ୍ତା ପଜ୍ଜଲିତାନି ନାନାୱୁଧାନି ଗହେତ୍ୱା ଜଲିତାଯ ଲୋହପଥୱିଯଂ ନେରଯିକେ ସତ୍ତେ ଅପରାପରଂ ଅନୁବନ୍ଧିତ୍ୱା ପହରିତ୍ୱା ଜଲିତପଥୱିଯଂ ପତିତେ ଜଲିତକାଳସୁତ୍ତଂ ପାତେତ୍ୱା ଜଲିତଫରସୁଂ ଗହେତ୍ୱା ସଯଂ ଉନ୍ନଦନ୍ତା ମହନ୍ତେନ ଅଟ୍ଟସ୍ସରେନ ୱିରୱନ୍ତେ ଅଟ୍ଠଂସେ ସୋଳସଂସେ କରୋନ୍ତା ଏତ୍ଥ ତଚ୍ଛନ୍ତୀତି କାଳସୁତ୍ତୋ। ମହନ୍ତା ଜଲିତଅଯପବ୍ବତା ଘାତେନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ସଙ୍ଘାତୋ। ତତ୍ଥ କିର ସତ୍ତେ ନୱଯୋଜନାଯ ଜଲିତାଯ ଅଯପଥୱିଯା ଯାୱ କଟିତୋ ପୱେସେତ୍ୱା ନିଚ୍ଚଲେ କରୋନ୍ତି। ଅଥ ପୁରତ୍ଥିମତୋ ଜଲିତୋ ଅଯପବ୍ବତୋ ସମୁଟ୍ଠାଯ ଅସନି ୱିଯ ୱିରୱନ୍ତୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତେ ସତ୍ତେ ସଣ୍ହକରଣିଯଂ ତିଲେ ପିସନ୍ତୋ ୱିଯ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମଦିସାଯ ତିଟ୍ଠତି, ପଚ୍ଛିମଦିସତୋ ସମୁଟ୍ଠିତୋପି ତଥେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥିମଦିସାଯ ତିଟ୍ଠତି। ଦ୍ୱେ ପନ ଏକତୋ ସମାଗନ୍ତ୍ୱା ଉଚ୍ଛୁଯନ୍ତେ ଉଚ୍ଛୁଖଣ୍ଡାନି ୱିଯ ପୀଳଏନ୍ତି। ଏୱଂ ତତ୍ଥ ବହୂନି ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୋନ୍ତି।

ଦ୍ୱେ ଚ ରୋରୁୱାତି ଜାଲରୋରୁୱୋ, ଧୂମରୋରୁୱୋ ଚାତି ଦ୍ୱେ। ତତ୍ଥ ଜାଲରୋରୁୱୋ କପ୍ପେନ ସଣ୍ଠିତାହି ରତ୍ତଲୋହଜାଲାହି ପୁଣ୍ଣୋ, ଧୂମରୋରୁୱୋ ଖାରଧୂମେନ ପୁଣ୍ଣୋ। ତେସୁ ଜାଲରୋରୁୱେ ପଚ୍ଚନ୍ତାନଂ ନୱହି ୱଣ୍ଣମୁଖେହି ଜାଲା ପୱିସିତ୍ୱା ସରୀରଂ ଦହନ୍ତି, ଧୂମରୋରୁୱେ ପଚ୍ଚନ୍ତାନଂ ନୱହି ୱଣମୁଖେହି ଖାରଧୂମୋ ପୱିସିତ୍ୱା ପିଟ୍ଠଂ ୱିଯ ସରୀରଂ ସେଦେତି। ଉଭଯତ୍ଥପି ପଚ୍ଚନ୍ତା ସତ୍ତା ମହାୱିରୱଂ ୱିରୱନ୍ତୀତି ଦ୍ୱେପି ‘‘ରୋରୁୱା’’ତି ୱୁତ୍ତା। ଜାଲାନଂ ୱା ପଚ୍ଚନସତ୍ତାନଂ ୱା ତେସଂ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ୱା ୱୀଚି ଅନ୍ତରଂ ନତ୍ଥି ଏତ୍ଥାତି ଅୱୀଚି, ମହନ୍ତୋ ଅୱୀଚି ମହାୱୀଚି। ତତ୍ଥ ହି ପୁରତ୍ଥିମାଦୀହି ଭିତ୍ତୀହି ଜାଲା ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମାଦୀସୁ ପଟିହଞ୍ଞତି, ତା ଚ ଭିତ୍ତିଯୋ ୱିନିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ପୁରତୋ ଯୋଜନସତଂ ଗଣ୍ହାତି। ହେଟ୍ଠା ଉଟ୍ଠିତା ଜାଲା ଉପରି ପଟିହଞ୍ଞତି, ଉପରି ଉଟ୍ଠିତା ହେଟ୍ଠା ପଟିହଞ୍ଞତି। ଏୱଂ ତାୱେତ୍ଥ ଜାଲାନଂ ୱୀଚି ନାମ ନତ୍ଥି। ତସ୍ସ ପନ ଅନ୍ତୋ ଯୋଜନସତଂ ଠାନଂ ଖୀରୱଲ୍ଲିପିଟ୍ଠସ୍ସ ପୂରିତନାଳଇ ୱିଯ ସତ୍ତେହି ନିରନ୍ତରଂ ପୂରିତଂ ଚତୂହି ଇରିଯାପଥେହି ପଚ୍ଚନ୍ତାନଂ ସତ୍ତାନଂ ପମାଣଂ ନତ୍ଥି, ନ ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ବ୍ଯାବାଧେନ୍ତି, ସକଟ୍ଠାନେଯେୱ ପଚ୍ଚନ୍ତି। ଏୱମେତ୍ଥ ସତ୍ତାନଂ ୱୀଚି ନାମ ନତ୍ଥି। ଯଥା ପନ ଜିୱ୍ହଗ୍ଗେ ଛ ମଧୁବିନ୍ଦୂନି ସତ୍ତମସ୍ସ ତମ୍ବଲୋହବିନ୍ଦୁନୋ ଅନୁଦହନବଲୱତାଯ ଅବ୍ବୋହାରିକାନି ହୋନ୍ତି, ତଥା ତତ୍ଥ ଅନୁଦହନବଲୱତାଯ ସେସା ଛ ଅକୁସଲୱିପାକୁପେକ୍ଖା ଅବ୍ବୋହାରିକା ହୋନ୍ତି, ଦୁକ୍ଖମେୱ ନିରନ୍ତରଂ ପଞ୍ଞାଯତି। ଏୱମେତ୍ଥ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ୱୀଚି ନାମ ନତ୍ଥି। ସ୍ୱାଯଂ ସହ ଭିତ୍ତୀହି ୱିକ୍ଖମ୍ଭତୋ ଅଟ୍ଠାରସାଧିକତିଯୋଜନସତୋ, ଆୱଟ୍ଟତୋ ପନ ଚତୁପଣ୍ଣାସାଧିକନୱଯୋଜନସତୋ, ସହ ଉସ୍ସଦେହି ଦସ ଯୋଜନସହସ୍ସାନି। ଏୱମସ୍ସ ମହନ୍ତତା ୱେଦିତବ୍ବା।

ନିଚ୍ଚଲେ ସତ୍ତେ ତପତୀତି ତାପନୋ। ଅତିଵିଯ ତାପେତୀତି ପତାପନୋ। ତତ୍ଥ ତାପନସ୍ମିଂ ତାଵ ସତ୍ତେ ତାଲକ୍ଖନ୍ଧପ୍ପମାଣେ ଜଲିତଅଯସୂଲେ ନିସୀଦାପେନ୍ତି। ତତୋ ହେଟ୍ଠା ପଥଵୀ ଜଲତି, ସୂଲାନି ଜଲନ୍ତି, ସତ୍ତା ଜଲନ୍ତି। ଏଵଂ ସୋ ନିରଯୋ ନିଚ୍ଚଲେ ସତ୍ତେ ତପତି। ଇତରସ୍ମିଂ ପନ ନିବ୍ବଉସତ୍ତେ ଜଲନ୍ତେହି ଆଵୁଧେହି ପହରିତ୍ଵା ଜଲିତଂ ଅଯପବ୍ବତଂ ଆରୋପେନ୍ତି। ତେସଂ ପବ୍ବତମତ୍ଥକେ ଠିତକାଲେ କମ୍ମପଚ୍ଚଯୋ ଵାତୋ ପହରତି। ତେ ତତ୍ଥ ସଣ୍ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ଉଦ୍ଧଂପାଦା ଅଧୋସିରା ପତନ୍ତି। ଅଥ ହେଟ୍ଠା ଅଯପଥଵିତୋ ଜଲିତାନି ଅଯସୂଲାନି ଉଟ୍ଠହନ୍ତି। ତେ ତାନି ମତ୍ଥକେନେଵ ପହରିତ୍ଵା ତେସୁ ଵିନିଵିଦ୍ଧସରୀରା ଜଲନ୍ତା ପଚ୍ଚନ୍ତି। ଏଵମେସ ଅତିଵିଯ ତାପେତୀତି।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ପନ ଏତେ ନିରଯେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପଠମଂ ସଞ୍ଜୀଵଂ ଦସ୍ସେତ୍ଵା ତତ୍ଥ ପଚ୍ଚନ୍ତେ ନେରଯିକସତ୍ତେ ଦିସ୍ଵା ମହାଜନସ୍ସ ମହାଭଯେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ତଂ ଅନ୍ତରଧାପେତ୍ଵା ପୁନ ପଥଵିଂ ଦ୍ଵିଧା କତ୍ଵା କାଳସୁତ୍ତଂ ଦସ୍ସେସି, ତତ୍ଥପି ପଚ୍ଚମାନେ ସତ୍ତେ ଦିସ୍ଵା ମହାଜନସ୍ସ ମହାଭଯେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ତମ୍ପି ଅନ୍ତରଧାପେସୀତି ଏଵଂ ପଟିପାଟିଯା ଦସ୍ସେସି। ତତୋ ରାଜାନଂ ଆମନ୍ତେତ୍ଵା, ‘‘ମହାରାଜ, ତଯା ଇମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ମହାନିରଯେସୁ ପଚ୍ଚମାନେ ସତ୍ତେ ଦିସ୍ଵା ଅପ୍ପମାଦଂ କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ’’ତି ଵତ୍ଵା ପୁନ ତେସଞ୍ଞେଵ ମହାନିରଯାନଂ କିଚ୍ଚଂ କଥେତୁଂ ‘‘ଇଚ୍ଚେତେ’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅକ୍ଖାତାତି ମଯା ଚ ତୁମ୍ହଂ କଥିତା, ପୋରାଣକେହି ଚ କଥିତାଯେଵ। ଆକିଣ୍ଣାତି ପରିପୁଣ୍ଣା। ପଚ୍ଚେକା ସୋଳସୁସ୍ସଦାତି ଏତେସଂ ନିରଯାନଂ ଏକେକସ୍ସ ଚତୂସୁ ଦ୍ଵାରେସୁ ଏକେକସ୍ମିଂ ଚତ୍ତାରୋ ଚତ୍ତାରୋ କତ୍ଵା ସୋଳସ ସୋଳସ ଉସ୍ସଦନିରଯାତି ସବ୍ବେପି ସତଂ ଅଟ୍ଠଵୀସତି ଚ ଉସ୍ସଦନିରଯା ଅଟ୍ଠ ଚ ମହାନିରଯାତି ଛତ୍ତିଂସନିରଯସତଂ। କଦରିଯତାପନାତି ସବ୍ବେତେ କଦରିଯାନଂ ତାପନା। ବଲଵଦୁକ୍ଖତାଯ ଘୋରା। କମ୍ମନିବ୍ବତ୍ତାନଂ ଅଚ୍ଚୀନଂ ଅତ୍ଥିତାଯ ଅଚ୍ଚିମନ୍ତୋ। ଭଯସ୍ସ ମହନ୍ତତାଯ ମହବ୍ଭଯା। ଦିଟ୍ଠମତ୍ତା ଵା ସୁତମତ୍ତା ଵା ଲୋମାନି ହଂସନ୍ତୀତି ଲୋମହଂସନରୂପା ଚ। ଭୀସନତାଯ ଭେସ୍ମା। ଭଯଜନନତାଯ ପଟିଭଯା। ସୁଖାଭାଵେନ ଦୁଖା। ଚତୁକ୍କଣ୍ଣାତି ସବ୍ବେପି ଚତୁରସ୍ସମଞ୍ଜୂସସଦିସା। ଵିଭତ୍ତାତି ଚତୁଦ୍ଵାରଵସେନ ଵିଭତ୍ତା। ଭାଗସୋ ମିତାତି ଦ୍ଵାରଵୀଥୀନଂ ଵସେନ କୋଟ୍ଠାସେ ଠପେତ୍ଵା ମିତା। ଅଯସା ପଟିକୁଜ୍ଜିତାତି ସବ୍ବେପି ନଵଯୋଜନିକେନ ଅଯକପାଲେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା। ଫୁଟା ତିଟ୍ଠନ୍ତୀତି ସବ୍ବେପି ଏତ୍ତକଂ ଠାନଂ ଅନୁଫରିତ୍ଵା ତିଟ୍ଠନ୍ତି।

ଉଦ୍ଧଂପାଦା ଅଵଂସିରାତି ଏଵଂ ତେସୁ ତେସୁ ନିରଯେସୁ ସମ୍ପରିଵତ୍ତିତ୍ଵା ପୁନପ୍ପୁନଂ ପତମାନେ ସନ୍ଧାଯାହ। ଅତିଵତ୍ତାରୋତି ଫରୁସଵାଚାହି ଅତିକ୍କମିତ୍ଵା ଵତ୍ତାରୋ। ମହାନିରଯେସୁ କିର ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଧମ୍ମିକସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ କତାପରାଧାଵ ପଚ୍ଚନ୍ତି, ତସ୍ମା ଏଵମାହ। ତେ ଭୂନହୁନୋତି ତେ ଇସୀନଂ ଅତିଵତ୍ତାରୋ ଅତ୍ତନୋ ଵୁଡ୍ଢିଯା ହତତ୍ତା ଭୂନହୁନୋ କୋଟ୍ଠସକତା ମଚ୍ଛା ଵିଯ ପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେତି ଗଣେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟେ। କିବ୍ବିସକାରିନୋତି ଦାରୁଣକମ୍ମକାରିନୋ। ନିକ୍ଖମନେସିନୋତି ନିରଯା ନିକ୍ଖମନଂ ଏସନ୍ତାପି ଗଵେସନ୍ତାପି ନିକ୍ଖମନଦ୍ଵାରଂ ନାଧିଗଚ୍ଛନ୍ତି। ପୁରତ୍ଥିମେନାତି ଯଦା ତଂ ଦ୍ଵାରଂ ଅପାରୁତଂ ହୋତି, ଅଥ ତଦଭିମୁଖା ଧାଵନ୍ତି, ତେସଂ ତତ୍ଥ ଛଵିଆଦୀନି ଝାଯନ୍ତି। ଦ୍ଵାରସମୀପଂ ପତ୍ତାନଞ୍ଚ ତେସଂ ତଂ ପିଧୀଯତି, ପଚ୍ଛିମଦ୍ଵାରଂ ଅପାରୁତଂ ଵିଯ ଖାଯତି। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ନ ସାଧୁରୂପେତି ଵୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ସପ୍ପଂ ଵିଯ ସାଧୁରୂପେ ଇସଯୋ ନ ଆସୀଦେ, ନ ଫରୁସଵଚନେନ କାଯକମ୍ମେନ ଵା ଘଟ୍ଟେନ୍ତୋ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। କିଂକାରଣା? ସଞ୍ଞତାନଂ ତପସ୍ସୀନଂ ଆସାଦିତତ୍ତା ଅଟ୍ଠସୁ ମହାନିରଯେସୁ ମହାଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନୁଭଵିତବ୍ବତ୍ତା।

ଇଦାନି ଯେ ରାଜାନୋ ତଥାରୂପେ ଆସାଦେତ୍ଵା ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ପତ୍ତା, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅତିକାଯୋ’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅତିକାଯୋତି ବଲସମ୍ପନ୍ନୋ ମହାକାଯୋ। ମହିସ୍ସାସୋତି ମହାଧନୁଗ୍ଗହୋ। କେକକାଧିପୋତି କେକକରଟ୍ଠାଧିପତି। ସହସ୍ସବାହୂତି ପଞ୍ଚହି ଧନୁଗ୍ଗହସତେହି ବାହୁସହସ୍ସେନ ଆରୋପେତବ୍ବଂ ଧନୁଂ ଆରୋପନସମତ୍ଥତାଯ ସହସ୍ସବାହୁ। ଵିଭଵଙ୍ଗତୋତି ଵିନାସଂ ପତ୍ତୋ। ଵତ୍ଥୂନି ପନ ସରଭଙ୍ଗଜାତକେ (ଜା। ୨।୧୭।୫୦ ଆଦଯୋ) ଵିତ୍ଥାରିତାନି। ଉପହଚ୍ଚ ମନନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତଂ ପଦୂସେତ୍ଵା। ମାତଙ୍ଗସ୍ମିନ୍ତି ମାତଙ୍ଗପଣ୍ଡିତେ। ଵତ୍ଥୁ ମାତଙ୍ଗଜାତକେ (ଜା। ୧।୧୫।୧ ଆଦଯୋ) ଵଣ୍ଣିତଂ। କଣ୍ହଦୀପାଯନାସଜ୍ଜାତି କଣ୍ହଦୀପାଯନଂ ଆସଜ୍ଜ। ଯମସାଧନନ୍ତି ନିରଯପାଲକରଞ୍ଞୋ ଆଣାପଵତ୍ତଟ୍ଠାନଂ। ଵତ୍ଥୁ ଘଟପଣ୍ଡିତଜାତକେ (ଜା। ୧।୧୦।୧୬୫ ଆଦଯୋ) ଵିତ୍ଥାରିତଂ । ଇସିନାତି କପିଲତାପସେନ। ପାଵେକ୍ଖୀତି ପଵିଟ୍ଠୋ। ଚେଚ୍ଚୋତି ଚେତିଯରାଜା। ହୀନତ୍ତୋତି ପରିହୀନତ୍ତଭାଵୋ ଅନ୍ତରହିତିଦ୍ଧି। ପତ୍ତପରିଯାଯନ୍ତି ପରିଯାଯଂ ମରଣକାଲଂ ପତ୍ଵା। ଵତ୍ଥୁ ଚେତିଯଜାତକେ (ଜା। ୧।୮।୪୫ ଆଦଯୋ) କଥିତଂ।

ତସ୍ମାହୀତି ଯସ୍ମା ଚିତ୍ତଵସିକୋ ହୁତ୍ଵା ଇସୀସୁ ଅପରଜ୍ଝିତ୍ଵା ଅଟ୍ଠସୁ ମହାନିରଯେସୁ ପଚ୍ଚତି, ତସ୍ମା ହି। ଛନ୍ଦାଗମନନ୍ତି ଛନ୍ଦାଦିଚତୁବ୍ବିଧମ୍ପି ଅଗତିଗମନଂ। ପଦୁଟ୍ଠେନାତି କୁଦ୍ଧେନ। ଗନ୍ତା ସୋ ନିରଯଂ ଅଧୋତି ସୋ ତେନ ଅଧୋଗମନିଯେନ କମ୍ମେନ ଅଧୋନିରଯମେଵ ଗଚ୍ଛତି। ପାଳିଯଂ ପନ ‘‘ନିରଯୁସ୍ସଦ’’ନ୍ତି ଲିଖିତଂ, ତସ୍ସ ଉସ୍ସଦନିରଯଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଵୁଡ୍ଢେତି ଵଯୋଵୁଡ୍ଢେ ଚ ଗୁଣଵୁଡ୍ଢେ ଚ। ଅନପଚ୍ଚାତି ଭଵନ୍ତରେପି ଅପଚ୍ଚଂ ଵା ଦାଯାଦଂ ଵା ନ ଲଭନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତାଲଵତ୍ଥୂତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମେପି ଛିନ୍ନମୂଲତାଲୋ ଵିଯ ମହାଵିନାସଂ ପତ୍ଵା ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ଯୋ ଚ ପବ୍ବଜିତଂ ହନ୍ତୀତି ଯୋ ବାଲଜନୋ ସମଣଂ ହନତି। ଚିରରତ୍ତାଯାତି ଚିରଂ କାଲଂ।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ଇସିୱିହେଠକାନଂ ପଚ୍ଚନନିରଯେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଉପରି ଅଧମ୍ମିକରାଜୂନଂ ପଚ୍ଚନନିରଯେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଯୋ ଚା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ରଟ୍ଠୱିଦ୍ଧଂସନୋତି ଛନ୍ଦାଦିୱସେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଟ୍ଠସ୍ସ ୱିଦ୍ଧଂସନୋ। ଅଚ୍ଚିସଙ୍ଘପରେତୋତି ଅଚ୍ଚିସମୂହପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ। ତେଜୋଭକ୍ଖସ୍ସାତି ଅଗ୍ଗିମେୱ ଖାଦନ୍ତସ୍ସ। ଗତ୍ତାନୀତି ତିଗାୱୁତେ ସରୀରେ ସବ୍ବଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାନି। ଲୋମେହି ଚ ନଖେହି ଚାତି ଏତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସବ୍ବାନି ଏକଜାଲାନି ହୋନ୍ତି। ତୁତ୍ତଟ୍ଟୀତୋତି ଆନେଞ୍ଜକାରଣଂ କାରିଯମାନୋ ତୁତ୍ତେହି ୱିଦ୍ଧୋ ନାଗୋ ଯଥା ନଦତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ଅଧମ୍ମିକରାଜୂନଂ ପଚ୍ଚନନିରଯେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ପିତୁଘାତକାଦୀନଂ ପଚ୍ଚନନିରଯେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଯୋ ଲୋଭା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଲୋଭାତି ଯସଧନଲୋଭେନ। ଦୋସା ୱାତି ଦୁଟ୍ଠଚିତ୍ତତାଯ ୱା। ନିତ୍ତଚନ୍ତି ଲୋହକୁମ୍ଭିଯଂ ବହୂନି ୱସସହସ୍ସାନି ପକ୍କଂ ନୀହରିତ୍ୱା ତିଗାୱୁତମସ୍ସ ସରୀରଂ ନିତ୍ତଚଂ କତ୍ୱା ଜଲିତାଯ ଲୋହପଥୱିଯଂ ପାତେତ୍ୱା ତିଣ୍ହେହି ଅଯସୂଲେହି କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଚୁଣୱିଚୁଣ୍ଣଂ କରୋନ୍ତି। ଅନ୍ଧଂ କରିତ୍ୱାତି, ମହାରାଜ, ତଂ ପିତୁଘାତକଂ ନିରଯପାଲା ଜଲିତଲୋହପଥୱିଯଂ ଉତ୍ତାନଂ ପାତେତ୍ୱା ଜଲିତେହି ଅଯସୂଲେହି ଅକ୍ଖୀନି ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନ୍ଧଂ କରିତ୍ୱା ମୁଖେ ଉଣ୍ହଂ ମୁତ୍ତକରୀସଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଲାଲପୀଠଂ ୱିଯ ନଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା କପ୍ପେନ ସଣ୍ଠିତେ ଖାରେ ଲୋହୋଦକେ ନିମୁଜ୍ଜାପେନ୍ତି। ତତ୍ତଂ ପକ୍କୁଥିତମଯୋଗୁଢଅଞ୍ଚାତି ପୁନ ପକ୍କୁଥିତଂ ଗୂଥକଲଲଞ୍ଚେୱ ଜଲିତଅଯୋଗୁଢଅଞ୍ଚ ଖାଦାପେନ୍ତି। ସୋ ପନ ତଂ ଆହରିଯମାନଂ ଦିସ୍ୱା ମୁଖଂ ପିଧେତି। ଅଥସ୍ସ ଦୀଘେ ଚିରତାପିତେ ଜଲମାନେ ଫାଲେ ଆଦାଯ ମୁଖଂ ୱିକ୍ଖମ୍ଭେତ୍ୱା ୱିୱରିତ୍ୱା ରଜ୍ଜୁବନ୍ଧଂ ଅଯବଲିସଂ ଖିପିତ୍ୱା ଜିୱ୍ହଂ ନୀହରିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ୱିୱଟେ ମୁଖେ ତଂ ଅଯୋଗୁଢଅଂ ସମ୍ପୱିସନ୍ତି ପକ୍ଖିପନ୍ତି। ରକ୍ଖସାତି ନିରଯପାଲା।

ସାମା ଚାତି, ମହାରାଜ, ତସ୍ସ ପିତୁଘାତକସ୍ସ ଜିୱ୍ହଂ ବଲିସେନ ନିକ୍କଡ୍ଢିତ୍ୱା ଅଯସଙ୍କୂହି ପଥୱିଯଂ ନୀହତଂ ଜିୱ୍ହଂ ସାମା ସୋଣା ସବଲୱଣ୍ଣା ସୁନଖା ଚ ଲୋହତୁଣ୍ଡା ଗିଜ୍ଝା ଚ କାକୋଲସଙ୍ଘା ଚ ଅଞ୍ଞେ ଚ ନାନପ୍ପକାରା ସକୁଣା ସମାଗନ୍ତ୍ୱା ଆୱୁଧେହି ଛିନ୍ଦନ୍ତା ୱିଯ ୱିଭଜ୍ଜ କାକପଦାକାରେନ କୋଟ୍ଟେସେ କତ୍ୱା ୱିପ୍ଫନ୍ଦମାନଂ ସଲୋହିତଂ ୱିଘାସଂ ଖାଦନ୍ତା ୱିଯ ସତ୍ତେ ଭକ୍ଖଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଦଡ୍ଢତାଲନ୍ତି ତଂ ପିତୁଘାତକଂ ଝାଯମାନତାଲଂ ୱିଯ ଜଲିତସରୀରଂ। ପରିଭିନ୍ନଗତ୍ତନ୍ତି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ପରିଭିନ୍ନଗତ୍ତଂ। ନିପ୍ପୋଥଯନ୍ତାତି ଜଲିତେହି ଅଯମୁଗ୍ଗରେହି ପହରନ୍ତା। ରତୀ ହି ତେସନ୍ତି ତେସଂ ନିରଯପାଲାନଂ ସା ରତି କୀଢଆ ହୋତି। ଦୁଖିନୋ ପନୀତରେତି ଇତରେ ପନ ନେରଯିକସତ୍ତା ଦୁକ୍ଖିତା ହୋନ୍ତି। ପେତ୍ତିଘାତିନୋତି ପିତୁଘାତକା। ଇତି ଇମଂ ପିତୁଘାତକାନଂ ପଚ୍ଚନନିରଯଂ ଦିସ୍ୱା ରାଜା ଭୀତତସିତୋ ଅହୋସି।

ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ ସମସ୍ସାସେତ୍ୱା ମାତୁଘାତକାନଂ ପଚ୍ଚନନିରଯଂ ଦସ୍ସେସି। ଯମକ୍ଖଯନ୍ତି ଯମନିୱେସନଂ, ନିରଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତ୍ତକମ୍ମଫଲୂପଗୋତି ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମଫଲେନ ଉପଗତୋ। ଅମନୁସ୍ସାତି ନିରଯପାଲା। ହନ୍ତାରଂ ଜନଯନ୍ତିଯାତି ମାତୁଘାତକଂ। ୱାଲେହୀତି ଅଯମକଚିୱାଲେହି ୱେଠେତ୍ୱା ଅଯଯନ୍ତେନ ପୀଢଅଯନ୍ତି। ତନ୍ତି ତଂ ମାତୁଘାତକଂ। ପାଯେନ୍ତୀତି ତସ୍ସ ପୀଢଇଯମାନସ୍ସ ରୁହିରଂ ଗଢଇତ୍ୱା ଅଯକପଲ୍ଲଂ ପୂରେତ୍ୱା ଅଥ ନଂ ଯନ୍ତତୋ ନୀହରନ୍ତି, ତାୱଦେୱସ୍ସ ସରୀରଂ ପାକତିକଂ ହୋତି। ତଂ ପଥୱିଯଂ ଉତ୍ତାନଂ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ୱିଲୀନଂ ତମ୍ବଲୋହଂ ୱିଯ ପକ୍କୁଥିତଂ ଲୋହିତଂ ପାଯେନ୍ତି। ଓଗଯ୍ହ ତିଟ୍ଠତୀତି ତଂ ବହୂନି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଅଯଯନ୍ତେହି ପୀଢଏତ୍ୱା ଜେଗୁଚ୍ଛେ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧେ ପଟିକୂଲେ ମହନ୍ତେ ଗୂଥକଲଲଆୱାଟେ ଖିପନ୍ତି, ସୋ ତଂ ରହଦଂ ଓଗଯ୍ହ ଓଗାହିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି। ଅତିକାଯାତି ଏକଦୋଣିକନାୱପ୍ପମାଣସରୀରା। ଅଯୋମୁଖାତି ଅଯସୂଚିମୁଖା। ଛୱିଂ ଭେତ୍ୱାନାତି ଛୱିମାଦିଂ କତ୍ୱା ଯାୱ ଅଟ୍ଠିମ୍ପି ଭେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜମ୍ପି ଖାଦନ୍ତି। ସଂଗିଦ୍ଧାତି ଗଧିତା ମୁଚ୍ଛିତା। ନ କେୱଲଞ୍ଚ ଖାଦନ୍ତେୱ, ଅଧୋମଗ୍ଗାଦୀହି ପନ ପୱିସିତ୍ୱା ମୁଖାଦୀହି ନିକ୍ଖମନ୍ତି, ୱାମପସ୍ସାଦୀହି ପୱିସିତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସାଦୀହି ନିକ୍ଖମନ୍ତି, ସକଲମ୍ପି ସରୀରଂ ଛିଦ୍ଦାୱଛିଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତି, ସୋ ତତ୍ଥ ଅତିଦୁକ୍ଖପରେତୋ ୱିରୱନ୍ତୋ ପଚ୍ଚତି। ସୋ ଚାତି ସୋ ମାତୁଘାତକୋ ଚ ତଂ ସତପୋରିସଂ ନିରଯଂ ପତ୍ତୋ ସସୀସକୋ ନିମୁଗ୍ଗୋୱ ହୋତି, ତଞ୍ଚ କୁଣପଂ ସମନ୍ତା ଯୋଜନସତଂ ପୂତିକଂ ହୁତ୍ୱା ୱାଯତି। ମାତୁଘୋତି ମାତୁଘାତକୋ।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ମାତୁଘାତକାନଂ ପଚ୍ଚନନିରଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପୁନ ଗବ୍ଭପାତକାନଂ ପଚ୍ଚନନିରଯଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ। ଖୁରଧାରମନୁକ୍କମ୍ମାତି ଖୁରଧାରନିରଯଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା। ତତ୍ଥ କିର ନିରଯପାଲା ମହନ୍ତମହନ୍ତେ ଖୁରେ ଉପରି ଧାରେ କତ୍ୱା ସନ୍ଥରନ୍ତି, ତତୋ ଯାହି ଗବ୍ଭପାତନଖରଭେସଜ୍ଜାନି ପିୱିତ୍ୱା ଗବ୍ଭା ପାତିତା, ତା ଗବ୍ଭପାତିନିଯୋ ଇତ୍ଥିଯୋ ଜଲିତେହି ଆୱୁଧେହି ପୋଥେନ୍ତା ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତି, ତା ତିଖିଣଖୁରଧାରାସୁ ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡିକା ହୁତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଉଟ୍ଠାଯ ତଂ ଦୁରଭିସମ୍ଭୱଂ ଖୁରଧାରନିରଯଂ ଅକ୍କମନ୍ତିଯୋ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ନିରଯପାଲେହି ଅନୁବଦ୍ଧା ଦୁଗ୍ଗଂ ଦୁରତିକ୍କମଂ ୱିସମଂ ୱେତରଣିଂ ନଦିଂ ପତନ୍ତି। ତତ୍ଥ କମ୍ମକାରଣଂ ନିମିଜାତକେ (ଜା। ୨।୨୨।୪୨୧ ଆଦଯୋ) ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି।

ଏୱଂ ଗବ୍ଭପାତିନୀନଂ ନିରଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ଯତ୍ଥ ପରଦାରିକା ଚ ଅତିଚାରିନିଯୋ ଚ ପତନ୍ତା ପଚ୍ଚନ୍ତି, ତଂ କଣ୍ଟକସିମ୍ବଲିନିରଯଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଅଯୋମଯା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଉଭତୋ ଅଭିଲମ୍ବନ୍ତୀତି ୱେତରଣିଯା ଉଭୋସୁ ତୀରେସୁ ତାସଂ ସିମ୍ବଲୀନଂ ସାଖା ଓଲମ୍ବନ୍ତି। ତେ ଅଚ୍ଚିମନ୍ତୋତି ତେ ପଜ୍ଜଲିତସରୀରା ସତ୍ତା ଅଚ୍ଚିମନ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଯୋଜନନ୍ତି ତିଗାୱୁତଂ ତେସଂ ସରୀରଂ, ତତୋ ଉଟ୍ଠିତଜାଲାଯ ପନ ସଦ୍ଧିଂ ଯୋଜନୁବ୍ବେଧା

ହୋନ୍ତି। ଏତେ ୱଜନ୍ତୀତି ତେ ପରଦାରିକା ସତ୍ତା ନାନାୱିଧେହି ଆୱୁଧେହି କୋଟ୍ଟିୟମାନା ଏତେ ସିମ୍ବଲିନିରୟେ ଅଭିରୁହନ୍ତି। ତେ ପତନ୍ତୀତି ତେ ବହୂନି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ରୁକ୍ଖୱିଟପେସୁ ଲଗ୍ଗା ଝାୟିତ୍ୱା ପୁନ ନିରୟପାଲେହି ଆୱୁଧେହି ୱିହତା ୱିୱତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଅଧୋସୀସକା ପତନ୍ତି। ପୁଥୂତି ବହୂ। ୱିନିୱିଦ୍ଧଙ୍ଗାତି ତେସଂ ତତୋ ପତନକାଲେ ହେଟ୍ଠା ଅୟପଥୱିତୋ ସୂଲାନି ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତେସଂ ମତ୍ଥକଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ତି, ତାନି ତେସଂ ଅଧୋମଗ୍ଗେନ ନିକ୍ଖମନ୍ତି, ତେ ଏୱଂ ସୂଲେସୁ ୱିଦ୍ଧସରୀରା ଚିରରତ୍ତା ସୟନ୍ତି। ଦୀଘନ୍ତି ସୁପିନେପି ନିଦ୍ଦଂ ଅଲଭନ୍ତା ଦୀଘରତ୍ତଂ ଜଗ୍ଗନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ରତ୍ତିଂ ୱିୱସାନେତି ରତ୍ତୀନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ, ଚିରକାଲାତିକ୍କମେନାତି ଅତ୍ଥୋ । ପୱଜ୍ଜନ୍ତୀତି ସଟ୍ଠିଯୋଜନିକଂ ଜଲିତଂ ଲୋହକୁମ୍ଭିଂ କପ୍ପେନ ସଣ୍ଠିତଂ ଜଲିତତମ୍ବଲୋହରସପୁଣ୍ଣଂ ଲୋହକୁମ୍ଭିଂ ନିରୟପାଲେହି ଖିତ୍ତା ପଚ୍ଚନ୍ତି। ଦୁସ୍ସୀଲାତି ପରଦାରିକା।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ପରଦାରିକଅତିଚାରିକାନଂ ପଚ୍ଚନସିମ୍ବଲିନିରୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇତୋ ପରଂ ସାମିକୱଉସସ୍ସୁସସୁରୱଉଢାଦୀନି ଅପୂରେନ୍ତୀନଂ ପଚ୍ଚନଟ୍ଠାନଂ ପକାସେନ୍ତୋ ‘‘ୟା ଚା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅତିମଞ୍ଞନ୍ତୀତି ଭିସଜାତକେ (ଜା॰ ୧।୧୪।୭୮ ଆଦୟୋ) ୱୁତ୍ତଂ ସାମିକୱତ୍ତଂ ଅକରୋନ୍ତୀ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ମଞ୍ଞନ୍ତି। ଜେଟ୍ଠଂ ୱାତି ସାମିକସ୍ସ ଜେଟ୍ଠଭାତରଂ। ନନନ୍ଦରନ୍ତି ସାମିକସ୍ସ ଭଗିନିଂ। ଏତେସମ୍ପି ହି ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ହତ୍ଥପାଦପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମନ୍ହାପନଭୋଜନାଦିଭେଦଂ ୱତ୍ତଂ ଅପୂରେନ୍ତୀ ତେସୁ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ ଅନୁପଟ୍ଠପେନ୍ତୀ ତେ ଅତିମଞ୍ଞତି ନାମ, ସାପି ନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତି। ୱଙ୍କେନାତି ତସ୍ସା ସାମିକୱଉଢାଦୀନଂ ଅପରିପୂରିକାୟ ସାମିକାଦୟୋ ଅକ୍କୋସିତ୍ୱା ପରିଭାସିତ୍ୱା ନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତାୟ ଲୋହପଥୱିୟଂ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ଅୟସଙ୍କୁନା ମୁଖଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ବଲିସେନ ଜିୱ୍ହଗ୍ଗଂ ନିବହନ୍ତି, ରଜ୍ଜୁବନ୍ଧନେନ ସବନ୍ଧନଂ କଡ୍ଢନ୍ତି। କିମିନନ୍ତି କିମିଭରିତଂ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ମହାରାଜ, ସୋ ନେରୟିକସତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିକ୍କଡ୍ଢିତଂ ଅତ୍ତନୋ ବ୍ୟାମେନ ବ୍ୟାମମତ୍ତଂ ଜିୱ୍ହଂ ଆୱୁଧେହି କୋଟ୍ଟିତକୋଟ୍ଟିତଟ୍ଠାନେ ସଞ୍ଜାତେହି ମହାଦୋଣିପ୍ପମାଣେହି କିମୀହି ଭରିତଂ ପସ୍ସତି। ୱିଞ୍ଞାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତୀତି ନିରୟପାଲେ ୟାଚିତୁକାମୋପି କିଞ୍ଚି ୱତ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ତାପନେତି ଏୱଂ ସା ତତ୍ଥ ବହୂନି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପଚ୍ଚିତ୍ୱା ପୁନ ତାପନମହାନିରୟେ ପଚ୍ଚତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ସାମିକୱଉସସ୍ସୁସସୁରୱଉଢାଦୀନି ଅପୂରେନ୍ତୀନଂ ପଚ୍ଚନନିରୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ସୂକରିକାଦୀନଂ ପଚ୍ଚନନିରୟେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଓରବ୍ଭିକା’’ତିଆଦିମାହ । ତତ୍ଥ ଅୱଣ୍ଣେ ୱଣ୍ଣକାରକାତି ପେସୁଞ୍ଞକାରକା। ଖାରନଦିନ୍ତି ଏତେ ଓରବ୍ଭିକାଦୟୋ ଏତେହି ସତ୍ତିଆଦୀହି ହଞ୍ଞମାନା ୱେତରଣିଂ ନଦିଂ ପତନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସାନି ଓରବ୍ଭିକାଦୀନଂ ପଚ୍ଚନଟ୍ଠାନାନି ନିମିଜାତକେ ଆୱି ଭୱିସ୍ସନ୍ତି। କୂଟକାରୀତି କୂଟୱିନିଚ୍ଛୟସ୍ସ ଚେୱ ତୁଲାକୂଟାଦୀନଞ୍ଚ କାରକେ ସନ୍ଧାୟେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ କୂଟୱିନିଚ୍ଛୟକୂଟଟ୍ଟକାରକକୂଟଅଗ୍ଘାପନିକାନଂ ପଚ୍ଚନନିରୟା ନିମିଜାତକେ ଆୱି ଭୱିସ୍ସନ୍ତି। ୱନ୍ତନ୍ତି ୱମିତକଂ। ଦୁରତ୍ତାନନ୍ତି ଦୁଗ୍ଗତତ୍ତଭାୱାନଂ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ମହାରାଜ, ତେ ଦୁରତ୍ତଭାୱା ସତ୍ତା ଅୟକୂଟେହି ମତ୍ଥକେ ଭିଜ୍ଜମାନେ ୱମନ୍ତି, ତତୋ ତଂ ୱନ୍ତଂ ଜଲିତଅୟକପଲ୍ଲେହି ତେସୁ ଏକଚ୍ଚାନଂ ମୁଖେ ଖିପନ୍ତି , ଇତି ତେ ପରେସଂ ୱନ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ନାମ। ଭେରଣ୍ଡକାତି ସିଙ୍ଗାଲା। ୱିପ୍ଫନ୍ଦମାନନ୍ତି ଅଧୋମୁଖଂ ନିପଜ୍ଜାପିତଂ ନିକ୍କଡ୍ଢିତଜିୱ୍ହଂ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ୱିପ୍ଫନ୍ଦମାନଂ। ମିଗେନାତି ଓକଚାରକମିଗେନ। ପକ୍ଖିନାତି ତଥାରୂପେନେୱ। ଗନ୍ତା ତେତି ଗନ୍ତାରୋ ତେ। ନିରୟୁସ୍ସଦନ୍ତି ଉସ୍ସଦନିରୟଂ। ପାଠଇଯଂ ପନ ‘‘ନିରୟଂ ଅଧୋ’’ତି ଲିଖିତଂ। ଅୟଂ ପନ ନିରୟୋ ନିମିଜାତକେ ଆୱି ଭୱିସ୍ସତୀତି।

ଇତି ମହାସତ୍ତୋ ଏତ୍ତକେ ନିରୟେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଦେୱଲୋକୱିୱରଣଂ କତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଦେୱଲୋକେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୩୩।

‘‘ସନ୍ତୋ ଚ ଉଦ୍ଧଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ସୁଚିଣ୍ଣେନିଧ କମ୍ମୁନା;

ସୁଚିଣ୍ଣସ୍ସ ଫଲଂ ପସ୍ସ, ସୈନ୍ଦା ଦେୱା ସବ୍ରହ୍ମକା।

୧୩୪।

‘‘ତଂ ତଂ ବ୍ରୂମି ମହାରାଜ, ଧମ୍ମଂ ରଟ୍ଠପତୀ ଚର;

ତଥା ରାଜ ଚରାହି ଧମ୍ମଂ, ୟଥା ତଂ ସୁଚିଣ୍ଣଂ ନାନୁତପ୍ପେୟ୍ୟ ପଚ୍ଛା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସନ୍ତୋତି କାୟାଦୀହି ଉପସନ୍ତା। ଉଦ୍ଧନ୍ତି ଦେୱଲୋକଂ। ସୈନ୍ଦାତି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଇନ୍ଦେହି ସଦ୍ଧିଂ। ମହାସତ୍ତୋ ହିସ୍ସ ଚାତୁମହାରାଜାଦିକେ ଦେୱେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ, ‘‘ମହାରାଜ, ଚାତୁମହାରାଜିକେ ଦେୱେ ପସ୍ସ, ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ ପସ୍ସ, ତାୱତିଂସେ ପସ୍ସ, ସକ୍କଂ ପସ୍ସା’’ତି ଏୱଂ ସବ୍ବେପି ସୈନ୍ଦକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ଚ ଦେୱେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଇଦମ୍ପି ସୁଚିଣ୍ଣସ୍ସ ଫଲଂ ଇଦମ୍ପି ଫଲ’’ନ୍ତି ଦସ୍ସେସି। ତଂ ତଂ ବ୍ରୂମୀତି ତସ୍ମା ତଂ ଭଣାମି। ଧମ୍ମନ୍ତି ଇତୋ

ପଟ୍ଠାଯ ପାଣାତିପାତାଦୀନି ପଞ୍ଚ ୱେରାନି ପହାଯ ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋହୀତି। ଯଥା ତଂ ସୁଚିଣ୍ଣଂ ନାନୁତପ୍ପେଯ୍ଯାତି ଯଥା ତଂ ଦାନାଦିପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ସୁଚିଣ୍ଣଂ ପିତୁଘାତକମ୍ମପଚ୍ଚଯଂ ୱିପ୍ପଟିସାରଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତୁଂ ସମତ୍ଥତାଯ ତଂ ନାନୁତପ୍ପେଯ୍ଯ, ତଥା ତଂ ସୁଚିଣ୍ଣଂ ଚର, ବହୁଂ ପୁଞ୍ଞଂ କରୋହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୋ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅସ୍ସାସଂ ପଟିଲଭି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ପନ କିଞ୍ଚି କାଲଂ ତତ୍ଥ ୱସିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନଞ୍ଞେୱ ଗତୋ।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପେସ ମଯା ଅସ୍ସାସିତୋଯେୱା''ତି ୱତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି ''ତଦା ରାଜା ଅଜାତସତ୍ତୁ ଅହୋସି, ଇସିଗଣୋ ବୁଦ୍ଧପରିସା, ସଂକିଚ୍ଚପଣ୍ଡିତୋ ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସି''ନ୍ତି।

ସଂକିଚ୍ଚଜାତକୱଣ୍ଣନା ଦୁତିଯା।

ଜାତକୁଦ୍ଦାନଂ –

ଅଥ ସଟ୍ଠିନିପାତମ୍ହି, ସୁଣାଥ ମମ ଭାସିତଂ;

ଜାତକସୱ୍ହଯନୋ ପୱରୋ, ସୋଣକଅରିନ୍ଦମସୱ୍ହଯନୋ;

ତଥା ୱୁତ୍ତରଥେସଭକିଚ୍ଚୱରୋତି।

ସଟ୍ଠିନିପାତୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୦। ସତ୍ତତିନିପାତୋ

[୫୩୧] ୧। କୁସଜାତକୱଣ୍ଣନା

ଇଦଂ‌ତେ ରଟ୍ଠନ୍ତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭିକ୍ଖୁଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ଏକୋ କିର ସାୱତ୍ଥିୱାସୀ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସାସନେ ଉରଂ ଦତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ଏକଦିୱସଂ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଏକଂ ଅଲଙ୍କତଇତ୍ଥିଂ ଦିସ୍ୱା ସୁଭନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୱସେନ ଓଲୋକେତ୍ୱା କିଲେସାଭିଭୂତୋ ଅନଭିରତୋ ୱିହାସି ଦୀଘକେସନଖୋ କିଲିଟ୍ଠଚୀୱରୋ ଉପ୍ପଣ୍ଡୁପ୍ପଣ୍ଡୁକଜାତୋ ଧମନୀସନ୍ଥତଗତ୍ତୋ। ଯଥା ହି ଦେୱଲୋକା ଚୱନଧମ୍ମାନଂ ଦେୱପୁତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଚ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତାନି ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ମାଲା ମିଲାଯନ୍ତି, ୱତ୍ଥାନି କିଲିସ୍ସନ୍ତି, ସରୀରେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣିଯଂ ଓକ୍କମତି, ଉଭୋହି କଚ୍ଛେହି ସେଦା ମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଦେୱୋ ଦେୱାସନେ ନାଭିରମତି, ଏୱମେୱ ସାସନା ଚୱନଧମ୍ମାନଂ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭିକ୍ଖୂନଂ ପଞ୍ଚ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତାନି ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ସଦ୍ଧାପୁପ୍ଫାନି ମିଲାଯନ୍ତି, ସୀଲୱତ୍ଥାନି କିଲିସ୍ସନ୍ତି, ସରୀରେ ମଙ୍କୁତାଯ ଚେୱ ଅଯସୱସେନ ଚ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣିଯଂ ଓକ୍କମତି, କିଲେସସେଦା ମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଅରଞ୍ଞରୁକ୍ଖମୂଲସୁଞ୍ଞାଗାରେସୁ ନାଭିରମନ୍ତି। ତସ୍ସପି ତାନି ପଞ୍ଞାଯିଂସୁ। ଅଥ ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ନେତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ’’ତି ଦସ୍ସେସୁଂ। ସତ୍ଥା ‘‘ସଚ୍ଚଂ କିର ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋସୀ’’ତି ତଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ସଚ୍ଚଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ମା, ଭିକ୍ଖୁ, କିଲେସୱସିକୋ ହୋହି, ମାତୁଗାମୋ ନାମେସ ପାପୋ, ତସ୍ମିଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତତଂ ୱିନୋଦେହି, ସାସନେ ଅଭିରମ, ମାତୁଗାମେ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତତାଯ ହି ତେଜୱନ୍ତୋପି ପୋରାଣକପଣ୍ଡିତା ନିତ୍ତେଜା ହୁତ୍ୱା ଅନଯବ୍ୟସନଂ ପାପୁଣିଂସୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ମଲ୍ଲରଟ୍ଠେ କୁସାୱତୀରାଜଧାନିଯଂ ଓକ୍କାକୋ ନାମ ରାଜା ଧମ୍ମେନ ସମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ତସ୍ସ ସୋଳସଅସନ୍ନଂ ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନଂ ଜେଟ୍ଠିକା ସୀଲୱତୀ ନାମ ଅଗ୍ଗମହେସୀ ଅହୋସି, ସା ନେୱ ପୁତ୍ତଂ, ନ ଧୀତରଂ ଲଭି। ଅଥସ୍ସ ନାଗରା ଚେୱ ରଟ୍ଠୱାସିନୋ ଚ ରାଜନିୱେସନଦ୍ୱାରେ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ‘‘ରଟ୍ଠଂ ନସ୍ସିସ୍ସତି, ରଟ୍ଠଂ ନସ୍ସିସ୍ସତୀ’’ତି ଉପକ୍କୋସିଂସୁ। ରାଜା ସୀହପଞ୍ଜରଂ ଉଗ୍ଘାଟେତ୍ୱା ‘‘ମଯି ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତେ ଅଧମ୍ମକାରୋ ନାମ ନତ୍ଥି, କସ୍ମା ଉପକ୍କୋସଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ସଚ୍ଚଂ, ଦେୱ, ଅଧମ୍ମକାରୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ଅପିଚ ୱଂସାନୁରକ୍ଖକୋ ପନ ୱୋ ପୁତ୍ତୋ ନତ୍ଥି, ଅଞ୍ଞୋ ରଜ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ରଟ୍ଠଂ ନାସେସ୍ସତି, ତସ୍ମା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେତୁଂ ସମତ୍ଥଂ ପୁତ୍ତଂ ପତ୍ଥେଥା’’ତି। ‘‘ପୁତ୍ତଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ କିଂ କରୋମୀ’’ତି? ‘‘ପଠମଂ ତାୱ ଏକଂ ସତ୍ତାହଂ ଚୁଲ୍ଲନାଟକଂ ଧମ୍ମନାଟକଂ କତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେଥ, ସଚେ ସା ପୁତ୍ତଂ ଲଭିସ୍ସତି, ସାଧୁ, ନୋ ଚେ, ଅଥ ମଜ୍ଝିମନାଟକଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେଥ, ତତୋ ଜେଟ୍ଠନାଟକଂ, ଅୱସ୍ସଂ ଏତ୍ତକାସୁ ଇତ୍ଥୀସୁ ଏକା ପୁଞ୍ଞୱତୀ ପୁତ୍ତଂ ଲଭିସ୍ସତୀ’’ତି। ରାଜା ତେସଂ ୱଚନେନ ତଥା କତ୍ୱା ସତ୍ତ ଦିୱସେ ଯଥାସୁଖଂ ଅଭିରମିତ୍ୱା ଆଗତାଗତଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘କଚ୍ଚି ୱୋ ପୁତ୍ତୋ ଲଦ୍ଧୋ’’ତି? ସବ୍ବା ‘‘ନ ଲଭାମ, ଦେୱା’’ତି ଆହଂସୁ। ରାଜା ‘‘ନ ମେ ପୁତ୍ତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି ଅନତ୍ତମନୋ ଅହୋସି। ନାଗରା ପୁନ ତଥେୱ ଉପକ୍କୋସିଂସୁ। ରାଜା ‘‘କିଂ ଉପକ୍କୋସଥ, ମଯା ତୁମ୍ହାକଂ ୱଚନେନ ନାଟକାନି ୱିସ୍ସଟ୍ଠାନି, ଏକାପି ପୁତ୍ତଂ ନ ଲଭତି, ଇଦାନି କିଂ କରୋମା’’ତି ଆହ। ‘‘ଦେୱ, ଏତା ଦୁସ୍ସୀଲା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ନିପ୍ପୁଞ୍ଞା, ନତ୍ଥି ଏତାସଂ ପୁତ୍ତଲାଭାଯ ପୁଞ୍ଞଂ, ତୁମ୍ହେ ଏତାସୁ ପୁତ୍ତଂ ଅଲଭନ୍ତୀସୁପି ମା ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କତଂ ଆପଜ୍ଜଥ, ଅଗ୍ଗମହେସୀ ୱୋ ସୀଲୱତୀ ଦେୱୀ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନା, ତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେଥ, ତସ୍ସା ପୁତ୍ତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି।

ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଇତୋ କିର ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ରାଜା ସୀଲୱତିଂ ଦେୱିଂ ଧମ୍ମନାଟକଂ କତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସ୍ସତି, ପୁରିସା ସନ୍ନିପତନ୍ତୂ’’ତି ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ଦେୱିଂ ଅଲଙ୍କାରାପେତ୍ୱା ରାଜନିୱେସନା ଓତାରେତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ତସ୍ସା ସୀଲତେଜେନ ସକ୍କସ୍ସ ଭୱନଂ ଉଣ୍ହାକାରଂ ଦସ୍ସେସି। ସକ୍କୋ ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ’’ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଦେୱିଯା ପୁତ୍ତପତ୍ଥନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ଏତିସ୍ସା ମଯା ପୁତ୍ତଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ଦେୱଲୋକେ ଏତିସ୍ସା ଅନୁଚ୍ଛୱିକୋ ପୁତ୍ତୋ’’ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଅଦ୍ଦସ। ସୋ କିର ତଦା ତାୱତିଂସଭୱନେ ଆଯୁଂ ଖେପେତ୍ୱା ଉପରିଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତୁକାମୋ ଅହୋସି। ସକ୍କୋ ତସ୍ସ ୱିମାନଦ୍ୱାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ପକ୍କୋସିତ୍ୱା, ‘‘ମାରିସ, ତଯା ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଓକ୍କାକରଞ୍ଞୋ ଅଗ୍ଗମହେସିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛାପେତ୍ୱା ଅପରମ୍ପି ଦେୱପୁତ୍ତଂ ‘‘ତ୍ୱମ୍ପି ଏତିସ୍ସା ଏୱ ପୁତ୍ତୋ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ମା ଖୋ ପନସ୍ସା କୋଚି ସୀଲଂ ଭିନ୍ଦତୂ’’ତି ମହଲ୍ଲକବ୍ରାହ୍ମଣୱେସେନ ରଞ୍ଞୋ ନିୱେସନଦ୍ୱାରଂ ଅଗମାସି।

ମହାଜନୋପି ନ୍ହାତୋ ଅଲଙ୍କତୋ ‘‘ଅହଂ ଦେୱିଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି, ଅହଂ ଦେୱିଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ରାଜଦ୍ୱାରେ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ସକ୍କଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ କସ୍ମା ଆଗତୋସୀ’’ତି ପରିହାସମକାସି। ସକ୍କୋ ‘‘କିଂ ମଂ ତୁମ୍ହେ ଗରହଥ, ସଚେପି ମେ ସରୀରଂ ଜିଣ୍ଣଂ, ରାଗୋ ପନ ନ ଜୀରତି, ସଚେ ସୀଲୱତିଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ଆଦାଯ ନଂ ଗମିସ୍ସାମୀତି ଆଗତୋମ୍ହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱେନ ସବ୍ବେସଂ ପୁରତୋୱ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ତସ୍ସ ତେଜେନ ପୁରତୋ ଭୱିତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ସୋ ତଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତଂ ନିୱେସନା ନିକ୍ଖମନ୍ତିଞ୍ଞେୱ ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଥ ନଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଠିତା ଗରହିଂସୁ ‘‘ପସ୍ସଥ, ଭୋ, ମହଲ୍ଲକବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଏୱଂ ଉତ୍ତମରୂପଧରଂ ଦେୱିଂ ଆଦାଯ ଗଚ୍ଛତି, ଅତ୍ତନୋ ଯୁତ୍ତଂ ନ ଜାନାତୀ’’ତି। ଦେୱୀପି ‘‘ମହଲ୍ଲକୋ

ମଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି ନ ଅଜ୍ଝୀଯତି ନ ହରାଯତି। ରାଜାପି ୱାତପାନେ ଠତ୍ୱା ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ ଦେୱିଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି ଓଲୋକେନ୍ତୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ଅନତ୍ତମନୋ ଅହୋସି।

ସକ୍କୋ ତଂ ଆଦାଯ ନଗରଦ୍ୱାରତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଦ୍ୱାରସମୀପେ ଏକଂ ଘରଂ ମାପେସି ୱିୱଟଦ୍ୱାରଂ ପଞ୍ଜତ୍ତଉକଟ୍ଠହରିକଂ। ଅଥ ନଂ ସା ‘‘ଇଦଂ ତେ ନିୱେସନ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ସୋ ‘‘ଆମ, ଭଦ୍ଦେ, ପୁବ୍ବେ ପନାହଂ ଏକୋ, ଇଦାନିମ୍ହା ମଯଂ ଦ୍ୱେ ଜନା, ଅହଂ ଭିକ୍ଖାଯ ଚରିତ୍ୱା ତଣ୍ଡୁଲାଦୀନି ଆହରିସ୍ସାମି, ତ୍ୱଂ ଇମିସ୍ସା କଟ୍ଠହରିକାଯ ନିପଜ୍ଜାହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତଂ ମୁଦୁନା ହତ୍ଥେନ ପରାମସନ୍ତୋ ଦିବ୍ବସମ୍ଫସ୍ସଂ ଫରାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନିପଜ୍ଜାପେସି। ସା ଦିବ୍ବସମ୍ଫସ୍ସଫରଣେନ ସଞ୍ଞଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ଅଥ ନଂ ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱେନ ତାୱତିଂସଭୱନଂ ନେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତୱିମାନେ ଦିବ୍ବସଯନେ ନିପଜ୍ଜାପେସି। ସା ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ପବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ତଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ନ ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ମନୁସ୍ସୋ, ସକ୍କୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଅଞ୍ଞାସି। ସକ୍କୋପି ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକମୂଲେ ଦିବ୍ବନାଟକପରିୱୁତୋ ନିସିନ୍ନୋ ଅହୋସି। ସା ସଯନା ଉଟ୍ଠାଯ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ନଂ ସକ୍କୋ ‘‘ୱରଂ ତେ, ଦେୱି, ଦଦାମି, ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ତେନ ହି, ଦେୱ, ଏକଂ ପୁତ୍ତଂ ମେ ଦେହୀ’’ତି। ‘‘ଦେୱି, ତିଟ୍ଠତୁ ଏକୋ ପୁତ୍ତୋ, ଅହଂ ତେ ଦ୍ୱେ ପୁତ୍ତେ ଦସ୍ସାମି। ତେସୁ ପନ ଏକୋ ପଞ୍ଞୱା ଭୱିସ୍ସତି ୱିରୂପୱା, ଏକୋ ରୂପୱା ନ ପଞ୍ଞୱା। ତେସୁ କତରଂ ପଠମଂ ଇଚ୍ଛସୀ’’ତି? ‘‘ପଞ୍ଞୱନ୍ତଂ, ଦେୱା’’ତି। ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ତସ୍ସା କୁସତିଣଂ ଦିବ୍ବୱତ୍ଥଂ ଦିବ୍ବଚନ୍ଦନଂ ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫଂ କୋକନୁଦଞ୍ଚ ନାମ ୱୀଣଂ ଦତ୍ୱା ତଂ ଆଦାଯ ରଞ୍ଞୋ ସଯନଘରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ଏକସଯନେ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠକେନ ତସ୍ସା ନାଭିଂ ପରାମସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ବୋଧିସତ୍ତୋ ତସ୍ସା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ସକ୍କୋପି ସକଟ୍ଠାନମେୱ ଗତୋ। ପଣ୍ଡିତା ଦେୱୀ ଗବ୍ଭସ୍ସ ପତିଟ୍ଠିତଭାୱଂ ଜାନି।

ଅଥ ନଂ ପବୁଦ୍ଧୋ ରାଜା ଦିସ୍ୱା, ‘‘ଦେୱି, କେନ ନୀତାସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ସକ୍କେନ, ଦେୱା’’ତି। ‘‘ଅହଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଏକଂ ମହଲ୍ଲକବ୍ରାହ୍ମଣଂ ତଂ ଆଦାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଅଦ୍ଦସଂ, କସ୍ମା ମଂ ୱଞ୍ଚେସୀ’’ତି? ‘‘ସଦ୍ଦହଥ, ଦେୱ, ସକ୍କୋ ମଂ ଗହେତ୍ୱା ଦେୱଲୋକଂ ନେସୀ’’ତି। ‘‘ନ ସଦ୍ଦହାମି, ଦେୱୀ’’ତି। ଅଥସ୍ସ ସା ସକ୍କଦତ୍ତିଯଂ କୁସତିଣଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ‘‘ସଦ୍ଦହଥା’’ତି ଆହ। ରାଜା ‘‘କୁସତିଣଂ ନାମ ଯତୋ କୁତୋଚି ଲବ୍ଭତୀ’’ତି ନ ସଦ୍ଦହି। ଅଥସ୍ସ ସା ଦିବ୍ବୱତ୍ଥାଦୀନି ଦସ୍ସେସି। ରାଜା ତାନି ଦିସ୍ୱା ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା, ‘‘ଭଦ୍ଦେ, ସକ୍କୋ ତାୱ ତଂ ନେତୁ, ପୁତ୍ତୋ ପନ ତେ ଲଦ୍ଧୋ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଲଦ୍ଧୋ ମହାରାଜ, ଗବ୍ଭୋ ମେ ପତିଟ୍ଠିତୋ’’ତି। ସୋ ତୁଟ୍ଠୋ ତସ୍ସା ଗବ୍ଭପରିହାରଂ ଅଦାସି । ସା ଦସମାସଚ୍ଚଯେନ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାଯି, ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଂ ନାମଂ ଅକତ୍ୱା କୁସତିଣନାମମେୱ ଅକଂସୁ। କୁସକୁମାରସ୍ସ ପଦସା ଗମନକାଲେ ଇତରୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ତସ୍ସା କୁଚ୍ଛିଯଂ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ସା ଦସମାସେ ପରିପୁଣ୍ଣେ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାଯି, ତସ୍ସ ‘‘ଜଯମ୍ପତୀ’’ତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ତେ ମହନ୍ତେନ ଯସେନ ୱଡ୍ଢିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ପଞ୍ଞୱା ଆଚରିଯସ୍ସ ସନ୍ତିକେ କିଞ୍ଚି ସିପ୍ପଂ ଅନୁଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋୱ ପଞ୍ଞାଯ ସବ୍ବସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପାପୁଣି।

ଅଥସ୍ସ ସୋଳସୱସ୍ସକାଲେ ରାଜା ରଜ୍ଜଂ ଦାତୁକାମୋ ଦେୱିଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଭଦ୍ଦେ, ପୁତ୍ତସ୍ସ ତେ ରଜ୍ଜଂ ଦତ୍ୱା ନାଟକାନି ଉପଟ୍ଠପେସ୍ସାମ, ମଯଂ ଜୀୱନ୍ତାଯେୱ ନଂ ରଜ୍ଜେ ପତିଟ୍ଠିତଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମ, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଖୋ ପନ ଯସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଧୀତରଂ ଇଚ୍ଛତି, ତମସ୍ସ ଆନେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗମହେସିଂ କରିସ୍ସାମ, ଚିତ୍ତମସ୍ସ ଜାନାହି, କତରଂ ରାଜଧୀତରଂ ରୋଚେସୀ’’ତି ଆହ। ସା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘କୁମାରସ୍ସ ଇମଂ ପୱତ୍ତିଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ଜାନାହୀ’’ତି ଏକଂ ପରିଚାରିକଂ ପେସେସି। ସା ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଆରୋଚେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅହଂ ନ ରୂପୱା, ରୂପସମ୍ପନ୍ନା ରାଜଧୀତା ଆନୀତାପି ମଂ ଦିସ୍ୱା ‘କିଂ ମେ ଇମିନା ୱିରୂପେନା’ତି ପଲାଯିସ୍ସତି ଇତି ନୋ ଲଜ୍ଜିତବ୍ବକଂ ଭୱିସ୍ସତି, କିଂ ମେ ଘରାୱାସେନ, ଧରମାନେ ମାତାପିତରୋ ଉପଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତେସଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ‘‘ମଯ୍ହଂ ନେୱ ରଜ୍ଜେନତ୍ଥୋ, ନ ନାଟକେହି, ଅହଂ ମାତାପିତୂନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ସା ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ କଥଂ ଦେୱିଯା ଆରୋଚେସି, ଦେୱୀପି ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ଅନତ୍ତମନୋ ହୁତ୍ୱା ପୁନ କତିପାହଚ୍ଚଯେନ ସାସନଂ ପେସେସି। ସୋପି ପଟିବାହତିଯେୱ। ଏୱଂ ଯାୱତତିଯଂ ପଟିବାହିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥୱାରେ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ମାତାପିତୂହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକନ୍ତେନ ପଟିପକ୍ଖଭାୱୋ ନାମ ନ ଯୁତ୍ତୋ, ଏକଂ ଉପାଯଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି।

ସୋ କମ୍ମାରଜେଟ୍ଠକଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ବହୁଂ ସୁୱଣ୍ଣଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ଏକଂ ଇତ୍ଥିରୂପକଂ କରୋହୀ’’ତି ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ପକ୍କନ୍ତେ ଅଞ୍ଞଂ ସୁୱଣ୍ଣଂ ଗହେତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ଇତ୍ଥିରୂପକଂ ଅକାସି। ବୋଧିସତ୍ତାନଞ୍ହି ଅଧିପ୍ପାଯୋ ନାମ ସମିଜ୍ଝତି। ତଂ ସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ଜିୱ୍ହାଯ ଅୱଣ୍ଣନୀଯସୋଭଂ ଅହୋସି। ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ ଖୋମଂ ନିୱାସାପେତ୍ୱା ସିରିଗବ୍ଭେ ଠପାପେସି। ସୋ କମ୍ମାରଜେଟ୍ଠକେନ ଆଭତରୂପକଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ଗରହିତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛ ଅମ୍ହାକଂ ସିରିଗବ୍ଭେ ଠପିତରୂପକଂ ଆହରା’’ତି ଆହ। ସୋ ସିରିଗବ୍ଭଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘କୁମାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଭିରମିତୁଂ ଏକା ଦେୱଚ୍ଛରା, ଆଗତା ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେତୁଂ ଅୱିସହନ୍ତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ‘‘ଦେୱ, ସିରିଗବ୍ଭେ ଅଯ୍ୟା ଏକିକାୱ ଠିତା, ଉପଗନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ତାତ, ଗଚ୍ଛ, ସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ଏତଂ, ଆହରା’’ତି ପୁନ ପେସିତୋ ଆହରି। କୁମାରୋ କମ୍ମାରେନ କତଂ ରୂପକଂ ସୁୱଣ୍ଣଗବ୍ଭେ ନିକ୍ଖିପାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନା କତଂ ଅଲଙ୍କାରାପେତ୍ୱା ରଥେ ଠପାପେତ୍ୱା ‘‘ଏୱରୂପଂ ଲଭନ୍ତୋ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ମାତୁ ସନ୍ତିକଂ ପହିଣି।

ସା ଅମଚ୍ଚେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା, ‘‘ତାତା, ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ମହାପୁଞ୍ଞୋ ସକ୍କଦତ୍ତିୟୋ ଅନୁଚ୍ଛୱିକଂ କୁମାରିକଂ ଲଭିସ୍ସତି, ତୁମ୍ହେ ଏୱରୂପଂ ଲଭନ୍ତା ଗଣ୍ହିସ୍ସଥ, ଇମଂ ରୂପକଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଯାନେ ଠପେତ୍ୱା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପଂ ଚରନ୍ତା ଯସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଏୱରୂପଂ ଧୀତରଂ ପସ୍ସଥ, ତସ୍ସେତଂ ଦତ୍ୱା ‘ଓକ୍କାକରାଜା ତୁମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ ଆୱାହଂ କରିସ୍ସତୀ’ତି ଦିୱସଂ ୱଵତ୍ଥପେତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛଥା’’ତି ଆହ। ତେ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ତଂ ଆଦାୟ ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତା ଯଂ ରାଜଧାନିଂ ପାପୁଣନ୍ତି, ତତ୍ଥ ସାୟନ୍ହସମୟେ ମହାଜନସ୍ସ ସମୋସରଣଟ୍ଠାନେ ତଂ ରୂପକଂ ୱତ୍ଥପୁପ୍ଫାଲଙ୍କାରେହି ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣସିୱିକଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ତିତ୍ଥମଗ୍ଗେ ଠପେତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚା ସୟଂ ପଟିକ୍କମିତ୍ୱା ଆଗତାଗତାନଂ କଥାସୱନତ୍ଥଂ ଏକମନ୍ତେ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ମହାଜନୋ ତଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ସୁୱଣ୍ଣରୂପକ’’ନ୍ତି ସଞ୍ଞଂ ଅକତ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ ସମାନାପି ଦେୱଚ୍ଛରପଟିଭାଗା ଅତିୱିୟ ସୋଭତି, କିଂ ନୁ ଖୋ ଏତ୍ଥ ଠିତା, କୁତୋ ୱା ଆଗତା, ଅମ୍ହାକଂ ନଗରେ ଏୱରୂପା ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ପକ୍କମତି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚା ‘‘ସଚେ ଇଧ ଏୱରୂପା ଦାରିକା ଭୱେୟ୍ୟ, ‘ଅସୁକା ରାଜଧୀତା ୱିୟ ଅସୁକା ଅମଚ୍ଚଧୀତା ୱିୟା’ତି ୱଦେୟ୍ୟୁଂ, ଅଦ୍ଧା ଇଧ ଏୱରୂପା ନତ୍ଥୀ’’ତି ତଂ ଆଦାୟ ଅଞ୍ଞଂ ନଗରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

ତେ ଏୱଂ ୱିଚରନ୍ତା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ମଦ୍ଦରଟ୍ଠେ ସାଗଲନଗରଂ ସମ୍ପାପୁଣିଂସୁ। ତତ୍ଥ ମଦ୍ଦରଞ୍ଞୋ ଅଟ୍ଠ ଧୀତରୋ ଉତ୍ତମରୂପଧରା ଦେୱଚ୍ଛରପଟିଭାଗା, ତାସଂ ସବ୍ବଜେଟ୍ଠିକା ପଭାୱତୀ ନାମ। ତସ୍ସା ସରୀରତୋ ବାଲସୂରିୟସ୍ସ ପଭା ୱିୟ ପଭା ନିଚ୍ଛରନ୍ତି, ଅନ୍ଧକାରେପି ଚତୁହତ୍ଥେ ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭେ ପଦୀପକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ସବ୍ବୋ ଗବ୍ଭୋ ଏକୋଭାସୋୱ ହୋତି। ଧାତୀ ପନସ୍ସା ଖୁଜ୍ଜା, ସା ପଭାୱତିଂ ଭୋଜେତ୍ୱା ତସ୍ସା ସୀସନ୍ହାପନତ୍ଥଂ ଅଟ୍ଠହି ୱଣ୍ଣଦାସୀହି ଅଟ୍ଠ ଘଟେ ଗାହାପେତ୍ୱା ସାୟନ୍ହସମୟେ ଉଦକତ୍ଥାୟ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ତିତ୍ଥମଗ୍ଗେ ଠିତଂ ତଂ ରୂପକଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ପଭାୱତୀ’’ତି ସଞ୍ଞାୟ ‘‘ଅୟଂ ଦୁବ୍ବିନୀତା ‘ସୀସଂ ନ୍ହାୟିସ୍ସାମୀ’ତି ଅମ୍ହେ ଉଦକତ୍ଥାୟ ପେସେତ୍ୱା ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତିତ୍ଥମଗ୍ଗେ ଠିତା’’ତି କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ‘‘ଅରେ କୁଲଲଜ୍ଜାପନିକେ ଅମ୍ହେହି ପୁରିମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା କସ୍ମା ଇଧ ଠିତାସି, ସଚେ ରାଜା ଜାନିସ୍ସତି, ନାସେସ୍ସତି ନୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ଗଣ୍ଡପସ୍ସେ ପହରି, ହତ୍ଥତଲଂ ଭିଜ୍ଜମାନଂ ୱିୟ ଜାତଂ। ତତୋ ‘‘ସୁୱଣ୍ଣରୂପକ’’ନ୍ତି ଞତ୍ୱା ହସମାନା ତାସଂ ୱଣ୍ଣଦାସୀନଂ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ‘‘ପସ୍ସଥେତଂ ମେ କମ୍ମଂ, ମମ ଧୀତାତିସଞ୍ଞାୟ ପହାରଂ ଅଦାସିଂ, ଅୟଂ ମମ ଧୀତୁ ସନ୍ତିକେ କିମଗ୍ଘତି, କେୱଲଂ ମେ ହତ୍ଥୋ ଦୁକ୍ଖାପିତୋ’’ତି ଆହ।

ଅଥ ନଂ ରାଜଦୂତା ଗହେତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ ‘ମମ ଧୀତା ଇତୋ ଅଭିରୂପତରା’ତି ୱଦନ୍ତୀ କଂ ନାମ କଥେସୀ’’ତି ଆହଂସୁ। ‘‘ମଦ୍ଦରଞ୍ଞୋ ଧୀତରଂ ପଭାୱତିଂ, ଇଦଂ ରୂପକଂ ତସ୍ସା ସୋଳସିମ୍ପି କଲଂ ନ ଅଗ୍ଘତୀ’’ତି। ତେ ତୁଟ୍ଠମାନସା ରାଜଦ୍ୱାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଓକ୍କାକରଞ୍ଞୋ ଦୂତା ଦ୍ୱାରେ ଠିତା’’ତି ପଟିହାରେସୁଂ। ରାଜା ଆସନା ୱୁଟ୍ଠାୟ ଠିତକୋୱ ‘‘ପକ୍କୋସଥା’’ତି ଆହ। ତେ ପୱିସିତ୍ୱା ରାଜାନଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ମହାରାଜ, ଅମ୍ହାକଂ ରାଜା ତୁମ୍ହାକଂ ଆରୋଗ୍ୟଂ ପୁଚ୍ଛତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା କତସକ୍କାରସମ୍ମାନା ‘‘କିମତ୍ଥଂ ଆଗତତ୍ଥା’’ତି ପୁଟ୍ଠା ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ରଞ୍ଞୋ ସୀହସ୍ସରୋ ପୁତ୍ତୋ କୁସକୁମାରୋ ନାମ, ରାଜା ତସ୍ସ ରଜ୍ଜଂ ଦାତୁକାମୋ ଅମ୍ହେ ତୁମ୍ହାକଂ ସନ୍ତିକଂ ପହିଣି, ତୁମ୍ହାକଂ କିର ଧୀତା ପଭାୱତୀ, ତଂ ତସ୍ସ ଦେଥ, ଇମଞ୍ଚ ସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ଦେୟ୍ୟଧମ୍ମଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ତଂ ରୂପକଂ ତସ୍ସ ଅଦଂସୁ। ସୋପି ‘‘ଏୱରୂପେନ ମହାରାଜେନ ସଦ୍ଧିଂ ୱିୱାହମଙ୍ଗଲଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି । ଅଥ ନଂ ଦୂତା ଆହଂସୁ – ‘‘ମହାରାଜ, ଅମ୍ହେହି ନ ସକ୍କା ପପଞ୍ଚଂ କାତୁଂ, କୁମାରିକାୟ ଲଦ୍ଧଭାୱଂ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସ୍ସାମ, ଅଥ ନଂ ସୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆଦାୟ ଗମିସ୍ସତୀ’’ତି। ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ତେସଂ ସକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ତେ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଚ ଦେୱିୟା ଚ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ କୁସାୱତିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ସାଗଲନଗରଂ ପାପୁଣି। ମଦ୍ଦରାଜା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ନଗରଂ ପୱେସେତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ସକ୍କାରମକାସି।

ସୀଲୱତୀ ଦେୱୀ ପଣ୍ଡିତତ୍ତା ‘‘କୋ ଜାନାତି, କିଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଏକାହଦ୍ୱୀହଚ୍ଚୟେନ ମଦ୍ଦରାଜାନଂ ଆହ – ‘‘ମହାରାଜ, ସୁଣିସଂ ଦଟ୍ଠୁକାମାମ୍ହୀ’’ତି। ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତଂ ପକ୍କୋସାପେସି। ପଭାୱତୀ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତା ଧାତିଗଣପରିୱୁତା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସସ୍ସୁଂ ୱନ୍ଦି। ସା ତଂ ଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅୟଂ କୁମାରିକା ଅଭିରୂପା, ମୟ୍ହଂ ପୁତ୍ତୋ ୱିରୂପୋ। ସଚେ ଏସା ତଂ ପସ୍ସିସ୍ସତି, ଏକାହମ୍ପି ଅୱସିତ୍ୱା ପଲାୟିସ୍ସତି, ଉପାୟଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସା ମଦ୍ଦରାଜାନଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା, ‘‘ମହାରାଜ, ସୁଣିସା ମେ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଅନୁଚ୍ଛୱିକା, ଅପିଚ ଖୋ ପନ ଅମ୍ହାକଂ କୁଲପୱେଣିଯା ଆଗତଂ ଚାରିତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି, ସଚେ ଅୟଂ ତସ୍ମିଂ ଚାରିତ୍ତେ ୱତ୍ତିସ୍ସତି, ନେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଆହ। ‘‘କିଂ ପନ ୱୋ ଚାରିତ୍ତ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ୱଂସେ ଯାୱ ଏକସ୍ସ ଗବ୍ଭସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାନଂ ହୋତି, ତାୱ ଦିୱା ସାମିକଂ ପସ୍ସିତୁଂ ନ ଲଭତି। ସଚେ ଏସା ତଥା କରିସ୍ସତି, ନେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି। ରାଜା ‘‘କିଂ, ଅମ୍ମ, ସକ୍ଖିସ୍ସସି ଏୱଂ ୱତ୍ତିତୁ’’ନ୍ତି ଧୀତରଂ ପୁଚ୍ଛି। ସା ‘‘ଆମ ତାତା’’ତି ଆହ। ତତୋ ଓକ୍କାକରାଜା ମଦ୍ଦରଞ୍ଞୋ ବହୁଂ ଧନଂ ଦତ୍ୱା ତଂ ଆଦାୟ ପକ୍କାମି। ମଦ୍ଦରାଜାପି ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ଧୀତରଂ ଉୟ୍ୟୋଜେସି।

ଓକ୍କାକୋ କୁସାୱତିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନଗରଂ ଅଲଙ୍କାରାପେତ୍ୱା ସବ୍ବବନ୍ଧନାନି ମୋଚେତ୍ୱା ପୁତ୍ତସ୍ସ ଅଭିସେକଂ କତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ଦତ୍ୱା ପଭାୱତିଂ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ କାରେତ୍ୱା ନଗରେ ‘‘କୁସରାଜସ୍ସ ଆଣା’’ତି ଭେରିଂ ଚରାପେସି। ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପତଲେ ରାଜାନୋ ଯେସଂ ଧୀତରୋ ଅତ୍ଥି, ତେ କୁସରଞ୍ଞୋ ଧୀତରୋ ପହିଣିଂସୁ । ଯେସଂ ପୁତ୍ତା ଅତ୍ଥି, ତେ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ମିତ୍ତଭାୱଂ ଆକଙ୍ଖନ୍ତା ପୁତ୍ତେ ଉପଟ୍ଠାକେ କତ୍ୱା ପହିଣିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ

ନାଟକପରିୱାରୋ ମହା ଅହୋସି, ମହନ୍ତେନ ଯସେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ସୋ ପଭାୱତିଂ ଦିୱା ପସ୍ସିତୁଂ ନ ଲଭତି, ସାପି ତଂ ଦିୱା ପସ୍ସିତୁଂ ନ ଲଭତି, ଉଭିନ୍ନଂ ରତ୍ତିଦସ୍ସନମେୱ ହୋତି। ତତ୍ଥ ପଭାୱତିୟା ସରୀରପ୍ପଭାପି ଅବ୍ବୋହାରିକା ଅହୋସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ସିରିଗବ୍ଭତୋ ରତ୍ତିଂୟେୱ ନିକ୍ଖମତି।

ସୋ କତିପାହଚ୍ଚୟେନ ପଭାୱତିଂ ଦିୱା ଦଟ୍ଠୁକାମୋ ମାତୁୟା ଆରୋଚେସି। ସା ‘‘ମା ତେ ତାତ, ରୁଚ୍ଚି, ଯାୱ ଏକଂ ପୁତ୍ତଂ ଲଭସି, ତାୱ ଆଗମେହୀ’’ତି, ପଟିକ୍ଖିପି। ସୋ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଯାଚିୟେୱ। ଅଥ ନଂ ସା ଆହ – ‘‘ତେନ ହି ହତ୍ଥିସାଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ହତ୍ଥିମେଣ୍ଡୱେସେନ ତିଟ୍ଠ, ଅହଂ ତଂ ତତ୍ଥ ଆନେସ୍ସାମି, ଅଥ ନଂ ଅକ୍ଖୀନି ପୂରେତ୍ୱା ଓଲୋକେୟ୍ୟାସି, ମା ଚ ଅତ୍ତାନଂ ଜାନାପେହୀ’’ତି। ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ହତ୍ଥିସାଲଂ ଅଗମାସି। ଅଥସ୍ସ ମାତା ହତ୍ଥିସାଲଂ ଅଲଙ୍କାରାପେତ୍ୱା ପଭାୱତିଂ ‘‘ଏହି ସାମିକସ୍ସ ହତ୍ଥିନୋ ପସ୍ସାମା’’ତି ତତ୍ଥ ନେତ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ହତ୍ଥୀ ଅସୁକୋ ନାମ, ଅୟଂ ହତ୍ଥୀ ଅସୁକୋ ନାମା’’ତି ତସ୍ସା ଦସ୍ସେସି। ତତ୍ଥ ତଂ ରାଜା ମାତୁ ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ହତ୍ଥିଗୋପକୱେସେନ ହତ୍ଥିଛକଣପିଣ୍ଡେନ ପିଟ୍ଠିୟଂ ପହରି। ସା କୁଦ୍ଧା ‘‘ରଞ୍ଞୋ କଥେତ୍ୱା ତେ ହତ୍ଥଂ ଛିନ୍ଦାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଦେୱିଂ ଉଜ୍ଝାପେସି। ରାଜମାତା ‘‘ମା ଅମ୍ମ କୁଜ୍ଝୀ’’ତି ସୁଣିସଂ ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିଂ ପରିମଜ୍ଜି। ପୁନପି ରାଜା ତଂ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଅସ୍ସସାଲାୟ ଅସ୍ସଗୋପକୱେସେନ ତଂ ଦିସ୍ୱା ତଥେୱ ଅସ୍ସଛକଣପିଣ୍ଡେନ ପହରି। ତଦାପି ତଂ କୁଦ୍ଧଂ ସସ୍ସୁ ସଞ୍ଞାପେସି।

ପୁନେକଦିୱସେ ପଭାୱତୀ ମହାସତ୍ତଂ ପସ୍ସିତୁକାମା ହୁତ୍ୱା ସସ୍ସୁୟା ଆରୋଚେତ୍ୱା ‘‘ଅଲଂ ମା ତେ ରୁଚ୍ଚୀ’’ତି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତାପି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଯାଚି। ଅଥ ନଂ ସା ଆହ – ‘‘ତେନ ହି ସ୍ୱେ ମମ ପୁତ୍ତୋ ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କରିସ୍ସତି, ତ୍ୱଂ ସୀହପଞ୍ଜରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ତଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟାସୀ’’ତି। ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ନଗରଂ ଅଲଙ୍କାରାପେତ୍ୱା ଜୟମ୍ପତିକୁମାରଂ ରାଜୱେସଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପଚ୍ଛିମାସନେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କାରାପେସି। ସା ପଭାୱତିଂ ଆଦାୟ ସୀହପଞ୍ଜରେ ଠତ୍ୱା ‘‘ପସ୍ସ ତୱ ସାମିକସ୍ସ ସିରିସୋଭଗ୍ଗ’’ନ୍ତି ଆହ। ସା ‘‘ଅନୁଚ୍ଛୱିକୋ ମେ ସାମିକୋ ଲଦ୍ଧୋ’’ତି ଅତ୍ତମନା ଅହୋସି। ତଂ ଦିୱସଂ ପନ ମହାସତ୍ତୋ ହତ୍ଥିମେଣ୍ଡୱେସେନ ଜୟମ୍ପତିସ୍ସ ପଚ୍ଛିମାସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଯଥାଧିପ୍ପାୟେନ ପଭାୱତିଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ହତ୍ଥୱିକାରାଦିୱସେନ ଚିତ୍ତରୁଚିୟା କେଳିଂ ଦସ୍ସେସି। ହତ୍ଥିମ୍ହି ଅତିକ୍କନ୍ତେ ରାଜମାତା ପଭାୱତିଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଦିଟ୍ଠୋ ତେ, ଅମ୍ମ, ସାମିକୋ’’ତି। ‘‘ଆମ ଅୟ୍ୟେ, ପଚ୍ଛିମାସନେ ପନସ୍ସ ନିସିନ୍ନୋ ହତ୍ଥିମେଣ୍ଡୋ ଅତିୱିୟ ଦୁବ୍ବିନୀତୋ, ମୟ୍ହଂ ହତ୍ଥୱିକାରାଦୀନି ଦସ୍ସେସି, କସ୍ମା ଏୱରୂପଂ ଅଲକ୍ଖିକଂ ରଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଛିମାସନେ ନିସୀଦାପେସୁଂ, ନୀହରାପେହି ନ’’ନ୍ତି? ‘‘ଅମ୍ମ, ରଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଛିମାସନେ ରକ୍ଖା ନାମ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବା’’ତି।

ସା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅୟଂ ହତ୍ଥିମେଣ୍ଡୋ ଅତିୱିୟ ନିବ୍ଭୟୋ, ରାଜାନଂ ‘ରାଜା’ତିପି ନ ମଞ୍ଞତି, କିଂ ନୁ ଖୋ ଏସୋୱ କୁସରାଜା, ଅଦ୍ଧା ହି ଏସୋ ଅତିୱିୟ ୱିରୂପୋ ଏୱ ଭୱିସ୍ସତି, ତେନେୱ ମଂ ନ ଦସ୍ସେନ୍ତୀ’’ତି। ସା ଖୁଜ୍ଜଂ କଣ୍ଣମୂଲେ ଆହ – ‘‘ଅମ୍ମ, ଗଚ୍ଛ ତାୱ ଜାନାହି, କିଂ ପୁରିମାସନେ ନିସିନ୍ନକୋ ରାଜା, ଉଦାହୁ ପଚ୍ଛିମାସନେ’’ତି? ‘‘କଥଂ ପନାହଂ ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ସଚେ ହି ସୋ ରାଜା ଭୱିସ୍ସତି, ପଠମତରଂ ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠିତୋ ଓତରିସ୍ସତି, ଇମାୟ ସଞ୍ଞାୟ ଜାନାହୀ’’ତି। ସା ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକମନ୍ତେ ଠିତା ପଠମଂ ମହାସତ୍ତଂ ଓତରନ୍ତଂ ଅଦ୍ଦସ, ପଚ୍ଛା ଜୟମ୍ପତିକୁମାରଂ। ମହାସତ୍ତୋପି ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଖୁଜ୍ଜଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଇମିନା ନାମ କାରଣେନ ଏସା ଆଗତା ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଞତ୍ୱା ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ଅନ୍ତରଂ ପଭାୱତିୟା ମା କଥେହୀ’’ତି ଦଳ୍ହଂ ୱତ୍ୱା ଉୟ୍ୟୋଜେସି। ସା ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ପୁରିମାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ପଠମଂ ଓତରୀ’’ତି ଆହ। ପଭାୱତୀ ତସ୍ସା ୱଚନଂ ସଦ୍ଦହି।

ମହାସତ୍ତୋପି ପୁନ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ମାତରଂ ଯାଚି। ସା ପଟିକ୍ଖିପିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୀ ‘‘ତେନ ହି ଅଞ୍ଞାତକୱେସେନ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗଚ୍ଛାହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୋକ୍ଖରଣିୟଂ ଗଲପ୍ପମାଣଂ ଉଦକଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପଦୁମିନିପତ୍ତେନ ସୀସଂ ଛାଦେତ୍ୱା ପୁପ୍ଫିତପଦୁମେନ ମୁଖଂ ଆୱରିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ମାତାପିସ୍ସ ପଭାୱତିଂ ଉୟ୍ୟାନଂ ନେତ୍ୱା ସାୟନ୍ହସମୟେ ‘‘ଇମେ ରୁକ୍ଖେ ପସ୍ସ, ସକୁଣେ ପସ୍ସ, ମିଗେ ପସ୍ସା’’ତି ପଲୋଭୟମାନା ପୋକ୍ଖରଣୀତୀରଂ ପାୟାସି। ସା ପଞ୍ଚୱିଧପଦୁମସଞ୍ଛନ୍ନଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଦିସ୍ୱା ନ୍ହାୟିତୁକାମା ପରିଚାରିକାହି ସଦ୍ଧିଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଓତରିତ୍ୱା କୀଳନ୍ତୀ ତଂ ପଦୁମଂ ଦିସ୍ୱା ୱିଚିନିତୁକାମା ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ଅଥ ନଂ ରାଜା ପଦୁମିନିପତ୍ତଂ ଅପନେତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ କୁସରାଜା’’ତି ୱତ୍ୱା ହତ୍ଥେ ଗଣ୍ହି। ସା ତସ୍ସ ମୁଖଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଯକ୍ଖୋ ମଂ ଗଣ୍ହୀ’’ତି ୱିରୱିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ୱିସଞ୍ଞିତଂ ପତ୍ତା। ଅଥସ୍ସା ରାଜା ହତ୍ଥଂ ମୁଞ୍ଚି। ସା ସଞ୍ଞଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ‘‘କୁସରାଜା କିର ମଂ ହତ୍ଥେ ଗଣ୍ହି, ଇମିନାୱାହଂ ହତ୍ଥିସାଲାୟ ହତ୍ଥିଛକଣପିଣ୍ଡେନ, ଅସ୍ସସାଲାୟ ଅସ୍ସଛକଣପିଣ୍ଡେନ ପହଟା, ଅୟମେୱ ମଂ ହତ୍ଥିସ୍ସ ପଚ୍ଛିମାସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଉପ୍ପଣ୍ଡେସି, କିଂ ମେ ଏୱରୂପେନ ଦୁମ୍ମୁଖେନ ପତିନା, ଇମଂ ଜହିତ୍ୱା ଅହଂ ଜୀୱନ୍ତୀ ଅଞ୍ଞଂ ପତିଂ ଲଭିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ସଦ୍ଧିଂ ଆଗତେ ଅମଚ୍ଚେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ‘‘ମମ ଯାନୱାହନଂ ସଜ୍ଜଂ କରୋଥ, ଅଜ୍ଜେୱ ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହଂ । ତେ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚେ ଗନ୍ତୁଂ ନ ଲଭିସ୍ସତି, ହଦୟମସ୍ସା ଫଲିସ୍ସତି, ଗଚ୍ଛତୁ ପୁନ ତଂ ଅତ୍ତନୋ ବଲେନ ଆନେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଅଥସ୍ସା ଗମନଂ ଅନୁଜାନି। ସା ପିତୁନଗରମେୱ ଅଗମାସି।

ମହାସତ୍ତୋପି ଉଯ୍ୟାନତୋ ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତପାସାଦଂ ଅଭିରୁହି। ବୋଧିସତ୍ତଞ୍ହି ସା ପୁବ୍ବପତ୍ଥନାୱସେନ ନ ଇଚ୍ଛି, ସୋପି ପୁବ୍ବକମ୍ମୱସେନେୱ ୱିରୂପୋ ଅହୋସି। ଅତୀତେ କିର ବାରାଣସିୟଂ ଦ୍ୱାରଗାମେ ଉପରିମୱୀଥିୟା ଚ ହେଟ୍ଠିମୱୀଥିୟା ଚ ଦ୍ୱେ କୁଲାନି ୱସିଂସୁ। ଏକସ୍ସ କୁଲସ୍ସ ଦ୍ୱେ ପୁତ୍ତା ଅହେସୁଂ। ଏକସ୍ସ ଏକାୱ ଧୀତା ଅହୋସି। ଦ୍ୱୀସୁ ପୁତ୍ତେସୁ ବୋଧିସତ୍ତୋ କନିଟ୍ଠୋ। ତଂ କୁମାରିକଂ ଜେଟ୍ଠକସ୍ସ ଅଦଂସୁ। କନିଟ୍ଠୋ ଅଦାରଭରଣୋ ଭାତୁ ସନ୍ତିକେୟେୱ ୱସି। ଅଥେକଦିୱସଂ ତସ୍ମିଂ ଘରେ ଅତିରସକପୂୱେ ପଚିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅରଞ୍ଞଂ ଗତୋ ହୋତି। ତସ୍ସ ପୂୱଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସେ ଭାଜେତ୍ୱା ଖାଦିଂସୁ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଭିକ୍ଖାୟ ଘରଦ୍ୱାରଂ ଅଗମାସି। ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଭାତୁଜାୟା ''ଚୂଳପତିନୋ ଅଞ୍ଞଂ ପୂୱଂ ପଚିସ୍ସାମୀ''ତି ତଂ ଗହେତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଦାସି। ସୋପି ତଂ ଖଣଞ୍ଞେୱ ଅରଞ୍ଞତୋ ଆଗଚ୍ଛି। ଅଥ ନଂ ସା ଆହ – ''ସାମି, ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେହି, ତୱ କୋଟ୍ଠାସୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦିନ୍ନୋ''ତି। ସୋ ''ତୱ କୋଟ୍ଠାସଂ ଖାଦିତ୍ୱା ମମ କୋଟ୍ଠାସଂ ଦେସି, ଅହଂ କିଂ ଖାଦିସ୍ସାମୀ''ତି କୁଦ୍ଧୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ଅନୁଗନ୍ତ୍ୱା ପତ୍ତତୋ ପୂୱଂ ଗଣ୍ହି। ସା ମାତୁ ଘରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନୱୱିଲୀନଂ ଚମ୍ପକପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣଂ ସପ୍ପିଂ ଆହରିତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପତ୍ତଂ ପୂରେସି, ତଂ ଓଭାସଂ ମୁଞ୍ଚି। ସା ତଂ ଦିସ୍ୱା ପତ୍ଥନଂ ପଟ୍ଠପେସି – ''ଭନ୍ତେ, ଇମିନା ଦାନବଲେନ ନିବ୍ବତ୍ତନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନେ ମେ ସରୀରଂ ଓଭାସଜାତଂ ହୋତୁ, ଉତ୍ତମରୂପଧରା ଚ ଭୱେୟ୍ୟଂ, ଇମିନା ଚ ମେ ଅସପ୍ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକଟ୍ଠାନେ ୱାସୋ ମା ଅହୋସୀ''ତି। ଇତି ସା ଇମିସ୍ସା ପୁବ୍ବପତ୍ଥନାୟ ୱସେନ ତଂ ନ ଇଚ୍ଛି। ବୋଧିସତ୍ତୋପି ତଂ ପୂୱ ତସ୍ମିଂ ସପ୍ପିପତ୍ତେ ଓସୀଦାପେତ୍ୱା ପତ୍ଥନଂ ପଟ୍ଠପେସି – ''ଭନ୍ତେ, ଇମଂ ଯୋଜନସତେ ୱସନ୍ତିମ୍ପି ଆନେତ୍ୱା ମମ ପାଦପରିଚାରିକଂ କାତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଭୱେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଯଂ ସୋ କୁଦ୍ଧୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୂୱଂ ଗଣ୍ହି, ତସ୍ସ ପୁବ୍ବକମ୍ମସ୍ସ ୱସେନ ୱିରୂପୋ ଅହୋସି, ପୁବ୍ବପତ୍ଥନାୟ ସା ଚ ତଂ ନ ଇଚ୍ଛୀତି।

ସୋ ପଭାୱତିୟା ଗତାୟ ସୋକପ୍ପତ୍ତୋ ଅହୋସି, ନାନାକାରେହି ପରିଚାରୟମାନାପି ନଂ ସେସିତ୍ଥିୟୋ ଓଲୋକାପେତୁମ୍ପି ନାସକ୍ଖିଂସୁ, , ପଭାୱତିରହିତମସ୍ସ ସକଲମ୍ପି ନିୱେସନଂ ତୁଚ୍ଛଂ ୱିୟ ଖାୟି। ସୋ ''ଇଦାନି ସାଗଲନଗରଂ ପତ୍ତା ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ପଚ୍ଚୂସସମୟେ ମାତୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ''ଅମ୍ମ, ଅହଂ ପଭାୱତିଂ ଆନେସ୍ସାମି, ତୁମ୍ହେ ରଜ୍ଜଂ ଅନୁସାସଥା''ତି ୱଦନ୍ତୋ ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୧।

''ଇଦଂ ତେ ରଟ୍ଠଂ ସଧନଂ ସୟୋଗ୍ଗଂ, ସକାୟୁରଂ ସବ୍ବକାମୂପପନ୍ନଂ;

ଇଦଂ ତେ ରଜ୍ଜଂ ଅନୁସାସ ଅମ୍ମ, ଗଚ୍ଛାମହଂ ଯତ୍ଥ ପିୟା ପଭାୱତୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ସୟୋଗ୍ଗନ୍ତି ହତ୍ଥିୟୋଗ୍ଗାଦିସହିତଂ। ସକାୟୁରନ୍ତି ସପଞ୍ଚରାଜକକୁଧଭଣ୍ଡଂ। ଅନୁସାସ, ଅମ୍ମାତି ସୋ କିର ପୁରିସସ୍ସ ରଜ୍ଜଂ ଦତ୍ୱା ପୁନ ଗଣ୍ହନଂ ନାମ ନ ଯୁତ୍ତନ୍ତି ପିତୁ ୱା ଭାତୁ ୱା ଅନିୟ୍ୟାଦେତ୍ୱା ମାତୁ ନିୟ୍ୟାଦେନ୍ତୋ ଏୱମାହ।

ସା ତସ୍ସ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ''ତେନ ହି, ତାତ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଭୱେୟ୍ୟାସି, ମାତୁଗାମୋ ନାମ ଅପରିସୁଦ୍ଧହଦୟୋ''ତି ୱତ୍ୱା ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନସ୍ସ ସୁୱଣ୍ଣକରୋଟିଂ ପୂରେତ୍ୱା ''ଇଦଂ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟାସୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଉୟ୍ୟୋଜେସି। ସୋ ତଂ ଆଦାୟ ମାତରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ''ଜୀୱନ୍ତୋ ପୁନ ତୁମ୍ହେ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ସିରିଗବ୍ଭଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପଞ୍ଚାୱୁଧଂ ସନ୍ନୟ୍ହିତ୍ୱା ଭତ୍ତକରୋଟିୟା ସଦ୍ଧିଂ କହାପଣସହସ୍ସଂ ପସିବ୍ବକେ କତ୍ୱା କୋକନୁଦଞ୍ଚ ୱୀଣଂ ଆଦାୟ ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ମହବ୍ବଲୋ ମହାଥାମୋ ଯାୱ ମଜ୍ଝନ୍ହିକା ପଣ୍ଣାସ ଯୋଜନାନି ଗନ୍ତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସେସଦିୱସଭାଗେନ ପୁନ ପଣ୍ଣାସ ଯୋଜନାନି ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକାହେନେୱ ଯୋଜନସତିକଂ ମଗ୍ଗଂ ଖେପେତ୍ୱା ସାୟନ୍ହସମୟେ ନ୍ହତ୍ୱା ସାଗଲନଗରଂ ପାୱିସି। ତସ୍ମିଂ ପୱିଟ୍ଠମତ୍ତେୟେୱ ତସ୍ସ ତେଜେନ ପଭାୱତୀ ସୟନପିଟ୍ଠେ ସଣ୍ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୀ ଓତରିତ୍ୱା ଭୂମିୟଂ ନିପଜ୍ଜି। ବୋଧିସତ୍ତଂ କିଲନ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ୱୀଥିୟା ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଅଞ୍ଞତରା ଇତ୍ଥୀ ଦିସ୍ୱା ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ପାଦେ ଧୋୱାପେତ୍ୱା ସୟନଂ ଦାପେସି। ସୋ କିଲନ୍ତକାୟୋ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମି।

ଅଥ ସା ତସ୍ମିଂ ନିଦ୍ଦମୁପଗତେ ଭତ୍ତଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ତଂ ପବୋଧେତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଭୋଜେସି। ସୋ ତୁଟ୍ଠୋ ତସ୍ସା ସଦ୍ଧିଂ ଭତ୍ତକରୋଟିୟା କହାପଣସହସ୍ସଂ ଅଦାସି। ସୋ ପଞ୍ଚାୱୁଧଂ ତତ୍ଥେୱ ଠପେତ୍ୱା ''ଗନ୍ତବ୍ବଟ୍ଠାନଂ ମେ ଅତ୍ଥୀ''ତି ୱତ୍ୱା ୱୀଣଂ ଆଦାୟ ହତ୍ଥିସାଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ଅଜ୍ଜ ମେ ଇଧ ୱସିତୁଂ ଦେଥ, ଗନ୍ଧବ୍ବଂ ୱୋ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ହତ୍ଥିଗୋପକେହି ଅନୁଞ୍ଞାତୋ ଏକମନ୍ତେ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଥୋକଂ ନିଦ୍ଦାୟିତ୍ୱା ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧଦରଥୋ ଉଟ୍ଠାୟ ୱୀଣଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ''ସାଗଲନଗରୱାସିନୋ ଇମଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣନ୍ତୂ''ତି ୱୀଣଂ ୱାଦେନ୍ତୋ ଗାୟି। ପଭାୱତୀ ଭୂମିୟଂ ନିପନ୍ନା ତଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱାୱ ''ଅୟଂ ନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱୀଣାସଦ୍ଦୋ, ନିସ୍ସଂସୟଂ କୁସରାଜା ମମତ୍ଥାୟ ଆଗତୋ''ତି ଅଞ୍ଞାସି। ମଦ୍ଦରାଜାପି ତଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ''ଅତିୱିୟ ମଧୁରଂ ୱାଦେତି, ସ୍ୱେ ଏତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ମମ ଗନ୍ଧବ୍ବଂ କାରେସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେସି।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ''ନ ସକ୍କା ଇଧ ୱସମାନେନ ପଭାୱତୀ ଦଟ୍ଠୁଂ, ଅଟ୍ଠାନମେତ''ନ୍ତି ପାତୋୱ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସାୟଂ ଭୁତ୍ତଗେହେଯେୱ ପାତରାସଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ୱୀଣଂ ଠପେତ୍ୱା ରାଜକୁମ୍ଭକାରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ଅନ୍ତେୱାସିକଭାୱଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଏକଦିୱସେନେୱ ଘରଂ ମତ୍ତିକାୟ ପୂରେତ୍ୱା ''ଭାଜନାନି କରୋମି ଆଚରିୟା''ତି ୱତ୍ୱା, ''ଆମ, କାରୋହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଏକଂ ମତ୍ତିକାପିଣ୍ଡଂ ଚକ୍କେ ଠପେତ୍ୱା ଚକ୍କଂ ଆୱିଞ୍ଛି, ସକିଂ ଆୱିଦ୍ଧମେୱ ଯାୱ ମଜ୍ଝନ୍ହିକାତିକ୍କମା ଭମିଯେୱ। ସୋ ନାନାୱଣ୍ଣାନି ଖୁଦ୍ଦକମହନ୍ତାନି ଭାଜନାନି କତ୍ୱା ପଭାୱତିୟା ଅତ୍ଥାୟ ଭାଜନଂ କରୋନ୍ତୋ ନାନାରୂପାନି ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ବୋଧିସତ୍ତାନଞ୍ହି ଅଧିପ୍ପାୟୋ ନାମ ସମିଜ୍ଝତି, ''ତାନି ରୂପାନି ପଭାୱତୀଯେୱ ପସ୍ସତୂ''ତି ଅଧିଟ୍ଠାସି। ସୋ ସବ୍ବଭାଜନାନି ସୁକ୍ଖାପେତ୍ୱା ପଚିତ୍ୱା ଗେହଂ ପୂରେସି। କୁମ୍ଭକାରୋ ନାନାଭାଜନାନି ଗହେତ୍ୱା ରାଜକୁଲଂ ଅଗମାସି। ରାଜା ଦିସ୍ୱା ''କେନିମାନି କତାନୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ମୟା, ଦେୱା''ତି। ''ଅହଂ ତୟା କତାନି ଜାନାମି, କଥେହି, କେନ କତାନୀ''ତି? ''ଅନ୍ତେୱାସିକେନ ମେ ଦେୱା''ତି। ''ନ ତେ ସୋ ଅନ୍ତେୱାସୀ, ଆଚରିୟୋ ତେ ସୋ, ତ୍ୱଂ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ସିକ୍ଖ, ଇତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଚ ସୋ ମମ ଧୀତାନଂ ଭାଜନାନି କରୋତୁ, ଇମଞ୍ଚସ୍ସ ସହସ୍ସଂ ଦେହୀ''ତି ସହସ୍ସଂ ଦାପେତ୍ୱା ''ନାନାୱଣ୍ଣାନି ଇମାନି ଖୁଦ୍ଦକଭାଜନାନି ମମ ଧୀତାନଂ ଦେହୀ''ତି ଆହ।

ସୋ ତାନି ତାସଂ ସନ୍ତିକଂ ନେତ୍ୱା ''ଇମାନି ୱୋ କୀଳନତ୍ଥାୟ ଖୁଦ୍ଦକଭାଜନାନୀ''ତି ଆହ। ତା ସବ୍ବା ଆଗମିଂସୁ। କୁମ୍ଭକାରୋ ମହାସତ୍ତେନ ପଭାୱତିୟା ଅତ୍ଥାୟ କତଭାଜନମେୱ ତସ୍ସା ଅଦାସି। ସା ଚ ଭାଜନଂ ଗହେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ଚ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଚ ଖୁଜ୍ଜାୟ ଚ ରୂପଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ''ଇଦଂ ନ ଅଞ୍ଞେନ କତଂ, କୁସରାଜେନେୱ କତ''ନ୍ତି ଞତ୍ୱା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଭୂମିୟଂ ଖିପିତ୍ୱା ''ଇମିନା ମୟ୍ହଂ ଅତ୍ଥୋ ନତ୍ଥି, ଇଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ଦେହୀ''ତି ଆହ। ଅଥସ୍ସା ଭଗିନିୟୋ କୁଦ୍ଧଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ଖୁଦ୍ଦକଭାଜନଂ କୁସରଞ୍ଞା କତନ୍ତି ମଞ୍ଞସି, ଇଦଂ ତେନ ନ କତଂ, କୁମ୍ଭକାରେନେୱ କତଂ, ଗଣ୍ହାହି ନ''ନ୍ତି ଅୱହସିଂସୁ। ସା ତେନ କତଭାୱଂ ତସ୍ସ ଚ ଆଗତଭାୱଂ ତାସଂ ନ କଥେସି। କୁମ୍ଭକାରୋ ସହସ୍ସଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଦତ୍ୱା ''ତାତ, ରାଜା ତେ ତୁଟ୍ଠୋ, ଇତୋ କିର ପଟ୍ଠାୟ ରାଜଧୀତାନଂ ଭାଜନାନି କରେୟ୍ୟାସି, ଅହଂ ତାସଂ ହରିସ୍ସାମୀ''ତି ଆହ।

ସୋ ''ଇଧାପି ୱସନ୍ତେନ ନ ସକ୍କା ପଭାୱତୀ ଦଟ୍ଠୁ''ନ୍ତି ତଂ ସହସ୍ସଂ ତସ୍ସେୱ ଦତ୍ୱା ରାଜୁପଟ୍ଠାକସ୍ସ ନଳକାରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ଅନ୍ତେୱାସିକୋ ହୁତ୍ୱା ପଭାୱତିୟା ଅତ୍ଥାୟ ତାଲୱଣ୍ଟଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଞ୍ଚ ଆପାନଭୂମିଞ୍ଚ ୱତ୍ଥଂ ଗହେତ୍ୱା ଠିତଂ ପଭାୱତିଞ୍ଚାତି ନାନାରୂପାନି ଦସ୍ସେସି। ନଳକାରୋ ତଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ତେନ କତଭଣ୍ଡକଂ ଆଦାୟ ରାଜକୁଲଂ ଅଗମାସି। ରାଜା ଦିସ୍ୱା ''କେନିମାନି କତାନୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପୁରିମନୟେନେୱ ସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ''ଇମାନି ନଳକାରଭଣ୍ଡାନି ମମ ଧୀତାନଂ ଦେହୀ''ତି ଆହ। ସୋପି ବୋଧିସତ୍ତେନ ପଭାୱତିୟା ଅତ୍ଥାୟ କତଂ ତାଲୱଣ୍ଟଂ ତସ୍ସାଯେୱ ଅଦାସି। ତତ୍ରପି ରୂପାନି ଅଞ୍ଞୋ ଜନୋ ନ ପସ୍ସତି, ପଭାୱତୀ ପନ ଦିସ୍ୱା କୁସରଞ୍ଞା କତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ଗଣ୍ହିତୁକାମା ଗଣ୍ହନ୍ତୂ''ତି କୁଦ୍ଧା ଭୂମିୟଂ ଖିପି । ଅଥ ନଂ ସେସା ଅୱହସିଂସୁ। ନଳକାରୋ ସହସ୍ସଂ ଆହରିତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଦତ୍ୱା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଆରୋଚେସି।

ସୋ ''ଇଦମ୍ପି ମୟ୍ହଂ ଅୱସନଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ସହସ୍ସଂ ତସ୍ସେୱ ଦତ୍ୱା ରାଜମାଲାକାରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତେୱାସିକଭାୱଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ନାନାୱିଧଂ ମାଲାୱିକତିଂ ଗନ୍ଥିତ୍ୱା ପଭାୱତିୟା ଅତ୍ଥାୟ ନାନାରୂପୱିଚିତ୍ତଂ ଏକଂ ଚୁମ୍ବଟକଂ ଅକାସି। ମାଲାକାରୋ ତଂ ସବ୍ବଂ ଆଦାୟ ରାଜକୁଲଂ ଅଗମାସି। ରାଜା ଦିସ୍ୱା ''କେନିମାନି ଗନ୍ଥିତାନୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ମୟା, ଦେୱା''ତି। ''ଅହଂ ତୟା ଗନ୍ଥିତାନି ଜାନାମି, କଥେହି, କେନ ଗନ୍ଥିତାନୀ''ତି? ''ଅନ୍ତେୱାସିକେନ ମେ , ଦେୱା''ତି। ''ନ ସୋ ଅନ୍ତେୱାସୀ, ଆଚରିୟୋ ତେ ସୋ, ତ୍ୱଂ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ସିକ୍ଖ, ଇତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଚ ସୋ ମମ ଧୀତାନଂ ପୁପ୍ଫାନି ଗନ୍ଥତୁ, ଇମଞ୍ଚସ୍ସ ସହସ୍ସଂ ଦେହୀ''ତି ସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ''ଇମାନି ପୁପ୍ଫାନି ମମ ଧୀତାନଂ ଦେହୀ''ତି ଆହ। ସୋପି ବୋଧିସତ୍ତେନ ପଭାୱତିୟା ଅତ୍ଥାୟ କତଂ ଚୁମ୍ବଟକଂ ତସ୍ସାଯେୱ ଅଦାସି। ସା ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ଚ ରଞ୍ଞୋ ଚ ରୂପେହି ସଦ୍ଧିଂ ନାନାରୂପାନି ଦିସ୍ୱା ତେନ କତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଭୂମିୟଂ ଖିପି। ସେସା ଭଗିନିୟୋ ତଂ ତଥେୱ ଅୱହସିଂସୁ। ମାଲାକାରୋପି ସହସ୍ସଂ ଆହରିତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଦତ୍ୱା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ଆରୋଚେସି।

ସୋ ''ଇଦମ୍ପି ମୟ୍ହଂ ଅୱସନଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ସହସ୍ସଂ ତସ୍ସେୱ ଦତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ସୂଦସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତେୱାସିକଭାୱଂ ଉପଗଚ୍ଛି। ଅଥେକଦିୱସଂ ସୂଦୋ ରଞ୍ଞୋ ଭୋଜନୱିକତିଂ ହରନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାୟ ପଚିତୁଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଅଟ୍ଠିମଂସଂ ଅଦାସି। ସୋ ତଂ ତଥା ସମ୍ପାଦେସି, ୟଥାସ୍ସ ଗନ୍ଧୋ ସକଲନଗରଂ ଅୱତ୍ଥରି। ରାଜା ତଂ ଘାୟିତ୍ୱା ''କିଂ ତେ ମହାନସେ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ମଂସଂ ପଚସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ନତ୍ଥି, ଦେୱ, ଅପିଚ ଖୋ ପନ ମେ ଅନ୍ତେୱାସିକସ୍ସ ଅଟ୍ଠିମଂସଂ ପଚନତ୍ଥାୟ ଦିନ୍ନଂ, ତସ୍ସେୱ ସୋ ଗନ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି। ରାଜା ଆହରାପେତ୍ୱା ତତୋ ଥୋକଂ ଜିୱ୍ହଗ୍ଗେ ଠପେସି, ତାୱଦେୱ ସତ୍ତ ରସହରଣିସହସ୍ସାନି ଖୋଭେନ୍ତଂ ଫରି। ରାଜା ରସତଣ୍ହାୟ ବଜ୍ଝିତ୍ୱା ସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ''ଇତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତୱ ଅନ୍ତେୱାସିନା ମମ ଚ ଧୀତାନଞ୍ଚ ମେ ଭତ୍ତଂ ପଚାପେତ୍ୱା ତ୍ୱଂ ମୟ୍ହଂ ଆହର, ସୋ ମେ ଧୀତାନଂ ହରତୂ''ତି ଆହ। ସୂଦୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ଆରୋଚେସି। ସୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ''ଇଦାନି ମେ ମନୋରଥୋ ମତ୍ଥକଂ ପତ୍ତୋ, ଇଦାନି ପନାହଂ ପଭାୱତିଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ଲଭିସ୍ସାମୀ''ତି ତୁଟ୍ଠୋ ତଂ ସହସ୍ସଂ ତସ୍ସେୱ ଦତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ଭତ୍ତଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଭତ୍ତଭାଜନାନି ପେସେତ୍ୱା ରାଜଧୀତାନଂ ଭତ୍ତକାଜଂ ସୟଂ ଗହେତ୍ୱା ପଭାୱତିୟା ୱସନପାସାଦଂ ଅଭିରୁହି। ସା ତଂ ଭତ୍ତକାଜଂ ଆଦାୟ

ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅଯଂ ଅତ୍ତନୋ ଅନନୁଚ୍ଛବିକଂ ଦାସକମ୍ମକରେହି କତ୍ତବ୍ବଂ କରୋତି। ସଚେ ପନାହଂ କତିପାହଂ ତୁଣ୍ହୀ ଭବିସ୍ସାମି, ‘ଇଦାନି ମଂ ଏସା ରୋଚତୀ’ତି ସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା କତ୍ଥଚି ଅଗନ୍ତ୍ୱା ମଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଇଧେୱ ୱସିସ୍ସତି, ଇଦାନେୱ ତଂ ଅକ୍କୋସିତ୍ୱା ପରିଭାସିତ୍ୱା ମୁହୁତ୍ତମ୍ପି ଇଧ ୱସିତୁଂ ଅଦତ୍ୱା ପଲାପେସ୍ସାମୀ’’ତି। ସା ଦ୍ୱାରଂ ଅଡ୍ଢୱିୱଟଂ କତ୍ୱା ଏକଂ ହତ୍ଥଂ କୱାଟେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ଅଗ୍ଗଳଂ ଉପ୍ପୀଳେତ୍ୱା ଦୁତିଯଂ ଗାଥମାହ –

୨।

‘‘ଅନୁଜ୍ଜୁଭୂତେନ ହରଂ ମହନ୍ତଂ, ଦିୱା ଚ ରତ୍ତୋ ଚ ନିସୀଥକାଲେ;

ପଟିଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ ଖିପ୍ପଂ କୁସାୱତିଂ କୁସ, ନିଚ୍ଛାମି ଦୁବ୍ବଣ୍ଣମହଂ ୱସନ୍ତ’’ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂ ଭତ୍ତକାରକୋ ହୁତ୍ୱା ଉଜୁକେନ ଚିତ୍ତେନ ଯୋପି ତେ ସୀସଂ ଭିନ୍ଦେଯ୍ୟ, ତସ୍ସପେତଂ କମ୍ମଂ ନ କରୋସି, ଅନୁଜୁଭୂତେନ ପନ ଚିତ୍ତେନ ମମତ୍ଥାଯ ଏତଂ ମହନ୍ତଂ କାଜଂ ହରନ୍ତୋ ଦିୱା ଚ ରତ୍ତୋ ଚ ନିସୀଥକାଲେ ଚ ମହନ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱିସ୍ସସି, କିଂ ତେ ତେନ ଅନୁଭୂତେନ ଦୁକ୍ଖେନ, ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତନୋ ନଗରଂ କୁସାୱତିମେୱ ପଟିଗଚ୍ଛ, ଅଞ୍ଞଂ ଅତ୍ତନା ସଦିସିଂ ଅତିରସକପୂୱସଣ୍ଠାନମୁଖିଂ ଯକ୍ଖିନିଂ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ କତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ କାରେହୀତି। ନିଚ୍ଛାମି ଦୁବ୍ବଣ୍ଣମହଂ ୱସନ୍ତନ୍ତି ଅହଂ ପନ ତଂ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣଂ ଦୁସ୍ସଣ୍ଠିତଂ ଇଧ ୱସନ୍ତଂ ନ ଇଚ୍ଛାମୀତି।

ସୋ ‘‘ପଭାୱତିଯା ମେ ସନ୍ତିକା କଥା ଲଦ୍ଧା’’ତି ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ତିସ୍ସୋ ଗାଥା ଅଭାସି –

୩।

‘‘ନାହଂ ଗମିସ୍ସାମି ଇତୋ କୁସାୱତିଂ, ପଭାୱତୀ ୱଣ୍ଣପଲୋଭିତୋ ତୱ;

ରମାମି ମଦ୍ଦସ୍ସ ନିକେତରମ୍ମେ, ହିତ୍ୱାନ ରଟ୍ଠଂ ତୱ ଦସ୍ସନେ ରତୋ।

୪।

‘‘ପଭାୱତୀ ୱଣ୍ଣପଲୋଭିତୋ ତୱ, ସମ୍ମୂଳ୍ହରୂପୋ ୱିଚରାମି ମେଦିନିଂ;

ଦିସଂ ନ ଜାନାମି କୁତୋମ୍ହି ଆଗତୋ, ତଯମ୍ହି ମତ୍ତୋ ମିଗମନ୍ଦଲୋଚନେ।

୫।

‘‘ସୁୱଣ୍ଣଚୀରୱସନେ, ଜାତରୂପସୁମେଖଲେ;

ସୁସ୍ସୋଣି ତୱ କାମା ହି, ନାହଂ ରଜ୍ଜେନ ମତ୍ଥିକୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ରମାମୀତି ଅଭିରମାମି ନ ଉକ୍କଣ୍ଠାମି। ସମ୍ମୂଳ୍ହରୂପୋତି କିଲେସସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ହୁତ୍ୱା। ତଯମ୍ହି ମତ୍ତୋତି ତଯି ମତ୍ତୋମ୍ହି, ତଯା ୱା ମତ୍ତୋମ୍ହି। ସୁୱଣ୍ଣଚୀରୱସନେତି ସୁୱଣ୍ଣଖଚିତୱତ୍ଥୱସନେ। ନାହଂ ରଜ୍ଜେନ ମତ୍ଥିକୋତି ନ ଅହଂ ରଜ୍ଜେନ ଅତ୍ଥିକୋ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅହଂ ଏତଂ ‘ୱିପ୍ପଟିସାରୀ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି ପରିଭାସାମି, ଅଯଂ ପନ ରଜ୍ଜିତ୍ୱାୱ କଥେତି, ସଚେ ଖୋ ପନ ମଂ ‘ଅହଂ କୁସରାଜା’ତି ୱତ୍ୱା ହତ୍ଥେ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, କୋ ତଂ ନିୱାରେଯ୍ୟ, କୋଚି ନୋ ଇମଂ କଥଂ ସୁଣେଯ୍ୟା’’ତି ଦ୍ୱାରଂ ଥକେତ୍ୱା ସୂଚିଂ ଦତ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ସୋପି ଭତ୍ତକାଜଂ ଆହରିତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ରାଜଧୀତରୋ ଭୋଜେସି। ପଭାୱତୀ ‘‘ଗଚ୍ଛ କୁସରାଜେନ ପକ୍କଭତ୍ତଂ ଆହରା’’ତି ଖୁଜ୍ଜଂ ପେସେସି। ସା ଆହରିତ୍ୱା ‘‘ଭୁଞ୍ଜାହୀ’’ତି ଆହ। ନାହଂ ତେନ ପକ୍କଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜାମି, ତ୍ୱଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଲଦ୍ଧନିୱାପଂ ଗହେତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ପଚିତ୍ୱା ଆହର, କୁସରଞ୍ଞୋ ଆଗତଭାୱଞ୍ଚ ମା କସ୍ସଚି ଆରୋଚେସୀତି। ଖୁଜ୍ଜା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତସ୍ସା କୋଟ୍ଠାସଂ ଆହରିତ୍ୱା ସଯଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ଅତ୍ତନୋ କୋଟ୍ଠାସଂ ତସ୍ସା ଉପନେତି। କୁସରାଜାପି ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତଂ ପସ୍ସିତୁଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ପଭାୱତିଯା ମଯି ସିନେହୋ, ଉଦାହୁ ନତ୍ଥି, ୱୀମଂସିସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି।

ସୋ ପନ ରାଜଧୀତରୋ ଭୋଜେତ୍ୱା ଭତ୍ତକାଜଂ ଆଦାଯ ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ତସ୍ସା ଗବ୍ଭଦ୍ୱାରେ ପାସାଦତଲଂ ପାଦେନ ପହରିତ୍ୱା ଭାଜନାନି ଘଟ୍ଟେତ୍ୱା ନିତ୍ଥୁନିତ୍ୱା ୱିସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ୱିଯ ଅୱକୁଜ୍ଜୋ ପତି। ସା ତସ୍ସ ନିତ୍ଥୁନିତସଦ୍ଦେନ ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ତଂ ଭତ୍ତକାଜେନ ଓତ୍ଥତଂ ଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ଅଯଂ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଅଗ୍ଗରାଜା ମଂ ନିସ୍ସାଯ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୋତି, ସୁଖୁମାଲତାଯ ଭତ୍ତକାଜେନ ଅୱତ୍ଥତୋ ପତତି, ଜୀୱତି ନୁ ଖୋ, ନୋ ୱା''ତି। ସା ଗବ୍ଭତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ତସ୍ସ ନାସୱାତଂ ଉପଧାରେତୁଂ ଗୀୱଂ ପସାରେତ୍ୱା ମୁଖଂ ଓଲୋକେସି। ସୋ ମୁଖପୂରଂ ଖେଳଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସା ସରୀରେ ପାତେସି। ସା ତଂ ପରିଭାସିତ୍ୱା ଗବ୍ଭଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଂ ଅଦ୍ଧୁୱିୱଟଂ ଥକେତ୍ୱା ଠିତା ଗାଥମାହ –

୬।

''ଅବ୍ଭୂତି ତସ୍ସ ଭୋ ହୋତି, ଯୋ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତମିଚ୍ଛତି;

ଅକାମଂ ରାଜ କାମେସି, ଅକନ୍ତଂ କନ୍ତୁମିଚ୍ଛସୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ଅବ୍ଭୂତୀତି ଅଭୂତି, ଅୱୁଡ୍ଢୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୋ ପନ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତତାଯ ଅକ୍କୋସିଯମାନୋପି ପରିଭାସିଯମାନୋପି ୱିପ୍ପଟିସାରଂ ଅନୁପ୍ପାଦେତ୍ୱାୱ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୭।

''ଅକାମଂ ୱା ସକାମଂ ୱା, ଯୋ ନରୋ ଲଭତେ ପିଯଂ;

ଲାଭମେତ୍ଥ ପସଂସାମ, ଅଲାଭୋ ତତ୍ଥ ପାପକୋ''ତି।

ସାପି ତସ୍ମିଂ ଏୱଂ କଥେନ୍ତେପି ଅନୋସକ୍କିତ୍ୱା ଥଦ୍ଧତରୱଚନଂ ୱତ୍ୱା ପଲାପେତୁକାମା ଇତରଂ ଗାଥମାହ –

୮।

''ପାସାଣସାରଂ ଖଣସି, କଣିକାରସ୍ସ ଦାରୁନା;

ୱାତଂ ଜାଲେନ ବାଧେସି, ଯୋ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତମିଚ୍ଛସୀ''ତି।

ତତ୍ଥ କଣିକାରସ୍ସ ଦାରୁନାତି କଣିକାରକଟ୍ଠେନ। ବାଧେସୀତି ବନ୍ଧସୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ତିସ୍ସୋ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୯।

''ପାସାଣୋ ନୂନ ତେ ହଦଯେ, ଓହିତୋ ମୁଦୁଲକ୍ଖଣେ;

ଯୋ ତେ ସାତଂ ନ ୱିନ୍ଦାମି, ତିରୋଜନପଦାଗତୋ।

୧୦।

''ଯଦା ମଂ ଭକୁଟିଂ କତ୍ୱା, ରାଜପୁତ୍ତୀ ଉଦିକ୍ଖତି;

ଆଳାରିକୋ ତଦା ହୋମି, ରଞ୍ଞୋ ମଦ୍ଦସ୍ସନ୍ତେପୁରେ।

୧୧।

‘‘ଯଦା ଉମ୍ମଯମାନା ମଂ, ରାଜପୁତ୍ତୀ ଉଦିକ୍ଖତି;

ନାଳଆରିକୋ ତଦା ହୋମି, ରାଜା ହୋମି ତଦା କୁସୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ମୁଦୁଲକ୍ଖଣେତି ମୁଦୁନା ଇଟ୍ଠିଲକ୍ଖଣେନ ସମନ୍ନାଗତେ। ଯୋତି ଯୋ ଅହଂ ତିରୋରଟ୍ଠା ଆଗତୋ ତଵ ସନ୍ତିକେ ୱସନ୍ତୋ ପଟିସନ୍ଥାରମତ୍ତମ୍ପି ସାତଂ ନ ଲଭାମି, ସୋ ଏୱଂ ମଞ୍ଞାମି, ମଯି ସିନେହୁପ୍ପତ୍ତିନିୱାରଣାଯ ନୂନ ତଵ ହଦଯେ ପାସାଣୋ ଠପିତୋ। ଭକୁଟିଂ କତ୍ୱାତି କୋଧୱସେନ ୱଲିୱିସମଂ ନଲାଟଂ କତ୍ୱା। ଆଳଆରିକୋତି ଭତ୍ତକାରକୋ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଅହଂ ମନ୍ଦରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ଭତ୍ତକାରକଦାସୋ ୱିଯ ହୋମୀତି ୱଦତି। ଉମ୍ମଯମାନାତି ପହଟ୍ଠାକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ହସମାନା। ରାଜା ହୋମୀତି ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଅହଂ କୁସାୱତୀନଗରେ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ରାଜା ୱିଯ ହୋମି, କସ୍ମାସି ଏୱଂ ଫରୁସା, ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମା ଏୱରୂପଂ କରି, ଭଦ୍ଦେତି।

ସା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅଯଂ ଅତିୱିଯ ଅଲ୍ଲୀଯିତ୍ୱା କଥେତି, ମୁସାୱାଦଂ କତ୍ୱା ଉପାଯେନ ନଂ ଇତୋ ପଲାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଗାଥମାହ –

୧୨।

‘‘ସଚେ ହି ୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ନେମିତ୍ତାନଂ ଭୱିସ୍ସତି;

ନେୱ ମେ ତ୍ୱଂ ପତୀ ଅସ୍ସ, କାମଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତୁ ସତ୍ତଧା’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ମହାରାଜ, ମଯା ‘‘ଅଯଂ କୁସରାଜା ମଯ୍ହଂ ପତି ଭୱିସ୍ସତି, ନ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ବହୂ ନିମିତ୍ତପାଠକା ପୁଚ୍ଛିତା, ତେ ‘‘କାମଂ କିର ମଂ ସତ୍ତଧା ଛିନ୍ଦନ୍ତୁ, ନେୱ ମେ ତ୍ୱଂ ପତି ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ୱଦିଂସୁତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ତଂ ପଟିବାହନ୍ତୋ ‘‘ଭଦ୍ଦେ, ମଯାପି ଅତ୍ତନୋ ରଟ୍ଠେ ନେମିତ୍ତକା ପୁଚ୍ଛିତା, ତେ ‘ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୀହସ୍ସରକୁସରାଜତୋ ତଵ ପତି ନାମ ଅଞ୍ଞୋ ନତ୍ଥୀ’ତି ବ୍ୟାକରିଂସୁ, ଅହମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ଞାଣବଲନିମିତ୍ତେନ ଏୱମେୱ କଥେସି’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୧୩।

‘‘ସଚେ ହି ୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ଅଞ୍ଞେସଂ ଯଦି ୱା ମମ;

ନେୱ ତୁଯ୍ହଂ ପତୀ ଅତ୍ଥି, ଅଞ୍ଞୋ ସୀହସ୍ସରା କୁସା’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯଦି ହି ଅଞ୍ଞେସଂ ନେମିତ୍ତାନଂ ୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ଯଦି ୱା ମମ ୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ତଵ ଅଞ୍ଞୋ ପତି ନାମ ନତ୍ଥୀତି।

ସା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ନ ସକ୍କା ଇମଂ ଲଜ୍ଜାପେତୁଂ ୱା ପଲାପେତୁଂ ୱା, କିଂ ମେ ଇମିନା’’ତି ଦ୍ୱାରଂ ପିଧାଯ ଅତ୍ତାନଂ ନ ଦସ୍ସେସି। ସୋପି କାଜଂ ଗହେତ୍ୱା ଓତରି, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ନ ଲଭତି, ଭତ୍ତକାରକକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଅତିୱିଯ କିଲମତି , ଭୁତ୍ତପାତରାସୋ ଦାରୂନି ଫାଲେତି, ଭାଜନାନି ଧୋୱତି, କାଜେନ ଉଦକଂ ଆହରତି, ସଯନ୍ତୋ ଅମ୍ବଣପିଟ୍ଠେ ସଯତି, ପାତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ଯାଗୁଆଦୀନି ପଚତି ହରତି ଭୋଜେତି, ନନ୍ଦିରାଗଂ ନିସ୍ସାଯ ଅତିଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୋତି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଭତ୍ତଗେହଦ୍ୱାରେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଖୁଜ୍ଜଂ ଦିସ୍ୱା ପକ୍କୋସି। ସା ପଭାୱତିଯା ଭଯେନ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତୁଂ ଅୱିସହନ୍ତୀ ତୁରିତତୁରିତା ୱିଯ ଗଚ୍ଛତି। ଅଥ ନଂ ୱେଗେନ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଖୁଜ୍ଜେ’’ତି ଆହ।

ସା ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଠିତା ‘‘କୋ ଏସୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ସଦ୍ଦଂ ନ ସୁଣାମୀ’’ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ‘‘ଖୁଜ୍ଜେ ତ୍ୱମ୍ପି ସାମିନୀପି ତେ ଉଭୋପି ଅତିୱିଯ ଥଦ୍ଧା, ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ତୁମ୍ହାକଂ ସନ୍ତିକେ ୱସନ୍ତୋ ଆରୋଗ୍ୟସାସନମତ୍ତମ୍ପି ନ ଲଭାମି, ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ପନ କିଂ ଦସ୍ସଥ, ତିଟ୍ଠତୁ ତାୱେତଂ, ଅପି ମେ ପଭାୱତିଂ ମୁଦୁକଂ କତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସସୀ’’ତି ଆହ । ସା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ଅଥ ନଂ ‘‘ସଚେ ମେ ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସସି, ଖୁଜ୍ଜଭାୱଂ ତେ ଉଜୁକଂ କତ୍ୱା ଗୀୱେଯ୍ୟକଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ପଲୋଭେନ୍ତୋ ପଞ୍ଚ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୧୪।

‘‘ନେକ୍ଖଂ ଗୀୱଂ ତେ କାରେସ୍ସଂ, ପତ୍ୱା ଖୁଜ୍ଜେ କୁସାୱତିଂ;

ସଚେ ମଂ ନାଗନାସୂରୂ, ଓଲୋକେୟ୍ୟ ପଭାୱତୀ।

୧୫।

‘‘ନେକ୍ଖଂ ଗୀୱଂ ତେ କାରେସ୍ସଂ, ପତ୍ୱା ଖୁଜ୍ଜେ କୁସାୱତିଂ;

ସଚେ ମଂ ନାଗନାସୂରୂ, ଆଲପେୟ୍ୟ ପଭାୱତୀ।

୧୬।

‘‘ନେକ୍ଖଂ ଗୀୱଂ ତେ କାରେସ୍ସଂ, ପତ୍ୱା ଖୁଜ୍ଜେ କୁସାୱତିଂ;

ସଚେ ମଂ ନାଗନାସୂରୂ, ଉମ୍ହାୟେୟ୍ୟ ପଭାୱତୀ।

୧୭।

‘‘ନେକ୍ଖଂ ଗୀୱଂ ତେ କାରେସ୍ସଂ, ପତ୍ୱା ଖୁଜ୍ଜେ କୁସାୱତିଂ;

ସଚେ ମଂ ନାଗନାସୂରୂ, ପମ୍ହାୟେୟ୍ୟ ପଭାୱତୀ।

୧୮।

‘‘ନେକ୍ଖଂ ଗୀୱଂ ତେ କାରେସ୍ସଂ, ପତ୍ୱା ଖୁଜ୍ଜେ କୁସାୱତିଂ;

ସଚେ ମଂ ନାଗନାସୂରୂ, ପାଣୀହି ଉପସମ୍ଫୁସେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ନେକ୍ଖଂ ଗୀୱଂ ତେତି ତୱ ଗୀୱେୟ୍ୟଂ ସବ୍ବସୁୱଣ୍ଣମୟମେୱ କାରେସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ନେକ୍ଖଂ ଗୀୱଂ ତେ କରିସ୍ସାମୀ’’ତିପି ପାଠୋ, ତୱ ଗୀୱାୟ ନେକ୍ଖମୟଂ ପିଳନ୍ଧନଂ ପିଳନ୍ଧେସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଓଲୋକେୟ୍ୟାତି ସଚେ ତୱ ୱଚନେନ ମଂ ପଭାୱତୀ ଓଲୋକେୟ୍ୟ, ସଚେ ମଂ ତାୟ ଓଲୋକାପେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଆଲପେୟ୍ୟା’’ତିଆଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଉମ୍ହାୟେୟ୍ୟାତି ମନ୍ଦହସିତୱସେନ ପରିହାସେୟ୍ୟ। ପମ୍ହାୟେୟ୍ୟାତି ମହାହସିତୱସେନ ପରିହାସେୟ୍ୟ।

ସା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛଥ ତୁମ୍ହେ, ଦେୱ, କତିପାହଚ୍ଚୟେନ ନଂ ତୁମ୍ହାକଂ ୱସେ କରିସ୍ସାମି, ପସ୍ସଥ ମେ ପରକ୍କମ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ତଂ କରଣୀୟଂ ତୀରେତ୍ୱା ପଭାୱତିୟା ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସା ୱସନଗବ୍ଭଂ ସୋଧେନ୍ତୀ ୱିୟ ପହରଣଯୋଗ୍ଗଂ ଲେଡ୍ଡୁଖଣ୍ଡମ୍ପି ଅସେସେତ୍ୱା ଅନ୍ତମସୋ ପାଦୁକାପି ନୀହରିତ୍ୱା ସକଲଗବ୍ଭଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗବ୍ଭଦ୍ୱାରେ ଉମ୍ମାରଂ ଅନ୍ତରଂ କତ୍ୱା ଉଚ୍ଚାସନଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ପଭାୱତିୟା ଏକଂ ନୀଚପୀଠକଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ‘‘ଏହି, ଅମ୍ମ, ସୀସେ ତେ ଊକା ୱିଚିନିସ୍ସାମୀ’’ତି ତଂ ତତ୍ଥ ପୀଠକେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଊରୁଅନ୍ତରେ ତସ୍ସା ସୀସଂ ଠପେତ୍ୱା ଥୋକଂ କଣ୍ଡୁୟିତ୍ୱା ‘‘ଅହୋ ଇମିସ୍ସା ସୀସେ ବହୂ ଊକା’’ତି ସକସୀସତୋ ଊକା ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସା ହତ୍ଥେ ଠପେତ୍ୱା ‘‘ପସ୍ସ କିତ୍ତକା ତେ ସୀସେ ଊକା’’ତି ପିୟକଥଂ କଥେତ୍ୱା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଗୁଣଂ କଥେନ୍ତୀ ଗାଥମାହ –

୧୯।

‘‘ନ ହି ନୂନାୟଂ ରାଜପୁତ୍ତୀ, କୁସେ ସାତମ୍ପି ୱିନ୍ଦତି;

ଆଢଆରିକେ ଭତେ ପୋସେ, ୱେତନେନ ଅନତ୍ଥିକେ’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଏକଂସେନ ଅଯଂ ରାଜପୁତ୍ତୀ ପୁବ୍ବେ କୁସାୱତୀନଗରେ କୁସନରିନ୍ଦସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରୱସେନ ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି ସାତଂ ନ ୱିନ୍ଦତି ନ ଲଭତି, ତମ୍ମୂଲମତ୍ତମ୍ପି ଏତେନ ଏତିସ୍ସା ଦିନ୍ନପୁବ୍ବଂ ନ ଭୱିସ୍ସତି। କିଂକାରଣା? ଇତ୍ଥିଯୋ ନାମ ଏକଦିୱସମ୍ପି ଅଙ୍ଗଂ ଅୱତ୍ଥରିତ୍ୱା ନିପନ୍ନସାମିକମ୍ପି ହଦଯଂ ଭିନ୍ଦିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଅଯଂ ପନ ଆଢଆରିକେ ଭତେ ପୋସେ ଆଢଆରିକତ୍ତଞ୍ଚ ଭତକତ୍ତଞ୍ଚ ଉପଗତେ ଏତସ୍ମିଂ ପୁରିସେ ମୂଲେନପି ଅନତ୍ଥିକେ କେୱଲଂ ତଂଯେୱ ନିସ୍ସାଯ ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱନ୍ତେ ପଟିସନ୍ଥାରମତ୍ତମ୍ପି ନ କରୋତି, ସଚେପି ତେ, ଅମ୍ମ, ତସ୍ମିଂ ସିନେହୋ ନତ୍ଥି, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଅଗ୍ଗରାଜା ମଂ ନିସ୍ସାଯ କିଲମତୀତି ତସ୍ସ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଦାତୁଂ ଅରହସୀତି।

ସା ତଂ ସୁତ୍ୱା ଖୁଜ୍ଜାଯ କୁଜ୍ଝି। ଅଥ ନଂ ଖୁଜ୍ଜା ଗୀୱାଯଂ ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭେ ଖିପିତ୍ୱା ସଯଂ ବହି ହୁତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଂ ପିଧାଯ ଆୱିଞ୍ଛନରଜ୍ଜୁମ୍ହି ଓଲମ୍ବନ୍ତୀ ଅଟ୍ଠାସି। ପଭାୱତୀ ତଂ ଗହେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୀ ଦ୍ୱାରମୂଲେ ଠତ୍ୱା ଅକ୍କୋସନ୍ତୀ ଇତରଂ ଗାଥମାହ –

୨୦।

‘‘ନ ହି ନୂନାଯଂ ସା ଖୁଜ୍ଜା, ଲଭତି ଜିୱ୍ହାଯ ଛେଦନଂ;

ସୁନିସିତେନ ସତ୍ଥେନ, ଏୱଂ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଭଣ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସୁନିସିତେନାତି ସୁଟ୍ଠୁ ନିସିତେନ ତିଖିଣସତ୍ଥେନ। ଏୱଂ ଦୁବ୍ଭାସିତନ୍ତି ଏୱଂ ଅସୋତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଭଣନ୍ତୀ।

ଅଥ ଖୁଜ୍ଜା ଆୱିଞ୍ଛନରଜ୍ଜୁଂ ଗହେତ୍ୱା ଠିତାୱ ‘‘ନିପ୍ପଞ୍ଞେ ଦୁବ୍ବିନୀତେ ତୱ ରୂପଂ କିଂ କରିସ୍ସତି, କିଂ ମଯଂ ତୱ ରୂପଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଯାପେସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ତେରସହି ଗାଥାହି ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଗୁଣଂ ପକାସେନ୍ତୀ ଖୁଜ୍ଜାଗଜ୍ଜିତଂ ନାମ ଗଜ୍ଜି –

୨୧।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ମହାଯସୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୨୨।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ମହଦ୍ଧନୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୨୩।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ମହବ୍ବଲୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୨୪।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ମହାରଟ୍ଠୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୨୫।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ମହାରାଜାତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୨୬।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ସୀହସ୍ସରୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୨୭।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ୱଗ୍ଗୁସ୍ସରୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୨୮।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ବିନ୍ଦୁସ୍ସରୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୨୯।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ମଞ୍ଜୁସ୍ସରୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୩୦।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ମଧୁସ୍ସରୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୩୧।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ସତସିପ୍ପୋତି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୩୨।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

ଖତ୍ତିଯୋତିପି କତ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯଂ।

୩୩।

‘‘ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ ପଭାୱତି;

କୁସରାଜାତି କଦ୍ୱାନ, କରସ୍ସୁ ରୁଚିରେ ପିଯ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ମା ନଂ ରୂପେନ ପାମେସି, ଆରୋହେନ, ପଭାୱତୀତି ଅରେ ପଭାୱତି, ମା ତ୍ୱଂ ଏତଂ କୁସନରିନ୍ଦଂ ଅତ୍ତନୋ ରୂପେନ ଆରୋହପରିଣାହେନ ପମିନି, ଏୱଂ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହି। ମହାଯସୋତି ମହାନୁଭାୱୋ ସୋତି ଏୱଂ ହଦଯେ କଦ୍ୱାନ ରୁଚିରେ ପିଯଦସ୍ସନେ କରସ୍ସୁ ତସ୍ସ ପିଯଂ। ଆନୁଭାୱେନେୱ ହିସ୍ସ ରୂପନ୍ତି ୱଦତି। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଅପି ଚ ମହାଯସୋତି ମହାପରିୱାରୋ। ମହଦ୍ଧନୋତି ମହାଭୋଗୋ। ମହବ୍ବଲୋତି ମହାଥାମୋ। ମହାରଟ୍ଠୋତି ୱିପୁଲରଟ୍ଠୋ। ମହାରାଜାତି ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଅଗ୍ଗରାଜା। ସୀହସ୍ସରୋତି ସୀହସଦିସମାନସଦ୍ଦୋ। ୱଗ୍ଗୁସ୍ସରୋତି ଲୀଲାଯୁତ୍ତସ୍ସରୋ। ବିନ୍ଦୁସ୍ସରୋତି ସମ୍ପିଣ୍ଡିତଘନସ୍ସରୋ। ମଞ୍ଜୁସ୍ସରୋତି ସୁନ୍ଦରସ୍ସରୋ। ମଧୁସ୍ସରୋତି ମଧୁରଯୁତ୍ତସ୍ସରୋ। ସତସିପ୍ପୋତି ପରେସଂ ସନ୍ତିକେ ଅସିକ୍ଖିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ବଲେନେୱ ନିପ୍ଫନ୍ନଅନେକସତସିପ୍ପୋ। ଖତ୍ତିଯୋତି ୱଙ୍କାକପୱେଣିଯଂ ଜାତୋ ଅସମ୍ଭିନ୍ନଖତ୍ତିଯୋ। କୁସରାଜାତି ସବ୍ବଦତ୍ତିଯକୁସତିଣସମାନନାମୋ ରାଜା। ଏୱରୂପୋ ହି ଅଞ୍ଞୋ ରାଜା ନାମ ନତ୍ଥୀତି ଜାନିତ୍ୱା ଏତସ୍ସ ପିଯଂ କରୋହୀତି ଖୁଜ୍ଜା ଏତ୍ତକାହି ଗାଥାହି ତସ୍ସ ଗୁଣଂ କଥେସି।

ପଭାୱତୀ ତସ୍ସା ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଖୁଜ୍ଜେ ଅତିୱିଯ ଗଜ୍ଜସି, ହତ୍ଥେନ ପାପୁଣନ୍ତୀ ସସାମିକଭାୱଂ ତେ ଜାନାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଖୁଜ୍ଜଂ ତଜ୍ଜେସି। ସାପି ତଂ ‘‘ଅହଂ ତଂ ରକ୍ଖମାନା ପିତୁନୋ ତେ କୁସରାଜସ୍ସ ଆଗତଭାୱଂ ନାରୋଚେସିଂ, ହୋତୁ, ଅଜ୍ଜ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ମହନ୍ତେନ ସଦ୍ଦେନ ଭାଯାପେସି। ସାପି ‘‘କୋଚିଦେୱ ସୁଣେୟ୍ଯା’’ତି ଖୁଜ୍ଜଂ ସଞ୍ଞାପେସି। ବୋଧିସତ୍ତୋପି ତଂ ପସ୍ସିତୁଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ସତ୍ତ ମାସେ ଦୁବ୍ଭୋଜନେନ ଦୁକ୍ଖସେଯ୍ଯାଯ କିଲମନ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘କୋ ମେ ଏତାଯ ଅତ୍ଥୋ, ସତ୍ତ ମାସେ ୱସନ୍ତୋ ଏତଂ ପସ୍ସିତୁମ୍ପି ନ ଲଭାମି, ଅତିୱିଯ କକ୍ଖଳା ସାହସିକା, ଗନ୍ତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସକ୍କୋ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ତସ୍ସ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ରାଜା ସତ୍ତ ମାସେ ପଭାୱତିଂ ଦଟ୍ଠୁମ୍ପି ନ ଲଭି, ଲଭନାକାରମସ୍ସ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ମଦ୍ଦରଞ୍ଞୋ ଦୂତେ କତ୍ୱା ସତ୍ତନ୍ନଂ ରାଜୂନଂ ଦୂତଂ ପାହେନ୍ତୋ ‘‘ପଭାୱତୀ, କୁସରାଜଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଆଗତା, ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ପଭାୱତିଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୂ’’ତି ଏକେକସ୍ସ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ସାସନଂ ପହିଣି। ତେ ମହାପରିୱାରେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ନଗରଂ ପତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଆଗତକାରଣଂ ନ ଜାନନ୍ତି। ତେ ‘‘ତ୍ୱଂ କସ୍ମା ଆଗତୋ, ତ୍ୱଂ କସ୍ମା ଆଗତୋସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ ଞତ୍ୱା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ‘‘ଏକଂ କିର ଧୀତରଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଦସ୍ସତି, ପସ୍ସଥସ୍ସ ଅନାଚାରଂ, ଉପ୍ପଣ୍ଡେତି ନୋ, ଗଣ୍ହଥ ନ’’ନ୍ତି ‘‘ସବ୍ବେସମ୍ପି ଅମ୍ହାକଂ ପଭାୱତିଂ ଦେତୁ ଯୁଦ୍ଧଂ ୱା’’ତି ସାସନାନି ପହିଣିତ୍ୱା ନଗରଂ ପରିୱାରଯିଂସୁ। ମଦ୍ଦରାଜା ସାସନଂ ସୁତ୍ୱା ଭୀତତସିତୋ ଅମଚ୍ଚେ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘କିଂ କରୋମା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ଅଥ ନଂ ଅମଚ୍ଚା ‘‘ଦେୱ , ସତ୍ତପି ରାଜାନୋ ପଭାୱତିଂ ନିସ୍ସାଯ ଆଗତା, ‘ସଚେ ନ ଦସ୍ସତି, ପାକାରଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ପାପେତ୍ୱା ତଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମା’ତି ୱଦନ୍ତି, ପାକାରେ ଅଭିନ୍ନେଯେୱ ତେସଂ ପଭାୱତିଂ ପେସେସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହଂସୁ –

୩୪।

‘‘ଏତେ ନାଗା ଉପତ୍ଥଦ୍ଧା, ସବ୍ବେ ତିଟ୍ଠନ୍ତି ୱମ୍ମିତା;

ପୁରା ମଦ୍ଦନ୍ତି ପାକାରଂ, ଆନେନ୍ତେତଂ ପଭାୱତି’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଉପତ୍ଥଦ୍ଧାତି ଅତିଥଦ୍ଧା ଦପ୍ପିତା। ଆନେନ୍ତେତଂ ପଭାୱତିନ୍ତି ଆନେନ୍ତୁ ଏତଂ ପଭାୱତିନ୍ତି ସାସନାନି ପହିଣିଂସୁ। ତସ୍ମା ଯାୱ ଏତେ ନାଗା ପାକାରଂ ନ ମଦ୍ଦନ୍ତି, ତାୱ ନେସଂ ପଭାୱତିଂ ପେସେହି, ମହାରାଜାତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ‘‘ସଚାହଂ ଏକସ୍ସ ପଭାୱତିଂ ପେସେସ୍ସାମି, ସେସା ଯୁଦ୍ଧଂ କରିସ୍ସନ୍ତି, ନ ସକ୍କା ଏକସ୍ସ ଦାତୁଂ, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଅଗ୍ଗରାଜାନଂ ‘ୱିରୂପୋ’ତି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଆଗତା ଆଗମନସ୍ସ ଫଲଂ ଲଭତୁ, ୱଧିତ୍ୱାନ ନଂ ସତ୍ତ ଖଣ୍ଡାନି କତ୍ୱା ସତ୍ତନ୍ନଂ ଖତ୍ତିଯାନଂ ପେସେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୩୫।

‘‘ସତ୍ତ ବିଲେ କରିତ୍ୱାନ, ଅହମେତଂ ପଭାୱତିଂ;

ଖତ୍ତିଯାନଂ ପଦସ୍ସାମି, ଯେ ମଂ ହନ୍ତୁଂ ଇଧାଗତା’’ତି।

ତସ୍ସ ସା କଥା ସକଲନିୱେସନେ ପାକଟା ଅହୋସି। ପରିଚାରିକା ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ରାଜା କିର ତଂ ସତ୍ତ ଖଣ୍ଡାନି କତ୍ୱା ସତ୍ତନ୍ନଂ ରାଜୂନଂ ପେସେସ୍ସତୀ’’ତି ପଭାୱତିଯା ଆରୋଚେସୁଂ। ସା ମରଣଭଯଭୀତା ଆସନା ୱୁଟ୍ଠାଯ ଭଗିନୀହି ପରିୱୁତା ମାତୁ ସିରିଗବ୍ଭଂ ଅଗମାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୩୬।

‘‘ଅୱୁଟ୍ଠହି ରାଜପୁତ୍ତୀ, ସାମା କୋସେଯ୍ୟୱାସିନୀ;

ଅସ୍ସୁପୁଣ୍ଣେହି ନେତ୍ତେହି, ଦାସୀଗଣପୁରକ୍ଖତା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସାମାତି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା। କୋସେଯ୍ୟୱାସିନୀତି ସୁୱଣ୍ଣଖଚିତକୋସେଯ୍ୟନିୱସନା।

ସା ମାତୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମାତରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପରିଦେୱମାନା ଆହ –

୩୭।

‘‘ତଂ ନୂନ କକ୍କୂପନିସେୱିତଂ ମୁଖଂ, ଆଦାସଦନ୍ତାଥରୁପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତଂ;

ସୁଭଂ ସୁନେତ୍ତଂ ୱିରଜଂ ଅନଙ୍ଗଣଂ, ଛୁଦ୍ଧଂ ୱନେ ଠସ୍ସତି ଖତ୍ତିଯେହି।

୩୮।

‘‘ତେ ନୂନ ମେ ଅସିତେ ୱେଲ୍ଲିତଗ୍ଗେ, କେସେ ମୁଦୂ ଚନ୍ଦନସାରଲିତ୍ତେ;

ସମାକୁଲେ ସୀୱଥିକାଯ ମଜ୍ଝେ, ପାଦେହି ଗିଜ୍ଝା ପରିକଡ୍ଢିସ୍ସନ୍ତି।

୩୯।

‘‘ତା ନୂନ ମେ ତମ୍ବନଖା ସୁଲୋମା, ବାହା ମୁଦୂ ଚନ୍ଦନସାରଲିତ୍ତା;

ଛିନ୍ନା ୱନେ ଉଜ୍ଝିତା ଖତ୍ତିଯେହି, ଗଯ୍ହ ଧଙ୍କୋ ଗଚ୍ଛତି ଯେନକାମଂ।

୪୦।

‘‘ତେ ନୂନ ତାଲୂପନିଭେ ଅଲମ୍ବେ, ନିସେୱିତେ କାସିକଚନ୍ଦନେନ;

ଥନେସୁ ମେ ଲମ୍ବିସ୍ସତି ସିଙ୍ଗାଲୋ, ମାତୂୱ ପୁତ୍ତୋ ତରୁଣୋ ତନୂଜୋ।

୪୧।

‘‘ତଂ ନୂନ ସୋଣିଂ ପୁଥୁଲଂ ସୁକୋଟ୍ଟିତଂ, ନିସେୱିତଂ କଞ୍ଚନମେଖଲାହି;

ଛିନ୍ନଂ ୱନେ ଖତ୍ତିଯେହୀ ଅୱହଂ, ସିଙ୍ଗାଲସଙ୍ଘା ପରିକଡ୍ଢିସ୍ସନ୍ତି।

୪୨।

‘‘ସୋଣା ଧଙ୍କା ସିଙ୍ଗାଲା ଚ, ଯେ ଚଞ୍ଞେ ସନ୍ତି ଦାଠିନୋ;

ଅଜରା ନୂନ ହେସ୍ସନ୍ତି, ଭକ୍ଖଯିତ୍ୱା ପଭାୱତିଂ।

୪୩।

‘‘ସଚେ ମଂସାନି ହରିଂସୁ, ଖତ୍ତିଯା ଦୂରଗାମିନୋ;

ଅଟ୍ଠୀନି ଅମ୍ମ ଯାଚିତ୍ୱା, ଅନୁପଥେ ଦହାଥ ନଂ।

୪୪।

‘‘ଖେତ୍ତାନି ଅମ୍ମ କାରେତ୍ୱା, କଣିକାରେତ୍ଥ ରୋପଯ;

ଯଦା ତେ ପୁପ୍ଫିତା ଅସ୍ସୁ, ହେମନ୍ତାନଂ ହିମଚ୍ଚଯେ;

ସରେଯ୍ୟାଥ ମମଂ ଅମ୍ମ, ଏୱଂୱଣ୍ଣା ପଭାୱତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ କକ୍କୂପନିସେୱିତନ୍ତିଲ କକ୍କୂପନିସେୱିତନ୍ତି ସାସପକକ୍କଲୋଣକକ୍କମତ୍ତିକକକ୍କତିଲକକ୍କହଲିଦ୍ଦିକକ୍କମୁଖଚୁଣ୍ଣକେହି ଇମେହି ପଞ୍ଚହି କକ୍କେହି ଉପନିସେୱିତଂ। ଆଦାସଦନ୍ତାଥରୁପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତନ୍ତି ଦନ୍ତମଯଥରୁମ୍ହି ଆଦାସେ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତଂ ତତ୍ଥ ଓଲୋକେତ୍ୱା ମଣ୍ଡିତଂ। ସୁଭନ୍ତି ସୁଭମୁଖଂ। ୱିରଜନ୍ତି ୱିଗତରଜଂ ନିମ୍ମଲଂ। ଅନଙ୍ଗଣନ୍ତି ଗଣ୍ଡପିଳକାଦିଦୋସରହିତଂ। ଛୁଦ୍ଧନ୍ତି ଅମ୍ମ ଏୱରୂପଂ ମମ ମୁଖଂ ଅଦ୍ଧା ଇଦାନି ଖତ୍ତିଯେହି ଛଡ୍ଡିତଂ ୱନେ ଅରଞ୍ଞେ ଠସ୍ସତୀତି ପରିଦେୱତି। ଅସିତେତି କାଳକେ। ୱେଲ୍ଲିତଗ୍ଗେତି ଉନ୍ନତଗ୍ଗେ। ସୀୱଥିକାଯାତି ସୁସାନମ୍ହି। ପରିକଡ୍ଢିସ୍ସନ୍ତୀତି ଏୱରୂପେ ମମ କେସେ ମନୁସ୍ସମଂସଖାଦକା ଗିଜ୍ଝା ପାଦେହି ପହରିତ୍ୱା ନୂନ ପରିକଡ୍ଢିସ୍ସନ୍ତି। ଗଚ୍ଛୁ ଧଙ୍କୋ ଗଚ୍ଛତି ଯେନକାମନ୍ତି ଅମ୍ମ ମମ ଏୱରୂପଂ ବାହଂ ନୂନ ଧଙ୍କୋ ଗହେତ୍ୱା ଲୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତୋ ଯେନକାମଂ ଗଚ୍ଛିସ୍ସତି।

ତାଳୂପନିଭେତି ସୁୱଣ୍ଣତାଲଫଲସଦିସେ। କାସିକଚନ୍ଦନେନାତି ସୁଖୁମଚନ୍ଦନେନ ନିସେୱିତେ। ଥନେସୁ ମେତି ଅମ୍ମ ମମ ସୁସାନେ ପତିତାଯ ଏୱରୂପେ ଥନେ ଦିସ୍ୱା ମୁଖେନ ଡଂସିତ୍ୱା ତେସୁ ମେ ଥନେସୁ ଅତ୍ତନୋ ତନୁଜୋ ମାତୁ ତରୁଣପୁତ୍ତୋ ୱିଯ ନୂନ ସିଙ୍ଗାଲୋ ଲମ୍ବିସ୍ସତି। ସୋଣିନ୍ତି କଟିଂ। ସୁକୋଟ୍ଟିତନ୍ତି ଗୋହନୁକେନ ପହରିତ୍ୱା ସୁୱଡ୍ଢିତଂ। ଅୱଦ୍ଧନ୍ତି ଛଡ୍ଡିତଂ। ଭକ୍ଖଯିତ୍ୱାତି ଅମ୍ମ ଏତେ ଏତ୍ତକା ନୂନ ମମ ମଂସଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଅଜରା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି।

ସଚେ ମଂସାନି ହରିଂସୂତି ଅମ୍ମ ସଚେ ତେ ଖତ୍ତିଯା ମଯ୍ହଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା ମମ ମଂସାନି ହରେଯ୍ୟୁଂ, ଅଥ ତୁମ୍ହେ ଅଟ୍ଠୀନି ଯାଚିତ୍ୱା ଅନୁପଥେ ଦହାଥନଂ, ଜଙ୍ଘମଗ୍ଗମହାମଗ୍ଗାନଂ ଅନ୍ତରେ ଦହେଯ୍ୟାଥାତି ୱଦତି। ଖେତ୍ତାନୀତି ଅମ୍ମ ମମ ଝାପିତଟ୍ଠାନେ ମାଲାଦିୱତ୍ଥୂନି କାରେତ୍ୱା ଏତ୍ଥ ଏତେସୁ ଖେତ୍ତେସୁ କଣିକାରରୁକ୍ଖେ ରୋପଯ। ହିମଚ୍ଚଯେତି ହିମପାତାତିକ୍କମେ ଫଗ୍ଗୁଣମାସେ। ସରେଯ୍ୟାଥାତି ତେସଂ ପୁପ୍ଫାନଂ ସୁୱଣ୍ଣଚଙ୍କୋଟକଂ ପୂରେତ୍ୱା ଉରୂସୁ ଠପେତ୍ୱା ମମ ଧୀତା ପଭାୱତୀ ଏୱଂୱଣ୍ଣାତି ସରେଯ୍ୟାଥ।

ଇତି ସା ମରଣଭଯତଜ୍ଜିତା ମାତୁ ସନ୍ତିକେ ୱିଲପି। ମଦ୍ଦରାଜାପି ‘‘ଫରସୁଞ୍ଚ ଗଣ୍ଡିକଞ୍ଚ ଗହେତ୍ୱା ଚୋରଘାତକୋ ଇଧେୱ ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ଆଣାପେସି। ତସ୍ସ ଆଗମନଂ ସକଲରାଜଗେହେ ପାକଟଂ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ଆଗତଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ପଭାୱତିଯା ମାତା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ସୋକସମପ୍ପିତା ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୪୫।

‘‘ତସ୍ସା ମାତା ଉଦଟ୍ଠାସି, ଖତ୍ତିଯା ଦେୱୱଣ୍ଣିନୀ;

ଦିସ୍ୱା ଅସିଞ୍ଚ ସୂନଞ୍ଚ, ରଞ୍ଜୋ ମଦ୍ଦସ୍ସନ୍ତେପୁରେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଉଦଟ୍ଠାସୀତି ଆସନା ଉଟ୍ଠାୟ ରଞ୍ଜୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ଦିସ୍ୱା ଅସିଞ୍ଚ ସୂନଞ୍ଚାତି ଅନ୍ତେପୁରମ୍ହି ଅଲଙ୍କତମହାତଲେ ରଞ୍ଜୋ ପୁରତୋ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଫରସୁଞ୍ଚ ଗଣ୍ଡିକଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱା ୱିଲପନ୍ତୀ ଗାଥମାହ –

୪୬।

‘‘ଇମିନା ନୂନ ଅସିନା, ସୁସଞ୍ଞଂ ତନୁମଜ୍ଝିମଂ;

ଧୀତରଂ ମଦ୍ଦ ହନ୍ତ୍ୱାନ, ଖତ୍ତିୟାନଂ ପଦସ୍ସସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅସିନାତି ଫରସୁଂ ସନ୍ଧାୟାହ। ସୋ ହି ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଅସି ନାମ ଜାତୋ। ସୁସଞ୍ଞଂ ତନୁମଜ୍ଝିମନ୍ତି ସୁଟ୍ଠୁ ସଞ୍ଞାତଂ ତନୁମଜ୍ଝିମଂ।

ଅଥ ନଂ ରାଜା ସଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ଆହ – ‘‘ଦେୱି, କିଂ କଥେସି, ତୱ ଧୀତା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଅଗ୍ଗରାଜାନଂ ‘ୱିରୂପୋ’ତି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଗତମଗ୍ଗେ ପଦୱଲଞ୍ଜେ ଅୱିନଟ୍ଠେଯେୱ ମଚ୍ଚୁଂ ନଲାଟେନାଦାୟ ଆଗତା, ଇଦାନି ଅତ୍ତନୋ ରୂପଂ ନିସ୍ସାୟ ଇଦିସଂ ଫଲଂ ଲଭତୂ’’ତି। ସା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଧୀତୁ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱିଲପନ୍ତୀ ଆହ –

୪୭।

‘‘ନ ମେ ଅକାସି ୱଚନଂ, ଅତ୍ଥକାମାୟ ପୁତ୍ତିକେ;

ସାଜ୍ଜ ଲୋହିତସଞ୍ଛନ୍ନା, ଗଚ୍ଛସି ଯମସାଧନଂ।

୪୮।

‘‘ଏୱମାପଜ୍ଜତୀ ପୋସୋ, ପାପିୟଞ୍ଚ ନିଗଚ୍ଛତି;

ଯୋ ୱେ ହିତାନଂ ୱଚନଂ, ନ କରୋତି ଅତ୍ଥଦସ୍ସିନଂ।

୪୯।

‘‘ସଚେ ଚ ଅଜ୍ଜ ଧାରେସି, କୁମାରଂ ଚାରୁଦସ୍ସନଂ;

କୁସେନ ଜାତଂ ଖତ୍ତିୟଂ, ସୁୱଣ୍ଣମଣିମେଖଲଂ;

ପୂଜିତଂ ଞାତିସଙ୍ଘେହି, ନ ଗଚ୍ଛସି ଯମକ୍ଖୟଂ।

୫୦।

‘‘ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭେରୀ ନଦତି, କୁଞ୍ଜରୋ ଚ ନିକୂଜତି;

ଖତ୍ତିୟାନଂ କୁଲେ ଭଦ୍ଦେ, କିନ୍ନୁ ସୁଖତରଂ ତତୋ।

୫୧।

‘‘ଅସ୍ସୋ ଚ ସିସତି ଦ୍ୱାରେ, କୁମାରୋ ଉପରୋଦତି;

ଖଓିଯାନଂ କୁଲେ ଭଦ୍ଦେ, କିନ୍ନୁ ସୁଖତରଂ ତତୋ।

୫୨।

‘‘ମଯୂରକୋଞ୍ଚାଭିରୁଦେ, କୋକିଲାଭିନିକୂଜିତେ;

ଖଓିଯାନଂ କୁଲେ ଭଦ୍ଦେ, କିନ୍ନୁ ସୁଖତରଂ ତତୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପୁଓିକେତି ତଂ ଆଲପତି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଅମ୍ମ, ଇଧ କିଂ କରିସ୍ସସି, ସାମିକସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛ, ମା ରୂପମଦେନ ମଜ୍ଜୀତି ଏୱଂ ଯାଚନ୍ତିଯାପି ମେ ୱଚନଂ ନ ଅକାସି, ସା ତ୍ୱଂ ଅଜ୍ଜ ଲୋହିତସଞ୍ଚନ୍ନା ଗଚ୍ଛସି ଯମସାଧନଂ, ମଦ୍ଦରାଜସ୍ସ ଭୱନଂ ଗମିସ୍ସସୀତି। ପାପିଯଞ୍ଚାତି ଇତୋ ପାପତରଞ୍ଚ ନିଗଚ୍ଛତି। ସଚେ ଚ ଅଜ୍ଜ ଧାରେସୀତି, ଅମ୍ମ, ସଚେ ତ୍ୱଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା କୁସନରିନ୍ଦଂ ପଟିଚ୍ଚ ଲଦ୍ଧଂ ଅତ୍ତନୋ ରୂପେନ ସଦିସଂ ଚାରୁଦସ୍ସନଂ କୁମାରଂ ଅଜ୍ଜ ଧାରଯିସ୍ସସି। ଯମକ୍ଖଯନ୍ତି ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଯମନିୱେସନଂ ନ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯାସି। ତତୋ ଯମ୍ହି ଖଓିଯକୁଲେ ଅଯଂ ୱିଭୂତି, ତମ୍ହା ନାନାଭେରିସଦ୍ଦେନ ଚେୱ ମତ୍ତୱାରଣକୋଞ୍ଚନାଦେନ ଚ ନିନ୍ନାଦିତା କୁସାୱତୀରାଜକୁଲା କିଂ ନୁ ସୁଖତରଂ ଦିସ୍ୱା ଇଧାଗତାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସିସତୀତି ହସତି। କୁମାରୋତି ସୁସିକ୍ଖିତୋ ଗନ୍ଧବ୍ବକୁମାରୋ। ଉପରୋଦତୀତି ନାନାତୂରିଯାନି ଗହେତ୍ୱା ଉପହାରଂ କରୋତି। କୋକିଲାଭିନିକୂଜିତେତି କୁସରାଜକୁଲେ ସାଯଂ ପାତୋ ପୱତ୍ତନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତୂପହାରଂ ପଟିପ୍ଫରନ୍ତୀ ୱିଯ କୋକିଲେହି ଅଭିନିକୂଜିତେ।

ଇତି ସାପି ଏତ୍ତକାହି ଗାଥାହି ତାଯ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପିତ୍ୱା ‘‘ସଚେ ଅଜ୍ଜ କୁସନରିନ୍ଦୋ ଇଧ ଅସ୍ସ, ଇମେ ସତ୍ତ ରାଜାନୋ ପଲାପେତ୍ୱା ମମ ଧୀତରଂ ଦୁକ୍ଖା ପମୋଚେତ୍ୱା ଆଦାଯ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୫୩।

‘‘କହଂ ନୁ ଖୋ ସତ୍ତୁମଦ୍ଦନୋ, ପରରଟ୍ଠପ୍ପମଦ୍ଦନୋ;

କୁସୋ ସୋଳାରପଞ୍ଞାଣୋ, ଯୋ ନୋ ଦୁକ୍ଖା ପମୋଚଯେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସୋଳାରପଞ୍ଞାଣୋତି ଉଳାରପଞ୍ଞୋ।

ତତୋ ପଭାୱତୀ ‘‘ମମ ମାତୁ କୁସସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭଣନ୍ତିଯା ମୁଖଂ ନପ୍ପହୋତି, ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସାମି ତାୱସ୍ସା ତସ୍ସ ଇଧେୱ ଆଳାରିକକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ୱସନଭାୱ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୫୪।

‘‘ଇଧେୱ ସୋ ସତ୍ତୁମଦ୍ଦନୋ, ପରରଟ୍ଠପ୍ପମଦ୍ଦନୋ;

କୁସୋ ସୋଳାରପଞ୍ଞାଣୋ, ଯୋ ତେ ସବ୍ବେ ୱଧିସ୍ସତୀ’’ତି।

ଅଥସ୍ସା ମାତା ‘‘ଅଯଂ ମରଣଭଯଭୀତା ୱିପ୍ପଲପତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୫୫।

‘‘ଉମ୍ମତ୍ତିକା ନୁ ଭଣସି, ଅନ୍ଧବାଲା ପଭାସସି;

କୁସୋ ଚେ ଆଗତୋ ଅସ୍ସ, କିଂ ନ ଜାନେମୁ ତଂ ମଯ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅନ୍ଧବାଲାତି ସମ୍ମୂଳ୍ହା ଅଞ୍ଞାଣା ହୁତ୍ୱା। କିଂ ନ ଜାନେମୂତି କେନ କାରଣେନ ତଂ ନ ଜାନେଯ୍ଯାମ। ସୋ ହି ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଠିତୋୱ ଅମ୍ହାକଂ

ସାସନଂ ପେସେୟ୍ୟ, ସମୁସ୍ସିତଦ୍ଧଜା ଚତୁରଙ୍ଗିନୀସେନା ପଞ୍ଞାଯେଥ, ତ୍ୱଂ ପନ ମରଣଭଯେନ କଥେସୀତି।

ସା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ‘‘ନ ମେ ମାତା ସଦ୍ଦହତି, ତସ୍ସ ଇଧାଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ତ ମାସେ ୱସନଭାୱଂ ନ ଜାନାତି, ଦସ୍ସେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ମାତରଂ ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ୱା ସୀହପଞ୍ଜରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୀ ଗାଥମାହ –

୫୬।

‘‘ଏସୋ ଆଳାରିକୋ ପୋସୋ, କୁମାରୀପୁରମନ୍ତରେ;

ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱାନ ସଂୱେଲ୍ଲିଂ, କୁମ୍ଭିଂ ଧୋୱତି ଓଣତୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ କୁମାରୀପୁରମନ୍ତରେତି ୱାତପାନେ ଠିତା ତୱ ଧୀତାନଂ କୁମାରୀନଂ ୱସନଟ୍ଠାନନ୍ତରେ ନଂ ଓଲୋକେହି। ସଂୱେଲ୍ଲିନ୍ତି କଚ୍ଛଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା କୁମ୍ଭିଂ ଧୋୱତି।

ସୋ କିର ତଦା ‘‘ଅଜ୍ଜ ମେ ମନୋରଥୋ ମତ୍ଥକଂ ପାପୁଣିସ୍ସତି, ଅଦ୍ଧା ମରଣଭଯତଜ୍ଜିତା, ପଭାୱତୀ, ମମ ଆଗତଭାୱଂ କଥେସ୍ସତି, ଭାଜନାନି ଧୋୱିତ୍ୱା ପଟିସାମେସ୍ସାମୀ’’ତି ଉଦକଂ ଆହରିତ୍ୱା ଭାଜନାନି ଧୋୱିତୁଂ ଆରଭି। ଅଥ ନଂ ମାତା ପରିଭାସନ୍ତୀ ଗାଥମାହ –

୫୭।

‘‘ୱେଣୀ ତ୍ୱମସି ଚଣ୍ଡାଲୀ, ଅଦୂସି କୁଲଗନ୍ଧିନୀ;

କଥଂ ମଦ୍ଦକୁଲେ ଜାତା, ଦାସଂ କଯିରାସି କାମୁକ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ୱେଣୀତି ତଚ୍ଛିକା। ଅଦୂସି କୁଲଗନ୍ଧିନୀତି ଉଦାହୁ ତ୍ୱଂ କୁଲଦୂସିକା। କାମୁକନ୍ତି କଥଂ ନାମ ତ୍ୱଂ ଏୱରୂପେ କୁଲେ ଜାତା ଅତ୍ତନୋ ସାମିକଂ ଦାସଂ କରେୟ୍ୟାସୀତି।

ତତୋ ପଭାୱତୀ ‘‘ମମ ମାତା ଇମସ୍ସ ମଂ ନିସ୍ସାଯ ଏୱଂ ୱସନଭାୱଂ ନ ଜାନାତି ମଞ୍ଞେ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଇତରଂ ଗାଥମାହ –

୫୮।

‘‘ନମ୍ହି ୱେଣୀ ନ ଚଣ୍ଡାଲୀ, ନ ଚମ୍ହି କୁଲଗନ୍ଧିନୀ;

ଓକ୍କାକପୁତ୍ତୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ତ୍ୱଂ ନୁ ଦାସୋତି ମଞ୍ଞସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଓକ୍କାକପୁତ୍ତୋତି, ଅମ୍ମ, ଏସ ଓକ୍କାକପୁତ୍ତୋ, ତ୍ୱଂ ପନ ‘‘ଦାସୋ’’ତି ମଞ୍ଞସି, କସ୍ମା ନଂ ଅହଂ ‘‘ଦାସୋ’’ତି କଥେସ୍ସାମୀତି।

ଇଦାନିସ୍ସ ଯସଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୀ ଆହ –

୫୯।

‘‘ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣସହସ୍ସାନି, ସଦା ଭୋଜେତି ୱୀସତିଂ;

ଓକ୍କାକପୁତ୍ତୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ତ୍ୱଂ ନୁ ଦାସୋତି ମଞ୍ଞସି।

୬୦।

ଯସ୍ସ ନାଗସହସ୍ସାନି, ସଦା ଯୋଜେନ୍ତି ୱୀସତିଂ;

ଓକ୍କାକପୁତ୍ତୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ତ୍ୱଂ ନୁ ଦାସୋତି ମଞ୍ଞସି।

୬୧।

''ଯସ୍ସ ଅସ୍ସସହସ୍ସାନି, ସଦା ଯୋଜେନ୍ତି ୱୀସତିଂ;

ଓକ୍କାକପୁତ୍ତୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ତ୍ୱଂ ନୁ ଦାସୋତି ମଞ୍ଞସି।

୬୨।

''ଯସ୍ସ ରଥସହସ୍ସାନି, ସଦା ଯୋଜେନ୍ତି ୱୀସତିଂ;

ଓକ୍କାକପୁତ୍ତୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ତ୍ୱଂ ନୁ ଦାସୋତି ମଞ୍ଞସି;

ଯସ୍ସ ଉସଭସହସ୍ସାନି, ସଦା ଯୋଜେନ୍ତି ୱୀସତିଂ;

ଓକ୍କାକପୁତ୍ତୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ତ୍ୱଂ ନୁ ଦାସୋତି ମଞ୍ଞସି।

୬୩।

''ଯସ୍ସ ଧେନୁସହସ୍ସାନି, ସଦା ଦୁହନ୍ତି ୱୀସତିଂ;

ଓକ୍କାକପୁତ୍ତୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ତ୍ୱଂ ନୁ ଦାସୋତି ମଞ୍ଞସୀ''ତି।

ଏୱଂ ତାଯ ପଞ୍ଚହି ଗାଥାହି ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଯସୋ ୱଣ୍ଣିତୋ। ଅଥସ୍ସା ମାତା ''ଅଯଂ ଅସଣ୍ଠିତା କଥଂ କଥେତି, ଅଦ୍ଧା ଏୱମେତ''ନ୍ତି ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସି। ସୋ ୱେଗେନ ପଭାୱତିଯା ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ସଚ୍ଚଂ କିର, ଅମ୍ମ, କୁସରାଜା ଇଧାଗତୋ''ତି। ''ଆମ ତାତ, ଅଜ୍ଜସ୍ସ ସତ୍ତ ମାସା ଅତିକ୍କନ୍ତା ତୱ ଧୀତାନଂ ଆଳାରିକତ୍ତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସା''ତି। ସୋ ତସ୍ସା ଅସଦ୍ଦହନ୍ତୋ ଖୁଜ୍ଜଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଯଥାଭୂତଂ ସୁତ୍ୱା ଧୀତରଂ ଗରହନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୬୪।

''ତଗ୍ଘ ତେ ଦୁକ୍କଟଂ ବାଲେ, ଯଂ ଖତ୍ତିଯଂ ମହଦ୍ଧଲଂ;

ନାଗଂ ମଣ୍ଡୂକୱଣ୍ଣେନ, ନ ତଂ ଅକ୍ଖାସିଧାଗତ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ତଗ୍ଘାତି ଏକଂସେନେୱ।

ସୋ ଧୀତରଂ ଗରହିତ୍ୱା ୱେଗେନ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କତପଟିସନ୍ଥାରୋ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ଅତ୍ତନୋ ଅଚ୍ଚଯଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୬୫।

''ଅପରାଧଂ ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂ ନୋ ଖମ ରଥେସଭ;

ଯଂ ତଂ ଅଞ୍ଞାତୱେସେନ, ନାଞ୍ଞାସିମ୍ହା ଇଧାଗତ''ନ୍ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ସଚାହଂ ଫରୁସଂ ୱକ୍ଖାମି, ଇଧେୱସ୍ସ ହଦଯଂ ଫଲିସ୍ସତି, ଅସ୍ସାସେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଭାଜନନ୍ତରେ ଠିତୋୱ ଇତରଂ ଗାଥମାହ –

୬୬।

‘‘ମାଦିସସ୍ସ ନ ତଂ ଛନ୍ନଂ, ଯୋହଂ ଆଠଆରିକୋ ଭୱେ;

ୱଞ୍ଞେୱ ମେ ପସୀଦସ୍ସୁ, ନତ୍ଥି ତେ ଦେୱ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି।

ରାଜା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକା ପଟିସନ୍ଥାରଂ ଲଭିତ୍ୱା ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ପଭାୱତିଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ଖମାପନତ୍ଥାଯ ପେସେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୬୭।

‘‘ଗଚ୍ଛ ବାଲେ ଖମାପେହି, କୁସରାଜଂ ମହବ୍ବଲଂ;

ଖମାପିତୋ କୁସୋ ରାଜା, ସୋ ତେ ଦସ୍ସତି ଜୀୱିତ’’ନ୍ତି।

ସା ପିତୁ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଭଗିନୀହି ଚେୱ ପରିଚାରିକାହି ଚ ପରିୱୁତା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ସୋପି କମ୍ମକାରୱେସେନ ଠିତୋୱ ତସ୍ସା ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକଂ ଆଗମନଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ ପଭାୱତିଯା ମାନଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ପାଦମୂଲେ ନଂ କଲଲେ ନିପଜ୍ଜାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ସବ୍ବଂ ଅତ୍ତନା ଆଭତଂ ଉଦକଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଖଲମଣ୍ଡଲମତ୍ତଂ ଠାନଂ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଏକକଲଲଂ ଅକାସି। ସା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ପାଦେସୁ ନିପତିତ୍ୱା କଲଲପିଟ୍ଠେ ନିପନ୍ନା ତଂ ଖମାପେସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୬୮।

‘‘ପିତୁସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା, ଦେୱୱଣ୍ଣୀ ପଭାୱତୀ;

ସିରସା ଅଗ୍ଗହୀ ପାଦେ, କୁସରାଜଂ ମହବ୍ବଲ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସିରସାତି ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା କୁସରାଜାନଂ ପାଦେ ଅଗ୍ଗହେସୀତି।

ଗହେତ୍ୱା ଚ ପନ ନଂ ଖମାପେନ୍ତୀ ତିସ୍ସୋ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୬୯।

‘‘ଯାମା ରତ୍ତ୍ୟୋ ଅତିକ୍କନ୍ତା, ତାମା ଦେୱ ତଯା ୱିନା;

ୱନ୍ଦେ ତେ ସିରସା ପାଦେ, ମା ମେ କୁଜ୍ଝ ରଥେସଭ।

୭୦।

‘‘ସବ୍ବଂ ତେ ପଟିଜାନାମି, ମହାରାଜ ସୁଣୋହି ମେ;

ନ ଚାପି ଅପ୍ପିଯଂ ତୁଯ୍ହଂ, କରେଯ୍ୟାମି ଅହଂ ପୁନ।

୭୧।

‘‘ଏୱଂ ଚେ ଯାଚମାନାଯ, ୱଚନଂ ମେ ନ କାହସି;

ଇଦାନି ମଂ ତାତୋ ହନ୍ତ୍ୱା, ଖତ୍ତିଯାନଂ ପଦସ୍ସତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ରଦ୍ଦୋତି ରତ୍ତିଯୋ। ତାମାତି ତା ଇମା ସବ୍ବାପି ତଯା ୱିନା ଅତିକ୍କନ୍ତା। ସଚ୍ଚଂ ତେ ପଟିଜାନାମୀତି, ମହାରାଜ, ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ମଯା ତୱ ଅପ୍ପିଯମେୱ କତଂ, ଇଦଂ ତେ ଅହଂ ସଚ୍ଚଂ ପଟିଜାନାମି, ଅପରମ୍ପି ସୁଣୋହି ମେ, ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯାହଂ ପୁନ ତୁଯ୍ହଂ ଅପ୍ପିଯଂ ନ କରିସ୍ସାମି। ଏୱଂ ଚେତି ସଚେ ଏୱଂ ଯାଚମାନାଯ ମମ ତ୍ୱଂ ୱଚନଂ ନ କରିସ୍ସସୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ‘‘ସଚାହଂ ‘ଇମଂ ତ୍ୱଞ୍ଞେୱ ଜାନିସ୍ସସୀ’ତି ୱକ୍ଖାମି, ହଦଯମସ୍ସା ଫଲିସ୍ସତି, ଅସ୍ସାସେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆହ –

୭୨।

‘‘ଏୱଂ ତେ ଯାଚମାନାଯ, କିଂ ନ କାହାମି ତେ ୱଚୋ;

ୱିକୁଦ୍ଧୋ ତ୍ୱସ୍ମି କଲ୍ଯାଣି, ମା ତ୍ୱଂ ଭାଯି ପଭାୱତି।

୭୩।

‘‘ସଚ୍ଚଂ ତେ ପଟିଜାନାମି, ରାଜପୁତ୍ତି ସୁଣୋହି ମେ;

ନ ଚାପି ଅପ୍ପିଯଂ ତୁଯ୍ହଂ, କରେଯ୍ଯାମି ଅହଂ ପୁନ।

୭୪।

‘‘ତୱ କାମା ହି ସୁସ୍ସୋଣି, ପହୁ ଦୁକ୍ଖଂ ତିତିକ୍ଖିସଂ;

ବହୁଂ ମଦ୍ଦକୁଲଂ ହନ୍ତ୍ୱା, ନଯିତୁଂ ତଂ ପଭାୱତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ କିଂ ନ କାହାମୀତି କିଂକାରଣା ତୱ ୱଚନଂ ନ କରିସ୍ସାମି। ୱିକୁଦ୍ଧୋ ତ୍ୱସ୍ମୀତି ୱିକୁଦ୍ଧୋ ନିକ୍କୋପୋ ତେ ଅସ୍ମିଂ। ସଚ୍ଚଂ ତେତି ୱିକୁଦ୍ଧଭାୱଞ୍ଚ ଇଦାନି ଅପ୍ପିଯକରଣଞ୍ଚ ଉଭଯଂ ତେ ଇଦଂ ସଚ୍ଚମେୱ ପଟିଜାନାମି। ତୱ କାମାତି ତୱ କାମେନ ତଂ ଇଚ୍ଛମାନୋ। ତିତିକ୍ଖିସନ୍ତି ଅଧିୱାସେମି। ବହୁଂ ମଦ୍ଦକୁଲଂ ହନ୍ତ୍ୱା ନଯିତୁଂ ତନ୍ତି ବହୁମଦ୍ଦରାଜକୁଲଂ ହନିତ୍ୱା ବଲକ୍କାରେନ ତଂ ନେତୁଂ ସମତ୍ଥୋତି।

ଅଥ ସୋ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱରଞ୍ଞୋ ପରିଚାରିକଂ ୱିଯ ତଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିଚାରିକଂ ଦିସ୍ୱା ଖତ୍ତିଯମାନଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ‘‘ମଯି କିର ଧରମାନେଯେୱ ମମ ଭରିଯଂ ଅଞ୍ଞେ ଗହେତ୍ୱା ଗମିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ସୀହୋ ୱିଯ ରାଜଙ୍ଗଣେ ୱିଜମ୍ଭମାନୋ ‘‘ସକଲନଗରୱାସିନୋ ମେ ଆଗତଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୂ’’ତି ୱଗ୍ଗନ୍ତୋ ନଦନ୍ତୋ ସେଳେନ୍ତୋ ଅପ୍ଫୋଟେନ୍ତୋ ‘‘ଇଦାନି ତେ ଜୀୱଗ୍ଗାହଂ ଗହେସ୍ସାମି, ରଥାଦଯୋ ମେ ଯୋଜେନ୍ତୂ’’ତି ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୭୫।

‘‘ଯୋଜଯନ୍ତୁ ରଥେ ଅସ୍ସେ, ନାନାଚିତ୍ତେ ସମାହିତେ;

ଅଥ ଦକ୍ଖଥ ମେ ୱେଗଂ, ୱିଧମନ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତୱୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ନାନାଚିତ୍ତେତି ନାନାଲଙ୍କାରୱିଚିତ୍ତେ। ସମାହିତେତି ଅସ୍ସେ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ସୁସିକ୍ଖିତେ ନିବ୍ବିସେୱନେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ଦକ୍ଖଥ ମେ ୱେଗନ୍ତି ଅଥ ମେ ପରକ୍କମଂ ପସ୍ସିସ୍ସଥାତି।

ସତ୍ତୂନଂ ଗଣ୍ହନଂ ନାମ ମଯ୍ହଂ ଭାରୋ, ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ ନ୍ହତ୍ୱା ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ପାସାଦଂ ଆରୁହାତି ତଂ ଉଯ୍ଯୋଜେସି। ମଦ୍ଦରାଜାପିସ୍ସ ପରିହାରକରଣତ୍ଥଂ ଅମଚ୍ଚେ

ପହିଣି। ତେ ତସ୍ସ ମହାନସଦ୍ୱାରେଯେୱ ସାଣିଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା କପ୍ପକେ ଉପଟ୍ଠପେସୁଂ। ସୋ କତମସ୍ସୁକମ୍ମୋ ସୀସଂନ୍ହାତୋ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତୋ ଅମଚ୍ଚାଦୀହି ପରିୱୁତୋ ''ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିସ୍ସାମୀ''ତି ଦିସା ୱିଲୋକେତ୍ୱା ଅପ୍ପୋଟେସି। ଓଲୋକିତଓଲୋକିତଟ୍ଠାନଂ ୱିକମ୍ପି। ସୋ ''ଇଦାନି ମେ ପରକ୍କମଂ ପସ୍ସିସ୍ସଥା''ତି ଆହ। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୭୬।

''ତଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ଉଦିକ୍ଖିଂସୁ, ରଞ୍ଞୋ ମଦ୍ଦସ୍ସନ୍ତେପୁରେ;

ୱିଜମ୍ଭମାନଂ ସୀହଂୱ, ଫୋଟେନ୍ତଂ ଦିଗୁଣଂ ଭୁଜ''ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ତଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ୱିଜମ୍ଭନ୍ତଂ ଅପ୍ପୋଟେନ୍ତଂ ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ୱାତପାନାନି ୱିୱରିତ୍ୱା ଇତ୍ଥିଯୋ ଉଦିକ୍ଖିଂସୂତି।

ଅଥସ୍ସ ମଦ୍ଦରାଜା କତଆନେଞ୍ଜକାରଣଂ ଅଲଙ୍କତୱରୱାରଣଂ ପେସେସି। ସୋ ସମୁସ୍ସିତସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧଂ ଆରୁଯ୍ହ ''ପଭାୱତିଂ ଆନେଥା''ତି ତମ୍ପି ପଚ୍ଛତୋ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ ପରିୱୁତୋ ପାଚୀନଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପରସେନଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ''ଅହଂ କୁସରାଜା, ଜୀୱିତତ୍ଥିକା ଉରେନ ନିପଜ୍ଜନ୍ତୂ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସୀହନାଦଂ ନଦିତ୍ୱା ସତ୍ତୁମଦ୍ଦନଂ ଅକାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୭୭।

''ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧଞ୍ଚ ଆରୁଯ୍ହ, ଆରୋପେତ୍ୱା ପଭାୱତିଂ;

ସଙ୍ଗାମଂ ଓତରିତ୍ୱାନ, ସୀହନାଦଂ ନଦୀ କୁସୋ।

୭୮।

''ତସ୍ସ ତଂ ନଦତୋ ସୁତ୍ୱା, ସୀହସ୍ସେୱିତରେ ମିଗା;

ଖତ୍ତିଯା ୱିପଲାଯିଂସୁ, କୁସସଦ୍ଦଭଯଟ୍ଟିତା।

୭୯।

''ହତ୍ଥାରୋହା ଅନୀକଟ୍ଠା, ରଥିକା ପତ୍ତିକାରକା;

ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଛିନ୍ଦନ୍ତି, କୁସସଦ୍ଦଭଯଟ୍ଟିତା।

୮୦।

''ତସ୍ମିଂ ସଙ୍ଗାମସୀସସ୍ମିଂ, ପସ୍ସିତ୍ୱା ହଟ୍ଠମାନସୋ;

କୁସସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଦେୱିନ୍ଦୋ, ଅଦା ୱେରୋଚନଂ ମଣିଂ।

୮୧।

''ସୋ ତଂ ୱିଜିତ୍ୱା ସଙ୍ଗାମଂ, ଲଦ୍ଧା ୱେରୋଚନଂ ମଣିଂ;

ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧଗତୋ ରାଜା, ପାୱେକ୍ଖି ନଗରଂ ପୁରଂ।

୮୨।

‘‘ଜୀଓଗ୍ଗାହଂ ଗହେତ୍ୱାନ, ବନ୍ଧିତ୍ୱା ସତ୍ତ ଖତ୍ତିଯେ;

ସସ୍ସୁରସ୍ସୂପନାମେସି, ଇମେ ତେ ଦେଓ ସତ୍ତଓ୍ୱୋ।

୮୩।

‘‘ସବ୍ବେଓ ତେ ଓସଂ ଗତା, ଅମିତ୍ତା ୱିହତା ତଓ;

କାମଂ କରୋହି ତେ ତଯା, ମୁଞ୍ଚ ୱା ତେ ହନସ୍ସୁ ୱା’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱିପଲାଯିଂସୂତି ସତିଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ୱିପଲ୍ଲତ୍ଥଚିତ୍ତା ଭିଜ୍ଜିଂସୁ। କୁସସଦ୍ଦଭଯଜ୍ଜିତାତି କୁସରଞ୍ଞୋ ସଦ୍ଦଂ ନିସ୍ସାଯ ଜାତେନ ଭଯେନ ଉପଦ୍ଦୁତା ମୂଳ୍ହଚିତ୍ତା। ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଛିନ୍ଦନ୍ତୀତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତି ମଦ୍ଦନ୍ତି। ‘‘ଭିନ୍ଦିଂସୂ’’ତିପି ପାଠୋ। ତସ୍ମିନ୍ତି ଏଓଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସଦ୍ଦସଓନେନେଓ ସଙ୍ଗାମେ ଭିନ୍ନେ ତସ୍ମିଂ ସଙ୍ଗାମସୀସେ ତଂ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ପରକ୍କମଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ତୁଟ୍ଠହଦଯୋ ସକ୍କୋ ୱେରୋଚନଂ ନାମ ମଣିକ୍ଖନ୍ଧଂ ତସ୍ସ ଅଦାସି। ନଗରଂ ପୁରନ୍ତି ନଗରସଙ୍ଖାତଂ ପୁରଂ। ବନ୍ଧିତ୍ୱାତି ତେସଞ୍ଞେଓ ଉତ୍ତରି ସାଟକେନ ପଚ୍ଛାବାହଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା। କାମଂ କରୋହି ତେ ତଯାତି ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତନୋ କାମଂ ଇଚ୍ଛଂ ରୁଚିଂ କରୋହି, ଏତେ ହି ତଯା ଦାସା କତାଯେୱାତି।

ରାଜା ଆହ –

୮୪।

‘‘ତୁଯ୍ହେୱ ସତ୍ତଓ୍ୱୋ ଏତେ, ନ ହି ତେ ମଯ୍ହ ସତ୍ତଓ୍ୱୋ;

ତ୍ୱଞ୍ଞେଓ ନୋ ମହାରାଜ, ମୁଞ୍ଚ ୱା ତେ ହନସ୍ସୁ ୱା’’ତି।

ତତ୍ଥ ତ୍ୱଞ୍ଞେଓ ନୋତି, ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂଯେଓ ଅମ୍ହାକଂ ଇସ୍ସରୋତି।

ଏଓଂ ୱୁତ୍ତେ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘କିଂ ଇମେହି ମାରିତେହି, ମା ତେସଂ ଆଗମନଂ ନିରତ୍ଥକଂ ହୋତୁ, ପଭାଓତିଯା କନିଟ୍ଠା ସତ୍ତ ମଦ୍ଦରାଜଧୀତରୋ ଅତ୍ଥି, ତା ନେସଂ ଦାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୮୫।

‘‘ଇମା ତେ ଧୀତରୋ ସତ୍ତ, ଦେଓକଞ୍ଞୂପମା ସୁଭା;

ଦଦାହି ନେସଂ ଏକେକଂ, ହୋନ୍ତୁ ଜାମାତରୋ ତଓ୍ୱା’’ତି।

ଅଥ ନଂ ରାଜା ଆହ –

୮୬।

‘‘ଅମ୍ହାକଞ୍ଚେଓ ତାସଞ୍ଚ, ତ୍ୱଂ ନୋ ସବ୍ବେସମିସ୍ସରୋ;

ତ୍ୱଞ୍ଞେଓ ନୋ ମହାରାଜ, ଦେହି ନେସଂ ଯଦିଚ୍ଛସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ତ୍ୱଂ ନୋ ସବ୍ବେସନ୍ତି, ମହାରାଜ କୁସନରିନ୍ଦ, କିଂ ୱଦେସି, ତ୍ୱଞ୍ଞେଓ ଏତେସଞ୍ଚ ସତ୍ତନ୍ନଂ ରାଜୂନଂ ମମଞ୍ଚ ଇମାସଞ୍ଚ ସବ୍ବେସଂ ନୋ ଇସ୍ସରୋ।

ଯଦିଚ୍ଛସୀତି ଯଦି ଇଚ୍ଛସି, ଯସ୍ସ ୱା ଯଂ ଦାତୁଂ ଇଚ୍ଛସି, ତସ୍ସ ତଂ ଦେହୀତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସୋ ତା ସବ୍ବାପି ଅଲଙ୍କାରାପେତ୍ୱା ଏକେକସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଏକେକଂ ଅଦାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ପଞ୍ଚ ଗାଥାଯୋ ଅଭାସି –

୮୭।

''ଏକମେକସ୍ସ ଏକେକଂ, ଅଦା ସୀହସ୍ସରୋ କୁସୋ;

ଖତ୍ତିଯାନଂ ତଦା ତେସଂ, ରଞ୍ଞୋ ମଦ୍ଦସ୍ସ ଧୀତରୋ।

୮୮।

''ପୀଣିତା ତେନ ଲାଭେନ, ତୁଟ୍ଠା ସୀହସ୍ସରେ କୁସେ;

ସକରଟ୍ଠାନି ପାଯିଂସୁ, ଖତ୍ତିଯା ସତ୍ତ ତାୱଦେ।

୮୯।

''ପଭାୱତିଞ୍ଚ ଆଦାଯ, ମଣିଂ ୱେରୋଚନଂ ସୁଭଂ;

କୁସାୱତିଂ କୁସୋ ରାଜା, ଅଗମାସି ମହବ୍ବଲୋ।

୯୦।

''ତ୍ୟସ୍ସୁ ଏକରଥେ ଯନ୍ତା, ପୱିସନ୍ତା କୁସାୱତିଂ;

ସମାନା ୱଣ୍ଣରୂପେନ, ନାଞ୍ଞମଞ୍ଞାତିରୋଚିସୁଂ।

୯୧।

''ମାତା ପୁତ୍ତେନ ସଂଗଚ୍ଛି, ଉଭଯୋ ଚ ଜଯମ୍ପତୀ;

ସମଗ୍ଗା ତେ ତଦା ଆସୁଂ, ଫୀତଂ ଧରଣିମାୱସୁ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ପୀଣିତାତି ସନ୍ତପ୍ପିତା। ପାଯିଂସୂତି ଇଦାନି ଅପ୍ପମତ୍ତା ଭୱେଯ୍ୟାଥାତି କୁସନରିନ୍ଦେନ ଓୱଦିତା ଅଗମଂସୁ। ଅଗମାସୀତି କତିପାହଂ ୱସିତ୍ୱା ''ଅମ୍ହାକଂ ରଟ୍ଠଂ ଗମିସ୍ସାମା''ତି ସସୁରଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗତୋ। ଏକରଥେ ଯନ୍ତାତି ଦ୍ୱେପି ଏକରଥଂ ଅଭିରୁଯ୍ହ ଗଚ୍ଛନ୍ତା। ସମାନା ୱଣ୍ଣରୂପେନାତି ୱଣ୍ଣେନ ଚ ରୂପେନ ଚ ସମାନା ହୁତ୍ୱା। ନାଞ୍ଞମଞ୍ଞାତିରୋଚିସୁନ୍ତି ଏକୋ ଏକଂ ନାତିକ୍କମି। ମଣିରତନାନୁଭାୱେନ କିର ମହାସତ୍ତୋ ଅଭିରୂପୋ ଅହୋସି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତୋ, ସୋ କିର ପୁବ୍ବେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପିଣ୍ଡପାତନିସ୍ସନ୍ଦେନ ବୁଦ୍ଧପଟିମାକରଣନିସ୍ସନ୍ଦେନ ଚ ଏୱଂ ତେଜୱନ୍ତୋ ଅହୋସି। ସଂଗଚ୍ଛୀତି ଅଥସ୍ସ ମାତା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଆଗମନଂ ସୁତ୍ୱା ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ବହୁଂ ପଣ୍ଣାକାରଂ ଆଦାଯ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ କତ୍ୱା ସମାଗଚ୍ଛି। ସୋପି ମାତରା ସଦ୍ଧିଂଯେୱ ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ଛଣକୀଳଂ କୀଳିତ୍ୱା ଅଲଙ୍କତପାସାଦତଲଂ ଅଭିରୁହି। ତେପି ଉଭୋ ଜଯମ୍ପତିକା ସମଗ୍ଗା ଅହେସୁଂ, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱଜୀୱଂ ସମଗ୍ଗା ସମ୍ମୋଦମାନା ଫୀତଂ ଧରଣିଂ ଅଜ୍ଝାୱସିଂସୂତି।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ସଚ୍ଚାନି ପକାସେତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି, ସଚ୍ଚପରିଯୋସାନେ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭିକ୍ଖୁ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି। ତଦା ମାତାପିତରୋ ମହାରାଜକୁଲାନି ଅହେସୁଂ, କନିଟ୍ଠୋ ଆନନ୍ଦୋ, ଖୁଜ୍ଜା ଖୁଜ୍ଜୁତ୍ତରା, ପଭାୱତୀ ରାହୁଲମାତା, ପରିସା ବୁଦ୍ଧପରିସା, କୁସରାଜା ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସିନ୍ତି।

କୁସଜାତକୱଣ୍ଣନା ପଠମା।

[୫୩୨] ୨। ସୋଣନନ୍ଦଜାତକୱଣ୍ଣନା

ଦେୱତା ନୁସି ଗନ୍ଧବ୍ବୋତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ମାତୁପୋସକଭିକ୍ଖୁଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ୱତ୍ଥୁ ସାମଜାତକେ (ଜା। ୨।୨୨।୨୯୬ ଆଦଯୋ) ୱତ୍ଥୁସଦିସଂ। ତଦା ପନ ସତ୍ଥା ''ମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉଜ୍ଝାଯିତ୍ଥ, ପୋରାଣକପଣ୍ଡିତା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ରଜ୍ଜଂ ଲଭମାନାପି ତଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ପୋସିଂସୁଯେୱା''ତି ୱତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ବାରାଣସୀ ବ୍ରହ୍ମୱଡ୍ଢନଂ ନାମ ନଗରଂ ଅହୋସି। ତତ୍ଥ ମନୋଜୋ ନାମ ରାଜା ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞତରୋ ଅସୀତିକୋଟିୱିଭୱୋ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲୋ ଅପୁତ୍ତକୋ ଅହୋସି। ତସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ତେନେୱ ''ଭୋତି ପୁତ୍ତଂ ପତ୍ଥେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତା ପତ୍ଥେସି। ଅଥ ବୋଧିସତ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ଚୱିତ୍ୱା ତସ୍ସା କୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି, ଜାତସ୍ସ ଚସ୍ସ ''ସୋଣକୁମାରୋ''ତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ତସ୍ସ ପଦସା ଗମନକାଲେ ଅଞ୍ଞୋପି ସତ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ଚୱିତ୍ୱା ତସ୍ସାଯେୱ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି, ତସ୍ସ ଜାତସ୍ସ ''ନନ୍ଦକୁମାରୋ''ତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ତେସଂ ଉଗ୍ଗହିତୱେଦାନଂ ସବ୍ବସିପ୍ପେସୁ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତାନଂ ୱଯପ୍ପତ୍ତାନଂ ରୂପସମ୍ପଦଂ ଦିସ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରାହ୍ମଣିଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ''ଭୋତି ପୁତ୍ତଂ ସୋଣକୁମାରଂ ଘରବନ୍ଧନେନ ବନ୍ଧିସ୍ସାମା''ତି ଆହ। ସା ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ପୁତ୍ତସ୍ସ ତମତ୍ଥଂ ଆଚିକ୍ଖି । ସୋ ''ଅଲଂ, ଅମ୍ମ, ମଯ୍ହଂ ଘରାୱାସେନ, ଅହଂ ଯାୱଜୀୱଂ ତୁମ୍ହେ ପଟିଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ତୁମ୍ହାକଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି ଆହ। ସା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସି।

ତେ ପୁନପ୍ପୁନଂ କଥେନ୍ତାପି ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ନନ୍ଦକୁମାରଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ''ତାତ, ତେନ ହି ତ୍ୱଂ କୁଟୁମ୍ବଂ ପଟିପଜ୍ଜାହୀ''ତି ୱତ୍ୱା ''ନାହଂ ଭାତରା ଛଡ୍ଡିତଖେଳଂ ସୀସେନ ଉକ୍ଖିପାମି, ଅହମ୍ପି ତୁମ୍ହାକଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ଭାତରାୱ ସଦ୍ଧିଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ତେସଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ''ଇମେ ଦ୍ୱେ ଏୱଂ ତରୁଣାୱ କାମେ ପଜହନ୍ତି, କିମଙ୍ଗଂ ପନ ମଯଂ, ସବ୍ବେଯେୱ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମା''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା, ''ତାତା , କିଂ ୱୋ ଅମ୍ହାକଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ, ଇଦାନେୱ ସବ୍ବେ ମଯଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମା''ତି ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ଧନଂ ଦାନମୁଖେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଦାସଜନଂ ଭୁଜିସ୍ସଂ କତ୍ୱା ଞାତୀନଂ ଦାତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଦତ୍ୱା ଚତ୍ତାରୋପି ଜନା ବ୍ରହ୍ମୱଡ୍ଢନନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତପଦେସେ ପଞ୍ଚପଦୁମସଞ୍ଛନ୍ନଂ ସରଂ ନିସ୍ସାଯ ରମଣୀଯେ ୱନସଣ୍ଡେ ଅସ୍ସମଂ ମାପେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱସିଂସୁ। ଉଭୋପି ଭାତରୋ ମାତାପିତରୋ ପଟିଜଗ୍ଗିଂସୁ, ତେସଂ ପାତୋୱ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚ ମୁଖଧୋୱନଞ୍ଚ ଦତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲଞ୍ଚ ପରିୱେଣଞ୍ଚ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ପାନୀଯଂ ପରିଭୋଜନୀଯଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞତୋ ମଧୁରଫଲାଫଲାନି ଆହରିତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ଖାଦାପେନ୍ତି, ଉଣ୍ହେନ ୱା ସୀତେନ ୱା ୱାରିନା ନ୍ହାପେନ୍ତି, ଜଟା ସୋଧେନ୍ତି, ପାଦପରିକମ୍ମାଦୀନି ତେସଂ କରୋନ୍ତି।

ଏୱଂ ଅଦ୍ଧାନେ ଗତେ ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ''ମଯା ଆଭତଫଲାଫଲାନେୱ ପଠମଂ ମାତାପିତରୋ ଖାଦାପେସ୍ସାମୀ''ତି ପୁରତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ହିଯ୍ୟୋ ଚ ପରହିଯ୍ୟୋ ଚ ଗହିତଟ୍ଠାନତୋ ଯାନି ୱା ତାନି ୱା ପାତୋୱ ଆହରିତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ଖାଦାପେସି। ତେ ତାନି ଖାଦିତ୍ୱା ମୁଖଂ ୱିକ୍ଖାଲେତ୍ୱା ଉପୋସଥିକା ଭୱନ୍ତି। ସୋଣପଣ୍ଡିତୋ ପନ ଦୂରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମଧୁରମଧୁରାନି ସୁପକ୍କସୁପକ୍କାନି ଆହରିତ୍ୱା ଉପନାମେସି। ଅଥ ନଂ, ''ତାତ, କନିଟ୍ଠେନ ତେ ଆଭତାନି ମଯଂ ପାତୋୱ ଖାଦିତ୍ୱା ଉପୋସଥିକା ଜାତା, ନ ଇଦାନି ନୋ ଅତ୍ଥୋ''ତି ୱଦନ୍ତି। ଇତି ତସ୍ସ ଫଲାଫଲାନି ପରିଭୋଗଂ ନ ଲଭନ୍ତି ୱିନସ୍ସନ୍ତି, ପୁନଦିୱସେସୁପି ତଥେୱାତି । ଏୱଂ ସୋ ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞତାଯ ଦୂରଂ ଗନ୍ତ୍ୱାପି ଆହରତି, ତେ ପନ ନ ଖାଦନ୍ତି।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ମାତାପିତରୋ ମେ ସୁଖୁମାଲା, ନନ୍ଦୋ ଚ ଯାନି ୱା ତାନି ୱା ଅପକ୍କଦୁପ୍ପକ୍କାନି ଫଲାଫଲାନି ଆହରିତ୍ୱା ଖାଦାପେତି, ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଇମେ ନ ଚୀରଂ ପୱତ୍ତିସ୍ସନ୍ତି, ୱାରେସ୍ସାମି ନ''ନ୍ତି। ଅଥ ନଂ ସୋ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ''ନନ୍ଦ, ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଫଲାଫଲଂ ଆହରିତ୍ୱା ମମାଗମନଂ ପଟିମାନେହି, ଉଭୋପି ଏକତୋୱ ଖାଦାପେସ୍ସାମା''ତି ଆହ। ସୋ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞଂ ପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତୋ ନ ତସ୍ସ ୱଚନମକାସି। ମହାସତ୍ତୋ ''ନନ୍ଦୋ ମମ ୱଚନଂ ଅକରୋନ୍ତୋ ଅଯୁତ୍ତଂ କରୋତି, ପଲାପେସ୍ସାମି ନଂ, ତତୋ ଏକକୋୱ ମାତାପିତରୋ ପଟିଜଗ୍ଗିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ''ନନ୍ଦ, ତ୍ୱଂ ଅନୋୱାଦକୋ ପଣ୍ଡିତାନଂ ୱଚନଂ ନ କରୋସି, ଅହଂ ଜେଟ୍ଠୋ, ମାତାପିତରୋ ମମେୱ ଭାରୋ, ଅହମେୱ ନେସଂ ପଟିଜଗ୍ଗିସ୍ସାମି, ତ୍ୱଂ ଇଧ ୱସିତୁଂ ନ ଲଚ୍ଛସି, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଯାହୀ''ତି ତସ୍ସ ଅଚ୍ଛରଂ ପହରି।

ସୋ ତେନ ପଲାପିତୋ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା କସିଣଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ତଂ ଦିୱସମେୱ ପଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିଯୋ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ଅହଂ ସୀନେରୁପାଦତୋ ରତନୱାଲୁକା ଆହରିତ୍ୱା ମମ ଭାତୁ ପଣ୍ଣସାଲାଯ ପରିୱେଣେ ଓକିରିତ୍ୱା ଭାତରଂ ଖମାପେତୁଂ ପହୋମି, ଏୱମ୍ପି ନ ସୋଭିସ୍ସତି, ଅନୋତତ୍ତତୋ ଉଦକଂ ଆହରିତ୍ୱା ମମ ଭାତୁ ପଣ୍ଣସାଲାଯ ପରିୱେଣେ ଓସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ଭାତରଂ ଖମାପେତୁଂ ପହୋମି, ଏୱମ୍ପି ନ ସୋଭିସ୍ସତି, ସଚେ ମେ ଭାତରଂ

ଦେଓତାନଂ ଓସେନ ଖମାପେଯ୍ୟଂ, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାରାଜାନୋ ସଦ୍ଧିଂ ଆନେତ୍ୱା ଭାତରଂ ଖମାପେତୁଂ ପହୋମି, ଏଓମ୍ପି ନ ସୋଭିସ୍ସତି , ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ମନୋଜଂ ଅଗ୍ଗରାଜାନଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ରାଜାନୋ ଆନେତ୍ୱା ଖମାପେସ୍ସାମି, ଏଓଂ ସନ୍ତେ ମମ ଭାତୁ ଗୁଣୋ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଅଓତ୍ଥରିତ୍ୱା ଗମିସ୍ସତି, ଚନ୍ଦିମସୂରିୟୋ ୱିଯ ପଞ୍ଜ୍ଞାୟିସ୍ସତୀ''ତି। ସୋ ତାଓଦେଓ ଇଦ୍ଧିଯା ଗନ୍ତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଓଡ୍ଢନନଗରେ ତସ୍ସ ରଞ୍ଜ୍ଞୋ ନିଓେସନଦ୍ୱାରେ ଓତରିତ୍ୱା ଠିତୋ ''ଏକୋ କିର ୱୋ ତାପସୋ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ''ତି ରଞ୍ଜ୍ଞୋ ଆରୋଚାପେସି। ରାଜା ''କିଂ ପଦ୍ଧଜିତସ୍ସ ମଯା ଦିଟ୍ଠେନ, ଆହାରତ୍ଥାଯ ଆଗତୋ ଭଓିସ୍ସତୀ''ତି ଭତ୍ତଂ ପହିଣି, ସୋ ଭତ୍ତଂ ନ ଇଚ୍ଛି। ତଣ୍ଡୁଲଂ ପହିଣି, ତଣ୍ଡୁଲଂ ନ ଇଚ୍ଛି। ୱତ୍ଥାନି ପହିଣି, ୱତ୍ଥାନି ନ ଇଚ୍ଛି। ତମ୍ବୂଲଂ ପହିଣି, ତମ୍ବୂଲଂ ନ ଇଚ୍ଛି। ଅଥସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଦୂତଂ ପେସେସି, ''କିମତ୍ଥଂ ଆଗତୋସୀ''ତି। ସୋ ଦୂତେନ ପୁଟ୍ଠୋ ''ରାଜାନଂ ଉପଟ୍ଠହିତୁଂ ଆଗତୋମ୍ହୀ''ତି ଆହ। ରାଜା ତଂ ସୁତ୍ୱା ''ବହୂ ମମ ଉପଟ୍ଠାକା, ଅତ୍ତନୋଓ ତାପସଧମ୍ମଂ କରୋତୂ''ତି ପେସେସି। ସୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ''ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଅତ୍ତନୋ ବଲେନ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ରଜ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଆହ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ଚିନ୍ତେସି – ''ପଦ୍ଧଜିତା ନାମ ପଣ୍ଡିତା, କିଞ୍ଚି ଉପାଯଂ ଜାନିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ଆସନେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ''ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେ କିର ମଯ୍ହଂ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପରଜ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ଦସ୍ସଥା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ଆମ ମହାରାଜା''ତି। ''କଥଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସଥା''ତି? ''ମହାରାଜ, ଅନ୍ତମସୋ ଖୁଦ୍ଦକମକ୍ଖିକାଯ ପିଓନମତ୍ତମ୍ପି ଲୋହିତଂ କସ୍ସଚି ଅନୁପ୍ପାଦେତ୍ୱା ତଓ ଧନଚ୍ଛେଦଂ ଅକତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଇଦ୍ଧିଯାଓ ଗହେତ୍ୱା ଦସ୍ସାମି, ଅପିଚ କେଓଲଂ ପପଞ୍ଚଂ ଅକତ୍ୱା ଅଜ୍ଜେଓ ନିକ୍ଖମିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି। ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ସେନଙ୍ଗପରିୱୁତୋ ନଗରା ନିକ୍ଖମି। ସଚେ ସେନାଯ ଉଣ୍ହଂ ହୋତି, ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ଅତ୍ତନୋ ଇଦ୍ଧିଯା ଛାଯଂ କତ୍ୱା ସୀତଂ କରୋତି, ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ସେନାଯ ଉପରି ୱସ୍ସିତୁଂ ନ ଦେତି, ସୀତଂ ୱା ଉଣ୍ହଂ ୱା ୱାରେତି, ମଗ୍ଗେ ଖାଣୁକଣ୍ଟକାଦଯୋ ସଦ୍ଧପରିସ୍ସଯେ ଅନ୍ତରଧାପେତି, ମଗ୍ଗଂ କସିଣମଣ୍ଡଲଂ ୱିଯ ସମଂ କତ୍ୱା ସଯଂ ଆକାସେ ଚମ୍ମଖଣ୍ଡଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସିନ୍ନୋ ସେନାଯ ପରିୱୁତୋ ଗଚ୍ଛତି।

ଏଓଂ ସେନଂ ଆଦାଯ ପଠମଂ କୋସଲରଟ୍ଠଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନଗରସ୍ସାୱିଦୂରେ ଖନ୍ଧାୱାରଂ ନିୱାସାପେତ୍ୱା ''ଯୁଦ୍ଧଂ ୱା ନୋ ଦେତୁ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ୱା''ତି କୋସଲରଞ୍ଜ୍ଞୋ ଦୂତଂ ପାହେସି। ସୋ କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ''କିଂ ଅହଂ ନ ରାଜା''ତି ''ଯୁଦ୍ଧଂ ଦମ୍ମୀ''ତି ସେନାଯ ପୁରକ୍ଖତୋ ନିକ୍ଖମି। ଦ୍ୱେ ସେନା ଯୁଜ୍ଝିତୁଂ ଆରଭିଂସୁ । ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଅନ୍ତରେ ଅତ୍ତନୋ ନିସୀଦନଂ ଅଜିନଚମ୍ମଂ ମହନ୍ତଂ କତ୍ୱା ପସାରେତ୍ୱା ଦ୍ୱୀହିପି ସେନାହି ଖିତ୍ତସରେ ଚମ୍ମେନେୱ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ଏକସେନାଯପି କୋଚି କଣ୍ଡେନ ୱିଦ୍ଧୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ହତ୍ଥଗତାନଂ ପନ କଣ୍ଡାନଂ ଖଯେନ ଦ୍ୱେପି ସେନା ନିରୁସ୍ସାହା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ମନୋଜରାଜସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ମା ଭାଯି, ମହାରାଜା''ତି ଅସ୍ସାସେତ୍ୱା କୋସଲସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ମହାରାଜ, ମା ଭାଯି, ନତ୍ଥି ତେ ପରିପନ୍ଥୋ, ତଓ ରଜ୍ଜଂ ତୱେଓ ଭଓିସ୍ସତି, କେଓଲଂ ମନୋଜରଞ୍ଜ୍ଞୋ ୱସଓତ୍ତୀ ହୋହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ତସ୍ସ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ଅଥ ନଂ ମନୋଜସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ନେତ୍ୱା ''ମହାରାଜ, କୋସଲରାଜା ତେ ୱସେ ୱତ୍ତତି, ଇମସ୍ସ ରଜ୍ଜଂ ଇମସ୍ସେୱ ହୋତୂ''ତି ଆହ। ସୋ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତଂ ଅତ୍ତନୋ ୱସେ ୱତ୍ତେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ସେନା ଆଦାଯ ଅଙ୍ଗରଟ୍ଠଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଙ୍ଗଂ ଗହେତ୍ୱା ତତୋ ମଗଧରଟ୍ଠନ୍ତି ଏତେନୁପାଯେନ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ରାଜାନୋ ଅତ୍ତନୋ ୱସେ ୱତ୍ତେତ୍ୱା ତତୋ ତେହି ପରିୱୁତୋ ବ୍ରହ୍ମଓଡ୍ଢନନଗରମେୱ ଗତୋ। ରଜ୍ଜଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ପନେସ ସତ୍ତନ୍ନଂ ସଂୱଚ୍ଛରାନଂ ଉପରି ସତ୍ତଦିଓସାଧିକେହି ସତ୍ତମାସେହି ଗଣ୍ହି। ସୋ ଏକେକରାଜଧାନିତୋ ନାନପ୍ପକାରଂ ଖଜ୍ଜଭୋଜନଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ଏକସତରାଜାନୋ ଗହେତ୍ୱା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ତାହଂ ମହାପାନଂ ପିୱି।

ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ''ଯାୱ ରାଜା ସତ୍ତାହଂ ଇସ୍ସରିଯସୁଖଂ ଅନୁଭୋତି, ତାୱସ୍ସ ଅତ୍ତାନଂ ନ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀ''ତି ଉତ୍ତରକୁରୁମ୍ହି ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତେ କଞ୍ଚନଗୁହାଦ୍ୱାରେ ସତ୍ତାହଂ ୱସି। ମନୋଜୋପି ସତ୍ତମେ ଦିଓସେ ଅତ୍ତନୋ ମହନ୍ତଂ ସିରିୱିଭଓଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ''ଅଯଂ ଯସୋ ନ ମଯ୍ହଂ ମାତାପିତୂହି, ନ ଅଞ୍ଜ୍ଞେହି ଦିନ୍ନୋ, ନନ୍ଦତାପସଂ ନିସ୍ସାଯ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ତଂ ଖୋ ପନ ମେ ଅପସ୍ସନ୍ତସ୍ସ ଅଜ୍ଜ ସତ୍ତମୋ ଦିୱସୋ, କହଂ ନୁ ଖୋ ମେ ଯସଦାଯକୋ''ତି ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତଂ ସରି। ସୋ ତସ୍ସ ଅନୁସ୍ସରଣଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପୁରତୋ ଆକାସେ ଅଟ୍ଠାସି। ରାଜା ତଂ ଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ଅହଂ ଇମସ୍ସ ତାପସସ୍ସ ଦେଓତାଭାୱଂ ୱା ମନୁସ୍ସଭାୱଂ ୱା ନ ଜାନାମି, ସଚେ ଏସ ମନୁସ୍ସୋ ଭୱେଯ୍ୟ, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପରଜ୍ଜଂ ଏତସ୍ସେୱ ଦସ୍ସାମି। ଅଥ ଦେୱୋ, ସକ୍କାରମସ୍ସ କରିସ୍ସାମୀ''ତି। ସୋ ତଂ ୱୀମଂସନ୍ତୋ ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୯୨।

''ଦେଓତା ନୁସି ଗନ୍ଧଦ୍ଧୋ, ଅଦୁ ସକ୍କୋ ପୁରିନ୍ଦଦୋ;

ମନୁସ୍ସଭୂତୋ ଇଦ୍ଧିମା, କଥଂ ଜାନେମୁ ତଂ ମଯ''ନ୍ତି।

ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ସଭାୱମେୱ କଥେନ୍ତୋ ଦୁତିଯଂ ଗାଥମାହ –

୯୩।

‘‘ନାପି ଦେୱୋ ନ ଗନ୍ଧବ୍ବୋ, ନାପି ସକ୍କୋ ପୁରିନ୍ଦଦୋ;

ମନୁସ୍ସଭୂତୋ ଇଦ୍ଧିମା, ଏୱଂ ଜାନାହି ଭାରଧା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଭାରଧାତି ରଟ୍ଠଭାରଧାରିତାଯ ନଂ ଏୱଂ ଆଲପତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ‘‘ମନୁସ୍ସଭୂତୋ କିରାଯଂ ମଯ୍ହଂ ଏୱଂ ବହୂପକାରୋ, ମହନ୍ତେନ ଯସେନ ନଂ ସନ୍ତପ୍ପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆହ –

୯୪।

‘‘କତରୂପମିଦଂ ଭୋତୋ, ୱେଯ୍ଯାୱଚ୍ଚଂ ଅନପ୍ପକଂ;

ଦେୱମ୍ହି ୱସ୍ସମାନମ୍ହି, ଅନୋୱସ୍ସଂ ଭୱଂ ଅକା।

୯୫।

‘‘ତତୋ ୱାତାତପେ ଘୋରେ, ସୀତଚ୍ଛାଯଂ ଭୱଂ ଅକା;

ତତୋ ଅମିତ୍ତମଜ୍ଝେସୁ, ସରତାଣଂ ଭୱଂ ଅକା।

୯୬।

‘‘ତତୋ ଫୀତାନି ରଟ୍ଠାନି, ୱସିନୋ ତେ ଭୱଂ ଅକା;

ତତୋ ଏକସତଂ ଖତ୍ଯେ, ଅନୁଯନ୍ତେ ଭୱଂ ଅକା।

୯୭।

‘‘ପତୀତାସ୍ସୁ ମଯଂ ଭୋତୋ, ୱଦ ତଂ ଭଞ୍ଜମିଚ୍ଛସି;

ହତ୍ଥିଯାନଂ ଅସ୍ସରଥଂ, ନାରିଯୋ ଚ ଅଲଙ୍କତା;

ନିୱେସନାନି ରମ୍ମାନି, ମଯଂ ଭୋତୋ ଦଦାମସେ।

୯୮।

‘‘ଅଥ ୱଙ୍ଗେ ୱା ମଗଧେ, ମଯଂ ଭୋତୋ ଦଦାମସେ;

ଅଥ ୱା ଅସ୍ସକାୱନ୍ତୀ, ସୁମନା ଦମ୍ମ ତେ ମଯଂ।

୯୯।

‘‘ଉପଡ୍ଢଂ ୱାପି ରଜ୍ଜସ୍ସ, ମଯଂ ଭୋତୋ ଦଦାମସେ;

ସଚେ ତେ ଅଟ୍ଠୋ ରଜ୍ଜେନ, ଅନୁସାସ ଯଦିଚ୍ଛସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ କତରୂପମିଦନ୍ତି କତସଭାୱଂ। ୱେଳ୍ହାୱଚନ୍ତି କାଯୱେଳ୍ହାୱତିକକମ୍ମଂ। ଅନୋୱସ୍ସନ୍ତି ଅୱସ୍ସଂ, ଯଥା ଦେୱୋ ନ ୱସ୍ସତି , ତଥା କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୀତଚ୍ଛାଯନ୍ତି ସୀତଲଂ ଛାଯଂ। ୱସିନୋ ତେତି ତେ ରଟ୍ଠୱାସିନୋ ଅମ୍ହାକଂ ୱସୱତ୍ତିନୋ। ଖତ୍ୱେତି ଖତ୍ତିଯେ, ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ଅଯମେୱ ପାଠୋ। ପତୀତାସ୍ସୁମଯନ୍ତି ତୁଟ୍ଠା ମଯଂ। ୱଦ ତଂ ଭଞ୍ଜମିଚ୍ଛସୀତି ଭଞ୍ଜନ୍ତି ରତନସ୍ସେତଂ ନାମଂ, ୱରଂ ତେ ଦଦାମି, ଯଂ ରତନଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ୱଦେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ହତ୍ଥିଯାନ’’ନ୍ତିଆଦୀହି ସରୂପତୋ ତଂ ତଂ ରତନଂ ଦସ୍ସେତି। ଅସ୍ସକାୱନ୍ତୀଅସ୍ସକରଟ୍ଠଂ ୱା ଅୱନ୍ତିରଟ୍ଠଂ ୱା। ରଜ୍ଜେନାତି ସଚେପି ତେ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପରଜ୍ଜେନ ଅତ୍ଥୋ, ତମ୍ପି ତେ ଦତ୍ୱା ଅହଂ ଫଲକାୱୁଧହତ୍ଥୋ ତୁମ୍ହାକଂ ରଥସ୍ସ ପୁରତୋ ଗମିସ୍ସାମୀତି ଦୀପେତି। ଯଦିଚ୍ଛସୀତି ଏତେସୁ ମଯା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେସୁ ଯଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ଅନୁସାସ ଆଣାପେହୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ଅତ୍ତନୋ ଅଧିପ୍ପାଯଂ ଆୱିକରୋନ୍ତୋ ଆହ –

୧୦୦।

‘‘ନ ମେ ଅତ୍ଥୋପି ରଜ୍ଜେନ, ନଗରେନ ଧନେନ ୱା;

ଅଥୋପି ଜନପଦେନ, ଅତ୍ଥୋ ମୟ୍ହଂ ନ ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି।

‘‘ସଚେ ତେ ମଯି ସିନେହୋ ଅତ୍ଥି, ଏକଂ ମେ ୱଚନଂ କରୋହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୧୦୧।

‘‘ଭୋତୋୱ ରଟ୍ଠେ ୱିଜିତେ, ଅରଞ୍ଞେ ଅତ୍ଥି ଅସ୍ସମୋ;

ପିତା ମୟ୍ହଂ ଜନେତ୍ତୀ ଚ, ଉଭୋ ସମ୍ମନ୍ତି ଅସ୍ସମେ।

୧୦୨।

‘‘ତେସାହଂ ପୁବ୍ବାଚରିଯେସୁ, ପୁଞ୍ଞଂ ନ ଲଭାମି କାତୱେ;

ଭୱନ୍ତଂ ଅଜ୍ଝାୱରଂ କତ୍ୱା, ସୋଣଂ ଯାଚେମୁ ସଂୱର’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ରଟ୍ଠେତି ରଜ୍ଜେ। ୱିଜିତେତି ଆଣାପୱତ୍ତିଟ୍ଠାନେ। ଅସ୍ସମୋତି ହିମୱନ୍ତାରଞ୍ଞେ ଏକୋ ଅସ୍ସମୋ ଅତ୍ଥି। ସମ୍ମନ୍ତୀତି ତସ୍ମିଂ ଅସ୍ସମେ ୱସନ୍ତି। ତେସାହନ୍ତି ତେସୁ ଅହଂ। କାତୱେତି ୱତ୍ତପଟିୱତ୍ତଫଲାଫଲାହରଣସଙ୍ଖାତଂ ପୁଞ୍ଞଂ କାତୁଂ ନ ଲଭାମି, ଭାତା ମେ ସୋଣପଣ୍ଡିତୋ ନାମ ମମେକସ୍ମିଂ ଅପରାଧେ ମା ଇଧ ୱସୀତି ମଂ ପଲାପେସି। ଅଜ୍ଝାୱରନ୍ତି ଅଧିଆୱରଂ ତେ ମଯଂ ଭୱନ୍ତଂ ସପରିୱାରଂ କତ୍ୱା ସୋଣପଣ୍ଡିତଂ ସଂୱରଂ ଯାଚେମୁ, ଆଯତିଂ ସଂୱରଂ ଯାଚାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଯାଚେମିମଂ ୱର’’ନ୍ତିପି ପାଠୋ, ମଯଂ ତଯା ସଦ୍ଧିଂ ସୋଣଂ ଯାଚେସ୍ସାମ ଖମାପେସ୍ସାମ, ଇମଂ ୱରଂ ତୱ ସନ୍ତିକା ଗଣ୍ହାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଥ ନଂ ରାଜା ଆହ –

୧୦୩।

‘‘କରୋମି ତେ ତଂ ୱଚନଂ, ଯଂ ମଂ ଭଣସି ବ୍ରାହ୍ମଣ;

ଏତଞ୍ଚ ଖୋ ନୋ ଅକ୍ଖାହି, କୀୱନ୍ତୋ ହୋନ୍ତୁ ଯାଚକା’’ତି।

ତତ୍ଥ କରୋମୀତି ଅହଂ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପରଜ୍ଜଂ ଦଦମାନୋ ଏତ୍ତକଂ କିଂ ନ କରିସ୍ସାମି, କରୋମୀତି ୱଦତି। କୀୱନ୍ତୋତି କିତ୍ତକା।

ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ଆହ –

୧୦୪।

‘‘ପରୋସତଂ ଜାନପଦା, ମହାସାଲା ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣା;

ଇମେ ଚ ଖତ୍ତିୟା ସବ୍ବେ, ଅଭିଜାତା ଯସସ୍ସିନୋ;

ଭୱଞ୍ଚ ରାଜା ମନୋଜୋ, ଅଲଂ ହେସ୍ସନ୍ତି ଯାଚକା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଜାନପଦାତି ଗହପତୀ। ମହାସାଲା ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣାତି ସାରପ୍ପତ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣା ଚ ପରୋସତାଯେୱ। ଅଲଂ ହେସ୍ସନ୍ତୀତି ପରିଯତ୍ତା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି। ଯାଚକାତି ମମତ୍ଥାଯ ସୋଣପଣ୍ଡିତସ୍ସ ଖମାପକା।

ଅଥ ନଂ ରାଜା ଆହ –

୧୦୫।

‘‘ହତ୍ଥୀ ଅସ୍ସେ ଚ ଯୋଜେନ୍ତୁ, ରଥଂ ସନ୍ନୟ୍ହ ସାରଥି;

ଆବନ୍ଧନାନି ଗଣ୍ହାଥ, ପାଦାସୁସ୍ସାରଯଦ୍ଧଜେ;

ଅସ୍ସମଂ ତଂ ଗମିସ୍ସାମି, ଯତ୍ଥ ସମ୍ମତି କୋସିୟୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଯୋଜେନ୍ତୂତି ହତ୍ଥାରୋହା ହତ୍ଥୀ, ଅସ୍ସାରୋହା ଚ ଅସ୍ସେ କପ୍ପେନ୍ତୁ। ରଥଂ ସନ୍ନୟ୍ହ ସାରଥୀତି ସମ୍ମସାରଥି ତ୍ୱମ୍ପି ରଥଂ ସନ୍ନୟ୍ହ। ଆବନ୍ଧନାନୀତି ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥେସୁ ଆବନ୍ଧିତବ୍ବାନି ଭଣ୍ଡାନି ଚ ଗଣ୍ହଥ। ପାଦାସୁସ୍ସାରଯଦ୍ଧଜେତି ରଥେ ଠପିତଧଜପାଦାସୁ ଧଜେ ଉସ୍ସାରଯନ୍ତୁ ଉସ୍ସାପେନ୍ତୁ। କୋସିୟୋତି ଯସ୍ମିଂ ଅସ୍ସମେ କୋସିୟଗୋତ୍ତୋ ୱସତୀତି।

୧୦୬।

‘‘ତତୋ ଚ ରାଜା ପାଯାସି, ସେନାଯ ଚତୁରଙ୍ଗିନୀ;

ଅଗମା ଅସ୍ସମଂ ରମ୍ମଂ, ଯତ୍ଥ ସମ୍ମତି କୋସିୟୋ’’ତି। – ଅଯଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧଗାଥା;

ତତ୍ଥ ତତୋ ଚାତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ତତୋ ସୋ ରାଜା ଏକସତଖତ୍ତିଯେ ଗହେତ୍ୱା ମହତିଯା ସେନାଯ ପରିୱୁତୋ ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତଂ ପୁରତୋ କତ୍ୱା ନଗରା ନିକ୍ଖମି। ଚତୁରଙ୍ଗୀନୀତି ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ ଅଗମାସି, ଅନ୍ତରମଗ୍ଗେ ୱତ୍ତମାନୋପି ଅୱସ୍ସଂ ଗାମିତାଯ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋ। ଚତୁୱୀସତିଅକ୍ଖୋଭଣିସଙ୍ଖାତେନ ବଲକାଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପନ୍ନସ୍ସ ତସ୍ସ ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱେନ ଅଟ୍ଠୁସଭୱିତ୍ଥତଂ ମଗ୍ଗଂ ସମଂ ମାପେତ୍ୱା ଆକାସେ ଚମ୍ମଖଣ୍ଡଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ନିସୀଦିତ୍ୱା ସେନାଯ ପରିୱୁତୋ ଅଲଙ୍କତହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ଧମ୍ମଯୁତ୍ତକଥଂ କଥେନ୍ତୋ ସୀତୌଣ୍ହାଦିପରିସ୍ସଯେ ୱାରେନ୍ତୋ ଅଗମାସି।

ଅଥସ୍ସ ଅସ୍ସମଂ ପାପୁଣନଦିୱସେ ସୋଣପଣ୍ଡିତୋ ‘‘ମମ କନିଟ୍ଠସ୍ସ ଅତିରେକସତ୍ତମାସସତ୍ତଦିୱସାଧିକାନି ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି ନିକ୍ଖନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ‘‘କହଂ ନୁ ଖୋ ସୋ ଏତରହୀ’’ତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ‘‘ଚତୁୱୀସତିଅକ୍ଖୋଭଣିପରିୱାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକସତରାଜାନୋ ଗହେତ୍ୱା ମମଞ୍ଚେୱ ଖମାପେତୁଂ ଆଗଚ୍ଛତୀ’’ତି ଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମେହି ରାଜୂହି ଚେୱ ପରିସାହି ଚ ମମ କନିଟ୍ଠସ୍ସ ବହୂନି ପାଟିହାରିୟାନି ଦିଟ୍ଠାନି, ମମାନୁଭାୱଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ‘ଅଯଂ କୂଟଜଟିଲୋ ଅତ୍ତନୋ ପମାଣଂ ନ ଜାନାତି, ଅମ୍ହାକଂ ଅଯ୍ୟେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଯୋଜେସୀ’ତି ମଂ ୱଦନ୍ତା କଥେନ୍ତା

ଅଣ୍ଣୀଚିପରାଯଣା ଭଣ୍ଣେୟ୍ଯୁଂ, ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିଯଂ ନେସଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲମଣ୍ଡେନ ଅଂସଂ ଅଫୁସନ୍ତଂ ଆକାସେ କାଜଂ ଠପେତ୍ୱା ଅନୋତତ୍ତତୋ ଉଦକଂ ଆହରିତୁଂ ରଞ୍ଜଞୋ ଅୱିଦୂରେ ଆକାସେନ ପାୟାସି। ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ତଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅୱିସହନ୍ତୋ ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନେଯେୱ ଅନ୍ତରଧାଯିତ୍ୱା ପଲାଯିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ପାୱିସି। ମନୋଜରାଜା ପନ ତଂ ରମଣୀଯେନ ଇସିୱେସେନ ତଥା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୦୭।

‘‘କସ୍ସ କାଦମ୍ବଯୋ କାଜୋ, ୱେହାସଂ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲଂ;

ଅଂସଂ ଅସମ୍ଫୁସଂ ଏତି, ଉଦହାରାଯ ଗଚ୍ଛତୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ କାଦମ୍ବଯୋତି କଦମ୍ବରୁକ୍ଖମଯୋ। ଅଂସଂ ଅସମ୍ଫୁସଂ ଏତୀତି ଅଂସଂ ଅସମ୍ଫୁସନ୍ତୋ ସଯମେୱ ଆଗଚ୍ଛତି। ଉଦହାରାଯାତି ଉଦକଂ ଆହରିତୁଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ କସ୍ସ ଏସ କାଜୋ ଏୱଂ ଏତି, କୋ ନାମ ତ୍ୱଂ, କୁତୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛସୀତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ମହାସତ୍ତୋ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୧୦୮।

‘‘ଅହଂ ସୋଣୋ ମହାରାଜ, ତାପସୋ ସହିତବ୍ବତୋ;

ଭରାମି ମାତାପିତରୋ, ରତ୍ତିନ୍ଦିୱମତନ୍ଦିତୋ।

୧୦୯।

‘‘ୱନେ ଫଲଞ୍ଚ ମୂଲଞ୍ଚ, ଆହରିତ୍ୱା ଦିସମ୍ପତି;

ପୋସେମି ମାତାପିତରୋ, ପୁବ୍ବେ କତମନୁସ୍ସର’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସହିତବ୍ବତୋତି ସହିତୱତୋ ସୀଲାଚାରସମ୍ପନ୍ନୋ ଏକୋ ତାପସୋ ଅହନ୍ତି ୱଦତି। ଭରାମୀତି ପୋସେମି। ଅତନ୍ଦିତୋତି ଅନଲସୋ ହୁତ୍ୱା। ପୁବ୍ବେ କତମନୁସ୍ସରନ୍ତି ତେହି ପୁବ୍ବେ କତଂ ମୟ୍ହଂ ଗୁଣଂ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ୱିସ୍ସାସଂ କତ୍ତୁକାମୋ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୧୧୦।

‘‘ଇଚ୍ଛାମ ଅସ୍ସମଂ ଗନ୍ତୁଂ, ଯତ୍ଥ ସମ୍ମତି କୋସିଯୋ;

ମଗ୍ଗଂ ନୋ ସୋଣ ଅକ୍ଖାହି, ଯେନ ଗଚ୍ଛେମୁ ଅସ୍ସମ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅସ୍ସମନ୍ତି ତୁମ୍ହାକଂ ଅସ୍ସମପଦଂ।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱେନ ଅସ୍ସମପଦଗାମିମଗ୍ଗଂ ମାପେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୧୧।

‘‘ଅଯଂ ଏକପଦୀ ରାଜ, ଯେନେତଂ ମେଘସନ୍ନିଭଂ;

କୋଟ୍ଠିଆରେହି ସଞ୍ଛନ୍ନଂ, ଏତ୍ଥ ସମ୍ମତି କୋସିୟୋ’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ମହାରାଜ, ଅୟଂ ଏକପଦିକୋ ଜଙ୍ଘମଗ୍ଗୋ, ଇମିନା ଗଚ୍ଛଥ, ଯେନ ଦିସାଭାଗେନ ଏତଂ ମେଘୱଣ୍ଣଂ ସୁପୁପ୍ଫିତକୋଟ୍ଠିଆରସଞ୍ଛନ୍ନଂ ୱନଂ ଦିସ୍ସତି, ଏତ୍ଥ ମମ ପିତା କୋସିୟଗୋତ୍ତୋ ୱସତି, ଏତସ୍ସ ସୋ ଅସ୍ସମୋତି।

୧୧୨।

‘‘ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ପକ୍କାମି, ତରମାନୋ ମହାଇସି;

ୱେହାସେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖସ୍ମିଂ, ଅନୁସାସିତ୍ୱାନ ଖତ୍ତିଯେ।

୧୧୩।

‘‘ଅସ୍ସମଂ ପରିମଜ୍ଜିତ୍ୱା, ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱାନ ଆସନଂ;

ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା, ପିତରଂ ପତିବୋଧୟି।

୧୧୪।

‘‘ଇମେ ଆୟନ୍ତି ରାଜାନୋ, ଅଭିଜାତା ଯସସ୍ସିନୋ;

ଅସ୍ସମା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱାନ, ନିସୀଦ ତ୍ୱଂ ମହାଇସେ।

୧୧୫।

‘‘ତସ୍ସ ତଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା, ତରମାନୋ ମହାଇସି;

ଅସ୍ସମା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱାନ, ସଦ୍ୱାରମ୍ହି ଉପାୱିସୀ’’ତି। – ଇମା ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧଗାଥା;

ତତ୍ଥ ପକ୍କାମୀତି ଅନୋତତ୍ତଂ ଅଗମାସି। ଅସ୍ସମଂ ପରିମଜ୍ଜିତ୍ୱାତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋ ଇସି ୱେଗେନ ଅନୋତତ୍ତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପାନୀୟଂ ଆଦାଯ ତେସୁ ରାଜୂସୁ ଅସ୍ସମଂ ଅସମ୍ପତ୍ତେସ୍ୱେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପାନୀୟଘଟେ ପାନୀୟମାଠଅକେ ଠପେତ୍ୱା ‘‘ମହାଜନୋ ପିୱିସ୍ସତୀ’’ତି ୱନକୁସୁମେହି ୱାସେତ୍ୱା ସମ୍ମଜ୍ଜନିଂ ଆଦାଯ ଅସ୍ସମଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲଦ୍ୱାରେ ପିତୁ ଆସନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ପୱିସିତ୍ୱା ପିତରଂ ଜାନାପେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପାୱିସୀତି ଉଚ୍ଚାସନେ ନିସୀଦି।

ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ମାତା ପନ ତସ୍ସ ପଚ୍ଛତୋ ନୀଚଟ୍ଠାନେ ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ମହାସତ୍ତୋ ନୀଚାସନେ ନିସୀଦି। ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋପି ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଅନୋତତ୍ତତୋ ପାନୀୟଂ ଆଦାଯ ଅସ୍ସମଂ ଆଗତକାଲେ ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅସ୍ସମସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ଖନ୍ଧାୱାରଂ ନିୱାସେସି। ଅଥ ରାଜା ନ୍ହତ୍ୱା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତୋ ଏକସତରାଜପରିୱୁତୋ ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତଂ ଗହେତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ ସିରିସୋଭଗ୍ଗେନ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଖମାପେତୁଂ ଅସ୍ସମଂ ପାୱିସି। ଅଥ ନଂ ତଥା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପିତା ଦିସ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପୁଚ୍ଛି, ସୋପିସ୍ସ ଆଚିକ୍ଖି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୧୬।

‘‘ତଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱାନ ଆୟନ୍ତଂ, ଜଲନ୍ତଂରିୱ ତେଜସା;

ଖତ୍ୟସଙ୍ଘପରିବ୍ୟୂଳ୍ହଂ, କୋସିୟୋ ଏତଦବ୍ରୱି।

୧୧୭।

‘‘କସ୍ସ ଭେରୀ ମୁଦିଙ୍ଗା ଚ, ସଙ୍ଖା ପଣୱଦିନ୍ଦିମା;

ପୁରତୋ ପଟିପନ୍ନାନି, ହାସୟନ୍ତା ରଥେସଭଂ।

୧୧୮।

‘‘କସ୍ସ କଞ୍ଚନପଟ୍ଟେନ, ପୁଥୁନା ୱିଜ୍ଜୁୱଣ୍ଣିନା;

ୟୁଗ୍ୱା କଲାପସନ୍ନଦ୍ଧୋ, କୋ ଏତି ସିରିୟା ଜଲଂ।

୧୧୯।

‘‘ଉକ୍କାମୁଖପହଟ୍ଠଂୱ , ଖଦିରଙ୍ଗାରସନ୍ନିଭଂ;

ମୁଖଞ୍ଚ ରୁଚିରା ଭାତି, କୋ ଏତି ସିରିୟା ଜଲଂ।

୧୨୦।

‘‘କସ୍ସ ପଗ୍ଗହିତଂ ଛତ୍ତଂ, ସସଲାକଂ ମନୋରମଂ;

ଆଦିଚ୍ଚରଂସାୱରଣଂ, କୋ ଏତି ସିରିୟା ଜଲଂ।

୧୨୧।

‘‘କସ୍ସ ଅଙ୍ଗଂ ପରିଗ୍ଗୟ୍ହ, ୱାଲବୀଜନିମୁତ୍ତମଂ;

ଚରନ୍ତି ୱରପୁଞ୍ଞସ୍ସ, ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧେନ ଆୟତୋ।

୧୨୨।

‘‘କସ୍ସ ସେତାନି ଛତ୍ତାନି, ଆଜାନୀୟା ଚ ୱମ୍ମିତା;

ସମନ୍ତା ପରିକୀରେନ୍ତି, କୋ ଏତି ସିରିୟା ଜଲଂ।

୧୨୩।

‘‘କସ୍ସ ଏକସତଂ ଖତ୍ୟା, ଅନୁୟନ୍ତା ୟସସ୍ସିନୋ;

ସମନ୍ତାନୁପରିୟନ୍ତି, କୋ ଏତି ସିରିୟା ଜଲଂ।

୧୨୪।

‘‘ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥପତ୍ତି, ସେନା ଚ ଚତୁରଙ୍ଗିନୀ;

ସମନ୍ତାନୁପରିୟନ୍ତି, କୋ ଏତି ସିରିୟା ଜଲଂ।

୧୨୫।

‘‘କସ୍ସେସା ମହତୀ ସେନା, ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନୁୱତ୍ତତି;

ଅକ୍ଖୋଭଣୀ ଅପରିଯନ୍ତା, ସାଗରସ୍ସେୱ ଊମିଯୋ।

୧୨୬।

‘‘ରାଜାଭିରାଜା ମନୋଜୋ, ଇନ୍ଦୋୱ ଜଯତଂ ପତି;

ନନ୍ଦସ୍ସଜ୍ଝାୱରଂ ଏତି, ଅସ୍ସମଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନଂ।

୧୨୭।

‘‘ତସ୍ସେସା ମହତୀ ସେନା, ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନୁୱତ୍ତତି;

ଅକ୍ଖୋଭଣୀ ଅପରିଯନ୍ତା, ସାଗରସ୍ସେୱ ଊମିଯୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଜଲନ୍ତଂରିୱାତି ଜଲନ୍ତଂ ୱିଯ। ପଟିପନ୍ନାନୀତି ଏତାନି ତୂରିଯାନି କସ୍ସ ପୁରତୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ହାସଯନ୍ତାତି ତୋସେନ୍ତା। କଞ୍ଚନପଟ୍ଟେନାତି, ତାତ, କସ୍ସ କଞ୍ଚନମଯେନ ୱିଜ୍ଜୁୱଣ୍ଣେନ ଉଣ୍ହୀସପଟ୍ଟେନ ନଲାଟନ୍ତୋ ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋତି ପୁଚ୍ଛତି। ଯୁୱାତି ତରୁଣୋ। କଲାପସନ୍ନଦ୍ଧୋତି ସନ୍ନଦ୍ଧସରତୂଣୀରୋ। ଉକ୍କାମୁଖପହଟ୍ଠଂ ୱାତି କମ୍ମାରାନଂ ଉଦ୍ଧନେ ପହଟ୍ଠଂ ସୁୱଣ୍ଣଂ ୱିଯ। ଖଦିରଙ୍ଗାରସନ୍ନିଭନ୍ତି ୱୀତଚ୍ଚିତଖଦିରଙ୍ଗାରୱଣ୍ଣଂ। ଆଦିଚ୍ଚରଂସାୱରଣନ୍ତିଆଦିଚ୍ଚରଂସୀନଂ ଆୱରଣଂ। ଅଙ୍ଗଂ ପରିଗ୍ଗଯ୍ହାତି ଅଙ୍ଗଂ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା, ସରୀରଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱାଲବୀଜନିମୁତ୍ତମନ୍ତି ୱାଲବୀଜନିଂ ଉତ୍ତମଂ । ଚରନ୍ତୀତି ସଞ୍ଚରନ୍ତି। ଛତ୍ତାନୀତି ଆଜାନୀଯପିଟ୍ଠେ ନିସିନ୍ନାନଂ ଧାରିତଛତ୍ତାନି। ପରିକୀରେନ୍ତୀତି ତସ୍ସ ସମନ୍ତା ସବ୍ବଦିସାଭାଗେସୁ ପରିକୀରଯନ୍ତି। ଚତୁରଙ୍ଗିନୀତି ଏତେହି ହତ୍ଥିଆଦୀହି ଚତୂହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତା। ଅକ୍ଖୋଭଣୀତି ଖୋଭେତୁଂ ନ ସକ୍କା। ସାଗରସ୍ସେୱାତି ସାଗରସ୍ସ ଊମିଯୋ ୱିଯ ଅପରିଯନ୍ତା। ରାଜାଭିରାଜାତି ଏକସତରାଜୂନଂ ପୂଜିତୋ, ତେସଂ ୱା ଅଧିକୋ ରାଜାତି ରାଜାଭିରାଜା। ଜଯତଂ ପତୀତି ଜଯପ୍ପତ୍ତାନଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଜେଟ୍ଠକୋ। ଅଜ୍ଝାୱରନ୍ତି ମମଂ ଖମାପନତ୍ଥାଯ ନନ୍ଦସ୍ସ ପରିସଭାୱଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଏତି।

ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୨୮।

‘‘ଅନୁଲିତ୍ତା ଚନ୍ଦନେନ, କାସିକୁତ୍ତମଧାରିନୋ;

ସବ୍ବେ ପଞ୍ଜଲିକା ହୁତ୍ୱା, ଇସୀନଂ ଅଜ୍ଝୁପାଗମୁ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଇସୀନଂ ଅଜ୍ଝୁପାଗମୁନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସବ୍ବେପି ତେ ରାଜାନୋ ସୁରଭିଚନ୍ଦନେନ ଅନୁଲିତ୍ତା ଉତ୍ତମକାସିକୱତ୍ଥଧାରିନୋ ସିରସି ପତିଟ୍ଠାପିତଅଞ୍ଜଲୀ ହୁତ୍ୱା ଇସୀନଂ ସନ୍ତିକଂ ଉପଗତା।

ତତୋ ମନୋଜୋ ରାଜା ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କରୋନ୍ତୋ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୧୨୯।

‘‘କଚ୍ଚି ନୁ ଭୋତୋ କୁସଲଂ, କଚ୍ଚି ଭୋତୋ ଅନାମଯଂ;

କଚ୍ଚି ଉଞ୍ଛେନ ଯାପେଥ, କଚ୍ଚି ମୂଲଫଲା ବହୂ।

୧୩୦।

‘‘କଚ୍ଚି ଡଂସା ମକସା ଚ, ଅପ୍ପମେୱ ସରୀସପା;

ୱନେ ୱାଳମିଗାକିଣ୍ଣେ, କଚ୍ଚି ହିଂସା ନ ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି।

ତତୋ ପରଂ ଉଭିନ୍ନଂ ତେସଂ ୱଚନପଟିୱଚନୱସେନ କଥିତଗାଥା ହୋନ୍ତି –

୧୩୧।

‘‘କୁସଲଞ୍ଚେୱ ନୋ ରାଜ, ଅଥୋ ରାଜ ଅନାମଯଂ;

ଅଥୋ ଉଞ୍ଛେନ ଯାପେମ, ଅଥୋ ମୂଲଫଲା ବହୂ।

୧୩୨।

‘‘ଅଥୋ ଡଂସା ମକସା ଚ, ଅପ୍ପମେୱ ସରୀସପା;

ୱନେ ୱାଳମିଗାକିଣ୍ଣେ, ହିଂସା ମଯ୍ହଂ ନ ୱିଜ୍ଜତି।

୧୩୩।

‘‘ବହୂନି ୱସ୍ସପୂଗାନି, ଅସ୍ସମେ ସମ୍ମତଂ ଇଧ;

ନାଭିଜାନାମି ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ଆବାଧଂ ଅମନୋରମଂ।

୧୩୪।

‘‘ସ୍ୱାଗତଂ ତେ ମହାରାଜ, ଅଥୋ ତେ ଅଦୁରାଗତଂ;

ଇସ୍ସରୋସି ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ଯଂ ଇଧତ୍ଥି ପୱେଦଯ।

୧୩୫।

‘‘ତିନ୍ଦୁକାନି ପିଯାଲାନି, ମଧୁକେ କାସୁମାରିଯୋ;

ଫଲାନି ଖୁଦ୍ଦକପ୍ପାନି, ଭୁଞ୍ଜ ରାଜ ୱରଂ ୱରଂ।

୧୩୬।

‘‘ଇଦମ୍ପି ପାନୀଯଂ ସୀତଂ, ଆଭତଂ ଗିରିଗବ୍ଭରା;

ତତୋ ପିୱ ମହାରାଜ, ସଚେ ତ୍ୱଂ ଅଭିକଙ୍ଖସି।

୧୩୭।

‘‘ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଯଂ ଦିନ୍ନଂ, ସବ୍ବସ୍ସ ଅଗ୍ଘିଯଂ କତଂ;

ନନ୍ଦସ୍ସାପି ନିସାମେଥ, ୱଚନଂ ସୋ ପୱକ୍ଖତି।

୧୩୮।

‘‘ଅଜ୍ଝାୱରମ୍ହା ନନ୍ଦସ୍ସ, ଭୋତୋ ସନ୍ତିକମାଗତା;

ସୁଣାତୁ ଭୱଂ ୱଚନଂ, ନନ୍ଦସ୍ସ ପରିସାଯ ଚା’’ତି।

ଇମା ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ପାକଟସମ୍ବନ୍ଧାଯେୱ, ଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅପାକଟଂ, ତଦେୱ ୱକ୍ଖାମ। ପୱେଦଯାତି ଯଂ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ତୱ ଅଭିରୁଚିତଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ନୋ କଥେହୀତି ୱଦତି। ଖୁଦ୍ଦକପ୍ପାନୀତି ଏତାନି ନାନାରୁକ୍ଖଫଲାନି ଖୁଦ୍ଦକମଧୁପଟିଭାଗାନି ମଧୁରାନି। ୱରଂ ୱରନ୍ତି ଇତୋ ଉତ୍ତମୁତ୍ତମଂ ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜ। ଗିରିଗବ୍ଭରାତି ଅନୋତତ୍ତତୋ। ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅଗ୍ଘିଯନ୍ତି ଯେନ ମଯଂ ଆପୁଚ୍ଛିତା, ତଂ ଅମ୍ହେହି ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ନାମ ତୁମ୍ହେହି ଚ ଦିନ୍ନମେୱ ନାମ, ଏତ୍ତାୱତା ଇମସ୍ସ ଜନସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅଗ୍ଘିଯଂ ତୁମ୍ହେହି କତଂ। ନନ୍ଦସ୍ସାପୀତି ଅମ୍ହାକଂ ତାୱ ସଙ୍ଗଂ କତଂ, ଇଦାନି ପନ ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ କିଞ୍ଚି ୱତ୍ତୁକାମୋ , ତସ୍ସପି ତାୱ ୱଚନଂ ସୁଣାଥ। ଅଜ୍ଝାୱରମ୍ହାତି ମଯଞ୍ହି ନ ଅଞ୍ଞେନ କମ୍ମେନ ଆଗତା, ନନ୍ଦସ୍ସ ପନ ପରିସା ହୁତ୍ୱା ତୁମ୍ହାକଂ ଖମାପନତ୍ଥାଯ ଆଗତାତି ୱଦତି। ଭୱନ୍ତି ଭୱଂ ସୋଣପଣ୍ଡିତୋ ସୁଣାତୁ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ମାତାପିତରୋ ଚ ଭାତରଞ୍ଚ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସକପରିସାଯ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ଆହ –

୧୩୯।

‘‘ପରୋସତଂ ଜାନପଦା, ମହାସାଲା ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣା;

ଇମେ ଚ ଖତ୍ତିଯା ସବ୍ବେ, ଅଭିଜାତା ଯସସ୍ସିନୋ;

ଭୱଞ୍ଚ ରାଜା ମନୋଜୋ, ଅନୁମଞ୍ଞନ୍ତୁ ମେ ୱଚୋ।

୧୪୦।

‘‘ଯେ ଚ ସନ୍ତି ସମୀତାରୋ, ଯକ୍ଖାନି ଇଧ ମସ୍ସମେ;

ଅରଞ୍ଞେ ଭୂତଭବ୍ୟାନି, ସୁଣନ୍ତୁ ୱଚନଂ ମମ।

୧୪୧।

‘‘ନମୋ କତ୍ୱାନ ଭୂତାନଂ, ଇସିଂ ୱକ୍ଖାମି ସୁବ୍ବତଂ;

ସୋ ତ୍ୟାହଂ ଦକ୍ଖିଣା ବାହୁ, ତୱ କୋସିଯ ସମ୍ମତୋ।

୧୪୨।

‘‘ପିତରଂ ମେ ଜନେତ୍ତିଞ୍ଚ, ଭତ୍ତୁକାମସ୍ସ ମେ ସତୋ;

ୱୀର ପୁଞ୍ଞମିଦଂ ଠାନଂ, ମା ମଂ କୋସିଯ ୱାରଯ।

୧୪୩।

‘‘ସବ୍ଭି ହେତଂ ଉପଞ୍ଞାତଂ, ମମେତଂ ଉପନିସ୍ସଜ;

ଉଟ୍ଠାନପାରିଚରିଯାଯ, ଦୀଘରତ୍ତଂ ତଯା କତଂ;

ଧାତାପିତୂସୁ ପୁଞ୍ଞାନି, ମମ ଲୋକଦଦୋ ଭଵ।

୧୪୪।

‘‘ତଥେଵ ସନ୍ତି ମନୁଜା, ଧମ୍ମେ ଧମ୍ମପଦଂ ଵିଦୂ;

ମଗ୍ଗୋ ସଗ୍ଗସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, ଯଥା ଜାନାସି ତ୍ୱଂ ଇସେ।

୧୪୫।

‘‘ଉଟ୍ଠାନପାରିଚରିଯାଯ, ମାତାପିତୁସୁଖାଵହଂ;

ତଂ ମଂ ପୁଞ୍ଞା ନିଵାରେତି, ଅରିଯମଗ୍ଗାଵରୋ ନରୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅନୁମଞ୍ଞନ୍ତୂତି ଅନୁବୁଜ୍ଝନ୍ତୁ, ସାଧୁକଂ ସୁତ୍ୱା ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କରୋନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ। ସମୀତାରୋତି ସମାଗତା। ଅରଞ୍ଞେ ଭୂତଭବ୍ୟାନୀତି ଅସ୍ମିଂ ହିମଵନ୍ତାରଞ୍ଞେ ଯାନି ଭୂତାନି ଚେଵ ଵୁଡ୍ଢିମରିଯାଦପ୍ପତ୍ତାନି ଭବ୍ୟାନି ଚ ତରୁଣଦେଵତାନି, ତାନିପି ସବ୍ବାନି ମମ ଵଚନଂ ସୁଣନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ନମୋ କତ୍ୱାନା’’ତି ଇଦଂ ସୋ ପରିସାଯ ସଞ୍ଞଂ ଦତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଵନସଣ୍ଡେ ନିଵ୍ଵତ୍ଥଦେଵତାନଂ ନମକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ଆହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଅଜ୍ଜ ବହୂହି ଦେଵତାହି ମମ ଭାତିକସ୍ସ ଧମ୍ମକଥାସଵନତ୍ଥଂ ଆଗତାହି ଭଵିତବ୍ବଂ, ଅହଂ ଵୋ ନମକ୍କାରୋ, ତୁମ୍ହେପି ମଯ୍ହଂ ସହାଯା ହୋଥାତି। ସୋ ଦେଵତାନଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିସଂ ଜାନାପେତ୍ୱା ‘‘ଇସିଂ ଵକ୍ଖାମୀ’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଇସିନ୍ତି ସୋଣପଣ୍ଡିତଂ ସନ୍ଧାଯ ଵଦତି। ସମ୍ମତୋତି ଭାତରୋ ନାମ ଅଙ୍ଗସମା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ସୋ ତେ ଅହଂ ଦକ୍ଖିଣା ବାହୂତି ସମ୍ମତୋ। ତେନ ମେ ଖମିତୁଂ ଅରହଥାତି ଦୀପେତି।

ଵୀରାତି ଵୀରିଯଵନ୍ତ ମହାପରକ୍କମ। ପୁଞ୍ଞମିଦଂ ଠାନନ୍ତି ଇଦଂ ମାତାପିତୁଉପଟ୍ଠାନଂ ନାମ ପୁଞ୍ଞଂ ସଗ୍ଗସଂଵତ୍ତନିକକାରଣଂ, ତଂ କରୋନ୍ତଂ ମଂ ମା ଵାରଯାତି ଵଦତି। ସବ୍ଭି ହେତନ୍ତି ଏତଞ୍ହି ମାତାପିତୁଉପଟ୍ଠାନଂ ନାମ ପଣ୍ଡିତେହି ଉପଞ୍ଞାତଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଞାତଞ୍ଚେଵ ଵଣ୍ଣିତଞ୍ଚ। ମମେତଂ ଉପନିସ୍ସଜାତି ଇଦଂ ତ୍ୱଂ ମଯ୍ହଂ ନିସ୍ସଜ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେହି ଦେହି। ଉଟ୍ଠାନପାରିଚରିଯାଯାତି ଉଟ୍ଠାନେନ ଚ ପାରିଚରିଯାଯ ଚ। କତନ୍ତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ତଯା କୁସଲଂ କତଂ। ପୁଞ୍ଞାନୀତି ଇଦାନି ଅହଂ ମାତାପିତୂସୁ ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ତୁକାମୋ। ମମ ଲୋକଦଦୋତି ତସ୍ସ ମମ ତ୍ୱଂ ସଗ୍ଗଲୋକଦଦୋ ହୋତି, ଅହଞ୍ହି ତେସଂ ଵତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ଦେଵଲୋକେ ଅପରିମାଣଂ ଯସଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ତସ୍ସ ମେ ତ୍ୱଂ ଦାଯକୋ ହୋହୀତି ଵଦତି।

ତଥେଵାତି ଯଥା ତ୍ୱଂ ଜାନାସି, ତଥେଵ ଅଞ୍ଞେପି ମନୁଜା ଇମିସ୍ସଂ ପରିସାଯଂ ସନ୍ତି, ତେ ନାନପ୍ପକାରେ ଧମ୍ମେ ଇଦଂ ଜେଟ୍ଠାପଚାଯିକଭାଵସଙ୍ଖାତଂ ଧମ୍ମକୋଟ୍ଠାସଂ ଵଦନ୍ତି। କିନ୍ତି? ମଗ୍ଗୋ ସଗ୍ଗସ୍ସ ଲୋକସ୍ସାତି। ସୁଖାଵହନ୍ତି ଉଟ୍ଠାନେନ ଚ ପାରିଚରିଯାଯ ଚ ମାତାପିତୂନଂ ସୁଖାଵହଂ। ତଂ ମନ୍ତି ତଂ ମଂ ଏଵଂ ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନମ୍ପି ଭାତା ସୋଣପଣ୍ଡିତୋ ତମ୍ହା ପୁଞ୍ଞା ଅଭିଵାରେତି। ଅରିଯମଗ୍ଗାଵରୋତି ସୋ ଏଵଂ ଵାରେନ୍ତୋ ଅଯଂ ନରୋ ମମ ପିଯଦସ୍ସନତାଯ ଅରିଯସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଦେଵଲୋକସ୍ସ ମଗ୍ଗାଵରଣୋ ନାମ ହୋତୀତି।

ଏଵଂ ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତେନ ଵୁତ୍ତେ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଇମସ୍ସ ତାଵ ତୁମ୍ହେହି ଵଚନଂ ସୁତଂ, ଇଦାନି ମମପି ସୁଣାଥା’’ତି ସାଵେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୪୬।

‘‘ସୁଣନ୍ତୁ ଭୋନ୍ତୋ ଵଚନଂ, ଭାତୁରଜ୍ଝାଵରା ମମ;

କୁଲଵଂସଂ ମହାରାଜ, ପୋରାଣଂ ପରିହାପଯଂ;

ଅଧମ୍ମଚାରୀ ଜେଟ୍ଠେସୁ, ନିରଯଂ ସୋପପଜ୍ଜତି।

୧୪୭।

‘‘ଯେ ଚ ଧମ୍ମସ୍ସ କୁସଲା, ପୋରାଣସ୍ସ ଦିସମ୍ପତି;

ଚାରିତ୍ତେନ ଚ ସମ୍ପନ୍ନା, ନ ତେ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଦୁଗ୍ଗତିଂ।

୧୪୮।

‘‘ମାତା ପିତା ଚ ଭାତା ଚ, ଭଗିନୀ ଞାତି ବନ୍ଧଵା;

ସବ୍ବେ ଜେଟ୍ଠସ୍ସ ତେ ଭାରା, ଏଵଂ ଜାନାହି ଭାରଧ।

୧୪୯।

‘‘ଆଦିୟିତ୍ଵା ଗରୁଂ ଭାରଂ, ନାଵିକୋ ଵିୟ ଉସ୍ସହେ;

ଧମ୍ମଞ୍ଚ ନପ୍ପମଜ୍ଜାମି, ଜେଟ୍ଠୋ ଚସ୍ମି ରଥେସଭା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଭାତୁରଜ୍ଜାଵରାତି ମମ ଭାତୁ ପରିସା ହୁତ୍ଵା ଆଗତା ଭୋନ୍ତୋ ସବ୍ବେପି ରାଜାନୋ ମମପି ତାଵ ଵଚନଂ ସୁଣନ୍ତୁ। ପରିହାପୟନ୍ତି ପରିହାପେନ୍ତୋ। ଧମ୍ମସ୍ସାତି ଜେଟ୍ଠାପଚାୟନଧମ୍ମସ୍ସ ପଵେଣୀଧମ୍ମସ୍ସ। କୁସଲାତି ଛେକା। ଚାରିତ୍ତେନ ଚାତି ଆଚାରସୀଲେନ ସମ୍ପନ୍ନା। ଭାରାତି ସବ୍ବେ ଏତେ ଜେଟ୍ଠେନ ଵହିତବ୍ବା ପଟିଜଗ୍ଗିତବ୍ବାତି ତସ୍ସ ଭାରା ନାମ। ନାଵିକୋ ଵିୟାତି ୟଥା ନାଵାୟ ଗରୁଂ ଭାରଂ ଆଦିୟିତ୍ଵା ସମୁଦ୍ଦମଜ୍ଝେ ନାଵଂ ସୋତ୍ଥିନା ନେତୁଂ ନାଵିକୋ ଉସ୍ସହେତି ଵାୟମତି, ସହ ନାଵାୟ ସବ୍ବଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଜନୋ ଚ ତସ୍ସେଵ ଭାରୋ ହୋତି, ତଥା ମମେଵ ସବ୍ବେ ଞାତକା ଭାରୋତି , ଅହଞ୍ଚ ତେ ଉସ୍ସହାମି ପଟିଜଗ୍ଗିତୁଂ ସକ୍କୋମି, ତଞ୍ଚ ଜେଟ୍ଠାପଚାୟନଧମ୍ମଂ ନପ୍ପମଜ୍ଜାମି, ନ କେଵଲଞ୍ଚ ଏତେସଞ୍ଞେଵ, ସକଲସ୍ସପି ଲୋକସ୍ସ ଜେଟ୍ଠୋ ଚ ଅସ୍ମି, ତସ୍ମା ଅହମେଵ ସବ୍ବିଂ ନନ୍ଦେନ ପଟିଜଗ୍ଗିତୁଂ ୟୁତ୍ତୋତି।

ତଂ ସୁତ୍ଵା ସବ୍ବେପି ତେ ରାଜାନୋ ଅତ୍ତମନା ହୁତ୍ଵା ‘‘ଜେଟ୍ଠଭାତିକସ୍ସ କିର ଅଵସେସା ଭାରାତି ଅଜ୍ଜ ଅମ୍ହେହି ଞାତ’’ନ୍ତି ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତଂ ପହାୟ ମହାସତ୍ତଂ ସନ୍ନିସ୍ସିତା ହୁତ୍ଵା ତସ୍ସ ଥୁତିଂ କରୋନ୍ତା ଦ୍ଵେ ଗାଥା ଅଭାସିଂସୁ –

୧୫୦।

‘‘ଅଧିଗମା ତମେ ଞାଣଂ, ଜାଲଂଵ ଜାତଵେଦତୋ;

ଏଵମେଵ ନୋ ଭଵଂ ଧମ୍ମଂ, କୋସିୟୋ ପଵିଦଂସୟି।

୧୫୧।

‘‘ୟଥା ଉଦୟମାଦିଚ୍ଚୋ, ଵାସୁଦେଵୋ ପଭଙ୍କରୋ;

ପାଣୀନଂ ପଵିଦଂସେତି, ରୂପଂ କଲ୍ୟାଣପାପକଂ;

ଏଵମେଵ ନୋ ଭଵଂ ଧମ୍ମଂ, କୋସିୟୋ ପଵିଦଂସୟୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅଧିଗମାତି ମୟଂ ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଜେଟ୍ଠାପଚାୟନଧମ୍ମପଟିଚ୍ଛାଦକେ ତମେ ଵତ୍ତମାନା ନ ଜାନାମ, ଅଜ୍ଜ ଜାତଵେଦତୋ ଜାଲଂଵ ଞାଣଂ ଅଧିଗତା। ଏଵମେଵ ନୋତି ୟଥା ମହନ୍ଧକାରେ ପବ୍ବତମତ୍ଥକେ ଜଲିତୋ ଜାତଵେଦୋ ସମନ୍ତା ଆଲୋକଂ ଫରନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦସ୍ସେତି, ତଥା ନୋ ଭଵଂ କୋସିୟଗୋତ୍ତୋ ଧମ୍ମଂ ପଵିଦଂସୟୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଵାସୁଦେଵୋତି ଵସୁଦେଵୋ ଵସୁଜୋତନୋ, ଧନପକାସନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇତି ମହାସତ୍ତୋ ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତସ୍ସ ପାଟିହାରିଯାନି ଦିସ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ପସନ୍ନଚିତ୍ତେ ତେ ରାଜାନୋ ଞାଣବଲେନ ତସ୍ମିଂ ପସାଦଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ କଥଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ସବ୍ବେଓ ଅତ୍ତନୋ ମୁଖଂ ଉଲ୍ଲୋକିତେ ଅକାସି। ଅଥ ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ''ଭାତା ମେ ପଣ୍ଡିତୋ ବ୍ଯତ୍ତୋ ଧମ୍ମକଥିକୋ ସବ୍ବେପିମେ ରାଜାନୋ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପକ୍ଖେ କରି, ଠପେତ୍ୱା ଇମଂ ଅଞ୍ଞୋ ମଯ୍ହଂ ପଟିସରଣଂ ନତ୍ଥି, ଇମମେଓ ଯାଚିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୫୨।

''ଏଓଂ ମେ ଯାଚମାନସ୍ସ, ଅଞ୍ଜଲିଂ ନାଓବୁଜ୍ଝଥ;

ତଓ ବଦ୍ଧଚରୋ ହେସ୍ସଂ, ଓ୍ୱୁଟ୍ଠିତୋ ପରିଚାରକୋ''ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ସଚେ ତୁମ୍ହେ ମମ ଏଓଂ ଯାଚମାନସ୍ସ ଖମାପନତ୍ଥାଯ ପଗ୍ଗହିତଂ ଅଞ୍ଜଲିଂ ନାଓବୁଜ୍ଝଥ ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହଥ, ତୁମ୍ହେଓ ମାତାପିତରୋ ଉପଟ୍ଠହଥ, ଅହଂ ପନ ତୁମ୍ହାକଂ ବଦ୍ଧଚରୋ ଓ୍ୱେଯ୍ଯାଓଚ୍ଚକରୋ ହେସ୍ସଂ, ରତ୍ତିନ୍ଦିଓଂ ଅନଲସଭାଓ୍ୱେନ ଓ୍ୱୁଟ୍ଠିତୋ ପରିଚାରକୋ ଅହଂ ତୁମ୍ହେ ପଟିଜଗ୍ଗିସ୍ସାମୀତି।

ମହାସତ୍ତସ୍ସ ପକତିଯାପି ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତେ ଦୋସୋ ଓା ଓ୍ୱେରଂ ଓା ନତ୍ଥି, ଅତିଥଦ୍ଧଂ ଓଚନଂ କଥେନ୍ତସ୍ସ ପନସ୍ସ ମାନହାପନତ୍ଥଂ ନିଗ୍ଗହଓସେନ ତଥା କତ୍ୱା ଇଦାନିସ୍ସ ଓଚନଂ ସୁତ୍ୱା ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ତସ୍ମିଂ ପସାଦଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ''ଇଦାନି ତେ ଖମାମି, ମାତାପିତରୋ ଚ ପଟିଜଗ୍ଗିତୁଂ ଲଭିସ୍ସସୀ''ତି ତସ୍ସ ଗୁଣଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୫୩।

''ଅଦ୍ଧା ନନ୍ଦ ଓିଜାନାସି, ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ସବ୍ଭି ଦେସିତଂ;

ଅରିଯୋ ଅରିଯସମାଚାରୋ, ବାଳ୍ହଂ ତ୍ୱଂ ମମ ରୁଚ୍ଚସି।

୧୫୪।

''ଭଓନ୍ତଂ ଓଦାମି ଭୋତିଞ୍ଚ, ସୁଣାଥ ଓଚନଂ ମମ;

ନାଯଂ ଭାରୋ ଭାରମତୋ, ଅହୁ ମଯ୍ହଂ କୁଦାଚନଂ।

୧୫୫।

''ତଂ ମଂ ଉପଟ୍ଠିତଂ ସନ୍ତଂ, ମାତାପିତୁ ସୁଖାଓହଂ;

ନନ୍ଦୋ ଅଜ୍ଝାଓରଂ କତ୍ୱା, ଉପଟ୍ଠାନାଯ ଯାଚତି।

୧୫୬।

''ଯୋ ଓ୍ୱେ ଇଚ୍ଛତି କାମେନ, ସନ୍ତାନଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନଂ;

ନନ୍ଦଂ ଓୋ ଓରଥ ଏକୋ, କଂ ନନ୍ଦୋ ଉପତିଟ୍ଠତୁ''ତି।

ତତ୍ଥ ଅରିଯୋତି ସୁନ୍ଦରୋ। ଅରିଯସମାଚାରୋତି ସୁନ୍ଦରସମାଚାରୋପି ଜାତୋ। ବାଳ୍ହନ୍ତି ଇଦାନି ତ୍ୱଂ ମମ ଅତିଓିଯ ରୁଚ୍ଚସି। ସୁଣାଥାତି ଅମ୍ମ ତାତା ତୁମ୍ହେ ମମ ଓଚନଂ ସୁଣାଥ। ନାଯଂ ଭାରୋତି ଅଯଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପଟିଜଗ୍ଗନଭାରୋ ନ କଦାଚି ମମ ଭାରମତୋ ଅହୁ। ତଂ ମନ୍ତି ତଂ ଭାରୋତି ଅମଞ୍ଞିତ୍ୱାଓ ମଂ ତୁମ୍ହେ ଉପଟ୍ଠିତଂ ସମାନଂ। ଉପଟ୍ଠାନାଯ ଯାଚତୀତି ତୁମ୍ହେ ଉପଟ୍ଠାତୁଂ ମଂ ଯାଚତି। ଯୋ ଓ୍ୱେ ଇଚ୍ଛତୀତି ମଯ୍ହଞ୍ହି ତ୍ୱଂ ମେ ମାତରଂ ଓା ପିତରଂ ଓା ଉପଟ୍ଠହାତି ଓତ୍ତୁଂ ନ ଯୁତ୍ତଂ, ତୁମ୍ହାକଂ ପନ ସନ୍ତାନଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଯୋ ଏକୋ ଇଚ୍ଛତି, ତଂ ଓଦାମି କାମେନ ନନ୍ଦଂ ଓୋ ଓରଥ, ତଂ ମମ

କନିଟ୍ଠଂ ନନ୍ଦଂ ରୋଚେଥ, ତୁମ୍ହେସୁ କଂ ଏସ ଉପଟ୍ଠାତୁ, ଉଭୋପି ହି ମଯ୍ହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପୁତ୍ତାୟେୱାତି।

ଅଥସ୍ସ ମାତା ଆସନା ୱୁଟ୍ଠାୟ, ‘‘ତାତ ସୋଣପଣ୍ଡିତ, ଚିରପ୍ପୱୁତ୍ଥୋ ତେ କନିଟ୍ଠୋ, ଏୱଂ ଚିରାଗତମ୍ପି ତଂ ଯାଚିତୁଂ ନ ୱିସହାମି, ମଯ୍ହଞ୍ହି ତଂ ନିସ୍ସିତା, ଇଦାନି ପନ ତଯା ଅନୁଞ୍ଞାତା ଅହଂ ଏତଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନଂ ବାହାହି ଉପଗୂହିତ୍ୱା ସୀସେ ଉପସିଙ୍ଘାଯିତୁଂ ଲଭେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି ଇମମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୀ ଗାଥମାହ –

୧୫୭।

‘‘ତଯା ତାତ ଅନୁଞ୍ଞାତା, ସୋଣ ତଂ ନିସ୍ସିତା ମଯ୍ହଂ;

ଉପଘାତୁଂ ଲଭେ ନନ୍ଦଂ, ମୁଦ୍ଧନି ବ୍ରହ୍ମଚାରିନ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ତେନ ହି, ଅମ୍ମ, ଅନୁଜାନାମି, ତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛ, ପୁତ୍ତଂ ନନ୍ଦଂ ଆଲିଙ୍ଗିତ୍ୱା ସୀସେ ଘାଯିତ୍ୱା ଚୁମ୍ବିତ୍ୱା ତସ୍ସ ହଦଯେ ସୋକଂ ନିବ୍ବାପେହୀ’’ତି ଆହ। ସା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତଂ ପରିସମଜ୍ଝେୟେୱ ଆଲିଙ୍ଗିତ୍ୱା ସୀସଂ ଘାଯିତ୍ୱା ଚୁମ୍ବିତ୍ୱା ହଦଯେ ସୋକଂ ନିବ୍ବାପେତ୍ୱା ମହାସତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୀ ଆହ –

୧୫୮।

‘‘ଅସ୍ସତ୍ଥସ୍ସେୱ ତରୁଣଂ, ପୱାଳଂ ମାଲୁତେରିତଂ;

ଚିରସ୍ସଂ ନନ୍ଦଂ ଦିସ୍ୱାନ, ହଦଯଂ ମେ ପୱେଧତି।

୧୫୯।

‘‘ଯଦା ସୁତ୍ତାପି ସୁପିନେ, ନନ୍ଦଂ ପସ୍ସାମି ଆଗତଂ;

ଉଦଗ୍ଗା ସୁମନା ହୋମି, ନନ୍ଦୋ ନୋ ଆଗତୋ ଅଯଂ।

୧୬୦।

‘‘ଯଦା ଚ ପଟିବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା, ନନ୍ଦଂ ପସ୍ସାମି ନାଗତଂ;

ଭିଯ୍ୟୋ ଆୱିସତୀ ସୋକୋ, ଦୋମନସ୍ସଞ୍ଚନପ୍ପକଂ।

୧୬୧।

‘‘ସାହଂ ଅଜ୍ଜ ଚିରସ୍ସମ୍ପି, ନନ୍ଦଂ ପସ୍ସାମି ଆଗତଂ;

ଭତ୍ତୁଚ୍ଚ ମଯ୍ହଞ୍ଚ ପିଯୋ, ନନ୍ଦୋ ନୋ ପାୱିସୀ ଘରଂ।

୧୬୨।

‘‘ପିତୁପି ନନ୍ଦୋ ସୁପ୍ପିଯୋ, ଯଂ ନନ୍ଦୋ ନପ୍ପୱସେ ଘରା;

ଲଭତୂ ତାତ ନନ୍ଦୋ ତଂ, ମଂ ନନ୍ଦୋ ଉପତିଟ୍ଠତୂ’’ତି।

ତତ୍ଥ ମାଲୁତେରିତନ୍ତି ଯଥା ୱାତାହତଂ ଅସ୍ସତ୍ଥସ୍ସ ପଲ୍ଲୱଂ କମ୍ପତି, ଏୱଂ ଚିରସ୍ସଂ ନନ୍ଦଂ ଦିସ୍ୱା ଅଜ୍ଜ ମମ ହଦଯଂ କମ୍ପତୀତି ୱଦତି। ସୁତ୍ତାତି, ତାତ ସୋଣ,

ଯଦାହଂ ସୁତ୍ତାପି ସୁପିନେ ନନ୍ଦଂ ଆଗତଂ ପସ୍ସାମି, ତଦାପି ଉଦଗ୍ଗା ହୋମି। ଭତ୍ତୁଚାତି ସାମିକସ୍ସ ଚ ମେ ମଯ୍ହଞ୍ଚ ପିଯୋ। ନନ୍ଦୋ ନୋ ପାୱିସୀ ଘରନ୍ତି, ତାତ, ପୁତ୍ତୋ ନୋ ନନ୍ଦୋ ପଣ୍ଡସାଲଂ ପୱିସତୁ। ଯନ୍ତି ଯସ୍ମା ପିତୁପି ସୁଟ୍ଠୁ ପିଯୋ, ତସ୍ମା ପୁନ ଇମମ୍ହା ଘରା ନ ୱିପ୍ପୱସେଯ୍ୟ। ନନ୍ଦୋତନ୍ତି, ତାତ, ନନ୍ଦୋ ଯଂ ଇଚ୍ଛତି, ତଂ ଲଭତୁ। ମଂ ନନ୍ଦୋତି, ତାତ ସୋଣ, ତୱ ପିତରଂ ତ୍ୱଂ ଉପଟ୍ଠହ, ମଂ ନନ୍ଦୋ ଉପଟ୍ଠାତୁ।

ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଏୱଂ ହୋତୂ’’ତି ମାତୁ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ନନ୍ଦ, ତଯା ଜେଟ୍ଠକକୋଟ୍ଠାସୋ ଲଦ୍ଧୋ, ମାତା ନାମ ଅତିଗୁଣକାରିକା, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ପଟିଜଗ୍ଗେଯ୍ୟାସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ମାତୁ ଗୁଣଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଦ୍ୱେ ଗାଥା ଅଭାସି –

୧୬୩।

‘‘ଅନୁକମ୍ପିକା ପତିଟ୍ଠା ଚ, ପୁବ୍ବେ ରସଦଦୀ ଚ ନୋ;

ମଗ୍ଗୋ ସଗ୍ଗସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, ମାତା ତଂ ୱରତେ ଇସେ।

୧୬୪।

‘‘ପୁବ୍ବେ ରସଦଦୀ ଗୋତ୍ତୀ, ମାତା ପୁଞ୍ଞୂପସଂହିତା;

ମଗ୍ଗୋ ସଗ୍ଗସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ, ମାତା ତଂ ୱରତେ ଇସେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅନୁକମ୍ପିକାତି ମୁଦୁହଦଯା। ପୁବ୍ବେ ରସଦଦୀତି ପଠମମେୱ ଅତ୍ତନୋ ଖୀରସଙ୍ଖାତସ୍ସ ରସସ୍ସ ଦାଯିକା। ମାତା ତନ୍ତି ମମ ମାତା ମଂ ନ ଇଚ୍ଛତି, ତଂ ୱରତି ଇଚ୍ଛତି। ଗୋତ୍ତୀତି ଗୋପାଯିକା। ପୁଞ୍ଞୂପସଂହିତାତି ପୁଞ୍ଞୂପନିସ୍ସିତା ପୁଞ୍ଞଦାଯିକା।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ଦ୍ୱୀହି ଗାଥାହି ମାତୁ ଗୁଣଂ କଥେତ୍ୱା ପୁନାଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ମା ଆସନେ ନିସିନ୍ନକାଲେ ‘‘ନନ୍ଦ, ତ୍ୱଂ ଦୁକ୍କରକାରିକଂ ମାତରଂ ଲଭସି, ଉଭୋପି ମଯଂ ମାତରା ଦୁକ୍ଖେନ ସଂୱଡ୍ଢିତା, ତଂ ଇଦାନି ତ୍ୱଂ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ପଟିଜଗ୍ଗାହି, ଅମଧୁରାନି ଫଲାଫଲାନି ମା ଖାଦାପେହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ପରିସମଜ୍ଝେଯେୱ ମାତୁ ଦୁକ୍କରକାରିକତଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୬୫।

‘‘ଆକଙ୍ଖମାନା ପୁତ୍ତଫଲଂ, ଦେୱତାଯ ନମସ୍ସତି;

ନକ୍ଖତ୍ତାନି ଚ ପୁଚ୍ଛତି, ଉତୁସଂୱଚ୍ଛରାନି ଚ।

୧୬୬।

‘‘ତସ୍ସା ଉତୁମ୍ହି ନ୍ହାତାଯ, ହୋତି ଗବ୍ଭସ୍ସ ୱୋକ୍କମୋ;

ତେନ ଦୋହଳିନୀ ହୋତି, ସୁହଦା ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୬୭।

‘‘ସଂୱଚ୍ଛରଂ ୱା ଊନଂ ୱା, ପରିହରିତ୍ୱା ୱିଜାଯତି;

ତେନ ସା ଜନଯନ୍ତୀତି, ଜନେତ୍ତି ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୬୮।

‘‘ଥନଖୀରେନ ଗୀତେନ, ଅଙ୍ଗପାୱୁରଣେନ ଚ;

ରୋଦନ୍ତଂ ପୁତ୍ତଂ ତୋସେତି, ତୋସେନ୍ତୀ ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୬୯।

‘‘ତତୋ ୱାତାତପେ ଘୋରେ, ମମଂ କତ୍ୱା ଉଦିକ୍ଖତି;

ଦାରକଂ ଅପ୍ପଜାନନ୍ତଂ, ପୋସେନ୍ତୀ ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୭୦।

‘‘ଯଞ୍ଚ ମାତୁଧନଂ ହୋତି, ଯଞ୍ଚ ହୋତି ପିତୁଦ୍ଧନଂ;

ଉଭୟମ୍ପେତସ୍ସ ଗୋପେତି, ଅପି ପୁତ୍ତସ୍ସ ନୋ ସିୟା।

୧୭୧।

‘‘ଏୱଂ ପୁତ୍ତ ଅଦୁଂ ପୁତ୍ତ, ଇତି ମାତା ୱିହଞ୍ଞତି;

ପମତ୍ତଂ ପରଦାରେସୁ, ନିସୀଥେ ପତ୍ତଯୋବ୍ବନେ;

ସାୟଂ ପୁତ୍ତଂ ଅନାୟନ୍ତଂ, ଇତି ମାତା ୱିହଞ୍ଞତି।

୧୭୨।

‘‘ଏୱଂ କିଚ୍ଛା ଭତୋ ପୋସୋ, ମାତୁ ଅପରିଚାରକୋ;

ମାତରି ମିଚ୍ଛା ଚରିତ୍ୱାନ, ନିରୟଂ ସୋପପଜ୍ଜତି।

୧୭୩।

‘‘ଏୱଂ କିଚ୍ଛା ଭତୋ ପୋସୋ, ପିତୁ ଅପରିଚାରକୋ;

ପିତରି ମିଚ୍ଛା ଚରିତ୍ୱାନ, ନିରୟଂ ସୋପପଜ୍ଜତି।

୧୭୪।

‘‘ଧନାପି ଧନକାମାନଂ, ନସ୍ସତି ଇତି ମେ ସୁତଂ;

ମାତରଂ ଅପରିଚରିତ୍ୱାନ, କିଚ୍ଛଂ ୱା ସୋ ନିଗଚ୍ଛତି।

୧୭୫।

‘‘ଧନାପି ଧନକାମାନଂ, ନସ୍ସତି ଇତି ମେ ସୁତଂ;

ପିତରଂ ଅପରିଚରିତ୍ୱାନ, କିଚ୍ଛଂ ୱା ସୋ ନିଗଚ୍ଛତି।

୧୭୬।

‘‘ଆନନ୍ଦୋ ଚ ପମୋଦୋ ଚ, ସଦା ହସିତକୀଳିତଂ;

ମାତରଂ ପରିଚରିତ୍ୱାନ, ଲବ୍ଭମେତଂ ୱିଜାନତୋ।

୧୭୭।

‘‘ଆନନ୍ଦୋ ଚ ପମୋଦୋ ଚ, ସଦା ହସିତକୀଳିତଂ;

ପିତରଂ ପରିଚରିତ୍ୱାନ, ଲବ୍ଭମେତଂ ୱିଜାନତୋ।

୧୭୮।

‘‘ଦାନଞ୍ଚ ପିୟୱାଚା ଚ, ଅତ୍ଥଚରିୟା ଚ ୟା ଇଧ;

ସମାନତ୍ତତା ଚ ଧମ୍ମେସୁ, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ୟଥାରହଂ;

ଏତେ ଖୋ ସଙ୍ଗହା ଲୋକେ, ରଥସ୍ସାଣୀୱ ୟାୟତୋ।

୧୭୯।

‘‘ଏତେ ଚ ସଙ୍ଗହା ନାସ୍ସୁ, ନ ମାତା ପୁତ୍ତକାରଣା;

ଲଭେଥ ମାନଂ ପୂଜଂ ୱା, ପିତା ୱା ପୁତ୍ତକାରଣା।

୧୮୦।

‘‘ୟସ୍ମା ଚ ସଙ୍ଗହା ଏତେ, ସମ୍ମପେକ୍ଖନ୍ତି ପଣ୍ଡିତା;

ତସ୍ମା ମହତ୍ତଂ ପପ୍ପୋନ୍ତି, ପାସଂସା ଚ ଭୱନ୍ତି ତେ।

୧୮୧।

‘‘ବ୍ରହ୍ମାତି ମାତାପିତରୋ, ପୁବ୍ବାଚରିୟାତି ୱୁଚ୍ଚରେ;

ଆହୁନେୟ୍ୟା ଚ ପୁତ୍ତାନଂ, ପଜାୟ ଅନୁକମ୍ପକା।

୧୮୨।

‘‘ତସ୍ମା ହି ନେ ନମସ୍ସେୟ୍ୟ, ସକ୍କରେୟ୍ୟ ଚ ପଣ୍ଡିତୋ;

ଅନ୍ନେନ ଅଥୋ ପାନେନ, ୱତ୍ଥେନ ସୟନେନ ଚ;

ଉଚ୍ଛାଦନେନ ନ୍ହାପନେନ, ପାଦାନଂ ଧୋୱନେନ ଚ।

‘‘ତାଯ ନଂ ପାରିଚରିଯାଯ, ମାତାପିତୂସୁ ପଣ୍ଡିତା;

ଇଧେୱ ନଂ ପସଂସନ୍ତି, ପେଚ୍ଚ ସଗ୍ଗେ ପମୋଦତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପୁତ୍ତଫଲନ୍ତି ପୁତ୍ତସଙ୍ଖାତଂ ଫଲଂ। ଦେୱତାଯ ନମସ୍ସତୀତି ‘‘ପୁତ୍ତୋ ମେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୂ’’ତି ଦେୱତାଯ ନମକ୍କାରଂ କରୋତି ଆଯାଚତି। ପୁଚ୍ଛତୀତି ‘‘କତରେନ ନକ୍ଖତ୍ତେନ ଜାତୋ ପୁତ୍ତୋ ଦୀଘାଯୁକୋ ହୋତି, କତରେନ ଅପ୍ପାଯୁକୋ’’ତି ଏୱଂ ନକ୍ଖତ୍ତାନି ଚ ପୁଚ୍ଛତି। ଉତୁସଂୱଚ୍ଛରାନି ଚାତି ‘‘ଛନ୍ନଂ ଉତୂନଂ କତରସ୍ମିଂ ଉତୁମ୍ହି ଜାତୋ ଦୀଘାଯୁକୋ ହୋତି, କତରସ୍ମିଂ ଉତୁମ୍ହି ଅପ୍ପାଯୁକୋ, କତିୱସ୍ସାଯ ୱା ମାତୁଯା ଜାତୋ ପୁତ୍ତୋ ଦୀଘାଯୁକୋ ହୋତି, କତିୱସ୍ସାଯ ଅପ୍ପାଯୁକୋ’’ତି ଏୱଂ ଉତୁସଂୱଚ୍ଛରାନି ଚ ପୁଚ୍ଛତି। ଉତୁମ୍ହି ନ୍ହାତାଯାତି ପୁପ୍ଫେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଉତୁମ୍ହି ନ୍ହାତାଯ। ୱୋକ୍କମୋତି ତିଣ୍ଣଂ ସନ୍ନିପାତା ଗବ୍ଭୱୋକ୍କନ୍ତି ହୋତି, କୁଚ୍ଛିଯଂ ଗବ୍ଭୋ ପତିଟ୍ଠାତି। ତେନାତି ତେନ ଗବ୍ଭେନ ସା ଦୋହଳିନୀ ହୋତି। ତେନାତି ତଦା ତସ୍ସା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତପଜାଯ ସିନେହୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତେନ କାରଣେନ ‘‘ସୁହଦା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନାତି ତେନ କାରଣେନ ସା ‘‘ଜନଯନ୍ତୀ’’ତି ଚ ‘‘ଜନେତ୍ତୀ’’ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି।

ଅଙ୍ଗପାୱୁରଣେନ ଚାତି ଥନନ୍ତରେ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ସରୀରସମ୍ଫସ୍ସଂ ଫରାପେନ୍ତୀ ଅଙ୍ଗସଙ୍ଖାତେନେୱ ପାୱୁରଣେନ। ତୋସେନ୍ତୀତି ସଞ୍ଞାପେନ୍ତୀ ହାସେନ୍ତୀ। ମମଂ କତ୍ୱା ଉଦିକ୍ଖତୀତି ‘‘ପୁତ୍ତସ୍ସ ମେ ଉପରି ୱାତୋ ପହରତି, ଆତପୋ ଫରତୀ’’ତି ଏୱଂ ମମଂକାରଂ କତ୍ୱା ସିନିଦ୍ଧେନ ହଦଯେନ ଉଦିକ୍ଖତି। ଉଭଯମ୍ପେତସ୍ସାତି ଉଭଯମ୍ପି ଏତଂ ଧନଂ ଏତସ୍ସ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଅଞ୍ଞେସଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ସାରଗବ୍ଭାଦୀସୁ ମାତା ଗୋପେତି। ଏୱଂ ପୁତ୍ତ, ଅଦୁଂ ପୁତ୍ତାତି ‘‘ଅନ୍ଧବାଲ ପୁତ୍ତ, ଏୱଂ ରାଜକୁଲାଦୀସୁ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ହୋହି, ଅଦୁଞ୍ଚ କମ୍ମଂ ମା କରୋହୀ’’ତି ସିକ୍ଖାପେନ୍ତୀ ଇତି ମାତା ୱିହଞ୍ଞତି କିଲମତି। ପତ୍ତଯୋବ୍ବନେତି ପୁତ୍ତେ ପତ୍ତଯୋବ୍ବନେ ତଂ ପୁତ୍ତଂ ନିସୀଥେ ପରଦାରେସୁ ପମତ୍ତଂ ସାଯଂ ଅନାଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଞତ୍ୱା ଅସ୍ସୁପୁଣ୍ଣେହି ନେତ୍ତେହି ମଗ୍ଗଂ ଓଲୋକେନ୍ତୀ ୱିହଞ୍ଞତି କିଲମତି।

କିଚ୍ଛା ଭତୋତି କିଚ୍ଛେନ ଭତୋ ପଟିଜଗ୍ଗିତୋ। ମିଚ୍ଛା ଚରିତ୍ୱାନାତି ମାତରଂ ଅପଟିଜଗ୍ଗିତ୍ୱା। ଧନାପୀତି ଧନମ୍ପି, ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଧନକାମାନଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଧନମ୍ପି ମାତରଂ ଅପଟିଜଗ୍ଗନ୍ତାନଂ ନସ୍ସତୀତି ମେ ସୁତନ୍ତି। କିଚ୍ଛଂ ୱା ସୋତି ଇତି ଧନଂ ୱା ତସ୍ସ ନସ୍ସତି, ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ସୋ ପୁରିସୋ ନିଗଚ୍ଛତି। ଲବ୍ଭମେତନ୍ତି ଏତଂ ଇଧଲୋକେ ଚ ପରଲୋକେ ଚ ଆନନ୍ଦାଦିସୁଖଂ ମାତରଂ ପରିଚରିତ୍ୱା ୱିଜାନତୋ ପଣ୍ଡିତସ୍ସ ଲବ୍ଭଂ, ସକ୍କା ଲଦ୍ଧୁଂ ତାଦିସେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦାନଞ୍ଚାତି ମାତାପିତୂନଂ ଦାନଂ ଦାତବ୍ବଂ, ପିଯୱଚନଂ ଭଣିତବ୍ବଂ, ଉପ୍ପନ୍ନକିଚ୍ଚସାଧନୱସେନ ଅତ୍ଥୋ ଚରିତବ୍ବୋ। ଧମ୍ମେସୂତି ଜେଟ୍ଠାପଚାଯନଧମ୍ମେସୁ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ପରିସମଜ୍ଝେ ୱା ରହୋଗତାନଂ ୱା ଅଭିୱାଦନାଦିୱସେନ ସମାନତ୍ତତା କାତବ୍ବା, ନ ରହୋ ଅଭିୱାଦନାଦୀନି କତ୍ୱା ପରିସତି ନ କାତବ୍ବାନି, ସବ୍ବତ୍ଥ ସମାନେନେୱ ଭୱିତବ୍ବଂ। ଏତେ ଚ ସଙ୍ଗହା ନାସ୍ସୂତି ସଚେ ଏତେ ଚତ୍ତାରୋ ସଙ୍ଗହା ନ ଭୱେଯ୍ୟୁଂ। ସମ୍ମପେକ୍ଖନ୍ତୀତି ସମ୍ମା ନଯେନ କାରଣେନ ପେକ୍ଖନ୍ତି। ମହତ୍ତନ୍ତି ସେଟ୍ଠତ୍ତଂ। ବ୍ରହ୍ମାତି ପୁତ୍ତାନଂ ବ୍ରହ୍ମସମା ଉତ୍ତମା ସେଟ୍ଠା। ପୁବ୍ବାଚରିଯାତି ପଠମାଚରିଯା। ଆହୁନେଯ୍ୟାତି ଆହୁନପଟିଗ୍ଗାହକା ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ସକ୍କାରସ୍ସ ଅନୁଚ୍ଛୱିକା। ଅନ୍ନେନ ଅଥୋତି ଅନ୍ନେନ ଚେୱ ଅତ୍ଥୋ ପାନେନ ଚ। ପେଚ୍ଚାତି କାଲକିରିଯାଯ ପରିଯୋସାନେ ଇତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ସଗ୍ଗେ ପମୋଦତୀତି।

ଏୱଂ ମହସତ୍ତୋ ସିନେରୁଂ ପୱତ୍ତେନ୍ତୋ ୱିଯ ଧମ୍ମଦେସନଂ ନିଟ୍ଠାପେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ସବ୍ବେପି ତେ ରାଜାନୋ ବଲକାଯା ଚ ପସୀଦିଂସୁ। ଅଥ ନେ ପଞ୍ଚସୁ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ‘‘ଦାନାଦୀସୁ ଅପ୍ପମତ୍ତା ହୋଥା’’ତି ଓୱଦିତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜେସି। ସବ୍ବେପି ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେତ୍ୱା ଆଯୁପରିଯୋସାନେ ଦେୱନଗରଂ ପୂରଯିଂସୁ। ସୋଣପଣ୍ଡିତନନ୍ଦପଣ୍ଡିତାପି ଯାୱତାଯୁକଂ ମାତାପିତରୋ ପରିଚରିତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକପରାଯଣା ଅହେସୁଂ।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ସଚ୍ଚାନି ପକାସେତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି, ସଚ୍ଚପରିଯୋସାନେ ମାତୁପୋସକଭିକ୍ଖୁ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠହି। ତଦା ମାତାପିତରୋ ମାହାରାଜକୁଲାନି ଅହେସୁଂ, ନନ୍ଦପଣ୍ଡିତୋ ଆନନ୍ଦୋ , ମନୋଜରାଜା ସାରିପୁତ୍ତୋ, ଏକସତରାଜାନୋ ଅସୀତିମହାଥେରା ଚେୱ ଅଞ୍ଞତରଥେରା ଚ, ଚତୁୱୀସତି ଅକ୍ଖୋଭଣିଯୋ ବୁଦ୍ଧପରିସା, ସୋଣପଣ୍ଡିତୋ ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସିନ୍ତି।

ସୋଣନନ୍ଦଜାତକୱଣ୍ଣନା ଦୁତିଯା।

ଜାତକୁଦ୍ଦାନଂ –

ଅଥ ସତ୍ତତିମମ୍ହି ନିପାତୱରେ, ସଭାୱନ୍ତୁ କୁସାୱତିରାଜୱରୋ;

ଅଥ ସୋଣସୁନନ୍ଦୱରୋ ଚ ପୁନ, ଅଭିୱାସିତସତ୍ତତିମମ୍ହି ସୁତେତି।

ସତ୍ତତିନିପାତୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୧। ଅସୀତିନିପାତୋ

[୫୩୩] ୧। ଚୂଳହଂସଜାତକୱଣ୍ଣନା

ସୁମୁଖାତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ୱେଳୁୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଜୀୱିତପରିଚ୍ଚାଗଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ଦେୱଦତ୍ତେନ ହି ତଥାଗତଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେତୁଂ ପୟୋଜିତେସୁ ଧନୁଗ୍ଗହେସୁ ସବ୍ବପଠମଂ ପେସିତେନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ''ନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ସକ୍କୋମି ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେତୁଂ, ମହିଦ୍ଧିକୋ ସୋ ଭଗୱା ମହାନୁଭାୱୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଦେୱଦତ୍ତୋ ''ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ, ମା ତ୍ୱଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେହି, ଅହମେୱ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ତଥାଗତେ ଗିଜ୍ଝକୂଟପବ୍ବତସ୍ସ ପଚ୍ଛିମଚ୍ଛାୟାୟ ଚଙ୍କମନ୍ତେ ସୟଂ ଗିଜ୍ଝକୂଟଂ ପବ୍ବତଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ୟନ୍ତୱେଗେନ ମହତିଂ ସିଲଂ ପୱିଜ୍ଝି, ''ଇମାୟ ସିଲାୟ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେସ୍ସାମୀ''ତି। ତଦା ଦ୍ୱେ ପବ୍ବତକୂଟା ସମାଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ସିଲଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିଂସୁ। ତତୋ ପପଟିକା ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦଂ ପହରିତ୍ୱା ରୁହିରଂ ଉପ୍ପାଦେସି, ବଲୱୱେଦନା ପୱତ୍ତିଂସୁ। ଜୀୱକୋ ତଥାଗତସ୍ସ ପାଦଂ ସତ୍ଥକେନ ଫାଲେତ୍ୱା ଦୁଟ୍ଠଲୋହିତଂ ୱମେତ୍ୱା ପୂତିମଂସଂ ଅପନେତ୍ୱା ଧୋୱିତ୍ୱା ଭେସଜ୍ଜଂ ଆଲିମ୍ପିତ୍ୱା ନିରୋଗମକାସି। ସତ୍ଥା ପୁରିମସଦିସମେୱ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ମହତିୟା ବୁଦ୍ଧଲୀଲାୟ ୱିଚରି।

ଅଥ ନଂ ଦିସ୍ୱା ଦେୱଦତ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ରୂପସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତଂ ସରୀରଂ ଦିସ୍ୱା କୋଚି ମନୁସ୍ସଭୂତୋ ଉପସଙ୍କମିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ରଞ୍ଞୋ ଖୋ ପନ ନାଳାଗିରି ନାମ ହତ୍ଥୀ ଚଣ୍ଡୋ ଫରୁସୋ ମନୁସ୍ସଘାତକୋ ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘଗୁଣେ ନ ଜାନାତି, ସୋ ତଂ ଜୀୱିତକ୍ଖୟଂ ପାପେସ୍ସତୀ''ତି। ସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ହତ୍ଥାଚରିୟଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ''ସମ୍ମ, ସ୍ୱେ ନାଳାଗିରିଂ ମତ୍ତଂ କତ୍ୱା ପାତୋୱ ସମଣେନ ଗୋତମେନ ପଟିପନ୍ନୱୀଥିୟଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେହୀ''ତି ଆହ। ଦେୱଦତ୍ତୋପି ନଂ ''ଅଞ୍ଞେସୁ ଦିୱସେସୁ ହତ୍ଥୀ କିତ୍ତକଂ ସୁରଂ ପିୱତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଅଟ୍ଠ ଘଟେ, ଭନ୍ତେ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ତେନ ହି ସ୍ୱେ ତ୍ୱଂ ତଂ ସୋଳସ ଘଟେ ପାୟେତ୍ୱା ସମଣେନ ଗୋତମେନ ପଟିପନ୍ନୱୀଥିୟଂ ଅଭିମୁଖଂ କରେୟ୍ୟାସୀ''ତି ଆହ। ସୋ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ରାଜା ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେସି – ''ସ୍ୱେ ନାଳାଗିରିଂ ମତ୍ତଂ କତ୍ୱା ନଗରେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସ୍ସତି, ନାଗରା ପାତୋୱ ସବ୍ବକିଚ୍ଚାନି କତ୍ୱା ଅନ୍ତରୱୀଥିଂ ମା ପଟିପଜ୍ଜିଂସୂ''ତି। ଦେୱଦତ୍ତୋପି ରାଜନିୱେସନା ଓରୁୟ୍ହ ହତ୍ଥିସାଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ହତ୍ଥିଗୋପକେ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ''ମୟଂ ଭଣେ ଉଚ୍ଚଟ୍ଠାନିୟଂ ନୀଚଟ୍ଠାନେ, ନୀଚଟ୍ଠାନିୟଂ ୱା ଉଚ୍ଚଟ୍ଠାନେ କାତୁଂ ସମତ୍ଥା, ସଚେ ୱୋ ୟସେନ ଅତ୍ଥୋ, ସ୍ୱେ ପାତୋୱ ନାଳାଗିରିଂ ତିଖିଣସୁରାୟ ସୋଳସ ଘଟେ ପାୟେତ୍ୱା ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଆଗମନୱେଲାୟ ତୁତ୍ତତୋମରେହି ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା କୁଜ୍ଝାପେତ୍ୱା ହତ୍ଥିସାଲଂ ଭିନ୍ଦାପେତ୍ୱା ସମଣେନ ଗୋତମେନ ପଟିପନ୍ନୱୀଥିୟଂ ଅଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଜୀୱିତକ୍ଖୟଂ ପାପେଥା''ତି ଆହ। ତେ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିଂସୁ।

ସା ପୱତ୍ତି ସକଲନଗରେ ୱିତ୍ଥାରିକା ଅହୋସି। ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘମାମକା ଉପାସକା ତଂ ସୁତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ଭନ୍ତେ, ଦେୱଦତ୍ତୋ ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ସ୍ୱେ ତୁମ୍ହେହି ପଟିପନ୍ନୱୀଥିୟଂ ନାଳାଗିରିଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜାପେସ୍ସତି, ସ୍ୱେ ପିଣ୍ଡାୟ ଅପୱିସିତ୍ୱା ଇଧେୱ ହୋଥ, ମୟଂ ୱିହାରେୟେୱ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଭିକ୍ଖଂ ଦସ୍ସାମା''ତି ୱଦିଂସୁ। ସତ୍ଥାପି ''ସ୍ୱେ ପିଣ୍ଡାୟ ନ ପୱିସିସ୍ସାମୀ''ତି ଅୱତ୍ୱାୱ ''ଅହଂ ସ୍ୱେ ନାଳାଗିରିଂ ଦମେତ୍ୱା ପାଟିହାରିୟଂ କତ୍ୱା ତିତ୍ଥିୟେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ରାଜଗହେ ପିଣ୍ଡାୟ ଅଚରିତ୍ୱାୱ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ୱେଳୁୱନମେୱ ଆଗମିସ୍ସାମି, ରାଜଗହୱାସିନୋପି ବହୂନି ଭତ୍ତଭାଜନାନି ଗହେତ୍ୱା ୱେଳୁୱନମେୱ ଆଗମିସ୍ସନ୍ତି, ସ୍ୱେ ୱିହାରେୟେୱ ଭତ୍ତଗ୍ଗଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଇମିନା କାରଣେନ ତେସଂ ଅଧିୱାସେସି। ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ଅଧିୱାସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଭତ୍ତଭାଜନାନି ଆହରିତ୍ୱା ''ୱିହାରେୟେୱ ଦାନଂ ଦସ୍ସାମା''ତି ପକ୍କମିଂସୁ।

ସତ୍ଥାପି ପଠମୟାମେ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ମଜ୍ଝିମୟାମେ ଦେୱତାନଂ ପଞ୍ହେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମୟାମସ୍ସ ପଠମକୋଟ୍ଠାସେ ସୀହସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଦୁତିୟକୋଟ୍ଠାସେ ଫଲସମାପତ୍ତିୟା ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ତତିୟକୋଟ୍ଠାସେ ମହାକରୁଣାସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାୟ ବୋଧନେୟ୍ୟବନ୍ଧୱେ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ନାଳାଗିରିଦମନେ ଚତୁରାସୀତିୟା ପାଣସହସ୍ସାନଂ ଧମ୍ମାଭିସମୟଂ ଦିସ୍ୱା ୱିଭାତାୟ ରତ୍ତିୟା କତସରୀରପଟିଜଗ୍ଗନୋ ହୁତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା , ''ଆନନ୍ଦ, ଅଜ୍ଜ ରାଜଗହପରିୱତ୍ତକେସୁ ଅଟ୍ଠାରସସୁ ମହାୱିହାରେସୁ ସବ୍ବେସମ୍ପି ଭିକ୍ଖୂନଂ ମୟାସଦ୍ଧିଂ ରାଜଗହଂ ପୱିସିତୁଂ ଆରୋଚେହୀ''ତି ଆହ। ଥେରୋ ତଥା ଅକାସି। ସବ୍ବେପି ଭିକ୍ଖୂ ୱେଳୁୱନେ ସନ୍ନିପତିଂସୁ। ସତ୍ଥା ମହାଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ରାଜଗହଂ ପାୱିସି। ଅଥ ହତ୍ଥିମେଣ୍ଡା ୟଥାନୁସିଟ୍ଠଂ ପଟିପଜ୍ଜିଂସୁ, ମହନ୍ତୋ ସମାଗମୋ ଅହୋସି। ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନା ମନୁସ୍ସା ''ଅଜ୍ଜ କିର ବୁଦ୍ଧନାଗସ୍ସ ତିରଚ୍ଛାନନାଗେନ ସଙ୍ଗାମୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଅନୂପମାୟ ବୁଦ୍ଧଲୀଲାୟ ନାଳାଗିରିଦମନଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମା''ତି ପାସାଦହମ୍ମିୟଗେହଚ୍ଛଦନାଦୀନି ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଅସଦ୍ଧା ପନ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ''ଅୟଂ ନାଳାଗିରି ଚଣ୍ଡୋ ଫରୁସୋ ମନୁସ୍ସଘାତକୋ ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ଗୁଣଂ ନ ଜାନାତି, ସୋ ଅଜ୍ଜ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ

ସରୀରଂ ୱିଦ୍ଧଂସେତ୍ୱା ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ପାପେସ୍ସତି, ଅଜ୍ଜ ପଚ୍ଛାମିଭତ୍ତସ୍ସ ପିଟ୍ଠିଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମା’’ତି ପାସାଦାଦୀସୁ ଅଟ୍ଠଂସୁ।

ହତ୍ଥୀପି ଭଗୱନ୍ତଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ମନୁସ୍ସେ ତାସେନ୍ତୋ ଗେହାନି ୱିଦ୍ଧଂସେନ୍ତୋ ସକଟାନି ସଂଚୁଣ୍ଣେନ୍ତୋ ସୋଣ୍ଡଂ ଉସ୍ସାପେତ୍ୱା ପହଟ୍ଠକଣ୍ଣୱାଲୋ ପବ୍ବତୋ ୱିଯ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରନ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନାଭିଧାୱି। ତଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ନାଳାଗିରି ଚଣ୍ଡୋ ଫରୁସୋ ମନୁସ୍ସଘାତକୋ ଇମଂ ରଚ୍ଛଂ ପଟିପନ୍ନୋ, ନ ଖୋ ପନାଯଂ ବୁଦ୍ଧାଦିଗୁଣଂ ଜାନାତି, ପଟିକ୍କମତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପଟିକ୍କମତୁ ସୁଗତୋ’’ତି। ମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭାଯିତ୍ଥ, ପଟିବଲୋ ଅହଂ ନାଳାଗିରିଂ ଦମେତୁନ୍ତି। ଅଥାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ସତ୍ଥାରଂ ଯାଚି – ‘‘ଭନ୍ତେ, ପିତୁ ଉପ୍ପନ୍ନକିଚ୍ଚଂ ନାମ ଜେଟ୍ଠପୁତ୍ତସ୍ସ ଭାରୋ, ଅହମେୱ ତଂ ଦମେମୀ’’ତି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା, ‘‘ସାରିପୁତ୍ତ, ବୁଦ୍ଧବଲଂ ନାମ ଅଞ୍ଞଂ, ସାୱକବଲଂ ଅଞ୍ଞଂ, ତିଟ୍ଠ ତ୍ୱ’’ନ୍ତି ପଟିବାହି। ଏୱଂ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଅସୀତି ମହାଥେରା ଯାଚିଂସୁ। ସତ୍ଥା ସବ୍ବେପି ପଟିବାହି। ଅଥ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ସତ୍ଥରି ବଲୱସିନେହେନ ଅଧିୱାସେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ‘‘ଅଯଂ ହତ୍ଥୀ ପଠମଂ ମଂ ମାରେତୂ’’ତି ତଥାଗତସ୍ସତ୍ଥାଯ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା ‘‘ଅପେହି, ଆନନ୍ଦ, ମା ମେ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ଭନ୍ତେ, ଅଯଂ ହତ୍ଥୀ ଚଣ୍ଡୋ ଫରୁସୋ ମନୁସ୍ସଘାତକୋ କପ୍ପୁଟ୍ଠାନଗ୍ଗିସଦିସୋ ପଠମଂ ମଂ ମାରେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ତୁମ୍ହାକଂ ସନ୍ତିକଂ ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ଥେରୋ ଅୱଚ। ଯାୱତତିଯଂ ୱୁଚ୍ଚମାନୋପି ତଥେୱ ଅଟ୍ଠାସି ନ ପଟିକ୍କମି। ଅଥ ନଂ ଭଗୱା ଇଦ୍ଧିବଲେନ ପଟିକ୍କମାପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନ୍ତରେ ଠପେସି।

ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଏକା ଇତ୍ଥୀ ନାଳାଗିରିଂ ଦିସ୍ୱା ମରଣଭଯଭୀତା ପଲାଯମାନା ଅଙ୍କେନ ଗହିତଂ ଦାରକଂ ହତ୍ଥିନୋ ଚ ତଥାଗତସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତରେ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପଲାଯି। ହତ୍ଥୀ ତଂ ଅନୁବନ୍ଧିତ୍ୱା ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଦାରକସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ତଦା ଦାରକୋ ମହାରୱଂ ରୱି। ସତ୍ଥା ନାଳାଗିରିଂ ଓଦିସ୍ସକମେତ୍ତାଯ ଫରିତ୍ୱା ସୁମଧୁରଂ ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରଂ ନିଚ୍ଛାରେତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ଭୋ ନାଳାଗିରି ତଂ ସୋଳସସୁରାଘଟେ ପାଯେତ୍ୱା ମତ୍ତଂ କରୋନ୍ତା ନ ‘ଅଞ୍ଞଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସତୀ’ତି କରିଂସୁ, ‘ମଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସତୀ’ତି ପନ କରିଂସୁ, ମା ଅକାରଣେନ ଜଙ୍ଘାଯୋ କିଲମେନ୍ତୋ ୱିଚରି, ଇତୋ ଏହୀ’’ତି ପକ୍କୋସି। ସୋ ସତ୍ଥୁ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଅକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ରୂପସିରିଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧସଂୱେଗୋ ବୁଦ୍ଧତେଜେନ ପଚ୍ଛିନ୍ନସୁରାମଦୋ ସୋଣ୍ଡଂ ଓଲମ୍ବେନ୍ତୋ କଣ୍ଣେ ଚାଲେନ୍ତୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତଥାଗତସ୍ସ ପାଦେସୁ ପତି। ଅଥ ନଂ ସତ୍ଥା, ‘‘ନାଳାଗିରି, ତ୍ୱଂ ତିରଚ୍ଛାନହତ୍ଥୀ, ଅହଂ ବୁଦ୍ଧୱାରଣୋ, ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମା ଚଣ୍ଡୋ ଫରୁସୋ ମନୁସ୍ସଘାତକୋ ଭୱ, ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ ପଟିଲଭା’’ତି ୱତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା କୁମ୍ଭେ ପରାମସିତ୍ୱା –

‘‘ମା କୁଞ୍ଜର ନାଗମାସଦୋ, ଦୁକ୍ଖୋ ହି କୁଞ୍ଜର ନାଗମାସଦୋ;

ନ ହି ନାଗହତସ୍ସ କୁଞ୍ଜର, ସୁଗତି ହୋତି ଇତୋ ପରଂ ଯତୋ।

‘‘ମା ଚ ମଦୋ ମା ଚ ପମାଦୋ, ନ ହି ପମତ୍ତା ସୁଗତିଂ ୱଜନ୍ତି ତେ;

ତ୍ୱଞ୍ଞେୱ ତଥା କରିସ୍ସସି, ଯେନ ତ୍ୱଂ ସୁଗତିଂ ଗମିସ୍ସସୀ’’ତି। (ଚୂଳୱ। ୩୪୨) –

ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି।

ତସ୍ସ ସକଲସରୀରଂ ପୀତିଯା ନିରନ୍ତରଂ ଫୁଟଂ ଅହୋସି। ସଚେ କିର ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ନାଭୱିସ୍ସା, ସୋତାପତ୍ତିଫଲଂ ଅଧିଗମିସ୍ସା। ମନୁସ୍ସା ତଂ ପାଟିହାରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଉନ୍ନଦିଂସୁ ଅପ୍ଫୋଟିଂସୁ, ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସା ନାନାଭରଣାନି ଖିପିଂସୁ, ତାନି ହତ୍ଥିସ୍ସ ସରୀରଂ ପଟିଚ୍ଛାଦଯିଂସୁ। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନାଳାଗିରି ଧନପାଲକୋ ନାମ ଜାତୋ। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ଧନପାଲକସମାଗମେ ଚତୁରାସୀତି ପାଣସହସ୍ସାନି ଅମତଂ ପିୱିଂସୁ। ସତ୍ଥା ଧନପାଲକଂ ପଞ୍ଚସୁ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପେସି। ସୋ ସୋଣ୍ଡାଯ ଭଗୱତୋ ପାଦେ ପଂସୂନି ଗହେତ୍ୱା ଉପରି ମୁଦ୍ଧନି ଆକିରିତ୍ୱା ପଟିକୁଟିତୋୱ ପଟିକ୍କମିତ୍ୱା ଦସ୍ସନୂପଚାରେ ଠିତୋ ଦସବଲଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ହତ୍ଥିସାଲଂ ପାୱିସି। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦନ୍ତସୁଦନ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନ କଞ୍ଚି ୱିହେଠେତି। ସତ୍ଥା ନିପ୍ଫନ୍ନମନୋରଥୋ ‘‘ଯେହି ଯଂ ଧନଂ ଖିତ୍ତଂ, ତେସଞ୍ଞେୱ ତଂ ହୋତୂ’’ତି ଅଧିଟ୍ଠାଯ ‘‘ଅଜ୍ଜ ମଯା ମହନ୍ତଂ ପାଟିହାରିଯଂ କତଂ, ଇମସ୍ମିଂ ନଗରେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରଣଂ ଅପ୍ପଟିରୂପ’’ନ୍ତି ତିତ୍ଥିଯେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ଜଯପ୍ପତ୍ତୋ ୱିଯ ଖତ୍ତିଯୋ ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ୱେଳୁୱନମେୱ ଗତୋ। ନଗରୱାସିନୋ ବହୁଂ ଅନ୍ନପାନଖାଦନୀଯଂ ଆଦାଯ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତଯିଂସୁ।

ତଂ ଦିୱସଂ ସାଯନ୍ହସମଯେ ଧମ୍ମସଭଂ ପୂରେତ୍ୱା ସନ୍ନିସିନ୍ନା ଭିକ୍ଖୂ କଥଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସୁଂ – ‘‘ଆୱୁସୋ, ଆଯସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ତଥାଗତସ୍ସତ୍ଥାଯ ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତେନ ଦୁକ୍କରଂ କତଂ, ନାଳାଗିରିଂ ଦିସ୍ୱା ସତ୍ଥାରା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଟିବାହିଯମାନୋପି ନାପଗତୋ, ଅହୋ ଦୁକ୍କରକାରକୋ, ଆୱୁସୋ, ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ’’ତି। ସତ୍ଥା ‘‘ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଗୁଣକଥା ପୱତ୍ତତି, ଗନ୍ତବ୍ବଂ ମଯା ଏତ୍ଥା’’ତି ଗନ୍ଧକୁଟିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘କାଯ ନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ,

ଏତରହି କଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଇମାଯ ନାମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପି ଆନନ୍ଦୋ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋପି ମମତ୍ଥାଯ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜିଯେୱା’’ତି ୱତ୍ୱା ତେହି ଯାଚିତୋ ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ମହିଂସକରଟ୍ଠେ ସାଗଲନଗରେ ସାଗଲୋ ନାମ ରାଜା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ତଦା ନଗରତୋ ଅୱିଦୂରେ ଏକସ୍ମିଂ ନେସାଦଗାମକେ ଅଞ୍ଞତରୋ ନେସାଦୋ ପାସେହି ସକୁଣେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ନଗରେ ୱିକ୍କିଣନ୍ତୋ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେସି। ନଗରତୋ ଚ ଅୱିଦୂରେ ଆୱଟ୍ଟତୋ ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନୋ ମାନୁସିଯୋ ନାମ ପଦୁମସରୋ ଅହୋସି ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣପଦୁମସଞ୍ଛନ୍ନୋ। ତତ୍ଥ ନାନପ୍ପକାରୋ ସକୁଣସଙ୍ଘୋ ଓତରି। ସୋ ନେସାଦୋ ତତ୍ଥ ଅନିଯାମେନ ପାସେ ଓଡ୍ଡେସି। ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଧତରଟ୍ଠୋ ହଂସରାଜା ଛନ୍ନୱୁତିହଂସସହସ୍ସପରିୱାରୋ ଚିତ୍ତକୂଟପବ୍ବତେ ସୁୱଣ୍ଣଗୁହାଯଂ ୱସତି, ସୁମୁଖୋ ନାମସ୍ସ ସେନାପତି ଅହୋସି। ଅଥେକଦିୱସଂ ତତୋ ହଂସଯୂଥା କତିପଯା ସୁୱଣ୍ଣହଂସା ମାନୁସିଯଂ ସରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପହୂତଗୋଚରେ ତସ୍ମିଂ ଯଥାସୁଖଂ ୱିଚରିତ୍ୱା ସୁହିତା ଚିତ୍ତକୂଟଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଧତରଟ୍ଠସ୍ସ ଆରୋଚେସୁଂ – ‘‘ମହାରାଜ, ମନୁସ୍ସପଥେ ମାନୁସିଯୋ ନାମ ପଦୁମସରୋ ସମ୍ପନ୍ନଗୋଚରୋ, ତତ୍ଥ ଗୋଚରଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି। ସୋ ‘‘ମନୁସ୍ସପଥୋ ନାମ ସାସଙ୍କୋ ସପ୍ପଟିଭଯୋ, ମା ୱୋ ରୁଚ୍ଚିତ୍ଥା’’ତି ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱାପି ତେହି ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ‘‘ସଚେ ତୁମ୍ହାକଂ ରୁଚ୍ଚତି, ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ସପରିୱାରୋ ତଂ ସରଂ ଅଗମାସି। ସୋ ଆକାସା ଓତରନ୍ତୋ ପାଦଂ ପାସେ ପୱେସେନ୍ତୋୱେୱ ଓତରି। ଅଥସ୍ସ ପାସୋ ପାଦଂ ଅଯପଟ୍ଟକେନ କଡ୍ଢନ୍ତୋ ୱିଯ ଆବନ୍ଧିତ୍ୱା ଗଣ୍ହି। ଅଥସ୍ସ ‘‘ଛିନ୍ଦିସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଆକଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ ପଠମୱାରେ ଚମ୍ମଂ ଛିଜ୍ଜି, ଦୁତିଯୱାରେ ମଂସଂ ଛିଜ୍ଜି, ତତିଯୱାରେ ନ୍ହାରୁ ଛିଜ୍ଜି, ପାସୋ ଅଟ୍ଠିଂ ଆହଚ୍ଚ ଅଟ୍ଠାସି, ଲୋହିତଂ ପଗ୍ଘରି, ବଲୱୱେଦନା ପୱତ୍ତିଂସୁ।

ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚାହଂ ବଦ୍ଧରୱଂ ରୱିସ୍ସାମି, ଞାତକା ମେ ଉତ୍ରସ୍ତା ହୁତ୍ୱା ଗୋଚରଂ ଅଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଛାତଜ୍ଝତ୍ତାୱ ପଲାଯନ୍ତା ଦୁବ୍ବଲତାଯ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ପତିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି। ସୋ ୱେଦନଂ ଅଧିୱାସେତ୍ୱା ଞାତୀନଂ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଚରିତ୍ୱା ହଂସାନଂ କୀଳନକାଲେ ମହନ୍ତେନ ସଦ୍ଦେନ ବଦ୍ଧରୱଂ ରୱି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ତେ ହଂସା ମରଣଭଯତଜ୍ଜିତା ୱଗ୍ଗୱଗ୍ଗା ହୁତ୍ୱା ଚିତ୍ତକୂଟାଭିମୁଖା ପକ୍କମିଂସୁ। ତେସୁ ପକ୍କନ୍ତେସୁ ସୁମୁଖୋ ହଂସସେନାପତି ‘‘କଚ୍ଚି ନୁ ଖୋ ଇଦଂ ଭଯଂ ମହାରାଜସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ଜାନିସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ୱେଗେନ ପକ୍ଖନ୍ଦିତ୍ୱା ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ହଂସଗଣସ୍ସ ଅନ୍ତରେ ମହାସତ୍ତଂ ଅଦିସ୍ୱା ମଜ୍ଝିମହଂସଗଣଂ ୱିଚିନି, ତତ୍ଥପି ଅଦିସ୍ୱା ପଚ୍ଛିମହଂସଗଣଂ ୱିଚିନି, ତତ୍ଥପି ଅଦିସ୍ୱା ‘‘ନିସ୍ସଂସଯଂ ତସ୍ସେୱେଦଂ ଭଯଂ ଉପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ମହାସତ୍ତଂ ପାସେ ବଦ୍ଧଂ ଲୋହିତମକ୍ଖିତଂ ଦୁକ୍ଖାତୁରଂ ପଙ୍କପିଟ୍ଠେ ନିପନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମା ଭାଯି, ମହାରାଜ, ଅହଂ ମମ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ତୁମ୍ହେ ପାସତୋ ମୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ଓତରିତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ଅସ୍ସାସେନ୍ତୋୱ ପଙ୍କପିଟ୍ଠେ ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ୱୀମଂସନ୍ତୋ ମହାସତ୍ତୋ ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୧।

‘‘ସୁମୁଖ ଅନୁପଚିନନ୍ତା, ପକ୍କମନ୍ତି ୱିହଙ୍ଗମା;

ଗଚ୍ଛ ତୁୱମ୍ପି ମା କଙ୍ଖି, ନତ୍ଥି ବଦ୍ଧେ ସହାଯତା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅନୁପଚିନନ୍ତାତି ସିନେହେନ ଆଲଯୱସେନ ଅନୋଲୋକେନ୍ତା। ପକ୍କମନ୍ତୀତି ଏତେ ଛନ୍ନୱୁତି ହଂସସହସ୍ସା ଞାତିୱିହଙ୍ଗମା ମଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତ୍ୱମ୍ପି ଗଚ୍ଛ, ମା ଇଧ ୱାସଂ ଆକଙ୍ଖି, ଏୱଞ୍ହି ପାସେନ ବଦ୍ଧେ ମଯି ସହାଯତା ନାମ ନତ୍ଥି, ନ ହି ତେ ଅହଂ ଇଦାନି କିଞ୍ଚି ସହାଯକିଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସାମି, କିଂ ତେ ମଯା ନିରୂପକାରେନ, ପପଞ୍ଚଂ ଅକତ୍ୱା ଗଚ୍ଛେୱାତି ୱଦତି।

ଇତୋ ପରଂ –

୨।

‘‘ଗଚ୍ଛେ ୱାହଂ ନ ୱା ଗଚ୍ଛେ, ନ ତେନ ଅମରୋ ସିଯଂ;

ସୁଖିତଂ ତଂ ଉପାସିତ୍ୱା, ଦୁକ୍ଖିତଂ ତଂ କଥଂ ଜହେ।

୩।

‘‘ମରଣଂ ୱା ତଯା ସଦ୍ଧିଂ, ଜୀୱିତଂ ୱା ତଯା ୱିନା;

ତଦେୱ ମରଣଂ ସେୟ୍ୟୋ, ଯଞ୍ଚେ ଜୀୱେ ତୟା ୱିନା।

୪।

‘‘ନେସ ଧମ୍ମୋ ମହାରାଜ, ଯଂ ତଂ ଏୱଂ ଗତଂ ଜହେ;

ଯା ଗତି ତୁୟ୍ହଂ ସା ମୟ୍ହଂ, ରୁଚ୍ଚତେ ୱିହଗାଧିପ।

୫।

‘‘କା ନୁ ପାସେନ ବଦ୍ଧସ୍ସ, ଗତି ଅଞ୍ଞା ମହାନସା;

ସା କଥଂ ଚେତୟାନସ୍ସ, ମୁତ୍ତସ୍ସ ତୱ ରୁଚ୍ଚତି।

୬।

‘‘କଂ ୱା ତ୍ୱଂ ପସ୍ସସେ ଅତ୍ଥଂ, ମମ ତୁୟ୍ହଞ୍ଚ ପକ୍ଖିମ;

ଞାତୀନଂ ୱାୱସିଟ୍ଠାନଂ, ଉଭିନ୍ନଂ ଜୀୱିତକ୍ଖୟେ।

୭।

‘‘ଯଂ ନ କଞ୍ଚନଦେପିଞ୍ଛ, ଅନ୍ଧେନ ତମସା ଗତଂ;

ତାଦିସେ ସଞ୍ଚଜଂ ପାଣଂ, କମତ୍ଥମଭିଜୋତୟେ।

୮।

‘‘କଥଂ ନୁ ପତତଂ ସେଟ୍ଠ, ଧମ୍ମେ ଅତ୍ଥଂ ନ ବୁଜ୍ଝସି;

ଧମ୍ମୋ ଅପଚିତୋ ସନ୍ତୋ, ଅତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତି ପାଣିନଂ।

୯।

‘‘ସୋହଂ ଧମ୍ମଂ ଅପେକ୍ଖାନୋ, ଧମ୍ମା ଚତ୍ଥଂ ସମୁଟ୍ଠିତଂ;

ଭତ୍ତିଞ୍ଚ ତୟି ସମ୍ପସ୍ସଂ, ନାୱକଙ୍ଖାମି ଜୀୱିତଂ।

୧୦। ‘‘ଅଦ୍ଧା ଏସୋ ସତଂ ଧମ୍ମୋ, ଯୋ ମିତ୍ତୋ ମିତ୍ତମାପଦେ।

ନ ଚଜେ ଜୀୱିତସ୍ସାପି, ହେତୁଧମ୍ମମନୁସ୍ସରଂ।

୧୧।

‘‘ସ୍ୱାୟଂ ଧମ୍ମୋ ଚ ତେ ଚିଣ୍ଣୋ, ଭତ୍ତି ଚ ୱିଦିତା ମୟି;

କାମଂ କରସ୍ସୁ ମୟ୍ହେତଂ, ଗଚ୍ଛେୱାନୁମତୋ ମୟା।

୧୨।

‘‘ଅପି ଦ୍ୱେୱଂ ଗତେ କାଲେ, ଯଂ ଖଣ୍ଡଂ ଞାତିନଂ ମଯା;

ତଯା ତଂ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନଂ, ଅସ୍ସ ପରମସଂୱୁତଂ।

୧୩।

‘‘ଇଚ୍ଛେୱଂ ମନ୍ତଯନ୍ତାନଂ, ଅରିଯାନଂ ଅରିଯୱୁତ୍ତିନଂ;

ପଚ୍ଚଦିସ୍ସଥ ନେସାଦୋ, ଆତୁରାନମିୱନ୍ତକୋ।

୧୪।

‘‘ତେ ସତ୍ତୁମଭିସଞ୍ଚିକ୍ଖ, ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତା ଦିଜା;

ତୁଣ୍ହୀମାସିତ୍ଥ ଉଭଯୋ, ନ ସଞ୍ଚଲେସୁମାସନା।

୧୫।

‘‘ଧତରଟ୍ଠେ ଚ ଦିସ୍ୱାନ, ସମୁଡ୍ଡେନ୍ତେ ତତୋ ତତୋ;

ଅଭିକ୍କମଥ ୱେଗେନ, ଦିଜସତ୍ତୁ ଦିଜାଧିପେ।

୧୬।

‘‘ସୋ ଚ ୱେଗେନଭିକ୍କମ୍ମ, ଆସଜ୍ଜ ପରମେ ଦିଜେ;

ପଚ୍ଚକମିତ୍ଥ ନେସାଦୋ, ବଦ୍ଧା ଇତି ୱିଚିନ୍ତଯଂ।

୧୭।

‘‘ଏକଂୱ ବଦ୍ଧମାସୀନଂ, ଅବଦ୍ଧଞ୍ଚ ପୁନାପରଂ;

ଆସଜ୍ଜ ବଦ୍ଧମାସୀନଂ, ପେକ୍ଖମାନମଦୀନୱଂ।

୧୮।

‘‘ତତୋ ସୋ ୱିମତୋଯେୱ, ପଣ୍ଡରେ ଅଜ୍ଝଭାସଥ;

ପୱଡ୍ଢକାଯେ ଆସୀନେ, ଦିଜସଙ୍ଘଗଣାଧିପେ।

୧୯।

‘‘ଯଂ ନୁ ପାସେନ ମହତା, ବଦ୍ଧୋ ନ କୁରୁତେ ଦିସଂ;

ଅଥ କସ୍ମା ଅବନ୍ଧୋ ତ୍ୱଂ, ବଲୀ ପକ୍ଖି ନ ଗଚ୍ଛସି।

୨୦।

‘‘କିଂ ନୁ ତ୍ୱାୟଂ ଦିଜୋ ହୋତି, ମୁତ୍ତୋ ବଦ୍ଧଂ ଉପାସସି;

ଓହାୟ ସକୁଣା ଯନ୍ତି, କିଂ ଏକୋ ଅଓହୀୟସି।

୨୧।

‘‘ରାଜା ମେ ସୋ ଦିଜାମିତ୍ତ, ସଖା ପାଣସମୋ ଚ ମେ;

ନେଓ ନଂ ୱିଜହିସ୍ସାମି, ଯାଓ କାଲସ୍ସ ପରିଯାୟଂ।

୨୨।

‘‘କଥଂ ପନାୟଂ ୱିହଙ୍ଗୋ, ନାଦ୍ଦସ ପାସମୋଡ୍ଡିତଂ;

ପଦଞ୍ହେତଂ ମହନ୍ତାନଂ, ବୋଦ୍ଧୁମରହନ୍ତି ଆପଦଂ।

୨୩।

‘‘ଯଦା ପରାଭୱୋ ହୋତି, ପୋସୋ ଜୀୱିତସଙ୍ଖଯେ;

ଅଥ ଜାଲଞ୍ଚ ପାସଞ୍ଚ, ଆସଜ୍ଜାପି ନ ବୁଜ୍ଝତି।

୨୪।

‘‘ଅପି ତ୍ୱେଓ ମହାପଞ୍ଞ, ପାସା ବହୁୱିଧା ତତା;

ଗୁୟ୍ହମାସଜ୍ଜ ବଜ୍ଝନ୍ତି, ଅଥେୱଂ ଜୀୱିତକ୍ଖଯେ’’ତି। –

ଇମାସଂ ଗାଥାନଂ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ପାଠଇନୟେନେଓ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛେ ୱାତି, ମହାରାଜ, ଅହଂ ଇତୋ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ ୱା ନ ୱା, ନାହଂ ତେନ ଗମନେନ ୱା ଅଗମନେନ ୱା ଅମରୋ ସିୟଂ, ଅହଞ୍ହି ଇତୋ ଗତୋପି ଅଗତୋପି ମରଣତୋ ଅମୁତ୍ତୋଓ, ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ପନ ସୁଖିତଂ ତଂ ଉପାସିତ୍ୱା ଇଦାନି ଦୁକ୍ଖିତଂ ତଂ କଥଂ ଜହେୟ୍ୟନ୍ତି ୱଦତି। ମରଣଂ ୱାତି ମମ ଅଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ୱା ତଯା ସଦ୍ଧିଂ ମରଣଂ ଭୱେୟ୍ୟ, ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ୱା ତଯା ୱିନା ଜୀୱିତଂ। ତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଯଂ ତଯା ସଦ୍ଧିଂ ମରଣଂ, ତଦେଓ ମେ ୱରଂ, ଯଂ ତଯା ୱିନା ଜୀୱେୟ୍ୟଂ, ନ ମେ ତଂ ୱରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ରୁଚ୍ଚତେତି ଯା ତଓ ଗତି ନିପ୍ଫତ୍ତି, ସାଓ ମୟ୍ହଂ ରୁଚ୍ଚତି। ସା କଥନ୍ତି ସମ୍ମ ସୁମୁଖ ମମ ତାଓ ଦଳ୍ହେନ ୱାଲପାସେନ ବଦ୍ଧସ୍ସ ପରହତ୍ଥଂ ଗତସ୍ସ ସା ଗତି ରୁଚ୍ଚତୁ, ତଓ ପନ ଚେତଯାନସ୍ସ ସଚେତନସ୍ସ ପଞ୍ଞୱତୋ ମୁତ୍ତସ୍ସ କଥଂ ରୁଚ୍ଚତି।

ପକ୍ଖିମାତି ପକ୍ଖସମ୍ପନ୍ନ। ଉଭିନ୍ନନ୍ତି ଅମ୍ହାକଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଜୀୱିତକ୍ଖଯେ ସତି ତ୍ୱଂ ମମ ୱା ତଓ ୱା ଅଓସିଟ୍ଠଞାତୀନଂ ୱା କଂ ଅତ୍ଥଂ ପସ୍ସସି। ଯଂ ନାତି ଏତ୍ଥ ନ-କାରୋ ଉପମାନେ। କଞ୍ଚନଦେପିଞ୍ଛାତି କଞ୍ଚନଦ୍ୱେପିଞ୍ଛ, ଅୟମେଓ ୱା ପାଠୋ, କଞ୍ଚନସଦିସୌଭୟପକ୍ଖାତି ଅତ୍ଥୋ। ତମସାତି ତମସି। ଗତନ୍ତି କତଂ, ଅୟମେଓ ୱା ପାଠୋ। ପୁରିମସ୍ସ ନ-କାରସ୍ସ ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ‘‘ନ କତ’’ନ୍ତି କତଂ ୱିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ତଯି ପାଣଂ ଚଜନ୍ତେପି ଅଚଜନ୍ତେପି ମମ ଜୀୱିତସ୍ସ ଅଭାୱା ଯଂ ତଓ ପାଣସଞ୍ଚଜନଂ, ତଂ ଅନ୍ଧେନ ତମସି କତଂ ୱିଯ କିଞ୍ଚିଦେଓ ରୂପକମ୍ମଂ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖଗୁଣଂ, ତାଦିସେ ତଓ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖଗୁଣେ ପାଣସଞ୍ଚଜନେ ତ୍ୱଂ ପାଣଂ ସଞ୍ଚଜନ୍ତୋ କମତ୍ଥଂ ଜୋତେୟ୍ୟାସୀତି।

ଧମ୍ମୋ ଅପଚିତୋ ସନ୍ତୋତି ଧମ୍ମୋ ପୂଜିତୋ ମାନିତୋ ସମାନୋ। ଅଦ୍ଧଂ ଦସ୍ସେତୀତି ୱୁଦ୍ଧିଂ ଦସ୍ସେତି। ଅପେକ୍ଖମାନୋତି ଅପେକ୍ଖନ୍ତୋ। ଧମ୍ମା ଚବନ୍ତି ଧମ୍ମତୋ ଚ ଅଦ୍ଧଂ ସମୁଟ୍ଠିତଂ ପସ୍ସନ୍ତୋ । ଭତ୍ତିନ୍ତି ସିନେହଂ। ସତଂ ଧମ୍ମୋତି ପଣ୍ଡିତାନଂ ସଭାୱୋ। ଯୋ ମିତ୍ତୋତି ଯୋ ମିତ୍ତୋ ଆପଦାସୁ ମିତ୍ତଂ ନ ଚଜେ, ତସ୍ସ ଅଚଜନ୍ତସ୍ସ ମିତ୍ତସ୍ସ ଏସ ସଭାୱୋ ନାମ ଅଦ୍ଧା ସତଂ ଧମ୍ମୋ। ୱିଦିତାତି ପାକଟା ଜାତା। କାମଂ କରସ୍ସୂତି ଏତଂ ମମ କାମଂ ମଯା ଇଚ୍ଛିତଂ ମମ ୱଚନଂ କରସ୍ସୁ। ଅପି ଦ୍ୱେୱଂ ଗତେ କାଲେତି ଅପି ତୁ ଏୱଂ ଗତେ କାଲେ ମଯି ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ପାସେନ ବଦ୍ଧେ। ପରମସଂୱୁତନ୍ତି ପରମପରିପୁଣ୍ଣଂ।

ଇଚ୍ଚେୱଂ ମନ୍ତଯନ୍ତାନନ୍ତି ''ଗଚ୍ଛ, ନ ଗଚ୍ଛାମୀ''ତି ଏୱଂ କଥେନ୍ତାନଂ ଅରିଯାନନ୍ତି ଆଚାରଅରିଯାନଂ। ପଚ୍ଚଦିସ୍ସଥାତି କାସାଯାନି ନିୱାସେତ୍ୱା ରତ୍ତମାଲଂ ପିଠନ୍ଧିତ୍ୱା ମୁଗ୍ଗରଂ ଆଦାଯ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅଦିସ୍ସଥ। ଆତୁରାନନ୍ତି ଗିଲାନାନଂ ମଚ୍ଚୁ ୱିଯ। ଅଭିସଞ୍ଚିକ୍ଖାତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେ ଉଭୋପି ସତ୍ତୁଂ ଆଯନ୍ତଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା। ହିତାତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ହିତା ମୁଦୁଚିତ୍ତା। ନ ସଞ୍ଚଲେସୁମାସନାତି ଆସନତୋ ନ ଚଲିଂସୁ, ଯଥାନିସିନ୍ନାୱ ଅହେସୁଂ। ସୁମୁଖୋ ପନ ''ଅଯଂ ନେସାଦୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପହରନ୍ତୋ ମଂ ପଠମଂ ପହରତୂ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ପଚ୍ଛତୋ କତ୍ୱା ନିସୀଦି।

ଧତରଟ୍ଠେତି ହଂସେ। ସମୁଡ୍ଡେନ୍ତେତି ମରଣଭଯେନ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଉପ୍ପତନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା। ଆସଜ୍ଜାତି ଇତରେ ଦ୍ୱେ ଜନେ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା। ପଚ୍ଚକମିତ୍ଥାତି ''ବଦ୍ଧା, ନ ବଦ୍ଧା''ତି ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ଉପଧାରେନ୍ତୋ ଅକମିତ୍ଥ, ୱେଗଂ ହାପେତ୍ୱା ସଣିକଂ ଅଗମାସି। ଆସଜ୍ଜ ବଦ୍ଧମାସୀନନ୍ତି ବଦ୍ଧଂ ମହାସତ୍ତଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ନିସିନ୍ନଂ ସୁମୁଖଂ। ଅଦୀନୱନ୍ତିଆଦୀନୱମେୱ ହୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ଓଲୋକେନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା। ୱିମତୋତି କିଂ ନୁ ଖୋ ଅବଦ୍ଧୋ ବଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନିସିନ୍ନୋ, କାରଣଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀତି ୱିମତିଜାତୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଣ୍ଡରେତି ହଂସେ, ଅଥ ୱା ପରିସୁଦ୍ଧେ ନିମ୍ମଲେ, ସମ୍ପହଟ୍ଠକଞ୍ଚନୱଣ୍ଣେତି ଅତ୍ଥୋ। ପୱଦ୍ଧକାଯେତି ୱଡ୍ଢିତକାଯେ ମହାସରୀରେ। ଯଂ ନୂତି ଯଂ ତାୱ ଏସୋ ମହାପାସେନ ବଦ୍ଧୋ। ନ କୁରୁତେ ଦିସନ୍ତି ପଲାଯନତ୍ଥାଯ ଏକଂ ଦିସଂ ନ ଭଜତି, ତଂ ଯୁତ୍ତନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ବଲୀତି ବଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱାପି। ପକ୍ଖୀତି ତଂ ଆଲପତି। ଓହାଯାତି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା। ଯନ୍ତୀତି ସେସସକୁଣା ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଅୱହୀଯସୀତି ଓହୀଯସି।

ଦିଜାମିତ୍ତାତି ଦିଜାନଂ ଅମିତ୍ତ। ଯାୱ କାଲସ୍ସ ପରିଯାଯନ୍ତି ଯାୱ ମରଣସ୍ସ ୱାରୋ ଆଗଚ୍ଛତି। କଥଂ ପନାଯନ୍ତି ତ୍ୱଂ ରାଜା ମେ ସୋତି ୱଦସି, ରାଜାନୋ ଚ ନାମ ପଣ୍ଡିତା ହୋନ୍ତି, ଇତିପି ପଣ୍ଡିତୋ ସମାନୋ କେନ କାରଣେନ ଓଡ୍ଡିତଂ ପାସଂ ନ ଅଦ୍ଦସ। ପଦଂ ହେତନ୍ତି ଯସମହତ୍ତଂ ୱା ଞାଣମହତ୍ତଂ ୱା ପତ୍ତାନଂ ଅତ୍ତନୋ ଆପଦବୁଜ୍ଝନଂ ନାମ ପଦଂ କାରଣଂ, ତସ୍ମା ତେ ଆପଦଂ ବୋଦ୍ଧୁମରହନ୍ତି। ପରାଭୱୋତି ଅୱଡ୍ଢି। ଆସଜ୍ଜାପୀତି ଉପଗନ୍ତ୍ୱାପି ନ ବୁଜ୍ଝତି। ତତାତି ୱିତତା ଓଡ୍ଡିତା। ଗୁଯ୍ହମାସଜ୍ଜାତି ତେସୁ ପାସେସୁ ଯୋ ଗୁଳ୍ହୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ପାସୋ, ତଂ ଆସଜ୍ଜ ବଜ୍ଝନ୍ତି। ଅଥେୱନ୍ତି ଅଥ ଏୱଂ ଜୀୱିତକ୍ଖଯେ ବଜ୍ଝନ୍ତେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇତି ନଂ ସୋ କଥାସଲ୍ଲାପେନ ମୁଦୁହଦଯଂ କତ୍ୱା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଜୀୱିତଂ ଯାଚନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୫।

''ଅପି ନାଯଂ ତଯା ସଦ୍ଧିଂ, ସଂୱାସସ୍ସ ସୁଖୁଦ୍ରଯୋ;

ଅପି ନୋ ଅନୁମଞ୍ଞାସି, ଅପି ନୋ ଜୀୱିତଂ ଦଦେ''ତି।

ତତ୍ଥ ଅପି ନାଯନ୍ତି ଅପି ନୁ ଅଯଂ। ସୁଖୁଦ୍ରଯୋତି ସୁଖଫଲୋ। ଅପି ନୋ ଅନୁମଞ୍ଞାସୀତି ଚିତ୍ତକୂଟଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଞାତକେ ପସ୍ସିତୁଂ ତ୍ୱଂ ଅପି ନୋ ଅନୁଜାନେଯ୍ୟାସି। ଅପି ନୋ ଜୀୱିତଂ ଦଦେତି ଅପି ନୋ ଇମାଯ କଥାଯ ଉପ୍ପନ୍ନୱିସ୍ସାସୋ ନ ମାରେଯ୍ୟାସୀତି।

ସୋ ତସ୍ସ ମଧୁରକଥାଯ ବଜ୍ଝିତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୨୬।

''ନ ଚେୱ ମେ ତ୍ୱଂ ବଦ୍ଧୋସି, ନପି ଇଚ୍ଛାମି ତେ ୱଧଂ;

କାମଂ ଖିପ୍ପମିତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା, ଜୀୱ ତ୍ୱଂ ଅନିଘୋ ଚିର''ନ୍ତି।

ତତୋ ସୁମୁଖୋ ଚତସ୍ସୋ ଗାଥା ଅଭାସି –

୨୭।

‘‘ନେୱାହମେତମିଚ୍ଛାମି , ଅଞ୍ଞତ୍ରେତସ୍ସ ଜୀୱିତା;

ସଚେ ଏକେନ ତୁଟ୍ଠୋସି, ମୁଞ୍ଚେତଂ ମଞ୍ଚ ଭକ୍ଖଯ।

୨୮।

‘‘ଆରୋହପରିଣାହେନ, ତୁଲ୍ଯାସ୍ମା ୱଯସା ଉଭୋ;

ନ ତେ ଲାଭେନ ଜୀୱତ୍ଥି, ଏତେନ ନିମିନା ତୁୱଂ।

୨୯।

‘‘ତଦିଙ୍ଘ ସମପେକ୍ଖସ୍ସୁ, ହୋତୁ ଗିଦ୍ଧି ତୱମ୍ହସୁ;

ମଂ ପୁବ୍ବେ ବନ୍ଧ ପାସେନ, ପଚ୍ଛା ମୁଞ୍ଚ ଦିଜାଧିପଂ।

୩୦।

‘‘ତାୱଦେୱ ଚ ତେ ଲାଭୋ, କତାସ୍ସ ଯାଚନାଯ ଚ;

ମିତ୍ତି ଚ ଧତରଟ୍ଠେହି, ଯାୱଜୀୱାଯ ତେ ସିଯା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଏତନ୍ତି ଯଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଏତସ୍ସ ଜୀୱିତା ମମ ଜୀୱିତଂ, ଏତଂ ଅହଂ ନେୱ ଇଚ୍ଛାମି। ତୁଲ୍ଯାସ୍ମାତି ସମାନା ହୋମ। ନିମିନା ତୁୱନ୍ତି ପରିୱତ୍ତେହି ତ୍ୱଂ। ତୱମ୍ହସୂତି ତୱ ଅମ୍ହେସୁ ଗିଦ୍ଧି ହୋତୁ, କିଂ ତେ ଏତେନ, ମଯି ଲୋଭଂ ଉପ୍ପାଦେହୀତି ୱଦତି। ତାୱଦେୱାତି ତତ୍ତକୋଯେୱ। ଯାଚନାଯ ଚାତି ଯା ମମ ଯାଚନା, ସାୱ କତା ଅସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇତି ସୋ ତାଯ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ତେଲେ ପକ୍ଖିତ୍ତକପ୍ପାସପିଚୁ ୱିଯ ମୁଦୁଗତହଦଯୋ ମହାସତ୍ତଂ ତସ୍ସ ଦାଯଂ କତ୍ୱା ଦଦନ୍ତୋ ଆହ –

୩୧।

‘‘ପସ୍ସନ୍ତୁ ନୋ ମହାସଙ୍ଘା, ତଯା ମୁତ୍ତଂ ଇତୋ ଗତଂ;

ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ଚ ଭଚ୍ଚା ଚ, ପୁତ୍ତଦାରା ଚ ବନ୍ଧୱା।

୩୨।

‘‘ନ ଚ ତେ ତାଦିସା ମିତ୍ତା, ବହୂନଂ ଇଧ ୱିଜ୍ଜତି;

ଯଥା ତ୍ୱଂ ଧତରଟ୍ଠସ୍ସ, ପାଣସାଧାରଣୋ ସଖା।

୩୩।

‘‘ସୋ ତେ ସହାଯଂ ମୁଞ୍ଚାମି, ହୋତୁ ରାଜା ତୱାନୁଗୋ;

କାମଂ ଖିପ୍ପମିତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା, ଞାତିମଜ୍ଝେ ୱିରୋଚଥା’’ତି।

ତତ୍ଥ ନୋତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ତଯା ମୁତ୍ତନ୍ତି ଇମଞ୍ହି ଦ୍ୱଞ୍ଞେୱ ମୁଞ୍ଚସି ନାମ, ତସ୍ମା ଇମଂ ତଯା ମୁତ୍ତଂ ଇତୋ ଚିତ୍ତକୂଟପବ୍ବତଂ ଗତଂ ମହନ୍ତା ଞାତିସଙ୍ଘା ଏତେ ଚ ମିତ୍ତାଦଯୋ ପସ୍ସନ୍ତୁ। ଏତ୍ଥ ଚ ବନ୍ଧୱାତି ଏକଲୋହିତସମ୍ବନ୍ଧା। ୱିଜ୍ଜତୀତି ୱିଜ୍ଜନ୍ତି। ପାଣସାଧାରଣୋତି ସାଧାରଣପାଣୋ ଅୱିଭତ୍ତଜୀୱିକୋ, ଯଥା ତ୍ୱଂ ଏତସ୍ସ ସଖା, ଏତାଦିସା ଅଞ୍ଞେସଂ ବହୂନଂ ମିତ୍ତା ନାମ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି। ତୱାନୁଗୋତି ଏତଂ ଦୁକ୍କଟଂ ଆଦାଯ ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ତୱ ଅଯଂ ଅନୁଗୋ ହୋତୂତି।

ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ପନ ନେସାଦପୁତ୍ତୋ ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ ମହାସତ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ବନ୍ଧନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଆଲିଙ୍ଗିତ୍ୱା ସରତୋ ନିକ୍ଖାମେତ୍ୱା ସରତୀରେ ତରୁଣଦବ୍ବତିଣପିଟ୍ଠେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ପାଦେ ବନ୍ଧନପାସଂ ମୁଦୁଚିତ୍ତେନ ସଣିକଂ ମୋଚେତ୍ୱା ଦୂରେ ଖିପିତ୍ୱା ମହାସତ୍ତେ ବଲୱସିନେହଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଉଦକଂ ଆଦାଯ ଲୋହିତଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ପରିମଜ୍ଜି। ତସ୍ସ ମେତ୍ତଚିତ୍ତାନୁଭାୱେନ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦେ ସିରା ସିରାହି, ମଂସଂ ମଂସେନ, ଚମ୍ମଂ ଚମ୍ମେନ ଘଟିତଂ, ତାୱଦେୱ ପାଦୋ ସଂରୁଳ୍ହୋ ସଞ୍ଜାତଛୱିସଞ୍ଜାତଲୋମୋ ଅହୋସି ଅବଦ୍ଧପାଦେନ ନିବ୍ବିସେସୋ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ସୁଖିତୋ ପକତିଭାୱେନେୱ ନିସୀଦି। ଅଥ ସୁମୁଖୋ ଅତ୍ତାନଂ ନିସ୍ସାଯ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ସୁଖିତଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ନେସାଦସ୍ସ ଥୁତିମକାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୩୪।

‘‘ସୋ ପତୀତୋ ପମୁତ୍ତେନ, ଭତ୍ତୁନା ଭତ୍ତୁଗାରୱୋ;

ଅଜ୍ଝଭାସଥ ୱକ୍କଙ୍ଗୋ, ୱାଚଂ କଣ୍ଣସୁଖଂ ଭଣଂ।

୩୫।

‘‘ଏୱଂ ଲୁଦ୍ଦକ ନନ୍ଦସ୍ସୁ, ସହ ସବ୍ବେହି ଞାତିଭି;

ଯଥାହମଜ୍ଜ ନନ୍ଦାମି, ମୁତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଦିଜାଧିପ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ୱକ୍କଙ୍ଗୋତି ୱଙ୍କଗୀୱୋ।

ଏୱଂ ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ ଥୁତିଂ କତ୍ୱା ସୁମୁଖୋ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଆହ – ‘‘ମହାରାଜ, ଇମିନା ଅମ୍ହାକଂ ମହାଉପକାରୋ କତୋ, ଅଯଞ୍ହି ଅମ୍ହାକଂ ୱଚନଂ ଅକତ୍ୱା କୀଳାହଂସେ ନୋ କତ୍ୱା ଇସ୍ସରାନଂ ଦେନ୍ତୋ ବହୁଂ ଧନଂ ଲଭେଯ୍ଯ, ମାରେତ୍ୱା ମଂସଂ ୱିକ୍କିଣନ୍ତୋ ମୂଲମ୍ପି ଲଭେଥ, ଅତ୍ତନୋ ପନ ଜୀୱିତଂ ଅନୋଲୋକେତ୍ୱା ଅମ୍ହାକଂ ୱଚନଂ ଅକରି , ଇମଂ ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ନେତ୍ୱା ସୁଖଜୀୱିତଂ କରୋମା’’ତି। ମହାସତ୍ତୋ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ସୁମୁଖୋ ଅତ୍ତନୋ ଭାସାଯ ମହାସତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥେତ୍ୱା ପୁନ ମନୁସ୍ସଭାସାଯ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ସମ୍ମ, ତ୍ୱଂ କିମତ୍ଥଂ ପାସେ ଓଡ୍ଡେସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଧନତ୍ଥ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଅମ୍ହେ ଆଦାଯ ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେହି, ବହୁଂ ତେ ଧନଂ ଦାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଆହ –

୩୬।

‘‘ଏହି ତଂ ଅନୁସିକ୍ଖାମି, ଯଥା ତ୍ୱମପି ଲଚ୍ଛସେ;

ଲାଭଂ ତୱାଯଂ ଧତରଟ୍ଠୋ, ପାପଂ କିଞ୍ଚି ନ ଦକ୍ଖତି।

୩୭।

‘‘ଖିପ୍ପମନ୍ତେପୁରଂ ନେତ୍ୱା, ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେହି ନୋ ଉଭୋ;

ଅବଦ୍ଧେ ପକତିଭୂତେ, କାଜେ ଉଭଯତୋ ଠିତେ।

୩୮।

''ଧତରଟ୍ଠା ମହାରାଜ, ହଂସାଧିପତିନୋ ଇମେ;

ଅଯଞ୍ହି ରାଜା ହଂସାନଂ, ଅଯଂ ସେନାପତୀତରୋ।

୩୯। ''ଅସଂସଯଂ ଇମଂ ଦିସ୍ୱା, ହଂସରାଜଂ ନରାଧିପୋ।

ପତୀତୋ ସୁମନୋ ୱିତ୍ତୋ, ବହୁଂ ଦସ୍ସତି ତେ ଧନ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅନୁସିକ୍ଖାମୀତି ଅନୁସାସାମି। ପାପନ୍ତି ଲାମକଂ। ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେହି ନୋ ଉଭୋତି ଅମ୍ହେ ଉଭୋପି ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେହି। ଅଯଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଞାପଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଂ, ଅତ୍ତନୋ ମିତ୍ତଧମ୍ମସ୍ସ ଆୱିଭାୱନତ୍ଥଂ, ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ ଧନଲାଭତ୍ଥଂ, ରଞ୍ଞୋ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପନତ୍ଥଞ୍ଚାତି ଚତୂହି କାରଣେହି ଏୱମାହ। ଧତରଟ୍ଠାତି ନେତ୍ୱା ଚ ପନ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟାସି, ''ମହାରାଜ, ଇମେ ଧତରଟ୍ଠକୁଲେ ଜାତା ଦ୍ୱେ ହଂସାଧିପତିନୋ, ଏତେସୁ ଅଯଂ ରାଜା, ଇତରୋ ସେନାପତୀ''ତି। ଇତି ନଂ ସିକ୍ଖାପେସି। ''ପତୀତୋ''ତିଆଦୀନି ତୀଣିପି ତୁଟ୍ଠାକାରୱେୱଚନାନେୱ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଲୁଦ୍ଦୋ, ''ସାମି, ମା ୱୋ ରାଜଦସ୍ସନଂ ରୁଚ୍ଚି, ରାଜାନୋ ନାମ ଚଲଚିତ୍ତା, କୀଳାହଂସେ ୱା ୱୋ କରେଯ୍ୟୁଂ ମାରାପେଯ୍ୟୁଂ ୱା''ତି ୱତ୍ୱା, ''ସମ୍ମ, ମା ଭାଯି, ଅହଂ ତାଦିସଂ କକ୍ଖଳଂ ଲୁଦ୍ଦଂ ଲୋହିତପାଣିଂ ଧମ୍ମକଥାଯ ମୁଦୁକଂ କତ୍ୱା ମମ ପାଦେସୁ ପାତେସିଂ, ରାଜାନୋ ନାମ ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତୋ ପଞ୍ଞୱନ୍ତୋ ଚ ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତଞ୍ଞୂ ଚ, ଖିପ୍ପଂ ଅମ୍ହେ ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ତେନ ହି ମା ମଯ୍ହଂ କୁଜ୍ଝିତ୍ଥ, ଅହଂ ଅୱସ୍ସଂ ତୁମ୍ହାକଂ ରୁଚିଯା ନେମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଉଭୋପି କାଜଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ରାଜକୁଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ରଞ୍ଞା ପୁଟ୍ଠୋ ଯଥାଭୂତଂ ଆରୋଚେସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୪୦।

''ତସ୍ସ ତଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା, କମ୍ମୁନା ଉପପାଦଯି;

ଖିପ୍ପମନ୍ତେପୁରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ରଞ୍ଞୋ ହଂସେ ଅଦସ୍ସଯି;

ଅବଦ୍ଧେ ପକତିଭୂତେ, କାଜେ ଉଭଯତୋ ଠିତେ।

୪୧।

''ଧତରଟ୍ଠା ମହାରାଜ, ହଂସାଧିପତିନୋ ଇମେ;

ଅଯଞ୍ହି ରାଜା ହଂସାନଂ, ଅଯଂ ସେନାପତୀତରୋ;

୪୨।

''କଥଂ ପନିମେ ୱିହଙ୍ଗା, ତୱ ହତ୍ଥତ୍ତମାଗତା;

କଥଂ ଲୁଦ୍ଦୋ ମହନ୍ତାନଂ, ଇସ୍ସରେ ଇଧ ଅଜ୍ଝଗା।

୪୩।

''ୱିହିତା ସନ୍ତିମେ ପାସା, ପଲ୍ଲଲେସୁ ଜନାଧିପ;

ଯଂ ଯଦାଯତନଂ ମଞ୍ଞେ, ଦିଜାନଂ ପାଣରୋଧନଂ।

୪୪।

‘‘ତାଦିସଂ ପାସମାସଜ୍ଜ, ହଂସରାଜା ଅବଜ୍ଝଥ;

ତଂ ଅବଦ୍ଧୋ ଉପାସିନୋ, ମମାଯଂ ଅଜ୍ଝଭାସଥ।

୪୫।

‘‘ସୁଦୁକ୍କରଂ ଅନରିଯେଭି, ଦହତେ ଭାୱମୁତ୍ତମଂ;

ଭତ୍ତୁରତ୍ଥେ ପରକ୍କନ୍ତୋ, ଧମ୍ମଯୁତ୍ତୋ ୱିହଙ୍ଗମୋ।

୪୬।

‘‘ଅତ୍ତନାଯଂ ଚଜିତ୍ୱାନ, ଜୀୱିତଂ ଜୀୱିତାରହୋ;

ଅନୁତ୍ଥୁନନ୍ତୋ ଆସୀନୋ, ଭତ୍ତୁ ଯାଚିତ୍ଥ ଜୀୱିତଂ।

୪୭।

‘‘ତସ୍ସ ତଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା, ପସାଦମହମଜ୍ଝଗା;

ତତୋ ନଂ ପାମୁଚିଂ ପାସା, ଅନୁଞ୍ଞାସିଂ ସୁଖେନ ଚ।

୪୮।

‘‘ସୋ ପତୀତୋ ପମୁତ୍ତେନ, ଭତ୍ତୁନା ଭତ୍ତୁଗାରୱୋ;

ଅଜ୍ଝଭାସଥ ୱକ୍କଙ୍ଗୋ, ୱାଚଂ କଣ୍ଣସୁଖଂ ଭଣଂ।

୪୯।

‘‘ଏୱଂ ଲୁଦ୍ଦକ ନନ୍ଦସ୍ସୁ, ସହ ସବ୍ବେହି ଞାତିଭି;

ଯଥାହମଜ୍ଜ ନନ୍ଦାମି, ମୁତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଦିଜାଧିପଂ।

୫୦।

‘‘ଏହି ତଂ ଅନୁସିକ୍ଖାମି, ଯଥା ତ୍ୱମପି ଲଚ୍ଛସେ;

ଲାଭଂ ତୱାଯଂ ଧତରଟ୍ଠୋ, ପାପଂ କିଞ୍ଚି ନ ଦକ୍ଖତି।

୫୧।

‘‘ଖିପ୍ପମନ୍ତେପୁରଂ ନେତ୍ୱା, ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେହି ନୋ ଉଭୋ;

ଅବଦ୍ଧେ ପକତିଭୂତେ, କାଜେ ଉଭଯତୋ ଠିତେ।

୫୨।

‘‘ଧତରଟ୍ଠା ମହାରାଜ, ହଂସାଧିପତିନୋ ଇମେ;

ଅଯଞ୍ହି ରାଜା ହଂସାନଂ, ଅଯଂ ସେନାପତୀତରୋ।

୫୩।

‘‘ଅସଂସଯଂ ଇମଂ ଦିସ୍ୱା, ହଂସରାଜଂ ନରାଧିପୋ;

ପତୀତୋ ସୁମନୋ ୱିତ୍ତୋ, ବହୁଂ ଦସ୍ସତି ତେ ଧନଂ।

୫୪।

‘‘ଏୱମେତସ୍ସ ୱଚନା, ଆନୀତାମେ ଉଭୋ ମଯା;

ଏତ୍ଥେୱ ହି ଇମେ ଆସୁଂ, ଉଭୋ ଅନୁମତା ମଯା।

୫୫।

‘‘ସୋଯଂ ଏୱଂ ଗତୋ ପକ୍ଖୀ, ଦିଜୋ ପରମଧମ୍ମିକୋ;

ମାଦିସସ୍ସ ହି ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ, ଜନଯେଯ୍ୟାଥ ମଦ୍ଦୱଂ।

୫୬।

‘‘ଉପାଯନଞ୍ଚ ତେ ଦେୱ, ନାଞ୍ଞଂ ପସ୍ସାମି ଏଦିସଂ;

ସବ୍ବସାକୁଣିକାଗାମେ, ତଂ ପସ୍ସ ମନୁଜାଧିପା’’ତି।

ତତ୍ଥ କମ୍ମୁନା ଉପପାଦଯୀତି ଯଂ ସୋ ଅୱଚ, ତଂ କରୋନ୍ତୋ କାଯକମ୍ମେନ ସମ୍ପାଦେସି। ଗନ୍ତ୍ୱାତି ହଂସରାଜେନ ନିସିନ୍ନକାଜକୋଟିଂ ଉଚ୍ଚତରଂ, ସେନାପତିନା ନିସିନ୍ନକାଜକୋଟିଂ ଥୋକଂ ନୀଚଂ କତ୍ୱା ଉଭୋପି ତେ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ‘‘ହଂସରାଜା ଚ ସେନାପତି ଚ ରାଜାନଂ ପସ୍ସିତୁଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଉସ୍ସରଥ ଉସ୍ସରଥା’’ତି ଜନଂ ଉସ୍ସାରେନ୍ତୋ ‘‘ଏୱରୂପା ନାମ ସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତା ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ହଂସରାଜାନୋ ନ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବା’’ତି ମୁଦୁହଦଯେସୁ ମନୁସ୍ସେସୁ ପସଂସନ୍ତେସୁ ଖିପ୍ପମନ୍ତେପୁରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା। ଅଦସ୍ସଯୀତି ‘‘ହଂସରାଜାନୋ ତୁମ୍ହେ ଦଟ୍ଠୁଂ ଆଗତା’’ତି ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚାପେତ୍ୱା ତେନ ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତେନ ‘‘ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ପକ୍କୋସାପିତୋ ଅଭିହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେସି। ହତ୍ଥଉନ୍ତି ହତ୍ଥେସୁ ଆଗତଂ, ପତ୍ତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ମହନ୍ତାନନ୍ତି ଯସମହନ୍ତପ୍ପତ୍ତାନଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣାନଂ ଧତରଟ୍ଠହଂସାନଂ ଇସ୍ସରେ ସାମିନୋ କଥଂ ତ୍ୱଂ ଲୁଦ୍ଦୋ ହୁତ୍ୱା ଅଧିଗତୋତି ପୁଚ୍ଛତି। ‘‘ଇସ୍ସରମିଧମଜ୍ଝଗା’’ତିପି ପାଠୋ, ଏତେସଂ ଇସ୍ସରିଯଂ ତ୍ୱଂ କଥଂ ଅଜ୍ଝଗାତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱିହିତାତି ଯୋଜିତା। ଯଂ ଯଦାଯତନଂ ମଞ୍ଞେତି, ମହାରାଜ, ଯଂ ଯଂ ସମୋସରଣଟ୍ଠାନଂ ଦିଜାନଂ ପାଣରୋଧନଂ ଜୀୱିତକ୍ଖଯକରଂ ମଞ୍ଞାମି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ମଯା ପଲ୍ଲଲେସୁ ପାସା ୱିହିତା। ତାଦିସନ୍ତି ମାନୁସିଯସରେ ତଥାୱିଧଂ ପାଣରୋଧନଂ ମଯା ୱିହିତଂ ପାସଂ। ତନ୍ତି ତଂ ଏତଂ ତତ୍ଥ ବଦ୍ଧଂ। ଉପାସିନୋତି ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତଂ ଅଗଣେତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ। ମମାଯନ୍ତି ମଂ ଅଯଂ ସେନାପତି ଅଜ୍ଝଭାସଥ, ମଯା ସଦ୍ଧିଂ କଥେସି। ସୁଦୁକ୍କରନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଏସ ଅମ୍ହାଦିସେହି ଅନରିଯେହି ସୁଦୁକ୍କରଂ ଅକାସି। କିଂ ତନ୍ତି? ଦହତେ ଭାୱମୁତ୍ତମଂ, ଅତ୍ତନୋ ଉତ୍ତମଂ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ଦହତି ୱିଦହତି

ପକାସେତି। ଅତ୍ତନାଯନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଅଯଂ। ଅନୁଝୁନନ୍ତୋତି ଭତ୍ତୁଗୁଣେ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ତସ୍ସ ଜୀୱିତଂ ମୁଞ୍ଚାତି ମଂ ଯାଚି।

ତସ୍ସାତି ତସ୍ସ ତଥା ଯାଚନ୍ତସ୍ସ। ସୁଖେନ ଚାତି ଯଥାସୁଖେନ ଚିତ୍ତକୂଟଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଞାତିସଙ୍ଘଂ ପସ୍ସଥାତି ଚ ଅନୁଜାନିଂ। ଏତ୍ଥେୱ ହୀତି ମଯା ପନ ଇମେ ଦ୍ୱେ ଏତ୍ଥ ମାନୁସିଯସରେଯେୱ ଚିତ୍ତକୂଟଗମନାଯ ଅନୁମତା ଅହେସୁଂ। ଏୱଂ ଗତୋତି ଏୱଂ ସଚ୍ଚୁ ହତ୍ଥଗତୋ। ଜନଯେଯ୍ୟାଥ ମଦ୍ଦୱନ୍ତି ଅତ୍ତନି ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ ଜନେସି। ଉପାଯନନ୍ତି ପଣ୍ଣାକାରଂ। ସଙ୍ଗସାକୁଣିକାଗାମେତି ସଙ୍ଗସ୍ମିମ୍ପି ସାକୁଣିକଗାମେ ନାହଂ ଅଞ୍ଞଂ ତୱ ଏୱରୂପଂ କେନଚି ସାକୁଣିକେନ ଆଭତପୁଙ୍ଗଂ ଉପାଯନଂ ପସ୍ସାମି। ତଂ ପସ୍ସାତି ତଂ ମଯା ଆଭତଂ ଉପାଯନଂ ପସ୍ସ ମନୁଜାଧିପାତି।

ଏୱଂ ସୋ ଠିତକୋୱ ସୁମୁଖସ୍ସ ଗୁଣଂ କଥେସି। ତତୋ ରାଜା ହଂସରଞ୍ଞୋ ମହାରହଂ ଆସନଂ, ସୁମୁଖସ୍ସ ଚ ସୁୱଣ୍ଣଭଦ୍ଦପୀଠକଂ ଦାପେତ୍ୱା ତେସଂ ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନାନଂ ସୁୱଣ୍ଣଭାଜନେହି ଲାଜମଧୁଫାଣିତାଦୀନି ଦାପେତ୍ୱା ନିଟ୍ଠିତେ ପାନଭୋଜନକିଚ୍ଚେ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ମହାସତ୍ତଂ ଧମ୍ମକଥଂ ଯାଚିତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣପୀଠକେ ନିସୀଦି। ସୋ ତେନ ଯାଚିତୋ ପଟିସନ୍ଥାରଂ ତାୱ ଅକାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୫୭।

''ଦିସ୍ୱା ନିସିନ୍ନଂ ରାଜାନଂ, ପୀଠେ ସୋୱଣ୍ଣଯେ ସୁଭେ;

ଅଜ୍ଝଭାସଥ ୱକ୍କଙ୍ଗୋ, ୱାଚଂ କଣ୍ଣସୁଖଂ ଭଣଂ।

୫୮।

''କଚ୍ଚି ନୁ ଭୋତୋ କୁସଲଂ, କଚ୍ଚି ଭୋତୋ ଅନାମଯଂ;

କଚ୍ଚି ରଟ୍ଠମିଦଂ ଫୀତଂ, ଧମ୍ମେନ ମନୁସାସସି।

୫୯।

''କୁସଲଞ୍ଚେୱ ମେ ହଂସ, ଅଥୋ ହଂସ ଅନାମଯଂ;

ଅଥୋ ରଟ୍ଠମିଦଂ ଫୀତଂ, ଧମ୍ମେନ ମନୁସାସହଂ।

୬୦।

''କଚ୍ଚି ଭୋତୋ ଅମଚ୍ଚେସୁ, ଦୋସୋ କୋଚି ନ ୱିଜ୍ଜତି;

କଚ୍ଚି ଚ ତେ ତୱତ୍ଥେସୁ, ନାୱକଙ୍ଖନ୍ତି ଜୀୱିତଂ।

୬୧।

''ଅଥୋପି ମେ ଅମଚ୍ଚେସୁ, ଦୋସୋ କୋଚି ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ଅଥୋପି ତେ ମମତ୍ଥେସୁ, ନାୱକଙ୍ଖନ୍ତି ଜୀୱିତଂ।

୬୨।

''କଚ୍ଚି ତେ ସାଦିସୀ ଭରିଯା, ଅସ୍ସୱା ପିଯଭାଣିନୀ;

ପୁତ୍ତରୂପଯସୂପେତା, ତୱ ଛନ୍ଦୱସାନୁଗା।

୬୩.

‘‘ଅଥୋ ମେ ସାଦିସୀ ଭରିଯା, ଅସ୍ସୱା ପିଯଭାଣିନୀ;

ପୁତ୍ତରୂପଯସୂପେତା, ମମ ଛନ୍ଦୱସାନୁଗା’’ତି.

ତତ୍ଥ ରାଜାନନ୍ତି ସାଗଲରାଜାନଂ. ୱଙ୍କଙ୍ଗୋତି ହଂସରାଜା. ଧମ୍ମେନ ମନୁସାସସୀତି ଧମ୍ମେନ ଅନୁସାସସି. ଦୋସୋତି ଅପରାଧୋ. ତୱତ୍ଥେସୂତି ଉପ୍ପନ୍ନେସୁ ତୱ ଯୁଦ୍ଧାଦୀସୁ ଅତ୍ଥେସୁ. ନାୱକଙ୍ଖନ୍ତୀତି ଉରଂ ଦତ୍ୱା ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତା କିଞ୍ଚି ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତଂ ନ ପତ୍ଥେନ୍ତି, ଜୀୱିତଞ୍ଚ ଚଜିତ୍ୱା ତୱେୱତ୍ଥଂ କରୋନ୍ତି. ସାଦିସୀତି ସମାନଜାତିକା. ଅସ୍ସୱାତି ୱଚନସମ୍ପଟିଚ୍ଛିକା. ପୁତ୍ତରୂପଯସୂପେତାତି ପୁତ୍ତେହି ଚ ରୂପେନ ଚ ଯସେନ ଚ ଉପେତା. ତୱ ଛନ୍ଦୱସାନୁଗାତି କଚ୍ଚି ତୱ ଅଜ୍ଝାସଯଂ ତୱ ୱସଂ ଅନୁୱତ୍ତତି, ନ ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତୱସେନ ୱତ୍ତତୀତି ପୁଚ୍ଛତି.

ଏୱଂ ବୋଧିସତ୍ତେନ ପଟିସନ୍ଥାରେ କତେ ପୁନ ରାଜା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥେନ୍ତୋ ଆହ –

୬୪.

‘‘ଭୱନ୍ତଂ କଚ୍ଚି ନୁ ମହା-ସତ୍ତୁହତ୍ଥତ୍ତତଂ ଗତୋ;

ଦୁକ୍ଖମାପଜ୍ଜି ୱିପୁଲଂ, ତସ୍ମିଂ ପଠମମାପଦେ.

୬୫.

‘‘କଚ୍ଚି ଯନ୍ତାପତିତ୍ୱାନ, ଦଣ୍ଡେନ ସମପୋଥଯି;

ଏୱମେତେସଂ ଜମ୍ମାନଂ, ପାତିକଂ ଭୱତି ତାୱଦେ.

୬୬.

‘‘ଖେମମାସି ମହାରାଜ, ଏୱମାପଦିଯା ସତି;

ନ ଚାଯଂ କିଞ୍ଚି ରସ୍ମାସୁ, ସତ୍ତୂୱ ସମପଜ୍ଜଥ.

୬୭.

‘‘ପଚ୍ଚଗମିତ୍ଥ ନେସାଦୋ, ପୁବ୍ବେୱ ଅଜ୍ଝଭାସଥ;

ତଦାଯଂ ସୁମୁଖୋଯେୱ, ପଣ୍ଡିତୋ ପଚ୍ଚଭାସଥ.

୬୮.

‘‘ତସ୍ସ ତଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା, ପସାଦମଯମଜ୍ଝଗା;

ତତୋ ମଂ ପାମୁଚୀ ପାସା, ଅନୁଞ୍ଞାସି ସୁଖେନ ଚ.

୬୯.

‘‘ଇଦଞ୍ଚ ସୁମୁଖେନେୱ, ଏତଦତ୍ଥାଯ ଚିନ୍ତିତଂ;

ଭୋତୋ ସକାସେଗମନଂ, ଏତସ୍ସ ଧନମିଚ୍ଛତା।

୭୦।

‘‘ସ୍ୱାଗତଞ୍ଚେୱିଦଂ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ପତୀତୋ ଚସ୍ମି ଦସ୍ସନା;

ଏସୋ ଚାପି ବହୁଂ ୱିତ୍ତଂ, ଲଭତଂ ଯାୱଦିଚ୍ଛତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ମହାସତ୍ତୁହତ୍ଥଗତଂ ଗତୋତି ମହନ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତୁନୋ ହତ୍ଥଂ ଗତୋ। ଆପତିତ୍ୱାନାତି ଉପଧାୱିତ୍ୱା। ପାତିକନ୍ତି ପାକତିକଂ, ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଏତେସଞ୍ହି ଜମ୍ମାନଂ ତାୱଦେୱ ଏୱଂ ପାକତିକଂ ହୋତି, ସକୁଣେ ଦଣ୍ଡେନ ପୋଥେତ୍ୱା ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ପାପେନ୍ତୋ ଧନୱେତନଂ ଲଭତୀତି। କିଞ୍ଚି ରଣ୍ଣାସୂତି କିଞ୍ଚି ଅମ୍ହେସୁ ସତ୍ତୁୱାତି ସତ୍ତୁ ୱିଯ। ପଚ୍ଚଗମିତ୍ଥାତି, ମହାରାଜ, ଏସ ଅମ୍ହେ ଦିସ୍ୱା ବନ୍ଧାତି ସଞ୍ଜାଯ ଥୋକଂ ଓସକ୍କିତ୍ଥ। ପୁବ୍ବେୱାତି ଅଯମେୱ ପଠମଂ ଅଜ୍ଝଭାସି। ତଦାତି ତସ୍ମିଂ କାଲେ। ଏତଦତ୍ଥାଯାତି ଏତସ୍ସ ନେସାଦପୁତ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଚିନ୍ତିତଂ। ଧନମିଚ୍ଛତାତି ଏତସ୍ସ ଧନଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତେନ ତୱ ସନ୍ତିକଂ ଅମ୍ହାକଂ ଆଗମନଂ ଚିନ୍ତିତଂ। ସ୍ୱାଗତଞ୍ଚେୱିଦନ୍ତି ମା ଭୋନ୍ତୋ ଚିନ୍ତଯନ୍ତୁ, ଭଦ୍ଦନ୍ତେ ଇଦଂ ଇଧାଗମନଂ ସ୍ୱାଗତମେୱ। ଲଭତନ୍ତି ଲଭତୁ।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ରାଜା ଅଞ୍ଞତରଂ ଅମଚ୍ଚଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘କିଂ କରୋମି ଦେୱା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଇମଂ ନେସାଦଂ କପ୍ପିତକେସମସ୍ସୁଂ ନ୍ହାତାନୁଲିତ୍ତଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତଂ କାରେତ୍ୱା ଆନେହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତେନ ତଥା କତ୍ୱା ଆନୀତସ୍ସ ତସ୍ସ ସଂୱଚ୍ଛରେ ସଂୱଚ୍ଛରେ ସତସହସ୍ସୁଟ୍ଠାନକଂ ଗାମଂ, ଦ୍ୱେ ୱୀଥିଯୋ ଗହେତ୍ୱା ଠିତଂ ମହନ୍ତଂ ଗେହଂ, ରଥୱରଞ୍ଚ, ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ବହୁଂ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣଂ ଅଦାସି। ତମତ୍ଥଂ ଆୱିକରୋନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୭୧।

‘‘ସନ୍ତପ୍ପଯିତ୍ୱା ନେସାଦଂ, ଭୋଗେହି ମନୁଜାଧିପୋ;

ଅଜ୍ଝଭାସଥ ୱକ୍କଙ୍ଗଂ, ୱାଚଂ କଣ୍ଣସୁଖଂ ଭଣ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ରଞ୍ଞୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ସୋ ତସ୍ସ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ତୁଟ୍ଠହଦଯୋ ‘‘ଧମ୍ମକଥିକସ୍ସ ସକ୍କାରଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଦତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପଟିଚ୍ଛାପେନ୍ତୋ ଆହ –

୭୨।

‘‘ଯଂ ଖଲୁ ଧମ୍ମମାଧୀନଂ, ୱସୋ ୱତ୍ତତି କିଞ୍ଚନଂ;

ସବ୍ବତ୍ଥିସ୍ସରିଯଂ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ, ପସାସଥ ଯଦିଚ୍ଛଥ।

୭୩।

‘‘ଦାନତ୍ଥଂ ଉପଭୋତ୍ତୁଂ ୱା, ଯଂ ଚଞ୍ଞଂ ଉପକପ୍ପତି;

ଏତଂ ଦଦାମି ୱୋ ୱିତ୍ତଂ, ଇସ୍ସରିଯଂ ୱିସ୍ସଜାମି ୱୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱସୋ ୱତ୍ତତୀତି ଯତ୍ଥ ମମ ୱସୋ ୱତ୍ତତି। କିଞ୍ଚନନ୍ତି ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି। ସବ୍ବତ୍ଥିସ୍ସରିଯନ୍ତି ସବ୍ବଂ ଭଦ୍ଦନ୍ତେଯେୱ ଇସ୍ସରିଯଂ ଅତ୍ଥୁ। ଯଂ ଚଞ୍ଞଂ ଉପକପ୍ପତୀତି ପୁଞ୍ଞକାମତାଯ ଦାନତ୍ଥଂ ୱା ଛତ୍ତଂ ଉସ୍ସାପେତ୍ୱା ରଜ୍ଜମେୱ ଉପଭୋତ୍ତୁଂ ୱା ଯଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ତୁମ୍ହାକଂ ରୁଚ୍ଚତି, ତଂ କରୋଥ, ଏତଂ ଦଦାମି ୱୋ ୱିତ୍ତଂ, ସବ୍ବଂଯେୱ ସେତଚ୍ଛତ୍ତେନ ମମ ସନ୍ତକଂ ଇସ୍ସରିଯଂ ୱିସ୍ସଜାମି ୱୋତି।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ରଞ୍ଞା ଦିନ୍ନଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ପୁନ ତସ୍ସେୱ ଅଦାସି। ରାଜାପି ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ହଂସରଞ୍ଞୋ ତାୱ ମେ ଧମ୍ମକଥା ସୁତା, ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତେନ ପନ ‘ଅଯଂ ସୁମୁଖୋ ମୁଧୁରକଥୋ’ତି ଅତିୱିଯ ୱଣ୍ଣିତୋ, ଇମସ୍ସପି ଧମ୍ମକଥଂ ସୋସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୭୪।

‘‘ଯଥା ଚ ମ୍ୟାଯଂ ସୁମୁଖୋ, ଅଜ୍ଝଭାସେଯ୍ୟ ପଣ୍ଡିତୋ;

କାମସା ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନୋ, ତଂ ମ୍ୟାସ୍ସ ପରମପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଯଥାତି ଯଦି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଯଦି ଚ ମେ ଅଯଂ ସୁମୁଖୋ ପଣ୍ଡିତୋ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନୋ କାମସା ଅତ୍ତନୋ ରୁଚିଯା ଅଜ୍ଝଭାସେଯ୍ୟ, ତଂ ମେ ପରମପ୍ପିଯଂ ଅସ୍ସାତି।

ତତୋ ସୁମୁଖୋ ଆହ –

୭୫।

‘‘ଅହଂ ଖଲୁ ମହାରାଜ, ନାଗରାଜାରିୱନ୍ତରଂ;

ପଟିୱତ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କୋମି, ନ ମେ ସୋ ୱିନଯୋ ସିଯା।

୭୬।

‘‘ଅମ୍ହାକଞ୍ଚେୱ ସୋ ସେଟ୍ଠୋ, ତ୍ୱଞ୍ଚ ଉତ୍ତମସତ୍ତୱୋ;

ଭୂମିପାଲୋ ମନୁସ୍ସିନ୍ଦୋ, ପୂଜା ବହୂହି ହେତୁଭି।

୭୭।

‘‘ତେସଂ ଉଭିନ୍ନଂ ଭଣତଂ, ୱତ୍ତମାନେ ୱିନିଚ୍ଛଯେ;

ନନ୍ତରଂ ପଟିୱତ୍ତବ୍ବଂ, ପେସ୍ସେନ ମନୁଜାଧିପା’’ତି।

ତତ୍ଥ ନାଗରାଜାରିୱନ୍ତରନ୍ତି ପେଠଆଯ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ନାଗରାଜା ୱିଯ। ପଟିୱତ୍ତୁନ୍ତି ତୁମ୍ହାକଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅନ୍ତରେ ୱତ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କୋମି। ନ ମେ ସୋତି ସଚେ ୱଦେଯ୍ୟଂ, ନ ମେ ସୋ ୱିନଯୋ ଭୱେଯ୍ୟ। ଅମ୍ହାକଞ୍ଚେୱାତି ଛନ୍ନୱୁତିଯା ହଂସସହସ୍ସାନଂ। ଉତ୍ତମସତ୍ତୱୋତି ଉତ୍ତମସତ୍ତୋ। ପୂଜାତି ଉଭୋ ତୁମ୍ହେ ମଯ୍ହଂ ବହୂହି କାରଣେହି ପୂଜାରହା ଚେୱ ପସଂସାରହା ଚ। ପେସ୍ସେନାତି ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରେନ ସେୱକେନ।

ରାଜା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ତୁଟ୍ଠହଦଯୋ ‘‘ନେସାଦପୁତ୍ତୋ ତଂ ୱଣ୍ଣେତି, ନ ଅଞ୍ଞେନ ତୁମ୍ହାଦିସେନ ମଧୁରଧମ୍ମକଥିକେନ ନାମ ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ଆହ –

୭୮।

‘‘ଧମ୍ମେନ କିର ନେସାଦୋ, ପଣ୍ଡିତୋ ଅଣ୍ଡଜୋ ଇତି;

ନହେୱ ଅକତତ୍ତସ୍ସ, ନଯୋ ଏତାଦିସୋ ସିଯା।

୭୯।

‘‘ଏୱଂ ଅଗ୍ଗପକତିମା, ଏୱଂ ଉତ୍ତମସତ୍ତୱୋ;

ଯାୱତତ୍ଥି ମଯା ଦିଟ୍ଠା, ନାଞ୍ଞଂ ପସ୍ସାମି ଏଦିସଂ।

୮୦।

‘‘ତୁଟ୍ଠୋସ୍ମି ୱୋ ପକତିଯା, ୱାକ୍ୟେନ ମଧୁରେନ ଚ;

ଏସୋ ଚାପି ମମଚ୍ଛନ୍ଦୋ, ଚିରଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ୱୋ ଉଭୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଧମ୍ମେନାତି ସଭାୱେନ କାରଣେନ। ଅକତତ୍ତସ୍ସାତି ଅସମ୍ପାଦିତଅତ୍ତଭାୱସ୍ସ ମିତ୍ତଦୁବ୍ଭିସ୍ସ। ନଯୋତି ପଞ୍ଞା। ଅଗ୍ଗପକତିମାତି ଅଗ୍ଗସଭାୱୋ। ଉତ୍ତମସତ୍ତୱୋତି ଉତ୍ତମସତ୍ତୋ। ଯାୱତତ୍ଥୀତି ଯାୱତା ମଯା ଦିଟ୍ଠା ନାମ ଅତ୍ଥି। ନାଞ୍ଞନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ମଯା ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନେ ଅଞ୍ଞଂ ଏୱରୂପଂ ନ ପସ୍ସାମି। ତୁଟ୍ଠୋସ୍ମି ୱୋ ପକତିଯାତି ସମ୍ମ ହଂସରାଜ ଅହଂ ପକତିଯା ପଠମମେୱ ତୁମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସନେନ ତୁଟ୍ଠୋ। ୱାକ୍ୟେନାତି ଇଦାନି ପନ ୱୋ ମଧୁରୱଚନେନ ତୁଟ୍ଠୋସ୍ମି। ଚିରଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ୱୋତି ଇଧେୱ ୱସାପେତ୍ୱା ମୁହୁତ୍ତମ୍ପି ଅୱିପ୍ପୱାସନ୍ତୋ ଚିରଂ ତୁମ୍ହେ ପସ୍ସେୟ୍ୟନ୍ତି ଏସ ମେ ଛନ୍ଦୋତି ୱଦତି।

ତତୋ ମହାସତ୍ତୋ ରାଜାନଂ ପସଂସନ୍ତୋ ଆହ –

୮୧।

‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ପରମେ ମିତ୍ତେ, କତମସ୍ମାସୁ ତଂ ତଯା;

ପତ୍ତା ନିସ୍ସଂସଯଂ ତ୍ୟାମ୍ହା, ଭତ୍ତିରସ୍ମାସୁ ଯା ତୱ।

୮୨।

‘‘ଅଦୁଞ୍ଚ ନୂନ ସୁମହା, ଞାତିସଙ୍ଘସ୍ସ ମନ୍ତରଂ;

ଅଦସ୍ସନେନ ଅସ୍ମାକଂ, ଦୁକ୍ଖଂ ବହୂସୁ ପକ୍ଖିସୁ।

୮୩।

‘‘ତେସଂ ସୋକୱିଘାତାଯ, ତଯା ଅନୁମତା ମଯଂ;

ତଂ ପଦକ୍ଖିଣତୋ କତ୍ୱା, ଞାତିଂ ପସ୍ସେମୁରିନ୍ଦମ।

୮୪।

‘‘ଅଦ୍ଧାହଂ ୱିପୁଲଂ ପୀତିଂ, ଭୱତଂ ୱିନ୍ଦାମି ଦସ୍ସନା;

ଏସୋ ଚାପି ମହା ଅତ୍ଥୋ, ଞାତିୱିସ୍ସାସନା ସିଯା’’ତି।

ତତ୍ଥ କତମସ୍ମାସୂତି କତଂ ଅମ୍ହେସୁ। ପତ୍ତା ନିସ୍ସଂସଯଂ ତ୍ୟାମ୍ହାତି ମଯଂ ନିସ୍ସଂସଯେନ ତଯା ପତ୍ତାଯେୱ। ଭତ୍ତିରସ୍ମାସୁ ଯା ତୱାତି ଯା ତୱ ଅମ୍ହେସୁ ଭତ୍ତି, ତାଯ ଭତ୍ତିଯା ମଯଂ ତଯା ଅସଂସଯେନ ପତ୍ତାଯେୱ, ନ ଚ ୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱିପ୍ପୱୁଟ୍ଠାପି ସହୱାସିନୋଯେୱ ନାମ ମଯନ୍ତି ଦୀପେତି। ଅଦୁଞ୍ଚ ନୂନ ସୁମହାତି ଏତଞ୍ଚ ଏକଂସେନେୱ ସୁମହନ୍ତଂ। ଞାତିସଙ୍ଘସ୍ସ ମନ୍ତରନ୍ତି ଅମ୍ହେହି ଦ୍ୱୀହି ଜନେହି ୱିରହିତସ୍ସ ମମ ଞାତିସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନ୍ତରଂ ଛିଦ୍ଦଂ। ଅସ୍ମାକନ୍ତି ଅମ୍ହାକଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଦସ୍ସନେନ ବହୂସୁ ପକ୍ଖୀସୁ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ। ପସ୍ସେମୁରିନ୍ଦମାତି ପସ୍ସେୟ୍ୟାମ ଅରିନ୍ଦମ। ଭୱତନ୍ତି ଭୋତୋ ଦସ୍ସନେନ। ଏସୋ ଚାପି ମହା ଅତ୍ଥୋତି ଯା

ଏସା ଞାତିସଙ୍ଘସଙ୍ଖାତା ଞାତିୱିସ୍ସାସନା ସିଯା, ଏସୋ ଚାପି ମହନ୍ତୋ ଅତ୍ଥୋପି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ରାଜା ତେସଂ ଗମନଂ ଅନୁଜାନି। ମହାସତ୍ତୋପି ରଞ୍ଞୋ ପଞ୍ଚୱିଧେ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟେ ଆଦୀନୱଂ, ସୀଲେ ଚ ଆନିସଂସଂ କଥେତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ସୀଲଂ ରକ୍ଖ, ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେହି, ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ଜନଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ଓୱଦିତ୍ୱା ଚିତ୍ତକୂଟଂ ଅଗମାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୮୫।

‘‘ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ଧତରଟ୍ଠୋ, ହଂସରାଜା ନରାଧିପଂ;

ଉତ୍ତମଂ ଜୱମନ୍ୱାଯ, ଞାତିସଙ୍ଘଂ ଉପାଗମୁଂ।

୮୬।

‘‘ତେ ଅରୋଗେ ଅନୁପ୍ପତ୍ତେ, ଦିସ୍ୱାନ ପରମେ ଦିଜେ;

କେକାତି ମକରୁଂ ହଂସା, ପୁଥୁସଦ୍ଦୋ ଅଜାଯଥ।

୮୭।

‘‘ତେ ପତୀତା ପମୁତ୍ତେନ, ଭତ୍ତୁନା ଭତ୍ତୁଗାରୱା;

ସମନ୍ତା ପରିକିରିଂସୁ, ଅଣ୍ଡଜା ଲଦ୍ଧପଚ୍ଚଯା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଉପାଗମୁନ୍ତି ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନୱେଲାଯମେୱ ଲାଜମଧୁଫାଣିତାଦୀନି ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ରଞ୍ଞା ଚ ଦେୱିଯା ଚ ଦ୍ୱୀହି ସୁୱଣ୍ଣତାଲୱଣ୍ଟେହି ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି କତସକ୍କାରା ତାଲୱଣ୍ଟେହି ଓତରିତ୍ୱା ରାଜାନଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ୱେହାସଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ରଞ୍ଞା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ‘‘ଗଚ୍ଛଥ ସାମିନୋ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସୀହପଞ୍ଜରେନ ନିକ୍ଖନ୍ତା ଉତ୍ତମେନ ଜୱେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଞାତିଗଣଂ ଉପାଗମିଂସୁ। ପରମେତି ଉତ୍ତମେ। କେକାତି ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱେନ ‘‘କେକା’’ତି ସଦ୍ଦମକଂସୁ। ଭତ୍ତୁଗାରୱାତି ଭତ୍ତରି ସଗାରୱା। ପରିକିରିଂସୂତି ଭତ୍ତୁନୋ ମୁତ୍ତଭାୱେନ ତୁଟ୍ଠା ତଂ ଭତ୍ତାରଂ ସମନ୍ତା ପରିୱାରଯିଂସୁ। ଲଦ୍ଧପଚ୍ଚଯାତି ଲଦ୍ଧପତିଟ୍ଠା।

ଏୱଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ପନ ତେ ହଂସା ‘‘କଥଂ ମୁତ୍ତୋସି, ମହାରାଜା’’ତି ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ସୁମୁଖଂ ନିସ୍ସାଯ ମୁତ୍ତଭାୱଂ, ସାଗଲରାଜଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତେହି କତକମ୍ମଞ୍ଚ କଥେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ତୁଟ୍ଠୋ ହଂସଗଣୋ ‘‘ସୁମୁଖସେନାପତି ଚ ରାଜା ଚ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତୋ ଚ ସୁଖିତା ନିଦ୍ଦୁକ୍ଖା ଚିରଂ ଜୀୱନ୍ତୂ’’ତି ଥୁତିମକାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଓସାନଗାଥମାହ –

୮୮।

‘‘ଏୱଂ ମିତ୍ତୱତଂ ଅତ୍ଥା, ସବ୍ବେ ହୋନ୍ତି ପଦକ୍ଖିଣା;

ହଂସା ଯଥା ଧତରଟ୍ଠା, ଞାତିସଙ୍ଘଂ ଉପାଗମୁ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ମିତ୍ତୱତନ୍ତି କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସମ୍ପନ୍ନାନଂ। ପଦକ୍ଖିଣାତି ସୁଖନିପ୍ଫତ୍ତିନୋ ୱୁଡ୍ଢିଯୁତ୍ତା। ଧତରଟ୍ଠାତି ହଂସରାଜା ସୁମୁଖୋ ରଞ୍ଞା ଚେୱ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତେନ ଚାତି ଦ୍ୱୀହି ଏୱଂ ଉଭୋପି ତେ ଧତରଟ୍ଠା କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସମ୍ପନ୍ନା ଯଥା ଞାତିସଙ୍ଘଂ ଉପାଗମୁଂ , ଞାତିସଙ୍ଘୋପଗମନସଙ୍ଖାତୋ ନେସଂ ଅତ୍ଥୋ ପଦକ୍ଖିଣୋ ଜାତୋ, ଏୱଂ ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ମିତ୍ତୱତଂ ଅତ୍ଥା ପଦକ୍ଖିଣା ହୋନ୍ତୀତି।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପାନନ୍ଦୋ ମମତ୍ଥାଯ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି ‘‘ତଦା ନେସାଦୋ ଛନ୍ନୋ ଅହୋସି, ରାଜା ସାରିପୁତ୍ତୋ , ସୁମୁଖୋ ଆନନ୍ଦୋ, ଛନ୍ନୱୁତି ହଂସସହସ୍ସା ବୁଦ୍ଧପରିସା, ହଂସରାଜା ପନ ଅହମେୱ

ଅହୋସି’’ନ୍ତି।

ଚୂଳହଂସଜାତକୱଣ୍ଣନା ପଠମା।

[୫୩୪] ୨। ମହାହଂସଜାତକୱଣ୍ଣନା

ଏତେ ହଂସା ପକ୍କମନ୍ତୀତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ୱେଳୁୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ଆନନ୍ଦଥେରସ୍ସ ଜୀୱିତପରିଚ୍ଚାଗମେୱ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ୱତ୍ଥୁ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱ, ଇଧ ପନ ସତ୍ଥା ଅତୀତଂ ଆହରନ୍ତୋ ଇଦମାହରି।

ଅତୀତେ ବାରାଣସିୟଂ ସଂଯମସ୍ସ ନାମ ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ଖେମା ନାମ ଅଗ୍ଗମହେସୀ ଅହୋସି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ନୱୁତିହଂସସହସ୍ସପରିୱୁତୋ ଚିତ୍ତକୂଟେ ୱିହାସି। ଅଥେକଦିୱସଂ ଖେମା ଦେୱୀ ପଚ୍ଚୂସସମୟେ ସୁପିନଂ ଅଦ୍ଦସ। ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ହଂସା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ମଧୁରସ୍ସରେନ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେସୁଂ। ଦେୱିୟା ସାଧୁକାରଂ ଦତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତିୟା ଧମ୍ମସ୍ସୱନେନ ଅତିତ୍ତାୟ ଏୱ ରତ୍ତି ୱିଭାୟି। ହଂସା ଧମ୍ମଂ କଥେତ୍ୱା ସୀହପଞ୍ଜରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅଗମଂସୁ। ସା ୱେଗେନୁଟ୍ଠାୟ ‘‘ପଲାୟମାନେ ହଂସେ ଗଣ୍ହଥ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ହତ୍ଥଂ ପସାରେନ୍ତୀୟେୱ ପବୁଜ୍ଝି। ତସ୍ସା କଥଂ ସୁତ୍ୱା ପରିଚାରିକାୟୋ ‘‘କୁହିଂ ହଂସା’’ତି ଥୋକଂ ଅୱହସିଂସୁ। ସା ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସୁପିନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅହଂ ଅଭୂତଂ ନ ପସ୍ସାମି, ଅଦ୍ଧା ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ହଂସା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ସଚେ ଖୋ ପନ ‘ସୁୱଣ୍ଣହଂସାନଂ ଧମ୍ମଂ ସୋତୁକାମାମ୍ହୀ’ତି ରାଜାନଂ ୱକ୍ଖାମି, ‘ଅମ୍ହେହି ସୁୱଣ୍ଣହଂସା ନାମ ନ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବା, ହଂସାନଞ୍ଚ କଥା ନାମ ଅଭୂତାୟେୱା’ତି ୱତ୍ୱା ନିରୁସ୍ସୁକ୍କୋ ଭୱିସ୍ସତି, ‘ଦୋହଳୋ’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ଯେନ କେନଚି ଉପାୟେନ ପରିୟେସିସ୍ସତି, ଏୱଂ ମେ ମନୋରଥୋ ସମିଜ୍ଝିସ୍ସତୀ’’ତି। ସା ଗିଲାନାଲୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପରିଚାରିକାନଂ ସଞ୍ଞଂ ଦତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି।

ରାଜା ରାଜାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ତସ୍ସା ଦସ୍ସନୱେଲାୟ ତଂ ଅଦିସ୍ୱା ‘‘କହଂ, ଖେମା ଦେୱୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଗିଲାନା’’ତି ସୁତ୍ୱା ତସ୍ସା ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସୟନେକଦେସେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିଂ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତୋ ‘‘କିଂ ତେ ଅଫାସୁକ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଦେୱ ଅଞ୍ଞଂ ଅଫାସୁକଂ ନତ୍ଥି, ଦୋହଳୋ ପନ ମେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ’’ତି। ତେନ ହି ‘‘ଭଣ, ଦେୱି, ଯଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ସୀଘଂ ତେ ଉପନାମେସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ମହାରାଜ, ଅହମେକସ୍ସ ସୁୱଣ୍ଣହଂସସ୍ସ ସମୁସ୍ସିତସେତଚ୍ଛତ୍ତେ ରାଜପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ପୂଜଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକାରଂ ଦଦମାନା ଧମ୍ମକଥଂ ସୋତୁମିଚ୍ଛାମି, ସଚେ ଲଭାମି, ଇଚ୍ଚେତଂ କୁସଲଂ, ନୋ ଚେ, ଜୀୱିତଂ ମେ ନତ୍ଥୀ’’ତି। ଅଥ ନଂ ରାଜା ‘‘ସଚେ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଅତ୍ଥି, ଲଭିସ୍ସସି , ମା ଚିନ୍ତୟୀ’’ତି ଅସ୍ସାସେତ୍ୱା ସିରିଗବ୍ଭତୋ ନିକ୍ଖମ୍ମ ଅମଚ୍ଚେହି ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେସି – ‘‘ଅମ୍ଭୋ, ଖେମା ଦେୱୀ, ‘ସୁୱଣ୍ଣହଂସସ୍ସ ଧମ୍ମକଥଂ ସୋତୁଂ ଲଭନ୍ତୀ ଜୀୱିସ୍ସାମି, ଅଲଭନ୍ତିୟା ମେ ଜୀୱିତଂ ନତ୍ଥୀ’ତି ୱଦତି, ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ହଂସା’’ତି। ‘‘ଦେୱ ଅମ୍ହେହି ନେୱ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବା ନ ସୁତପୁବ୍ବା’’ତି। ‘‘କେ ପନ ଜାନେୟ୍ୟୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଦେୱା’’ତି। ରାଜା ବ୍ରାହ୍ମଣେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ସକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ହୋନ୍ତି ନୁ ଖୋ ଆଚରିୟା ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ହଂସା’’ତି? ‘‘ଆମ, ମହାରାଜ ଅମ୍ହାକଂ ମନ୍ତେସୁମଚ୍ଛା, କକ୍କଟକା, କଚ୍ଛପା, ମିଗା, ମୋରା, ହଂସାତି ଛ ଏତେ ତିରଚ୍ଛାନଗତା ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ହୋନ୍ତୀତି ଆଗତା, ତତ୍ଥ ଧତରଟ୍ଠକୁଲହଂସା ନାମ ପଣ୍ଡିତା ଞାଣସମ୍ପନ୍ନା, ଇତି ମନୁସ୍ସେହି ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ତ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ହୋନ୍ତୀ’’ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ଅତ୍ତମନୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘କହଂ ନୁ ଖୋ ଆଚରିୟା ଧତରଟ୍ଠହଂସା ୱସନ୍ତୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ନ ଜାନାମ, ମହାରାଜା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଅଥ କେ ପନ ଜାନିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସକେ ଅତ୍ତନୋ ୱିଜିତେ ଲୁଦ୍ଦକେ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ତାତା, ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ଧତରଟ୍ଠକୁଲହଂସା ନାମ କହଂ ୱସନ୍ତୀ’’ତି? ଅଥେକୋ ଲୁଦ୍ଦୋ ‘‘ହିମୱନ୍ତେ କିର, ଦେୱ, ଚିତ୍ତକୂଟପବ୍ବତେତି ନୋ କୁଲପରମ୍ପରାୟ କଥେନ୍ତୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ଜାନାସି ପନ ନେସଂ ଗହଣୂପାୟ’’ନ୍ତି? ‘‘ନ ଜାନାମି, ଦେୱା’’ତି। ‘‘କେ ପନ ଜାନିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି? ବ୍ରାହ୍ମଣାତି। ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣପଣ୍ଡିତେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ଚିତ୍ତକୂଟପବ୍ବତେ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣାନଂ ହଂସାନଂ ଅତ୍ଥିଭାୱଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ‘‘ଜାନାଥ ନୁ ଖୋ ତେସଂ ଗହଣୂପାୟ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ମହାରାଜ, କିଂ ତେହି ଗନ୍ତ୍ୱା ଗହିତେହି, ଉପାୟେନ ତେ ନଗରସମୀପଂ ଆନେତ୍ୱା ଗହେସ୍ସାମା’’ତି। ‘‘କୋ ପନ ଉପାୟୋ’’ତି? ‘‘ମହାରାଜ, ନଗରତୋ ଅୱିଦୂରେ ଉତ୍ତରେନ ତିଗାୱୁତମତ୍ତେ ତିଗାୱୁତପ୍ପମାଣଂ ଖେମଂ ନାମ ସରଂ କାରାପେତ୍ୱା ଉଦକସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ନାନାଧଞ୍ଞାନି ରୋପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣପଦୁମସଞ୍ଛନ୍ନଂ କାରାପେତ୍ୱା ଏକଂ ପଣ୍ଡିତଂ ନେସାଦଂ ପଟିଚ୍ଛାପେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସାନଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ ଅଦତ୍ୱା ଚତୂସୁ କଣ୍ଣେସୁ ଠିତେହି ଅଭୟଂ ଘୋସାପେଥ, ତଂ ସୁତ୍ୱା ନାନାସକୁଣା ଦସ ଦିସା ଓତରିସ୍ସନ୍ତି, ତେପି ହଂସା ପରମ୍ପରାୟ ତସ୍ସ ସରସ୍ସ ଖେମଭାୱଂ ସୁତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛିସ୍ସନ୍ତି, ଅଥ ନେ ୱାଳପାସେହି ବନ୍ଧାପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହାପେୟ୍ୟାଥା’’ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ତେହି ୱୁତ୍ତପଦେସେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ସରଂ କାରାପେତ୍ୱା ଛେକଂ ନେସାଦଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ସହସ୍ସଂ ଦାପେତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ ଇତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମଂ ମା କରି, ପୁତ୍ତଦାରଂ ତେ ଅହଂ ପୋସେସ୍ସାମି, ତ୍ୱଂ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଖେମଂ ସରଂ ରକ୍ଖନ୍ତୋ ମନୁସ୍ସେ ପଟିକ୍କମାପେତ୍ୱା ଚତୂସୁ

କଣ୍ଠେସୁ ଅଭୟଂ ଘୋସାପେତ୍ୱା ଆଗତାଗତେ ସକୁଣେ ମମ ଆଚିକ୍ଖେୟ୍ୟାସି, ସୁୱଣ୍ଣହଂସେସୁ ଆଗତେସୁ ମହନ୍ତଂ ସକ୍କାରଂ ଲଭିସ୍ସସୀ’’ତି ତମସ୍ସାସେତ୍ୱା ଖେମଂ ସରଂ ପଟିଚ୍ଛାପେସି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ରଞ୍ଞୋ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ତତ୍ଥ ପଟିପଜ୍ଜି, ‘‘ଖେମଂ ସରଂ ରକ୍ଖତୀ’’ତି ଚସ୍ସ ‘‘ଖେମନେସାଦୋ’’ତ୍ୱେୱ ନାମଂ ଉଦପାଦି । ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଚ ନାନପ୍ପକାରା ସକୁଣା ଓତରିଂସୁ, ‘‘ଖେମଂ ନିବ୍ଭୟଂ ସର’’ନ୍ତି ପରମ୍ପରାଘୋସେନ ନାନାହଂସା ଆଗମିଂସୁ। ପଠମଂ ତାୱ ତିଣହଂସା ଆଗମିଂସୁ, ତେସଂ ଘୋସେନ ପଣ୍ଡୁହଂସା, ତେସଂ ଘୋସେନ ମନୋସିଲାୱଣ୍ଣା ହଂସା, ତେସଂ ଘୋସେନ ସେତହଂସା, ତେସଂ ଘୋସେନ ପାକହଂସା ଆଗମିଂସୁ। ତେସୁ ଆଗତେସୁ ଖେମକୋ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି – ‘‘ଦେୱ, ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ହଂସା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସରେ ଗୋଚରଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ପାକହଂସାନଂ ଆଗତତ୍ତା ଇଦାନି କତିପାହେନେୱ ସୁୱଣ୍ଣହଂସା ଆଗମିସ୍ସନ୍ତି, ମା ଚିନ୍ତୟିତ୍ଥ, ଦେୱା’’ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ‘‘ଅଞ୍ଞେନ ତତ୍ଥ ନ ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଯୋ ଗଚ୍ଛିସ୍ସତି, ହତ୍ଥପାଦଚ୍ଛେଦନଞ୍ଚ ଘରୱିଲୋପଞ୍ଚ ପାପୁଣିସ୍ସତୀ’’ତି ନଗର ଭେରିଂ ଚରାପେସି। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତତ୍ଥ କୋଚି ନ ଗଚ୍ଛତି। ଚିତ୍ତକୂଟସ୍ସ ପନାୱିଦୂରେ କଞ୍ଚନଗୁହାୟଂପାକହଂସା ୱସନ୍ତି, ତେପି ମହବ୍ବଲା। ଧତରଟ୍ଠକୁଲେନ ସଦ୍ଧିଂ ତେସଂ ସରୀରୱଣ୍ଣୋୱ ୱିସେସୋ। ପାକହଂସରଞ୍ଞୋ ପନ ଧୀତା ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ଅହୋସି। ସୋ ତଂ ଧତରଟ୍ଠମହିସ୍ସରସ୍ସ ଅନୁରୂପାତି ତସ୍ସ ପାଦପରିଚାରିକଂ କତ୍ୱା ପେସେସି। ସା ତସ୍ସ ପିୟା ଅହୋସି ମନାପା, ତେନେୱ ଚ କାରଣେନ ତାନି ଦ୍ୱେ ହଂସକୁଲାନି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱିସ୍ସାସିକାନି ଜାତାନି।

ଅଥେକଦିୱସଂ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପରିୱାରହଂସା ପାକହଂସେ ପୁଚ୍ଛିଂସୁ – ‘‘ତୁମ୍ହେ ଇମେସୁ ଦିୱସେସୁ କହଂ ଗୋଚରଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି? ‘‘ମୟଂ ବାରାଣସିତୋ ଅୱିଦୂରେ ଖେମସରେ ଗୋଚରଂ ଗଣ୍ହାମ, ତୁମ୍ହେ ପନ କୁହିଂ ଆହିଣ୍ଡଥା’’ତି। ‘‘ଅସୁକଂ ନାମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘କସ୍ମା ଖେମସରଂ ନ ଗଚ୍ଛଥ, ସୋ ହି ସରୋ ରମଣୀୟୋ ନାନାସକୁଣସମାକିଣ୍ଣୋ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣପଦୁମସଞ୍ଛନ୍ନୋ ନାନାଧଞ୍ଞଫଲସମ୍ପନ୍ନୋ ନାନପ୍ପକାରଭମରଗଣନିକୂଜିତୋ ଚତୂସୁ କଣ୍ଣେସୁ ନିଚ୍ଚଂ ପୱତ୍ତଅଭୟଘୋସନୋ, କୋଚି ନଂ ଉପସଙ୍କମିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ପଗେୱ ଅଞ୍ଞଂ ଉପଦ୍ଦୱଂ କାତୁଂ, ଏୱରୂପୋ ସୋ ସରୋ’’ତି ଖେମସରଂ ୱଣ୍ଣୟିଂସୁ। ତେ ତେସଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ବାରାଣସିୟା ସମୀପେ କିର ଏୱରୂପୋ ଖେମୋ ନାମ ସରୋ ଅତ୍ଥି, ପାକହଂସା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗୋଚରଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ତୁମ୍ହେପି ଧତରଟ୍ଠମହିସ୍ସରସ୍ସ ଆରୋଚେଥ, ସଚେ ଅନୁଜାନାତି, ମୟମ୍ପି ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗୋଚରଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାମା’’ତି ସୁମୁଖସ୍ସ କଥେସୁଂ। ସୁମୁଖୋ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ମନୁସ୍ସା ନାମ ବହୁମାୟା ଖରମନ୍ତା ଉପାୟକୁସଲା, ଭୱିତବ୍ବମେତ୍ଥ କାରଣେନ, ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଏସୋ ସରୋ ନତ୍ଥି, ଇଦାନି ଅମ୍ହାକଂ ଗହଣତ୍ଥାୟ କତୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ସୋ ସୁମୁଖଂ ଆହ – ‘‘ମା ୱୋ ତତ୍ଥ ଗମନଂ ରୁଚ୍ଚଥ, ନ ସୋ ସରୋ ତେହି ସୁଧମ୍ମତାୟ କତୋ, ଅମ୍ହାକଂ ଗହଣତ୍ଥାୟେୱ କତୋ, ମନୁସ୍ସା ନାମ ବହୁମାୟା ଖରମନ୍ତା ଉପାୟକୁସଲା, ତୁମ୍ହେ ସକେୟେୱ ଗୋଚରେ ଚରଥା’’ତି ।

ସୁୱଣ୍ଣହଂସା ‘‘ଖେମଂ ସରଂ ଗନ୍ତୁକାମମ୍ହା’’ତି ଦୁତିୟମ୍ପି ତତିୟମ୍ପି ସୁମୁଖସ୍ସ ଆରୋଚେସୁଂ। ସୋ ତେସଂ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତୁକାମତଂ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଆରୋଚେସି। ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ମମ ଞାତକା ମଂ ନିସ୍ସାୟ ମା କିଲମନ୍ତୁ, ତେନ ହି ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ନୱୁତିହଂସସହସ୍ସପରିୱୁତୋ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗୋଚରଂ ଗହେତ୍ୱା ହଂସକୀଳଂ କୀଳିତ୍ୱା ଚିତ୍ତକୂଟମେୱ ପଚ୍ଚାଗମି। ଖେମକୋ ତେସଂ ଗୋଚରଂ ଚରିତ୍ୱା ଗତକାଲେ ଗନ୍ତ୍ୱା ତେସଂ ଆଗତଭାୱଂ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ ଖେମକ, ଏକଂ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ହଂସେ ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱାୟମ, ମହନ୍ତଂ ତେ ୟସଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ପରିବ୍ବୟଂ ଦତ୍ୱା ତଂ ଉୟ୍ୟୋଜେସି। ସୋ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଚାଟିପଞ୍ଜରେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ହଂସାନଂ ଚରଣଟ୍ଠାନଂ ୱୀମଂସି। ବୋଧିସତ୍ତା ନାମ ନିଲ୍ଲୋଲୁପ୍ପଚାରିନୋ ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ମହାସତ୍ତୋ ଓତିଣ୍ଣଟ୍ଠାନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସପଦାନଂ ସାଲିଂ ଖାଦନ୍ତୋ ଅଗମାସି। ସେସା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଖାଦନ୍ତା ୱିଚରିଂସୁ।

ଅଥ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତୋ ‘‘ଅୟଂ ହଂସୋ ନିଲ୍ଲୋଲୁପ୍ପଚାରୀ, ଇମଂ ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ହଂସେସୁ ସରଂ ଅନୋତିଣ୍ଣେସୁୟେୱ ଚାଟିପଞ୍ଜରେ ନିସିନ୍ନୋ ତଂ ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅୱିଦୂରେ ପଞ୍ଜରେ ଅତ୍ତାନଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଛିଦ୍ଦେନ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଅଚ୍ଛି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ମହାସତ୍ତୋ ନୱୁତିହଂସସହସ୍ସପୁରକ୍ଖତୋ ହିଟ୍ଠୋ ଓତିଣ୍ଣଟ୍ଠାନେୟେୱ ଓତରିତ୍ୱା ଓଧିୟଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ସାଲିଂ ଖାଦନ୍ତୋ ପାୟାସି। ନେସାଦୋ ପଞ୍ଜରଛିଦ୍ଦେନ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ତସ୍ସ ରୂପସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ହଂସୋ ସକଟନାଭିପ୍ପମାଣସରୀରୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ, ତୀହି ରତ୍ତରାଜୀହି ଗୀୱାୟଂ ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ, ତିସ୍ସୋ ରାଜିୟୋ ଗଲେନ ଓତରିତ୍ୱା ଉରନ୍ତରେନ ଗତା, ତିସ୍ସୋ ପଚ୍ଛାଭାଗେନ ନିକ୍ଖିତ୍ୱା ଗତା, ରତ୍ତକମ୍ବଲସୁତ୍ତସିକ୍କାୟ ଠପିତକଞ୍ଚନକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିୟ ଅତିରୋଚତି, ଇମିନା ଏତେସଂ ରଞ୍ଞା ଭୱିତବ୍ବଂ, ଇମମେୱ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ହଂସରାଜାପି ବହୁଂ ଗୋଚରଂ ଚରିତ୍ୱା ଜଲକୀଳଂ କୀଳିତ୍ୱା ହଂସଗଣପରିୱୁତୋ ଚିତ୍ତକୂଟମେୱ ଅଗମାସି। ଇମିନା ନିୟାମେନେୱ ପଞ୍ଚ ଦିୱସେ ଗୋଚରଂ ଗଣ୍ହି। ଛଟ୍ଠେ ଦିୱସେ ଖେମକୋ କାଳଅସ୍ସୱାଲମୟଂ ଦଳ୍ହଂ ମହାରଜ୍ଜୁଂ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ୟଟ୍ଠିୟା ପାସଂ କତ୍ୱା ‘‘ସ୍ୱେ ହଂସରାଜା ଇମସ୍ମିଂ ଓକାସେ ଓତରିସ୍ସତୀ’’ତି ତଥତୋ ଞତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଉଦକେ ୟଟ୍ଠିପାସଂ ଓଡ୍ଡି।

ପୁନଦିୱସେ ହଂସରାଜା ଓତରନ୍ତୋ ପାଦଂ ପାସେ ପକ୍ଖେସନ୍ତୋୟେୱ ଓତରି। ଅଥସ୍ସ ପାସୋ ପାଦଂ ଅୟପଟ୍ଟକେନ କଡ୍ଢନ୍ତୋ ୱିୟ ଆବନ୍ଧିତ୍ୱା ଗଣ୍ହି।

ସୋ ‘‘ଛିନ୍ଦିସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ୱେଗଂ ଜନେତ୍ୱା କଡ୍ଢିତ୍ୱା ପାତେସି। ପଠମୱାରେ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ଚମ୍ମଂ ଛିଜ୍ଜି, ଦୁତିଯୱାରେ କମ୍ବଲୱଣ୍ଣଂ ମଂସଂ ଛିଜ୍ଜି, ତତିଯୱାରେ ନ୍ହାରୁ ଛିଜ୍ଜି, ଚତୁତ୍ଥୱାରେ ପନ ‘‘ପାଦା ଛିଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ, ରଞ୍ଞୋ ପନ ହୀନଙ୍ଗତା ନାମ ଅନନୁଚ୍ଛୱିକା’’ତି ନ ୱାଯାମଂ ଅକାସି, ବଲୱେଦନା ଚ ପୱତ୍ତିଂସୁ। ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚାହଂ ବନ୍ଧରୱଂ ରୱିସ୍ସାମି, ଞାତକା ମେ ଉତ୍ରସ୍ତା ହୁତ୍ୱା ଗୋଚରଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଛାତଜ୍ଝତ୍ତାୱ ପଲାଯନ୍ତା ଦୁବ୍ବଲତ୍ତା ସମୁଦ୍ଦେ ପତିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି। ସୋ ୱେଦନଂ ଅଧିୱାସେତ୍ୱା ପାସୱସେ ୱତ୍ତେତ୍ୱା ସାଲିଂ ଖାଦନ୍ତୋ ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ତେସଂ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଚରିତ୍ୱା ହଂସକୀଳଂ କୀଳନକାଲେ ମହନ୍ତେନ ସଦ୍ଦେନ ବନ୍ଧରୱଂ ରୱି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ହଂସା ମରଣଭଯତଜ୍ଜିତା ୱଗ୍ଗୱଗ୍ଗା ଚିତ୍ତକୂଟାଭିମୁଖା ପୁରିମନଯେନେୱ ପକ୍କମିଂସୁ।

ସୁମୁଖୋପି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ୱିଚିନିତ୍ୱା ତୀସୁପି କୋଟ୍ଠାସେସୁ ମହାସତ୍ତଂ ଅଦିସ୍ୱା ‘‘ଅଦ୍ଧା ତସ୍ସେୱେଦଂ ଭଯଂ ଉପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଆଗତୋ ମହାସତ୍ତଂ ପାସେନ ବଦ୍ଧଂ ଲୋହିତମକ୍ଖିତଂ ଦୁକ୍ଖାତୁରଂ ପଙ୍କପିଟ୍ଠେ ନିପନ୍ନଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମା ଭାଯି, ମହାରାଜ, ଅହଂ ମମ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ତୁମ୍ହେ ମୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ଓତରିତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ଅସ୍ସାସେନ୍ତୋ ପଙ୍କପିଟ୍ଠେ ନିସୀଦି। ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ନୱୁତିହଂସସହସ୍ସେସୁ ମଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପଲାଯନ୍ତେସୁ ଅଯଂ ସୁମୁଖୋ ଏକକୋୱ ଆଗତୋ, କିଂ ନୁ ଖୋ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତସ୍ସ ଆଗତକାଲେ ମଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପଲାଯିସ୍ସତି, ଉଦାହୁ ନୋ’’ତି ୱୀମଂସନୱସେନ ଲୋହିତମକ୍ଖିତୋ ପାସଯଟ୍ଠିଯଂ ଓଲମ୍ବନ୍ତୋଯେୱ ତିସ୍ସୋ ଗାଥା ଅଭାସି –

୮୯।

‘‘ଏତେ ହଂସା ପକ୍କମନ୍ତି, ୱକ୍କଙ୍ଗା ଭଯମେରିତା;

ହରିତ୍ତଚ ହେମୱଣ୍ଣ, କାମଂ ସୁମୁଖ ପକ୍କମ।

୯୦।

‘‘ଓହାଯ ମଂ ଞାତିଗଣା, ଏକଂ ପାସୱସଂ ଗତଂ;

ଅନପେକ୍ଖମାନା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, କିଂ ଏକୋ ଅୱହୀଯସି।

୯୧।

‘‘ପତେୱ ପତତଂ ସେଟ୍ଠ, ନତ୍ଥି ବଦ୍ଧେ ସହାଯତା;

ମା ଅନୀଘାଯ ହାପେସି, କାମଂ ସୁମୁଖ ପକ୍କମା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଭଯମେରିତାତି ଭଯେନ ଏରିତା ଭଯଟ୍ଟିତା ଭଯଚଲିତା। ତତିଯପଦେ ‘‘ହରୀ’’ତିପି ‘‘ହେମ’’ନ୍ତିପି ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସେୱ ନାମଂ। ସୋ ଚ ହରିତ୍ତଚତାଯ ହେମୱଣ୍ଣୋ, ତେନ ତଂ ଏୱଂ ଆଲପତି। ସୁମୁଖାତି ସୁନ୍ଦରମୁଖ। ଅନପେକ୍ଖମାନାତି ତୱ ଞାତକା ମଂ ଅନୋଲୋକେନ୍ତା ନିରାଲଯା ହୁତ୍ୱା। ପତେୱାତି ଉପ୍ପତାହିଯେୱ। ମା ଅନୀଘାଯାତି ଇତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ପତ୍ତବ୍ବାଯ ନିଦ୍ଦୁକ୍ଖଭାୱାଯ ୱୀରିଯଂ ମା ହାପେସି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସୁମୁଖୋ ‘‘ଅଯଂ ହଂସରାଜା ମମ ପିଯମିତ୍ତଭାୱଂ ନ ଜାନାତି, ଅନୁପ୍ପିଯଭାଣୀ ମିତ୍ତୋତି ମଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତି, ସିନେହଭାୱମସ୍ସ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଚତସ୍ସୋ ଗାଥା ଅଭାସି –

୯୨।

‘‘ନାହଂ ଦୁକ୍ଖପରେତୋପି, ଧତରଟ୍ଠ ତୁୱଂ ଜହେ;

ଜୀୱିତଂ ମରଣଂ ୱା ମେ, ତଯା ସଦ୍ଧିଂ ଭୱିସ୍ସତି।

୯୩।

‘‘ନାହଂ ଦୁକ୍ଖପରେତୋପି, ଧତରଟ୍ଠ ତୁୱଂ ଜହେ;

ନ ମଂ ଅନରିୟସଂଯୁତ୍ତେ, କମ୍ମେ ୟୋଜେତୁମରହସି।

୯୪।

‘‘ସକୁମାରୋ ସଖାତ୍ୟସ୍ମି, ସଚିତ୍ତେ ଚସ୍ମି ତେ ଠିତୋ;

ଞାତୋ ସେନାପତୀ ତ୍ୟାହଂ, ହଂସାନଂ ପୱରୁତ୍ତମ।

୯୫।

‘‘କଥଂ ଅହଂ ୱିକତ୍ଥିସ୍ସଂ, ଞାତିମଜ୍ଝେ ଇତୋ ଗତୋ;

ତଂ ହିତ୍ୱା ପତତଂ ସେଟ୍ଠ, କିଂ ତେ ୱକ୍ଖାମିତୋ ଗତୋ;

ଇଧ ପାଣଂ ଚଜିସ୍ସାମି, ନାନରିୟଂ କତ୍ତୁମୁସ୍ସହେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ନାହନ୍ତି ଅହଂ, ମହାରାଜ, କାୟିକଚେତସିକେନ ଦୁକ୍ଖେନ ଫୁଟ୍ଠୋପି ତଂ ନ ଜହାମି। ଅନରିୟସଂଯୁତ୍ତେତି ମିତ୍ତଦୁବ୍ଭୀହି ଅହିରିକେହି କତ୍ତବ୍ବତାୟ ଅନରିୟଭାୱେନ ସଂଯୁତ୍ତେ। କମ୍ମେତି ତଂ ଜହିତ୍ୱା ପକ୍କମନକମ୍ମେ। ସକୁମାରୋତି ସମାନକୁମାରୋ, ଏକଦିୱସେନେୱ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକଦିୱସେ ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ଏକତୋ ୱଡ୍ଢିତକୁମାରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଖାତ୍ୟସ୍ମୀତି ଅହଂ ତେ ଦକ୍ଖିଣକ୍ଖିସମୋ ପିୟସହାୟୋ। ସଚିତ୍ତେତି ତୱ ସକେ ଚିତ୍ତେ ଅହଂ ଠିତୋ ତୱ ୱସେ ୱତ୍ତାମି, ତୟି ଜୀୱନ୍ତେ ଜୀୱାମି, ନ ଜୀୱନ୍ତେ ନ ଜୀୱାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ସଂଚିତ୍ତେ’’ତିପି ପାଠୋ, ତୱ ଚିତ୍ତେ ଅହଂ ସଣ୍ଠିତୋ ସୁଟ୍ଠୁ ଠିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଞାତୋତି ସବ୍ବହଂସାନଂ ଅନ୍ତରେ ପଞ୍ଞାତୋ। ୱିକତ୍ଥିସ୍ସନ୍ତି ‘‘କୁହିଂ ହଂସରାଜା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତୋ ଅହଂ କିନ୍ତି କଥେସ୍ସାମି। କିଂ ତେ ୱକ୍ଖାମୀତି ତେ ତୱ ପୱତ୍ତିଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତେ ହଂସଗଣେ କିଂ ୱକ୍ଖାମି।

ଏୱଂ ସୁମୁଖେନ ଚତୂହି ଗାଥାହି ସୀହନାଦେ ନଦିତେ ତସ୍ସ ଗୁଣଂ ପକାସେନ୍ତୋ ମହାସତ୍ତୋ ଆହ –

୯୬।

‘‘ଏସୋ ହି ଧମ୍ମୋ ସୁମୁଖ, ୟଂ ତ୍ୱଂ ଅରିୟପଥେ ଠିତୋ;

ୟୋ ଭତ୍ତାରଂ ସଖାରଂ ମଂ, ନ ପରିଚ୍ଚତ୍ତୁମୁସ୍ସହେ।

୯୭।

‘‘ତଞ୍ହି ମେ ପେକ୍ଖମାନସ୍ସ, ଭୟଂ ନ ତ୍ୱେୱ ଜାୟତି;

ଅଧିଗଚ୍ଛସି ତ୍ୱଂ ମୟ୍ହଂ, ଏୱଂଭୂତସ୍ସ ଜୀୱିତ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଏସୋ ଧମ୍ମୋତି ଏସ ପୋରାଣକପଣ୍ଡିତାନଂ ସଭାୱୋ। ଭତ୍ତାରଂ ସଖାରଂ ମନ୍ତି ସାମିକଞ୍ଚ ସହାୟଞ୍ଚ ମଂ। ଭୟନ୍ତି ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସୋ ମୟ୍ହଂ ନ ଜାୟତି, ଚିତ୍ତକୂଟପବ୍ବତେ ହଂସଗଣମଜ୍ଝେ ଠିତୋ ୱିୟ ହୋମି। ମୟ୍ହନ୍ତି ମମ ଜୀୱିତଂ ତ୍ୱଂ ଲଭାପେସ୍ସସି।

ଏୱଂ ତେସଂ କଥେନ୍ତାନଞ୍ଞେୱ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତୋ ସରପରିୟନ୍ତେ ଠିତୋ ହଂସେ ତୀହି ଖନ୍ଧେହି ପଲାୟନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ’’ତି ପାସଟ୍ଠାନଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ବୋଧିସତ୍ତଂ ପାସୟଟ୍ଠିୟଂ ଓଲମ୍ବନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ କଚ୍ଛଂ ଦଳ୍ହଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ମୁଗ୍ଗରଂ ଗହେତ୍ୱା କପ୍ପୁଟ୍ଠାନଗ୍ଗି ୱିୟ ଅୱତ୍ଥରମାନୋ ପଣ୍ହିୟା ଅକ୍କନ୍ତକଲଲେ ଉପରିସୀସେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁରତୋ ପତନ୍ତେ ୱେଗେନ ଉପସଙ୍କମି। ତମହଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୯୮।

‘‘ଇଚ୍ଛେୱଂ ମନ୍ତଯନ୍ତାନଂ, ଅରିଯାନଂ ଅରିଯୱୁତ୍ତିନଂ;

ଦଣ୍ଡମାଦାଯ ନେସାଦୋ, ଆପତୀ ତୁରିତୋ ଭୁସଂ।

୯୯।

‘‘ତମାପତନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱାନ, ସୁମୁଖୋ ଅତିବ୍ରୂହଯି;

ଅଟ୍ଠାସି ପୁରତୋ ରଞ୍ଞୋ, ହଂସୋ ୱିସ୍ସାସଯଂ ବ୍ୟଥଂ।

୧୦୦।

‘‘ମା ଭାଯି ପତତଂ ସେଟ୍ଠ, ନ ହି ଭାଯନ୍ତି ତାଦିସା;

ଅହଂ ଯୋଗଂ ପଯୁଞ୍ଜିସ୍ସଂ, ଯୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମୂପସଞ୍ହିତଂ;

ତେନ ପରିଯାପଦାନେନ, ଖିପ୍ପଂ ପାସା ପମୋକ୍ଖସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅରିଯୱୁତ୍ତିନନ୍ତି ଅରିଯାଚାରେ ୱତ୍ତମାନାନଂ। ଭୁସନ୍ତି ଦଳ୍ହଂ ବଲୱଂ। ଅତିବ୍ରୂହଯୀତି ଅନନ୍ତରଗାଥାଯ ଆଗତଂ ‘‘ମା ଭାଯୀ’’ତି ୱଚନଂ ୱଦନ୍ତୋ ଅତିବ୍ରୂହେସି ମହାସଦ୍ଦଂ ନିଚ୍ଛାରେସି। ଅଟ୍ଠାସୀତି ସଚେ ନେସାଦୋ ରାଜାନଂ ପହରିସ୍ସତି, ଅହଂ ପହାରଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିସ୍ସାମୀତି ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ୱିସ୍ସାସଯନ୍ତି ୱିସ୍ସାସେନ୍ତୋ ଅସ୍ସାସେନ୍ତୋ। ବ୍ୟଥନ୍ତି ବ୍ୟଥିତଂ ଭୀତଂ ରାଜାନଂ ‘‘ମା ଭାଯୀ’’ତି ଇମିନା ୱଚନେନ ୱିସ୍ସାସେନ୍ତୋ। ତାଦିସାତି ତୁମ୍ହାଦିସା ଞାଣୱୀରିଯସମ୍ପନ୍ନା। ଯୋଗନ୍ତି ଞାଣୱୀରିଯଯୋଗଂ। ଯୁତ୍ତନ୍ତି ଅନୁଚ୍ଛୱିକଂ। ଧମ୍ମୂପସଞ୍ହିତନ୍ତି କାରଣନିସ୍ସିତଂ। ତେନ ପରିଯାପଦାନେନାତି ତେନ ମଯା ପଯୁତ୍ତେନ ଯୋଗେନ ପରିସୁଦ୍ଧେନ। ପମୋକ୍ଖସୀତି ମୁଚ୍ଚିସ୍ସସି।

ଏୱଂ ସୁମୁଖୋ ମହାସତ୍ତଂ ଅସ୍ସାସେତ୍ୱା ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମଧୁରଂ ମାନୁସିଂ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେନ୍ତୋ, ‘‘ସମ୍ମ, ତ୍ୱଂ କୋନାମୋସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣହଂସରାଜ, ଅହଂ ଖେମକୋ ନାମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ, ‘‘ସମ୍ମ ଖେମକ, ‘ତଯା ଓଡ୍ଡିତୱାଲପାସେ ଯୋ ୱା ସୋ ୱା ହଂସୋ ବଦ୍ଧୋ’ତି ସଞ୍ଞଂ ମା କରି, ନୱୁତିଯା ହଂସସହସ୍ସାନଂ ପୱରୋ ଧତରଟ୍ଠହଂସରାଜା ତେ ପାସେ ବଦ୍ଧୋ, ଞାଣସୀଲାଚାରସମ୍ପନ୍ନୋ ସଙ୍ଗାହକପକ୍ଖେ ଠିତୋ, ନ ତଂ ମାରେତୁଂ ଯୁତ୍ତୋ, ଅହଂ ତୱ ଇମିନା କତ୍ତବ୍ବକିଚ୍ଚଂ କରିସ୍ସାମି, ଅଯମ୍ପି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ, ଅହମ୍ପି ତଥେୱ, ଅହଂ ଏତସ୍ସତ୍ଥାଯ ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜିସ୍ସାମି, ସଚେ ତ୍ୱଂ ଏତସ୍ସ ପତ୍ତାନି ଗଣ୍ହିତୁକାମୋସି, ମମ ପତ୍ତାନି ଗଣ୍ହ, ଅଥୋପି ଚମ୍ମମଂସନ୍ହାରୁଅଟ୍ଠୀନମଞ୍ଞତରଂ ଗଣ୍ହିତୁକାମୋସି, ମମେୱ ସରୀରତୋ ଗଣ୍ହ, ଅଥ ନଂ କୀଳାହଂସଂ କାତୁକାମୋସି, ମଞ୍ଞେୱ କର, ଜୀୱନ୍ତମେୱ ୱିକ୍କିଣିତ୍ୱା ସଚେ ଧନଂ ଉପ୍ପାଦେତୁକାମୋସି, ମଂ ଜୀୱନ୍ତମେୱ ୱିକ୍କିଣିତ୍ୱା ଧନଂ ଉପ୍ପାଦେହି, ମା ଏତଂ ଞାଣାଦିଗୁଣସଂଯୁତ୍ତଂ ହଂସରାଜାନଂ ଅୱଧି, ସଚେ ହି ନଂ ୱଧିସ୍ସସି, ନିରଯାଦୀହି ନ ମୁଚ୍ଚିସ୍ସସୀ’’ତି ତଂ ନିରଯାଦିଭଯେନ ସନ୍ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ମଧୁରକଥଂ ଗଣ୍ହାପେତ୍ୱା ପୁନ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଅସ୍ସାସେନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ନେସାଦୋ ତସ୍ସ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ସମାନୋ ମନୁସ୍ସେହିପି କାତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟଂ ଏୱରୂପଂ ମିତ୍ତଧମ୍ମଂ କରୋତି, ମନୁସ୍ସାପି ଏୱଂ ମିତ୍ତଧମ୍ମେ ଠାତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଅହୋ ଏସ ଞାଣସମ୍ପନ୍ନୋ ମଧୁରକଥୋ ଧମ୍ମିକୋ’’ତି ସକଲସରୀରଂ ପୀତିସୋମନସ୍ସପରିପୁଣ୍ଣଂ କତ୍ୱା ପହଟ୍ଠଲୋମୋ ଦଣ୍ଡଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ସିରସି ଅଞ୍ଜଲିଂ ପତିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ସୂରିଯଂ ନମସ୍ସନ୍ତୋ ୱିଯ ସୁମୁଖସ୍ସ ଗୁଣଂ କିତ୍ତେନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୦୧।

‘‘ତସ୍ସ ତଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା, ସୁମୁଖସ୍ସ ସୁଭାସିତଂ;

ପହଟ୍ଠଲୋମୋ ନେସାଦୋ, ଅଞ୍ଜଲିସ୍ସ ପଣାମଯି।

୧୦୨।

‘‘ନ ମେ ସୁତଂ ୱା ଦିଟ୍ଠଂ ୱା, ଭାସନ୍ତୋ ମାନୁସିଂ ଦିଜୋ;

ଅରିଯଂ ବ୍ରୁୱାନୋ ୱକ୍କଙ୍ଗୋ, ଚଜନ୍ତୋ ମାନୁସିଂ ଗିରଂ।

୧୦୩।

‘‘କିଂ ନୁ ତାଯଂ ଦିଜୋ ହୋତି, ମୁତ୍ତୋ ବଦ୍ଧଂ ଉପାସସି;

ଓହାଯ ସକୁଣା ଯନ୍ତି, କିଂ ଏକୋ ଅୱହୀଯସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଜଲିସ୍ସ ପଣାମଯୀତି ଅଞ୍ଜଲିଂ ଅସ୍ସ ଉପନାମଯି, ‘‘ନ ମେ’’ତି ଗାଥାଯସ୍ସ ଥୁତିଂ କରୋତି। ତତ୍ଥ ମାନୁସିନ୍ତି ମନୁସ୍ସୱାଚଂ। ଅରିଯନ୍ତି ସୁନ୍ଦରଂ ନିଦ୍ଦୋସଂ। ଚଜନ୍ତୋତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ସମ୍ମ, ତ୍ୱଂ ଦିଜୋ ସମାନୋ ଅଜ୍ଜ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ମାନୁସିଂ ୱାଚଂ ଭାସନ୍ତୋ ନିଦ୍ଦୋସଂ ବ୍ରୁୱାନୋ ମାନୁସିଂ ଗିରଂ ଚଜନ୍ତୋ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଦିଟ୍ଠୋ, ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ପନ ଇଦଂ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ମଯା ନେୱ ସୁତଂ ନ ଦିଟ୍ଠନ୍ତି। କିଂ ନୁ ତାଯନ୍ତି ଯଂ ଏତଂ ତ୍ୱଂ ଉପାସସି, କିଂ ନୁ ତେ ଅଯଂ ହୋତି।

ଏୱଂ ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତେନ ନେସାଦେନ ପୁଟ୍ଠୋ ସୁମୁଖୋ ‘‘ଅଯଂ ମୁଦୁକୋ ଜାତୋ, ଇଦାନିସ୍ସ ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ମୁଦୁଭାୱତ୍ଥଂ ମମ ଗୁଣଂ ଦସ୍ସେସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆହ –

୧୦୪।

‘‘ରାଜା ମେ ସୋ ଦିଜାମିତ୍ତ, ସେନାପଚ୍ଚସ୍ସ କାରଯିଂ;

ତମାପଦେ ପରିଚ୍ଚତ୍ତୁଂ, ନୁସ୍ସହେ ୱିହଗାଧିପଂ।

୧୦୫।

‘‘ମହାଗଣାଯ ଭତ୍ତା ମେ, ମା ଏକୋ ବ୍ୟସନଂ ଅଗା;

ତଥା ତଂ ସମ୍ମ ନେସାଦ, ଭତ୍ତାଯଂ ଅଭିତୋ ରମେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ନୁସ୍ସହେତି ନ ସମତ୍ଥୋମ୍ହି। ମହାଗଣାଯାତି ମହତୋ ହଂସଗଣସ୍ସ। ମା ଏକୋତି ମାଦିସେ ସେୱକେ ୱିଜ୍ଜମାନେ ମା ଏକକୋ ବ୍ୟସନଂ ଅଗା। ତଥା ତନ୍ତି ଯଥା ଅହଂ ୱଦାମି, ତଥେୱ ତଂ। ସମ୍ମାତି ୱଯସ୍ସ। ଭତ୍ତାଯଂ ଅଭିତୋ ରମେତି ଭତ୍ତା ଅଯଂ ମମ, ଅହମସ୍ସ ଅଭିତୋ ରମେ ସନ୍ତିକେ ରମାମି ନ ଉକ୍କଣ୍ଠାମୀତି।

ନେସାଦୋ ତଂ ତସ୍ସ ଧମ୍ମନିସ୍ସିତଂ ମଧୁରକଥଂ ସୁତ୍ୱା ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ ପହଟ୍ଠଲୋମୋ ‘‘ସଚାହଂ ଏତଂ ସୀଲାଦିଗୁଣସଂଯୁତ୍ତଂ ହଂସରାଜାନଂ ୱଧିସ୍ସାମି, ଚତୂହି ଅପାଯେହି ନ ମୁଚ୍ଚିସ୍ସାମି, ରାଜା ମଂ ଯଦିଚ୍ଛତି, ତଂ କରୋତୁ, ଅହମେତଂ ସୁମୁଖସ୍ସ ଦାଯଂ କତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୦୬।

‘‘ଅରିଯୱତ୍ତସି ୱକ୍କଙ୍ଗ, ଯୋ ପିଣ୍ଡମପଚାଯସି;

ଚଜାମି ତେ ତଂ ଭତ୍ତାରଂ, ଗଚ୍ଛଥୂଭୋ ଯଥାସୁଖ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅରିଯଓ୍ଓସୀତି ମିତ୍ତଧମ୍ମରକ୍ଖଣସଙ୍ଖାତେନ ଆଚାରଅରିଯାନଂ ଓ୍ଓେନ ସମନ୍ନାଗତୋସି। ପିଣ୍ଡମପଚାଯସୀତି ଭତ୍ତୁ ସନ୍ତିକା ଲଦ୍ଧଂ ପିଣ୍ଡଂ ସେନାପତିଟ୍ଠାନଂ ପୂଜେସି। ଗଚ୍ଛଥୂଭୋତି ଦ୍ୱେପି ଜନା ଅସ୍ସୁମୁଖେ ଞାତିସଙ୍ଘେ ହାସଯମାନା ଯଥାସୁଖଂ ଗଚ୍ଛଥାତି।

ଏଓ୍ଂ ଓ୍ୱା ନେସାଦୋ ମୁଦୁଚିତ୍ତେନ ମହାସତ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଯଟ୍ଠିଂ ଓନାମେତ୍ୱା ପଙ୍କପିଟ୍ଠେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ପାସଯଟ୍ଠିଯା ମୋଚେତ୍ୱା ତଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସରତୋ ନୀହରିତ୍ୱା ତରୁଣଦବ୍ଭତିଣପିଟ୍ଠେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ପାଦେ ବଦ୍ଧପାସଂ ସଣିକଂ ମୋଚେତ୍ୱା ମହାସତ୍ତେ ବଲଓ୍ସିନେହଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଉଦକଂ ଆଦାଯ ଲୋହିତଂ ଧୋଓ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ପରିମଜ୍ଜି, ଅଥସ୍ସ ମେତ୍ତାନୁଭାଓ୍ନେ ସିରାଯ ସିରା, ମଂସେନ ମଂସଂ, ଚମ୍ମେନ ଚମ୍ମଂ ଘଟିତଂ, ପାଦୋ ପାକତିକୋ ଅହୋସି, ଇତରେନ ନିବ୍ବିସେସୋ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ସୁଖପ୍ପତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ପକତିଭାଓ୍ନେ ନିସୀଦି। ସୁମୁଖୋ ଅତ୍ତାନଂ ନିସ୍ସାଯ ରଞ୍ଞୋ ସୁଖିତଭାଓ୍ଂ ଦିସ୍ୱା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମିନା ଅମ୍ହାକଂ ମହାଉପକାରୋ କତୋ, ଅମ୍ହେହି ଏତସ୍ସ କତୋ ଉପକାରୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ସଚେ ଏସ ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଅମ୍ହେ ଗଣ୍ହି, ତେସଂ ସନ୍ତିକଂ ନେତ୍ୱା ବହୁଂ ଧନଂ ଲଭିସ୍ସତି, ସଚେ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ଗଣ୍ହି, ଅମ୍ହେ ଓ୍ୱିକ୍କିଣିତ୍ୱା ଧନଂ ଲଭିସ୍ସତେଓ୍, ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି ତାଓ୍ ନ’’ନ୍ତି। ଅଥ ନଂ ଉପକାରଂ କାତୁକାମତାଯ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଆହ –

୧୦୭।

‘‘ସଚେ ଅତ୍ତପ୍ପଯୋଗେନ, ଓହିତୋ ହଂସପକ୍ଖିନଂ;

ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମ ତେ ସମ୍ମ, ଏତଂ ଅଭଯଦକ୍ଖିଣଂ।

୧୦୮।

‘‘ନୋ ଚେ ଅତ୍ତପ୍ପଯୋଗେନ, ଓହିତୋ ହଂସପକ୍ଖିନଂ;

ଅନିସ୍ସରୋ ମୁଞ୍ଚମମ୍ହେ, ଥେଯ୍ୟଂ କଯିରାସି ଲୁଦ୍ଦକା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସଚେତି, ସମ୍ମ ନେସାଦ, ସଚେ ତଯା ଅତ୍ତନୋ ପଯୋଗେନ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ହଂସାନଞ୍ଚେଓ୍ ସେସପକ୍ଖୀନଞ୍ଚ ପାସୋ ଓହିତୋ। ଅନିସ୍ସରୋତି ଅନିସ୍ସରୋ ହୁତ୍ୱା ଅମ୍ହେ ମୁଞ୍ଚନ୍ତୋ ଯେନାସି ଆଣତ୍ତୋ, ତସ୍ସସନ୍ତକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଥେଯ୍ୟଂ କଯିରାସି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ନେସାଦୋ ‘‘ନାହଂ ତୁମ୍ହେ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ଗଣ୍ହିଂ, ବାରାଣସିରଞ୍ଞା ପନ ସଂଯମେନ ଗଣ୍ହାପିତୋମ୍ହୀ’’ତି ଓ୍ୱା ଦେଓ୍ିଯା ଦିଟ୍ଠସୁପିନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାଓ୍ ରଞ୍ଞା ତେସଂ ଆଗତଭାଓ୍ଂ ସୁତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ ଖେମକ, ଏକଂ ଓ୍ା ଦ୍ୱେ ଓ୍ା ହଂସେ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଓ୍ାଯମ, ମହନ୍ତଂ ତେ ଯସଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଓ୍ୱା ପରିବ୍ବଯଂ ଦତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜିତଭାଓ୍ୋ, ତାଓ୍ ସବ୍ବଂ ପଓ୍ତିଂ ଆରୋଚେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ସୁମୁଖୋ ‘‘ଇମିନା ନେସାଦେନ ଅତ୍ତନୋ ଜୀଓ୍ିତଂ ଅଗଣେତ୍ୱା ଅମ୍ହେ ଓ୍ିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତେନ ଦୁକ୍କରଂ କତଂ, ସଚେ ମଯଂ ଇତୋ ଚିତ୍ତକୂଟଂ ଗମିସ୍ସାମ, ନେଓ୍ ଧତରଟ୍ଠରଞ୍ଞୋ ପଞ୍ଞାନୁଭାଓ୍ୋ, ନ ମଯ୍ହଂ ମିତ୍ତଧମ୍ମୋ ପାକଟୋ ଭଓ୍ିସ୍ସତି, ନ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତୋ ମହନ୍ତଂ ଯସଂ ଲଚ୍ଛତି, ନ ରାଜା ପଞ୍ଚସୁ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠହିସ୍ସତି, ନ ଦେଓ୍ିଯା ମନୋରଥୋ ମତ୍ଥକଂ ପାପୁଣିସ୍ସତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା , ‘‘ସମ୍ମ, ଏଓ୍ଂ ସନ୍ତେ ଅମ୍ହେ ଓ୍ିସ୍ସଜ୍ଜେତୁଂ ନ ଲଭସି, ରଞ୍ଞୋ ନୋ ଦସ୍ସେହି, ସୋ ଅମ୍ହେ ଯଥାରୁଚିଂ କରିସ୍ସତୀ’’ତି ଇମମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧୦୯।

‘‘ଯସ୍ସ ତ୍ୱଂ ଭତକୋ ରଞ୍ଞୋ, କାମଂ ତସ୍ସେଓ୍ ପାପଯ;

ତତ୍ଥ ସଂଯମନୋ ରାଜା, ଯଥାଭିଞ୍ଞଂ କରିସ୍ସତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ତସ୍ସେଓ୍ାତି ତସ୍ସେଓ୍ ସନ୍ତିକଂ ନେହି। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ରାଜନିଓ୍େସନେ। ଯଥାଭିଞ୍ଞନ୍ତି ଯଥାଧିପ୍ପାଯଂ ଯଥାରୁଚିଂ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ନେସାଦୋ ‘‘ମା ଓ୍ୋ ଭଦ୍ଦନ୍ତେ ରାଜଦସ୍ସନଂ ରୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ରାଜାନୋ ନାମ ସପ୍ପଟିଭଯା, କୀଳାହଂସେ ଓ୍ା ଓ୍ୋ କରେଯ୍ୟୁଂ ମାରେଯ୍ୟୁଂ ଓ୍ା’’ତି

ଆହ। ଅଥ ନଂ ସୁମୁଖୋ, ‘‘ସମ୍ମ ଲୁଦ୍ଦକ ମା ଅମ୍ହାକଂ ଚିନ୍ତଯି, ଅହଂ ତାଦିସସ୍ସ ଜକ୍ଖଡଅସ୍ସ ଧମ୍ମକଥାଯ ମଦ୍ଦୱଂ ଜନେସିଂ, ରଞ୍ଞୋ କିଂ ନ ଜନେସ୍ସାମି, ରାଜାନୋ ହି ପଣ୍ଡିତା ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତଞ୍ଞୁ, ଖିପ୍ପଂ ନୋ ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ନେହି, ନଯନ୍ତୋ ଚ ମା ବନ୍ଧନେନ ନଯି, ପୁପ୍ଫପଞ୍ଜରେ ପନ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ନେହି, ପୁପ୍ଫପଞ୍ଜରଂ କରୋନ୍ତୋ ଧତରଟ୍ଠସ୍ସ ମହନ୍ତଂ ସେତପଦୁମସଞ୍ଛନ୍ନଂ, ମମ ଖୁଦ୍ଦକଂ ରତ୍ତପଦୁମସଞ୍ଛନ୍ନଂ କତ୍ୱା ଧତରଟ୍ଠଂ ପୁରତୋ, ମମଂ ପଚ୍ଛତୋ ନୀଚତରଂ କତ୍ୱା ଆଦାଯ ଖିପ୍ପଂ ନେତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ସୁମୁଖୋ ରାଜାନଂ ଦିସ୍ୱା ମମ ମହନ୍ତଂ ଯସଂ ଦାତୁକାମୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ମୁଦୂହି ଲତାହି ପଞ୍ଜରେ କତ୍ୱା ପଦୁମେହି ଛାଦେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ତେ ଗହେତ୍ୱା ଅଗମାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୧୦।

‘‘ଇଚ୍ଚେୱଂ ୱୁତ୍ତୋ ନେସାଦୋ, ହେମୱଣ୍ଣେ ହରିତ୍ତଚେ;

ଉଭୋ ହତ୍ଥେହି ସଙ୍ଗଯ୍ହ, ପଞ୍ଜରେ ଅଜ୍ଝୱୋଦହି।

୧୧୧।

‘‘ତେ ପଞ୍ଜରଗତେ ପକ୍ଖୀ, ଉଭୋ ଭସ୍ସରୱଣ୍ଣିନେ;

ସୁମୁଖଂ ଧତରଟ୍ଠଞ୍ଚ, ଲୁଦ୍ଦୋ ଆଦାଯ ପକ୍କମୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝୱୋଦହୀତି ଓଦହି ଠପେସି। ଭସ୍ସରୱଣ୍ଣିନେତି ପଭାସମ୍ପନ୍ନୱଣ୍ଣେ।

ଏୱଂ ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ ତେ ଆଦାଯ ପକ୍କମନକାଲେ ଧତରଟ୍ଠୋ ପାକହଂସରାଜଧୀତରଂ ଅତ୍ତନୋ ଭରିଯଂ ସରିତ୍ୱା ସୁମୁଖଂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା କିଲେସୱସେନ ୱିଲପି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୧୨।

‘‘ହରୀଯମାନୋ ଧତରଟ୍ଠୋ, ସୁମୁଖଂ ଏତଦବ୍ରୱି;

ବାଳ୍ହଂ ଭାଯାମି ସୁମୁଖ, ସାମାଯ ଲକ୍ଖଣୂରୁଯା;

ଅସ୍ମାକଂ ୱଧମଞ୍ଞାଯ, ଅଥତ୍ତାନଂ ୱଧିସ୍ସତି।

୧୧୩।

‘‘ପାକହଂସା ଚ ସୁମୁଖ, ସୁହେମା ହେମସୁତ୍ତଚା;

କୋଞ୍ଚୀ ସମୁଦ୍ଦତୀରେୱ, କପଣା ନୂନ ରୁଚ୍ଛତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଭାଯାମୀତି ମରଣତୋ ଭାଯାମି। ସାମାଯାତି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣାଯ। ଲକ୍ଖଣୂରୁଯାତି ଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନଉରୁଯା। ୱଚମଞ୍ଞାଯାତି ୱଧଂ ଜାନିତ୍ୱା ‘‘ମମ ପିଯସାମିକୋ ମାରିତୋ’’ତି ସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା। ୱଧିସ୍ସତୀତି କିଂ ମେ ପିଯସାମିକେ ମତେ ଜୀୱିତେନାତି ମରିସ୍ସତି। ପାକହଂସାତି ପାକହଂସରାଜଧୀତା। ସୁହେମାତି ଏୱଂନାମିକା। ହେମସୁତ୍ତଚାତି ହେମସଦିସସୁନ୍ଦରତଚା। ରୁଚ୍ଛତୀତି ଯଥା ଲୋଣିସଙ୍ଖାତଂ ସମୁଦ୍ଦଂ ଓତରିତ୍ୱା ମତେ ପତିମ୍ହି କୋଞ୍ଚୀ ସକୁଣିକା କପଣା ରୋଦତି, ଏୱଂ ନୂନ ସା ରୋଦିସ୍ସତୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସୁମୁଖୋ ‘‘ଅଯଂ ହଂସରାଜା ଅଞ୍ଞେ ଓୱଦିତୁଂ ଯୁତ୍ତୋ ମାତୁଗାମଂ ନିସ୍ସାଯ କିଲେସୱସେନ ୱିଲପତି, ଉଦକସ୍ସ ଆଦିତ୍ତକାଲୋ ୱିଯ ୱତିଯା ଉଟ୍ଠାଯ କେଦାରଖାଦନକାଲୋ ୱିଯ ଚ ଜାତୋ, ଯଂନୂନାହଂ ଅତ୍ତନୋ ବଲେନ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଦୋସଂ ପକାସେତ୍ୱା ଏତଂ ସଞ୍ଞାପେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି

ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୧୪।

‘‘ଏୱଂ ମହନ୍ତୋ ଲୋକସ୍ସ, ଅପ୍ପମେୟ୍ୟୋ ମହାଗଣୀ;

ଏକିଦ୍ଧିମନୁସୋଚେୟ୍ୟ, ନୟିଦଂ ପଞ୍ଞୱତାମିୱ।

୧୧୫।

‘‘ୱାତୋୱ ଗନ୍ଧମାଦେତି, ଉଭୟଂ ଛେକପାପକଂ;

ବାଲୋ ଆମକପକ୍କଂୱ, ଲୋଲୋ ଅନ୍ଧୋୱ ଆମିସଂ।

୧୧୬।

‘‘ଅୱିନିଚ୍ଛୟଞ୍ଞୁ ଅତ୍ଥେସୁ, ମନ୍ଦୋୱ ପଟିଭାସି ମଂ;

କିଚ୍ଚାକିଚ୍ଚଂ ନ ଜାନାସି, ସମ୍ପତ୍ତୋ କାଲପରିୟାୟଂ।

୧୧୭।

‘‘ଅଡ୍ଢୁମ୍ମତ୍ତୋ ଉଦୀରେସି, ଯୋ ସେୟ୍ୟା ମଞ୍ଞସିଦ୍ଧିୟୋ;

ବହୁସାଧାରଣା ହେତା, ସୋଣ୍ଡାନଂୱ ସୁରାଘରଂ।

୧୧୮।

‘‘ମାୟା ଚେତା ମରୀଚୀ ଚ, ସୋକା ରୋଗା ଚୁପଦ୍ଦୱା;

ଖରା ଚ ବନ୍ଧନା ଚେତା, ମଚ୍ଚୁପାସା ଗୁହାସୟା;

ତାସୁ ଯୋ ୱିସ୍ସସେ ପୋସୋ, ସୋ ନରେସୁ ନରାଧମୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ମହନ୍ତୋତି ମହନ୍ତୋ ସମାନୋ। ଲୋକସ୍ସାତି ହଂସଲୋକସ୍ସ। ଅପ୍ପମେୟ୍ୟୋତି ଗୁଣେହି ପମେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟୋ। ମହାଗଣୀତି ମହନ୍ତେନ ଗଣେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଗଣସତ୍ଥା। ଏକିଦ୍ଧିନ୍ତି ଯଂ ଏୱରୂପୋ ଭୱଂ ଏକଂ ଇତ୍ଥିଂ ଅନୁସୋଚେୟ୍ୟ, ଇଦଂ ଅନୁସୋଚନଂ ନ ପଞ୍ଞୱତଂ ଇୱ, ତେନାହଂ ଅଜ୍ଜ ତଂ ବାଲୋତି ମଞ୍ଞାମୀତି ଅଧିପ୍ପାୟେନେୱମାହ।

ଆଦେତୀତି ଗଣ୍ହାତି। ଛେକପାପକନ୍ତି ସୁନ୍ଦରାସୁନ୍ଦରଂ। ଆମକପକ୍କନ୍ତି ଆମକଞ୍ଚ ପକ୍କଞ୍ଚ। ଲୋଲୋତି ରସଲୋଲୋ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ମହାରାଜ, ଯଥା ନାମ ୱାତୋ ପଦୁମସରାଦୀନି ପହରିତ୍ୱା ସୁଗନ୍ଧମ୍ପି ସଙ୍କାରଟ୍ଠାନାଦୀନି ପହରିତ୍ୱା ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧମ୍ପୀତି ଉଭୟଂ ଛେକପାପକଂ ଗନ୍ଧଂ ଆଦିୟତି, ଯଥା ଚ ବାଲୋ କୁମାରକୋ ଅମ୍ବଜମ୍ବୂନଂ ହେଟ୍ଠା ନିସିନ୍ନୋ ହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ପତିତପତିତଂ ଆମକମ୍ପି ପକ୍କମ୍ପି ଫଲଂ ଗହେତ୍ୱା ଖାଦତି, ଯଥା ଚ ରସଲୋଲୋ ଅନ୍ଧୋ ଭତ୍ତେ ଉପନୀତେ ଯଂକିଞ୍ଚି ସମକ୍ଖିକମ୍ପି ନିମ୍ମକ୍ଖିକମ୍ପି ଆମିସଂ ଆଦିୟତି, ଏୱଂ ଇତ୍ଥିୟୋ ନାମ କିଲେସୱସେନ ଅଡ୍ଢମ୍ପି ଦୁଗ୍ଗତମ୍ପି କୁଲୀନମ୍ପି ଅକୁଲୀନମ୍ପି ଅଭିରୂପମ୍ପି ୱିରୂପମ୍ପି ଗଣ୍ହନ୍ତି ଭଜନ୍ତି, ତାଦିସାନଂ ପାପଧମ୍ମାନଂ ଇତ୍ଥୀନଂ କିଂକାରଣା ୱିପ୍ପଲପସି, ମହାରାଜାତି।

ଅତ୍ଥେସୂତି କାରଣାକାରଣେସୁ। ମନ୍ଦୋତି ଅନ୍ଧବାଲୋ। ପଟିଭାସି ମନ୍ତି ମମ ଉପଟ୍ଠାସି। କାଲପରିୟାୟନ୍ତି ଏୱରୂପଂ ମରଣକାଲଂ ପତ୍ତୋ ‘‘ଇମସ୍ମିଂ କାଲେ ଇଦଂ କତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦଂ ନକତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ନ ଜାନାସି ଦେୱାତି। ଅଡ୍ଢୁମ୍ମତ୍ତୋତି ଅଡ୍ଢୁମ୍ମତ୍ତକୋ ମଞ୍ଞେ ହୁତ୍ୱା।

ଉଦୀରେସୀତି ଯଥା ସୁରଂ ପିୱିତ୍ୱା ନାତିମତ୍ତୋ ପୁରିସୋ ଯଂ ୱା ତଂ ୱା ପଲପତି, ଏୱଂ ପଲପସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେୟ୍ୟାତି ୱରା ଉତ୍ତମା।

''ମାୟା ଚା''ତିଆଦୀସୁ, ଦେୱ, ଇତ୍ଥିୟୋ ନାମେତା ୱଞ୍ଚନଟ୍ଠେନ ମାୟା, ଅଗୟ୍ହୁପଗଟ୍ଠେନ ମରୀଚୀ, ସୋକାଦୀନଂ ପଚ୍ଚୟତ୍ତା ସୋକା, ରୋଗା, ଅନେକପ୍ପକାରା ଉପଦ୍ଦୱା, କୋଧାଦୀହି ଥଦ୍ଧଭାୱେନେୱ ଖରା। ତା ହି ନିସ୍ସାୟ ଅନ୍ଦୁବନ୍ଧନାଦୀହି ବନ୍ଧନତୋ ବନ୍ଧନା ଚେତା, ଇତ୍ଥିୟୋ ନାମ ସରୀରଗୁହାସୟୱସେନେୱ ମଚ୍ଚୁ ନାମ ଏତା, ଦେୱାତି। ''କାମହେତୁ, କାମନିଦାନଂ, କାମାଧିକରଣଂ, କାମାନମେୱ ହେତୁ ରାଜାନୋ ଚୋରଂ ଗହେତ୍ୱା''ତି (ମ। ନି। ୧।୧୬୮-୧୬୯) ସୁତ୍ତେନପେସ ଅତ୍ଥୋ ଦୀପେତବ୍ବୋ।

ତତୋ ଧତରଟ୍ଠୋ ମାତୁଗାମେ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତତାୟ ''ତ୍ୱଂ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଗୁଣଂ ନ ଜାନାସି, ପଣ୍ଡିତା ଏୱ ଏତଂ ଜାନନ୍ତି, ନ ହେତା ଗରହିତବ୍ବା''ତି ଦୀପେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୧୯।

''ଯଂ ୱୁଦ୍ଧେହି ଉପଞ୍ଞାତଂ, କୋ ତଂ ନିନ୍ଦିତୁମରହତି;

ମହାଭୂତିତ୍ଥିୟୋ ନାମ, ଲୋକସ୍ମିଂ ଉଦପଜ୍ଜିସୁଂ।

୧୨୦।

''ଖିଡ୍ଡା ପଣିହିତା ତ୍ୟାସୁ, ରତି ତ୍ୟାସୁ ପତିଟ୍ଠିତା;

ବୀଜାନି ତ୍ୟାସୁ ରୂହନ୍ତି, ଯଦିଦଂ ସତ୍ତା ପଜାୟରେ;

ତାସୁ କୋ ନିବ୍ବିଦେ ପୋସୋ, ପାଣମାସଜ୍ଜ ପାଣିଭି।

୧୨୧।

''ତ୍ୱମେୱ ନଞ୍ଞୋ ସୁମୁଖ, ଥୀନଂ ଅତ୍ଥେସୁ ଯୁଞ୍ଜସି;

ତସ୍ସ ତ୍ୟଜ୍ଜ ଭୟେ ଜାତେ, ଭୀତେ ନ ଜାୟତେ ମତି।

୧୨୨।

''ସବ୍ବୋ ହି ସଂସୟଂ ପତ୍ତୋ, ଭୟଂ ଭୀରୁ ତିତିକ୍ଖତି;

ପଣ୍ଡିତା ଚ ମହନ୍ତାନୋ, ଅତ୍ଥେ ଯୁଞ୍ଜନ୍ତି ଦୁୟ୍ୟୁଜେ।

୧୨୩।

''ଏତଦତ୍ଥାୟ ରାଜାନୋ, ସୂରମିଚ୍ଛନ୍ତି ମନ୍ତିନଂ;

ପଟିବାହତି ଯଂ ସୂରୋ, ଆପଦଂ ଅତ୍ତପରିୟାୟଂ।

୧୨୪।

''ମା ନୋ ଅଜ୍ଜ ୱିକନ୍ତିଂସୁ, ରଞ୍ଞୋ ସୂଦା ମହାନସେ;

ତଥା ହି ୱଣ୍ଣୋ ପତ୍ତାନଂ, ଫଲଂ ୱେଠଉଂୱ ତଂ ୱଧି।

୧୨୫।

‘‘ମୁତ୍ତୋପି ନ ଇଚ୍ଛି ଉଡ୍ଡେତୁଂ, ସଯଂ ବନ୍ଧଂ ଉପାଗମି;

ସୋପଜ୍ଜ ସଂସଯଂ ପତ୍ତୋ, ଅଙ୍ଗଂ ଗଣ୍ହାହି ମା ମୁଖ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଯନ୍ତି ଯଂ ମାତୁଗାମସଙ୍ଖାତଂ ୱତ୍ଥୁ ପଞ୍ଚଞ୍ଞାଣୁବ୍ଭେହି ଞାତଂ, ତେସମେୱ ପାକଟଂ, ନ ବାଲାନଂ। ମହାଭୂତାତି ମହାଗୁଣା ମହାନିସଂସା। ଉଦପଜ୍ଜିସୁନ୍ତି ପଠମକପ୍ପିକକାଲେ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗସ୍ସେୱ ପଠମଂ ପାତୁଭୂତତ୍ତା ପଠମଂ ନିବ୍ବତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ତ୍ଥାସୁତି ସୁମୁଖ ତାସୁ ଇତ୍ଥୀସୁ କାଯୱଚୀଖିଡ୍ଡା ଚ ପଣିହିତା ଓହିତା ଠପିତା, କାମଗୁଣରତି ଚ ପତିଟ୍ଠିତା। ବୀଜାନୀତି ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଅରିଯସାୱକଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦିବୀଜାନି ତାସୁ ରୁହନ୍ତି। ଯଦିଦନ୍ତି ଯେ ଏତେ ସବ୍ବେପି ସତ୍ତା। ପଜାଯରେତି ସବ୍ବେ ତାସଞ୍ଞେୱ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ସଂୱଦ୍ଧାତି ଦୀପେତି। ନିବ୍ବିଦେତି ନିବ୍ବିନ୍ଦେଯ୍ଯ। ପାଣମାସଜ୍ଜ ପାଣିଭୀତି ଅତ୍ତନୋ ପାଣେହିପି ତାସଂ ପାଣଂ ଆସାଦେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତଂ ଚଜନ୍ତୋପି ତା ଲଭିତ୍ୱା କୋ ନିବ୍ବିନ୍ଦେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

ନଞ୍ଚୋତି ନ ଅଞ୍ଞୋ, ସୁମୁଖ, ମଯା ଚିତ୍ତକୂଟତଲେ ହଂସଗଣମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନେନ ତଂ ଅଦିସ୍ୱା ‘‘କହଂ ନୁ ସୁମୁଖୋ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଏସ ମାତୁଗାମଂ ଗହେତ୍ୱା କଞ୍ଚନଗୁହାଯଂ ଉତ୍ତମରତିଂ ଅନୁଭୋତୀ’’ତି ୱଦନ୍ତି, ଏୱଂ ତ୍ୱମେୱ ଥୀନଂ ଅତ୍ଥେସୁ ଯୁଞ୍ଜସି ଯୁତ୍ତପଯୁତ୍ତୋ ହୋସି, ନ ଅଞ୍ଞୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ତ୍ୟଜ୍ଜାତି ତସ୍ସ ତେ ଅଜ୍ଜ ମରଣଭଯେ ଜାତେ ଇମିନା ଭୀତେନ ମରଣଭଯେନ ଭୀତୋ ମଞ୍ଞେ, ଅଯଂ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଦୋସଦସ୍ସନେ ନିପୁଣା ମତି ଜାଯତେତି ଅଧିପ୍ପାଯେନେୱମାହ।

ସବ୍ବୋ ହୀତି ଯୋ ହି କୋଚି। ସଂସଯଂ ପତ୍ତୋତି ଜୀୱିତସଂସଯପ୍ପତ୍ତୋ। ଭୀରୁତି ଭୀରୁ ହୁତ୍ୱାପି ଭଯଂ ଅଧିୱାସେତି। ମହନ୍ତାନୋତି ଯେ ପନ ପଣ୍ଡିତା ଚ ହୋନ୍ତି ମହନ୍ତେ ଚ ଠାନେ ଠିତା ମହନ୍ତାନୋ, ତେ ଦୁମ୍ମୁଳେ ଅତ୍ଥେ ଯୁଞ୍ଜନ୍ତି ଘଟେନ୍ତି ୱାଯମନ୍ତି, ତସ୍ମା ‘‘ମା ଭାଯି, ଧୀରୋ ହୋହୀ’’ତି ତଂ ଉସ୍ସାହେନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ଆପଦନ୍ତି ସାମିନୋ ଆଗତଂ ଆପଦଂ ଏସ ସୂରୋ ପଟିବାହତି, ଏତଦତ୍ଥାଯ ସୂରଂ ମନ୍ତିନଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତି। ଅତ୍ତପରିଯାଯନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ପରିତ୍ତାଣମ୍ପି ଚ କାତୁଂ ସକ୍କୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ୱିକନ୍ତିଂସୁତି ଛିନ୍ଦିଂସୁ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ସମ୍ମ ସୁମୁଖ, ତ୍ୱଂ ମଯା ଅତ୍ତନୋ ଅନନ୍ତରେ ଠାନେ ଠପିତୋ, ତସ୍ମା ଯଥା ଅଜ୍ଜ ରଞ୍ଞୋ ସୂଦା ଅମ୍ହେ ମଂସତ୍ଥାଯ ନ ୱିକନ୍ତିଂସୁ, ତଥା କରୋହି, ତାଦିସୋ ହି ଅମ୍ହାକଂ ପତ୍ତୱଣ୍ଣୋ। ତଂ ୱଧୀତି ସ୍ୱାଯଂ ୱଣ୍ଣୋ ଯଥା ନାମ ୱେଠଉଂ ନିସ୍ସାଯ ଜାତଂ ଫଲଂ ୱେଠଉମେୱ ୱଧତି, ତଥା ମା ତଂ ୱଧି, ତଞ୍ଚ ମଞ୍ଚ ମା ୱଧୀତି ଅଧିପ୍ପାଯେନେୱମାହ।

ମୁତ୍ତୋପୀତି ଯଥାସୁଖଂ ଚିତ୍ତକୂଟପବ୍ବତଂ ଗଚ୍ଛାତି ଏୱଂ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତେନ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ମୁତ୍ତୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତୋ ସମାନୋପି ଉଡ୍ଡିତୁଂ ନ ଇଚ୍ଛି। ସଯନ୍ତି ରାଜାନଂ ଦଟ୍ଠୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ସଯମେୱ ବନ୍ଧଂ ଉପଗତୋତି ଏୱମିଦଂ ଅମ୍ହାକଂ ଭଯଂ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ଆଗତଂ। ସୋପଜ୍ଜାତି ସୋପି ଅଜ୍ଜ ଜୀୱିତସଂସଯଂ ପତ୍ତୋ। ଅଙ୍ଗଂ ଗଣ୍ହାହି ମା ମୁଖନ୍ତି ଇଦାନି ଅମ୍ହାକଂ ମୁଞ୍ଚନକାରଣଂ ଗଣ୍ହ, ଯଥା ମୁଚ୍ଚାମ, ତଥା ୱାଯମ, ‘‘ୱାତୋୱ ଗନ୍ଧମାଦେତୀ’’ତିଆଦୀନି ୱଦନ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଗରହତ୍ଥାଯ ମୁଖଂ ମା ପସାରଯି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ମାତୁଗାମଂ ୱଣ୍ଣେତ୍ୱା ସୁମୁଖଂ ଅପ୍ପଟିଭାଣଂ କତ୍ୱା ତସ୍ସ ଅନତ୍ତମନଭାୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ନଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧୨୬।

‘‘ସୋ ତଂ ଯୋଗଂ ପଯୁଞ୍ଜସ୍ସୁ, ଯୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ;

ତୱ ପରିଯାପଦାନେନ, ମମ ପାଣେସନଂ ଚରା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସୋତି, ସମ୍ମ ସୁମୁଖ, ସୋ ତ୍ୱଂ। ତଂ ଯୋଗନ୍ତି ଯଂ ପୁବ୍ବେ ‘‘ଅହଂ ଯୋଗଂ ପଯୁଞ୍ଜିସ୍ସଂ, ଯୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମୂପସଂହିତ’’ନ୍ତି ଅୱଚାସି, ତଂ ଇଦାନି ପଯୁଞ୍ଜସ୍ସୁ। ତୱ ପରିଯାପଦାନେନାତି ତୱ ତେନ ଯୋଗେନ ପରିସୁଦ୍ଧେନ। ‘‘ପରିଯୋଦାତେନା’’ତିପି ପାଠୋ, ପରିତ୍ତାଣେନାତି ଅତ୍ଥୋ, ତଯା କତତ୍ତା ତୱ ସନ୍ତକେନ ପରିତ୍ତାଣେନ ମମ ଜୀୱିତପରିଯେସନଂ ଚରାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଅଥ ସୁମୁଖୋ ‘‘ଅଯଂ ଅତିୱିଯ ମରଣଭଯଭୀତୋ ମମ ଞାଣବଲଂ ନ ଜାନାତି, ରାଜାନଂ ଦିସ୍ୱା ଥୋକଂ କଥଂ ଲଭିତ୍ୱା ଜାନିସ୍ସାମି, ଅସ୍ସାସେସ୍ସାମି ତାୱ ନ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୨୭।

‘‘ମା ଭାଯି ପତତଂ ସେଟ୍ଠ, ନ ହି ଭାଯନ୍ତି ତାଦିସା;

ଅହଂ ଯୋଗଂ ପଯୁଞ୍ଜିସ୍ସଂ, ଯୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମୂପସଂହିତଂ;

ମମ ପରିଯାପଦାନେନ, ଖିପ୍ପଂ ପାସା ପମୋକ୍ଖସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପାସାତି ଦୁକ୍ଖପାସତୋ।

ଇତି ତେସଂ ସକୁଣଭାସାଯ କଥେନ୍ତାନଂ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତୋ ନ କିଞ୍ଚି ଅଞ୍ଞାସି, କେୱଲଂ ପନ ତେ କାଜେନାଦାଯ ବାରାଣସିଂ ପାୱିସି। ଅଚ୍ଛରିଯବ୍ଭୁତଜାତେନ ଅଞ୍ଜଲିନା ମହାଜନେନ ଅନୁଗ୍ଗଚ୍ଛମାନୋ ସୋ ରାଜଦ୍ୱାରଂ ପତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଆଗତଭାୱଂ ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚାପେସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୨୮।

‘‘ସୋ ଲୁଦ୍ଦୋ ହଂସକାଜେନ, ରାଜଦ୍ୱାରଂ ଉପାଗମି;

ପଟିୱେଦେଥ ମଂ ରଞ୍ଞୋ, ଧତରଟ୍ଠାଯମାଗତୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପଟିୱେଦେଥ ମନ୍ତି ଖେମକୋ ଆଗତୋତି ଏୱଂ ମଂ ରଞ୍ଞୋ ନିୱେଦେଥ। ଧତରଟ୍ଠାଯନ୍ତି ଅଯଂ ଧତରଟ୍ଠୋ ଆଗତୋତି ପଟିୱେଦେଥ।

ଦୋୱାରିକୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଟିୱେଦେସି। ରାଜା ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ‘‘ଖିପ୍ପଂ ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚଗଣପରିୱୁତୋ ସମୁସ୍ସିତସେତଚ୍ଛତ୍ତେ ରାଜପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନୋ ଖେମକଂ ହଂସକାଜଂ ଆଦାଯ ମହାତଲଂ ଅଭିରୁଳ୍ହଂ ଦିସ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣେ ହଂସେ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ସମ୍ପୁଣ୍ଣୋ ମେ ମନୋରଥୋ’’ତି ତସ୍ସ କତ୍ତବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ଅମଚ୍ଚେ ଆଣାପେସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୨୯।

‘‘ତେ ଦିସ୍ୱା ପୁଞ୍ଞସଙ୍କାସେ, ଉଭୋ ଲକ୍ଖଣସମ୍ମତେ;

ଖଲୁ ସଂଯମନୋ ରାଜା, ଅମଚ୍ଚେ ଅଜ୍ଝଭାସଥ।

୧୩୦।

‘‘ଦେଥ ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ ୱତ୍ଥାନି, ଅନ୍ନଂ ପାନଞ୍ଚ ଭୋଜନଂ;

କାମଂକରୋ ହିରଞ୍ଞସ୍ସ, ଯାୱନ୍ତୋ ଏସ ଇଚ୍ଛତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପୁଞ୍ଞସଙ୍କାସେତି ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞସଦିସେ। ଲକ୍ଖଣସମ୍ମତେତି ସେଟ୍ଠସମ୍ମତେ ଅଭିଞ୍ଞାତେ। ଖଲୂତି ନିପାତୋ, ତସ୍ସ ‘‘ତେ ଖଲୁ ଦିସ୍ୱା’’ତି ପୁରିମପଦେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଦେଥା’’ତିଆଦୀନି ରାଜା ପସନ୍ନାକାରଂ କରୋନ୍ତୋ ଆହ। ତତ୍ଥ କାମଂକରୋ ହିରଞ୍ଞସ୍ସାତି ହିରଞ୍ଞଂ ଅସ୍ସ କାମକିରିଯା ଅତ୍ଥୁ। ଯାୱନ୍ତୋତି ଯତ୍ତକଂ ଏସ ଇଚ୍ଛତି, ତତ୍ତକଂ ହିରଞ୍ଞମସ୍ସ ଦେଥାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏୱଂ ପସନ୍ନାକାରଂ କାରେତ୍ୱା ପୀତିସୋମନସ୍ସାସମୁସ୍ସହିତୋ ‘‘ଗଚ୍ଛଥ ନଂ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଆନେଥା’’ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ଅମଚ୍ଚା ରାଜନିୱେସନା ଓତାରେତ୍ୱା କପ୍ପିତକେସମସ୍ସୁଂ ନ୍ହାତାନୁଲିତ୍ତଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତଂ କତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେସୁଂ। ଅଥସ୍ସ ରାଜା ସଂୱଚ୍ଛରେ ସତସହସ୍ସୁଟ୍ଠାନକେ ଦ୍ୱାଦସ ଗାମେ ଆଜଞ୍ଞଯୁତ୍ତଂ ରଥଂ ଅଲଙ୍କତମହାଗେହଞ୍ଚାତି ମହନ୍ତଂ ଯସଂ ଦାପେସି। ସୋ ମହନ୍ତଂ ଯସଂ ଲଭିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମଂ ପକାସେନ୍ତୋ ‘‘ନ ଦେ, ଦେୱ, ମଯା ଯୋ ୱା ସୋ ୱା ହଂସୋ ଆନୀତୋ, ଅଯଂ ପନ ନୱୁତିଯା ହଂସସହସ୍ସାନଂ ରାଜା ଧତରଟ୍ଠୋ ନାମ, ଅଯଂ ସେନାପତି ସୁମୁଖୋ ନାମା’’ତି ଆହ । ଅଥ ନଂ ରାଜା ‘‘କଥଂ ତେ, ସମ୍ମ, ଏତେ ଗହିତା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୩୧।

‘‘ଦିସ୍ୱା ଲୁଦ୍ଦଂ ପସନ୍ନତ୍ତଂ, କାସିରାଜା ତଦବ୍ରୱି;

ଯଦ୍ୱାଯଂ ସମ୍ମ ଖେମକ, ପୁଣ୍ଣା ହଂସେହି ତିଟ୍ଠତି।

୧୩୨।

‘‘କଥଂ ରୁଚିମଜ୍ଝଗତଂ, ପାସହତ୍ଥୋ ଉପାଗମି;

ଓକିଣ୍ଣଂ ଞାତିସଙ୍ଘେହି, ନିମ୍ମଜ୍ଝିମଂ କଥଂ ଗହୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପସନ୍ନତ୍ତନ୍ତି ପସନ୍ନଭାୱଂ ସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତଂ। ଯଦ୍ୱାଯନ୍ତି, ସମ୍ମ ଖେମକ, ଯଦି ଅଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ପୋକ୍ଖରଣୀ ନୱୁତିହଂସସହସ୍ସେହି ପୁଣ୍ଣା ତିଟ୍ଠତି। କଥଂ ରୁଚିମଜ୍ଝଗତନ୍ତି ଏୱଂ ସନ୍ତେ ତ୍ୱଂ ତେସଂ ରୁଚୀନଂ ପିଯଦସ୍ସନାନଂ ହଂସାନଂ ମଜ୍ଝଗତଂ ଏତଂ ଞାତିସଙ୍ଘେହି ଓକିଣ୍ଣଂ। ନିମ୍ମଜ୍ଝିମନ୍ତି ନେୱ ମଜ୍ଝିମଂ ନେୱ କନିଟ୍ଠଂ ଉତ୍ତମଂ ହଂସରାଜାନଂ କଥଂ ପାସହତ୍ଥୋ ଉପାଗମି କଥଂ ଗଣ୍ହୀତି।

ସୋ ତସ୍ସ କଥେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୩୩।

‘‘ଅଜ୍ଜ ମେ ସତ୍ତମା ରତ୍ତି, ଅଦନାନି ଉପାସତୋ;

ପଦମେତସ୍ସ ଅନ୍ୱେସଂ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଘଟସ୍ସିତୋ।

୧୩୪।

‘‘ଅଥସ୍ସ ପଦମଦ୍ଦକ୍ଖିଂ, ଚରତୋ ଅଦନେସନଂ;

ତତ୍ଥାହଂ ଓଦହିଂ ପାସଂ, ଏୱଂ ତଂ ଦିଜମଗ୍ଗହି’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅଦନାନୀତି ଆଦାନାନି, ଗୋଚରଗ୍ଗହଣଟ୍ଠାନାନୀତି ଅତ୍ଥୋ, ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ଉପାସତୋତି ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ। ପଦନ୍ତି ଗୋଚରଭୂମିଯଂ ଅକ୍କନ୍ତପଦଂ। ଘଟସ୍ସିତୋତି ଚାଟିପଞ୍ଜରେ ନିସ୍ସିତୋ ହୁତ୍ୱା। ଅଥସ୍ସାତି ଅଥ ଛଟ୍ଠେ ଦିୱସେ ଏତସ୍ସ ଅଦନେସନଂ ଚରନ୍ତସ୍ସ ପଦଂ ଅଦ୍ଦକ୍ଖିଂ। ଏୱଂ ତନ୍ତି ଏୱଂ ତଂ ଦିଜଂ ଅଗ୍ଗହିନ୍ତି ସବ୍ବଂ ଗହିତୋପାଯଂ ଆଚିକ୍ଖି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ‘‘ଅଯଂ ଦ୍ୱାରେ ଠତ୍ୱା ପଟିୱେଦେନ୍ତୋପି ଧତରଟ୍ଠସ୍ସେୱାଗମନଂ ପଟିୱେଦେସି, ଇଦାନିପି ଏତଂ ଏକମେୱ ଗଣ୍ହିନ୍ତି ୱଦତି, କିଂ ନୁ ଖୋ ଏତ୍ଥ କାରଣ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୩୫।

‘‘ଲୁଦ୍ଦ ହ୍ୱେ ଇମେ ସକୁଣା, ଅଥ ଏକୋତି ଭାସସି;

ଚିତ୍ତଂ ନୁ ତେ ୱିପରିଯତ୍ତଂ, ଅଦୁ କିଂ ନୁ ଜିଗୀସସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱିପରିଯତ୍ତନ୍ତି ୱିପଲ୍ଲତ୍ଥଂ। ଅଦୁ କିଂ ନୁ ଜିଗୀସସୀତି ଉଦାହୁ କିଂ ନୁ ଚିନ୍ତେସି, କିଂ ଇତରଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦାତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସୀତି ପୁଚ୍ଛତି।

ତତୋ ଲୁଦ୍ଦୋ ‘‘ନ ମେ, ଦେୱ, ଚିତ୍ତଂ ୱିପଲ୍ଲତ୍ଥଂ, ନାପି ଅହଂ ଇତରଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦାତୁକାମୋ, ଅପିଚ ଖୋ ପନ ମଯା ଓହିତେ ପାସେ ଏକୋୱ ବଦ୍ଧୋ’’ତି ଆୱି କରୋନ୍ତୋ ଆହ –

୧୩୬।

‘‘ଯସ୍ସ ଲୋହିତକା ତାଲା, ତପନୀଯନିଭା ସୁଭା;

ଉରଂ ସଂହଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ସୋ ମେ ବନ୍ଧଂ ଉପାଗମି।

୧୩୭।

‘‘ଅଥାଯଂ ଭସ୍ସରୋ ପକ୍ଖୀ, ଅବଦ୍ଧୋ ବଦ୍ଧମାତୁରଂ;

ଅରିଯଂ ବ୍ରୁୱାନୋ ଅଟ୍ଠାସି, ଚଜନ୍ତୋ ମାନୁସିଂ ଗିର’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଲୋହିତକାତି ରତ୍ତୱଣ୍ଣା। ଲାତାତି ରାଜିଯୋ। ଉରଂ ସଂହଚ୍ଚାତି ଉରଂ ଆହଚ୍ଚ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ମହାରାଜ, ଯସ୍ସେତା ରତ୍ତସୁୱଣ୍ଣସଦିସୱଭାଗା ତିସ୍ସୋ ଲୋହିତକା ରାଜିଯୋ ଗୀୱଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉରଂ ଆହଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ସୋ ଏକୋୱ ମମ ପାସେ ବନ୍ଧଂ ଉପାଗତୋତି। ଭସ୍ସରୋତି ପରିସୁଦ୍ଧୋ ପଭାସମ୍ପନ୍ନୋ। ଆତୁରନ୍ତି ଗିଲାନଂ ଦୁକ୍ଖିତଂ ଅଟ୍ଠାସୀତି।

ଅଥ ଧତରଟ୍ଠସ୍ସ ବଦ୍ଧଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଏତଂ ସମସ୍ସାସେତ୍ୱା ମମାଗମନକାଲେ ଚ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ କତ୍ୱା ଆକାସେଯେୱ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ମଧୁରପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଭାସାଯ ଧତରଟ୍ଠସ୍ସ ଗୁଣଂ କଥେନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି, ମମ ହଦଯଂ ମୁଦୁକଂ କତ୍ୱା ପୁନ ଏତସ୍ସେୱ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥାହଂ, ଦେୱ, ସୁମୁଖସ୍ସ ସୁଭାସିତଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଧତରଟ୍ଠଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସିଂ, ଇତି ଧତରଟ୍ଠସ୍ସ ପାସତୋ ମୋକ୍ଖୋ, ଇମେ ହଂସେ ଆଦାଯ ମମ ଇଧାଗମନଞ୍ଚ ସୁମୁଖେନେୱ କତନ୍ତି। ଏୱଂ ସୋ ସୁମୁଖସ୍ସ ଗୁଣକଥଂ କଥେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ସୁମୁଖସ୍ସ ଧମ୍ମକଥଂ ସୋତୁକାମୋ ଅହୋସି। ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତସ୍ସ ସକ୍କାରଂ କରୋନ୍ତସ୍ସେୱ ସୂରିଯୋ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତୋ, ଦୀପା ପଜ୍ଜଲିତା, ବହୂ ଖତ୍ତିଯାଦଯୋ ସନ୍ନିପତିତା, ଖେମା ଦେୱୀପି ୱିୱିଧନାଟକପରିୱାରା ରଞ୍ଞୋ ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସେ ନିସୀଦି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ରାଜା ସୁମୁଖଂ କଥାପେତୁକାମୋ ଗାଥମାହ –

୧୩୮।

‘‘ଅଥ କିଂ ଦାନି ସୁମୁଖ, ହନୁଂ ସଂହଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠସି;

ଅଦୁ ମେ ପରିସଂ ପତ୍ତୋ, ଭଯା ଭୀତୋ ନ ଭାସସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ହନୁଂ ସଂହଚ୍ଚାତି ମଧୁରକଥୋ କିର ତ୍ୱଂ, ଅଥ କସ୍ମା ଇଦାନି ମୁଖଂ ପିଧାଯ ତିଟ୍ଠସି। ଅଦୂତି କଚ୍ଚି। ଭଯା ଭୀତୋତି ପରିସସାରଜ୍ଜଭଯେନ ଭୀତୋ ହୁତ୍ୱା।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସୁମୁଖୋ ଅଭୀତଭାୱଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୧୩୯।

‘‘ନାହଂ କାସିପତି ଭୀତୋ, ଓଗୟ୍ହ ପରିସଂ ତଓ;

ନାହଂ ଭୟା ନ ଭାସିସ୍ସଂ, ୱାକ୍ୟଂ ଅତ୍ଥସ୍ମିଂ ତାଦିସେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ତାଦିସେତି ଅପିଚ ଖୋ ପନ ତଥାରୂପେ ଅତ୍ଥେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ୱାକ୍ୟଂ ଭାସିସ୍ସାମୀତି ୱଚନୋକାସଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ନିସିନ୍ନୋମ୍ହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ତସ୍ସ କଥଂ ୱଡ୍ଢେତୁକାମତାୟ ପରିହାସଂ କରୋନ୍ତୋ ଆହ –

୧୪୦।

‘‘ନ ତେ ଅଭିସରଂ ପସ୍ସେ, ନ ରଥେ ନପି ପତ୍ତିକେ;

ନାସ୍ସ ଚମ୍ମଂୱ କୀଟଂ ୱା, ୱମ୍ମିତେ ଚ ଧନୁଗ୍ଗହେ।

୧୪୧।

‘‘ନ ହିରଞ୍ଞଂ ସୁୱଣ୍ଣଂ ୱା, ନଗରଂ ୱା ସୁମାପିତଂ;

ଓକିଣ୍ଣପରିଖଂ ଦୁଗ୍ଗଂ, ଦଳ୍ହମଟ୍ଟାଲକୋଟ୍ଟକଂ;

ଯତ୍ଥ ପୱିଟ୍ଠୋ ସୁମୁଖ, ଭାୟିତଙ୍କଂ ନ ଭାୟସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅଭିସରନ୍ତି ରକ୍ଖଣତ୍ଥାୟ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଠିତଂ ଆୱୁଧହତ୍ଥଂ ପରିସଂ ତେ ନ ପସ୍ସାମି। ନାସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଅସ୍ସାତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ଚମ୍ମନ୍ତି ସରପରିତ୍ତାଣଚମ୍ମଂ। କୀଟନ୍ତି କୀଟଂ ଚାଟିକପାଲାଦି ୱୁଚ୍ଚତି। ଚାଟିକପାଲହତ୍ଥାପି ତେ ସନ୍ତିକେ ନତ୍ଥୀତି ଦୀପେତି। ୱମ୍ମିତେତି ଚମ୍ମସନ୍ନଦ୍ଧେ। ନ ହିରଞ୍ଞନ୍ତି ଯଂ ନିସ୍ସାୟ ନ ଭାୟସି, ତଂ ହିରଞ୍ଞମ୍ପି ତେ ନ ପସ୍ସାମି।

ଏୱଂ ରଞ୍ଞା ‘‘କିଂ ତେ ଅଭାୟନକାରଣ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ତଂ କଥେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୪୨।

‘‘ନ ମେ ଅଭିସରେନତ୍ଥୋ, ନଗରେନ ଧନେନ ୱା;

ଅପଥେନ ପଥଂ ଯାମ, ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେଚରା ମୟଂ।

୧୪୩।

‘‘ସୁତା ଚ ପଣ୍ଡିତା ତ୍ୟମ୍ହା, ନିପୁଣା ଚତ୍ଥଚିନ୍ତକା;

ଭାସେମତ୍ଥୱତିଂ ୱାଚଂ, ସଚ୍ଚେ ଚସ୍ସ ପତିଟ୍ଠିତୋ।

୧୪୪।

‘‘କିଞ୍ଚ ତୁୟ୍ହଂ ଅସଚ୍ଚସ୍ସ, ଅନରିୟସ୍ସ କରିସ୍ସତି;

ମୁସାୱାଦିସ୍ସ ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ, ଭଣିତମ୍ପି ସୁଭାସିତ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅଭିସରେନାତି ଆରକ୍ଖପରିୱାରେନ। ଅତ୍ଥୋତି ଏତେନ ମମ କିଞ୍ଚି ନତ୍ଥି। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ଅପଥେନ ତୁମ୍ହାଦିସାନଂ ଅମଗ୍ଗେନ ପଥଂ ମାପେତ୍ୱା ଯାମ, ଆକାସଚାରିନୋ ମଯନ୍ତି। ପଣ୍ଡିତା ତ୍ୱମ୍ହାତି ପଣ୍ଡିତାତି ତଯା ସୁତାମ୍ହା, ତେନେୱ କାରଣେନ ଅମ୍ହାକଂ ସନ୍ତିକା ଧମ୍ମଂ ସୋତୁକାମୋ କିର ନୋ ଗାହାପେସି। ସଚ୍ଚେ ଚସ୍ସାତି ସଚେ ପନ ତ୍ୱଂ ସଚ୍ଚେ ପତିଟ୍ଠିତୋ ଅସ୍ସ, ଅତ୍ଥୱତିଂ କାରଣନିସ୍ସିତଂ ୱାଚଂ ଭାସେଯ୍ୟାମ। ଅସଚ୍ଚସ୍ସାତି ୱଚୀସଚ୍ଚରହିତସ୍ସ ତୱ ସୁଭାସିତଂ ମୁଣ୍ଡସ୍ସ ଦନ୍ତସୂଚି ୱିଯ କିଂ କରିସ୍ସତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ‘‘କସ୍ମା ମଂ ମୁସାୱାଦୀ ଅନରିଯୋତି ୱଦସି, କିଂ ମଯା କତ’’ନ୍ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ସୁମୁଖୋ ‘‘ତେନ ହି, ମହାରାଜ, ସୁଣାହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଆହ –

୧୪୫।

‘‘ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ୱଚନା, ଇମଂ ଖେମମକାରଯି;

ଅଭଯଞ୍ଚ ତଯା ଘୁଟ୍ଠଂ, ଇମାଯୋ ଦସଧା ଦିସା।

୧୪୬।

‘‘ଓଗଯ୍ହ ତେ ପୋକ୍ଖରଣିଂ, ୱିପ୍ପସନ୍ନୋଦକଂ ସୁଚିଂ;

ପହୂତଂ ଚାଦନଂ ତତ୍ଥ, ଅହିଂସା ଚେତ୍ଥ ପକ୍ଖିନଂ।

୧୪୭।

‘‘ଇଦଂ ସୁତ୍ୱାନ ନିଗ୍ଘୋସଂ, ଆଗତମ୍ହ ତୱନ୍ତିକେ;

ତେ ତେ ବଦ୍ଧସ୍ମ ପାସେନ, ଏତଂ ତେ ଭାସିତଂ ମୁସା।

୧୪୮।

‘‘ମୁସାୱାଦଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା, ଇଚ୍ଛାଲୋଭଞ୍ଚ ପାପକଂ;

ଉଭୋସନ୍ଧିମତିକ୍କମ୍ମ, ଅସାତଂ ଉପପଜ୍ଜତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ତନ୍ତି ତ୍ୱଂ। ଖେମନ୍ତି ଏୱଂନାମିକଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ। ଘୁଟ୍ଠନ୍ତି ଚତୂସୁ କଣ୍ଣେସୁ ଠତ୍ୱା ଘୋସାପିତଂ। ଦସଧାତି ଇମାସୁ ଦସଧା ଠିତାସୁ ଦିସାସୁ ତଯା ଅଭଯଂ ଘୁଟ୍ଠଂ। ଓଗଯ୍ହାତି ଓଗାହେତ୍ୱା ଆଗତାନଂ ସନ୍ତିକା। ପହୂତଂ ଚାଦନନ୍ତି ପହୂତଞ୍ଚ ପଦୁମପୁପ୍ଫସାଲିଆଦିକଂ ଅଦନଂ। ଇଦଂ ସୁତ୍ୱାନାତି ତେସଂ ତଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଓଗାହେତ୍ୱା ଆଗତାନଂ ସନ୍ତିକା ଇଦଂ ଅଭଯଂ ସୁତ୍ୱା ତୱନ୍ତିକେ ତୱ ସମୀପେ ତଯା କାରିତପୋକ୍ଖରଣିଂ ଆଗତାମ୍ହାତି ଅତ୍ଥୋ। ତେ ତେତି ତେ ମଯଂ ତୱ ପାସେନ ବଦ୍ଧା। ପୁରକ୍ଖତ୍ୱାତି ପୁରତୋ କତ୍ୱା । ଇଚ୍ଛାଲୋଭନ୍ତି ଇଚ୍ଛାସଙ୍ଖାତଂ ପାପକଂ ଲୋଭଂ। ଉଭୋସନ୍ଧିନ୍ତି ଉଭଯଂ ଦେୱଲୋକେ ଚ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଚ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଇମେ ପାପଧମ୍ମେ ପୁରତୋ କତ୍ୱା ଚରନ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୁଗତିପଟିସନ୍ଧିଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଅସାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତୀତି।

ଏୱଂ ପରିସମଜ୍ଝେଯେୱ ରାଜାନଂ ଲଜ୍ଜାପେସି। ଅଥ ନଂ ରାଜା ‘‘ନାହଂ, ସୁମୁଖ, ତୁମ୍ହେ ମାରେତ୍ୱା ମଂସଂ ଖାଦିତୁକାମୋ ଗଣ୍ହାପେସିଂ, ପଣ୍ଡିତଭାୱଂ ପନ ୱୋ ସୁତ୍ୱା ସୁଭାସିତଂ ସୋତୁକାମୋ ଗଣ୍ହାପେସି’’ନ୍ତି ପକାସେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୪୯।

‘‘ନାପରଜ୍ଝାମ ସୁମୁଖ, ନପି ଲୋଭାୱ ମଗ୍ଗହିଂ;

ସୁତା ଚ ପଣ୍ଡିତାତ୍ଯମ୍ହ, ନିପୁଣା ଅତ୍ଥଚିନ୍ତକା।

୧୫୦।

‘‘ଅପ୍ପେଓତ୍ଥଓତିଂ ୱାଚଂ, ବ୍ଯାହରେୟ୍ଯୁଂ ଇଧାଗତା;

ତଥା ତଂ ସମ୍ମ ନେସାଦୋ, ୱୁତ୍ତୋ ସୁମୁଖ ମଗ୍ଗହୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ନାପରଜ୍ଝାମାତି ମାରେନ୍ତୋ ଅପରଜ୍ଝତି ନାମ, ମଯଂ ନ ମାରେମ। ଲୋଭାୱ ମଗ୍ଗହିନ୍ତି ମଂସଂ ଖାଦିତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଲୋଭାୱ ତୁମ୍ହେ ନାହଂ ଅଗ୍ଗହିଂ। ପଣ୍ଡିତାତ୍ଥତ୍ଥାତି ପଣ୍ଡିତାତି ସୁତା ଅତ୍ଥ। ଅତ୍ଥଚିନ୍ତକାତି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନଂ ଅତ୍ଥାନଂ ଚିନ୍ତକା। ଅତ୍ଥଓତିନ୍ତି କାରଣନିସ୍ସିତଂ। ତଥାତି ତେନ କାରଣେନ। ୱୁତ୍ତୋତି ମଯା ୱୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା। ସୁମୁଖ, ମଗ୍ଗହୀତି, ସୁମୁଖାତି ଆଲପତି, ମ-କାରୋ ପଦସନ୍ଧିକରୋ। ଅଗ୍ଗହୀତି ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ତୁମ୍ହେ ଗଣ୍ହି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସୁମୁଖୋ ‘‘ସୁଭାସିତଂ ସୋତୁକାମେନ ଅଯୁତ୍ତଂ ତେ କତଂ, ମହାରାଜା’’ତି ୱତ୍ୱା ଆହ –

୧୫୧।

‘‘ନେୱ ଭୀତା କାସିପତି, ଉପନୀତସ୍ମିଂ ଜୀୱିତେ;

ଭାସେମତ୍ଥଓତିଂ ୱାଚଂ, ସମ୍ପତ୍ତା କାଲପରିଯାଯଂ।

୧୫୨।

‘‘ଯୋ ମିଗେନ ମିଗଂ ହନ୍ତି, ପକ୍ଖିଂ ୱା ପନ ପକ୍ଖିନା;

ସୁତେନ ୱା ସୁତଂ କିଣ୍ୟା, କିଂ ଅନରିଯତରଂ ତତୋ।

୧୫୩।

‘‘ଯୋ ଚାରିଯରୁଦଂ ଭାସେ, ଅନରିଯଧମ୍ମଓସ୍ସିତୋ;

ଉଭୋ ସୋ ଧଂସତେ ଲୋକା, ଇଧ ଚେୱ ପରତ୍ଥ ଚ।

୧୫୪।

‘‘ନ ମଜ୍ଜେଥ ଯସଂ ପତ୍ତୋ, ନ ବ୍ଯାଧେ ପତ୍ତସଂସଯଂ;

ୱାଯମେଥେୱ କିଚ୍ଚେସୁ, ସଂୱରେ ୱିୱରାନି ଚ।

୧୫୫।

‘‘ଯେ ୱୁଦ୍ଧା ଅବ୍ଭୁତିକ୍କନ୍ତା, ସମ୍ପତ୍ତା କାଲପରିଯାଯଂ;

ଇଧ ଧମ୍ମଂ ଚରିତ୍ୱାନ, ଏୱଂତେ ତିଦିୱଂ ଗତା।

୧୫୬।

‘‘ଇଦଂ ସୁତ୍ୱା କାସିପତି, ଧମ୍ମମତ୍ତନି ପାଲୟ;

ଧତରଟ୍ଠଞ୍ଚ ମୁଞ୍ଚାହି, ହଂସାନଂ ପୱରୁତ୍ତମ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଉପନୀତସ୍ମିନ୍ତି ମରଣସନ୍ତିକଂ ଉପନୀତେ। କାଲପରିୟାୟନ୍ତି ମରଣକାଲୱାରଂ ସମ୍ପତ୍ତା ସମାନା ନ ଭାସିସ୍ସାମ। ନ ହି ଧମ୍ମକଥିକଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ମରଣଭୟେନ ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତି, ଅୟୁତ୍ତଂ ତେ କତନ୍ତି। ମିଗେନାତି ସୁଟ୍ଠୁ ସିକ୍ଖାପିତେନ ଦୀପକମିଗେନ। ହନ୍ତୀତି ହନତି। ପକ୍ଖିନାତି ଦୀପକପକ୍ଖିନା। ସୁତେନାତି ଖେମଂ ନିବୁଯନ୍ତି ୱିସ୍ସୁତେନ ଦୀପକମିଗପକ୍ଖିସଦିସେନ ପଦୁମସରେନ। ସୁତନ୍ତି ‘‘ପଣ୍ଡିତୋ ଚିତ୍ରକଥୀ’’ତି ଏୱଂ ସୁତଂ ଧମ୍ମକଥିକଂ। କିଣ୍ଣାତି ‘‘ଧମ୍ମଂ ସୋସ୍ସାମୀ’’ତି ପାସବନ୍ଧନେନ ଯୋ କିଣେୟ୍ୟ ହିଂସେୟ୍ୟ ବାଧେୟ୍ୟ। ତତୋତି ତେସଂ କିରିୟତୋ ଉତ୍ତରି ଅଞ୍ଞଂ ଅନରିୟତରଂ ନାମ କିମତ୍ଥି।

ଅରିୟରୁଦନ୍ତି ମୁଖେନ ଅରିୟୱଚନଂ ସୁନ୍ଦରୱଚନଂ ଭାସତି। ଅନରିୟଧମ୍ମୱସ୍ସିତୋତି କମ୍ମେନ ଅନରିୟଧମ୍ମଂ ଅୱସ୍ସିତୋ। ଉଭୋତି ଦେୱଲୋକା ଚ ମନୁସ୍ସଲୋକା ଚାତି ଉଭୟମ୍ହା। ଇଧ ଚେୱାତି ଇଧ ଉପ୍ପନ୍ନୋପି ପରତ୍ଥ ଉପ୍ପନ୍ନୋପି ଏୱରୂପୋ ଦ୍ୱୀହି ସୁଗତିଲୋକେହି ଧଂସିତ୍ୱା ନିରୟମେୱ ଉପପଜ୍ଜତି। ପତ୍ତସଂସୟନ୍ତି ଜୀୱିତସଂସୟମାପନ୍ନମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ପତ୍ୱା ନ କିଲମେୟ୍ୟ। ସଂୱରେ ୱିୱରାନି ଚାତି ଅତ୍ତନୋ ଛିଦ୍ଦାନି ଦ୍ୱାରାନି ସଂୱରେୟ୍ୟ ପିଦହେୟ୍ୟ। ୱୁଦ୍ଧାତି ଗୁଣୱୁଦ୍ଧା ପଣ୍ଡିତା। ଅବୁତିକ୍କନ୍ତାତି ଇମଂ ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ଅତିକ୍କନ୍ତା। କାଲପରିୟାୟନ୍ତି ମରଣକାଲପରିୟାୟଂ ପତ୍ତା ହୁତ୍ୱା। ଏୱଂତେତି ଏୱଂ ଏତେ। ଇଦନ୍ତି ଇଦଂ ମୟା ୱୁତ୍ତଂ ଅତ୍ଥନିସ୍ସିତଂ ୱଚନଂ। ଧମ୍ମନ୍ତି ପୱେଣିୟଧମ୍ମମ୍ପି ସୁଚରିତଧମ୍ମମ୍ପି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ଆହ –

୧୫୭।

‘‘ଆହରନ୍ତୁଦକଂ ପଜ୍ଜଂ, ଆସନଞ୍ଚ ମହାରହଂ;

ପଞ୍ଜରତୋ ପମୋକ୍ଖାମି, ଧତରଟ୍ଠଂ ୟସସ୍ସିନଂ।

୧୫୮।

‘‘ତଞ୍ଚ ସେନାପତିଂ ଧୀରଂ, ନିପୁଣଂ ଅତ୍ଥଚିନ୍ତକଂ;

ଯୋ ସୁଖେ ସୁଖିତୋ ରଞ୍ଞୋ, ଦୁକ୍ଖିତେ ହୋତି ଦୁକ୍ଖିତୋ।

୧୫୯।

‘‘ଏଦିସୋ ଖୋ ଅରହତି, ପିଣ୍ଡମସ୍ନାତୁ ଭତ୍ତୁନୋ;

ୟଥାୟଂ ସୁମୁଖୋ ରଞ୍ଞୋ, ପାଣସାଧାରଣୋ ସଖା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଉଦକନ୍ତି ପାଦଧୋୱନଂ। ପଜ୍ଜନ୍ତି ପାଦବ୍ଭଞ୍ଜନଂ। ସୁଖେତି ସୁଖମ୍ହି ସତି।

ରଞ୍ଞୋ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ତେସଂ ଆସନାନି ଆହରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନାନଂ ଗନ୍ଧୋଦକେନ ପାଦେ ଧୋୱିତ୍ୱା ସତପାକେନ ତେଲେନ ଅବ୍ଭଞ୍ଜିଂସୁ। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୬୦।

‘‘ପୀଠଞ୍ଚ ସବ୍ବସୋୱଣ୍ଣଂ, ଅଟ୍ଠପାଦଂ ମନୋରମଂ;

ମଟ୍ଟଂ କାସିକମଢ୍ଢନ୍ତଂ, ଧତରଟ୍ଠୋ ଉପାୱିସି।

୧୬୧।

‘‘କୋଚ୍ଛଞ୍ଚ ସଵ୍ଵସୋୱଣ୍ଣଂ, ୱେୟ୍ୟଗ୍ଘପରିସିଵ୍ଵିତଂ;

ସୁମୁଖୋ ଅଜ୍ଝୁପାୱେକ୍ଖି, ଧତରଟ୍ଠସ୍ସନନ୍ତରା।

୧୬୨।

‘‘ତେସଂ କଞ୍ଚନପତ୍ତେହି, ପୁଥୂ ଆଦାୟ କାସିୟୋ;

ହଂସାନଂ ଅଭିହାରେସୁଂ, ଅଗ୍ଗରଞ୍ଞୋ ପୱାସିତ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ମଟ୍ଟନ୍ତି କରଣପରିନିଟ୍ଠିତଂ। କାସିକମଢ୍ଢନ୍ତନ୍ତି କାସିକୱତ୍ଥେନ ଅତ୍ଥତଂ। କୋଚ୍ଛନ୍ତି ମଞ୍ଚେ ସଂଖ୍ୟଂ। ୱେୟ୍ୟଗ୍ଘପରିସିଵ୍ଵିତନ୍ତି ବ୍ୟଗ୍ଘଚମ୍ମପରିସିଵ୍ଵିତଂ ମଙ୍ଗଲଦିୱସେ ଅଗ୍ଗମହେସିୟା ନିସିନ୍ନପୀଠଂ। କଞ୍ଚନପତ୍ତେହୀତି ସୁୱଣ୍ଣଭାଜନେହି। ପୁଥୂତି ବହୂ ଜନା। କାସିୟୋତି କାସିରଟ୍ଠୱାସିନୋ। ଅଭିହାରେସୁନ୍ତି ଉପନାମେସୁଂ। ଅଗ୍ଗରଞ୍ଞୋ ପୱାସିତନ୍ତି ଅଟ୍ଠସତପଲସୁୱଣ୍ଣପାତିପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ହଂସରଞ୍ଞୋ ପଣ୍ଣାକାରତ୍ଥାୟ କାସିରଞ୍ଞା ପେସିତଂ ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନଂ।

ଏୱଂ ଉପନୀତେ ପନ ତସ୍ମିଂ କାସିରାଜା ତେସଂ ସମ୍ପଗ୍ଗହତ୍ଥଂ ସୟଂ ସୁୱଣ୍ଣପାତିଂ ଗହେତ୍ୱା ଉପନାମେସି। ତେ ତତୋ ମଧୁଲାଜେ ଖାଦିତ୍ୱା ମଧୁରୋଦକଞ୍ଚ ପିୱିଂସୁ। ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ରଞ୍ଞୋ ଅଭିହାରଞ୍ଚ ପସାଦଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱା ପଟିସନ୍ଥାରମକାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୬୩।

‘‘ଦିସ୍ୱା ଅଭିହଟଂ ଅଗ୍ଗଂ, କାସିରାଜେନ ପେସିତଂ;

କୁସଲୋ ଖତ୍ତଧମ୍ମାନଂ, ତତୋ ପୁଚ୍ଛି ଅନନ୍ତରା।

୧୬୪।

‘‘କଚ୍ଚିନ୍ନୁ ଭୋତୋ କୁସଲଂ, କଚ୍ଚି ଭୋତୋ ଅନାମୟଂ;

କଚ୍ଚି ରଟ୍ଠମିଦଂ ଫୀତଂ, ଧମ୍ମେନ ମନୁସାସସି।

୧୬୫।

‘‘କୁସଲଞ୍ଚେୱ ମେ ହଂସ, ଅଥୋ ହଂସ ଅନାମୟଂ;

ଅଥୋ ରଟ୍ଠମିଦଂ ଫୀତଂ, ଧମ୍ମେନ ମନୁସାସହଂ।

୧୬୬।

‘‘କଚ୍ଚି ଭୋତୋ ଅମଚ୍ଚେସୁ, ଦୋସୋ କୋଚି ନ ୱିଜ୍ଜତି;

କଚ୍ଚି ଚ ତେ ତୱତ୍ଥେସୁ, ନାୱକଙ୍ଖନ୍ତି ଜୀୱିତଂ।

୧୬୭।

‘‘ଅଥୋପି ମେ ଅମଚ୍ଚେସୁ, ଦୋସୋ କୋଚି ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ଅଥୋପି ତେ ମମଦ୍ଧେସୁ, ନାୱକଙ୍ଖନ୍ତି ଜୀୱିତଂ।

୧୬୮।

‘‘କଚ୍ଚି ତେ ସାଦିସୀ ଭରିୟା, ଅସ୍ସୱା ପିୟଭାଣିନୀ;

ପୁତ୍ତରୂପୟସୂପେତା, ତୱ ଛନ୍ଦୱସାନୁଗା।

୧୬୯।

‘‘ଅଥୋ ମେ ସାଦିସୀ ଭରିୟା, ଅସ୍ସୱା ପିୟଭାଣିନୀ;

ପୁତ୍ତରୂପୟସୂପେତା, ମମ ଛନ୍ଦୱସାନୁଗା।

୧୭୦।

‘‘କଚ୍ଚି ରଟ୍ଠଂ ଅନୁପ୍ପୀଳଂ, ଅକୁତୋଚିଉପଦ୍ଦୱଂ;

ଅସାହସେନ ଧମ୍ମେନ, ସମେନ ମନୁସାସସି।

୧୭୧।

‘‘ଅଥୋ ରଟ୍ଠଂ ଅନୁପ୍ପୀଳଂ, ଅକୁତୋଚିଉପଦ୍ଦୱଂ;

ଅସାହସେନ ଧମ୍ମେନ, ସମେନ ମନୁସାସହଂ।

୧୭୨।

‘‘କଚ୍ଚି ସନ୍ତୋ ଅପଚିତା, ଅସନ୍ତୋ ପରିୱଜ୍ଜିତା;

ନୋ ଚେ ଧମ୍ମଂ ନିରଂକତ୍ୱା, ଅଧମ୍ମମନୁୱତ୍ତସି।

୧୭୩।

‘‘ସନ୍ତୋ ଚ ମେ ଅପଚିତା, ଅସନ୍ତୋ ପରିୱଜ୍ଜିତା;

ଧମ୍ମମେୱାନୁୱତ୍ତାମି, ଅଧମ୍ମୋ ମେ ନିରଂକତୋ।

୧୭୪।

‘‘କଚ୍ଚି ନାନାଗତଂ ଦୀଘଂ, ସମୱେକ୍ଖସି ଖତ୍ତିୟ;

କଚ୍ଚିମତ୍ତୋ ମଦନୀୟେ, ପରଲୋକଂ ନ ସନ୍ତସି।

୧୭୫.

‘‘ନାହଂ ଅନାଗତଂ ଦୀଘଂ, ସମଷେକ୍ଖାମି ପକ୍ଖିମ;

ଠିତୋ ଦସସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ପରଲୋକଂ ନ ସନ୍ତସେ.

୧୭୬.

‘‘ଦାନଂ ସୀଲଂ ପରିଚ୍ଚାଗଂ, ଅଜ୍ଜଵଂ ମଦ୍ଦଵଂ ତପଂ;

ଅକ୍କୋଧଂ ଅଵିହିଂସଞ୍ଚ, ଖନ୍ତିଞ୍ଚ ଅଵିରୋଧନଂ.

୧୭୭.

‘‘ଇଚ୍ଚେତେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ, ଠିତେ ପସ୍ସାମି ଅତ୍ତନି;

ତତୋ ମେ ଜାଯତେ ପୀତି, ସୋମନସ୍ସଞ୍ଚନପ୍ପକଂ.

୧୭୮.

‘‘ସୁମୁଖୋ ଚ ଅଚିନ୍ତେତ୍ଵା, ଵିସଜ୍ଜି ଫରୁସଂ ଗିରଂ;

ଭାଵଦୋସମନଞ୍ଞାଯ, ଅସ୍ମାକାଯଂ ଵିହଙ୍ଗମୋ.

୧୭୯.

‘‘ସୋ କୁଦ୍ଧୋ ଫରୁସଂ ଵାଚଂ, ନିଚ୍ଛାରେସି ଅଯୋନିସୋ;

ଯାନସ୍ମେସୁ ନ ଵିଜ୍ଜନ୍ତି, ନଯିଦଂ ପଞ୍ଞଵତାମିଵା’’ତି.

ତଞ୍ଚ ଦିସ୍ଵାତି ତଂ ବହୁଂ ଅଗ୍ଗପାନଭୋଜନଂ ଦିସ୍ଵା. ପେସିତନ୍ତି ଆହରାପେତ୍ଵା ଉପନୀତଂ. ଖତ୍ତଧମ୍ମାନନ୍ତି ପଠମକାରଣେସୁ ପଟିସନ୍ଥାରଧମ୍ମାନଂ. ତତୋ ପୁଚ୍ଛି ଅନନ୍ତରାତି ତସ୍ମିଂ କାଲେ ‘‘କଚ୍ଚି ନୁ, ଭୋତୋ’’ତି ଅନୁପଟିପାଟିଯା ପୁଚ୍ଛି. ତା ପନେତା ଛ ଗାଥା ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତତ୍ଥାଯେଵ. ଅନୁସ୍ସାଠଅନ୍ତି କଚ୍ଚି ରଟ୍ଠଵାସିନୋ ଯନ୍ତେ ଉଚ୍ଛୁଂ ଵିଯ ନ ପୀଠଏସୀତି ପୁଚ୍ଛତି. ଅକୁତୋଚିଉପଦ୍ଦଵନ୍ତି କୁତୋଚି ଅନୁପଦ୍ଦଵଂ. ଧମ୍ମେନ ସମେନ ମନୁସାସସୀତି କଚ୍ଚି ତଵ ରଟ୍ଠଂ ଧମ୍ମେନ ସମେନ ଅନୁସାସସି. ସନ୍ତୋତି ସୀଲାଦିଗୁଣସଂଯୁତ୍ତା ସପ୍ପୁରିସା. ନିରଂକତ୍ଵାତି ଛଡ୍ଡେତ୍ଵା. ନାନାଗତଂ ଦୀଘନ୍ତି ଅନାଗତଂ ଅତ୍ତନୋ ଜୀଵିତପଵତ୍ତିଂ ‘‘କଚ୍ଚି ଦୀଘ’’ନ୍ତି ନ ସମଵେକ୍ଖସି, ଆଯୁସଙ୍ଖାରାନଂ ପରିତ୍ତଭାଵଂ ଜାନାସୀତି ପୁଚ୍ଛତି. ମଦନୀଯେତି ମଦାରହେ ରୂପାଦିଆରମ୍ମଣେ. ନ ସନ୍ତସୀତି ନ ଭାଯସି. ଇଦଂ ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି – କଚ୍ଚି ରୂପାଦୀସୁ କାମଗୁଣେସୁ ଅମତ୍ତୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ହୁତ୍ଵା ଦାନାଦୀନଂ କୁସଲାନଂ କତତ୍ତା ପରଲୋକଂ ନ ଭାଯସୀତି.

ଦସସୂତି ଦସସୁ ରାଜଧମ୍ମେସୁ. ଦାନାଦୀସୁ ଦସଵତ୍ଥୁକା ଚେତନା ଦାନଂ, ପଞ୍ଚସୀଲଦସସୀଲାନି ସୀଲଂ, ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଚାଗୋ ପରିଚ୍ଚାଗୋ, ଉଜୁଭାଵୋ ଅଜ୍ଜଵଂ, ମୁଦୁଭାଵୋ ମଦ୍ଦଵଂ, ଉପୋସଥକମ୍ମଂ ତପୋ, ମେତ୍ତାପୁବ୍ବଭାଗୋ ଅକ୍କୋଧୋ, କରୁଣାପୁବ୍ବଭାଗୋ ଅଵିହିଂସା, ଅଧିଵାସନା ଖନ୍ତି, ଅଵିରୋଧୋ ଅଵିରୋଧନଂ. ଅଚିନ୍ତେତ୍ଵାତି ମମ ଇମଂ ଗୁଣସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅଚିନ୍ତେତ୍ଵା. ଭାଵଦୋସନ୍ତି ଚିତ୍ତଦୋସଂ. ଅନଞ୍ଞାଯାତି ଅଜାନିତ୍ଵା. ଅସ୍ମାକଞ୍ହି ଚିତ୍ତଦୋସୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ଯମେସ ଜାନେଯ୍ୟ, ତଂ ଅଜାନିତ୍ଵାଵ ଫରୁସଂ କକ୍ଖଳଂ ଗିରଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେସି. ଅଯୋନିସୋତି ଅନୁପାଯେନ. ଯାନସ୍ମେସୂତି ଯାନି ଵଜ୍ଜାନି ଅମ୍ହେସୁ ନ ଵିଜ୍ଜନ୍ତି, ତାନି ଵଦତି. ନଯିଦନ୍ତି ତସ୍ମାସ୍ସ ଇଦଂ ଵଚନଂ ପଞ୍ଞଵତଂ ଇଵ ନ ହୋତି, ତେନେସ ମମ ନ ପଣ୍ଡିତୋ ଵିଯ ଉପଟ୍ଠାତି.

ତଂ ସුତ୍ୱା ସୁମୁଖୋ ''ମୟା ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନୋୱ ରାଜା ଅପସାଦିତୋ, ସୋ ମେ କୁଦ୍ଧୋ, ଖମାପେସ୍ସାମି ନ''ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆହ –

୧୮୦।

''ଅତ୍ଥି ମେ ତଂ ଅତିସାରଂ, ୱେଗେନ ମନୁଜାଧିପ;

ଧତରଟ୍ଠେ ଚ ବଦ୍ଧସ୍ମିଂ, ଦୁକ୍ଖଂ ମେ ୱିପୁଲଂ ଅହୁ।

୧୮୧।

''ତ୍ୱଂ ନୋ ପିତାୱ ପୁତ୍ତାନଂ, ଭୂତାନଂ ଧରଣୀରିୱ;

ଅସ୍ମାକଂ ଅଧିପନ୍ନାନଂ, ଖମସ୍ସୁ ରାଜକୁଞ୍ଜରା''ତି।

ତତ୍ଥ ଅତିସାରନ୍ତି ପକ୍ଖଲିତଂ। ୱେଗେନାତି ଅହଂ ଏତଂ କଥଂ କଥେନ୍ତୋ ୱେଗେନ ସହସା କଥେସିଂ। ଦୁକ୍ଖନ୍ତି ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ମମ ୱିପୁଲଂ ଅହୋସି, ତସ୍ମା କୋଧୱସେନ ଯଂ ମୟା ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ମେ ଖମଥ, ମହାରାଜାତି। ପୁତ୍ତାନନ୍ତି ତ୍ୱଂ ଅମ୍ହାକଂ ପୁତ୍ତାନଂ ପିତା ୱିୟ। ଧରଣୀରିୱାତି ପାଣଭୂତାନଂ ପତିଟ୍ଠା ପଥୱୀ ୱିୟ ତ୍ୱଂ ଅମ୍ହାକଂ ଅୱସ୍ସୟୋ। ଅଧିପନ୍ନାନନ୍ତି ଦୋସେନ ଅପରାଧେନ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥଟାନଂ ଖମସ୍ସୁତି ଇଦଂ ସୋ ଆସନା ୱୁଟ୍ଠାୟ ପକ୍ଖେହି ଅଞ୍ଜଲିଂ କତ୍ୱା ଆହ।

ଅଥ ନଂ ରାଜା ଆଲିଙ୍ଗିତ୍ୱା ଆଦାୟ ସୁୱଣ୍ଣପୀଠେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଅଚ୍ଚୟଦେସନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଆହ –

୧୮୨।

''ଏତଂ ତେ ଅନୁମୋଦାମ, ଯଂ ଭାୱଂ ନ ନିଗୂହସି;

ଖିଲଂ ପଭିନ୍ଦସି ପକ୍ଖି, ଉଜୁକୋସି ୱିହଙ୍ଗମା''ତି।

ତତ୍ଥ ଅନୁମୋଦାମାତି ଏତଂ ତେ ଦୋସଂ ଖମାମ। ଯନ୍ତି ଯସ୍ମା ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତପଟିଚ୍ଛନ୍ନଭାୱଂ ନ ନିଗୂହସି। ଖିଲନ୍ତି ଚିତ୍ତଖିଲଂ ଚିତ୍ତଖାଣୁକଂ।

ଇଦଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ରାଜା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମକଥାୟ ସୁମୁଖସ୍ସ ଚ ଉଜୁଭାୱେ ପସୀଦିତ୍ୱା ''ପସନ୍ନେନ ନାମ ପସନ୍ନାକାରୋ କାତବ୍ବୋ''ତି ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ତେସଂ ଅତ୍ତନୋ ରଜ୍ଜସିରିଂ ନିୟ୍ୟାଦେନ୍ତୋ ଆହ –

୧୮୩।

''ଯଂ କିଞ୍ଚି ରତନଂ ଅତ୍ଥି, କାସିରାଜନିୱେସନେ;

ରଜତଂ ଜାତରୂପଞ୍ଚ, ମୁତ୍ତା ୱେଳୁରିୟା ବହୂ।

୧୮୪।

''ମଣୟୋ ସଙ୍ଖମୁତ୍ତା ଚ, ୱତ୍ଥକଂ ହରିଚନ୍ଦନଂ;

ଅଜିନଂ ଦନ୍ତଭଣ୍ଡଞ୍ଚ, ଲୋହଂ କାଳଆୟସଂ ବହୁଂ;

ଏତଂ ଦଦାମି ୱୋ ୱିତ୍ତଂ, ଇସ୍ସରଂ ୱିସ୍ସଜାମି ୱୋ''ତି।

ତତ୍ଥ ମୁତ୍ତାତି ଓ୍ୱିଦ୍ଧାଓ୍ୱିଦ୍ଧମୁତ୍ତା। ମଣଯୋତି ମଣିଭଣ୍ଡକାନି। ସଙ୍ଖମୁତ୍ତା ଚାତି ଦକ୍ଖିଣାଓ୍ୱଟ୍ଟସଙ୍ଖରତନଞ୍ଚ ଆମଲକଓ୍ୱଟ୍ଟମୁତ୍ତରତନଞ୍ଚ। ଓ୍ୱତ୍ଥକନ୍ତି ସୁଖୁମକାସିକଓ୍ୱତ୍ଥାନି। ଅଜିନନ୍ତି ଅଜିନମିଗଚମ୍ମଂ। ଲୋହଂ କାଳଆଯସନ୍ତି ତମ୍ବଲୋହଞ୍ଚ କାଳଅଲୋହଞ୍ଚ। ଇସ୍ସରନ୍ତି କଞ୍ଚନମାଲେନ ସେତଚ୍ଛତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନିକେ ବାରାଣସିନଗରେ ରଜ୍ଜଂ।

ଏଓ୍ୱଞ୍ଚ ପନ ଓ୍ୱତ୍ୱା ଉଭୋପି ତେ ସେତଚ୍ଛତ୍ତେନ ପୂଜେତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ପଟିଚ୍ଛାପେସି। ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ଆହ –

୧୮୫।

‘‘ଅଦ୍ଧା ଅପଚିତା ତ୍ୟମ୍ହା, ସକ୍କତା ଚ ରଥେସଭ;

ଧମ୍ମେସୁ ଓ୍ୱତ୍ତମାନାନଂ, ତ୍ୱଂ ନୋ ଆଚରିଯୋ ଭଓ୍ୱ।

୧୮୬।

‘‘ଆଚରିଯ ମନୁଞ୍ଞାତା, ତଯା ଅନୁମତା ମଯଂ;

ତଂ ପଦକ୍ଖିଣତୋ କତ୍ୱା, ଞାତିଂ ପସ୍ସେମୁରିନ୍ଦମା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଧମ୍ମେସୂତି କୁସଲକମ୍ମପଥଧମ୍ମେସୁ। ଆଚରିଯୋତି ତ୍ୱଂ ଅମ୍ହେହି ବୁଦ୍ଧତରୋ, ତସ୍ମା ନୋ ଆଚରିଯୋ ହୋତି, ଅପିଚ ଦସନ୍ନଂ ରାଜଧମ୍ମାନଂ କଥିତତ୍ତା ସୁମୁଖସ୍ସ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅଚ୍ଚଯପଟିଗ୍ଗହଣସ୍ସ କତତ୍ତାପି ତ୍ୱଂ ଅମ୍ହାକଂ ଆଚରିଯୋଓ୍ୱ, ତସ୍ମା ଇଦାନିପି ନୋ ଆଚାରସିକ୍ଖାପନେନ ଆଚରିଯୋ ଭଓ୍ୱାତି ଆହ। ପସ୍ସେମୁରିନ୍ଦମାତି ପସ୍ସେମୁ ଅରିନ୍ଦମ।

ସୋ ତେସଂ ଗମନଂ ଅନୁଜାନି, ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସପି ଧମ୍ମଂ କଥେନ୍ତସ୍ସେଓ୍ୱ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠହି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୮୭।

‘‘ସବ୍ବରତ୍ତିଂ ଚିନ୍ତଯିତ୍ୱା, ମନ୍ତଯିତ୍ୱା ଯଥାକଥଂ;

କାସିରାଜା ଅନୁଞ୍ଞାସି, ହଂସାନଂ ପଓ୍ୱରୁତ୍ତମ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଯଥାକଥନ୍ତି ଯଂକିଞ୍ଚି ଅତ୍ଥଂ ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଚିନ୍ତେତବ୍ବଂ ମନ୍ତେତବ୍ବଞ୍ଚ, ସବ୍ବଂ ତଂ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଚ ମନ୍ତେତ୍ୱା ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନୁଞ୍ଞାସୀତି ଗଚ୍ଛଥାତି ଅନୁଞ୍ଞାସି।

ଏଓ୍ୱଂ ତେନ ଅନୁଞ୍ଞାତୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ରାଜାନଂ ‘‘ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେହୀ’’ତି ଓ୍ୱଦିତ୍ୱା ପଞ୍ଚସୁ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପେସି। ରାଜା ତେସଂ କଞ୍ଚନଭାଜନେହି ମଧୁଲାଜଞ୍ଚ ମଧୁରୋଦକଞ୍ଚ ଉପନାମେତ୍ୱା ନିଟ୍ଠିତାହାରକିଚ୍ଚେ ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ପୂଜେତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ସୁଓ୍ୱଣ୍ଣଚଙ୍ଗୋଟକେନ ସଯଂ ଉକ୍ଖିପି, ଖେମା ଦେଓ୍ୱୀ ସୁମୁଖଂ ଉକ୍ଖିପି। ଅଥ ନେ ସୀହପଞ୍ଜରଂ ଉଗ୍ଘାଟେତ୍ୱା ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନଓ୍ୱେଲାଯ ‘‘ଗଚ୍ଛଥ ସାମିନୋ’’ତି ଓ୍ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସୁଂ। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୮୮।

‘‘ତତୋ ରତ୍ୟା ଓ୍ୱିଓ୍ୱସାନେ, ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନଂ ପତି;

ପେକ୍ଖତୋ କାସିରାଜସ୍ସ, ଭଓ୍ୱନା ତେ ଓ୍ୱିଗାହିସୁ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଓ୍ୱିଗାହିସୁନ୍ତି ଆକାସଂ ପକ୍ଖନ୍ଦିଂସୁ।

ତେସୁ ମହାସତ୍ତୋ ସୁଓଣ୍ଣଚଙ୍କୋଟକତୋ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଆକାସେ ଠତ୍ୱା ‘‘ମା ଚିନ୍ତୟି, ମହାରାଜ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଓୱାଦେ ୱତ୍ତେୟ୍ୟାସୀ’’ତି ରାଜାନଂ ସମସ୍ସାସେତ୍ୱା ସୁମୁଖଂ ଆଦାୟ ଚିତ୍ତକୂଟମେୱ ଗତୋ। ତାନିପି ଖୋ ନୱୁତି ହଂସସହସ୍ସାନି କଞ୍ଚନଗୁହତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପଦ୍ଦତତଲେ ନିସିନ୍ନାନି ତେ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିୱାରେସୁଂ। ତେ ଞାତିଗଣପରିୱୁତା ଚିତ୍ତକୂଟତଲଂ ପୱିସିଂସୁ। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୮୯।

‘‘ତେ ଅରୋଗେ ଅନୁପ୍ପତ୍ତେ, ଦିସ୍ୱାନ ପରମେ ଦିଜେ;

କେକାତି ମକରୁଂ ହଂସା, ପୁଥୁସଦ୍ଦୋ ଅଜାୟଥ।

୧୯୦।

‘‘ତେ ପତୀତା ପମୁତ୍ତେନ, ଭତ୍ତୁନା ଭତ୍ତୁଗାରୱା;

ସମନ୍ତା ପରିକିରିଂସୁ, ଅଣ୍ଡଜା ଲଦ୍ଧପଚ୍ଚୟା’’ତି।

ଏୱଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଚ ପନ ତେ ହଂସା ‘‘କଥଂ ମୁତ୍ତୋସି, ମହାରାଜା’’ତି ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ସୁମୁଖଂ ନିସ୍ସାୟ ମୁତ୍ତଭାୱଂ ସଂୟମରାଜଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତେହି କତକମ୍ମଞ୍ଚ କଥେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ତୁଟ୍ଠା ହଂସଗଣା ‘‘ସୁମୁଖୋ ସେନାପତି ଚ ରାଜା ଚ ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତୋ ଚ ସୁଖିତା ନିଦ୍ଦୁକ୍ଖା ଚିରଂ ଜୀୱନ୍ତୂ’’ତି ଆହଂସୁ। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୧୯୧।

‘‘ଏୱଂ ମିତ୍ତୱତଂ ଅତ୍ଥା, ସବ୍ବେ ହୋନ୍ତି ପଦକ୍ଖିଣା;

ହଂସା ୟଥା ଧତରଟ୍ଠା, ଞାତିସଙ୍ଘମୁପାଗମୁ’’ନ୍ତି।

ତଂ ଚୂଳହଂସଜାତକେ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପି ଆନନ୍ଦୋ ମମତ୍ଥାୟ ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି ‘‘ତଦା ଲୁଦ୍ଦପୁତ୍ତୋ ଛନ୍ନୋ ଅହୋସି, ଖେମା ଦେୱୀ, ଖେମା ଭିକ୍ଖୁନୀ, ରାଜା ସାରିପୁତ୍ତୋ, ସୁମୁଖୋ ଆନନ୍ଦୋ, ସେସପରିସା ବୁଦ୍ଧପରିସା, ଧତରଟ୍ଠହଂସରାଜା ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସି’’ନ୍ତି।

ମହାହଂସଜାତକୱଣ୍ଣନା ଦୁତିୟା।

[୫୩୫] ୩। ସୁଧାଭୋଜନଜାତକୱଣ୍ଣନା

ନେୱ କିଣାମି ନପି ୱିକ୍କିଣାମୀତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ଏକଂ ଦାନଜ୍ଝାସୟଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ସୋ କିର ସାୱତ୍ଥିୟଂ ଏକୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ ଧୁତଙ୍ଗଗୁଣସମନ୍ନାଗତୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ପୱତ୍ତମେତ୍ତଚିତ୍ତୋ ଦିୱସସ୍ସ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘୁପଟ୍ଠାନେ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆଚାରସମ୍ପନ୍ନୋ ଦାନଜ୍ଝାସୟୋ ଅହୋସି। ସାରଣୀୟଧମ୍ମପୂରକୋ ଅତ୍ତନା ଲଦ୍ଧଂ ପଟିଗ୍ଗାହକେସୁ ୱିଜ୍ଜମାନେସୁ ଛିନ୍ନଭତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱାପି ଦେତିୟେୱ, ତସ୍ମା ତସ୍ସ ଦାନଜ୍ଝାସୟଦାନାଭିରତଭାୱୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ପାକଟୋ ଅହୋସି। ଅଥେକଦିୱସଂ ଭିକ୍ଖୂ ଧମ୍ମସଭାୟଂ କଥଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସୁଂ, ‘‘ଆୱୁସୋ, ଅସୁକୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁ ଦାନଜ୍ଝାସୟୋ ଦାନାଭିରତୋ ଅତ୍ତନା ଲଦ୍ଧଂ ପସତମତ୍ତପାନୀୟମ୍ପି ଲୋଭଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଦେତି, ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସେୱସ୍ସ ଅଜ୍ଝାସୟୋ’’ତି। ସତ୍ଥା ତଂ କଥଂ ଦିବ୍ବାୟ ସୋତଧାତୁୟା ସୁତ୍ୱା ଗନ୍ଧକୁଟିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘କାୟ ନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି କଥାୟ ସନ୍ନିସିନ୍ନା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଇମାୟ ନାମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପୁବ୍ବେ ଅଦାନସୀଲୋ ମଚ୍ଛରୀ ତିଣଗ୍ଗେନ ତେଲବିନ୍ଦୁମ୍ପି ଅଦାତା ଅହୋସି, ଅଥ ନଂ ଅହଂ ଦମେତ୍ୱା ନିବ୍ବିସେୱନଂ କତ୍ୱା ଦାନଫଲଂ ୱଣ୍ଣେତ୍ୱା ଦାନେ

ପତିଟ୍ଠାପେସିଂ, ସୋ 'ପସତମତ୍ତଂ ଉଦକମ୍ପି ଲଭିତ୍ୱା ଅଦତ୍ୱା ନ ପିୱିସ୍ସାମୀ'ତି ମମ ସନ୍ତିକେ ୱରଂ ଅଗ୍ଗହେସି, ତସ୍ସ ଫଲେନ ଦାନଜ୍ଝାସଯୋ ଦାନାଭିରତୋ ଜାତୋ''ତି ୱତ୍ୱା ତେହି ଯାଚିତୋ ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ ବାରାଣସିଯଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତେ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତେ ଏକୋ ଗହପତି ଅଡ୍ଢୋ ଅହୋସି ଅସୀତିକୋଟିୱିଭୱୋ। ଅଥସ୍ସ ରାଜା ସେଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ ଅଦାସି । ସୋ ରାଜପୂଜିତୋ ନାଗରଜାନପଦପୂଜିତୋ ହୁତ୍ୱା ଏକଦିୱସଂ ଅତ୍ତନୋ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ଅଯଂ ଯସୋ ମଯା ଅତୀତଭୱେ ନେୱ ନିଦ୍ଦାଯନ୍ତେନ, ନ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତାଦୀନି କରୋନ୍ତେନ ଲଦ୍ଧୋ, ସୁଚରିତାନି ପନ ପୂରେତ୍ୱା ଲଦ୍ଧୋ, ଅନାଗତେପି ମଯା ମମ ପତିଟ୍ଠଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି। ସୋ ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ଦେୱ, ମମ ଘରେ ଅସୀତିକୋଟିଧନଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱତ୍ୱା ''ନ ମଯ୍ହଂ ତୱ ଧନେନତ୍ଥୋ, ବହୁଂ ମେ ଧନଂ, ଇତୋପି ଯଦିଚ୍ଛସି, ତଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''କିଂ ନୁ, ଦେୱ, ମମ ଧନଂ ଦାତୁଂ ଲଭାମୀ''ତି ଆହ। ଅଥ ରଞ୍ଞା ''ଯଥାରୁଚି କରୋହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଚତୂସୁ ନଗରଦ୍ୱାରେସୁ ନଗରମଜ୍ଝେ ନିୱେସନଦ୍ୱାରେ ଚାତି ଛ ଦାନସାଲାଯୋ କାରେତ୍ୱା ଦେୱସିକଂ ଛସତସହସ୍ସପରିଚ୍ଚାଗଂ କରୋନ୍ତୋ ମହାଦାନଂ ପୱତ୍ତେସି। ସୋ ଯାୱଜୀୱଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ''ଇମଂ ମମ ଦାନୱଂସଂ ମା ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦଥା''ତି ପୁତ୍ତେ ଅନୁସାସିତ୍ୱା ଜୀୱିତପରିଯୋସାନେ ସକ୍କୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ପୁତ୍ତୋପିସ୍ସ ତଥେୱ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଚନ୍ଦୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ସୂରିଯୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ମାତଲି ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ପନ ପୁତ୍ତୋ ଛଟ୍ଠୋ ସେଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ ଲଦ୍ଧା ମଚ୍ଛରିଯକୋସିଯୋ ନାମ ଅହୋସି ଅସୀତିକୋଟିୱିଭୱୋଯେୱ। ସୋ ''ମମ ପିତୁପିତାମହା ବାଲା ଅହେସୁଂ, ଦୁକ୍ଖେନ ସମ୍ଭତଂ ଧନଂ ଛଡ୍ଡେସୁଂ, ଅହଂ ପନ ଧନଂ ରକ୍ଖିସ୍ସାମି, କସ୍ସଚି କିଞ୍ଚି ନ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଦାନସାଲା ୱିଦ୍ଧଂସେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିନା ଝାପେତ୍ୱା ଥଦ୍ଧମଚ୍ଛରୀ ଅହୋସି।

ଅଥସ୍ସ ଗେହଦ୍ୱାରେ ଯାଚକା ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ବାହା ପଗ୍ଗଯ୍ହ ''ମହାସେଟ୍ଠି, ମା ଅତ୍ତନୋ ପିତୁପିତାମହାନଂ ଦାନୱଂସଂ ନାସଯି, ଦାନଂ ଦେହୀ''ତି ମହାସଦ୍ଦେନ ପରିଦେୱିଂସୁ। ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାଜନୋ ''ମଚ୍ଛରିଯକୋସିଯେନ ଅତ୍ତନୋ ଦାନୱଂସୋ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନୋ''ତି ତଂ ଗରହି। ସୋ ଲଜ୍ଜିତୋ ନିୱେସନଦ୍ୱାରେ ଯାଚକାନଂ ଆଗତାଗତଟ୍ଠାନଂ ନିୱାରେତୁଂ ଆରକ୍ଖଂ ଠପେସି। ତେ ନିପ୍ପଚ୍ଚଯା ହୁତ୍ୱା ପୁନ ତସ୍ସ ଗେହଦ୍ୱାରଂ ନ ଓଲୋକେସୁଂ। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଧନମେୱ ସଂହରତି, ନେୱ ଅତ୍ତନା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ନ ପୁତ୍ତଦାରାଦୀନଂ ଦେତି, କଞ୍ଜିକବିଲଙ୍ଗଦୁତିଯଂ ସକୁଣ୍ଡକଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ମୂଲଫଲମତ୍ତତନ୍ତାନି ଥୂଲୱତ୍ଥାନି ନିୱାସେତି, ପଣ୍ଣଛତ୍ତଂ ମତ୍ଥକେ ଧାରେତ୍ୱା ଜରଗ୍ଗୋଣଯୁତ୍ତେନ ଜଜ୍ଜରରଥକେନ ଯାତି। ଇତି ତସ୍ସ ଅସପ୍ପୁରିସସ୍ସ ତତ୍ତକଂ ଧନଂ ସୁନଖେନ ଲଦ୍ଧଂ ନାଳିକେରଂ ୱିଯ ଅହୋସି।

ସୋ ଏକଦିୱସଂ ରାଜୂପଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ''ଅନୁସେଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ତସ୍ସ ଗେହଂ ଅଗମାସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଅନୁସେଟ୍ଠି ପୁତ୍ତଧୀତାଦୀହି ପରିୱୁତୋ ନୱସପ୍ପିପକ୍କମଧୁସକ୍ଖରଚୁଣ୍ଣେହି ସଙ୍ଖତଂ ପାଯାସଂ ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ସୋ ମଚ୍ଛରିଯକୋସିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଆସନା ୱୁଟ୍ଠାଯ ''ଏହି, ମହାସେଟ୍ଠି, ଇମସ୍ମିଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦ, ପାଯାସଂ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମା''ତି ଆହ। ତସ୍ସ ପାଯାସଂ ଦିସ୍ୱାୱ ମୁଖେ ଖେଳଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ ଅହୋସି, ଏୱଂ ପନ ଚିନ୍ତେସି – ''ସଚାହଂ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମି, ଅନୁସେଟ୍ଠିନୋ ମମ ଗେହଂ ଆଗତକାଲେ ପଟିସକ୍କାରୋ କାତବ୍ବୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଏୱଂ ମେ ଧନଂ ନସ୍ସିସ୍ସତି, ନ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀ''ତି। ଅଥ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଯାଚିଯମାନୋପି ''ଇଦାନି ମେ ଭୁତ୍ତଂ, ସୁହିତୋସ୍ମୀ''ତି ନ ଇଚ୍ଛି। ଅନୁସେଟ୍ଠିମ୍ହି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତେ ପନ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ମୁଖେ ସଞ୍ଜାଯମାନେନ ଖେଳେନ ନିସୀଦିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚାୱସାନେ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ରାଜନିୱେସନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ରାଜାନଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ରାଜନିୱେସନତୋ ଓତରିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଗେହଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ପାଯାସତଣ୍ହାଯ ପୀଳିଯମାନୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ସଚାହଂ 'ପାଯାସଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋମ୍ହୀ'ତି ୱକ୍ଖାମି, ମହାଜନୋ ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ ଭୱିସ୍ସତି, ବହୂ ତଣ୍ଡୁଲାଦଯୋ ନସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ନ କସ୍ସଚି କଥେସ୍ସାମୀ''ତି। ସୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ପାଯାସମେୱ ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ୱୀତିନାମେତ୍ୱାପି ଧନନାସନଭଯେନ କସ୍ସଚି ଅକଥେତ୍ୱାୱ ପିପାସଂ ଅଧିୱାସେସି, ଅନୁକ୍କମେନ ଅଧିୱାସେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଉପ୍ପଣ୍ଡୁପ୍ପଣ୍ଡୁକଜାତୋ ଅହୋସି। ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ଧନନାସନଭଯେନ ଅକଥେନ୍ତୋ ଅପରଭାଗେ ଦୁବ୍ବଲୋ ହୁତ୍ୱା ସଯନଂ ଉପଗୂହିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି।

ଅଥ ନଂ ଭରିଯା ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ପିଟ୍ଠିଂ ପରିମଜ୍ଜମାନା ''କିଂ ତେ, ସାମି, ଅଫାସୁକ''ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ତୱେୱ ସରୀରେ ଅଫାସୁକଂ କରୋହି, ମମ ଅଫାସୁକଂ ନତ୍ଥୀ''ତି। ''ସାମି, ଉପ୍ପଣ୍ଡୁପ୍ପଣ୍ଡୁକଜାତୋସି, କିଂ ନୁ ତେ କାଚି ଚିନ୍ତା ଅତ୍ଥି, ଉଦାହୁ ରାଜା ତେ କୁପିତୋ, ଅଦୁ ପୁତ୍ତେହି ଅୱମାନୋ କତୋ, ଅଥ ୱା ପନ କାଚି ତଣ୍ହା ଉପ୍ପନ୍ନା''ତି? ''ଆମ, ତଣ୍ହା ମେ ଉପ୍ପନ୍ନା''ତି। ''କଥେହି, ସାମୀ''ତି? ''କଥେସ୍ସାମି, ସକ୍ଖିସ୍ସସି ନଂ ରକ୍ଖିତୁ''ନ୍ତି। ''ରକ୍ଖିତବ୍ବଯୁତ୍ତକା ଚେ, ରକ୍ଖିସ୍ସାମୀ''ତି। ଏୱମ୍ପି ଧନନାସନଭଯେନ କଥେତୁଂ ନ ଉସ୍ସହି। ତାଯ ପୁନପ୍ପୁନଂ ପୀଳିଯମାନୋ କଥେସି – ''ଭଦ୍ଦେ, ଅହଂ ଏକଦିୱସଂ ଅନୁସେଟ୍ଠିଂ ନୱସପ୍ପିମଧୁସକ୍ଖରଚୁଣ୍ଣେହି ସଙ୍ଖତଂ ପାଯାସଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତାଦିସଂ ପାଯାସଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ ଜାତୋ''ତି। ''ଅସପ୍ପୁରିସ, କିଂ ତ୍ୱଂ ଦୁଗ୍ଗତୋ, ସକଲମାରାଣସିୱାସୀନଂ ପହୋନକଂ ପାଯାସଂ ପଚିସ୍ସାମୀ''ତି। ଅଥସ୍ସ ସୀସେ ଦଣ୍ଡେନ ପହରଣକାଲୋ ୱିଯ ଅହୋସି। ସୋ ତସ୍ସା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ''ଜାନାମହଂ ତୱ ମହଦ୍ଧନଭାୱଂ, ସଚେ ତେ କୁଲଘରା ଆଭତଂ ଅତ୍ଥି, ପାଯାସଂ ପଚିତ୍ୱା ନାଗରାନଂ ଦେହୀ''ତି ଆହ। ''ତେନ ହି ଏକୱୀଥିୱାସୀନଂ ପହୋନକଂ କତ୍ୱା ପଚାମୀ''ତି। ''କିଂ ତେ ଏତେହି, ଅତ୍ତନୋ ପନ ସନ୍ତକଂ ଖାଦନ୍ତୂ''ତି? ''ତେନ ହି ଇତୋ ଚିତୋ ଚ

ସତ୍ତସତ୍ତଘରୱାସୀନଂ ପହୋନକଂ କତ୍ୱା ପଚାମୀ’’ତି। ‘‘କିଂ ତେ ଏତେହୀ’’ତି। ‘‘ତେନ ହି ଇମସ୍ମିଂ ଗେହେ ପରିଜନସ୍ସା’’ତି। ‘‘କିଂ ତେ ଏତେନା’’ତି? ‘‘ତେନ ହି ବନ୍ଧୁଜନସ୍ସେୱ ପହୋନକଂ କତ୍ୱା ପଚାମୀ’’ତି। ‘‘କିଂ ତେ ଏତେନା’’ତି? ‘‘ତେନ ହି ତୁୟ୍ହଞ୍ଚ ମୟ୍ହଞ୍ଚ ପଚାମି ସାମୀ’’ତି। ‘‘କାସି ତ୍ୱଂ, ନ ତୁୟ୍ହଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି? ‘‘ତେନ ହି ଏକସ୍ସେୱ ତେ ପହୋନକଂ କତ୍ୱା ପଚାମୀ’’ତି। ‘‘ମୟ୍ହଞ୍ଚ ତ୍ୱଂ ମା ପଚି, ଗେହେ ପନ ପଚନ୍ତେ ବହୂ ପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତି, ମୟ୍ହଂ ପନ ପତ୍ଥଂ ତଣ୍ଡୁଲାନଂ ଚତୁଭାଗଂ ଖୀରସ୍ସ ଅଚ୍ଛରଂ ସକ୍ଖରାୟ କରଣ୍ଡକଂ ସପ୍ପିସ୍ସ କରଣ୍ଡକଂ ମଧୁସ୍ସ ଏକଞ୍ଚ ପଚନଭାଜନଂ ଦେହି, ଅହଂ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପଚିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜାମୀ’’ତି। ସା ତଥା ଅକାସି। ସୋ ତଂ ସବ୍ବଂ ଚେଟକେନ ଗାହାପେତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛ ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠାହୀ’’ତି ତଂ ପୁରତୋ ପେସେତ୍ୱା ଏକକୋୱ ଓଗୁଣ୍ଠିକଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାତକୱେସେନ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ନଦୀତୀରେ ଏକସ୍ମିଂ ଗଚ୍ଛମୂଲେ ଉଦ୍ଧନଂ କାରେତ୍ୱା ଦାରୁଦକଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ମଗ୍ଗେ ଠତ୍ୱା କଞ୍ଚିଦେୱ ଦିସ୍ୱା ମମ ସଞ୍ଞଂ ଦଦେୟ୍ୟାସି, ମୟା ପକ୍କୋସିତକାଲେୱ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାସୀ’’ତି ତଂ ପେସେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ କତ୍ୱା ପାୟାସଂ ପଚି।

ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ଦସସହସ୍ସୟୋଜନଂ ଅଲଙ୍କତଦେୱନଗରଂ, ସଟ୍ଠିୟୋଜନଂ ସୁୱଣ୍ଣୱୀଥିଂ, ୟୋଜନସହସ୍ସୁବ୍ବେଧଂ ୱେଜୟନ୍ତଂ, ପଞ୍ଚୟୋଜନସତିକଂ ସୁଧମ୍ମସଭଂ, ସଟ୍ଠିୟୋଜନଂ ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନଂ, ପଞ୍ଚୟୋଜନାୱଟ୍ଟଂ କଞ୍ଚନମାଲସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ, ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟକୋଟିସଙ୍ଖା ଦେୱଚ୍ଛରା, ଅଲଙ୍କତପଟିୟତ୍ତଂ ଅତ୍ତଭାୱନ୍ତି ଇମଂ ଅତ୍ତନୋ ସିରିଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ କତ୍ୱା ମୟା ଅୟଂ ୟସୋ ଲଦ୍ଧୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ବାରାଣସିୟଂ ସେଟ୍ଠିଭୂତେନ ପୱତ୍ତିତଂ ଦାନଂ ଅଦ୍ଦସ। ତତୋ ‘‘ମମ ପୁତ୍ତାଦୟୋ କୁହିଂ ନିବ୍ବତ୍ତା’’ତି ଓଲୋକେନ୍ତୋ ‘‘ପୁତ୍ତୋ ମେ ଚନ୍ଦୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ସୂରିୟୋ, ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ, ମାତଲି, ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ, ପଞ୍ଚସିଖୋ’’ତି ସବ୍ବେସଂ ନିବ୍ବତ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ପଞ୍ଚସିଖସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ କୀଦିସୋ’’ତି ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ୱଂସସ୍ସ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନଭାୱଂ ପସ୍ସି। ଅଥସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅୟଂ ଅସପ୍ପୁରିସୋ ମଚ୍ଛରୀ ହୁତ୍ୱା ନେୱ ଅତ୍ତନା ପରିଭୁଞ୍ଜତି , ନ ପରେସଂ ଦେତି, ମମ ୱଂସୋ ତେନ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନୋ, କାଲଂ କତ୍ୱା ନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସତି, ୱାଦମସ୍ସ ଦତ୍ୱା ମମ ୱଂସଂ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଏତସ୍ସ ଇମସ୍ମିଂ ଦେୱନଗରେ ନିବ୍ବତ୍ତନାକାରଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ଚନ୍ଦାଦୟୋ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ‘‘ଏଥ ମନୁସ୍ସପଥଂ ଗମିସ୍ସାମ, ମଚ୍ଛରିୟକୋସିୟେନ ଅମ୍ହାକଂ ୱଂସୋ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନୋ , ଦାନସାଲା ଝାପିତା, ନେୱ ଅତ୍ତନା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ନ ପରେସଂ ଦେତି, ଇଦାନି ପନ ପାୟାସଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ‘ଘରେ ପଚନ୍ତେ ଅଞ୍ଞସ୍ସପି ପାୟାସୋ ଦାତବ୍ବୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଏକକୋୱ ପଚତି, ଏତଂ ଦମେତ୍ୱା ଦାନଫଲଂ ଜାନାପେତ୍ୱା ଆଗମିସ୍ସାମ, ଅପିଚ ଖୋ ପନ ଅମ୍ହେହି ସବ୍ବେହି ଏକତୋ ୟାଚିୟମାନୋ ତତ୍ଥେୱ ମରେୟ୍ୟ। ମମ ପଠମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପାୟାସଂ ୟାଚିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନକାଲେ ତୁମ୍ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣୱଣ୍ଣେନ ପଟିପାଟିୟା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ୟାଚେୟ୍ୟାଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ସୟଂ ତାୱ ବ୍ରାହ୍ମଣୱଣ୍ଣେନ ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ଭୋ, କତରୋ ବାରାଣସିଗମନମଗ୍ଗୋ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ଅଥ ନଂ ମଚ୍ଛରିୟକୋସିୟୋ ‘‘କିଂ ଉମ୍ମତ୍ତକୋସି, ବାରାଣସିମଗ୍ଗମ୍ପି ନ ଜାନାସି, କିଂ ଇତୋ ଏସି, ଏତ୍ତୋ ୟାହୀ’’ତି ଆହ।

ସକ୍କୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଅସୁଣନ୍ତୋ ୱିୟ ‘‘କିଂ କଥେସୀ’’ତି ତଂ ଉପଗଚ୍ଛତେୱ। ସୋପି, ‘‘ଅରେ , ବଧିର ବ୍ରାହ୍ମଣ, କିଂ ଇତୋ ଏସି, ପୁରତୋ ୟାହୀ’’ତି ୱିରୱି। ଅଥ ନଂ ସକ୍କୋ, ‘‘ଭୋ, କସ୍ମା ୱିରୱସି, ଧୂମୋ ପଞ୍ଞାୟତି, ଅଗ୍ଗି ପଞ୍ଞାୟତି, ପାୟାସୋ ପଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ନିମନ୍ତନଟ୍ଠାନେନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ଅହମ୍ପି ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଭୋଜନକାଲେ ଥୋକଂ ଲଭିସ୍ସାମି, କିଂ ମଂ ନିଚ୍ଛୁଭସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ନତ୍ଥେତ୍ଥ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ନିମନ୍ତନଂ, ପୁରତୋ ୟାହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ତେନ ହି କସ୍ମା କୁଜ୍ଝସି, ତୱ ଭୋଜନକାଲେ ଥୋକଂ ଲଭିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ସୋ ‘‘ଅହଂ ତେ ଏକସିତ୍ଥମ୍ପି ନ ଦସ୍ସାମି, ଥୋକଂ ଇଦଂ ମମ ୟାପନମତ୍ତମେୱ, ମୟାପି ଚେତଂ ୟାଚିତ୍ୱାୱ ଲଦ୍ଧଂ, ତ୍ୱଂ ଅଞ୍ଞତୋ ଆହାରଂ ପରିୟେସାହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଭରିୟଂ ୟାଚିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧଭାୱଂ ସନ୍ଧାୟେୱ ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୧୯୨।

‘‘ନେୱ କିଣାମି ନପି ୱିକ୍କିଣାମି, ନ ଚାପି ମେ ସନ୍ନିଚୟୋ ଚ ଅତ୍ଥି;

ସୁକିଚ୍ଛରୂପଂ ୱତିଦଂ ପରିତ୍ତଂ, ପତ୍ଥୋଦନୋ ନାଲମୟଂ ଦୁୱିନ୍ନ’’ନ୍ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସକ୍କୋ ‘‘ଅହମ୍ପି ତେ ମଧୁରସଦ୍ଦେନ ଏକଂ ସିଲୋକଂ କଥେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ନ ମେ ତୱ ସିଲୋକେନ ଅତ୍ଥୋ’’ତି ତସ୍ସ ୱାରେନ୍ତସ୍ସେୱ ଗାଥାଦ୍ୱୟମାହ –

୧୯୩।

‘‘ଅପ୍ପମ୍ହା ଅପ୍ପକଂ ଦଜ୍ଜା, ଅନୁମଜ୍ଝତୋ ମଜ୍ଝକଂ;

ବହୁମ୍ହା ବହୁକଂ ଦଜ୍ଜା, ଅଦାନଂ ନୁପପଜ୍ଜତି।

୧୯୪।

‘‘ତଂ ତଂ ୱଦାମି କୋସିୟ, ଦେହି ଦାନାନି ଭୁଞ୍ଜ ଚ;

ଅରିୟମଗ୍ଗଂ ସମାରୁହ, ନେକାସୀ ଲଭତେ ସୁଖ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅନୁମଜ୍ଝତୋ ମଜ୍ଝକନ୍ତି ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି ମଜ୍ଝେ ଛେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ କୋଟ୍ଠାସେ କରିତ୍ୱା ଏକଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ଦତ୍ୱା ତତୋ ଅୱସେସତୋ ଅନୁମଜ୍ଝତୋପି ପୁନ ମଜ୍ଝେ ଛେତ୍ୱା ଏକୋ କୋଟ୍ଠାସୋ ଦାତବ୍ବୋୟେୱ। ଅଦାନଂ ନୁପପଜ୍ଜତୀତି ଅପ୍ପଂ ୱା ବହୁଂ ୱା ଦିନ୍ନଂ ହୋତୁ, ଅଦାନଂ ନାମ ନ ହୋତି, ତମ୍ପି ଦାନମେୱ ମହପ୍ଫଲମେୱ।

ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ମନାପଂ ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କଥିତଂ, ପାୟାସେ ପକ୍କେ ଥୋକଂ ଲଭିସ୍ସସି, ନିସୀଦାହୀ’’ତି ଆହ। ସକ୍କୋ ଏକମନ୍ତେ ନିସୀଦି। ତସ୍ମିଂ ନିସିନ୍ନେ ଚନ୍ଦୋ ତେନେୱ ନିୟାମେନ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଥେୱ କଥଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱାରେନ୍ତସ୍ସେୱ ଗାଥାଦ୍ୱୟମାହ –

୧୯୫।

‘‘ମୋଘଞ୍ଚସ୍ସ ହୁତଂ ହୋତି, ମୋଘଞ୍ଚାପି ସମୀହିତଂ;

ଅତିଥିସ୍ମିଂ ୟୋ ନିସିନ୍ନସ୍ମିଂ, ଏକୋ ଭୁଞ୍ଜତି ଭୋଜନଂ।

୧୯୬।

ତଂ ତଂ ୱଦାମି କୋସିୟ, ଦେହି ଦାନାନି ଭୁଞ୍ଜ ଚ;

ଅରିୟମଗ୍ଗଂ ସମାରୁହ, ନେକାସୀ ଲଭତେ ସୁଖ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସମୀହିତନ୍ତି ଧନୁପ୍ପାଦନୱୀରିୟଂ।

ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା କିଚ୍ଛେନ କସିରେନ ‘‘ତେନ ହି ନିସୀଦ, ଥୋକଂ ଲଭିସ୍ସସୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ସକ୍କସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦି। ତତୋ ସୂରିୟୋ ତେନେୱ ନୟେନ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଥେୱ କଥଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱାରେନ୍ତସ୍ସେୱ ଗାଥାଦ୍ୱୟମାହ –

୧୯୭।

‘‘ସଚ୍ଚଞ୍ଚସ୍ସ ହୁତଂ ହୋତି, ସଚ୍ଚଞ୍ଚାପି ସମୀହିତଂ;

ଅତିଥିସ୍ମିଂ ୟୋ ନିସିନ୍ନସ୍ମିଂ, ନେକୋ ଭୁଞ୍ଜତି ଭୋଜନଂ।

୧୯୮।

‘‘ତଂ ତଂ ୱଦାମି କୋସିୟ, ଦେହି ଦାନାନି ଭୁଞ୍ଜ ଚ;

ଅରିୟମଗ୍ଗଂ ସମାରୁହ, ନେକାସୀ ଲଭତେ ସୁଖ’’ନ୍ତି।

ତସ୍ସପି ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା କିଞ୍ଚେନ କସିରେନ ‘‘ତେନ ହି ନିସୀଦ, ଥୋକଂ ଲଭିସ୍ସସୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଚନ୍ଦସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ମାତଲି ତେନେୱ ନଯେନ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଥେୱ କଥଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱାରେନ୍ତସ୍ସେୱ ଇମା ଗାଥା ଅଭାସି –

୧୯୯।

‘‘ସରଞ୍ଚ ଜୁହତି ପୋସୋ, ବହୁକାଯ ଗଯାଯ ଚ;

ଦୋଣେ ତିମ୍ବରୁତିତ୍ଥସ୍ମିଂ, ସୀଘସୋତେ ମହାୱହେ।

୨୦୦।

‘‘ଅତ୍ର ଚସ୍ସ ହୁତଂ ହୋତି, ଅତ୍ର ଚସ୍ସ ସମୀହିତଂ;

ଅତିଥିସ୍ମିଂ ଯୋ ନିସିନ୍ନସ୍ମିଂ, ନେକୋ ଭୁଞ୍ଜତି ଭୋଜନଂ।

୨୦୧।

‘‘ତଂ ତଂ ୱଦାମି କୋସିଯ, ଦେହି ଦାନାନି ଭୁଞ୍ଜ ଚ;

ଅରିଯମଗ୍ଗଂ ସମାରୁହ, ନେକାସୀ ଲଭତେ ସୁଖ’’ନ୍ତି।

ତାସଂ ଅତ୍ଥୋ – ଯୋ ପୁରିସୋ ‘‘ନାଗଯକ୍ଖାଦୀନଂ ବଲିକମ୍ମଂ କରୋମୀ’’ତି ସମୁଦ୍ଦସୋଣ୍ଡିପୋକ୍ଖରଣୀଆଦୀସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସରଞ୍ଚ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଜୁହତି, ତତ୍ଥ ବଲିକମ୍ମଂ କରୋତି , ତଥା ବହୁକାଯ ନଦିଯା ଗଯାଯ ପୋକ୍ଖରଣିଯା ଦୋଣନାମକେ ଚ ତିମ୍ବରୁନାମକେ ଚ ତିତ୍ଥେ ସୀଘସୋତେ ମହନ୍ତେ ୱାରିୱହେ। ଅତ୍ର ଚସ୍ସାତି ଯଦି ଅତ୍ରାପି ଏତେସୁ ସରାଦୀସୁ ଅସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ହୁତଞ୍ଚେୱ ସମୀହିତଞ୍ଚ ହୋତି, ସଫଲଂ ସୁଖୁଦ୍ରଯଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତି। ଅତିଥିସ୍ମିଂ ଯୋ ନିସିନ୍ନସ୍ମିଂ ନେକୋ ଭୁଞ୍ଜତି ଭୋଜନଂ, ଏତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥି, ତେନ ତଂ ୱଦାମି – କୋସିଯ, ଦାନାନି ଚ ଦେହି, ସଯଞ୍ଚ ଭୁଞ୍ଜ, ଅରିଯାନଂ ଦାନାଭିରତାନଂ ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ମଗ୍ଗଂ ଅଭିରୁହ। ନ ହି ଏକାସୀ ଏକୋୱ ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ସୁଖଂ ନାମ ଲଭତୀତି।

ସୋ ତସ୍ସପି ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ପଚ୍ଚତକୂଟେନ ଓତ୍ଥଟୋ ୱିଯ କିଞ୍ଚେନ କସିରେନ ‘‘ତେନ ହି ନିସୀଦ, ଥୋକଂ ଲଭିସ୍ସସୀ’’ତି ଆହ। ମାତଲି ଗନ୍ତ୍ୱା ସୂରିଯସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦି। ତତୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ ତେନେୱ ନଯେନ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଥେୱ କଥଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱାରେନ୍ତସ୍ସେୱ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୨୦୨।

‘‘ବଳିସଞ୍ଚି ସୋ ନିଗିଲତି, ଦୀଘସୁତ୍ତଂ ସବନ୍ଧନଂ;

ଅତିଥିସ୍ମିଂ ଯୋ ନିସିନ୍ନସ୍ମିଂ, ଏକୋ ଭୁଞ୍ଜତି ଭୋଜନଂ।

୨୦୩।

‘‘ତଂ ତଂ ୱଦାମି କୋସିଯ, ଦେହି ଦାନାନି ଭୁଞ୍ଜ ଚ;

ଅରିଯମଗ୍ଗଂ ସମାରୁହ, ନେକାସୀ ଲଭତେ ସୁଖ’’ନ୍ତି।

ମଚ୍ଛରିଯକୋସିଯୋ ତଂ ସୁତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖୱେଦନୋ ନିତ୍ଥୁନନ୍ତୋ ‘‘ତେନ ହି ନିସୀଦ, ଥୋକଂ ଲଭିସ୍ସସୀ’’ତି ଆହ। ପଞ୍ଚସିଖୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ମାତଲିସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନିସୀଦି। ଇତି ତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ନିସିନ୍ନମତ୍ତେସ୍ୱେୱ ପାଯାସୋ ପଚ୍ଚି। ଅଥ ନଂ କୋସିଯୋ ଉଦ୍ଧନା ଓତାରେତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ପତ୍ତାନି ଆହରଥା’’ତି ଆହ। ତେ ଅନୁଟ୍ଠାଯ ଯଥାନିସିନ୍ନାୱ ହତ୍ଥେ ପସାରେତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତତୋ ମାଲୁୱପତ୍ତାନି ଆହରିଂସୁ। କୋସିଯୋ ତାନି ଦିସ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ

ଏତେସୁ ପଣ୍ଡେସୁ ଦାତଙ୍କପାୟାସୋ ନତ୍ଥି, ଖଦିରାଦୀନଂ ପଣ୍ଡାନି ଆହରଥା’’ତି ଆହ। ତେ ତାନିପି ଆହରିଂସୁ। ଏକେକଂ ପଣ୍ଡଂ ଯୋଧଫଲକପ୍ପମାଣଂ ଅହୋସି। ସୋ ସଙ୍ଗେସଂ ଦଙ୍କିଯା ପାୟାସଂ ଅଦାସି, ସଙ୍କନ୍ତିମସ୍ସ ଦାନକାଲେପି ଉକ୍ଖଲିଯା ଊନଂ ନ ପଞ୍ଚଞ୍ଚାଯି, ପଞ୍ଚନ୍ନମ୍ପି ଦତ୍ୱା ସଯଂ ଉକ୍ଖଲିଂ ଗହେତ୍ୱା ନିସୀଦି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପଞ୍ଚସିଖୋ ଉଟ୍ଠାଯ ଅତ୍ତଭାୱଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ସୁନଖୋ ହୁତ୍ୱା ତେସଂ ପୁରତୋ ପସ୍ସାୱଂ କରୋନ୍ତୋ ଅଗମାସି। ବ୍ରାହ୍ମଣା ଅତ୍ତନୋ ପାୟାସଂ ପଣ୍ଡେନ ପିଦହିଂସୁ। କୋସିଯସ୍ସ ହତ୍ଥପିଟ୍ଠେ ପସ୍ସାୱବିନ୍ଦୁ ପତି। ବ୍ରାହ୍ମଣା କୁଣ୍ଡିକାହି ଉଦକଂ ଗହେତ୍ୱା ପାୟାସଂ ଅବ୍ଭୁକିରିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜମାନା ୱିଯ ଅହେସୁଂ। କୋସିଯୋ ‘‘ମୟ୍ହମ୍ପି ଉଦକଂ ଦେଥ, ହତ୍ଥଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ତୱ ଉଦକଂ ଆହରିତ୍ୱା ହତ୍ଥଂ ଧୋୱା’’ତି। ‘‘ମଯା ତୁମ୍ହାକଂ ପାୟାସୋ ଦିନ୍ନୋ, ମୟ୍ହଂ ଥୋକଂ ଉଦକଂ ଦେଥା’’ତି। ‘‘ମଯଂ ପିଣ୍ଡପଟିପିଣ୍ଡକମ୍ମଂ ନାମ ନ କରୋମା’’ତି। ‘‘ତେନ ହି ଇମଂ ଉକ୍ଖଲିଂ ଓଲୋକେଥ, ହତ୍ଥଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଆଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ନଦିଂ ଓତରି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସୁନଖୋ ଉକ୍ଖଲିଂ ପସ୍ସାୱସ୍ସ ପୂରେସି। ସୋ ତଂ ପସ୍ସାୱଂ କରୋନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ଦଣ୍ଡମାଦାଯ ତଂ ତଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଆଗଚ୍ଛି। ସୋ ଅସ୍ସାଜାନୀଯମତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ତଂ ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତୋ ନାନାୱଣ୍ଣୋ ଅହୋସି, କାଳଓପି ହୋତି ସେତୋପି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋପି କବରୋପି ଉଚ୍ଚୋପି ନୀଚୋପି, ଏୱଂ ନାନାୱଣ୍ଣୋ ହୁତ୍ୱା ମଚ୍ଛରିଯକୋସିଯଂ ଅନୁବନ୍ଧି। ସୋ ମରଣଭଯଭୀତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଉପସଙ୍କମି। ତେପି ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଆକାସେ ଠିତା। ସୋ ତେସଂ ତଂ ଇଦ୍ଧିଂ ଦିସ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୨୦୪।

‘‘ଉଚ୍ଚଆରୱଣ୍ଣା ୱତ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଇମେ, ଅଯଞ୍ଚ ୱୋ ସୁନଖୋ କିସ୍ସ ହେତୁ;

ଉଚ୍ଚାୱଚଂ ୱଣ୍ଣନିଭଂ ୱିକୁବ୍ବତି, ଅକ୍ଖାଥ ନୋ ବ୍ରାହ୍ମଣା କେ ନୁ ତୁମ୍ହେ’’ତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା –

୨୦୫।

‘‘ଚନ୍ଦୋ ଚ ସୂରିଯୋ ଚ ଉଭୋ ଇଧାଗତା, ଅଯଂ ପନ ମାତଲି ଦେୱସାରଥି;

ସକ୍କୋହମସ୍ମି ତିଦସାନମିନ୍ଦୋ; ଏସୋ ଚ ଖୋ ପଞ୍ଚସିଖୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

ଗାଥଂ ୱତ୍ୱା ତସ୍ସ ଯସଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୦୬।

‘‘ପାଣିସ୍ସରା ମୁଦିଙ୍ଗା ଚ, ମୁରଜାଲମ୍ବରାନି ଚ;

ସୁତ୍ତମେନଂ ପବୋଧେନ୍ତି, ପଟିବୁଦ୍ଧୋ ଚ ନନ୍ଦତୀ’’ତି।

ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ସକ୍କ, ଏୱରୂପଂ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ କିନ୍ତି କତ୍ୱା ଲଭସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ସକ୍କୋ ‘‘ଅଦାନସୀଲା ତାୱ ପାପଧମ୍ମା ମଚ୍ଛରିନୋ ଦେୱଲୋକଂ ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତୀ’’ତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ –

୨୦୭।

‘‘ଯେ କେଚିମେ ମଚ୍ଛରିନୋ କଦରିଯା, ପରିଭାସକା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ;

ଇଧେୱ ନିକ୍ଖିପ୍ପ ସରୀରଦେହଂ, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ନିରଯଂ ୱଜନ୍ତୀ’’ତି। –

ଇମଂ ଗାଥଂ ୱତ୍ୱା ଧମ୍ମେ ଠିତାନଂ ଦେୱଲୋକପଟିଲାଭଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଗାଥମାହ –

୨୦୮।

‘‘ଯେ କେଚିମେ ସୁଗ୍ଗତିମାସମାନା, ଧମ୍ମେ ଠିତା ସଂଯମେ ସଂୱିଭାଗେ;

ଇଧେୱ ନିକ୍ଖିପ୍ପ ସରୀରଦେହଂ, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ସୁଗତିଂ ୱଜନ୍ତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଆସମାନାତି ଆସୀସନ୍ତା। ଯେ କେଚି ସୁଗତିଂ ଆସୀସନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ ସଂଯମସଙ୍ଖାତେ ଦସସୀଲଧମ୍ମେ ସଂୱିଭାଗସଙ୍ଖାତେ ଦାନଧମ୍ମେ ଚ ଠିତା ହୁତ୍ୱା ଇଧ ସରୀରସଙ୍ଖାତଂ ଦେହଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତସ୍ସ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ସୁଗତିଂ ୱଜନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ଚ ପନ, ‘‘କୋସିଯ, ନ ମଯଂ ତୱ ସନ୍ତିକେ ପାଯାସତ୍ଥାଯ ଆଗତା, କାରୁଞ୍ଞେନ ପନ ତଂ ଅନୁକମ୍ପମାନା ଆଗତାମ୍ହା’’ତି ତସ୍ସ ପକାସେନ୍ତୁଂ ଆହ –

୨୦୯।

‘‘ତ୍ୱଂ ନୋସି ଞାତି ପୁରିମାସୁ ଜାତିସୁ, ସୋ ମଚ୍ଛରୀ ରୋସକୋ ପାପଧମ୍ମୋ;

ତୱେୱ ଅତ୍ଥାଯ ଇଧାଗତମ୍ହା, ମା ପାପଧମ୍ମୋ ନିରଯଂ ଗମିତ୍ଥା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସୋତି ସୋ ତ୍ୱଂ। ମା ପାପଧମ୍ମୋତି ଅଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ଞାତି ପାପଧମ୍ମୋ ମା ନିରଯଂ ଅଗମାତି ଏତଦତ୍ଥଂ ଆଗତମ୍ହାତି ଅତ୍ଥୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା କୋସିଯୋ ‘‘ଅତ୍ଥକାମା କିର ମେ, ଏତେ ମଂ ନିରଯା ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ସଗ୍ଗେ ପତିଟ୍ଠାପେତୁକାମା’’ତି ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ଆହ –

୨୧୦।

‘‘ଅଦ୍ଧା ମଂ ୱୋ ହିତକାମା, ଯଂ ମଂ ସମନୁସାସଥ;

ସୋହଂ ତଥା କରିସ୍ସାମି, ସବ୍ବଂ ୱୁତ୍ତଂ ହିତେସିଭି।

୨୧୧।

‘‘ଏସାହମଜ୍ଜେୱ ଉପରମାମି, ନ ଚାହଂ କିଞ୍ଚି କରେଯ୍ୟ ପାପଂ;

ନ ଚାପି ମେ କିଞ୍ଚି ଅଦେଯ୍ୟମତ୍ଥି, ନ ଚାପିଦତ୍ୱା ଉଦକଂ ପିୱାମି।

୨୧୨।

‘‘ଏୱଞ୍ଚ ମେ ଦଦତୋ ସବ୍ବକାଲଂ, ଭୋଗା ଇମେ ୱାସୱ ଖୀଯିସ୍ସନ୍ତି;

ତତୋ ଅହଂ ପବ୍ବଜିସ୍ସାମି ସକ୍କ, ହିତ୍ୱାନ କାମାନି ଯଥୋଧିକାନୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ମନ୍ତି ମମ। ୱୋତି ତୁମ୍ହେ। ଯଂ ମନ୍ତି ଯେନ ମଂ ସମନୁସାସଥ, ତେନ ମେ ତୁମ୍ହେ ହିତକାମା। ତଥାତି ଯଥା ୱଦଥ, ତଥେୱ କରିସ୍ସାମି। ଉପରମାମୀତି ମଚ୍ଛରିଭାୱତୋ ଉପରମାମି। ଅଦେଯ୍ୟମତ୍ଥୀତି ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚ ମମ ଆଲୋପତୋ ଉପଡ୍ଢମ୍ପି ଅଦେଯ୍ୟଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ନ ଚାପିଦତ୍ୱାତି ଉଦକପସତମ୍ପି ଚାହଂ ଲଭିତ୍ୱା ଅଦତ୍ୱା ନ ପିୱିସ୍ସାମି। ଖୀଯିସ୍ସନ୍ତୀତି ୱିକ୍ଖୀଯିସ୍ସନ୍ତି। ଯଥୋଧିକାନୀତି ୱତ୍ଥୁକାମକିଲେସକାମୱସେନ ଯଥାଠିତକୋଟ୍ଠାସାନିଯେୱ।

ସକ୍କୋ ମଚ୍ଛରିଯକୋସିଯଂ ଦମେତ୍ୱା ନିବ୍ବିସେୱନଂ କତ୍ୱା ଦାନଫଲଂ ଜାନାପେତ୍ୱା ଧମ୍ମଦେସନାଯ ପଞ୍ଚସୁ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ସଦ୍ଧିଂ ତେହି ଦେୱନଗରମେୱ ଗତୋ। ମଚ୍ଛରିଯକୋସିଯୋପି ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଅନୁଜାନାପେତ୍ୱା ‘‘ଗହିତଗହିତଭାଜନାନି ପୂରେତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତୂ’’ତି

ଯାଚକାନଂ ଧନଂ ଦତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଖୀଣେ ନିକ୍ଖମ୍ମ ହିମୱନ୍ତତୋ ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସେ ଗଙ୍ଗାୟ ଚେୱ ଏକସ୍ସ ଚ ଜାତସ୍ସରସ୍ସ ଅନ୍ତରେ ପଣ୍ଣସାଲଂ କତ୍ୱା ପଙ୍କଜିତ୍ୱା ୱନମୂଲଫଲାହାରୋ ତତ୍ଥ ଚିରଂ ୱିହାସି, ଜରଂ ପାପୁଣି। ତଦା ସକ୍କସ୍ସ ଆସା ସଦ୍ଧା ସିରୀ ହିରୀତି ଚତସ୍ସୋ ଧୀତରୋ ହୋନ୍ତି। ତା ବହୁଂ ଦିବ୍ବଗନ୍ଧମାଲଂ ଆଦାୟ ଉଦକକୀଳଅନତ୍ଥାୟ ଅନୋତତ୍ତଦହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ କୀଳିତ୍ୱା ମନୋସିଲାତଲେ ନିସୀଦିଂସୁ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ନାରଦୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣତାପସୋ ତାୱତିଂସଭୱନଂ ଦିୱାୱିହାରତ୍ଥାୟ ଗନ୍ତ୍ୱା ନନ୍ଦନୱନଚିତ୍ତଲତାୱନେସୁ ଦିୱାୱିହାରଂ କତ୍ୱା ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫଂ ଛତ୍ତଂ ୱିୟ ଛାୟତ୍ଥାୟ ଧାରୟମାନୋ ମନୋସିଲାତଲମତ୍ଥକେନ ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନଂ କଞ୍ଚନଗୁହଂ ଗଚ୍ଛତି। ଅଥ ତା ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ତଂ ପୁପ୍ଫଂ ଦିସ୍ୱା ଯାଚିଂସୁ। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୨୧୩।

''ନଗୁତ୍ତମେ ଗିରିୱରେ ଗନ୍ଧମାଦନେ, ମୋଦନ୍ତି ତା ଦେୱୱରାଭିପାଲିତା;

ଅଥାଗମା ଇସିୱରୋ ସବ୍ବଲୋକଗୂ, ସୁପୁପ୍ଫିତଂ ଦୁମୱରସାଖମାଦିୟ।

୨୧୪।

''ସୁଚିଂ ସୁଗନ୍ଧଂ ତିଦସେହି ସକ୍କତଂ, ପୁପ୍ଫୁତ୍ତମଂ ଅମରୱରେହି ସେୱିତଂ;

ଅଲଦ୍ଧ ମଚ୍ଚେହିୱ ଦାନୱେହି ୱା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଦେୱେହି ତଦାରହଂ ହିଦଂ।

୨୧୫।

''ତତୋ ଚତସ୍ସୋ କନକତ୍ତଚୂପମା, ଉଟ୍ଠାୟ ନାରିୟୋ ପମଦାଧିପା ମୁନିଂ;

ଆସା ଚ ସଦ୍ଧା ଚ ସିରୀ ତତୋ ହିରୀ, ଇଚ୍ଚବ୍ରୱୁଂ ନାରଦଦେୱ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୨୧୬।

''ସଚେ ଅନୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ତୟା ମହାମୁନି, ପୁପ୍ଫଂ ଇମଂ ପାରିଚ୍ଛତ୍ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମେ;

ଦଦାହି ନୋ ସବ୍ବା ଗତି ତେ ଇଜ୍ଝତୁ, ତୁୱମ୍ପି ନୋ ହୋହି ଯଥେୱ ୱାସୱୋ।

୨୧୭।

''ତଂ ଯାଚମାନାଭିସମେକ୍ଖ ନାରଦୋ, ଇଚ୍ଚବ୍ରୱୀ ସଂକଲହଂ ଉଦୀରୟି;

ନ ମୟ୍ହମତ୍ଥତ୍ଥି ଇମେହି କୋଚି ନଂ, ଯାୟେୱ ୱୋ ସେୟ୍ୟସି ସା ପିଳନ୍ଧଥା''ତି।

ତତ୍ଥ ଗିରିୱରେତି ପୁରିମସ୍ସ ୱେୱଚନଂ। ଦେୱୱରାଭିପାଲିତାତି ସକ୍କେନ ରକ୍ଖିତା। ସବ୍ବଲୋକଗୂତି ଦେୱଲୋକେ ଚ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଚ ସବ୍ବତ୍ଥ ଗମନସମତ୍ଥୋ। ଦୁମୱରସାଖମାଦିୟାତି ସାଖାୟ ଜାତତ୍ତା ଦୁମୱରସାଖନ୍ତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ପୁପ୍ଫଂ ଗହେତ୍ୱା। ସକ୍କତନ୍ତି କତସକ୍କାରଂ। ଅମରୱରେହୀତି ସକ୍କଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ଦେୱେହୀତି ଠପେତ୍ୱା ଦେୱେ ଚ ଇଦ୍ଧିମନ୍ତେ ଚ ଅଞ୍ଞେହି ମନୁସ୍ସେହି ୱା ଯକ୍ଖାଦୀହି ୱା ଅଲଦ୍ଧଂ। ତଦାରହଂ ହିଦନ୍ତି ତେସଂୟେୱ ହି ତଂ ଅରହଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକଂ। କନକତ୍ତଚୂପମାତି କନକୂପମା ତଚା। ଉଟ୍ଠାୟାତି ଅଞ୍ଞୋ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନାଦିପଟିୱିରତୋ ପୁପ୍ଫଂ ନ ପିଳନ୍ଧିସ୍ସତି, ଏକସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଛଡ୍ଡେସ୍ସତି, ଏଥ ତଂ ଯାଚିତ୍ୱା ପୁପ୍ଫଂ ପିଳନ୍ଧିସ୍ସାମାତି ହତ୍ଥେ ପସାରେତ୍ୱା ଯାଚମାନା ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା। ପମଦାଧିପାତି ପମଦାନଂ ଉତ୍ତମା। ମୁନିନ୍ତି ଇସିଂ।

ଅନୁଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ''ଅସୁକସ୍ସ ନାମ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ନ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ। ସବ୍ବା ଗତି ତେ ଇଜ୍ଝତୂତି ସବ୍ବା ତେ ଚିତ୍ତଗତି ଇଜ୍ଝତୁ, ପତ୍ଥିତପତ୍ଥିତସ୍ସ ଲାଭୀ ହୋହୀତି ତସ୍ସ

ଥୁଲିମଙ୍ଗଲଂ ୱଦନ୍ତି। ଯଥେୱ ୱାସୱୋତି ଯଥା ଅମ୍ହାକଂ ପିତା ୱାସୱୋ ଇଚ୍ଛିତିଚ୍ଛିତଂ ଦେତି, ତଥେୱ ନୋ ତ୍ୱମ୍ପି ହୋହୀତି। ତନ୍ତି ତଂ ପୁପ୍ଫଂ। ଅଭିସମେକ୍ଖାତି ଦିସ୍ୱା। ସଂକଲହନ୍ତି ନାନାଗାହଂ କଲହୱଡ୍ଢନଂ କଥଂ ଉଦୀରୟି। ଇମେହୀତି ଇମେହି ପୁପ୍ଫେହି ନାମ ମୟ୍ହଂ ଅତ୍ଥୋ ନତ୍ଥି, ପଟିୱିରତୋ ଅହଂ ମାଲାଧାରଣତୋତି ଦୀପେତି। ଯାୟେୱ ୱୋ ସେୟ୍ୟସୀତି ଯା ତୁମ୍ହାକଂ ଅନ୍ତରେ ଜେଟ୍ଠିକା। ସା ପିଳନ୍ଧଥାତି ସା ଏତଂ ପିଳନ୍ଧତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

ତା ଚତସ୍ସୋପି ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଗାଥମାହଂସୁ –

୨୧୮।

''ତ୍ୱଂ ନୋତ୍ତମେୱାଭିସମେକ୍ଖ ନାରଦ, ୟସ୍ସିଚ୍ଛସି ତସ୍ସା ଅନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛସୁ;

ୟସ୍ସା ହି ନୋ ନାରଦ ତ୍ୱଂ ପଦସ୍ସସି, ସାୟେୱ ନୋ ହେହିତି ସେଟ୍ଠସମ୍ମତା''ତି।

ତତ୍ଥ ତ୍ୱଂ ନୋତ୍ତମେୱାତି ଉତ୍ତମମହାମୁନି ତ୍ୱମେୱ ନୋ ଉପଧାରେହି। ତାସଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ନାରଦୋ ତା ଆଲପନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୧୯।

''ଅକଲ୍ଲମେତଂ ୱଚନଂ ସୁଗତ୍ତେ, କୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସଂକଲହଂ ଉଦୀରୟେ;

ଗନ୍ତ୍ୱାନ ଭୂତାଧିପମେୱ ପୁଚ୍ଛଥ, ସଚେ ନ ଜାନାଥ ଇଧୁତ୍ତମାଧମେ''ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଭଦ୍ଦେ ସୁଗତ୍ତେ, ଇଦଂ ତୁମ୍ହେହି ୱୁତ୍ତଂ ୱଚନଂ ମମ ଅୟୁତ୍ତଂ, ଏୱଞ୍ହି ସତି ମୟା ତୁମ୍ହେସୁ ଏକଂ ସେଟ୍ଠଂ, ସେସା ହୀନା କରୋନ୍ତେନ କଲହୋ ୱଡ୍ଢିତୋ ଭୱିସ୍ସତି, କୋ ବାହିତପାପୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କଲହଂ ଉଦୀରୟେ ୱଡ୍ଢେୟ୍ୟ। ଏୱରୂପସ୍ସ ହି କଲହୱଡ୍ଢନଂ ନାମ ଅୟୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଇତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପିତରଂ ଭୂତାଧିପଂ ସକ୍କମେୱ ପୁଚ୍ଛଥ, ସଚେ ଅତ୍ତନୋ ଉତ୍ତମଂ ଅଧମଞ୍ଚ ନ ଜାନାଥାତି।

ତତୋ ସତ୍ଥା ଗାଥମାହ –

୨୨୦।

''ତା ନାରଦେନ ପରମପ୍ପକୋପିତା, ଉଦୀରିତା ୱଣ୍ଣମଦେନ ମତ୍ତା;

ସକାସେ ଗନ୍ତ୍ୱାନ ସହସ୍ସଚକ୍ଖୁନୋ, ପୁଚ୍ଛିଂସୁ ଭୂତାଧିପଂ କା ନୁ ସେୟ୍ୟସୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ପରମପ୍ପକୋପିତାତି ପୁପ୍ଫଂ ଅଦଦନ୍ତେନ ଅତିୱିୟ କୋପିତା ତସ୍ସ କୁପିତା ହୁତ୍ୱା। ଉଦୀରିତାତି ''ଭୂତାଧିପମେୱ ପୁଚ୍ଛଥା''ତି ୱୁତ୍ତା। ସହସ୍ସଚକ୍ଖୁନୋତି ସକ୍କସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା। କା ନୂତି ଅମ୍ହାକଂ ଅନ୍ତରେ କତମା ଉତ୍ତମାତି ପୁଚ୍ଛିଂସୁ।

ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଠିତା –

୨୨୧।

''ତା ଦିସ୍ୱା ଆୟତ୍ତମନା ପୁରିନ୍ଦଦୋ, ଇଚ୍ଚବ୍ରୱୀ ଦେୱୱରୋ କତଞ୍ଜଲୀ;

ସବ୍ବାୱ ୱୋ ହୋଥ ସୁଗତ୍ତେ ସାଦିସୀ, କୋନେୱ ଭଦ୍ଦେ କଲହଂ ଉଦୀରୟୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ତା ଦିସ୍ୱାତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତସ୍ସୋପି ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତା ଦିସ୍ୱା। ଆୟତ୍ତମନାତି ଉସ୍ସୁକ୍କମନା ବ୍ୟାୱଟଚିତ୍ତୋ। କତଞ୍ଜଲୀତି ନମସ୍ସମାନାହି ଦେୱତାହି ପଗ୍ଗହିତଞ୍ଜଲୀ। ସାଦିସୀତି ସବ୍ବାୱ ତୁମ୍ହେ ସାଦିସିୟୋ। କୋ ନେୱାତି କୋ ନୁ ଏୱଂ। କଲହଂ ଉଦୀରୟୀତି ଇଦଂ ନାନାଗାହଂ ୱିଗ୍ଗହଂ କଥେସି ୱଡ୍ଢେସି।

ଅଥସ୍ସ ତା କଥୟମାନା ଗାଥମାହଂସୁ –

୨୨୨।

‘‘ୟୋ ସବ୍ବଲୋକଚ୍ଚରିତୋ ମହାମୁନି, ଧମ୍ମେ ଠିତୋ ନାରଦୋ ସଚ୍ଚନିକ୍କମୋ;

ସୋ ନୋବ୍ରୱି ଗିରିୱରେ ଗନ୍ଧମାଦନେ, ଗନ୍ତ୍ୱାନ ଭୂତାଧିପମେୱ ପୁଚ୍ଛଥ;

ସଚେ ନ ଜାନାଥ ଇଧୁତ୍ତମାଧମ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସଚ୍ଚନିକ୍କମୋତି ତଥପରକ୍କମୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସକ୍କୋ ‘‘ଇମା ଚତସ୍ସୋପି ମୟ୍ହଂ ଧୀତରୋୱ, ସଚାହଂ ‘ଏତାସୁ ଏକା ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନା ଉତ୍ତମା’ତି ୱକ୍ଖାମି, ସେସା କୁଜ୍ଝିସ୍ସନ୍ତି, ନ ସକ୍କା ଅୟଂ ଅଡ୍ଡୋ ୱିନିଚ୍ଛିନିତୁଂ, ଇମା ହିମୱନ୍ତେ କୋସିୟତାପସସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ପେସେସାମି, ସୋ ଏତାସଂ ଅଡ୍ଡଂ ୱିନିଚ୍ଛିନିସ୍ସତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଅଡ୍ଡଂ ନ ୱିନିଚ୍ଛିନିସ୍ସାମି, ହିମୱନ୍ତେ କୋସିୟୋ ନାମ ତାପସୋ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ସାହଂ ଅତ୍ତନୋ ସୁଧାଭୋଜନଂ ପେସେସ୍ସାମି, ସୋ ପରସ୍ସ ଅଦତ୍ୱା ନ ଭୁଞ୍ଜତି, ଦଦନ୍ତୋ ଚ ୱିଚିନିତ୍ୱା ଗୁଣୱନ୍ତାନଂ ଦେତି, ୟା ତୁମ୍ହେସୁ ତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଭତ୍ତଂ ଲଭିସ୍ସତି, ସା ଉତ୍ତମା ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୨୩।

‘‘ଅସୁ ବ୍ରହାରଞ୍ଞଚରୋ ମହାମୁନି, ନାଦତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ୱରଗତ୍ତେ ଭୁଞ୍ଜତି;

ୱିଚେୟ୍ୟ ଦାନାନି ଦଦାତି କୋସିୟୋ,

ୟସ୍ସା ହି ସୋ ଦସ୍ସତି ସାୱ ସେୟ୍ୟସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ବ୍ରହାରଞ୍ଞଧରୋତି ମହାଅରଞ୍ଞୱାସୀ।

ଇତି ସୋ ତାପସସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ପେସେତ୍ୱା ମାତଲିଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ପେସେନ୍ତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥମାହ –

୨୨୪।

‘‘ଅସୂ ହି ୟୋ ସମ୍ମତି ଦକ୍ଖିଣଂ ଦିସଂ, ଗଙ୍ଗାୟ ତୀରେ ହିମୱନ୍ତପସ୍ସନି;

ସ କୋସିୟୋ ଦୁଲ୍ଲଭପାନଭୋଜନୋ, ତସ୍ସ ସୁଧଂ ପାପୟ ଦେୱସାରଥୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସମ୍ମତୀତି ୱସତି। ଦକ୍ଖିଣନ୍ତି ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣାୟ ଦିସାୟ। ପସ୍ସନୀତି ପସ୍ସେ।

ତତୋ ସକ୍କୋ ଆହ –

୨୨୫।

‘‘ସ ମାତଲୀ ଦେୱୱରେନ ପେସିତୋ, ସହସ୍ସୟୁତ୍ତଂ ଅଭିରୁୟ୍ହ ସନ୍ଦନଂ;

ସୁଖିପ୍ପମେୱ ଉପଗମ୍ମ ଅସ୍ସମଂ, ଅଦିସ୍ସମାନୋ ମୁନିନୋ ସୁଧଂ ଅଦା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅଦିସ୍ସମାନୋତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋ ମାତଲି ଦେୱରାଜସ୍ସ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତଂ ଅସ୍ସମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଦିସ୍ସମାନକାୟୋ ହୁତ୍ୱା ତସ୍ସ ସୁଧଂ ଅଦାସି,

ଦଦମାନୋ ଚ ରତ୍ତିଂ ପଧାନମନୁଯୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରିତ୍ୱା ୱିଭାତାଯ ରତ୍ତିଯା ଉଦେନ୍ତଂ ସୂରିଯଂ ନମସ୍ସମାନସ୍ସ ଠିତସ୍ସ ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ସୁଧାଭୋଜନପାତିଂ ଠପେସି।

କୋସିଯୋ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଠିତକୋୱ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୨୨୬।

''ଉଦଗ୍ଗିହୁତ୍ତଂ ଉପତିଟ୍ଠତୋ ହି ମେ, ପଭଙ୍କରଂ ଲୋକତମୋନୁଦୁତ୍ତମଂ;

ସବ୍ବାନି ଭୂତାନି ଅଧିଚ୍ଚ ୱାସୱୋ;

କୋ ନେୱ ମେ ପାଣିସୁ କିଂ ସୁଧୋଦହି।

୨୨୭।

''ସଙ୍ଖୂପମଂ ସେତମତୁଲ୍ୟଦସ୍ସନଂ, ସୁଚିଂ ସୁଗନ୍ଧଂ ପିଯରୂପମବ୍ଭୁତଂ;

ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବଂ ମମ ଜାତୁ ଚକ୍ଖୁଭି, କା ଦେୱତା ପାଣିସୁ କିଂ ସୁଧୋଦହୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ଉଦଗ୍ଗିହୁତ୍ତନ୍ତି ଉଦକଅଗ୍ଗିହୁତ୍ତଂ ପରିଚରିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିସାଲତୋ ନିକ୍ଖମ୍ମ ପଣ୍ଣସାଲଦ୍ୱାରେ ଠତ୍ୱା ପଭଙ୍କରଂ ଲୋକତମୋନୁଦଂ ଉତ୍ତମଂ ଆଦିଚ୍ଚଂ ଉପତିଟ୍ଠତୋ ମମ ସବ୍ବାନି ଭୂତାନି ଅଧିଚ୍ଚ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ୱତ୍ତମାନୋ ୱାସୱୋ ନୁ ଖୋ ଏୱଂ ମମ ପାଣୀସୁ କିଂ ସୁଧଂ କିଂ ନାମେତଂ ଓଦହି। ''ସଙ୍ଖୂପମ''ନ୍ତିଆଦୀହି ଠିତକୋୱ ସୁଧଂ ୱଣ୍ଣେତି।

ତତୋ ମାତଲି ଆହ –

୨୨୮।

''ଅହଂ ମହିନ୍ଦେନ ମହେସି ପେସିତୋ, ସୁଧାଭିହାସିଂ ତୁରିତୋ ମହାମୁନି;

ଜାନାସି ମଂ ମାତଲି ଦେୱସାରଥି, ଭୁଞ୍ଜସ୍ସୁ ଭତ୍ତୁତ୍ତମ ମାଭିୱାରଯି।

୨୨୯।

''ଭୁତ୍ତା ଚ ସା ଦ୍ୱାଦସ ହନ୍ତି ପାପକେ, ଖୁଦଂ ପିପାସଂ ଅରତିଂ ଦରକ୍ଲମଂ;

କୋଧୂପନାହଞ୍ଚ ୱିୱାଦପେସୁଣଂ, ସୀତୁଣ୍ହ ତନ୍ଦିଞ୍ଚ ରସୁତ୍ତମଂ ଇଦ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସୁଧାଭିହାସିନ୍ତି ଇମଂ ସୁଧାଭୋଜନଂ ତୁଯ୍ହଂ ଅଭିହରିଂ। ଜାନାସୀତି ଜାନାହି ମଂ ତ୍ୱଂ, ଅହଂ ମାତଲି ନାମ ଦେୱସାରଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମାଭିୱାରଯୀତି ନ ଭୁଞ୍ଜାମୀତି ଅପ୍ପଟିକ୍କୁିପିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜ ମା ପପଞ୍ଚ କରି। ପାପକେତି ଅଯଞ୍ହି ସୁଧା ଭୁତ୍ତା ଦ୍ୱାଦସ ପାପଧମ୍ମେ ହନତି। ଖୁଦନ୍ତି ପଠମଂ ତାୱ ଛାତଭାୱଂ ହନତି, ଦୁତିଯଂ ପାନୀଯପିପାସଂ, ତତିଯଂ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ କାଯଦରଥଂ, ପଞ୍ଚମଂ କିଲନ୍ତଭାୱଂ, ଛଟ୍ଠଂ କୋଧଂ, ସତ୍ତମଂ ଉପନାହଂ, ଅଟ୍ଠମଂ ୱିୱାଦଂ, ନୱମଂ ପେସୁଣଂ, ଦସମଂ ସୀତଂ, ଏକାଦସମଂ ଉଣ୍ହଂ, ଦ୍ୱାଦସମଂ ତନ୍ଦିଂ ଆଲସିଯଭାୱଂ, ଇଦଂ ରସୁତ୍ତମଂ ଉତ୍ତମରସଂ ସୁଧାଭୋଜନଂ ଇମେ ଦ୍ୱାଦସ ପାପଧମ୍ମେ ହନତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା କୋସିଯୋ ଅତ୍ତନୋ ୱତସମାଦାନଂ ଆୱିକରୋନ୍ତୋ –

୨୩୦।

‘‘ନ କପ୍ପତୀ ମାତଲି ମୟ୍ହ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ପୁବ୍ବେ ଅଦତ୍ୱା ଇତି ମେ ୱତୁତ୍ତମଂ;

ନ ଚାପି ଏକାସ୍ନମରିଯପୂଜିତଂ, ଅସଂୱିଭାଗୀ ଚ ସୁଖଂ ନ ୱିନ୍ଦତୀ’’ତି। –

ଗାଥଂ ୱତ୍ୱା, ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେହି ପରସ୍ସ ଅଦତ୍ୱା ଭୋଜନେ କଂ ଦୋସଂ ଦିସ୍ୱା ଇଦଂ ୱତଂ ସମାଦିନ୍ନ’’ନ୍ତି ମାତଲିନା ପୁଟ୍ଠୋ ଆହ –

୨୩୧।

‘‘ଥୀଘାତକା ଯେ ଚିମେ ପାରଦାରିକା, ମିତ୍ତଦ୍ଦୁନୋ ଯେ ଚ ସପନ୍ତି ସୁବ୍ବତେ;

ସବ୍ବେ ଚ ତେ ମଚ୍ଛରିପଞ୍ଚମାଧମା, ତସ୍ମା ଅଦତ୍ୱା ଉଦକମ୍ପି ନାସ୍ନିଯେ।

୨୩୨।

‘‘ସୋହିତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ପନ, ଦସ୍ସାମି ଦାନଂ ୱିଦୁସମ୍ପୱଣ୍ଣିତଂ;

ସଦ୍ଧା ୱଦଞ୍ଞୂ ଇଧ ୱୀତମଚ୍ଛରା, ଭୱନ୍ତି ହେତେ ସୁଚିସଚ୍ଚସମ୍ମତା’’ତି।

ତତ୍ଥ ପୁବ୍ବେତି ପଠମଂ ଅଦତ୍ୱା, ଅଥ ୱା ଇତି ମେ ପୁବ୍ବେ ୱତୁତ୍ତମଂ ଇଦଂ ପୁବ୍ବେୱ ମଯା ୱତଂ ସମାଦିନ୍ନନ୍ତି ଦସ୍ସେତି। ନ ଚାପି ଏକାସ୍ନମରିଯପୂଜିତନ୍ତି ଏକକସ୍ସ ଅସନଂ ନ ଅରିଯେହି ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ପୂଜିତଂ। ସୁଖନ୍ତି ଦିବ୍ବମାନୁସିକଂ ସୁଖଂ ନ ଲଭତି। ଥୀଘାତକାତି ଇତ୍ଥିଘାତକା। ଯେ ଚିମେତି ଯେ ଚ ଇମେ। ସପନ୍ତୀତି ଅକ୍କୋସନ୍ତି। ସୁବ୍ବତେତି ଧମ୍ମିକସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ। ମଚ୍ଛରିପଞ୍ଚମାତି ମଚ୍ଛରୀ ପଞ୍ଚମୋ ଏତେସନ୍ତି ମଚ୍ଛରିପଞ୍ଚମା। ଅଧମାତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ଅଧମା ନାମ। ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଅହଂ ପଞ୍ଚମଅଧମଭାୱଭଯେନ ଅଦତ୍ୱା ଉଦକମ୍ପି ନାସ୍ନିଯେ ନ ପରିଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀତି ଇମଂ ୱତଂ ସମାଦିଯିଂ। ସୋହିତ୍ଥିଯା ୱାତି ସୋ ଅହଂ ଇତ୍ଥିଯା ୱା। ୱିଦୁସମ୍ପୱଣ୍ଣିତନ୍ତି ୱିଦୂହି ପଣ୍ଡିତେହି ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ୱଣ୍ଣିତଂ। ସୁଚିସଚ୍ଚସମ୍ମତାତି ଏତେ ଓକପ୍ପନିଯସଦ୍ଧାଯ ସମନ୍ନାଗତା ୱଦଞ୍ଞୂ ୱୀତମଚ୍ଛରା ପୁରିସା ସୁଚୀ ଚେୱ ଉତ୍ତମସମ୍ମତା ଚ ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମାତଲି ଦିସ୍ସମାନକାଯେନ ଅଟ୍ଠାସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ତା ଚତସ୍ସୋ ଦେୱକଞ୍ଞାଯୋ ଚତୁଦ୍ଦିସଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ, ସିରୀ ପାଚୀନଦିସାଯ ଅଟ୍ଠାସି, ଆସା ଦକ୍ଖିଣଦିସାଯ, ସଦ୍ଧା ପଚ୍ଛିମଦିସାଯ, ହିରୀ ଉତ୍ତରଦିସାଯ। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୨୩୩।

‘‘ଅତୋ ମତା ଦେୱୱରେନ ପେସିତା, କଞ୍ଞା ଚତସ୍ସୋ କନକତ୍ତଚୂପମା;

ଆସା ଚ ସଦ୍ଧା ଚ ସିରୀ ତତୋ ହିରୀ, ତଂ ଅସ୍ସମଂ ଆଗମୁ ଯତ୍ଥ କୋସିଯୋ।

୨୩୪।

‘‘ତା ଦିସ୍ୱା ସବ୍ବୋ ପରମପ୍ପମୋଦିତୋ, ସୁଭେନ ୱଣ୍ଣେନ ସିଖାରିୱଗ୍ଗିନୋ;

କଞ୍ଞା ଚତସ୍ସୋ ଚତୁରୋ ଚତୁଦ୍ଦିସା, ଇଚ୍ଚବ୍ରୱୀ ମାତଲିନୋ ଚ ସମ୍ମୁଖା।

୨୩୫।

‘‘ପୁରିମଂ ଦିସଂ କା ତ୍ୱଂ ପଭାସି ଦେୱତେ, ଅଲଙ୍କତା ତାରୱରାୱ ଓସଧୀ;

ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ କଞ୍ଚନୱେଲ୍ଲିୱିଗ୍ଗହେ, ଆଚିକ୍ଖ ମେ ତ୍ୱଂ କତମାସି ଦେୱତା।

୨୩୬।

‘‘ସିରାହ ଦେୱୀ ମନୁଜେହି ପୂଜିତା, ଅପାପସତ୍ତୂପନିସେୱିନୀ ସଦା;

ସୁଧାୱିୱାଦେନ ତୱନ୍ତିମାଗତା, ତଂ ମଂ ସୁଧାଯ ୱରପଞ୍ଞ ଭାଜଯ।

୨୩୭।

‘‘ଯସ୍ସାହମିଚ୍ଛାମି ସୁଧଂ ମହାମୁନି, ସୋ ସବ୍ବକାମେହି ନରୋ ପମୋଦତି;

ସିରୀତି ମଂ ଜାନହି ଜୂହତୁତ୍ତମ, ତଂ ମଂ ସୁଧାଯ ୱରପଞ୍ଞ ଭାଜଯା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅତୋତି ତତୋ। ମତାତି ଅନୁମତା, ଅଥ ଦେୱୱରେନ ଅନୁମତା ଚେୱ ପେସିତା ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବୋ ପରମପ୍ପମୋଦିତୋତି ଅନୱସେସୋ ହୁତ୍ୱା ଅତିପମୋଦିତୋ। ‘‘ସାମ’’ନ୍ତିପି ପାଠୋ, ତା ଦେୱତା ସାମଂ ଦିସ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁରୋତି ଚତୁରା। ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ, ଚାତୁରିଯେନ ସମନ୍ନାଗତାତି ଅତ୍ଥୋ। ତାରୱରାତି ତାରକାନଂ ୱରା। କଞ୍ଚନୱେଲ୍ଲିୱିଗ୍ଗହେତି କଞ୍ଚନରୂପସଦିସସରୀରେ। ସିରାହାତି ସିରୀ ଅହଂ। ତୱନ୍ତିମାଗତାତି ତୱ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତା। ଭାଜଯାତି ଯଥା ମଂ ସୁଧା ଭଜତି, ତଥା କରୋହି, ସୁଧଂ ମେ ଦେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଜାନହୀତି ଜାନ। ଜୂହତୁତ୍ତମାତି ଅଗ୍ଗିଂ ଜୁହନ୍ତାନଂ ଉତ୍ତମ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା କୋସିଯୋ ଆହ –

୨୩୮।

‘‘ସିପ୍ପେନ ୱିଜ୍ଜାଚରଣେନ ବୁଦ୍ଧିଯା, ନରା ଉପେତା ପଗୁଣା ସକମ୍ମୁନା;

ତଯା ୱିହୀନା ନ ଲଭନ୍ତି କିଞ୍ଚନଂ, ତଯିଦଂ ନ ସାଧୁ ଯଦିଦଂ ତଯା କତଂ।

୨୩୯।

‘‘ପସ୍ସାମି ପୋସଂ ଅଲସଂ ମହଗ୍ଘସଂ, ସୁଦୁକ୍କୁଲୀନମ୍ପି ଅରୂପିମଂ ନରଂ;

ତଯାନୁଗୁତ୍ତୋ ସିରି ଜାତିମାମପି, ପେସେତି ଦାସଂ ୱିଯ ଭୋଗୱା ସୁଖୀ।

୨୪୦।

‘‘ତଂ ତଂ ଅସଚ୍ଚଂ ଅୱିଭଜ୍ଜସେୱିନିଂ, ଜାନାମି ମୂଳ୍ହଂ ୱିଦୁରାନୁପାତିନିଂ;

ନ ତାଦିସୀ ଅରହତି ଆସନୂଦକଂ, କୁତୋ ସୁଧା ଗଚ୍ଛ ନ ମଯ୍ହ ରୁଚ୍ଚସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସିପ୍ପେନାତି ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥଧନୁସିପ୍ପାଦିନା। ୱିଜ୍ଜାଚରଣେନାତି ୱେଦତ୍ତଯସଙ୍ଖାତାଯ ୱିଜ୍ଜାଯ ଚେୱ ସୀଲେନ ଚ। ପଗୁଣା ସକମ୍ମୁନାତି ଅତ୍ତନୋ ପୁରିସକାରେନ ପଧାନଗୁଣସମନ୍ନାଗତା। କିଞ୍ଚନନ୍ତି କିଞ୍ଚି ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି ଯସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱା ନ ଲଭନ୍ତି। ଯଦିଦନ୍ତି ଯଂ ଏତଂ ଇସ୍ସରିଯତ୍ଥାଯ ସିପ୍ପାନି ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଚରନ୍ତାନଂ ତଯା ୱେକଲ୍ଲଂ କତଂ, ତଂ ତେ ନ ସାଧୁ। ଅରୂପିମନ୍ତି ୱିରୂପଂ। ତଯାନୁଗୁତ୍ତୋତି ତଯା ଅନୁରକ୍ଖିତୋ। ଜାତିମାମପୀତି ଜାତିସମ୍ପନ୍ନମ୍ପି ସିପ୍ପୱିଜ୍ଜାଚରଣବୁଦ୍ଧିକମ୍ମେହି ସମ୍ପନ୍ନମ୍ପି। ପେସେତୀତି ପେସନକାରକଂ କରୋତି। ତଂ ତନ୍ତି ତସ୍ମା ତଂ। ଅସଚ୍ଚନ୍ତି ସଭାୱସଙ୍ଖାତେ ସଚ୍ଚେ ଅୱତ୍ତନତାଯ ଅସଚ୍ଚଂ ଉତ୍ତମଭାୱରହିତଂ। ଅୱିଭଜ୍ଜସେୱିନିନ୍ତି ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଯୁତ୍ତାଯୁତ୍ତଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ସିପ୍ପାଦିସମ୍ପନ୍ନେପି ଇତରେପି ସେୱମାନଂ। ୱିଦୁରାନୁପାତିନିନ୍ତି ପଣ୍ଡିତାନୁପାତିନିଂ ପଣ୍ଡିତେ ପାତେତ୍ୱା ପୋଥେତ୍ୱା ୱିହେଠେତ୍ୱା ଚରମାନଂ। କୁତୋ ସୁଧାତି ତାଦିସାଯ ନିଗ୍ଗୁଣାଯ କୁତୋ

ସୁଧାଭୋଜନଂ, ନ ମେ ରୁଚ୍ଚସି, ଗଚ୍ଛ ମା ଇଧ ତିଟ୍ଠାତି।

ସା ତେନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାୟି। ତତୋ ସୋ ଆସାୟ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ଆହ –

୨୪୧।

‘‘କା ସୁକ୍କଦାଠା ପଟିମୁକ୍କକୁଣ୍ଡଲା, ଚିତ୍ତଙ୍ଗଦା କମ୍ବୁୱିମଟ୍ଠଧାରିନୀ;

ଓସିତ୍ତୱଣ୍ଣଂ ପରିଦୟ୍ହ ସୋଭସି, କୁସଗ୍ଗିରତ୍ତଂ ଅପିଳ୍ହୟ୍ହ ମଞ୍ଜରିଂ।

୨୪୨।

‘‘ମିଗୀୱ ଭନ୍ତା ସରଚାପଧାରିନା, ୱିରାଧିତା ମନ୍ଦମିୱ ଉଦିକ୍ଖସି;

କୋ ତେ ଦୁତୀୟୋ ଇଦ ମନ୍ଦଲୋଚନେ, ନ ଭାୟସି ଏକିକା କାନନେ ୱନେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଙ୍ଗଦାତି ଚିତ୍ରେହି ଅଙ୍ଗଦେହି ସମନ୍ନାଗତା। କମ୍ବୁୱିମଟ୍ଠଧାରିନୀତି କରଣପରିନିଟ୍ଠିତେନ ୱିମଟ୍ଠସୁୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରଧାରିନୀ। ଓସିତ୍ତୱଣ୍ଣନ୍ତି ଅୱସିତ୍ତୋଦକଧାରୱଣ୍ଣଂ ଦିବ୍ବଦୁକୂଲଂ। ପରିଦୟ୍ହାତି ନିୱାସେତ୍ୱା ଚେୱ ପାରୁପିତ୍ୱା ଚ। କୁସଗ୍ଗିରତ୍ତନ୍ତି କୁସତିଣଗ୍ଗିସିଖାୱଣ୍ଣଂ। ଅପିଳ୍ହୟ୍ହ ମଞ୍ଜରିନ୍ତି ସପଲ୍ଲୱଂ ଅସୋକକଣ୍ଣିକଂ କଣ୍ଣେ ପିଳନ୍ଧିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସରଚାପଧାରିନାତି ଲୁଦ୍ଦେନ। ୱିରାଧିତାତି ୱିରଦ୍ଧପହାରା। ମନ୍ଦମିୱାତି ଯଥା ସା ମିଗୀ ଭୀତା ୱନନ୍ତରେ ଠତ୍ୱା ତଂ ମନ୍ଦଂ ମନ୍ଦଂ ଓଲୋକେତି, ଏୱଂ ଓଲୋକେସି।

ତତୋ ଆସା ଆହ –

୨୪୩।

‘‘ନ ମେ ଦୁତୀୟୋ ଇଧ ମତ୍ଥି କୋସିୟ, ମସକ୍କସାରପ୍ପଭୱମ୍ହି ଦେୱତା;

ଆସା ସୁଧାସାୟ ତୱନ୍ତିମାଗତା, ତଂ ମଂ ସୁଧାୟ ୱରପଞ୍ଞ ଭାଜୟା’’ତି।

ତତ୍ଥ ମସକ୍କସାରପ୍ପଭୱାତି ତାୱତିଂସଭୱନେ ସମ୍ଭୱା।

ତଂ ସୁତ୍ୱା କୋସିୟୋ ‘‘ତ୍ୱଂ କିର ଯୋ ତେ ରୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ସ ଆସାଫଲନିପ୍ଫାଦନେନ ଆସଂ ଦେସି, ଯୋ ତେ ନ ରୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ସ ନ ଦେସି, ନତ୍ଥି ତୟା ସମା ପତ୍ଥିତତ୍ଥୱିନାସିକା’’ତି ଦୀପେନ୍ତୋ ଆହ –

୨୪୪।

‘‘ଆସାୟ ଯନ୍ତି ୱାଣିଜା ଧନେସିନୋ, ନାୱଂ ସମାରୁୟ୍ହ ପରେନ୍ତି ଅଣ୍ଣୱେ;

ତେ ତତ୍ଥ ସୀଦନ୍ତି ଅଥୋପି ଏକଦା, ଜୀନାଧନା ଏନ୍ତି ୱିନଟ୍ଠପାଭତା।

୨୪୫।

‘‘ଆସାୟ ଖେତ୍ତାନି କସନ୍ତି କସ୍ସକା, ୱପନ୍ତି ବୀଜାନି କରୋନ୍ତୁପାୟସୋ;

ଈତୀନିପାତେନ ଅୱୁଟ୍ଠିତାୟ ୱା, ନ କିଞ୍ଚି ୱିନ୍ଦନ୍ତି ତତୋ ଫଲାଗମଂ।

୨୪୬।

‘‘ଅଥଓକାରାନି କରୋନ୍ତି ଭତ୍ତୁସୁ, ଆସଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ନରା ସୁଖେସିନୋ;

ତେ ଭତ୍ତୁରତ୍ଥା ଅତିଗାଢହିତା ପୁନ, ଦିସା ପନସ୍ସନ୍ତି ଅଲଦ୍ଧ କିଞ୍ଚନଂ।

୨୪୭।

‘‘ହିତ୍ୱାନ ଧଞ୍ଞଞ୍ଚ ଧନଞ୍ଚ ଞାତକେ, ଆସାୟ ସଗ୍ଗାଧିମନା ସୁଖେସିନୋ;

ତପନ୍ତି ଲୂଖମ୍ପି ତପଂ ଚିରନ୍ତରଂ, କୁମଗ୍ଗମାରୁୟ୍ହ ପରେନ୍ତି ଦୁଗ୍ଗତିଂ।

୨୪୮।

‘‘ଆସା ୱିସଂୱାଦିକସମ୍ମତା ଇମେ, ଆସେ ସୁଧାସଂ ୱିନୟସ୍ସୁ ଅତ୍ତନି;

ନ ତାଦିସୀ ଅରହତି ଆସନୂଦକଂ, କୁତୋ ସୁଧା ଗଚ୍ଛ ନ ମୟ୍ହ ରୁଚ୍ଚସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପରେନ୍ତୀତି ପକ୍ଖନ୍ଦନ୍ତି। ଜୀନାଧନାତି ଜୀନଧନା। ଇତି ତୱ ୱସେନ ଏକେ ସମ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଏକେ ୱିପଜ୍ଜନ୍ତି, ନତ୍ଥି ତୟା ସଦିସା ପାପଧମ୍ମାତି ୱଦତି। କରୋନ୍ତୁପାୟସୋତି ତଂ ତଂ କିଚ୍ଚଂ ଉପାୟେନ କରୋନ୍ତି। ଈତୀନିପାତେନାତି ୱିସମୱାତମୂସିକସଲଭସୁକପାଣକସେତଟ୍ଟିକରୋଗାଦୀନଂ ସସ୍ସୁପଦ୍ଦୱାନଂ ଅଞ୍ଞତରନିପାତେନ ୱା। ତତୋତି ତତୋ ସସ୍ସତୋ ତେ କିଞ୍ଚି ଫଲଂ ନ ୱିନ୍ଦନ୍ତି, ତେସମ୍ପି ଆସଚ୍ଛେଦନକମ୍ମଂ ତ୍ୱମେୱ କରୋସୀତି ୱଦତି। ଅଥଓକାରାନୀତି ୟୁଦ୍ଧଭୂମୀସୁ ପୁରିସକାରେ। ଆସଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱାତି ଇସ୍ସରିୟାସଂ ପୁରତୋ କତ୍ୱା। ଭତ୍ତୁରତ୍ଥାତି ସାମିନୋ ଅତ୍ଥାୟ। ଅତିଗାଢଇତାତି ପଚ୍ଚତ୍ଥିକେହି ଅତିପୀଳିତା ୱିଲୁତ୍ତସାପତେୟ୍ୟା ଭଗ୍ଗସେନୱାହନା ହୁତ୍ୱା। ପନସ୍ସନ୍ତୀତି ପଲାୟନ୍ତି। ଅଲଦ୍ଧ କିଞ୍ଚନନ୍ତି କିଞ୍ଚି ଇସ୍ସରିୟଂ ଅଲଭିତ୍ୱା । ଇତି ଏତେସମ୍ପି ଇସ୍ସରିୟାଲାଭଂ ତ୍ୱମେୱ କରୋସୀତି ୱଦତି। ସଗ୍ଗାଧିମନାତି ସଗ୍ଗଂ ଅଧିଗନ୍ତୁମନା। ଲୂଖନ୍ତି ନିରୋଜଂ ପଞ୍ଚତପାଦିକଂ କାୟକିଲମଥଂ। ଚିରନ୍ତରନ୍ତି ଚିରକାଲଂ। ଆସା ୱିସଂୱାଦିକସମ୍ମତା ଇମେତି ଏୱଂ ଇମେ ସତ୍ତା ସଗ୍ଗାସାୟ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତସ୍ମା ତ୍ୱଂ ଆସା ନାମ ୱିସଂୱାଦିକସମ୍ମତା ୱିସଂୱାଦିକାତି ସଙ୍ଖଂ ଗତା। ଆସେତି ତଂ ଆଲପତି।

ସାପି ତେନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତା ଅନ୍ତରଧାୟି। ତତୋ ସଦ୍ଧାୟ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୨୪୯।

‘‘ଦଦ୍ଦଲ୍ଲମାନା ୟସସା ୟସସ୍ସିନୀ, ଜିଘଞ୍ଞନାମୱ୍ହୟନଂ ଦିସଂ ପତି;

ପୁଚ୍ଛାମି ତଂ କଞ୍ଚନୱେଲ୍ଲିୱିଗ୍ଗହେ, ଆଚିକ୍ଖ ମେ ତ୍ୱଂ କତମାସି ଦେୱତେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଦଦ୍ଦଲ୍ଲମାନାତି ଜଲମାନା। ଜିଘଞ୍ଞନାମୱ୍ହୟନନ୍ତି ଅପରାତି ଚ ପଚ୍ଛିମାତି ଚ ଏୱଂ ଜିଘଞ୍ଞେନ ଲାମକେନ ନାମେନ ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ଦିସଂ ପତି ଦଦ୍ଦଲ୍ଲମାନା ତିଟ୍ଠସି।

ତତୋ ସା ଗାଥମାହ –

୨୫୦।

‘‘ସଦ୍ଧାହ ଦେୱୀ ମନୁଜେହି ପୂଜିତା, ଅପାପସତ୍ତୂପନିସେୱିନୀ ସଦା;

ସୁଧାୱିୱାଦେନ ତୱନ୍ତି ମାଗତା, ତଂ ମଂ ସୁଧାୟ ୱରପଞ୍ଞ ଭାଜୟା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସଦ୍ଧାତି ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ୱଚନପତ୍ତିଯାଯନା ସାୱଜ୍ଜାପି ହୋତି ଅନୱଜ୍ଜାପି। ପୂଜିତାତି ଅନୱଜ୍ଜକୋଟ୍ଠାସୱସେନ ପୂଜିତା। ଅପାପସତ୍ତୂପନିସେୱିନୀତି ଅନୱଜ୍ଜସଦ୍ଧାଯ ଚ ଏକନ୍ତପତ୍ତିଯାଯନୁସଭାୱାର ପରେସୁପି ପତ୍ତିଯାଯନୱିଦହନସମତ୍ଥାଯ ଦେୱତାଯେତଂ ନାମଂ।

ଅଥଂ ନଂ କୋସିଯୋ ''ଇମେ ସତ୍ତା ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ୱଚନଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ତଂ ତଂ କରୋନ୍ତା କତ୍ତବ୍ବତୋ ଅକତ୍ତବ୍ବମେୱ ବହୁତରଂ କରୋନ୍ତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ତଯା କାରିତଂ ନାମ ହୋତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଏୱମାହ –

୨୫୧।

''ଦାନଂ ଦମଂ ଚାଗମଥୋପି ସଂଯମଂ, ଆଦାଯ ସଦ୍ଧାଯ କରୋନ୍ତି ହେକଦା;

ଥେଯ୍ୟଂ ମୁସା କୂଟମଥୋପି ପେସୁଣଂ, କରୋନ୍ତି ହେକେ ପୁନ ୱିଚ୍ଚୁତା ତଯା।

୨୫୨।

''ଭରିଯାସୁ ପୋସୋ ସଦିସୀସୁ ପେକ୍ଖୱା, ସୀଲୂପପନ୍ନାସୁ ପତିବ୍ବତାସୁପି;

ୱିନେତ୍ୱାନ ଛନ୍ଦଂ କୁଲିତ୍ଥିରାସୁପି, କରୋତି ସଦ୍ଧଂ ପୁନ କୁମ୍ଭଦାସିଯା।

୨୫୩।

''ତ୍ୱମେୱ ସଦ୍ଧେ ପରଦାରସେୱିନୀ, ପାପଂ କରୋସି କୁସଲମ୍ପି ରିଞ୍ଚସି;

ନ ତାଦିସୀ ଅରହତି ଆସନୂଦକଂ, କୁତୋ ସୁଧା ଗଚ୍ଛ ନ ମଯ୍ହ ରୁଚ୍ଚସୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ଦାନନ୍ତି ଦସୱତ୍ଥୁକଂ ପୁଞ୍ଞଚେତନଂ। ଦମନ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯଦମନଂ। ଚାଗନ୍ତି ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମପରିଚ୍ଚାଗଂ। ସଂଯମନ୍ତି ସୀଲଂ। ଆଦାଯ ସଦ୍ଧାଯାତି ''ଏତାନି ଦାନାଦୀନି ମହାନିସଂସାନି କତ୍ତବ୍ବାନୀ''ତି ୱଦତଂ ୱଚନଂ ସଦ୍ଧାଯ ଆଦିଯିତ୍ୱାପି କରୋନ୍ତି ଏକଦା। କୂଟନ୍ତି ତୁଲାକୂଟାଦିକଂ ୱା ଗାମକୂଟାଦିକଂ କମ୍ମଂ ୱା। କରୋନ୍ତି ହେକେତି ଏକେ ମନୁସ୍ସା ଏୱରୂପେସୁ ନାମ କାଲେସୁ ଇମେସଞ୍ଚ ଅତ୍ଥାଯ ଥେଯ୍ୟାଦୀନି କତ୍ତବ୍ବାନୀତି କେସଞ୍ଚି ୱଚନଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଏତାନିପି କରୋନ୍ତି। ପୁନ ୱିଚ୍ଚୁତା ତଯାତି ପୁନ ତଯା ୱିସୁତ୍ତା ସାୱଜ୍ଜଦୁକ୍ଖୱିପାକାନେତାନି ନ କତ୍ତବ୍ବାନୀତି ୱଦତଂ ୱଚନଂ ଅପତ୍ତିଯାଯିତ୍ୱାପି କରୋନ୍ତି। ଇତି ତୱ ୱସେନ ସାୱଜ୍ଜମ୍ପି ଅନୱଜ୍ଜମ୍ପି କରେଯ୍ୟାସି ୱଦତି।

ସଦିସୀସୂତି ଜାତିଗୋତ୍ତସୀଲାଦୀହି ସଦିସୀସୁ। ପେକ୍ଖୱାତି ପେକ୍ଖା ୱୁଚ୍ଚତି ତଣ୍ହା, ସତଣ୍ହୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଛନ୍ଦନ୍ତି ଛନ୍ଦରାଗଂ। କରୋତି ସଦ୍ଧନ୍ତି କୁମ୍ଭଦାସିଯାପି ୱଚନେ ସଦ୍ଧଂ କରୋତି, ତସ୍ସା ''ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଇଦଂ ନାମ ଉପକାରଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ୱଦନ୍ତିଯା ପତ୍ତିଯାଯିତ୍ୱା କୁଲିତ୍ଥିଯୋପି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ତମେୱ ପଟିସେୱତି, ଅସୁକା ନାମ ତୁମ୍ହେସୁ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତାତି କୁମ୍ଭଦାସିଯାପି ୱଚନେ ସଦ୍ଧଂ କତ୍ୱାୱ ପରଦାରଂ ସେୱତି। ତ୍ୱମେୱ ସଦ୍ଧେ ପରଦାରସେୱିନୀତି ଯସ୍ମା ତଂ ତଂ ପତ୍ତିଯାଯିତ୍ୱା ତୱ ୱସେନ ପରଦାରଂ ସେୱନ୍ତି ପାପଂ କରୋନ୍ତି କୁସଲଂ ଜହନ୍ତି, ତସ୍ମା ତ୍ୱମେୱ ପରଦାରସେୱିନୀ ତ୍ୱଂ ପାପାନି କରୋସି, କୁସଲମ୍ପି ରିଞ୍ଚସି, ନତ୍ଥି ତଯା ସମା ଲୋକୱିନାସିକା ପାପଧମ୍ମା, ଗଚ୍ଛ ନ ମେ ରୁଚ୍ଚସୀତି।

ସା ତତ୍ଥେୱ ଅନ୍ତରଧାଯି। କୋସିଯୋପି ଉତ୍ତରତୋ ଠିତାଯ ହିରିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୨୫୪।

''ଜିଘଞ୍ଞରତ୍ତିଂ ଅରୁଣସ୍ମିମୂହତେ, ଯା ଦିସ୍ସତି ଉତ୍ତମରୂପୱଣ୍ଣିନୀ;

ତଥୂପମା ମଂ ପଟିଭାସି ଦେୱତେ, ଆଚିକ୍ଖ ମେ ତ୍ୱଂ କତମାସି ଅଚ୍ଛରା।

୨୫୫।

‘‘କାଠଆ ନିଦାଘେରିୱ ଅଗ୍ଗିଜାରିୱ, ଅନିଲେରିତା ଲୋହିତପତ୍ତମାଲିନୀ;

କା ତିଟ୍ଠସି ମନ୍ଦମିଗାୱଲୋକଯଂ, ଭାସେସମାନାୱ ଗିରଂ ନ ମୁଞ୍ଚସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଜିଘଞ୍ଞରତ୍ତିନ୍ତି ପଚ୍ଛିମରତ୍ତିଂ, ରତ୍ତିପରିୟୋସାନେତି ଅତ୍ଥୋ। ଉହତେତି ଅରୁଣେ ଉଗ୍ଗତେ। ଯାତି ଯା ପୁରତ୍ଥିମା ଦିସା ରତ୍ତସୁୱଣ୍ଣତାଯ ଉତ୍ତମରୂପଧରା ହୁତ୍ୱା ଦିସ୍ସତି। କାଠଆ ନିଦାଘେରିୱାତି ନିଦାଘସମଯେ କାଠଅୱଲ୍ଲି ୱିଯ। ଅଗ୍ଗିଜାରିୱାତି ଅଗ୍ଗିଜାଲା ଇୱ, ସାପି ନିଦ୍ଧାମଖେତ୍ତେସୁ ତରୁଣୌଟ୍ଠିତକାଠଅୱଲ୍ଲି ୱିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଲୋହିତପତ୍ତମାଲିନୀତି ଲୋହିତୱଣ୍ଣେହି ପତ୍ତେହି ପରିୱୁତା। କା ତିଟ୍ଠସୀତି ଯଥା ସା ତରୁଣକାଠଅୱଲ୍ଲି ୱାତେରିତା ୱିଲାସମାନା ସୋଭମାନା ତିଟ୍ଠତି, ଏୱଂ କା ନାମ ତ୍ୱଂ ତିଟ୍ଠସି। ଭାସେସମାନାୱାତି ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ଭାସିତୁକାମା ୱିଯ ହୋସି, ନ ଚ ଗିରଂ ମୁଞ୍ଚସି।

ତତୋ ସା ଗାଥମାହ –

୨୫୬।

‘‘ହିରାହ ଦେୱୀ ମନୁଜେହି ପୂଜିତା, ଅପାପସତ୍ତୂପନିସେୱିନୀ ସଦା;

ସୁଧାୱିୱାଦେନ ତୱନ୍ତିମାଗତା, ସାହଂ ନ ସକ୍କୋମି ସୁଧମ୍ପି ଯାଚିତୁଂ;

କୋପୀନରୂପା ୱିଯ ଯାଚନିତ୍ଥିଯା’’ତି।

ତତ୍ଥ ହିରାହନ୍ତି ହିରୀ ଅହଂ। ସୁଧମ୍ପୀତି ସା ଅହଂ ସୁଧାଭୋଜନଂ ତଂ ଯାଚିତୁମ୍ପି ନ ସକ୍କୋମି। କିଂକାରଣା? କୋପୀନରୂପା ୱିଯ ଯାଚନିତ୍ଥିଯା, ଯସ୍ମା ଇତ୍ଥିଯା ଯାଚନା ନାମ କୋପୀନରୂପା ୱିଯ ରହସ୍ସଙ୍ଗୱିୱରଣସଦିସା ହୋତି, ନିଲ୍ଲଜ୍ଜା ୱିଯ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ତାପସୋ ଦ୍ୱେ ଗାଥା ଅଭାସି –

୨୫୭।

‘‘ଧମ୍ମେନ ଞାଯେନ ସୁଗତ୍ତେ ଲଚ୍ଛସି, ଏସୋ ହି ଧମ୍ମୋ ନ ହି ଯାଚନା ସୁଧା।

ତଂ ତଂ ଅଯାଚନ୍ତିମହଂ ନିମନ୍ତଯେ, ସୁଧାଯ ଯଞ୍ଚିଚ୍ଛସି ତମ୍ପି ଦମ୍ମି ତେ।

୨୫୮।

‘‘ସା ତ୍ୱଂ ମଯା ଅଜ୍ଜ ସକମ୍ହି ଅସ୍ସମେ, ନିମନ୍ତିତା କଞ୍ଚନୱେଲ୍ଲିୱିଗ୍ଗହେ;

ତୁୱଞ୍ହି ମେ ସବ୍ବରସେହି ପୂଜିଯା, ତଂ ପୂଜଯିତ୍ୱାନ ସୁଧମ୍ପି ଅସ୍ନିଯେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଧମ୍ମେନାତି ସଭାୱେନ। ଞାଯେନାତି କାରଣେନ। ନ ହି ଯାଚନା ସୁଧାତି ନ ହି ଯାଚନାଯ ସୁଧା ଲବ୍ଭତି, ତେନେୱ କାରଣେନ ଇତରା ତିସ୍ସୋ ନଲଭିଂସୁ। ତଂ ତନ୍ତି ତସ୍ମା ତଂ। ଯଞ୍ଚିଚ୍ଛସୀତି ନ କେୱଲଂ ନିମନ୍ତେମିଯେୱ, ଯଞ୍ଚ ସୁଧଂ ଇଚ୍ଛସି, ତମ୍ପି ଦମ୍ମି ତେ। କଞ୍ଚନୱେଲ୍ଲିୱିଗ୍ଗହେତି କଞ୍ଚନରାସିସସ୍ସିରିକସରୀରେ। ପୂଜିଯାତି ନ କେୱଲଂ ସୁଧାଯ, ଅଞ୍ଞେହିପି ସବ୍ବରସେହି ତ୍ୱଂ ମଯା ପୂଜେତବ୍ବଯୁତ୍ତକାୱ। ଅସ୍ନିଯେତି ତଂ ପୂଜେତ୍ୱା ସଚେ ସୁଧାଯ ଅୱସେସଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଅହମ୍ପି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମି।

ତତୋ ଅପରା ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧଗାଥା –

୨୫୯।

‘‘ସା କୋସିଯେନାନୁମତା ଜୁତୀମତା, ଅଦ୍ଧା ହିରି ରମ୍ମଂ ପାଣ୍ଡିସି ଯସ୍ସମଂ;

ଉଦକଣ୍ଟନ୍ତଂ ଫଲମରିଯପୂଜିତଂ, ଅପାପସତ୍ତୂପନିସେଣ୍ଡିତଂ ସଦା।

୨୬୦।

‘‘ରୁକ୍ଖଗ୍ଗହାନା ବହୁକେତ୍ଥ ପୁପ୍ଫିତା, ଅମ୍ବା ପିଯାଲା ପନସା ଚ କିଂସୁକା;

ସୋଭଞ୍ଜନା ଲୋଦ୍ଦମଥୋପି ପଦ୍ଧକା, କେକା ଚ ଭଙ୍ଗା ତିଲକା ସୁପୁପ୍ଫିତା।

୨୬୧।

‘‘ସାଲା କରେରୀ ବହୁକେତ୍ଥ ଜମ୍ବୁଯୋ, ଅସ୍ସତ୍ଥନିଗ୍ରୋଧମଧୁକଣ୍ଡେତସା;

ଉଦ୍ଧାଲକା ପାଟଲି ସିନ୍ଦୁଣ୍ଡାରକା, ମନୁଞ୍ଞଗନ୍ଧା ମୁଚଲିନ୍ଦକେତକା।

୨୬୨।

‘‘ହରେଣୁକା ଣ୍ଡେଡଉକା କେଣୁ ତିନ୍ଦୁକା, ସାମାକନୀଣ୍ଡାରମଥୋପି ଚୀନକା;

ମୋଚା କଦଲୀ ବହୁକେତ୍ଥ ସାଲିଯୋ, ପଣ୍ଡୀହଯୋ ଆଭୂଜିନୋ ଚ ତଣ୍ଡୁଲା।

୨୬୩।

‘‘ତସ୍ସେଣ୍ଡୁତ୍ତରପସ୍ସେନ, ଜାତା ପୋକ୍ଖରଣୀ ସିଣ୍ଡା;

ଅକକ୍କସା ଅପବ୍ଭାରା, ସାଧୁ ଅପ୍ପଟିଗନ୍ଧିକା।

୨୬୪।

‘‘ତତ୍ଥ ମଚ୍ଛା ସନ୍ନିରତା, ଖେମିନୋ ବହୁଭୋଜନା;

ସିଙ୍ଗୂ ସଣ୍ଡଙ୍କା ସଂକୁଲା, ସତଣ୍ଡଙ୍କା ଚ ରୋହିତା;

ଆଳିଗଗ୍ଗରକାକିଣ୍ଣା, ପାଠୀନା କାକମଚ୍ଛକା।

୨୬୫।

‘‘ତତ୍ଥ ପକ୍ଖୀ ସନ୍ନିରତା, ଖେମିନୋ ବହୁଭୋଜନା;

ହଂସା କୋଞ୍ଚା ମଯୂରା ଚ, ଚକ୍କଣ୍ଡାକା ଚ କୁକ୍କୁହା;

କୁଣାଲକା ବହୂ ଚିତ୍ରା, ସିଖଣ୍ଡୀ ଜୀଣ୍ଡଜୀଣ୍ଡକା।

୨୬୬।

‘‘ତତ୍ଥ ପାନାଯ ମାଯନ୍ତି, ନାନା ମିଗଗଣା ବହୂ;

ସୀହା ବ୍ଯଗ୍ଘା ୱରାହା ଚ, ଅଚ୍ଛକୋକତରଚ୍ଛଯୋ।

୨୬୭।

‘‘ପଲାସାଦା ଗୱଜା ଚ, ମହିଂସା ରୋହିତା ରୁରୂ;

ଏଣେଯ୍ଯା ଚ ୱରାହା ଚ, ଗଣିନୋ ନୀକସୂକରା;

କଦଲିମିଗା ବହୁକେତ୍ଥ, ବିଳାରା ସସକଣ୍ଣିକା।

୨୬୮।

‘‘ଛମାଗିରୀ ପୁପ୍ଫୱିଚିତ୍ରସନ୍ଥତା, ଦିଜାଭିଘୁଟ୍ଠା ଦିଜସଙ୍ଘସେୱିତା’’ତି।

ତତ୍ଥ କୁଟୀମତାତି ଆନୁଭାୱସମ୍ପନ୍ନେନ। ପାୱିସି ଯସ୍ସମନ୍ତି ପାୱିସି ଅସ୍ସମଂ, ଯ-କାରୋ ବ୍ଯଞ୍ଜନସନ୍ଧିକରୋ। ଉଦକୱନ୍ତନ୍ତି ତେସୁ ତେସୁ ଠାନେସୁ ଉଦକସମ୍ପନ୍ନଂ। ଫଲନ୍ତି ଅନେକଫଲସମ୍ପନ୍ନଂ। ଅରିଯପୂଜିତନ୍ତି ନୀୱରଣଦୋସରହିତେହି ଝାନଲାଭୀହି ଅରିଯେହି ପୂଜିତଂ ପସତ୍ଥଂ। ରୁକ୍ଖଗ୍ଗହାନାତି ପୁପ୍ଫୂପଗଫଲୂପଗରୁକ୍ଖଗହନା। ସୋଭଞ୍ଜନାତି ସିଗ୍ଗୁରୁକ୍ଖା। ଲୋଦ୍ଦମଥୋପି ପଦ୍ଧକାତି ଲୋଦ୍ଦରୁକ୍ଖା ଚ ପଦୁମରୁକ୍ଖା ଚ। କେକା ଚ ଭଙ୍ଗାତି ଏୱଂନାମକା ରୁକ୍ଖା ଏୱ। କରେରୀତି କରେରିରୁକ୍ଖା। ଉଦ୍ଦାଲକାତି ୱାତଘାତକା। ମୁଚଲିନ୍ଦକେତକାତି ମୁଚଲିନ୍ଦା ଚ ପଞ୍ଚୱିଧକେତକା ଚ। ହରେଣୁକାତି ଅପରଣ୍ଣଜାତି। ୱେଳୁକାତି ୱଂସଭେଦକା। କେଣୂତି ଅରଞ୍ଞମାସା। ତିନ୍ଦୁକାତି ତିମ୍ବରୁରୁକ୍ଖା। ଚୀନକାତି ଖୁଦ୍ଦକରାଜମାସା। ମୋଚାତି ଅଟ୍ଠିକକଦଲିଯୋ। ସାଲିଯୋତି ନାନପ୍ପକାରା ଜାତସ୍ସରଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ଜାତା ସାଲିଯୋ। ପୱୀହଯୋତି ନାନପ୍ପକାରା ୱୀହଯୋ। ଆଭୂଜିନୋତି ଭୁଜପତ୍ତା। ତଣ୍ଡୁଲାତି ନିକ୍କୁଣ୍ଡକଥୁସାନି ସଯଂଜାତତଣ୍ଡୁଲସୀସାନି।

ତସ୍ସେୱାତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତସ୍ସେୱ ଅସ୍ସମସ୍ସ ଉତ୍ତରଦିସାଭାଗେ। ପୋକ୍ଖରଣୀତି ପଞ୍ଚୱିଧପଦୁମସଞ୍ଛନ୍ନା ଜାତସ୍ସରପୋକ୍ଖରଣୀ। ଅକକ୍କସାତି ମଚ୍ଛସିପ୍ପିକସେୱାଲାଦିକକ୍କସରହିତା। ଅପବ୍ଭାରାତି ଅଚ୍ଛିନ୍ନତଟା ସମତିତ୍ଥା। ଅପ୍ପଟିଗନ୍ଧିକାତି ଅପଟିକ୍କୂଲଗନ୍ଧେନ ଉଦକେନ ସମନ୍ନାଗତା। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ସା ପୋକ୍ଖରଣିଯା। ଖେମିନୋତି ଅଭଯା। ‘‘ସିଙ୍ଗୂ’’ତିଆଦୀନି ତେସଂ ମଚ୍ଛାନଂ ନାମାନି। କୁଣାଲକାତି କୋକିଲା। ଚିତ୍ରାତି ଚିତ୍ରପତ୍ତା। ସିଖଣ୍ଡୀତି ଉଟ୍ଠିତସିଖା ମୋରା, ଅଞ୍ଞେପି ୱା ମତ୍ଥକେ ଜାତସିଖା ପକ୍ଖିନୋ। ପାନାଯ ମାଯନ୍ତୀତି ପାନାଯ ଆଯନ୍ତି। ପଲାସାଦାତି ଖଗ୍ଗା। ଗୱଜାତି ଗୱଯା। ଗଣିନୋତି ଗୋକଣ୍ଣା। କଣ୍ଣିକାତି କଣ୍ଣିକମିଗା। ଛମାଗିରୀତି ଭୂମିସମପତ୍ଥଟା ପିଟ୍ଠିପାସାଣା। ପୁପ୍ଫୱିଚିତ୍ରସନ୍ଥତାତି ୱିଚିତ୍ରପୁପ୍ଫସନ୍ଥତା। ଦିଜାଭିଘୁଟ୍ଠାତି ମଧୁରସ୍ସରେହି ଦିଜେହି ଅଭିଘୁଟ୍ଠା। ଏୱରୂପା ତତ୍ଥ ଭୂମିପବ୍ବତାତି ଏୱଂ ଭଗୱା କୋସିଯସ୍ସ ଅସ୍ସମଂ ୱଣ୍ଣେତି।

ଇଦାନି ହିରିଦେୱିଯା ତତ୍ଥ ପୱିସନାଦୀନି ଦସ୍ସେତୁଂ ଆହ –

୨୬୯।

‘‘ସା ସୁତ୍ତଚା ନୀଲଦୁମାଭିଲମ୍ବିତା, ୱିଜ୍ଜୁ ମହାମେଘରିୱାନୁପଜ୍ଜଥ;

ତସ୍ସା ସୁସମ୍ବନ୍ଧସିରଂ କୁସାମଯଂ, ସୁଚିଂ ସୁଗନ୍ଧଂ ଅଜିନୂପସେୱିତଂ;

ଅତ୍ରିଚ୍ଚ କୋଚ୍ଛଂ ହିରିମେତଦବ୍ରୱି, ନିସୀଦ କଲ୍ଯାଣି ସୁଖଯିଦମାସନଂ।

୨୭୦।

‘‘ତସ୍ସା ତଦା କୋଚ୍ଛଗତାଯ କୋସିଯୋ, ଯଦିଚ୍ଛମାନାଯ ଜଟାଜିନନ୍ଧରୋ;

ନଓେହି ପଡେହି ସଯଂ ସହୂଦକଂ, ସୁଧାଭିହାସୀ ତୁରିତୋ ମହାମୁନି।

୨୭୧।

‘‘ସା ତଂ ପଟିଗ୍ଗୟ୍ହ ଉଭୋହି ପାଣିଭି, ଇଚ୍ଚବ୍ରୱି ଅତ୍ତମନା ଜଟାଧରଂ;

ହନ୍ଦାହଂ ଏତରହି ପୂଜିତା ତଯା, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମେ ତିଦିୱଂ ଜିତାୱିନୀ।

୨୭୨।

‘‘ସା କୋସିଯେନାନୁମତା ଜୁତୀମତା, ଉଦୀରିତା ୱଣ୍ଣମଦେନ ମତ୍ତା;

ସକାସେ ଗନ୍ତ୍ୱାନ ସହସ୍ସଚକ୍ଖୁନୋ, ଅଯଂ ସୁଧା ୱାସୱ ଦେହି ମେ ଜଯଂ।

୨୭୩।

‘‘ତମେନ ସକ୍କୋପି ତଦା ଅପୂଜଯି, ସହିନ୍ଦଦେୱା ସୁରକଞ୍ଞମୁତ୍ତମଂ;

ସା ପଞ୍ଜଲୀ ଦେୱମନୁସ୍ସପୂଜିତା, ନୱମ୍ହି କୋଚ୍ଛମ୍ହି ଯଦା ଉପାୱିସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସୁଭଚାତି ସୁଚ୍ଛୱୀ। ନୀଲଦ୍ଦୁମାଭିଲମ୍ବିତାତି ନୀଲେସୁ ଦୁମେସୁ ଅଭିଲମ୍ବିତା ହୁତ୍ୱା, ତଂ ତଂ ନୀଲଦ୍ଦୁମସାଖଂ ପରାମସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମହାମେଘରିୱାତି ତେନ ନିମନ୍ତିତା ମହାମେଘୱିଜ୍ଜୁ ୱିଯ ତସ୍ସ ତଂ ଅସ୍ସମଂ ପାୱିସି। ତସ୍ସାତି ତସ୍ସା ହିରିଯା। ସୁସମ୍ବନ୍ଧସିରନ୍ତି ସୁଟ୍ଠୁ ସମ୍ବନ୍ଧସୀସଂ। କୁସାମଯନ୍ତି ଉସୀରାଦିମିସ୍ସକକୁସତିଣମଯଂ। ସୁଗନ୍ଧନ୍ତି ଉସୀରେନ ଚେୱ ଅଞ୍ଜନେନ ସୁଗନ୍ଧତିଣେନ ଚ ମିସ୍ସକତ୍ତା ସୁଗନ୍ଧଂ। ଅଜିନୂପସେୱିତନ୍ତି ଉପରିଅତ୍ଥତେନ ଅଜିନଚମ୍ମେନ ଉପସେୱିତଂ। ଅତ୍ରିଚ୍ଚ କୋଚ୍ଛନ୍ତି ଏୱରୂପଂ କୋଚ୍ଛାସନଂ ପଣ୍ଣସାଲଦ୍ୱାରେ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା। ସୁଖଯିଦମାସନନ୍ତି ସୁଖଂ ନିସୀଦ ଇଦମାସନଂ।

ଯନ୍ତି ଯାୱଦତ୍ଥଂ। ଇଚ୍ଛମାନାଯାତି ସୁଧଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତିଯା। ନୱେହି ପଡେହୀତି ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ପୋକ୍ଖରଣିତୋ ଆଭତେହି ଅଲ୍ଲପଦୁମିନିପତ୍ତେହି। ସଯନ୍ତି ସହତ୍ଥେନ। ସହୂଦକନ୍ତି ଦକ୍ଖିଣୋଦକସହିତଂ। ସୁଧାଭିହାସୀତି ସୁଧଂ ଅଭିହରି। ତୁରିତୋତି ସୋମନସ୍ସୱେଗେନ ତୁରିତୋ। ହନ୍ଦାତି ୱୱସ୍ସଗ୍ଗତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ଜିତାୱିନୀତି ୱିଜଯପ୍ପତ୍ତା ହୁତ୍ୱା।

ଅନୁମତାତି ଇଦାନି ଯଥାରୁଚିଂ ଗଚ୍ଛାତି ଅନୁଞ୍ଞାତା। ଉଦୀରିତାତି ତିଦସପୁରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସକ୍କସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଅଯଂ ସୁଧାତି ଉଦୀରଯି। ସୁରକଞ୍ଞନ୍ତି ଦେୱଧୀତରଂ। ଉତ୍ତମନ୍ତି ପୱରଂ। ସା ପଞ୍ଜଲୀ ଦେୱମନୁସ୍ସପୂଜିତାତି ପଞ୍ଜଲୀ ଦେୱେହି ଚ ମନୁସ୍ସେହି ଚ ପୂଜିତା। ଯଦାତି ଯଦା ନିସୀଦନତ୍ଥାଯ ସକ୍କେନ ଦାପିତେ ନୱେ କଞ୍ଚନପୀଠସଙ୍ଖାତେ କୋଚ୍ଛେ ସା ଉପାୱିସି, ତଦା ନଂ ତତ୍ଥ ନିସିନ୍ନଂ ସକ୍କୋ ଚ ସେସଦେୱତା ଚ ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫାଦୀହି ପୂଜଯିଂସୁ।

ଏୱଂ ସକ୍କୋ ତଂ ପୂଜେତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘କେନ ନୁ ଖୋ କାରଣେନ କୋସିଯୋ ସେସାନଂ ଅଦତ୍ୱା ଇମିସ୍ସାୱ ସୁଧଂ ଅଦାସୀ’’ତି। ସୋ ତସ୍ସ କାରଣସ୍ସ ଜାନନତ୍ଥାଯ ପୁନ ମାତଲିଂ ପେସେସି। ତମତ୍ଥଂ ଆୱି କରୋନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୨୭୪।

‘‘ତମେୱ ସଂସୀ ପୁନଦେୱ ମାତଲିଂ, ସହସ୍ସନେତ୍ତୋ ତିଦସାନମିନ୍ଦୋ;

ଗନ୍ତ୍ୱାନ ୱାକ୍ୟଂ ମମ ବ୍ରୂହି କୋସିଯଂ, ଆସାଯ ସଦ୍ଧା ସିରିଯା ଚ କୋସିଯ;

ହିରୀ ସୁଧଂ କେନ ମଲତ୍ଥ ହେତୁନା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସଂସୀତି ଅଭାସି। ୱାକ୍ୟଂ ମମାତି ମମ ୱାକ୍ୟଂ କୋସିଯଂ ବ୍ରୂହି। ଆସାଯ ସଦ୍ଧା ସିରିଯା ଚାତି ଆସାତୋ ଚ ସଦ୍ଧାତୋ ଚ ସିରିତୋ ଚ ହିରୀଯେୱ କେନ ହେତୁନା ସୁଧମଲଲ୍ଥାତି।

ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱେଜଯନ୍ତରଥମାରୁଯ୍ହ ଅଗମାସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୨୭୫।

''ତଂ ସୁପ୍ଲୱତ୍ଥଂ ଉଦତାରଯୀ ରଥଂ, ଦଦ୍ଦଲ୍ଲମାନଂ ଉପକାରିଯସାଦିସଂ;

ଜମ୍ବୋନଦୀସଂ ତପନେଯ୍ଯସନ୍ନିଭଂ, ଅଲଙ୍କତଂ କଞ୍ଚନଚିତ୍ତସନ୍ନିଭଂ।

୨୭୬।

''ସୁୱଣ୍ଣଚନ୍ଦେତ୍ଥ ବହୂ ନିପାତିତା, ହତ୍ଥୀ ଗୱାସ୍ସା କିକିବ୍ଯଗ୍ଘଦୀପିଯୋ;

ଏଣେଯ୍ଯକା ଲଙ୍ଘମଯେତ୍ଥ ପକ୍ଖିନୋ, ମିଗେତ୍ଥ ୱେଳୁରିଯମଯା ଯୁଧା ଯୁତା।

୨୭୭।

''ତତ୍ଥସ୍ସରାଜହରଯୋ ଅଯୋଜଯୁଂ, ଦସସତାନି ସୁସୁନାଗସାଦିସେ;

ଅଲଙ୍କତେ କଞ୍ଚନଜାଲୁରଚ୍ଛଦେ, ଆୱେଳିନେ ସଦ୍ଦଗମେ ଅସଙ୍ଗିତେ।

୨୭୮।

''ତଂ ଯାନସେଟ୍ଠଂ ଅଭିରୁଯ୍ହ ମାତଲି, ଦିସା ଇମାଯୋ ଅଭିନାଦଯିତ୍ଥ;

ନଭଞ୍ଚ ସେଲଞ୍ଚ ୱନପ୍ପତିନିଞ୍ଚ, ସସାଗରଂ ପବ୍ଯଥଯିତ୍ଥ ମେଦିନିଂ।

୨୭୯।

''ସ ଖିପ୍ପମେୱ ଉପଗମ୍ମ ଅସ୍ସମଂ, ପାୱାରମେକଂସକତୋ କତଞ୍ଜଲୀ;

ବହୁସ୍ସୁତଂ ୱୁଦ୍ଧଂ ୱିନୀତୱନ୍ତଂ, ଇଚ୍ଚବ୍ରୱି ମାତଲି ଦେୱବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

୨୮୦।

''ଇନ୍ଦସ୍ସ ୱାକ୍ୟଂ ନିସାମେହି କୋସିଯ, ଦୂତୋ ଅହଂ ପୁଚ୍ଛତି ତଂ ପୁରିନ୍ଦଦୋ;

ଆସାଯ ସଦ୍ଧା ସିରିଯା ଚ କୋସିଯ, ହିରୀ ସୁଧଂ କେନ ମଲତ୍ଥ ହେତୁନା''ତି।

ତତ୍ଥ ତଂ ସୁପ୍ଲୱତ୍ଥନ୍ତି ତଂ ୱେଜଯନ୍ତରଥଂ ସୁଖେନ ପ୍ଲୱନତ୍ଥଂ। ଉଦତାରଯୀତି ଉତ୍ତାରେସି ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗମନସଜ୍ଜମକାସି। ଉପକାରିଯସାଦିସନ୍ତି ଉପକରଣଭଣ୍ଡେହି ସଦିସଂ, ଯଥା ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗିସିଖାଯ ସମାନୱଣ୍ଣାନି ଉପକରଣାନି ଜଲନ୍ତି, ତଥେୱ ଜଲିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଜମ୍ବୋନଦୀସନ୍ତି ଜମ୍ବୁନଦସଙ୍ଖାତଂ ରତ୍ତସୁୱଣ୍ଣମଯଂ ଈସଂ। କଞ୍ଚନଚିତ୍ତସନ୍ନିଭନ୍ତି, କଞ୍ଚନମଯେନ ସତ୍ତରତନୱିଚିତ୍ତେନ ଅଟ୍ଠମଙ୍ଗଲେନ ସମନ୍ନାଗତଂ। ସୁୱଣ୍ଣଚନ୍ଦେତ୍ଥାତି ସୁୱଣ୍ଣମଯା ଚନ୍ଦକା ଏତ୍ଥ ରଥେ। ହତ୍ଥୀତି ସୁୱଣ୍ଣରଜତମଣିମଯା ହତ୍ଥୀ। ଗୱାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଲଙ୍ଘମଯେତ୍ଥ ପକ୍ଖିନୋତି ଏତ୍ଥ ରଥେ ଲଙ୍ଘମଯା

ନାନାରତନମୟା ପକ୍ଖିଗଣାପି ପଟିପାଟିୟା ଠିତା। ଯୁଧା ଯୁତାତି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଯୁଧେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯୁତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ଦସ୍ସିତା।

ଅସ୍ସରାଜହରଯୋତି ହରିୱଣ୍ଣମନୋମଯଅସ୍ସରାଜାନୋ। ସୁସୁନାଗସାଦିସେତି ବଲସମ୍ପତ୍ତିୟା ତରୁଣନାଗସଦିସେ। କଞ୍ଚନଜାଲୁରଚ୍ଛଦେତି କଞ୍ଚନଜାଲମଯେନ ଉରଚ୍ଛଦାଲଙ୍କାରେନ ସମନ୍ନାଗତେ। ଆୱେଠଇନେତି ଆୱେଠଅସଙ୍ଖାତେହି କଣ୍ଣାଲଙ୍କାରେହି ଯୁତ୍ତେ। ସଦ୍ଦଗମେତି ପତୋଦପ୍ପହାରଂ ୱିନା ସଦ୍ଦମତ୍ତେନେୱ ଗମନସୀଲେ। ଅସଙ୍ଗୀତେତି ନିସ୍ସଙ୍ଗେ ସୀଘଜୱେ ଏୱରୂପେ ଅସ୍ସରାଜେ ତତ୍ଥ ଯୋଜେସୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଭିନାଦଯିତ୍ୱାତି ଯାନସଦ୍ଦେନ ଏକନିନ୍ନାଦଂ ଅକାସି। ୱନପ୍ପତିନିଞ୍ଚାତି ୱନପ୍ପତିନୀ ଚ ୱନସଣ୍ଡେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ପକ୍କମ୍ପଯିତ୍ୱାତି କମ୍ପଯିତ୍ୱା। ତତ୍ଥ ଆକାସଟ୍ଠକୱିମାନକମ୍ପନେନ ନଭକମ୍ପନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପାୱାରମେକଂସକତୋତି ଏକଂସକତପାୱାରଦିବ୍ବୱତ୍ଥୋ। ୱୁଦ୍ଧନ୍ତି ଗୁଣୱୁଦ୍ଧଂ। ୱିନୀତୱନ୍ତନ୍ତି ୱିନୀତେନ ଆଚାରୱତ୍ତେନ ସମନ୍ନାଗତଂ। ଇଚ୍ଚବ୍ରୱୀତି ରଥଂ ଆକାସେ ଠପେତ୍ୱା ଓତରିତ୍ୱା ଏୱଂ ଅବ୍ରୱି। ଦେୱବ୍ରାହ୍ମଣନ୍ତି ଦେୱସମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ।

ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୨୮୧।

''ଅନ୍ଧା ସିରୀ ମଂ ପଟିଭାତି ମାତଲି, ସଦ୍ଧା ଅନିଚ୍ଚା ପନ ଦେୱସାରଥି।

ଆସା ୱିସଂୱାଦିକସମ୍ମତା ହି ମେ, ହିରୀ ଚ ଅରିଯମ୍ହି ଗୁଣେ ପତିଟ୍ଠିତା''ତି।

ତତ୍ଥ ଅନ୍ଧାତି ସିପ୍ପାଦିସମ୍ପନ୍ନେପି ଅସମ୍ପନ୍ନେପି ଭଜନତୋ ''ଅନ୍ଧା''ତି ମଂ ପଟିଭାତି। ଅନିଚ୍ଚାତି ସଦ୍ଧା ପନ ତଂ ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ପହାଯ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନତୋ ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱାକାରେନ ''ଅନିଚ୍ଚା''ତି ମଂ ପଟିଭାତି। ୱିସଂୱାଦିକସମ୍ମତାତି ଆସା ପନ ଯସ୍ମା ଧନତ୍ଥିକା ନାୱାଯ ସମୁଦ୍ଦଂ ପକ୍ଖନ୍ଦିତ୍ୱା ୱିନଟ୍ଠପାଭତା ଏନ୍ତି, ତସ୍ମା ''ୱିସଂୱାଦିକା''ତି ମଂ ପଟିଭାତି। ଅରିଯମ୍ହି ଗୁଣେତି ହିରୀ ପନ ହିରୋତ୍ତପ୍ପସଭାୱସଙ୍ଖାତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ଅରିଯଗୁଣେ ପତିଟ୍ଠିତାତି।

ଇଦାନି ତସ୍ସା ଗୁଣଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ଆହ –

୨୮୨।

''କୁମାରିଯୋ ଯାଚିମା ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା, ଜିଣ୍ଣା ଚ ଯା ଯା ଚ ସଭତ୍ତୁଇତ୍ଥିଯୋ;

ତା ଛନ୍ଦରାଗଂ ପୁରିସେସୁ ଉଗ୍ଗତଂ, ହିରିଯା ନିୱାରେନ୍ତି ସଚିତ୍ତମତ୍ତନୋ।

୨୮୩।

''ସଙ୍ଗାମସୀସେ ସରସତ୍ତିସଂଯୁତେ, ପରାଜିତାନଂ ପତତଂ ପଲାଯିନଂ;

ହିରିଯା ନିୱତ୍ତନ୍ତି ଜହିତ୍ୱ ଜୀୱିତଂ, ତେ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତି ପୁନା ହିରୀମନା।

୨୮୪।

''ୱେଲା ଯଥା ସାଗରୱେଗୱାରିନୀ, ହିରାଯ ହି ପାପଜନଂ ନିୱାରିନୀ;

ତଂ ସବ୍ବଲୋକେ ହିରିମରିଯପୂଜିତଂ, ଇନ୍ଦସ୍ସ ତଂ ୱେଦଯ ଦେୱସାରଥୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ଜିଣ୍ଣାତି ୱିଧୱା। ସଭତ୍ତୂତି ସସାମିକା ତରୁଣିତ୍ଥିଯୋ। ଅତ୍ତନୋତି ତା ସବ୍ବାପି ପରପୁରିସେସୁ ଅତ୍ତନୋ ଛନ୍ଦରାଗଂ ଉଗ୍ଗତଂ ୱିଦିତ୍ୱା ''ଅଯୁତ୍ତମେତଂ ଅମ୍ହାକ''ନ୍ତି ହିରିଯା ସଚିତ୍ତଂ ନିୱାରେନ୍ତି, ପାପକମ୍ମଂ ନ କରୋନ୍ତି। ପତତଂ ପଲାଯିନନ୍ତି ପତନ୍ତାନଞ୍ଚ ପଲାଯନ୍ତାନଞ୍ଚ ଅନ୍ତରେ। ଜହିତ୍ୱ ଜୀୱିତନ୍ତି ଯେ

ହିରିମନ୍ତୋ ହୋନ୍ତି, ତେ ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତଂ ଚଜିତ୍ୱା ହିରିଯା ନିୱତ୍ତନ୍ତି, ଏୱଂ ନିୱତ୍ତା ଚ ପନ ତେ ହିରୀମନା ପୁନ ଅତ୍ତନୋ ସାମିକଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତି, ଅମିତ୍ତହତ୍ଥତୋ ମୋଚେତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତି। ପାପଜନଂ ନିୱାରିନୀତି ପାପତୋ ଜନଂ ନିୱାରିନୀ, ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ । ତନ୍ତି ତଂ ହିରିଂ। ଅରିଯପୂଜିତନ୍ତି ଅରିଯେହି ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ପୂଜିତଂ। ଇନ୍ଦସ୍ସ ତଂ ୱେଦଯାତି ଯସ୍ମା ଏୱଂ ମହାଗୁଣା ଅରିଯପୂଜିତାୱେସା, ତସ୍ମା ତଂ ଏୱଂ ଉତ୍ତମା ନାମେସାତି ଇନ୍ଦସ୍ସ କଥେହୀତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମାତଲି ଗାଥମାହ –

୨୮୫।

‘‘କୋ ତେ ଇମଂ କୋସିଯ ଦିଟ୍ଠିମୋଦହି, ବ୍ରହ୍ମା ମହିନ୍ଦୋ ଅଥ ୱା ପଜାପତି;

ହିରାଯ ଦେୱେସୁ ହି ସେଟ୍ଠସମ୍ମତା, ଧୀତା ମହିନ୍ଦସ୍ସ ମହେସି ଜାଯଥା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଦିଟ୍ଠିନ୍ତି ‘‘ହିରୀ ନାମ ମହାଗୁଣା ଅରିଯପୂଜିତା’’ତି ଲଦ୍ଧିଂ। ଓଦହୀତି ହଦଯେ ପୱେସେସି। ସେଟ୍ଠସମ୍ମତାତି ତୱ ସନ୍ତିକେ ସୁଧାଯ ଲଦ୍ଧକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଇନ୍ଦସ୍ସ ସନ୍ତିକେ କଞ୍ଚନାସନଂ ଲଭିତ୍ୱା ସବ୍ବଦେୱତାହି ପୂଜିଯମାନା ଉତ୍ତମସମ୍ମତା ଜାଯଥ।

ଏୱଂ ତସ୍ମିଂ କଥେନ୍ତେଯେୱ କୋସିଯସ୍ସ ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ଚୱନଧମ୍ମୋ ଜାତୋ। ଅଥ ନଂ, ମାତଲି, ‘‘କୋସିଯ ଆଯୁସଙ୍ଖାରୋ ତେ ଓସ୍ସଟ୍ଠୋ, ଚୱନଧମ୍ମୋପି ତେ ସମ୍ପତ୍ତୋ, କିଂ ତେ ମନୁସ୍ସଲୋକେନ, ଦେୱଲୋକଂ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ତତ୍ଥ ନେତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୨୮୬।

‘‘ହନ୍ଦେହି ଦାନି ତିଦିୱଂ ଅପକ୍କମ, ରଥଂ ସମାରୁଯ୍ହ ମମାଯିତଂ ଇମଂ;

ଇନ୍ଦୋ ଚ ତଂ ଇନ୍ଦସଗୋତ୍ତ କଙ୍ଖତି, ଅଜ୍ଜେୱ ତ୍ୱଂ ଇନ୍ଦସହବ୍ୟତଂ ୱଜା’’ତି।

ତତ୍ଥ ମମାଯିତନ୍ତି ପିଯଂ ମନାପଂ। ଇନ୍ଦସଗୋତ୍ତାତି ପୁରିମଭୱେ ଇନ୍ଦେନ ସମାନଗୋତ୍ତ। କଙ୍ଖତୀତି ତୱାଗମନଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତୋ କଙ୍ଖତି।

ଇତି ତସ୍ମିଂ କୋସିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥେନ୍ତେଯେୱ କୋସିଯୋ ଚୱିତ୍ୱା ଓପପାତିକୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଆରୁଯ୍ହ ଦିବ୍ବରଥେ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ନଂ, ମାତଲି, ସକ୍କସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ନେସି। ସକ୍କୋ ତଂ ଦିସ୍ୱାୱ ତୁଟ୍ଠମାନସୋ ଅତ୍ତନୋ ଧୀତରଂ ହିରିଦେୱିଂ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ କତ୍ୱା ଅଦାସି, ଅପରିମାଣମସ୍ସ ଇସ୍ସରିଯଂ ଅହୋସି। ତମତ୍ଥଂ ୱିଦିତ୍ୱା ‘‘ଅନୋମସତ୍ତାନଂ କମ୍ମଂ ନାମ ଏୱଂ ୱିସୁଜ୍ଝତୀ’’ତି ସତ୍ଥା ଓସାନଗାଥମାହ –

୨୮୭।

‘‘ଏୱଂ ୱିସୁଜ୍ଝନ୍ତି ଅପାପକମ୍ମିନୋ, ଅଥୋ ସୁଚିଣ୍ଣସ୍ସ ଫଲଂ ନ ନସ୍ସତି;

ଯେ କେଚି ମଦ୍ଦକ୍ଖୁ ସୁଧାଯ ଭୋଜନଂ, ସବ୍ବେୱ ତେ ଇନ୍ଦସହବ୍ୟତଂ ଗତା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅପାପକମ୍ମିନୋତି ଅପାପକମ୍ମା ସତ୍ତା ଏୱଂ ୱିସୁଜ୍ଝନ୍ତି ଯେ କେଚି ମଦ୍ଦକ୍ଖୁତି ଯେ କେଚି ସତ୍ତା ତସ୍ମିଂ ହିମୱନ୍ତପଦେସେ ତଦା କୋସିଯେନ ହିରିଯା ଦୀଯମାନଂ ସୁଧାଭୋଜନଂ ଅଦ୍ଦସଂସୁ। ସବ୍ବେୱ ତେତି ତେ ସବ୍ବେପି ତଂ ଦାନଂ ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ଇନ୍ଦସହବ୍ୟତଂ ଗତାତି।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ, ପୁବ୍ବେପେତଂ ଅଦାନାଭିରତଂ ଥଦ୍ଧମଚ୍ଛରିଯଂ ସମାନଂ ଅହଂ ଦମେସିଂଯେୱା’’ତି ୱତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି ‘‘ତଦା ହିରୀ ଦେୱତା ଉପ୍ପଲୱଣ୍ଣା ଅହୋସି, କୋସିଯୋ ଦାନପତି ଭିକ୍ଖୁ, ପଞ୍ଚସିଖୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ, ମାତଲି ଆନନ୍ଦୋ, ସୂରିଯୋ କସ୍ସପୋ, ଚନ୍ଦୋ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ, ନାରଦୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ, ସକ୍କୋ ଅହମେୱ ଅହୋସି’’ନ୍ତି।

ସୁଧାଭୋଜନଜାତକୱଣ୍ଣନା ତତିଯା।

[୫୩୬] ୪। କୁଣାଲଜାତକୱଣ୍ଣନା

ଏୱମକ୍ଖାଯତୀତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା କୁଣାଲଦହେ ୱିହରନ୍ତୋ ଅନଭିରତିପୀଳିତେ ପଞ୍ଚସତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ତତ୍ରାଯଂ ଅନୁପୁବ୍ବିକଥା – ସାକିଯକୋଲିଯା କିର କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରସ୍ସ ଚ କୋଲିଯନଗରସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତରେ ରୋହିଣିଂ ନାମ ନଦିଂ ଏକେନେୱାୱରଣେନ ବନ୍ଧାପେତ୍ୱା ସସ୍ସାନି କାରେନ୍ତି। ଅଥ ଜେଟ୍ଠମୂଲମାସେ ସସ୍ସେସୁ ମିଲାଯନ୍ତେସୁ ଉଭଯନଗରୱାସୀନମ୍ପି କମ୍ମକାରା ସନ୍ନିପତିଂସୁ। ତତ୍ଥ କୋଲିଯନଗରୱାସିନୋ ୱଦିଂସୁ – ‘‘ଇଦଂ ଉଦକଂ ଉଭଯତୋ ନୀହରିଯମାନଂ ନେୱ ତୁମ୍ହାକଂ, ନ ଅମ୍ହାକଂ ପହୋସ୍ସତି, ଅମ୍ହାକଂ ପନ ସସ୍ସଂ ଏକୋଦକେନେୱ ନିପ୍ଫଜ୍ଜିସ୍ସତି, ଇଦଂ ଉଦକଂ ଅମ୍ହାକଂ ଦେଥା’’ତି। କପିଲୱତ୍ଥୁୱାସିନୋ ୱଦିଂସୁ – ‘‘ତୁମ୍ହେସୁ କୋଟ୍ଠେ ପୂରେତ୍ୱା ଠିତେସୁ ମଯଂ ରତ୍ତସୁୱଣ୍ଣନୀଲମଣିକାଳକହାପଣେ ଗହେତ୍ୱା ନ ସକ୍ଖିସ୍ସାମ ପଚ୍ଛିପସିବ୍ବକାଦିହତ୍ଥା ତୁମ୍ହାକଂ ଘରଦ୍ୱାରେ ୱିଚରିତୁଂ, ଅମ୍ହାକମ୍ପି ସସ୍ସଂ ଏକେନେୱ ଉଦକେନ ନିପ୍ଫଜ୍ଜିସ୍ସତି, ଇଦଂ ଉଦକଂ ଅମ୍ହାକଂ ଦେଥା’’ତି। ‘‘ନ ମଯଂ ଦସ୍ସାମା’’ତି? ‘‘ମଯମ୍ପି ନ ଦସ୍ସାମା’’ତି। ଏୱଂ କଲହଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଏକୋ ଉଟ୍ଠାଯ ଏକସ୍ସ ପହାରଂ ଅଦାସି, ସୋପି ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ଏୱଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପହରିତ୍ୱା ରାଜକୁଲାନଂ ଜାତିଂ ଘଟ୍ଟେତ୍ୱା କଲହଂ ପୱଡ୍ଢେସୁଂ।

କୋଲିଯକମ୍ମକାରା ୱଦନ୍ତି – ‘‘ତୁମ୍ହେ କପିଲୱତ୍ଥୁୱାସିକେ ସାକିଯଦାରକେ ଗହେତ୍ୱା ଗଜ୍ଜଥ , ଯେ ସୋଣସିଙ୍ଗାଲାଦଯୋ ୱିଯ ଅତ୍ତନୋ ଭଗିନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ୱସିଂସୁ, ଏତେସଂ ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦଯୋ ୱା ଫଲକାୱୁଧାନି ୱା ଅମ୍ହାକଂ କିଂ କରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି? ସାକିଯକମ୍ମକାରା ୱଦନ୍ତି – ‘‘ତୁମ୍ହେ ଦାନି କୁଟ୍ଠିନୋ ଦାରକେ ଗହେତ୍ୱା ଗଜ୍ଜଥ, ଯେ ଅନାଥା ନିଗ୍ଗତିକା ତିରଚ୍ଛାନା ୱିଯ କୋଲରୁକ୍ଖେ ୱସିଂସୁ, ଏତେସଂ ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦଯୋ ୱା ଫଲକାୱୁଧାନି ୱା ଅମ୍ହାକଂ କିଂ କରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି? ତେ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ କମ୍ମେ ନିଯୁତ୍ତଅମଚ୍ଚାନଂ କଥେସୁଂ, ଅମଚ୍ଚା ରାଜକୁଲାନଂ କଥେସୁଂ। ତତୋ ସାକିଯା ‘‘ଭଗିନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱାସିକାନଂ ଥାମଞ୍ଚ ବଲଞ୍ଚ ଦସ୍ସେସ୍ସାମା’’ତି ଯୁଦ୍ଧସଜ୍ଜା ନିକ୍ଖମିଂସୁ। କୋଲିଯାପି ‘‘କୋଲରୁକ୍ଖୱାସୀନଂ ଥାମଞ୍ଚ ବଲଞ୍ଚ ଦସ୍ସେସ୍ସାମା’’ତି ଯୁଦ୍ଧସଜ୍ଜା ନିକ୍ଖମିଂସୁ। ଅପରେ ପନାଚରିଯା ‘‘ସାକିଯକୋଲିଯାନଂ ଦାସୀସୁ ଉଦକତ୍ଥାଯ ନଦିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଚୁମ୍ବଟାନି ଭୂମିଯଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସୁଖକଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନାସୁ ଏକିସ୍ସା ଚୁମ୍ବଟଂ ଏକା ସକସଞ୍ଞାଯ ଗଣ୍ହି, ତଂ ନିସ୍ସାଯ ‘ମମ ଚୁମ୍ବଟଂ, ତୱ ଚୁମ୍ବଟ’ନ୍ତି କଲହେ ପୱଡ୍ଢେ କମେନ ଉଭଯନଗରୱାସିନୋ ଦାସକମ୍ମକାରା ଚେୱ ସେୱକଗାମଭୋଜକାମଚ୍ଚୋପରାଜାନୋ ଚାତି ସବ୍ବେ ଯୁଦ୍ଧସଜ୍ଜା ନିକ୍ଖମିଂସୂ’’ତି ୱଦନ୍ତି। ଇମମ୍ହା ପନ ନଯା ପୁରିମନଯୋୱ ବହୂସୁ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଆଗତୋ, ଯୁତ୍ତରୂପୋ ଚାତି ସ୍ୱେୱ ଗହେତବ୍ବୋ।

ତେ ପନ ସାଯନ୍ହସମଯେ ଯୁଦ୍ଧସଜ୍ଜା ନିକ୍ଖମିସ୍ସନ୍ତୀତି ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରନ୍ତୋ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତୋ ଇମେ ଏୱଂ ଯୁଦ୍ଧସଜ୍ଜେ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ଅଦ୍ଦସ, ଦିସ୍ୱା ଚ ‘‘ମଯି ଗତେ ଏସ କଲହୋ ୱୂପସମିସ୍ସତି ନୁ ଖୋ, ନୋ’’ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ ‘‘ଅହମେତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା କଲହୱୂପସମତ୍ଥଂ ତୀଣି ଜାତକାନି କଥେସ୍ସାମି, ତତୋ କଲହୋ ୱୂପସମିସ୍ସତି, ଅଥ ସାମଗ୍ଗିଦୀପନତ୍ଥାଯ ଦ୍ୱେ ଜାତକାନି କଥେତ୍ୱା ଅତ୍ତଦଣ୍ଡସୁତ୍ତଂ (ସୁ। ନି। ୯୪୧ ଆଦଯୋ) ଦେସେସ୍ସାମି, ଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ଉଭଯନଗରୱାସିନୋ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟାନି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟାନି କୁମାରସତାନି ଦସ୍ସନ୍ତି, ଅହଂ ତେ ପବ୍ବାଜେସ୍ସାମି, ମହନ୍ତୋ ସମାଗମୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ପାତୋୱ ସରୀରପଟିଜଗ୍ଗନଂ କତ୍ୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ସାଯନ୍ହସମଯେ ଗନ୍ଧକୁଟିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା କସ୍ସଚି ଅନାରୋଚେତ୍ୱା ସଯମେୱ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସେନାନଂ ଅନ୍ତରେ ଆକାସେ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ତେସଂ ସଂୱେଗଜନନତ୍ଥଂ ଦିୱା ଅନ୍ଧକାରଂ କାତୁଂ କେସରଂସିଯୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ନିସୀଦି। ଅଥ ନେସଂ ସଂୱିଗ୍ଗମାନସାନଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଛବ୍ବଣ୍ଣା ବୁଦ୍ଧରଂସିଯୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। କପିଲୱତ୍ଥୁୱାସିନୋପି ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ଞାତିସେଟ୍ଠୋ ସତ୍ଥା ଆଗତୋ, ଦିଟ୍ଠୋ ନୁ ଖୋ ତେନ ଅମ୍ହାକଂ କଲହକରଣଭାୱୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ନ ଖୋ ପନ ସକ୍କା ସତ୍ଥରି ଆଗତେ ଅମ୍ହେହି ପରସ୍ସ ସରୀରେ ସତ୍ଥଂ ପାତେତୁଂ, କୋଲିଯନଗରୱାସିନୋ ଅମ୍ହେ ହନନ୍ତୁ ୱା ବନ୍ଧନ୍ତୁ ୱା’’ତି ଆୱୁଧାନି ଛଡ୍ଡେସୁଂ। କୋଲିଯନଗରୱାସିନୋପି ତଥେୱ ଅକଂସୁ।

ଅଥ ଭଗୱା ଓତରିତ୍ୱା ରମଣୀଯେ ପଦେସେ ୱାଲୁକପୁଲିନେ ପଞ୍ଞତ୍ତୱରବୁଦ୍ଧାସନେ ନିସୀଦି ଅନୋପମାଯ ବୁଦ୍ଧସିରିଯା ୱିରୋଚମାନୋ। ତେପି ରାଜାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ନିସୀଦିଂସୁ। ଅଥ ନେ ସତ୍ଥା ଜାନନ୍ତୋୱ ‘‘କସ୍ମା ଆଗତତ୍ଥ, ମହାରାଜା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ନେୱ, ଭନ୍ତେ, ନଦିଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ, ନ କୀଳନତ୍ଥାଯ, ଅପିଚ ଖୋ ପନ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ସଙ୍ଗାମଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଆଗତମ୍ହା’’ତି। ‘‘କିଂ ନିସ୍ସାଯ ୱୋ କଲହୋ, ମହାରାଜା’’ତି? ‘‘ଉଦକଂ ନିସ୍ସାଯ ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ଉଦକଂ କିଂ ଅଗ୍ଘତି ମହାରାଜା’’ତି? ‘‘ଅପ୍ପଗ୍ଘଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ପଥୱୀ ନାମ କିଂ ଅଗ୍ଘତି, ମହାରାଜା’’ତି? ‘‘ଅନଗ୍ଘା, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ଖତ୍ତିଯା କିଂ ଅଗ୍ଘନ୍ତି, ମହାରାଜା’’ତି? ‘‘ଖତ୍ତିଯା ନାମ ଅନଗ୍ଘା, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ଅପ୍ପଗ୍ଘଂ ଉଦକଂ ନିସ୍ସାଯ କସ୍ମା ଅନଗ୍ଘେ ଖତ୍ତିଯେ ନାସେଥ, ମହାରାଜ, କଲହସ୍ମିଞ୍ହି ଅସ୍ସାଦୋ ନାମ ନତ୍ଥି, କଲହୱସେନ ହି ମହାରାଜା ଏକାଯ ରୁକ୍ଖଦେୱତାଯ କାଳସୀହେନ ସଦ୍ଧିଂ ବଦ୍ଧାଘାତୋ ସକଲମ୍ପି ଇମଂ କପ୍ପଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋଯେୱା’’ତି ୱତ୍ୱା ଫନ୍ଦନଜାତକଂ (ଜା। ୧।୧୩।୧୪ ଆଦଯୋ) କଥେସି। ତତୋ ‘‘ପରପତ୍ତିଯେନ ନାମ ମହାରାଜା ନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ପରପତ୍ତିଯା ହି ହୁତ୍ୱା ଏକସ୍ସ ସସସ୍ସ କଥାଯ ତିଯୋଜନସହସ୍ସୱିତ୍ଥତେ ହିମୱନ୍ତେ ଚତୁପ୍ପଦଗଣା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ପକ୍ଖନ୍ଦିନୋ ଅହେସୁଂ, ତସ୍ମା

ପରପତ୍ତିଯେନ ନ ଭୱିତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ଦଦ୍ଦରଜାତକଂ (ଜା। ୧।୨୪୩-୪୪; ୧।୪।୧୩-୧୬; ୧।୯।୧୦୫ ଆଦଯୋ) କଥେସି। ତତୋ ''କଦାଚି ମହାରାଜା ଦୁବ୍ବଲୋପି ମହବ୍ବଲସ୍ସ ରନ୍ଧଂ ପସ୍ସତି, କଦାଚି ମହବ୍ବଲୋପି ଦୁବ୍ବଲସ୍ସ ରନ୍ଧଂ ପସ୍ସତି, ଲଟୁକିକାପି ହି ସକୁଣିକା ହତ୍ଥିନାଗଂ ଘାତେସୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଲଟୁକିକଜାତକଂ (ଜା। ୧।୫।୩୯ ଆଦଯୋ) କଥେସି। ଏୱଂ କଲହୱୂପସମନତ୍ଥାଯ ତୀଣି ଜାତକାନି କଥେତ୍ୱା ସାମଗ୍ଗିପରିଦୀପନତ୍ଥାଯ ଦ୍ୱେ ଜାତକାନି କଥେସି। ''ସମଗ୍ଗାନଞ୍ହି ମହାରାଜା କୋଚି ଓତାରଂ ନାମ ପସ୍ସିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ରୁକ୍ଖଧମ୍ମଜାତକଂ (ଜା। ୧।୧।୭୪) କଥେସି। ତତୋ ''ସମଗ୍ଗାନଂ ମହାରାଜା କୋଚି ୱିୱରଂ ପସ୍ସିତୁଂ ନାସକ୍ଖି, ଯଦା ପନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱିୱାଦମକଂସୁ, ଅଥ ନେ ଏକୋ ନେସାଦପୁତ୍ତୋ ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ପାପେତ୍ୱା ଆଦାଯ ଗତୋ, ୱିୱାଦେ ଅସ୍ସାଦୋ ନାମ ନତ୍ଥୀ''ତି ୱତ୍ୱା ୱଟ୍ଟକଜାତକଂ (ଜା। ୧।୧।୩୫, ୧୧୮; ୧।୬।୧୨୮-୧୩୩) କଥେସି। ଏୱଂ ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଜାତକାନି କଥେତ୍ୱା ଅୱସାନେ ଅତ୍ତଦଣ୍ଡସୁତ୍ତଂ (ସୁ। ନି। ୯୪୧ ଆଦଯୋ) କଥେସି।

ଅଥ ରାଜାନୋ ପସନ୍ନା ''ସଚେ ସତ୍ଥା ନାଗମିସ୍ସ, ମଯଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱଧିତ୍ୱା ଲୋହିତନଦିଂ ପୱତ୍ତଯିସ୍ସାମ, ସତ୍ଥାରଂ ନିସ୍ସାଯ ନୋ ଜୀୱିତଂ ଲଦ୍ଧଂ। ସଚେ ପନ ସତ୍ଥା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସିସ୍ସ, ଦ୍ୱିସହସ୍ସଦୀପପରିୱାରଂ ଚତୁମହାଦୀପରଜ୍ଜଂ ହତ୍ଥଗତଂ ଅଭୱିସ୍ସ, ଅତିରେକସହସ୍ସଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ପୁତ୍ତା ଅଭୱିସ୍ସଂସୁ, ତତୋ ଖତ୍ତିଯପରିୱାରୋୱ ଅୱିଚରିସ୍ସ, ତଂ ଖୋ ପନେସ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ପହାଯ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ତୋ, ଇଦାନିପି ଖତ୍ତିଯପରିୱାରୋୱ ୱିଚରତୂ''ତି ଉଭଯନଗରୱାସିନୋ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟାନି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟାନି କୁମାରସତାନି ଅଦଂସୁ। ଭଗୱା ତେ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ମହାୱନଂ ଅଗମାସି। ପୁନଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତେହି ପରିୱୁତୋ ଏକଦା କପିଲୱତ୍ଥୁନଗରେ ଏକଦା କୋଲିଯନଗରେତି ଦ୍ୱୀସୁ ନଗରେସୁ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତି। ଉଭଯନଗରୱାସିନୋ ମହାସକ୍କାରଂ କରିଂସୁ। ତେସଂ ଗରୁଗାରୱେନ ନ ଅତ୍ତନୋ ରୁଚିଯା ପବ୍ବଜିତାନଂ ଅନଭିରତି ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ପୁରାଣଦୁତିଯିକାଯୋପି ନେସଂ ଅନଭିରତିଜନନତ୍ଥାଯ ତଂ ତଂ ୱତ୍ୱା ସାସନଂ ପେସେସୁଂ। ତେ ଅତିରେକତରଂ ଉକ୍କଣ୍ଠିଂସୁ। ଭଗୱା ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ତେସଂ ଅନଭିରତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ଇମେ ଭିକ୍ଖୂ ମାଦିସେନ ବୁଦ୍ଧେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ୱସନ୍ତା ଉକ୍କଣ୍ଠନ୍ତି, କଥଂ ରୂପା ନୁ ଖୋ ତେସଂ ଧମ୍ମକଥା ସପ୍ପାଯା''ତି ଉପଧାରେନ୍ତୋ କୁଣାଲଧମ୍ମଦେସନଂ ପସ୍ସି। ଅଥସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଅହଂ ଇମେ ଭିକ୍ଖୂ ହିମୱନ୍ତଂ ନେତ୍ୱା କୁଣାଲକଥାଯ ନେସଂ ମାତୁଗାମଦୋସଂ ପକାସେତ୍ୱା ଅନଭିରତିଂ ହରିତ୍ୱା ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗଂ ଦସ୍ସାମୀ''ତି।

ସୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ କପିଲୱତ୍ଥୁଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚୱେଲାଯମେୱ ତେ ପଞ୍ଚସତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ''ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରମଣୀଯୋ ହିମୱନ୍ତପଦେସୋ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ନୋହେତଂ, ଭନ୍ତେ''ତି। ''ଗଚ୍ଛିସ୍ସଥ ପନ ହିମୱନ୍ତଚାରିକ''ନ୍ତି? ''ଭନ୍ତେ, ଅନିଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ମଯଂ କଥଂ ଗମିସ୍ସାମା''ତି। ''ସଚେ ପନ ୱୋ କୋଚି ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥା''ତି? ''ଆମ, ଭନ୍ତେ''ତି। ସତ୍ଥା ସବ୍ବେପି ତେ ଅତ୍ତନୋ ଇଦ୍ଧିଯା ଗହେତ୍ୱା ଆକାସେ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗଗନତଲେ ଠିତୋୱ ରମଣୀଯେ ହିମୱନ୍ତପଦେସେ କଞ୍ଚନପବ୍ବତଂ ରଜତପବ୍ବତଂ ମଣିପବ୍ବତଂ ହିଙ୍ଗୁଲିକପବ୍ବତଂ ଅଞ୍ଜନପବ୍ବତଂ ସାନୁପବ୍ବତଂ ଫଲିକପବ୍ବତନ୍ତି ନାନାୱିଧେ ପବ୍ବତେ, ପଞ୍ଚ ମହାନଦିଯୋ, କଣ୍ଣମୁଣ୍ଡକଂ ରଥକାରଂ ସୀହପପାତଂ ଛଦ୍ଦନ୍ତଂ ତିଯଗ୍ଗଳଂ ଅନୋତତ୍ତଂ କୁଣାଲଦହନ୍ତି ସତ୍ତ ଦହେ ଦସ୍ସେସି। ହିମୱନ୍ତୋ ଚ ନାମ ମହା ପଞ୍ଚଯୋଜନସତୁବ୍ବେଧୋ ତିଯୋଜନସହସ୍ସୱିତ୍ଥତୋ, ତସ୍ସ ଇମଂ ରମଣୀଯଂ ଏକଦେସଂ ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱେନ ଦସ୍ସେସି। ତତ୍ଥ କତନିୱାସାନି ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘହତ୍ଥିକୁଲାଦୀନି ଚତୁପ୍ପଦାନିପି ଏକଦେସତୋ ଦସ୍ସେସି। ତତ୍ଥ ଆରାମରାମଣେଯ୍ୟକାଦୀନି ପୁପ୍ଫୂପଗଫଲୂପଗେ ରୁକ୍ଖେ ନାନାୱିଧେ ସକୁଣସଙ୍ଘେ ଜଲଜଥଲଜପୁପ୍ଫାନି ହିମୱନ୍ତସ୍ସ ପୁରତ୍ଥିମପସ୍ସେ ସୁୱଣ୍ଣତଲଂ, ପଚ୍ଛିମପସ୍ସେ ହିଙ୍ଗୁଲତଲଂ ଦସ୍ସେସି। ଇମେସଂ ରାମଣେଯ୍ୟକାନଂ ଦିଟ୍ଠକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପୁରାଣଦୁତିଯିକାସୁ ଛନ୍ଦରାଗୋ ପହୀନୋ।

ଅଥ ସତ୍ଥା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଗହେତ୍ୱା ଆକାସତୋ ଓତରିତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତପଚ୍ଛିମପସ୍ସେ ସଟ୍ଠିଯୋଜନିକେ ମନୋସିଲାତଲେ ସତ୍ତଯୋଜନିକସ୍ସ କପ୍ପଟ୍ଠିକସାଲରୁକ୍ଖସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ତିଯୋଜନିକାଯ ମନୋସିଲାତଲାଯ ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ପରିୱୁତୋ ଛବ୍ବଣ୍ଣରସ୍ମିଯୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଅଣ୍ଣୱକୁଚ୍ଛିଂ ଖୋଭେତ୍ୱା ଜଲମାନୋ ସୂରିଯୋ ୱିଯ ନିସୀଦିତ୍ୱା ମଧୁରସ୍ସରଂ ନିଚ୍ଛାରେନ୍ତୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମସ୍ମିଂ ହିମୱନ୍ତେ ତୁମ୍ହେହି ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବଂ ପୁଚ୍ଛଥା''ତି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଦ୍ୱେ ଚିତ୍ରକୋକିଲା ଉଭୋସୁ କୋଟୀସୁ ଦଣ୍ଡକଂ ମୁଖେନ ଡଂସିତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ଅତ୍ତନୋ ସାମିକଂ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ଚିତ୍ରକୋକିଲା ପୁରତୋ, ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଛତୋ, ଅଟ୍ଠ ୱାମତୋ, ଅଟ୍ଠ ଦକ୍ଖିଣତୋ, ଅଟ୍ଠ ହେଟ୍ଠା, ଅଟ୍ଠ ଉପରି ଛାଯଂ କତ୍ୱା ଏୱଂ ଚିତ୍ରକୋକିଲଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଆକାସେନାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଅଥ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତଂ ସକୁଣସଙ୍ଘଂ ଦିସ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ପୁଚ୍ଛିଂସୁ – ''କେ ନାମେତେ, ଭନ୍ତେ ସକୁଣା''ତି? ''ଭିକ୍ଖୱେ, ଏସ ମମ ପୋରାଣକୋ ୱଂସୋ, ମଯା ଠପିତା ପୱେଣୀ, ମଂ ତାୱ ପୁବ୍ବେ ଏୱଂ ପରିଚରିଂସୁ, ତଦା ପନେସ ସକୁଣଗଣୋ ମହା ଅହୋସି, ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାନି ଦିଜକଞ୍ଞାସହସ୍ସାନି ମଂ ପରିଚରିଂସୁ। ଅନୁପୁବ୍ବେନ ପରିହାଯିତ୍ୱା ଇଦାନି ଏତ୍ତକୋ ଜାତୋ''ତି। ''କଥଂ ଏୱରୂପେ ପନ, ଭନ୍ତେ, ୱନସଣ୍ଡେ ଏତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ତୁମ୍ହେ ପରିଚରିଂସୂ''ତି? ଅଥ ନେସଂ ସତ୍ଥା ''ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଣାଥା''ତି ସତିଂ ଉପଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଅତୀତଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ –

‘‘ଏୱମକ୍ଖାଯତି ଏୱମନୁସୂଯତି, ସଙ୍କୋସଧଧରଣିଧରେ ନେକପୁପ୍ଫମାଲ୍ଯୱିତତେ ଗଜଗୱଜମହିଂସରୁରୁଚମରପସଦଖଗ୍ଗଗୋକଣ୍ଣସୀହବ୍ଯଗ୍ଘଦୀପିଅଚ୍ଛକୋକତରଚ୍ଛୌଦ୍ଦାରକଦଲି- ମିଗବିଳାରସସକଣ୍ଣିକାନୁଚରିତେ ଆକିଣ୍ଣନେଲମଣ୍ଡଲମହାୱରାହନାଗକୁଲକରେଣୁସଙ୍ଘାଧିୱୁଟ୍ଠେ ଇସ୍ସମିଗସାଖମିଗସରଭମିଗଏଣୀମିଗୱାତମିଗପସଦମିଗପୁରିସାଲୁକିମ୍ପୁରିସଯକ୍ଖରକ୍ଖ- ସନିସେୱିତେ ଅମଜ୍ଜୱମଞ୍ଜରୀଧରପହଟ୍ଠପୁପ୍ଫଫୁସିତଗ୍ଗାନେକପାଦପଗଣୱିତକେ କୁରରଚକୋରୱାରଣମଯୂରପରଭତଜୀୱଞ୍ଜୀୱକଚେଲାୱକଭିଙ୍କାରକରୱୀକମତ୍ତୱିହଙ୍ଗଗଣସତତସମ୍ପଘୁଟ୍ଠେ ଅଞ୍ଜନମନୋସିଲାହରିତାଲହିଙ୍ଗୁଲକହେମରଜତକନକାନେକଧାତୁ- ସତୱିନଦ୍ଧପଟିମଣ୍ଡିତପଦେସେ ଏୱରୂପେ ଖଲୁ, ଭୋ, ରମ୍ମେ ୱନସଣ୍ଡେ କୁଣାଲୋ ନାମ ସକୁଣୋ ପଟିୱସତି ଅତିୱିଯ ଚିତ୍ତୋ ଅତିୱିଯ ଚିତ୍ତପତ୍ତଚ୍ଛଦନୋ’’।

‘‘ତସ୍ସେୱ ଖଲୁ, ଭୋ, କୁଣାଲସ୍ସ ସକୁଣସ୍ସ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାନି ଇତ୍ଥିସହସ୍ସାନି ପରିଚାରିକା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ, ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ଦ୍ୱେ ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ କଟ୍ଠଂ ମୁଖେନ ଡଂସିତ୍ୱା ତଂ କୁଣାଲଂ ସକୁଣଂ ମଜ୍ଝେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଉଡ୍ଡେନ୍ତି- ମା ନଂ କୁଣାଲଂ ସକୁଣଂ ଅଦ୍ଧାନପରିଯାଯପଥେ କିଲମଥୋ ଉବ୍ବାହେତ୍ଥା’’ତି।

‘‘ପଞ୍ଚସତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ହେଟ୍ଠତୋ ହେଟ୍ଠତୋ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି ‘ସଚାଯଂ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ଆସନା ପରିପତିସ୍ସତି, ମଯଂ ତଂ ପକ୍ଖେହି ପଟିଗ୍ଗହେସ୍ସାମା’ତି।

‘‘ପଞ୍ଚସତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଉପରୂପରି ଉଡ୍ଡେନ୍ତି ‘ମା ନଂ କୁଣାଲଂ ସକୁଣଂ ଆତପୋ ପରିତାପେସୀ’ତି।

‘‘ପଞ୍ଚସତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଉଭତୋପସ୍ସେନ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି ‘ମା ନଂ କୁଣାଲଂ ସକୁଣଂ ସୀତଂ ୱା ଉଣ୍ହଂ ୱା ତିଣଂ ୱା ରଜୋ ୱା ୱାତୋ ୱା ଉସ୍ସାୱୋ ୱା ଉପପ୍ଫୁସୀ’ତି।

‘‘ପଞ୍ଚସତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ପୁରତୋ ପୁରତୋ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି ‘ମା ନଂ କୁଣାଲଂ ସକୁଣଂ ଗୋପାଲକା ୱା ପସୁପାଲକା ୱା ତିଣହାରକା ୱା କଟ୍ଠହାରକା ୱା ୱନକମ୍ମିକା ୱା କଟ୍ଠେନ ୱା କଠଲେନ ୱା ପାଣିନା ୱା ଲେଡ୍ଡୁନା ୱା ଦଣ୍ଡେନ ୱା ସତ୍ଥେନ ୱା ସକ୍ଖରାହି ୱା ପହାରଂ ଅଦଂସୁ, ମାଯଂ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ଗଚ୍ଛେହି ୱା ଲତାହି ୱା ରୁକ୍ଖେହି ୱା ସାଖାହି ୱା ଥମ୍ଭେହି ୱା ପାସାଣେହି ୱା ବଲୱନ୍ତେହି ୱା ପକ୍ଖୀହି ସଙ୍ଗମେସୀ’ତି।

‘‘ପଞ୍ଚସତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ପଚ୍ଛତୋ ପଚ୍ଛତୋ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି ସଣ୍ହାହି ସଖିଲାହି ମଞ୍ଜୂହି ମଧୁରାହି ୱାଚାହି ସମୁଦାଚରନ୍ତିଯୋ ‘ମାଯଂ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ଆସନେ ପରିଯୁକ୍କଣ୍ଠୀ’ତି।

‘‘ପଞ୍ଚସତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଦିସୋଦିସଂ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି ଅନେକରୁକ୍ଖୱିୱିଧୱିକତିଫଲମାହରନ୍ତିଯୋ ‘ମାଯଂ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ଖୁଦାଯ ପରିକିଲମିତ୍ଥା’ତି।

‘‘ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ତଂ କୁଣାଲଂ ସକୁଣଂ ଆରାମେନେୱ ଆରାମଂ, ଉଯ୍ୟାନେନେୱ ଉଯ୍ୟାନଂ, ନଦୀତିତ୍ଥେନେୱ ନଦୀତିତ୍ଥଂ, ପବ୍ବତସିଖରେନେୱ ପବ୍ବତସିଖରଂ, ଅମ୍ବୱନେନେୱ ଅମ୍ବୱନଂ, ଜମ୍ବୁୱନେନେୱ ଜମ୍ବୁୱନଂ, ଲବୁଜୱନେନେୱ ଲବୁଜୱନଂ, ନାଳିକେରସଞ୍ଚାରିଯେନେୱ ନାଳିକେରସଞ୍ଚାରିଯଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଅଭିସମ୍ଭୋନ୍ତି ରତିତ୍ଥାଯ।

‘‘ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ତାହି ଦିଜକଞ୍ଞାହି ଦିୱସଂ ପରିବ୍ଯୂଳ୍ହୋ ଏୱଂ ଅପସାଦେତି ‘ନସ୍ସଥ ତୁମ୍ହେ ୱସଲିଯୋ, ୱିନସ୍ସଥ ତୁମ୍ହେ ୱସିଲିଯୋ ଚୋରିଯୋ ଧୁତ୍ତିଯୋ ଅସତିଯୋ ଲହୁଚିତ୍ତାଯୋ କତସ୍ସ ଅପ୍ପଟିକାରିକାଯୋ ଅନିଲୋ ୱିଯ ଯେନକାମଂଗମାଯୋ’’’ ତି।

ତତ୍ରାଯଂ ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନା – ଭିକ୍ଖୱେ, ସୋ ୱନସଣ୍ଡୋ ଏୱଂ ଅକ୍ଖାଯତି ଏୱଞ୍ଚ ଅନୁସୂଯତି। କିନ୍ତି? ସଙ୍କୋସଧଧରଣିଧରେତି ୱିତ୍ଥାରୋ। ତତ୍ଥ ସଙ୍କୋସଧଧରଣିଧରେତି ମୂଲତଚପତ୍ତପୁପ୍ଫାଦିସଙ୍କୋସଧଧରାଯ ଧରଣିଯା ସମନ୍ନାଗତେତି ଅତ୍ଥୋ, ସଙ୍କୋସଧଯୁତ୍ତୋ ୱା ଧରଣିଧରୋ। ସୋ ହି ପଦେସୋ ସଙ୍କୋସଧଧରଣିଧରୋତି ଏୱମକ୍ଖାଯତି ଏୱଞ୍ଚ ଅନୁସୂଯତି, ତସ୍ମିଂ ୱନସଣ୍ଡେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସେସପଦଯୋଜନାଯପି ଏସେୱ ନଯୋ। ନେକପୁପ୍ଫମାଲ୍ଯୱିତତେତି ଅନେକେହି ଫଲତ୍ଥାଯ ଉପ୍ପନ୍ନପୁପ୍ଫେହି ଚେୱ ପିଳନ୍ଧନମାଲ୍ଯେହି ଚ ୱିତତେ। ରୁରୂତି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣା ମିଗା। ଉଦ୍ଦାରାତି ଉଦ୍ଦା। ବିଳାରାତି ମହାବିଳାରା। ନେଲମଣ୍ଡଲଂ ୱୁଚ୍ଚତି ତରୁଣଭିଙ୍କଚ୍ଛାପମଣ୍ଡଲଂ। ମହାୱରାହାତି ମହାହତ୍ଥିନୋ, ଆକିଣ୍ଣନେଲମଣ୍ଡଲମହାୱରାହେନ ଗୋଚରିଯାଦିଭେଦେନ ଦସୱିଧେନ ନାଗକୁଲେନ ଚେୱ କରେଣୁସଙ୍ଘେନ ଚ ଅଧିୱୁଟ୍ଠେତି ଅତ୍ଥୋ। ଇସ୍ସମିଗାତି କାଳସୀହା। ୱାତମିଗାତି ମହାୱାତମିଗା। ପସଦମିଗାତି ଚିତ୍ରମିଗା। ପୁରିସାଲୂତି ୱଳୱାମୁଖଯକ୍ଖିନିଯୋ। କିମ୍ପୁରିସାତି ଦେୱକିନ୍ନରଚନ୍ଦକିନ୍ନରଦୁମକିନ୍ନରଦଣ୍ଡମାଣୱକକୋନ୍ତି-

ସକୁଣକଣ୍ଠପାଣ୍ଡୁରଣାଦିଭେଦା କିନ୍ନରା। ଅମଜ୍ଜୱମଞ୍ଜରୀଧରପହଟ୍ଠପୁପ୍ଫଫୁସିତଗ୍ଗାନେକପାଦପଗଣୱିତତେତି ମକୁଲଧରେହି ଚେୱ ମଞ୍ଜରୀଧରେହି ଚ ସୁପୁପ୍ଫିତେହି ଚ ଅଗ୍ଗମତ୍ତପୁପ୍ଫିତେହି ଚ ଅନେକେହି ପାଦପଗଣେହି ୱିତତେ। ୱାରଣା ନାମ ହତ୍ଥିଲିଙ୍ଗସକୁଣା। ଚେଲାୱକାତିପି ଏତେ ସକୁଣାୟେୱ। ହେମଞ୍ଚ କନକଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱେ ସୁୱଣ୍ଣଜାତିୟୋ। ଏତେହି ଅଞ୍ଜନାଦୀହି ଅନେକଧାତୁସତେହି ଅନେକେହି ୱଣ୍ଣଧାତୁରାସୀହି ୱିନଦ୍ଧପଟିମଣ୍ଡିତପଦେସେ। ଭୋତି ଧମ୍ମାଲପନମତ୍ତମେତଂ। ଚିତ୍ତୋତି ମୁଖତୁଣ୍ଡକେପି ହେଟ୍ଠାଉଦରଭାଗେପି ଚିତ୍ରୋୱ।

ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାନୀତି ଅଡ୍ଢଚତୁତ୍ଥାନି, ତୀଣି ସହସ୍ସାନି ପଞ୍ଚେୱ ସତାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଦ୍ଧାନପରିୟାୟପଥେତି ଅଦ୍ଧାନସଙ୍ଖାତେ ଗମନମଗ୍ଗେ। ଉଦ୍ଧାହେତ୍ୱାତି ବାଧୟିତ୍ୱା। ଉପପ୍ଫୁସୀତି ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଫୁସି। ପହାରଂ ଅଦଂସୂତି ଏତ୍ଥ ''ମା ନ''ନ୍ତି ପଦସ୍ସ ସାମିୱସେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସଙ୍ଗମେସୀତି ସମାଗଚ୍ଛି। ସଣ୍ହାହୀତି ମଟ୍ଠାହି। ସଖିଲାହୀତି ପିୟାହି। ମଞ୍ଜୂହୀତି ସଖିଲାହି। ମଧୁରାହୀତି ମଧୁରସ୍ସରାହି। ସମୁଦାଚରନ୍ତିୟୋତି ଗନ୍ଧବ୍ବକରଣୱସେନ ପରିଚରନ୍ତିୟୋ। ଅନେକରୁକ୍ଖୱିୱିଧୱିକତିଫଲନ୍ତି ଅନେକେହି ରୁକ୍ଖେହି ୱିୱିଧୱିକତିଫଲଂ। ଆରାମେନେୱ ଆରାମନ୍ତି ପୁପ୍ଫାରାମାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଆରାମେନେୱ ଅଞ୍ଞତରଂ ଆରାମଂ ନେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉୟ୍ୟାନାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ନାଠଇକେରସଞ୍ଚାରିୟେନେୱାତି ନାଠଇକେରୱନେନେୱ ଅଞ୍ଞଂ ନାଠଇକେରୱନଂ। ଅତିସମ୍ମୋନ୍ତୀତି ଏୱଂ ନେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନଂ ଖିପ୍ପଞ୍ଚେୱ ରତିହାୟ ପାପୁଣନ୍ତି।

ଦିୱସଂ ପରିବ୍ବୂଠହୋତି ସକଲଦିୱସଂ ପରିବ୍ବୂଠହୋ। ଅପସାଦେତୀତି ତା କିର ତଂ ଏୱଂ ଦିୱସଂ ପରିଚରିତ୍ୱା ନିୱାସରୁକ୍ଖେ ଓତାରେତ୍ୱା ପରିୱାରେତ୍ୱା ରୁକ୍ଖସାଖାସୁ ନିସୀଦିତ୍ୱା ''ଅପ୍ପେୱ ନାମ ମଧୁରୱଚନଂ ଲଭେୟ୍ୟାମା''ତି ପତ୍ଥୟନ୍ତିୟୋ ଇମିନା ଉପ୍ପୋଜିତକାଲେ ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଗମିସ୍ସାମାତି ୱସନ୍ତି। କୁଣାଲରାଜା ପନ ତା ଉପ୍ପୋଜେନ୍ତୋ ''ନସ୍ସଥା''ତିଆଦିୱଚନେହି ଅପସାଦେତି। ତତ୍ଥ ନସ୍ସଥାତି ଗଚ୍ଛଥ। ୱିନସ୍ସଥାତି ସବ୍ବତୋଭାଗେନ ନସ୍ସଥ। ଗେହେ ଧନଧଞ୍ଞାଦୀନଂ ନାସନେନ ଚୋରିୟୋ, ବହୁମାୟତାୟ ଧୁତ୍ତିୟୋ, ନଟ୍ଠସ୍ସତିତାୟ ଅସତିୟୋ, ଅନୱଟ୍ଠିତଚିତ୍ତତାୟ ଲହୁଚିତ୍ତାୟୋ, କତୱିନାସନେନ ମିତ୍ତଦୁବ୍ଭିତାୟ କତସ୍ସ ଅପ୍ପଟିକାରିକାୟୋତି।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ''ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅହଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋପି ଇତ୍ଥୀନଂ ଅକତଞ୍ଞୁତଂ ବହୁମାୟତଂ ଅନାଚାରତଂ ଦୁସ୍ସୀଲତଞ୍ଚ ଜାନାମି, ତଦାପାହଂ ତାସଂ ୱସେ ଅୱତ୍ତିତ୍ୱା ତା ଏୱ ଅତ୍ତନୋ ୱସେ ୱତ୍ତେମୀ''ତି ଇମାୟ କଥାୟ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନଭିରତିଂ ହରିତ୍ୱା ସତ୍ଥା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଦ୍ୱେ କାଠଅକୋକିଲା ସାମିକଂ ଦଣ୍ଡକେନ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ହେଟ୍ଠାଭାଗାଦୀସୁ ଚତସ୍ସୋ ଚତସ୍ସୋ ହୁତ୍ୱା ତଂ ପଦେସଂ ଆଗମିଂସୁ। ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତାପି ଦିସ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ପୁଚ୍ଛିଂସୁ। ସତ୍ଥା ''ପୁବ୍ବେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମମ ସହାୟୋ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ନାମ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ଅହୋସି, ତସ୍ସାୟଂ ୱଂସୋ''ତି ୱତ୍ୱା ପୁରିମନୟେନେୱ ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ପୁଚ୍ଛିତୋ ଆହ –

''ତସ୍ସେୱ ଖଲୁ, ଭୋ, ହିମୱତୋ ପବ୍ବତରାଜସ୍ସ ପୁରତ୍ଥିମଦିସାଭାଗେ ସୁସୁଖୁମସୁନିପୁଣଗିରିପ୍ପଭୱହରିତୁପୟନ୍ତିୟୋ''ତି।

ତତ୍ଥ ସୁଟ୍ଠୁ ସୁଖୁମସଣ୍ହସଲିଲତାୟ ସୁସୁଖୁମସୁନିପୁଣା, ଗିରି ଏତାସଂ ପଭୱୋତି ଗିରିପ୍ପଭୱା , ହିମୱନ୍ତତୋ ସନ୍ଦମାନହରିତତିଣମିସ୍ସଓଘତାୟ ହରିତା, କୁଣାଲଦହଂ ଉପଗମନେନ ଉପୟନ୍ତିୟୋତି ସୁସୁଖୁମସୁନିପୁଣଗିରିପ୍ପଭୱହରିତୁପୟନ୍ତିୟୋ, ଏୱରୂପା ନଦିୟୋ ୟସ୍ମିଂ ସନ୍ଦନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇଦାନି ୟଂ କୁଣାଲଦହଂ ତା ଉପୟନ୍ତି, ତତ୍ଥ ପୁପ୍ଫାନି ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ଆହ –

''ଉପ୍ପଲପଦୁମକୁମୁଦନଲିନସତପତ୍ତସୋଗନ୍ଧିକମନ୍ଦାଲକସମ୍ପତିୱିରୁଠହସୁଚିଗନ୍ଧମନୁଞ୍ଞମାୱକପ୍ପଦେସେ''ତି।

ତତ୍ଥ ଉପ୍ପଲନ୍ତି ନୀଲୁପ୍ପଲଂ। ନଲିନନ୍ତି ସେତପଦୁମଂ। ସତପତ୍ତନ୍ତି ପରିପୁଣ୍ଣସତପତ୍ତପଦୁମଂ। ସମ୍ପତୀତି ଏତେହି ସମ୍ପତିୱିରୁଠହେହି ଅଭିନୱଜାତେହି ସୁଚିଗନ୍ଧେନ ଚେୱ ମନୁଞ୍ଞେନ ଚ ହଦୟବନ୍ଧନସମତ୍ଥତାୟ ମାୱକେନ ଚ ପଦେସେନ ସମନ୍ନାଗତେତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇଦାନି ତସ୍ମିଂ ଦହେ ରୁକ୍ଖାଦୟୋ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ଆହ –

''କୁରୱକମୁଚଲିନ୍ଦକେତକୱେଦିସୱଞ୍ଜୁଲପୁନ୍ନାଗବକୁଲତିଲକପିୟକହସନସାଲସଠଅଲ-
ଚମ୍ପକଅସୋକନାଗରୁକ୍ଖତିରୀଟିଭୁଜପତ୍ତଲୋଦ୍ଦଚନ୍ଦନୋଘୱନେ କାଠଆଗରୁପଦ୍ମକପିୟଙ୍ଗୁଦେୱଦାରୁକଚୋଚଗହନେ
କକୁଧକୁଟଜଅଙ୍କୋଲକଚ୍ଚିକାରକଣିକାରକଣ୍ଣିକାର- କନୱେରକୋରଣ୍ଡକକୋୱିଠଆରକିଂସୁକୟୋଧିକୱନମଲ୍ଲିକମନଙ୍ଗଣମନୱଜ୍ଜଭଣ୍ଡିସୁରୁଚିର-
ଭଗିନିମାଲାମଲ୍ୟଧରେ ଜାତିସୁମନମଧୁଗନ୍ଧିକଧନୁତକ୍କାରିତାଲୀସତଗରମୁସୀରକୋଟ୍ଠକଚ୍ଛୱିତତେ
ଅତିମୁତ୍ତକସଂକୁସୁମିତଲତାୱିତତପଟିମଣ୍ଡିତପ୍ପଦେସେ ହଂସପିଲୱକାଦମ୍ବକାରଣ୍ଡୱାଭିନଦିତେ ୱିଜ୍ଜାଧରସିଦ୍ଧସମଣତାପସଗଣାଧିୱୁଟ୍ଠେ

ୱରଦେୱଯକ୍ଖରକ୍ଖସଦାନୱଗନ୍ଧବ୍ବକିନ୍ନରମହୋରଗାନୁଚିଣ୍ଣପ୍ପଦେସେ – ଏୱରୂପେ ଖଲୁ, ଭୋ, ରମ୍ମେ ୱନସଣ୍ଡେ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ନାମ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ପଟିୱସତି ଅତିୱିଯ ମଧୁରଗିରୋ ୱିଲାସିତନଯନୋ ମତ୍ତକ୍ଖୋ।

''ତସ୍ସେୱ ଖଲୁ, ଭୋ, ପୁଣ୍ଣମୁଖସ୍ସ ଫୁସ୍ସକୋକିଲସ୍ସ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାନି ଇତ୍ଥିସତାନି ପରିଚାରିକା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ। ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ଦ୍ୱେ ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ କଟ୍ଠଂ ମୁଖେନ ଡଂସିତ୍ୱା ତଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ମଜ୍ଝେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଉଡ୍ଡେନ୍ତି 'ମା ନଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ଅଦ୍ଧାନପରିଯାଯପଥେ କିଲମଥୋ ଉବ୍ବାହେତ୍ଥା'ତି।

''ପଞ୍ଞାସ ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ହେଟ୍ଠତୋ ହେଟ୍ଠତୋ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି 'ସଚାଯଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ସକୁଣୋ ଆସନା ପରିପତିସ୍ସତି, ମଯଂ ତଂ ପକ୍ଖେହି ପଟିଗ୍ଗହେସ୍ସାମା'ତି।

''ପଞ୍ଞାସ ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଉପରୂପରି ଉଡ୍ଡେନ୍ତି 'ମା ନଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ଆତପୋ ପରିତାପେସୀ'ତି।

''ପଞ୍ଞାସ ପଞ୍ଞାସ ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଉଭତୋପସ୍ସେନ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି 'ମାନଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ସୀତଂ ୱା ଉଣ୍ହଂ ୱା ତିଣଂ ୱା ରଜୋ ୱା ୱାତୋ ୱା ଉସ୍ସାୱୋ ୱା ଉପପ୍ଫୁସୀ'ତି।

''ପଞ୍ଞାସ ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ପୁରତୋ ପୁରତୋ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି 'ମା ନଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ଗୋପାଲକା ୱା ପସୁପାଲକା ୱା ତିଣହାରକା ୱା କଟ୍ଠହାରକା ୱା ୱନକମ୍ମିକା ୱା କଟ୍ଠେନ ୱା କଠଲାଯ ୱା ପାଣିନା ୱା ଲେଡ୍ଡୁନା ୱା ଦଣ୍ଡେନ ୱା ସତ୍ଥେନ ୱା ସକ୍ଖରାହି ୱା ପହାରମଦଂସୁ, ମାଯଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ଗଚ୍ଛେହି ୱା ଲତାହି ୱା ରୁକ୍ଖେହି ୱା ସାଖାହି ୱା ଥମ୍ଭେହି ୱା ପାସାଣେହି ୱା ବଲୱନ୍ତେହି ୱା ପକ୍ଖୀହି ସଙ୍ଗମେସୀ'ତି।

''ପଞ୍ଞାସ ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ପଚ୍ଛତୋ ପଚ୍ଛତୋ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି ସଣ୍ହାହି ସଖିଲାହି ମଞ୍ଜୂହି ମଧୁରାହି ୱାଚାହି ସମୁଦାଚରନ୍ତିଯୋ 'ମାଯଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ଆସନେ ପରିଯୁକ୍କଣ୍ଠୀ'ତି।

''ପଞ୍ଞାସ ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଦିସୋଦିସଂ ଉଡ୍ଡେନ୍ତି ଅନେକରୁକ୍ଖୱିୱିଧୱିକତିଫଲମାହରନ୍ତିଯୋ 'ମାଯଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ଖୁଦାଯ ପରିକିଲମିତ୍ଥା'ତି।

''ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ତଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ଆରାମେନେୱ ଆରାମଂ, ଉଯ୍ୟାନେନେୱ ଉଯ୍ୟାନଂ, ନଦୀତିତ୍ଥେନେୱ ନଦୀତିତ୍ଥଂ, ପବ୍ବତସିଖରେନେୱ ପବ୍ବତସିଖରଂ, ଅମ୍ବୱନେନେୱ ଅମ୍ବୱନଂ, ଜମ୍ବୁୱନେନେୱ ଜମ୍ବୁୱନଂ, ଲବୁଜୱନେନେୱ ଲବୁଜୱନଂ, ନାଳିକେରସଞ୍ଚାରିଯେନେୱ ନାଳିକେରସଞ୍ଚାରିଯଂ ଖିପ୍ପମେୱ ଅଭିସମ୍ଭୋନ୍ତି ରତିତ୍ଥାଯ।

''ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ତାହି ଦିଜକଞ୍ଞାହି ଦିୱସଂ ପରିବ୍ଯୂଳ୍ହୋ ଏୱଂ ପସଂସତି 'ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭଗିନିଯୋ, ଏତଂ ଖୋ ଭଗିନିଯୋ ତୁମ୍ହାକଂ ପତିରୂପଂ କୁଲଧୀତାନଂ, ଯଂ ତୁମ୍ହେ ଭତ୍ତାରଂ ପରିଚରେଯ୍ୟାଥା'ତି।

''ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ଯେନ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ କୁଣାଲସ୍ସ ସକୁଣସ୍ସ ପରିଚାରିକା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ତଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ଦିସ୍ୱାନ ଯେନ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – 'ଅଯଂ, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ଅତିୱିଯ ଫରୁସୋ ଅତିୱିଯ ଫରୁସୱାଚୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତୱମ୍ପି ଆଗମ୍ମ ପିଯୱାଚଂ ଲଭେଯ୍ୟାମା'ତି। 'ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଭଗିନିଯୋ'ତି ୱତ୍ୱା ଯେନ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ତେନୁପସଙ୍କମି, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା କୁଣାଲେନ ସକୁଣେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଟିସମ୍ମୋଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି, ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ତଂ କୁଣାଲଂ ସକୁଣଂ ଏତଦୱୋଚ – 'କିସ୍ସ ତ୍ୱଂ, ସମ୍ମ କୁଣାଲ, ଇତ୍ଥୀନଂ ସୁଜାତାନଂ କୁଲଧୀତାନଂ ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନାନଂ ମିଚ୍ଛାପଟିପନ୍ନୋସି, ଅମନାପଭାଣୀନମ୍ପି କିର, ସମ୍ମ କୁଣାଲ, ଇତ୍ଥୀନଂ ମନାପଭାଣିନା ଭୱିତବ୍ବଂ, କିମଙ୍ଗଂ ପନ ମନାପଭାଣୀନ'ନ୍ତି।

''ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ତଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ଏୱଂ ଅପସାଦେସି – 'ନସ୍ସ ତ୍ୱଂ, ସମ୍ମ ଜମ୍ମ ୱସଲ, ୱିନସ୍ସ ତ୍ୱଂ, ସମ୍ମ ଜମ୍ମ ୱସଲ, କୋ ନୁ ତଯା ୱିଯତ୍ତୋ ଜାଯାଜିନେନା'ତି। ଏୱଂ ଅପସାଦିତୋ ଚ ପନ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ତତୋୱେୱ ପଟିନିୱତ୍ତି।

‘‘ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ପୁଣ୍ଣମୁଖସ୍ସ ଫୁସ୍ସକୋକିଲସ୍ସ ଅପରେନ ସମଯେନ ନଚିରସ୍ସେୱ ଖରୋ ଆବାଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ଲୋହିତପକ୍ଖନ୍ଦିକା ବାଢହା ୱେଦନା ୱତ୍ତନ୍ତି ମାରଣନ୍ତିକା। ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ପୁଣ୍ଣମୁଖସ୍ସ ଫୁସ୍ସକୋକିଲସ୍ସ ପରିଚାରିକାନଂ ଦିଜକଞ୍ଞାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଆବାଧିକୋ ଖୋ ଅଯଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମମ୍ହା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହେଯ୍ୟା’ତି ଏକଂ ଅଦୁତିଯଂ ଓହାଯ ଯେନ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତିଯୋ, ଦିସ୍ୱାନ ତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଏତଦୱୋଚ – ‘କହଂ ପନ ତୁମ୍ହଂ ୱସଲିଯୋ ଭତ୍ତା’ତି। ‘ଆବାଧିକୋ ଖୋ, ସମ୍ମ କୁଣାଲ, ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତମ୍ହା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହେଯ୍ୟା’ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ତା ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଏୱଂ ଅପସାଦେସି – ‘ନସ୍ସଥ ତୁମ୍ହେ ୱସଲିଯୋ, ୱିନସ୍ସଥ ତୁମ୍ହେ ୱସଲିଯୋ ଚୋରିଯୋ ଧୁତ୍ତିଯୋ ଅସତିଯୋ ଲହୁଚିତ୍ତାଯୋ କତସ୍ସ ଅପ୍ପଟିକାରିକାଯୋ ଅନିଲୋ ୱିଯ ଯେନକାମଂଗମାଯୋ’ତି ୱତ୍ୱା ଯେନ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ତେନୁପସଙ୍କମି, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ହଂ, ସମ୍ମ, ପୁଣ୍ଣମୁଖା’ତି। ‘ହଂ, ସମ୍ମ, କୁଣାଲା’ତି।

‘‘ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ତଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ପକ୍ଖେହି ଚ ମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ଚ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ନାନାଭେସଜ୍ଜାନି ପାଯାପେସି। ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ପୁଣ୍ଣମୁଖସ୍ସ ଫୁସ୍ସକୋକିଲସ୍ସ ସୋ ଆବାଧୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପିଯକାତି ସେତପୁପ୍ଫା। ହସନାତି ହ-କାରୋ ସନ୍ଧିକରୋ, ଅସନାଯେୱ। ତିରୀଟୀତି ଏକା ରୁକ୍ଖଜାତି। ଚନ୍ଦନାତି ରତ୍ତସୁରଭିଚନ୍ଦନା। ଓଘୱନେତି ଏତେସଂ ଓଘେନ ଘଟାଯ ସମନ୍ନାଗତୱନେ। ଦେୱଦାରୁକକୋଚଗହନେତି ଦେୱଦାରୁରୁକ୍ଖେହି ଚେୱ କଦଲୀହି ଚ ଗହନେ। କଚ୍ଛିକାରାତି ଏକା ରୁକ୍ଖଜାତି। କଣିକାରାତି ମହାପୁପ୍ଫା। କଣ୍ଣିକାରାତି ଖୁଦ୍ଦକପୁପ୍ଫା। କିଂସୁକାତି ୱାତଘାତକା। ଯୋଧିକାତି ଯୂଥିକା। ୱନମଲ୍ଲିକମନଙ୍ଗଣମନୱଜ୍ଜଭଣ୍ଡିସୁରୁଚିରଭଗିନିମାଲାମଲ୍ୟଧରେତି ମଲ୍ଲିକାନଞ୍ଚ ଅନଙ୍ଗଣାନଂ ଅନୱଜ୍ଜାନଞ୍ଚ ଭଣ୍ଡୀନଂ ସୁରୁଚିରାନଞ୍ଚ ଭଗିନୀନଂ ପୁପ୍ଫେହି ମାଲ୍ୟଧାରଯମାନେ। ଧନୁତକ୍କାରୀତି ଧନୁପାଟଲି। ତାଲୀସାତି ତାଲୀସପତ୍ତରୁକ୍ଖା। କଚ୍ଛୱିତତେତି ଏତେହି ଜାତିସୁମନାଦୀହି ୱିତତେ ନଦିକଚ୍ଛପବ୍ବତକଚ୍ଛେ। ସଂକୁସୁମିତଲତାତି ତେସୁ ତେସୁ ଠାନେସୁ ସୁଟ୍ଠୁ କୁସୁମିତଅତିମୁତ୍ତକେହି ଚେୱ ନାନାୱିଧଲତାହି ଚ ୱିତତପଟିମଣ୍ଡିତପଦେସେ। ଗଣାଧିୱୁଟ୍ଠେତି ଏତେସଂ ୱିଜ୍ଜାଧରାଦୀନଂ ଗଣେହି ଅଧିୱୁଟ୍ଠେ। ପୁଣ୍ଣମୁଖୋତି ମୁଖପରିପୁଣ୍ଣତାଯ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ। ପରେହି ଫୁଟ୍ଠତାଯ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ। ୱିଲାସିତନଯନୋତି ୱିଲାସିତନେତ୍ତୋ। ମତ୍ତକ୍ଖୋତି ଯଥା ମତ୍ତାନଂ ଅକ୍ଖୀନି ରତ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ଏୱଂ ରତ୍ତକ୍ଖୋ, ପମାଣଯୁତ୍ତନେତ୍ତୋ ୱା।

ଭଗିନିଯୋତି ଅରିଯୱୋହାରେନ ଆଲପନଂ। ପରିଚରେଯ୍ୟାଥାତି ସକଲଦିୱସଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିଚରେଯ୍ୟାଥ। ଇତି ସୋ ପିଯକଥଂ କଥେତ୍ୱା ଉଯ୍ୟୋଜେତି। କଦାଚି ପନ କୁଣାଲୋ ସପରିୱାରୋ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଦସ୍ସନାଯ ଗଚ୍ଛତି, କଦାଚି ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ କୁଣାଲସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଆଗଚ୍ଛତି। ତେନାହ ‘‘ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ’’ତି। ସମ୍ମାତି ୱଯସ୍ସ। ଆଗମ୍ମାତି ପଟିଚ୍ଚ ଉପନିସ୍ସାଯ। ଲଭେଯ୍ୟାମାତି କୁଣାଲସ୍ସ ସନ୍ତିକା ପିଯୱଚନଂ ଲଭେଯ୍ୟାମ। ଅପ୍ପେୱ ନାମାତି ଅପି ନାମ ଲଭେଯ୍ୟାଥ, ୱକ୍ଖାମି ନନ୍ତି। ସୁଜାତାନନ୍ତି ସମଜାତିକାନଂ।

ନସ୍ସାତି ପଲାଯ। ଜମ୍ମାତି ଲାମକ। ୱିଯତ୍ତୋତି କୋ ନୁ ତଯା ସଦିସୋ ଅଞ୍ଞୋ ବ୍ଯତ୍ତୋ ନାମ ଅତ୍ଥି। ଜାଯାଜିନେନାତି ଜାଯାଜିତେନ, ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ଏୱଂ ଇତ୍ଥିପରାଜିତେନ ତଯା ସଦିସୋ କୋ ନାମ ବ୍ଯତ୍ତୋ ଅତ୍ଥୀତି ତଂ ପୁନ ଏୱରୂପସ୍ସ ୱଚନସ୍ସ ଅଭଣନତ୍ଥାଯ ଅପସାଦେତି। ତତୋଯେୱାତି ‘‘କୁଦ୍ଧୋ ମେ କୁଣାଲୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତତୋଯେୱ ପଟିନିୱତ୍ତି, ସୋ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ସପରିୱାରୋ ଅତ୍ତନୋ ନିୱାସଟ୍ଠାନମେୱ ଅଗମାସି।

ଅପ୍ପେୱ ନାମାତି ସଂସଯପରିୱିତକ୍କୋ, ଇମମ୍ହା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହେଯ୍ୟ ୱା ନୋ ୱାତି ଏୱଂ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତଂ ଓହାଯ ପକ୍କମିଂସୁ। ତୁମ୍ହନ୍ତି ତୁମ୍ହାକଂ। ଅପ୍ପେୱ ନାମାତି ତମ୍ହା ଆବାଧା ୱୁଟ୍ଠହେଯ୍ୟ ୱା ନୋ ୱା, ଅମ୍ହାକଂ ଆଗତକାଲେ ମତୋ ଭୱିସ୍ସତି। ମଯଞ୍ହି ଇଦାନେୱ ସୋ ମରିସ୍ସତୀତି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ତୁମ୍ହାକଂ ପାଦପରିଚାରିକା ଭୱିତୁଂ ଆଗତା। ତେନୁପସଙ୍କମୀତି ଇମା ଇତ୍ଥିଯୋ ସାମିକସ୍ସ ମତକାଲେ ଆଗତା ପଟିକ୍କୂଲା ଭୱିସ୍ସାମାତି ତଂ ପହାଯ ଆଗତା, ଅହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମମ ସହାଯକଂ ପୁପ୍ଫଫଲାଦୀନି ନାନାଭେସଜ୍ଜାନି ସଂହରିତ୍ୱା ଅରୋଗଂ କରିସ୍ସାମୀତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ନାଗବଲୋ ମହାସତ୍ତୋ ଆକାସେ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଯେନ ସୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ହନ୍ତି ନିପାତୋ, ‘‘ଜୀୱସି, ସମ୍ମା’’ତି ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ଇତରୋପିସ୍ସ ‘‘ଜୀୱାମୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ‘‘ହଂ ସମ୍ମା’’ତି ଆହ। ପାଯାପେସୀତି ପାଯେସି। ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭୀତି ୱୂପସମୀତି।

ତାପି ଦିଜକଞ୍ଞାଯୋ ଅସ୍ମିଂ ଅରୋଗେ ଜାତେ ଆଗତା। କୁଣାଲୋପି ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ କତିପାହଂ ଫଲାଫଲାନି ଖାଦାପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ବଲପ୍ପତ୍ତକାଲେ, ‘‘ସମ୍ମ, ଇଦାନି ତ୍ୱଂ ଅରୋଗୋ, ଅତ୍ତନୋ ପରିଚାରିକାହି ସଦ୍ଧିଂ ୱସ, ଅହମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ସୋ ‘‘ଇମା, ସମ୍ମ, ମଂ ବାଢହଗିଲାନଂ ପହାଯ ପଲାଯନ୍ତି, ନ ମେ ଏତାହି ଧୁତ୍ତୀହି ଅତ୍ଥୋ’’ତି ଆହ। ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ତେନ ହି ତେ, ସମ୍ମ, ଇତ୍ଥୀନଂ ପାପଭାୱଂ ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସାମୀ’’ତି ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଗହେତ୍ୱା ହିମୱନ୍ତପସ୍ସେ ମନୋସିଲାତଲଂ ନେତ୍ୱା ସତ୍ତଯୋଜନିକସାଲରୁକ୍ଖମୂଲେ ମନୋସିଲାସନେ ନିସୀଦି। ଏକସ୍ମିଂ ପସ୍ସେ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ସପରିୱାରୋ ନିସୀଦି। ସକଲହିମୱନ୍ତେ ଦେୱଘୋସନା ଚରି – ‘‘ଅଜ୍ଜ କୁଣାଲୋ ସକୁଣରାଜା ହିମୱନ୍ତେ ମନୋସିଲାସନେ

ନିସୀଦିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଲୀଲାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସତି, ତଂ ସୁଣାଥା’’ତି। ପରମ୍ପରଘୋସେନ ଛ କାମାୱଚରଦେୱା ସୁତ୍ୱା ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ତତ୍ଥ ସନ୍ନିପତିଂସୁ। ବହୁନାଗସୁପଣ୍ଣକିନ୍ନରୱିଜ୍ଜାଧରାଦୀନମ୍ପି ଦେୱତା ତମତ୍ଥଂ ଉଗ୍ଘୋସେସୁଂ। ତଦା ଆନନ୍ଦୋ ନାମ ଗିଜ୍ଝରାଜା ଦସସହସ୍ସଗିଜ୍ଝପରିୱାରୋ ଗିଜ୍ଝପବ୍ବତେ ପଟିୱସତି। ସୋପି ତଂ କୋଲାହଲଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଧମ୍ମଂ ସୁଣିସ୍ସାମୀ’’ତି ସପରିୱାରୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ନାରଦୋପି ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞୋ ତାପସୋ ଦସସହସ୍ସତାପସପରିୱୁତୋ ହିମୱନ୍ତପଦେସେ ୱିହରନ୍ତୋ ତଂ ଦେୱଘୋସନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ସହାଯୋ କିର ମେ କୁଣାଲୋ ଇତ୍ଥୀନଂ ଅଗୁଣଂ କଥେସ୍ସତି, ମହାସମାଗମୋ ଭୱିସ୍ସତି, ମଯାପି ତଂ ଦେସନଂ ସୋତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ତାପସଦସସହସ୍ସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଇଦ୍ଧିଯା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ବୁଦ୍ଧାନଂ ଦେସନାସନ୍ନିପାତସଦିସୋ ମହାସମାଗମୋ ଅହୋସି। ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ଜାତିସ୍ସରଞ୍ଞାଣେନ ଇତ୍ଥିଦୋସପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ ଅତୀତଭୱେ ଦିଟ୍ଠକାରଣଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ କାଯସକ୍ଖିଂ କତ୍ୱା କଥେସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

‘‘ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ତଂ ପୁଣ୍ଣମୁଖଂ ଫୁସ୍ସକୋକିଲଂ ଗିଲାନୱୁଟ୍ଠିତଂ ଅଚିରୱୁଟ୍ଠିତଂ ଗେଲଞ୍ଞା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘‘ଦିଟ୍ଠା ମଯା, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, କଣ୍ହା ଦ୍ୱେପିତିକା ପଞ୍ଚପତିକାଯ ଛଟ୍ଠେ ପୁରିସେ ଚିତ୍ତଂ ପଟିବନ୍ଧନ୍ତିଯା, ଯଦିଦଂ କବନ୍ଧେ ପୀଠସପ୍ପିମ୍ହୀ’’’ତି। ଭୱତି ଚ ପନୁତ୍ତରେତ୍ଥ ୱାକ୍ୟଂ –

୨୯୦।

‘‘ଅଥଜ୍ଜୁନୋ ନକୁଲୋ ଭୀମସେନୋ, ଯୁଧିଟ୍ଠିଲୋ ସହଦେୱୋ ଚ ରାଜା;

ଏତେ ପତୀ ପଞ୍ଚ ମତିଚ୍ଚ ନାରୀ, ଅକାସି ଖୁଜ୍ଜୱାମନକେନ ପାପ’’ନ୍ତି।

‘‘ଦିଟ୍ଠା ମଯା, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ସଚ୍ଚତପାପୀ ନାମ ସମଣୀ ସୁସାନମଜ୍ଝେ ୱସନ୍ତୀ ଚତୁତ୍ଥଭତ୍ତଂ ପରିଣାମଯମାନା ସୁରାଧୁତ୍ତକେନ ପାପମକାସି।

‘‘ଦିଟ୍ଠା ମଯା, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, କାକୱତୀ ନାମ ଦେୱୀ ସମୁଦ୍ଦମଜ୍ଝେ ୱସନ୍ତୀ ଭରିଯା ୱେନତେଯ୍ୟସ୍ସ ନଟକୁୱେରେନ ପାପମକାସି।

‘‘ଦିଟ୍ଠା ମଯା, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, କୁରୁଙ୍ଗଦେୱୀ ନାମ ଲୋମସୁଦ୍ଦରୀ ଏଳିକକୁମାରଂ କାମଯମାନା ଛଳଙ୍ଗକୁମାରଧନନ୍ତେୱାସିନା ପାପମକାସି।

‘‘ଏୱଞ୍ହେତଂ ମଯା ଞାତଂ, ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତସ୍ସ ମାତରଂ;

ଓହାଯ କୋସଲରାଜଂ, ପଞ୍ଚାଲଚଣ୍ଡେନ ପାପମକାସି।

୨୯୧।

‘‘ଏତା ଚ ଅଞ୍ଞା ଚ ଅକଂସୁ ପାପଂ, ତସ୍ମାହମିତ୍ଥୀନଂ ନ ୱିସ୍ସସେ ନପ୍ପସଂସେ;

ମହୀ ଯଥା ଜଗତି ସମାନରତ୍ତା, ୱସୁନ୍ଧରା ଇତରୀତରାପତିଟ୍ଠା;

ସବ୍ବସହା ଅଫନ୍ଦନା ଅକୁପ୍ପା, ତଥିତ୍ଥିଯୋ ତାଯୋ ନ ୱିସ୍ସସେ ନରୋ।

୨୯୨।

‘‘ସୀହୋ ଯଥା ଲୋହିତମଂସଭୋଜନୋ, ୱାଳମିଗୋ ପଞ୍ଚାୱୁଧୋ ସୁରୁଦ୍ଧୋ;

ପସଯ୍ହଖାଦୀ ପରହିଂସନେ ରତୋ, ତଥିତ୍ଥିଯୋ ତାଯୋ ନ ୱିସ୍ସସେ ନରୋ।

‘‘ନ ଖଲୁ, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ୱେସିଯୋ ନାରିଯୋ ଗମନିଯୋ, ନ ହେତା ବନ୍ଧକିଯୋ ନାମ, ୱଧିକାଯୋ ନାମ ଏତାଯୋ, ଯଦିଦଂ ୱେସିଯୋ ନାରିଯୋ ଗମନିଯୋ’’ତି।

‘‘ଚୋରୋ ୱିଯ ୱେଣିକତା ମଦିରାୱ ଦିଦ୍ଧା ୱାଣିଜୋ ୱିଯ ୱାଚାସନ୍ଥୁତିଯୋ ଇସ୍ସସିଙ୍ଗମିୱ ୱିପରିୱତ୍ତାଯୋ ଉରଗମିୱ ଦୁଜିୱ୍ହାଯୋ। ସୋବ୍ଭମିୱ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା ପାତାଲମିୱ ଦୁପ୍ପୂରା ରକ୍ଖସୀ ୱିଯ ଦୁତ୍ତୋସା ଯମୋୱେକନ୍ତହାରିଯୋ। ସିଖୀରିୱ ସବ୍ବଭକ୍ଖା ନଦୀରିୱ ସବ୍ବୱାହୀ ଅନିଲୋ ୱିଯ ଯେନକାମଂଚରା ନେରୁ ୱିଯ ଅୱିସେସକରା ୱିସରୁକ୍ଖୋ ୱିଯ ନିଚ୍ଚଫଲିତାଯୋତି। ଭୱତି ଚ ପନୁତ୍ତରେତ୍ଥ ୱାକ୍ୟଂ –

୨୯୩।

‘‘‘ଯଥା ଚୋରୋ ଯଥା ଦିଦ୍ଧୋ, ୱାଣିଜୋୱ ୱିକତ୍ଥନୀ;

ଇସ୍ସସିଙ୍ଗମିୱ ପରିୱତ୍ତା, ଦୁଜିୱ୍ହା ଉରଗୋ ୱିଯ।

୨୯୪।

‘‘‘ସୋବ୍ଭମିୱ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା, ପାତାଲମିୱ ଦୁପ୍ପୁରା;

ରକ୍ଖସୀ ୱିଯ ଦୁତ୍ତୋସା, ଯମୋୱେକନ୍ତହାରିଯୋ।

୨୯୫।

‘‘ଯଥା ସିଖୀ ନଦୀ ୱାତୋ, ନେରୁନାୱ ସମାଗତା;

ୱିସରୁକ୍ଖୋ ୱିଯ ନିଚ୍ଚଫଲା, ନାସଯନ୍ତି ଘରେ ଭୋଗଂ;

ରତନନ୍ତକରିତ୍ଥିଯୋ’’’ତି।

ତତ୍ଥ ଗିଲାନୱୁଟ୍ଠିତନ୍ତି ପଠମଂ ଗିଲାନଂ ପଚ୍ଛା ୱୁଟ୍ଠିତଂ। ଦିଟ୍ଠା ମଯାତି ଅତୀତେ କିର ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ କାସିରାଜା ସମ୍ପନ୍ନବଲୱାହନତାଯ କୋସଲରଜ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା କୋସଲରାଜାନଂ ମାରେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ ସଗବ୍ଭଂ ଗହେତ୍ୱା ବାରାଣସିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ ଅକାସି। ସା ଅପରଭାଗେ ଧୀତରଂ ୱିଜାଯି। ରଞ୍ଞୋ ପନ ପକତିଯା ଧୀତା ୱା ପୁତ୍ତୋ ୱା ନତ୍ଥି, ସୋ ତୁସ୍ସିତ୍ୱା, ‘‘ଭଦ୍ଦେ, ୱରଂ ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ଆହ। ସା ଗହିତକଂ କତ୍ୱା ଠପେସି। ତସ୍ସା ପନ କୁମାରିକାଯ ‘‘କଣ୍ହା’’ତି ନାମଂ କରିଂସୁ। ଅଥସ୍ସା ୱଯପ୍ପତ୍ତାଯ ମାତା ତଂ ଆହ – ‘‘ଅମ୍ମ, ପିତରା ତୱ ୱରୋ ଦିନ୍ନୋ, ତମହଂ ଗହେତ୍ୱା ଠପେସିଂ, ତୱ ରୁଚ୍ଚନକଂ ୱରଂ ଗଣ୍ହା’’ତି। ସା ‘‘ଅମ୍ମ, ମଯ୍ହଂ ଅଞ୍ଞଂ ଅୱିଜ୍ଜମାନଂ ନତ୍ଥି, ପତିଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ ମେ ସଯଂ ୱରଂ କାରେହୀ’’ତି କିଲେସବହୁଲତାଯ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ମାତରଂ ଆହ। ସା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ‘‘ଯଥାରୁଚିତଂ ପତିଂ ଗଣ୍ହତୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ସଯଂ ୱରଂ ଘୋସାପେସି। ରାଜଙ୍ଗଣେ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତା ବହୂ ପୁରିସା ସନ୍ନିପତିଂସୁ। କଣ୍ହା ପୁପ୍ଫସମୁଗ୍ଗଂ ଆଦାଯ ଉତ୍ତରସୀହପଞ୍ଜରେ ଠିତା ଓଲୋକେନ୍ତୀ ଏକମ୍ପି ନ ରୋଚେସି।

ତଦା ପଣ୍ଡୁରାଜଗୋତ୍ତତୋ ଅଜ୍ଜୁନୋ ନକୁଲୋ ଭୀମସେନୋ ଯୁଧିଟ୍ଠିଲୋ ସହଦେୱୋତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ପଣ୍ଡୁରାଜପୁତ୍ତା ତକ୍କସିଲାଯଂ ଦିସାପାମୋକ୍ଖସ୍ସ ଆଚରିଯସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଦେସଚାରିତ୍ତଂ ଜାନିସ୍ସାମା’’ତି ୱିଚରନ୍ତା ବାରାଣସିଂ ପତ୍ୱା ଅନ୍ତୋନଗରେ କୋଲାହଲଂ ସୁତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ମଯମ୍ପି ଗମିସ୍ସାମା’’ତି କଞ୍ଚନରୂପସମାନରୂପା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଟିପାଟିଯା ଅଟ୍ଠଂସୁ। କଣ୍ହା ତେ ଦିସ୍ୱା ପଞ୍ଚସୁପି ତେସୁ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ପଞ୍ଚନ୍ନମ୍ପି ସୀସେସୁ ମାଲାଚୁମ୍ବଟକାନି ଖିପିତ୍ୱା, ‘‘ଅମ୍ମ, ଇମେ ପଞ୍ଚ ଜନେ ୱରେମୀ’’ତି ଆହ। ସାପି ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ୱରସ୍ସ ଦିନ୍ନତ୍ତା ‘‘ନ ଲଭିସ୍ସତୀ’’ତି ଅୱତ୍ୱା ଅନତ୍ତମନୋୱ ‘‘କିଂଜାତିକା କସ୍ସ ପୁତ୍ତା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପଣ୍ଡୁରାଜପୁତ୍ତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ତେସଂ ସକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ତଂ ପାଦପରିଚାରିକଂ ଅଦାସି।

ସା ସତ୍ତଭୂମିକପାସାଦେ ତେ କିଲେସୱସେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହି। ଏକୋ ପନସ୍ସା ପରିଚାରକୋ ଖୁଜ୍ଜୋ ପୀଠସପ୍ପୀ ଅହୋସି। ସା ପଞ୍ଚ ରାଜପୁତ୍ତେ କିଲେସୱସେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ତେସଂ ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତକାଲେ ଓକାସଂ ଲଭିତ୍ୱା କିଲେସେନ ଅନୁଡଯ୍ହମାନା ଖୁଜ୍ଜେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାପଂ କରୋତି, ତେନ ଚ ସଦ୍ଧିଂ କଥେନ୍ତୀ – ‘‘ମଯ୍ହଂ ତଯା ସଦିସୋ ପିଯୋ ନତ୍ଥି, ରାଜପୁତ୍ତେ ମାରାପେତ୍ୱା ତେସଂ ଗଲଲୋହିତେନ ତୱ ପାଦେ ମକ୍ଖାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦତି। ଇତରେସୁପି ଜେଟ୍ଠଭାତିକେନ ମିସ୍ସୀଭୂତକାଲେ – ‘‘ଇମେହି ଚତୂହି ତ୍ୱମେୱ ମଯ୍ହଂ ପିଯତରୋ, ମଯା ଜୀୱିତମ୍ପି ତୱତ୍ଥାଯ ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ, ମମ ପିତୁ ଅଚ୍ଚଯେନ

ତୁମ୍ହଞ୍ଚେୱ ରଜ୍ଜଂ ଦାପେସ୍ସାମୀ''ତି ୱଦତି। ଇତରେହି ସଦ୍ଧିଂ ମିସ୍ସୀଭୂତକାଲେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ତେ ''ଅଯଂ ଅମ୍ହେ ପିଯାଯତି, ଇସ୍ସରିଯଞ୍ଚ ନୋ ଏତଂ ନିସ୍ସାଯ ଜାତ''ନ୍ତି ତସ୍ସା ଅତିୱିଯ ତୁସ୍ସନ୍ତି।

ସା ଏକଦିୱସଂ ଆବାଧିକା ଅହୋସି। ଅଥ ନଂ ତେ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଏକୋ ସୀସଂ ସମ୍ବାହନ୍ତୋ ନିସୀଦି, ସେସା ଏକେକଂ ହତ୍ଥଞ୍ଚ ପାଦଞ୍ଚ। ଖୁଜ୍ଜୋ ପନ ପାଦମୂଲେ ନିସୀଦି। ସା ସୀସଂ ସମ୍ବାହମାନସ୍ସ ଜେଟ୍ଠଭାତିକସ୍ସ ଅଜ୍ଜୁନକୁମାରସ୍ସ – ''ମଯ୍ହଂ ତଯା ପିଯତରୋ ନତ୍ଥି, ଜୀୱମାନା ତୁମ୍ହଂ ଜୀୱିସ୍ସାମି, ପିତୁ ଅଚ୍ଚଯେନ ତୁମ୍ହଂ ରଜ୍ଜଂ ଦାପେସ୍ସାମୀ''ତି ସୀସେନ ସଞ୍ଞଂ ଦଦମାନା ତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହି, ଇତରେସମ୍ପି ହତ୍ଥପାଦେହି ତଥେୱ ସଞ୍ଞଂ ଅଦାସି। ଖୁଜ୍ଜସ୍ସ ପନ – ''ତ୍ୱଞ୍ଞେୱ ମମ ପିଯୋ, ତୱତ୍ଥାଯ ଅହଂ ଜୀୱିସ୍ସାମୀ''ତି ଜିୱ୍ହାଯ ସଞ୍ଞଂ ଅଦାସି। ତେ ସବ୍ବେପି ପୁବ୍ବେ କଥିତଭାୱେନ ତାଯ ସଞ୍ଞାଯ ତମତ୍ଥଂ ଜାନିଂସୁ। ତେସୁ ସେସା ଅତ୍ତନୋ ଦିନ୍ନସଞ୍ଞାଯେୱ ଜାନିଂସୁ। ଅଜ୍ଜୁନକୁମାରୋ ପନ ତସ୍ସା ହତ୍ଥପାଦଜିୱ୍ହୱିକାରେ ଦିସ୍ୱା – ''ଯଥା ମଯ୍ହଂ, ଏୱଂ ସେସାନମ୍ପି ଇମାଯ ସଞ୍ଞା ଦିନ୍ନା ଭୱିସ୍ସତି, ଖୁଜ୍ଜେନ ଚାପି ସଦ୍ଧିଂ ଏତିସ୍ସାଯ ସନ୍ଥୱେନ ଭୱିତବ୍ବ''ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଭାତରୋ ଗହେତ୍ୱା ବହି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ''ଦିଟ୍ଠା ୱୋ ପଞ୍ଚପତିକା ମମ ସୀସୱିକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୀ''ତି? ''ଆମ, ଦିଟ୍ଠା''ତି। ''କିଂକାରଣଂ ଜାନାଥା''ତି? ''ନ ଜାନାମା''ତି। ''ଇଦଂ ନାମେତ୍ଥ କାରଣଂ, ତୁମ୍ହାକଂ ପନ ହତ୍ଥପାଦେହି ଦିନ୍ନସଞ୍ଞାଯ କାରଣଂ ଜାନାଥା''ତି? ''ଆମ, ଜାନାମା''ତି। ''ଅମ୍ହାକମ୍ପି ତେନେୱ କାରଣେନ ଅଦାସି, ଖୁଜ୍ଜସ୍ସ ଜିୱ୍ହୱିକାରେନ ସଞ୍ଞାଦାନସ୍ସ କାରଣଂ ଜାନାଥା''ତି? ''ନ ଜାନାମା''ତି। ଅଥ ନେସଂ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ''ଇମିନାପି ସଦ୍ଧିଂ ଏତାଯ ପାପକମ୍ମଂ କତ''ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ତେସୁ ଅସଦ୍ଦହନ୍ତେସୁ ଖୁଜ୍ଜଂ ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି। ସୋ ସବ୍ବଂ ପୱତ୍ତିଂ କଥେସି।

ତେ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ତସ୍ସା ୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦରାଗା ହୁତ୍ୱା – ''ଅହୋ ମାତୁଗାମୋ ନାମ ପାପୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ, ମାଦିସେ ନାମ ଜାତିସମ୍ପନ୍ନେ ସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତେ ପହାଯ ଏୱରୂପେନ ଜେଗୁଚ୍ଛପଟିକୂଲେନ ଖୁଜ୍ଜେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାପକମ୍ମଂ କରୋତି, କୋ ନାମ ପଣ୍ଡିତଜାତିକୋ ଏୱଂ ନିଲ୍ଲଜ୍ଜାହି ପାପଧମ୍ମାହି ଇତ୍ଥୀହି ସଦ୍ଧିଂ ରମିସ୍ସତୀ''ତି ଅନେକପରିଯାଯେନ ମାତୁଗାମଂ ଗରହିତ୍ୱା ''ଅଲଂ ନୋ ଘରାୱାସେନା''ତି ପଞ୍ଚ ଜନା ହିମୱନ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତ୍ୱା କସିଣପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଆଯୁପରିଯୋସାନେ ଯଥାକମ୍ମଂ ଗତା। କୁଣାଲୋ ପନ ସକୁଣରାଜା ତଦା ଅଜ୍ଜୁନକୁମାରୋ ଅହୋସି। ତସ୍ମା ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠକାରଣଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ଦିଟ୍ଠା ମଯା''ତିଆଦିମାହ।

ତତ୍ଥ ଦ୍ୱେପିତିକାତି କୋସଲରଞ୍ଞୋ ଚ କାସିରଞ୍ଞୋ ଚ ୱସେନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ପଞ୍ଚପତିକାଯାତି ପଞ୍ଚପତିକା, ଯ-କାରୋ ନିପାତମତ୍ତୋ। ପଟିବନ୍ଧନ୍ତିଯାତି ପଟିବନ୍ଧମାନା। କବନ୍ଧେତି ତସ୍ସ କିର ଗୀୱା ଓନମିତ୍ୱା ଉରଂ ଅଲ୍ଲୀନା, ତସ୍ମା ଛିନ୍ନସୀସୋ ୱିଯ ଖାଯତି। ପଞ୍ଚ ମତିଚ୍ଚାତି ଏତେ ପଞ୍ଚ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା। ଖୁଜ୍ଜୱାମନକେନାତି ଖୁଜ୍ଜେନ ୱାମନକେନ।

ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ଅପରାନିପି ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବାନି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପୁନ ''ଦିଟ୍ଠା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଦୁତିଯୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ତାୱ ଅଯଂ ୱିଭାୱନା – ଅତୀତେ କିର ବାରାଣସିଂ ନିସ୍ସାଯ ସଚ୍ଚତପାପୀ ନାମ ସେତସମଣୀ ସୁସାନେ ପଣ୍ଣସାଲଂ କାରେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱସମାନା ଚତ୍ତାରି ଭତ୍ତାନି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ସକଲନଗରେ ଚନ୍ଦୋ ୱିଯ ସୂରିଯୋ ୱିଯ ଚ ପାକଟା ଅହୋସି। ବାରାଣସିୱାସିନୋ ଖିପିତ୍ୱାପି ଖଲିତ୍ୱାପି ''ନମୋ ସଚ୍ଚତପାପିଯା''ତି ୱଦନ୍ତି। ଅଥେକସ୍ମିଂ ଛଣକାଲେ ପଠମଦିୱସେ ତାୱ ସୁୱଣ୍ଣକାରା ଗଣବନ୍ଧେନ ଏକସ୍ମିଂ ପଦେସେ ମଣ୍ଡପଂ କତ୍ୱା ମଚ୍ଛମଂସସୁରାଗନ୍ଧମାଲାଦୀନି ଆହରିତ୍ୱା ସୁରାପାନଂ ଆରଭିଂସୁ। ଅଥେକୋ ସୁୱଣ୍ଣକାରୋ ସୁରାପିଟ୍ଠକଂ ଛଡ୍ଡେନ୍ତୋ – ''ନମୋ ସଚ୍ଚତପାପିଯା''ତି ୱତ୍ୱା ଏକେନ ପଣ୍ଡିତେନ – ''ଅମ୍ଭୋ ଅନ୍ଧବାଲ, ଚଲଚିତ୍ତାଯ ଇତ୍ଥିଯା ନମୋ କରୋସି, ଅହୋ ବାଲୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ – ''ସମ୍ମ, ମା ଏୱଂ ଅୱଚ, ମା ନିରଯସଂୱତ୍ତନିକଂ କମ୍ମଂ କରୀ''ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ସୋ ''ଦୁବ୍ବୁଦ୍ଧି ତୁଣ୍ହୀ ହୋହି, ସହସ୍ସେନ ଅବ୍ଭୁତଂ କରୋହି, ଅହଂ ତେ ସଚ୍ଚତପାପିଂ ଇତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତଂ ଇମସ୍ମିଂଯେୱ ଠାନେ ନିସିନ୍ନୋ ସୁରାପିଟ୍ଠକଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ସୁରଂ ପିୱିସ୍ସାମି , ମାତୁଗାମୋ ଧୁୱସୀଲୋ ନାମ ନତ୍ଥୀ''ତି ଆହ। ସୋ ''ନ ସକ୍ଖିସ୍ସସୀ''ତି ୱତ୍ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସହସ୍ସେନ ଅବ୍ଭୁତମକାସି। ସୋ ତଂ ଅଞ୍ଞେସଂ ସୁୱଣ୍ଣକାରାନଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ପାତୋୱ ତାପସୱେସେନ ସୁସାନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତସ୍ସା ୱସନଟ୍ଠାନସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ସୂରିଯଂ ନମସ୍ସନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି।

ସା ଭିକ୍ଖାଯ ଗଚ୍ଛମାନା ନଂ ଦିସ୍ୱା – ''ମହିଦ୍ଧିକୋ ତାପସୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଅହଂ ତାୱ ସୁସାନପସ୍ସେ ୱସାମି, ଅଯଂ ମଜ୍ଝେ ସୁସାନସ୍ସ ୱସତି, ଭୱିତବ୍ବମସ୍ସବ୍ଭନ୍ତରେ ସନ୍ତଧମ୍ମେନ, ୱନ୍ଦିସ୍ସାମି ନ''ନ୍ତି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦି। ସୋ ନେୱ ଓଲୋକେସି ନ ଆଲପି। ଦୁତିଯଦିୱସେପି ତଥେୱ ଅକାସି। ତତିଯଦିୱସେ ପନ ୱନ୍ଦିତକାଲେ ଅଧୋମୁଖୋୱ ''ଗଚ୍ଛାହୀ''ତି ଆହ। ଚତୁତ୍ଥଦିୱସେ ''କଚ୍ଚି ଭିକ୍ଖାଯ ନ କିଲମସୀ''ତି ପଟିସନ୍ଥାରମକାସି। ସା ''ପଟିସନ୍ଥାରୋ ମେ ଲଦ୍ଧୋ''ତି ତୁଟ୍ଠା ପକ୍କାମି। ପଞ୍ଚମଦିୱସେ ବହୁତରଂ ପଟିସନ୍ଥାରଂ ଲଭିତ୍ୱା ଥୋକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଗତା। ଛଟ୍ଠେ ଦିୱସେ ପନ ତଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନଂ – ''ଭଗିନି, କିଂ ନୁ ଖୋ ଅଜ୍ଜ ବାରାଣସିଯଂ ମହାଗୀତୱାଦିତସଦ୍ଦୋ''ତି ୱତ୍ୱା – ''ଅଯ୍ୟ, ତୁମ୍ହେ ନ ଜାନାଥ, ନଗରେ ଛଣୋ ଘୁଟ୍ଠୋ, ତତ୍ଥ କୀଳନ୍ତାନଂ ଏସ ସଦ୍ଦୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ – ''ଏତ୍ଥ ନାମେସୋ ସଦ୍ଦୋ''ତି ଅଜାନନ୍ତୋ ୱିଯ ହୁତ୍ୱା – ''ଭଗିନି, କତି ଭତ୍ତାନି

ଅତିକ୍କମେସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଚତ୍ତାରି, ଅୟ୍ୟ, ତୁମ୍ହେ ପନ କତି ଅତିକ୍କମେଥା’’ତି? ‘‘ସତ୍ତ ଭଗିନୀ’’ତି। ଇଦଂ ସୋ ମୁସା ଅଭାସି। ଦେୱସିକଂ ହେସ ରତ୍ତିଂ ଭୁଞ୍ଜତି। ସୋ ତଂ ‘‘କତି ତେ ଭଗିନି ୱସ୍ସାନି ପବ୍ବଜିତାୟା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତାୟ ‘‘ଦ୍ୱାଦସ ୱସ୍ସାନୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ କତି ୱସ୍ସାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ ‘‘ଇଦଂ ମେ ଛଟ୍ଠଂ ୱସ୍ସ’’ନ୍ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ‘‘ଅତ୍ଥି ପନ ତେ ଭଗିନି ସନ୍ତଧମ୍ମାଧିଗମୋ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ନତ୍ଥି, ଅୟ୍ୟ, ତୁମ୍ହାକଂ ପନ ଅତ୍ଥୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ମୟ୍ହମ୍ପି ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱତ୍ୱା – ‘‘ଭଗିନି, ମୟଂ ନେୱ କାମସୁଖଂ ଲଭାମ, ନ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖଂ, କିଂ ଅମ୍ହାକଂଯେୱ ଉଣ୍ହୋ ନିରୟୋ, ମହାଜନସ୍ସ କିରିୟଂ କରୋମ, ଅହଂ ଗିହୀ ଭୱିସ୍ସାମି, ଅତ୍ଥି ମେ ମାତୁ ସନ୍ତକଂ ଧନଂ, ନ ସକ୍କୋମି ଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱିତୁ’’ନ୍ତି ଆହ। ସା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଚଲଚିତ୍ତତାୟ ତସ୍ମିଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା ହୁତ୍ୱା – ‘‘ଅୟ୍ୟ, ଅହମ୍ପି ଉକ୍କଣ୍ଠିତା, ସଚେ ପନ ମଂ ନ ଛଡ୍ଡେସ୍ସଥ, ଅହମ୍ପି ଗିହିନୀ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ଅଥ ନଂ ସୋ ‘‘ଏହି ତଂ ନ ଛଡ୍ଡେସ୍ସାମି, ଭରିୟା ମେ ଭୱିସ୍ସସୀ’’ତି ତଂ ନଗରଂ ପୱେସେତ୍ୱା ସଂୱସିତ୍ୱା ସୁରାପାନମଣ୍ଡପଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତାୟ ସୁରାପିଟ୍ଠକଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ସୁରଂ ପିୱି। ଇତରୋ ସହସ୍ସଂ ଜିତୋ। ସା ତଂ ପଟିଚ୍ଚ ପୁତ୍ତଧୀତାହି ୱଡ୍ଢି। ତଦା କୁଣାଲୋ ସୁରାଧୁତ୍ତକୋ ଅହୋସି। ତସ୍ମା ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠଂ ପକାସେନ୍ତୋ ‘‘ଦିଟ୍ଠା ମୟା’’ତିଆଦିମାହ।

ତତିୟୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଅତୀତକଥା ଚତୁକ୍କନିପାତେ କାକୱତୀଜାତକୱଣ୍ଣନାୟଂ (ଜା। ଅଟ୍ଠ। ୩।୪।କାକୱତୀଜାତକୱଣ୍ଣନା) ୱିତ୍ଥାରିତା। ତଦା ପନ କୁଣାଲୋ ଗରୁଳୋ ଅହୋସି। ତସ୍ମା ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠଂ ପକାସେନ୍ତୋ ‘‘ଦିଟ୍ଠା ମୟା’’ତିଆଦିମାହ।

ଚତୁତ୍ଥୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଅତୀତେ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ କୋସଲରାଜାନଂ ୱଧିତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ ଗବ୍ଭିନିଂ ଆଦାୟ ବାରାଣସିଂ ପଚ୍ଚାଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସା ଗବ୍ଭିନିଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋପି ତଂ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ ଅକାସି। ସା ପରିପକ୍କଗବ୍ଭା ସୁୱଣ୍ଣରୂପକସଦିସଂ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାୟିତ୍ୱା – ‘‘ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତମ୍ପି ନଂ ବାରାଣସିରାଜା ‘ଏସ ମେ ପଚ୍ଚାମିତ୍ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ, କିଂ ଇମିନା’ତି ମାରାପେସ୍ସତି, ମା ମେ ପୁତ୍ତୋ ପରହତ୍ଥେ ମରତୂ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଧାତିଂ ଆହ – ‘‘ଅମ୍ମ, ଇମଂ ଦାରକଂ ପିଲୋତିକଂ ଅନ୍ତରିତ୍ୱା ଆମକସୁସାନେ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ଏହୀ’’ତି। ଧାତୀ ତଥା କତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ପଚ୍ଚାଗମି। କୋସଲରାଜାପି ମରିତ୍ୱା ପୁତ୍ତସ୍ସ ଆରକ୍ଖଦେୱତା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି। ତସ୍ସାନୁଭାୱେନ ଏକସ୍ସ ଏଳଅକପାଲକସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଏଳଅକେ ଚାରେନ୍ତସ୍ସ ଏକା ଏଳଇକା ତଂ କୁମାରଂ ଦିସ୍ୱା ସିନେହଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଖୀରଂ ପାଯେତ୍ୱା ଥୋକଂ ଚରିତ୍ୱା ପୁନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ତୟୋ ଚତ୍ତାରୋ ୱାରେ ପାୟେସି। ଏଳଅକପାଲକୋ ତସ୍ସା କିରିୟଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଦାରକଂ ଦିସ୍ୱା ପୁତ୍ତସିନେହଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ନେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଭରିୟାୟ ଅଦାସି। ସା ପନ ଅପୁତ୍ତିକା, ତେନସ୍ସା ଥଞ୍ଞଂ ନତ୍ଥି, ଅଥ ନଂ ଏଳଇକଖୀରମେୱ ପାୟେସି। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପନ ଦେୱସିକଂ ଦ୍ୱେ ତିସ୍ସୋ ଏଳଇକା ମରନ୍ତି। ଏଳଅକପାଲୋ – ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ପଟିଜଗ୍ଗିୟମାନେ ସବ୍ବା ଏଳଇକା ମରିସ୍ସନ୍ତି, କିଂ ନୋ ଇମିନା’’ତି ତଂ ଏକସ୍ମିଂ ମତ୍ତିକାଭାଜନେ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ଅପରେନ ପିଦହିତ୍ୱା ମାସଚୁଣ୍ଣେନ ମୁଖଂ ନିବ୍ବିୱରଂ ୱିଲିମ୍ପିତ୍ୱା ନଦିୟଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ତମେନଂ ୱୁୟ୍ହମାନଂ ହେଟ୍ଠାତିତ୍ଥେ ରାଜନିୱେସନେ ଜିଣ୍ଣପଟିସଙ୍ଖାରକୋ ଏକୋ ଚଣ୍ଡାଲୋ ସପଜାପତିକୋ ମକଚିଂ ଧୋୱନ୍ତୋ ଦିସ୍ୱାୱ ୱେଗେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆହରିତ୍ୱା ତୀରେ ଠପେତ୍ୱା ‘‘କିମେତ୍ଥା’’ତି ୱିୱରିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଦାରକଂ ପସ୍ସି। ଭରିୟାପିସ୍ସ ଅପୁତ୍ତିକା, ତସ୍ସା ତସ୍ମିଂ ପୁତ୍ତସିନେହୋ ନିବ୍ବତ୍ତି, ଅଥ ନଂ ଗେହଂ ନେତ୍ୱା ପଟିଜଗ୍ଗି। ତଂ ସତ୍ତଟ୍ଠୱସ୍ସକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ମାତାପିତରୋ ରାଜକୁଲଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଆଦାୟ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସୋଳସୱସ୍ସକାଲତୋ ପନ ପଟ୍ଠାୟ ସ୍ୱେୱ ବହୁଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଜିଣ୍ଣପଟିସଙ୍ଖରଣଂ କରୋତି।

ରଞ୍ଞୋ ଚ ଅଗ୍ଗମହେସିୟା କୁରୁଙ୍ଗଦେୱୀ ନାମ ଧୀତା ଅହୋସି ଉତ୍ତମରୂପଧରା। ସା ତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତସ୍ମିଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଅନଭିରତା ତସ୍ସ କମ୍ମକରଣଟ୍ଠାନମେୱ ଆଗଚ୍ଛତି। ତେସଂ ଅଭିଣ୍ହଦସ୍ସନେନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତାନଂ ଅନ୍ତୋରାଜକୁଲେଯେୱ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋକାସେ ଅଜ୍ଝାଚାରୋ ପୱତ୍ତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତେ କାଲେ ପରିଚାରିକାୟୋ ଞତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚେ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା – ‘‘ଇମିନା ଚଣ୍ଡାଲପୁତ୍ତେନ ଇଦଂ ନାମ କତଂ, ଇମସ୍ସ କତ୍ତବ୍ବଂ ଜାନାଥା’’ତି ଆହ। ଅମଚ୍ଚା ‘‘ମହାପରାଧୋ ଏସ, ନାନାୱିଧକମ୍ମକାରଣା କାରେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ମାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱଦିଂସୁ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ କୁମାରସ୍ସ ପିତା ଆରକ୍ଖଦେୱତା ତସ୍ସେୱ କୁମାରସ୍ସ ମାତୁ ସରୀରେ ଅଧିମୁଚ୍ଚି। ସା ଦେୱତାନୁଭାୱେନ ରାଜାନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆହ – ‘‘ମହାରାଜ, ନାୟଂ କୁମାରୋ ଚଣ୍ଡାଲୋ, ଏସ କୁମାରୋ ମମ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତୋ କୋସଲରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ, ଅହଂ ‘ପୁତ୍ତୋ ମେ ମତୋ’ତି ତୁମ୍ହାକଂ ମୁସା ଅୱଚଂ, ଅହମେତଂ ‘ତୁମ୍ହାକଂ ପଚ୍ଚାମିତ୍ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ’ତି ଧାତିୟା ଦତ୍ୱା ଆମକସୁସାନେ ଛଡ୍ଡାପେସିଂ, ଅଥ ନଂ ଏକୋ ଏଳଅକପାଲକୋ ପଟିଜଗ୍ଗି, ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଏଳଇକାସୁ ମରନ୍ତୀସୁ ନଦିୟା ପୱାହେସି, ଅଥ ନଂ ୱୁୟ୍ହମାନଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଗେହେ ଜିଣ୍ଣପଟିସଙ୍ଖାରକୋ ଚଣ୍ଡାଲୋ ଦିସ୍ୱା ପୋସେସି, ସଚେ ନ ସଦ୍ଦହଥ, ତେ ସବ୍ବେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛଥା’’ତି।

ରାଜା ଧାତିଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତଥେୱ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଜାତିସମ୍ପନ୍ନୋୟଂ କୁମାରୋ’’ତି ତୁଟ୍ଠୋ ତଂ ନ୍ହାପେତ୍ୱା ଅଲଙ୍କାରାପେତ୍ୱା ତସ୍ସେୱ ଧୀତରଂ ଅଦାସି। ତସ୍ସ ପନ ଏଳଇକାନଂ ମାରିତତ୍ତା ‘‘ଏଳଇକକୁମାରୋ’’ତି ନାମଂ ଅକଂସୁ। ଅଥସ୍ସ ରାଜା ସସେନୱାହନଂ ଦତ୍ୱା – ‘‘ଗଚ୍ଛ ଅତ୍ତନୋ ପିତୁ ସନ୍ତକଂ ରଜ୍ଜଂ ଗଣ୍ହା’’ତି ତଂ ଉୟ୍ୟୋଜେସି। ସୋପି କୁରୁଙ୍ଗଦେୱିଂ ଆଦାୟ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଜ୍ଜେ ପତିଟ୍ଠାସି। ଅଥସ୍ସ ବାରାଣସିରାଜା ‘‘ଅନୁଗ୍ଗହିତସିପ୍ପୋ ଅୟ’’ନ୍ତି ସିପ୍ପସିକ୍ଖାପନତ୍ଥଂ ଛଳଙ୍ଗକୁମାରଂ ନାମ ଆଚରିୟଂ ପେସେସି। ସୋ ତସ୍ସ ‘‘ଆଚରିୟୋ

ମୋ’’ତି ସେନାପତିଟ୍ଠାନଂ ଅଦାସି। ଅପରଭାଗେ କୁରୁଙ୍ଗଦେୱୀ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅନାଚାରମକାସି। ସେନାପତିନୋପି ପରିଚାରକୋ ଧନନ୍ତେୱାସୀ ନାମ ଅତ୍ଥି। ସୋ ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ କୁରୁଙ୍ଗଦେୱିଯା ୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରାଦୀନି ପେସେସି। ସା ତେନପି ସଦ୍ଧିଂ ପାପମକାସି। କୁଣାଲୋ ତଂ କାରଣଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଦିଟ୍ଠା ମଯା’’ତିଆଦିମାହ।

ତତ୍ଥ ଲୋମସୁଦ୍ଦରୀତି ଲୋମରାଜିଯା ମଣ୍ଡିତୋଦରା। ଛଳଙ୍ଗକୁମାରଧନନ୍ତେୱାସିନାତି ଏଠଇକକୁମାରକଂ ପଞ୍ଚଯମାନାପି ଛଳଙ୍ଗକୁମାରସେନାପତିନା ଚ ତସ୍ସେୱ ପରିଚାରକେନ ଧନନ୍ତେୱାସିନା ଚ ସଦ୍ଧିଂ ପାପମକାସି। ଏୱଂ ଅନାଚାରା ଇତ୍ଥିଯୋ ଦୁସ୍ସୀଲା ପାପଧମ୍ମା, ତେନାହଂ ତା ନପ୍ପସଂସାମୀତି ଇଦଂ ମହାସତ୍ତୋ ଅତୀତଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେସି। ସୋ ହି ତଦା ଛଳଙ୍ଗକୁମାରୋ ଅହୋସି, ତସ୍ମା ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠକାରଣଂ ଆହରି।

ପଞ୍ଚମୱତ୍ଥୁସ୍ମିମ୍ପି ଅତୀତେ କୋସଲରାଜା ବାରାଣସିରଜ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ବାରାଣସିରଜ୍ଜେ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗମହେସିଂ କତ୍ୱା ସକନଗରମେୱ ଗତୋ । ସା ଅପରଭାଗେ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାଯି। ରାଜା ଅପୁତ୍ତକତ୍ତା ତଂ ପୁତ୍ତସିନେହେନ ପୋସେତ୍ୱା ସବ୍ବସିପ୍ପାନି ସିକ୍ଖାପେତ୍ୱା ୱଯପ୍ପତ୍ତଂ ‘‘ଅତ୍ତନୋ ପିତୁ ସନ୍ତକଂ ରଜ୍ଜଂ ଗଣ୍ହା’’ତି ପେସେସି। ସୋ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ଅଥସ୍ସ ମାତା ‘‘ପୁତ୍ତଂ ପସ୍ସିତୁକାମାମ୍ହୀ’’ତି କୋସଲରାଜାନଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ମହାପରିୱାରା ବାରାଣସିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ରଟ୍ଠାନଂ ଅନ୍ତରେ ଏକସ୍ମିଂ ନିଗମେ ନିୱାସଂ ଗଣ୍ହି। ତତ୍ଥେୱେକୋ ପଞ୍ଚାଲଚଣ୍ଡୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁମାରୋ ଅତ୍ଥି ଅଭିରୂପୋ। ସୋ ତସ୍ସା ପଣ୍ଣାକାରଂ ଉପନାମେସି। ସା ତଂ ଦିସ୍ୱା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାପକମ୍ମଂ କତ୍ୱା କତିପାହଂ ତତ୍ଥେୱ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ବାରାଣସିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଖିପ୍ପଂ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ପୁନ ତସ୍ମିଂଯେୱ ନିଗମେ ନିୱାସଂ ଗହେତ୍ୱା କତିପାହଂ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅନାଚାରଂ ଚରିତ୍ୱା କୋସଲନଗରଂ ଗତା। ସା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନଚିରସ୍ସେୱ ତଂ ତଂ କାରଣଂ ୱତ୍ୱା ‘‘ପୁତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛାମୀ’’ତି ରାଜାନଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଚ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଚ ତସ୍ମିଂ ନିଗମେ ଅଡ୍ଢମାସମତ୍ତଂ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅନାଚାରଂ ଚରି। ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ଇତ୍ଥିଯୋ ନାମେତା ଦୁସ୍ସୀଲା ମୁସାୱାଦିନିଯୋତି ଇଦମ୍ପି ଅତୀତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଏୱଞ୍ଚେତ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ।

ତତ୍ଥ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତସ୍ସ ମାତରନ୍ତି ବାରାଣସିରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତକୁମାରସ୍ସ ମାତରଂ। ତଦା କିର କୁଣାଲୋ ପଞ୍ଚାଲଚଣ୍ଡୋ ଅହୋସି, ତସ୍ମା ତଂ ଅତ୍ତନା ଞାତକାରଣଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଏୱମାହ।

ଏତା ଚାତି, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ଏତାୱ ପଞ୍ଚ ଇତ୍ଥିଯୋ ପାପମକଂସୁ, ନ ଅଞ୍ଞାତି ସଞ୍ଞଂ ମା କରି, ଅଥ ଖୋ ଏତା ଚ ଅଞ୍ଞା ଚ ବହୂ ପାପକମ୍ମକାରିକାତି। ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଠତ୍ୱା ଲୋକେ ଅତିଚାରିନୀନଂ ୱତ୍ଥୂନି କଥେତବ୍ବାନି। ଜଗତୀତି ଯଥା ଜଗତିସଙ୍ଖାତା ମହୀ ସମାନରତ୍ତା ପଟିଘାଭାୱେନ ସବ୍ବେସୁ ସମାନରତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ସା ୱସୁନ୍ଧରା ଇତରୀତରାପତିଟ୍ଠା ଉତ୍ତମାନଞ୍ଚ ଅଧମାନଞ୍ଚ ପତିଟ୍ଠା ହୋତି, ତଥା ଇତ୍ଥିଯୋପି କିଲେସୱସେନ ସବ୍ବେସମ୍ପି ଉତ୍ତମାଧମାନଂ ପତିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି। ଇତ୍ଥିଯୋ ହି ଓକାସଂ ଲଭମାନା କେନଚି ସଦ୍ଧିଂ ପାପକଂ କରୋନ୍ତି ନାମ। ସବ୍ବସହାତି ଯଥା ଚ ସା ସବ୍ବମେୱ ସହତି ନ ଫନ୍ଦତି ନ କୁପ୍ପତି ନ ଚଲତି, ତଥା ଇତ୍ଥିଯୋ ସବ୍ବେପି ପୁରିସେ ଲୋକସ୍ସାଦୱସେନ ସହନ୍ତି। ସଚେ ତାସଂ କୋଚି ପୁରିସୋ ଚିତ୍ତେ ପତିଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ନ ଫନ୍ଦନ୍ତି ନ ଚଲନ୍ତି ନ କୋଲାହଲଂ କରୋନ୍ତି । ଯଥା ଚ ସା ନ କୁପ୍ପତି ନ ଚଲତି, ଏୱଂ ଇତ୍ଥିଯୋପି ମେଥୁନଧମ୍ମେନ ନ କୁପ୍ପନ୍ତି ନ ଚଲନ୍ତି, ନ ସକ୍କା ତେନ ପୂରେତୁଂ।

ୱାଳମିଗୋତି ଦୁଟ୍ଠମିଗୋ। ପଞ୍ଚାୱୁଧୋତି ମୁଖସ୍ସ ଚେୱ ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ଚରଣାନଂ ୱସେନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସୁରୁଦ୍ଧୋତି ସୁଲୁଦ୍ଧୋ ସୁଫରୁସୋ। ତଥିତ୍ଥିଯୋତି ଯଥା ହି ସୀହସ୍ସ ମୁଖଞ୍ଚେୱ ଚତ୍ତାରୋ ଚ ହତ୍ଥପାଦାତି ପଞ୍ଚାୱୁଧାନି, ତଥା ଇତ୍ଥୀନମ୍ପି ରୂପସଦ୍ଦଗନ୍ଧରସଫୋଟ୍ଠବ୍ବାନି ପଞ୍ଚାୱୁଧାନି। ଯଥା ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଭକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ତେହିପି ପଞ୍ଚହି ଗଣ୍ହାତି, ତଥା ତାପି କିଲେସଭକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହମାନା ରୂପାଦୀହି ଆୱୁଧେହି ପହରିତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତି। ଯଥା ସୋ କକ୍ଖଠେ ପସୟ୍ହ ଖାଦତି, ଏୱଂ ଏତାପି କକ୍ଖଳା ପସୟ୍ହ ଖାଦିକା। ତଥା ହେତା ଥିରସୀଲେପି ପୁରିସେ ଅତ୍ତନୋ ବଲେନ ପସୟ୍ହକାରଂ କତ୍ୱା ସୀଲୱିନାସଂ ପାପେନ୍ତି। ଯଥା ସୋ ପରହିଂସନେ ରତୋ, ଏୱମେତାପି କିଲେସୱସେନ ପରହିଂସନେ ରତା। ତାଯୋତି ତା ଏୱଂ ଅଗୁଣସମ୍ପନ୍ନାଗତା ନ ୱିସ୍ସସେ ନରୋ।

ଗମନିଯୋତି ଗଣିକାଯୋ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ଯାନେତାନି ଇତ୍ଥୀନଂ ‘‘ୱେସିଯୋ’’ତିଆଦୀନି ନାମାନି, ନ ଏତାନି ତାସଂ ସଭାୱନାମାନି। ନ ହେତା ୱେସିଯୋ ନାମ ଗମନିଯୋ ନାମ ବନ୍ଧକିଯୋ ନାମ, ସଭାୱନାମତୋ ପନ ୱଧିକାଯୋ ନାମ ଏତାଯୋ, ଯା ଏତା ୱେସିଯୋ ନାରିଯୋ ଗମନିଯୋତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ୱଧିକାଯୋତି ସାମିକଘାତିକାଯୋ। ସ୍ୱାଯମତ୍ଥୋ ମହାହଂସଜାତକେନ ଦୀପେତବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚେତଂ –

‘‘ମାଯା ଚେତା ମରୀଚୀ ଚ, ସୋକା ରୋଗା ଚୁପଦ୍ଦୱା;

ଖରା ଚ ବନ୍ଧନା ଚେତା, ମଚ୍ଚୁପାସା ଗୁହାସଯା;

ତାସୁ ଯୋ ୱିସ୍ସସେ ପୋସୋ, ସୋ ନରେସୁ ନରାଧମୋ’’ତି। (ଜା। ୨।୨୧।୧୧୮);

ୱେଣିକତାତି କତୱେଣିଯୋ। ଯଥା ହି ମୋଠଇଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଅଟୱିଯଂ ଠିତଚୋରୋ ଧନଂ ୱିଲୁମ୍ପତି, ଏୱମେତାପି କିଲେସୱସଂ ନେତ୍ୱା ଧନଂ ୱିଲୁମ୍ପନ୍ତି। ମଦିରାୱ ଦିଦ୍ଧାତି ୱିସମିସ୍ସକା ସୁରା ୱିଯ। ଯଥା ସା ୱିକାରଂ ଦସ୍ସେତି, ଏୱମେତାପି ଅଞ୍ଞେସୁ ପୁରିସେସୁ ସାରତ୍ତା କିଚ୍ଚାକିଚ୍ଚଂ ଅଜାନନ୍ତିଯୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ କଉଦ୍ଧେ ଅଞ୍ଞମେୱ କରୋନ୍ତିଯୋ ୱିକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତି। ୱାଚାସନ୍ଥୁତିଯୋତି ଯଥା ୱାଣିଜୋ ଅତ୍ତନୋ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ୱଣ୍ଣମେୱ ଭଣତି, ଏୱମେତାପି ଅତ୍ତନୋ ଅଗୁଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଗୁଣମେୱ ପକାସେନ୍ତି। ୱିପରିୱତ୍ତାଯୋତି ଯଥା ଇସ୍ସମିଗସ୍ସ ସିଙ୍ଗଂ ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଠିତଂ, ଏୱଂ ଲହୁଚିତ୍ତତାଯ ୱିପରିୱତ୍ତାଯୋୱ ହୋନ୍ତି। ଉରଗମିୱାତି ଉରଗୋ ୱିଯ ମୁସାୱାଦିତାଯ ଦୁଜିୱ୍ହା ନାମ। ସୋବ୍ଭମିୱାତି ଯଥା ପଦରପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ଗୂଥକୂପୋ, ଏୱଂ ୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରପଟିଚ୍ଛନ୍ନା ହୁତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତି। ଯଥା ଚ କଚୱରେହି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ଆୱାଟୋ ଅକ୍କନ୍ତୋ ପାଦଦୁକ୍ଖଂ ଜନେତି, ଏୱମେତାପି ୱିସ୍ସାସେନ ଉପସେୱିଯମାନା। ପାତାଲମିୱାତି ଯଥା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ପାତାଲଂ ଦୁପ୍ପୂରଂ, ଏୱମେତାପି ମେଥୁନେନ ୱିଜାଯନେନ ଅଲଙ୍କାରେନାତି ତୀହି ଦୁପ୍ପୂରା। ତେନେୱାହ – ‘‘ତିଣ୍ଣଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମାନଂ ଅତିତ୍ତୋ ମାତୁଗାମୋ’’ତିଆଦି।

ରକ୍ଖସୀୱିଯାତି ଯଥା ରକ୍ଖସୀ ନାମ ମଂସଗିଦ୍ଧତାଯ ଧନେନ ନ ସକ୍କା ତୋସେତୁଂ, ବହୁମ୍ପି ଧନଂ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ମଂସମେୱ ପତ୍ଥେତି, ଏୱମେତାପି ମେଥୁନଗିଦ୍ଧତାଯ ବହୁନାପି ଧନେନ ନ ତୁସ୍ସନ୍ତି, ଧନଂ ଅଗଣେତ୍ୱା ମେଥୁନମେୱ ପତ୍ଥେନ୍ତି। ଯମୋୱାତି ଯଥା ଯମୋ ଏକନ୍ତହରୋ ନ କିଞ୍ଚି ପରିହରତି, ଏୱମେତାପି ଜାତିସମ୍ପନ୍ନାଦୀସୁ ନ କଞ୍ଚି ପରିହରନ୍ତି, ସଙ୍ଗଂ କିଲେସୱସେନ ସୀଲାଦିୱିନାସଂ ପାପେତ୍ୱା ଦୁତିଯଚିତ୍ତୱାରେ ନିରଯଂ ଉପନେନ୍ତି। ସିଖୀରିୱାତି ଯଥା ସିଖୀ ସୁଚିମ୍ପି ଅସୁଚିମ୍ପି ସଙ୍ଗଂ ଭକ୍ଖଯତି, ତଥେତାପି ହୀନୁତ୍ତମେ ସଙ୍ଗେ ସେୱନ୍ତି। ନଦୀଉପମାଯମ୍ପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯେନକା ମଂଚରାତି ଭୁମ୍ମନ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ, ଯତ୍ଥ ଏତାସଂ କାମୋ ହୋତି, ତତ୍ଥେୱ ଧାୱନ୍ତି। ନେରୂତି ହିମୱତି ଏକୋ ସୁୱଣ୍ଣପବ୍ବତୋ, ତଂ ଉପଗତା କାକାପି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣାୱ ହୋନ୍ତି। ଯଥା ସୋ, ଏୱଂ ଏତାପି ନିବ୍ବିସେସକରା ଅତ୍ତାନଂ ଉପଗତଂ ଏକସଦିସଂ କତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତି।

ୱିସରୁକ୍ଖୋତି ଅମ୍ବସଦିସୋ କିଂପକ୍କରୁକ୍ଖୋ। ସୋ ନିଚ୍ଚମେୱ ଫଲତି, ୱଣ୍ଣାଦିସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି, ତେନ ନଂ ନିରାସଙ୍କା ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ମରନ୍ତି, ଏୱମେୱ ତାପି ରୂପାଦିୱସେନ ନିଚ୍ଚଫଲିତା ରମଣୀଯା ୱିଯ ଖାଯନ୍ତି। ସେୱିଯମାନା ପନ ପମାଦଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଅପାଯେସୁ ପାତେନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଆଯତିଂ ଦୋସଂ ନଞ୍ଞାଯ, ଯୋ କାମେ ପଟିସେୱତି;

ୱିପାକନ୍ତେ ହନନ୍ତି ନଂ, କିଂପକ୍କମିୱ ଭକ୍ଖିତ’’ନ୍ତି। (ଜା। ୧।୧।୮୫);

ଯଥା ୱା ୱିସରୁକ୍ଖୋ ନିଚ୍ଚଫଲିତୋ ସଦା ଅନତ୍ଥାୱହୋ ହୋତି, ଏୱମେତାପି ସୀଲାଦିୱିନାସନୱସେନ। ଯଥା ୱିସରୁକ୍ଖସ୍ସ ମୂଲମ୍ପି ତଚୋପି ପତ୍ତମ୍ପି ପୁପ୍ଫମ୍ପି ଫଲମ୍ପି ୱିସମେୱାତି ନିଚ୍ଚଫଲୋ, ତଥେୱ ତାସଂ ରୂପମ୍ପି…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବମ୍ପି ୱିସମେୱାତି ୱିସରୁକ୍ଖୋ ୱିଯ ନିଚ୍ଚଫଲିତାଯୋତି।

‘‘ପନୁତ୍ତରେତ୍ଥା’’ତି ଗାଥାବନ୍ଧେନ ତମତ୍ଥଂ ପାକଟଂ କାତୁଂ ଏୱମାହ। ତତ୍ଥ ରତନନ୍ତକରିତ୍ଥିଯୋତି ସାମିକେହି ଦୁକ୍ଖସମ୍ଭତାନଂ ରତନାନଂ ଅନ୍ତରାଯକରା ଇତ୍ଥିଯୋ ଏତାନି ପରେସଂ ଦତ୍ୱା ଅନାଚାରଂ ଚରନ୍ତି।

ଇତୋ ପରଂ ନାନପ୍ପକାରେନ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମକଥାୱିଲାସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ –

‘‘ଚତ୍ତାରିମାନି, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ଯାନି ୱତ୍ଥୂନି କିଚ୍ଚେ ଜାତେ ଅନତ୍ଥଚରାନି ଭୱନ୍ତି , ତାନି ପରକୁଲେ ନ ୱାସେତବ୍ବାନି, ଗୋଣଂ ଧେନୁଂ ଯାନଂ ଭରିଯା। ଚତ୍ତାରି ଏତାନି ପଣ୍ଡିତୋ ଧନାନି ଘରା ନ ୱିପ୍ପୱାସଯେ। ଭୱତି ଚ ପନୁତ୍ତରେତ୍ଥ ୱାକ୍ୟଂ –

୨୯୬।

‘ଗୋଣଂ ଧେନୁଞ୍ଚ ଯାନଞ୍ଚ, ଭରିଯଂ ଞାତିକୁଲେ ନ ୱାସଯେ;

ଭଞ୍ଜନ୍ତି ରଥଂ ଅଯାନକା, ଅତିୱାହେନ ହନନ୍ତି ପୁଙ୍ଗୱଂ;

ଦୋହେନ ହନନ୍ତି ୱଚ୍ଛକଂ, ଭରିୟା ଞାତିକୁଲେ ପଦୁସ୍ସତୀ’’’ତି।

‘‘ଛ ଇମାନି, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ଯାନି ୱତ୍ଥୂନି କିଚ୍ଛେ ଜାତେ ଅନନ୍ତଚରାନି ଭୱନ୍ତି –

୨୯୭।

‘ଅଗୁଣଂ ଧନୁ ଞାତିକୁଲେ ଚ ଭରିୟା, ପାରଂ ନାୱା ଅକ୍ଖଭଗ୍ଗଞ୍ଚ ଯାନଂ;

ଦୂରେ ମିତ୍ତୋ ପାପସହାୟକୋ ଚ, କିଚ୍ଛେ ଜାତେ ଅନନ୍ତଚରାନି ଭୱନ୍ତୀ’’’ତି।

‘‘ଅଟ୍ଠହି ଖଲୁ, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ ଠାନେହି ଇତ୍ଥୀ ସାମିକଂ ଅୱଜାନାତି – ଦଲିଦ୍ଦତା, ଆତୁରତା, ଜିଣ୍ଣତା, ସୁରାସୋଣ୍ଡତା, ମୁଦ୍ଧତା, ପମତ୍ତତା, ସବ୍ବକିଚ୍ଚେସୁ ଅନୁୱତ୍ତନତା, ସବ୍ବଧନଅନୁପ୍ପଦାନେନ। ଇମେହି ଖଲୁ, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ଅଟ୍ଠହି ଠାନେହି ଇତ୍ଥୀ ସାମିକଂ ଅୱଜାନାତି। ଭୱତି ଚ ପନୁତ୍ତରେତ୍ଥ ୱାକ୍ୟଂ –

୨୯୮।

‘‘‘ଦଲିଦ୍ଦଂ ଆତୁରଞ୍ଚାପି, ଜିଣ୍ଣକଂ ସୁରସୋଣ୍ଡକଂ;

ପମତ୍ତଂ ମୁଦ୍ଧପତ୍ତଞ୍ଚ, ସବ୍ବକିଚ୍ଚେସୁ ହାପନଂ;

ସବ୍ବକାମପ୍ପଦାନେନ, ଅୱଜାନାତି ସାମିକ’’’ନ୍ତି।

‘‘ନୱହି ଖଲୁ, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ ଠାନେହି ଇତ୍ଥୀ ପଦୋସମାହରତି – ଆରାମଗମନସୀଲା ଚ ହୋତି, ଉୟ୍ୟାନଗମନସୀଲା ଚ ହୋତି, ନଦୀତିତ୍ଥଗମନସୀଲା ଚ ହୋତି, ଞାତିକୁଲଗମନସୀଲା ଚ ହୋତି, ପରକୁଲଗମନସୀଲା ଚ ହୋତି, ଆଦାସଦୁସ୍ସମଣ୍ଡନାନୁଯୋଗମନୁୟୁତ୍ତସୀଲା ଚ ହୋତି, ମଜ୍ଜପାୟିନୀ ଚ ହୋତି, ନିଲ୍ଲୋକନସୀଲା ଚ ହୋତି, ସଦ୍ୱାରଟ୍ଠାୟିନୀ ଚ ହୋତି। ଇମେହି ଖଲୁ, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ନୱହି ଠାନେହି ଇତ୍ଥୀ ପଦୋସମାହରତି। ଭୱତି ଚ ପନୁତ୍ତରେତ୍ଥ ୱାକ୍ୟଂ –

୨୯୯।

‘ଆରାମସୀଲା ଚ ଉୟ୍ୟାନଂ, ନଦୀ ଞାତି ପରକୁଲଂ;

ଆଦାସଦୁସ୍ସମଣ୍ଡନମନୁୟୁତ୍ତା, ଯା ଚିତ୍ଥୀ ମଜ୍ଜପାୟିନୀ।

୩୦୦।

‘‘‘ଯା ଚ ନିଲ୍ଲୋକନସୀଲା, ଯା ଚ ସଦ୍ୱାରଠାୟିନୀ;

ନୱହେତେହି ଠାନେହି, ପଦୋସମାହରନ୍ତି ଇତ୍ଥିୟୋ’’’ତି।

‘‘ଚତ୍ତାଲୀସାୟ ଖଲୁ, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ଠାନେହି ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ଅଚ୍ଚାଚରତି – ୱିଜମ୍ଭତି, ୱିନମତି, ୱିଲସତି, ୱିଲଜ୍ଜତି, ନଖେନ ନଖଂ ଘଟ୍ଟେତି, ପାଦେନ ପାଦଂ ଅକ୍କମତି, କଟ୍ଠେନ ପଥୱିଂ ୱିଲିଖତି, ଦାରକଂ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘତି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘାପେତି , କୀଳତି କୀଳାପେତି, ଚୁମ୍ବତି ଚୁମ୍ବାପେତି, ଭୁଞ୍ଜତି ଭୁଞ୍ଜାପେତି, ଦଦାତି, ଯାଚତି, କତମନୁକରୋତି, ଉଚ୍ଚଂ ଭାସତି, ନୀଚଂ ଭାସତି, ଅୱିଚ୍ଚଂ ଭାସତି, ୱିୱିଚ୍ଚଂ ଭାସତି, ନଚ୍ଚେନ ଗୀତେନ ୱାଦିତେନ ରୋଦନେନ ୱିଲସିତେନ ୱିଭୂସିତେନ ଜଗ୍ଘତି, ପେକ୍ଖତି, କଟିଂ ଚାଲେତି, ଗୁୟ୍ହଭଣ୍ଡକଂ ସଞ୍ଚାଲେତି, ଉରୁଂ ୱିୱରତି, ଉରୁଂ ପିଦହତି, ଥନଂ ଦସ୍ସେତି, କଚ୍ଛଂ ଦସ୍ସେତି, ନାଭିଂ ଦସ୍ସେତି, ଅକ୍ଖିଂ ନିଖନତି, ଭମୁକଂ ଉକ୍ଖିପତି, ଓଟ୍ଠଂ ଉପଲିଖତି, ଜିୱ୍ହଂ ନିଲ୍ଲାଲେତି, ଦୁସ୍ସଂ ମୁଞ୍ଚତି, ଦୁସ୍ସଂ ପଟିବନ୍ଧତି, ସିରସଂ ମୁଞ୍ଚତି, ସିରସଂ ବନ୍ଧତି। ଇମେହି ଖଲୁ, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ଚତ୍ତାଲୀସାୟ ଠାନେହି ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ଅଚ୍ଚାଚରତି।

‘‘ପଞ୍ଚୱୀସାଯ ଖଲୁ, ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ଠାନେହି ଇତ୍ଥୀ ପଦୁଟ୍ଠା ୱେଦିତବ୍ବା ଭୱତି – ସାମିକସ୍ସ ପୱାସଂ ୱଣ୍ଣେତି, ପୱୁଟ୍ଠଂ ନ ସରତି, ଆଗତଂ ନାଭିନନ୍ଦତି, ଅୱଣ୍ଣଂ ତସ୍ସ ଭଣତି, ୱଣ୍ଣଂ ତସ୍ସ ନ ଭଣତି, ଅନତ୍ଥଂ ତସ୍ସ ଚରତି, ଅତ୍ଥଂ ତସ୍ସ ନ ଚରତି, ଅକିଚ୍ଚଂ ତସ୍ସ କରୋତି, କିଚ୍ଚଂ ତସ୍ସ ନ କରୋତି, ପରିଦହିତ୍ୱା ସଯତି, ପରମ୍ମୁଖୀ ନିପଜ୍ଜତି, ପରିୱତ୍ତକଜାତା ଖୋ ପନ ହୋତି କୁଙ୍କୁମିଯଜାତା, ଦୀଘଂ ଅସ୍ସସତି, ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱଂ ଅଭିଣ୍ହଂ ଗଚ୍ଛତି, ୱିଲୋମମାଚରତି, ପରପୁରିସସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା କଣ୍ଣସୋତଂ ୱିୱରମୋଦହତି, ନିହତଭୋଗା ଖୋ ପନ ହୋତି, ପଟିୱିସ୍ସକେହି ସନ୍ଥୱଂ କରୋତି, ନିକ୍ଖନ୍ତପାଦା ଖୋ ପନ ହୋତି ୱିସିଖାନୁଚାରିନୀ, ଅତିଚାରିନୀ ଖୋ ପନ ହୋତି ନିଚ୍ଚଂ ସାମିକେ ଅଗାରୱା ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପା, ଅଭିଣ୍ହଂ ଦ୍ୱାରେ ତିଟ୍ଠତି, କଚ୍ଛାନି ଅଙ୍ଗାନି ଥନାନି ଦସ୍ସେତି, ଦିସୋଦିସଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପେକ୍ଖତି। ଇମେହି ଖଲୁ ସମ୍ମ ପୁଣ୍ଣମୁଖ, ପଞ୍ଚୱୀସାଯ ଠାନେହି ଇତ୍ଥୀ ପଦୁଟ୍ଠା ୱେଦିତବ୍ବା ଭୱତି। ଭୱତି ଚ ପନୁତ୍ତରେତ୍ଥ ୱାକ୍ୟଂ –

୩୦୧।

‘ପୱାସଂ ତସ୍ସ ୱଣ୍ଣେତି, ଗତଂ ତସ୍ସ ନ ସୋଚତି;

ଦିସ୍ୱାନ ପତିମାଗତଂ ନାଭିନନ୍ଦତି, ଭତ୍ତାରୱଣ୍ଣଂ ନ କଦାଚି ଭାସତି;

ଏତେ ପଦୁଟ୍ଠାଯ ଭୱନ୍ତି ଲକ୍ଖଣା।

୩୦୨।

‘ଅନତ୍ଥଂ ତସ୍ସ ଚରତି ଅସଞ୍ଞତା, ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ହାପେତି ଅକିଚ୍ଚକାରିନୀ;

ପରିଦହିତ୍ୱା ସଯତି ପରମ୍ମୁଖୀ, ଏତେ ପଦୁଟ୍ଠାଯ ଭୱନ୍ତି ଲକ୍ଖଣା।

୩୦୩।

‘ପରିୱତ୍ତଜାତା ଚ ଭୱତି କୁଙ୍କୁମୀ, ଦୀଘଞ୍ଚ ଅସ୍ସସତି ଦୁକ୍ଖୱେଦିନୀ;

ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱମଭିଣ୍ହଂ ଗଚ୍ଛତି, ଏତେ ପଦୁଟ୍ଠାଯ ଭୱନ୍ତି ଲକ୍ଖଣା।

୩୦୪।

‘ୱିଲୋମମାଚରତି ଅକିଚ୍ଚକାରିନୀ, ସଦ୍ଦଂ ନିସାମେତି ପରସ୍ସ ଭାସତୋ;

ନିହତଭୋଗା ଚ କରୋତି ସନ୍ଥୱଂ, ଏତେ ପଦୁଟ୍ଠାଯ ଭୱନ୍ତି ଲକ୍ଖଣା।

୩୦୫।

‘କିଚ୍ଛେନ ଲଦ୍ଧଂ କସିରାଭତଂ ଧନଂ, ୱିତ୍ତଂ ୱିନାସେତି ଦୁକ୍ଖେନ ସମ୍ଭତଂ;

ପଟିୱିସ୍ସକେହି ଚ କରୋତି ସନ୍ଥୱଂ, ଏତେ ପଦୁଟ୍ଠାଯ ଭୱନ୍ତି ଲକ୍ଖଣା।

୩୦୬।

‘ନିକ୍ଖନ୍ତପାଦା ୱିସିଖାନୁଚାରିନୀ, ନିଚ୍ଚଞ୍ଚ ସାମିମ୍ହି ପଦୁଟ୍ଠମାନସା;

ଅତିଚାରିନୀ ହୋତି ଅପେତଗାରୱା, ଏତେ ପଦୁଟ୍ଠାଯ ଭୱନ୍ତି ଲକ୍ଖଣା।

୩୦୭।

‘ଅଭିକ୍ଖଣଂ ତିଟ୍ଠତି ଦ୍ୱାରମୂଲେ, ଥନାନି କଚ୍ଛାନି ଚ ଦସ୍ସୟନ୍ତୀ;

ଦିସୋଦିସଂ ପେକ୍ଖତି ଭନ୍ତଚିତ୍ତା, ଏତେ ପଦୁଟ୍ଠାୟ ଭୱନ୍ତି ଲକ୍ଖଣା।

୩୦୮।

‘ସବ୍ବା ନଦୀ ୱଙ୍କଗତୀ, ସବ୍ବେ କଟ୍ଠମୟା ୱନା;

ସବ୍ବିତ୍ଥିୟୋ କରେ ପାପଂ, ଲଭମାନେ ନିୱାତକେ।

୩୦୯।

‘ସଚେ ଲଭେଥ ଖଣଂ ୱା ରହୋ ୱା, ନିୱାତକଂ ୱାପି ଲଭେଥ ତାଦିସଂ;

ସବ୍ବାୱ ଇତ୍ଥୀ କୟିରୁଂ ନୁ ପାପଂ, ଅଞ୍ଞଂ ଅଲଦ୍ଧ ପୀଠସପ୍ପିନାପି ସଦ୍ଧିଂ।

୩୧୦।

‘ନରାନମାରାମକରାସୁ ନାରିସୁ, ଅନେକଚିତ୍ତାସୁ ଅନିଗ୍ଗହାସୁ ଚ;

ସବ୍ବତ୍ଥ ନାପୀତିକରାପି ଚେ ସିୟା, ନ ୱିସ୍ସସେ ତିତ୍ଥସମା ହି ନାରିୟୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଗୋଣଂ ଧେନୁନ୍ତି ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଞାତିକୁଲେ ପଦୁସ୍ସତୀତି ତତ୍ଥ ସା ନିବ୍ଭୁୟା ହୁତ୍ୱା ତରୁଣକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୱିସ୍ସାସକେହି ଦାସାଦୀହିପି ସଦ୍ଧିଂ ଅନାଚାରଂ ଚରତି, ଞାତକା ଞତ୍ୱାପି ନିଗ୍ଗହଂ ନ କରୋନ୍ତି, ଅଓନୋ ଅକିତ୍ତିଂ ପରିହରମାନା ଅଜାନନ୍ତା ୱିୟ ହୋନ୍ତି। ଅନଦ୍ଧଚରାନୀତି ଅଚରିତଦ୍ଧାନି ଅଦ୍ଧାନି, ଅକିଚ୍ଚକାରାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଗୁଣନ୍ତି କିୟାରହିତଂ। ପାପସହାୟକୋତି ଦୁମ୍ମିତ୍ତୋ।

ଦଲିଦ୍ଦତାତି ଦଲିଦ୍ଦତାୟ। ସେସପଦେସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ତତ୍ଥ ଦଲିଦ୍ଦୋ ଅଲଙ୍କାରାଦୀନଂ ଅଭାୱତୋ କିଲେସେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତୀତି ତଂ ଅୱଜାନାତି। ଗିଲାନୋ ୱତ୍ଥୁକାମକିଲେସକାମେହି ସଙ୍ଗଣ୍ହିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଜରାଜିଣ୍ଣୋ କାୟିକୱାଚସିକଖିଡ୍ଡାରତିସମତ୍ଥୋ ନ ହୋତି। ସୁରାସୋଣ୍ଡୋ ତସ୍ସା ହତ୍ଥପିଳନ୍ଧନାଦୀନିପି ସୁରାଘରଞ୍ଞେୱ ପୱେସେତି। ମୁଦ୍ଧୋ ଅନ୍ଧବାଲୋ ରତିକୁସଲୋ ନ ହୋତି। ପମତ୍ତୋ ଦାସିସୋଣ୍ଡୋ ହୁତ୍ୱା ଘରଦାସୀହି ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱସତି, ଭରିୟଂ ପନ ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତି, ତେନ ନଂ ଅୱଜାନାତି। ସବ୍ବକିଚ୍ଚେସୁ ଅନୁୱତ୍ତନ୍ତଂ ‘‘ଅୟଂ ନିତ୍ତେଜୋ, ମମେୱ ଅନୁୱତ୍ତତୀ’’ତି ତଂ ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତି। ଯୋ ପନ ସବ୍ବଂ ଧନଂ ଅନୁପ୍ପଦେତି କୁଟୁମ୍ବଂ ପଟିଚ୍ଛାପେତି, ତସ୍ସ ଭରିୟା ସବ୍ବଂ ଧନସାରଂ ହତ୍ଥେ କତ୍ୱା ତଂ ଦାସଂ ୱିୟ ଅୱଜାନାତି, ଇଚ୍ଛମାନା ‘‘କୋ ତୟା ଅତ୍ଥୋ’’ତି ଘରତୋପି ନଂ ନିକ୍କଡ୍ଢତି। ମୁଦ୍ଧପତ୍ତନ୍ତି ମୁଦ୍ଧଭାୱପ୍ପତ୍ତଂ।

ପଦୋସମାହରତୀତି ସାମିକେ ପଦୋସଂ ଆହରତି ଦୁସ୍ସତି, ପାପକମ୍ମଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଆରାମଗମନସୀଲାତି ସାମିକଂ ଆପୁଚ୍ଛା ୱା ଅନାପୁଚ୍ଛା ୱା ଅଭିଣ୍ହଂ ପୁପ୍ଫାରାମାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଅନାଚାରଂ ଚରିତ୍ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ ମୟା ଆରାମେ ରୁକ୍ଖଦେୱତାୟ ବଲିକମ୍ମଂ କତ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ବାଲସାମିକଂ ସଞ୍ଞାପେତି। ପଣ୍ଡିତୋ ପନ ‘‘ଅଦ୍ଧା ଏସା ତତ୍ଥ ଅନାଚାରଂ ଚରତୀ’’ତି ପୁନ ତସ୍ସା ଗନ୍ତୁଂ ନ ଦେତି। ଏୱଂ ସବ୍ବପଦେସୁପି ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପରକୁଲନ୍ତି ସନ୍ଦିଟ୍ଠସମ୍ଭତ୍ତାଦୀନଂ ଗେହଂ। ତଂ ସା ‘‘ଅସୁକକୁଲେ ମେ ୱଡ୍ଢି ପୟୋଜିତା ଅତ୍ଥି, ତାୱକାଲିକଂ ଦିନ୍ନକଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ସାଧେମୀ’’ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି। ନିଲ୍ଲୋକନସୀଲାତି ୱାତପାନନ୍ତରାଦୀହି ଓଲୋକନସୀଲା। ସଦ୍ୱାରଟ୍ଠାୟିନୀତି ଅଓନୋ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାନି ଦସ୍ସେନ୍ତୀ ସଦ୍ୱାରେ ତିଟ୍ଠତି।

ଅଚ୍ଚାଚରତୀତି ଅତିକ୍କମ୍ମ ଚରତି, ସାମିକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଠିତାୱ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ନିମିତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଜମ୍ଭତୀତି ‘‘ଅହଂ ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱିଜମ୍ଭିସ୍ସାମି, ତାୟ ସଞ୍ଞାୟ ଓକାସସ୍ସ ଅତ୍ଥିଭାୱଂ ୱା ନତ୍ଥିଭାୱଂ ୱା ଜାନେୟ୍ୟାସୀ’’ତି ପଠମମେୱ କତସଙ୍କେତା ୱା ହୁତ୍ୱା ଅକତସଙ୍କେତା ୱାପି ‘‘ଏୱଂ ଏସ ମୟି

ବଞ୍ଚିସ୍ସତୀ’’ତି ସାମିକସ୍ସ ପସ୍ସେ ଠିତାୱ ୱିଜମ୍ଭତି ୱିଜମ୍ଭନଂ ଦସ୍ସେତି। ୱିନମତୀତି କିଞ୍ଚିଦେୱ ଭୂମିଯଂ ପାତେତ୍ୱା ତଂ ଉକ୍ଖିପନ୍ତୀ ୱିଯ ଓନମିତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିଂ ଦସ୍ସେତି। ୱିଲସତୀତି ଗମନାଦୀହି ୱା ଇରିଯାପଥେହି ଅଲଙ୍କାରେନ ୱା ୱିଲାସଂ ଦସ୍ସେତି। ୱିଲଜ୍ଜତୀତି ଲଜ୍ଜନ୍ତୀ ୱିଯ ୱତ୍ଥେନ ସରୀରଂ ଛାଦେତି, କୱାଟଂ ୱା ଭିତ୍ତିଂ ୱା ଅଲ୍ଲୀଯତି। ନଖେନାତି ପାଦନଖେନ ପାଦନଖଂ, ହତ୍ଥନଖେନ ହତ୍ଥନଖଂ ଘଟ୍ଟେତି। କଟ୍ଠେନାତି ଦଣ୍ଡକେନ। ଦାରକନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ୱା ପୁତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱା ପୁତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପତି ୱା ଉକ୍ଖିପାପେତି ୱା। କୀଳତୀତି ସଯଂ ୱା କୀଳତି, ଦାରକଂ ୱା କୀଳାପେତି। ଚୁମ୍ବନାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଦଦାତୀତି ତସ୍ସ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଫଲଂ ୱା ପୁପ୍ଫଂ ୱା ଦେତି। ଯାଚତୀତି ତମେୱ ପଟିଯାଚତି। ଅନୁକରୋତୀତି ଦାରକେନ କତଂ କତଂ ଅନୁକରୋତି। ଉଚ୍ଚନ୍ତି ମହାସଦ୍ଦୱସେନ ୱା ଥୋମନୱସେନ ୱା ଉଚ୍ଚଂ। ନୀଚନ୍ତି ମନ୍ଦସଦ୍ଦୱସେନ ୱା ଅମନାପୱଚନେନ ୱା ପରିଭୱୱଚନେନ ୱା ନୀଚଂ। ଅୱିଚ୍ଚନ୍ତି ବହୁଜନମଜ୍ଝେ ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ। ୱିୱିଚ୍ଚନ୍ତି ରହୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ। ନଚ୍ଚେନାତି ଏତେହି ନଚ୍ଚାଦୀହି ନିମିତ୍ତଂ କରୋତି। ତତ୍ଥ ରୋଦିତେନ ନିମିତ୍ତକରଣେନ ରତ୍ତିଂ ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ୱାତପାନେନ ହତ୍ଥିଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତେନ ନୀତାଯ ପୁରୋହିତବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ୱତ୍ଥୁ କଥେତବ୍ବଂ। ଜଗ୍ଘତୀତି ମହାହସିତଂ ହସତି, ଏୱମ୍ପି ନିମିତ୍ତଂ କରୋତି । କଚ୍ଛନ୍ତି ଉପକଚ୍ଛକଂ। ଉପଲିଖତୀତି ଦନ୍ତେହି ଉପଲିଖତି। ସିରସନ୍ତି କେସୱଟ୍ଟିଂ। ଏୱଂ କେସାନଂ ମୋଚନବନ୍ଧନେହିପି ପରପୁରିସାନଂ ନିମିତ୍ତଂ କରୋତି, ନିଯାମେତ୍ୱା ୱା ଅନିଯାମେତ୍ୱା ୱା କୋଚିଦେୱ ସାରଜ୍ଜିସ୍ସତୀତିପି କରୋତିଯେୱ।

ପଦୁଟ୍ଠା ୱେଦିତବ୍ବା ଭୱତୀତି ଅଯଂ ମଯି ପଦୁଟ୍ଠା କୁଦ୍ଧା, କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଚ ପନ ମିଚ୍ଛାଚାରଂ ଚରତୀତି ପଣ୍ଡିତେନ ୱେଦିତବ୍ବା ଭୱତି। ପୱାସନ୍ତି ‘‘ଅସୁକଗାମେ ପଯୁତ୍ତଂ ଧନଂ ନସ୍ସତି, ଗଚ୍ଛ ତଂ ସାଧେହି, ୱୋହାରଂ କରୋହୀ’’ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଗତେ ଅନାଚାରଂ ଚରିତୁକାମା ପୱାସଂ ୱଣ୍ଣେତି। ଅନନ୍ଦନ୍ତି ଅୱଡ୍ଢିଂ। ଅକିଚ୍ଚନ୍ତି ଅକତ୍ତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ। ପରିଦହିତ୍ୱାତି ଗାଳ୍ହଂ ନିୱାସେତ୍ୱା। ପରିୱତ୍ତକଜାତାତି ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ପରିୱତ୍ତମାନା। କୁଙ୍କୁମିଯଜାତାତି କୋଲାହଲଜାତା ପାଦମୂଲେ ନିପନ୍ନା ପରିଚାରିକା ଉଟ୍ଠାପେତି, ଦୀପଂ ଜାଲାପେତି, ନାନପ୍ପକାରଂ କୋଲାହଲଂ କରୋତି, ତସ୍ସ କିଲେସରତିଂ ନାସେତି। ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯତୀତି ସୀସଂ ମେ ରୁଜ୍ଜତୀତିଆଦୀନି ୱଦତି। ୱିଲୋମମାଚରତୀତି ଆହାରଂ ସୀତଲଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଉଣ୍ହଂ ଦେତୀତିଆଦୀନଂ ୱସେନ ପଚ୍ଚନୀକୱୁତ୍ତି ହୋତି। ନିହତଭୋଗାତି ସାମିକେନ ଦୁକ୍ଖସମ୍ଭତାନଂ ଭୋଗାନଂ ସୁରାଲୋଲତାଦୀହି ୱିନାସିକା। ସନ୍ଥୱନ୍ତି କିଲେସୱସେନ ସନ୍ଥୱଂ କରୋତି। ନିକ୍ଖନ୍ତପାଦାତି ଜାରସ୍ସ ଉପଧାରଣତ୍ଥାଯ ନିକ୍ଖନ୍ତପାଦା। ସାମିକେତି ପତିମ୍ହି ଅଗାରୱେନ ଚ ପଦୁଟ୍ଠମାନସାଯ ଚ ଅତିଚାରିନୀ ହୋତି।

ସବ୍ବିତ୍ଥିଯୋତି ଠପେତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନାଯ ତନୁକତକିଲେସା ସେସା ସବ୍ବା ଇତ୍ଥିଯୋ ପାପଂ କରେଯ୍ୟୁଂ। ଲଭମାନେତି ଲବ୍ଭମାନେ, ସଂୱିଜ୍ଜମାନେତି ଅତ୍ଥୋ। ନିୱାତକେତି ରହୋମନ୍ତନକେ ପରିଭେଦକେ। ଖଣଂ ୱା ରହୋୱାତି ପାପକରଣତ୍ଥାଯ ଓକାସଂ ୱା ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଟ୍ଠାନଂ ୱା। କଯିରୁଂ ନୂତି ଏତ୍ଥ ନୂ-ତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ଅଲଦ୍ଧାତି ଅଲଦ୍ଧା। ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ, ଅଞ୍ଞଂ ସମ୍ପନ୍ନପୁରିସଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ପୀଠସପ୍ପିନାପି ତତୋ ପଟିକ୍କୂଲତରେନାପି ପାପଂ କରେଯ୍ୟୁଂ। ଆରାମକରାସୂତି ଅଭିରତିକାରିକାସୁ। ଅନିଗ୍ଗହାସୂତି ନିଗ୍ଗହେନ ୱିନେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟାସୁ। ତିତ୍ଥସମାତି ଯଥା ତିତ୍ଥଂ ଉତ୍ତମାଧମେସୁ ନ କଞ୍ଚି ନ୍ହାଯନ୍ତଂ ୱାରେତି, ତଥା ଏତାପି ରହୋ ୱା ଖଣେ ୱା ନିୱାତକେ ୱା ସତି ନ କଞ୍ଚି ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତି।

ତଥା ହି ଅତୀତେ ବାରାଣସିଯଂ କଣ୍ଡରୀ ନାମ ରାଜା ଅହୋସି ଉତ୍ତମରୂପଧରୋ। ତସ୍ସ ଦେୱସିକଂ ଅମଚ୍ଚା ଗନ୍ଧକରଣ୍ଡକସହସ୍ସଂ ଆହରନ୍ତି। ତେନସ୍ସ ନିୱେସନେ ପରିଭଣ୍ଡଂ କତ୍ୱା ଗନ୍ଧକରଣ୍ଡକେ ଫାଲେତ୍ୱା ଗନ୍ଧଦାରୂନି କତ୍ୱା ଆହାରଂ ପଚନ୍ତି। ଭରିଯାପିସ୍ସ ଅଭିରୂପା ଅହୋସି ନାମେନ କିନ୍ନରା ନାମ। ପୁରୋହିତୋପିସ୍ସ ସମୱଯୋ ପଞ୍ଚାଲଚଣ୍ଡୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ଅହୋସି। ରଞ୍ଞୋ ପନ ପାସାଦଂ ନିସ୍ସାଯ ଅନ୍ତୋପାକାରେ ଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖୋ ନିବ୍ବତ୍ତି, ତସ୍ସ ସାଖା ପାକାରମତ୍ଥକେ ଓଲମ୍ବତି। ତସ୍ସ ଛାଯାଯ ଜେଗୁଚ୍ଛୋ ଦୁସ୍ସଣ୍ଠାନୋ ପୀଠସପ୍ପୀ ୱସତି। ଅଥେକଦିୱସଂ କିନ୍ନରା ଦେୱୀ ୱାତପାନେନ ଓଲୋକେନ୍ତୀ ତଂ ଦିସ୍ୱା ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ରତ୍ତିଂ ରାଜାନଂ ରତିଯା ସଙ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କନ୍ତେ ସଣିକଂ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନଂ ସୁୱଣ୍ଣସରକେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉଚ୍ଛଙ୍ଗେ କତ୍ୱା ସାଟକରଜ୍ଜୁଯା ୱାତପାନେନ ଓତରିତ୍ୱା ଜମ୍ବୁଂ ଆରୁଯ୍ହ ସାଖାଯ ଓରୁଯ୍ହ ପୀଠସପ୍ପିଂ ଭୋଜେତ୍ୱା ପାପଂ କତ୍ୱା ଆଗତମଗ୍ଗେନେୱ ପାସାଦଂ ଆରୁଯ୍ହ ଗନ୍ଧେହି ସରୀରଂ ଉବ୍ବଟ୍ଟେତ୍ୱା ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ନିପଜ୍ଜି। ଏତେନୁପାଯେନ ନିବଦ୍ଧଂ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାପଂ କରୋତି। ରାଜା ପନ ନ ଜାନାତି।

ସୋ ଏକଦିୱସଂ ନଗରଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ନିୱେସନଂ ପୱେସନ୍ତୋ ଜମ୍ବୁଛାଯାଯ ସଯିତଂ ପରମକାରୁଞ୍ଞପ୍ପତ୍ତଂ ପୀଠସପ୍ପିଂ ଦିସ୍ୱା ପୁରୋହିତଂ ଆହ – ‘‘ପସ୍ସେତଂ ମନୁସ୍ସପେତ’’ନ୍ତି। ‘‘ଆମ, ପସ୍ସାମି ଦେୱା’’ତି। ‘‘ଅପି ନୁ ଖୋ, ସମ୍ମ, ଏୱରୂପଂ ପଟିକ୍କୂଲଂ କାଚି ଇତ୍ଥୀ ଛନ୍ଦରାଗୱସେନ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ୟା’’ତି। ତଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ପୀଠସପ୍ପୀ ମାନଂ ଜନେତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ରାଜା କିଂ କଥେତି, ଅତ୍ତନୋ ଦେୱିଯା ମମ ସନ୍ତିକଂ ଆଗମନଂ ନ ଜାନାତି ମଞ୍ଞେ’’ତି ଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖସ୍ସ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ‘‘ସୁଣ ସାମି, ଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖେ ନିବ୍ବତ୍ତଦେୱତେ, ଠପେତ୍ୱା ତଂ ଅଞ୍ଞୋ ଏତଂ କାରଣଂ ନ ଜାନାତୀ’’ତି ଆହ। ପୁରୋହିତୋ ତସ୍ସ କିରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅଦ୍ଧା ରଞ୍ଞୋ ଅଗ୍ଗମହେସୀ ଜମ୍ବୁରୁକ୍ଖେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂ ପାପଂ କରୋତୀ’’ତି। ସୋ ରାଜାନଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ମହାରାଜ, ଦେୱିଯା ତେ ରତ୍ତିଭାଗେ ସରୀରସମ୍ଫସ୍ସୋ କୀଦିସୋ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ସମ୍ମ, ଅଞ୍ଞଂ ନ ପସ୍ସାମି, ମଜ୍ଝିମଯାମେ ପନସ୍ସା ସରୀରଂ

ସୀତଲଂ ହୋତୀ’’ତି। ‘‘ତେନ ହି, ଦେୱ, ତିଟ୍ଠତୁ ଅଞ୍ଞା ଇତ୍ଥୀ, ଅଗ୍ଗମହେସୀ ତେ କିନ୍ନରାଦେୱୀ ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂ ପାପଂ କରୋତୀ’’ତି। ‘‘ସମ୍ମ, କିଂ ୱଦେସି, ଏୱରୂପା ପରମୱିଲାସସମ୍ପନ୍ନା କିଂ ଇମିନା ପରମଜେଗୁଚ୍ଛେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଭିରମିସ୍ସତୀ’’ତି? ‘‘ତେନ ହି ନଂ, ଦେୱ, ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି।

ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ରତ୍ତିଂ ଭୁତ୍ତସାୟମାସୋ ତାୟ ସଦ୍ଧିଂ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ‘‘ପରିଗ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ପକତିୟା ନିଦ୍ଦୁପଗମନୱେଲାୟ ନିଦ୍ଦୁପଗତୋ ୱିୟ ଅହୋସି। ସାପି ଉଟ୍ଠାୟ ତଥେୱ ଅକାସି। ରାଜା ତସ୍ସା ଅନୁପଦଞ୍ଞେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ଜମ୍ବୁଛାୟଂ ନିସ୍ସାୟ ଅଟ୍ଠାସି। ପୀଠସପ୍ପୀ ଦେୱିୟା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ ଅଜ୍ଜ ଅତିଚିରାୟିତ୍ୱା ଆଗତା’’ତି ହତ୍ଥେନ କଣ୍ଣସଙ୍ଖଲିକଂ ପହରି। ଅଥ ନଂ ‘‘ମା ମଂ କୁଜ୍ଝି, ସାମି, ରଞ୍ଞୋ ନିଦ୍ଦୁପଗମନଂ ଓଲୋକେସି’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ତସ୍ସ ଗେହେ ପାଦପରିଚାରିକା ୱିୟ ଅହୋସି। ତେନ ପନସ୍ସା ପହାରେନ ସୀହମୁଖକୁଣ୍ଡଲଂ କଣ୍ଣତୋ ଗଳିତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ପାଦମୂଲେ ପତି। ରାଜା ‘‘ୱଟ୍ଟିସ୍ସତି ଏତ୍ତକ’’ନ୍ତି ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଗତୋ। ସାପି ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅତିଚରିତ୍ୱା ପୁରିମନିୟାମେନେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ନିପଜ୍ଜିତୁଂ ଆରଭି। ରାଜା ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ‘‘କିନ୍ନରାଦେୱୀ ମୟା ଦିନ୍ନଂ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରଂ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଏତୂ’’ତି ଆଣାପେସି। ସା ‘‘ସୀହମୁଖକୁଣ୍ଡଲଂ ମେ ସୁୱଣ୍ଣକାରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ’’ତି ୱତ୍ୱା ନାଗମି, ପୁନ ପେସିତେ ଚ ପନ ଏକକୁଣ୍ଡଲାୱ ଆଗମାସି । ରାଜା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘କହଂ ତେ କୁଣ୍ଡଲ’’ନ୍ତି? ‘‘ସୁୱଣ୍ଣକାରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ’’ତି । ସୁୱଣ୍ଣକାରଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ‘‘କିଂକାରଣା ଇମିସ୍ସା କୁଣ୍ଡଲଂ ନ ଦେସୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ନାହଂ ଗଣ୍ହାମି ଦେୱା’’ତି। ରାଜା ତସ୍ସା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ‘‘ପାପେ ଚଣ୍ଡାଲି ମାଦିସେନ ତେ ସୁୱଣ୍ଣକାରେନ ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ତଂ କୁଣ୍ଡଲଂ ତସ୍ସା ପୁରତୋ ଖିପିତ୍ୱା ପୁରୋହିତଂ ଆହ – ‘‘ସମ୍ମ, ସଚ୍ଚଂ ତୟା ୱୁତ୍ତଂ, ଗଚ୍ଛ ସୀସମସ୍ସା ଛେଦାପେହୀ’’ତି। ସୋ ତଂ ରାଜଗେହେଯେୱ ଏକସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଠପେତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା – ‘‘ଦେୱ, ମା କିନ୍ନରାଦେୱିୟା କୁଜ୍ଝିତ୍ଥ, ସବ୍ବା ଇତ୍ଥିୟୋ ଏୱରୂପାୟେୱ। ସଚେପି ଇତ୍ଥୀନଂ ଦୁସ୍ସୀଲଭାୱଂ ଞାତୁକାମୋସି, ଦସ୍ସେସ୍ସାମି ତେ ଏତାସଂ ପାପକଞ୍ଚେୱ ବହୁମାୟାଭାୱଞ୍ଚ, ଏହି ଅଞ୍ଞାତକୱେସେନ ଜନପଦଂ ଚରାମା’’ତି ଆହ।

ରାଜା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ମାତରଂ ରଜ୍ଜଂ ପଟିଚ୍ଛାପେତ୍ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଚାରିକଂ ପକ୍କାମି। ତେସଂ ଯୋଜନଂ ମଗ୍ଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମହାମଗ୍ଗେ ନିସିନ୍ନାନଂଯେୱ ଏକୋ କୁଟୁମ୍ବିକୋ ପୁତ୍ତସ୍ସତ୍ଥାୟ ମଙ୍ଗଲଂ କତ୍ୱା ଏକଂ କୁମାରିକଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୟାନେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ମହନ୍ତେନ ପରିୱାରେନ ଗଚ୍ଛତି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ପୁରୋହିତୋ ରାଜାନଂ ଆହ – ‘‘ସଚେ ଇଚ୍ଛସି, ଇମଂ କୁମାରିକଂ ତୟା ସଦ୍ଧିଂ ପାପଂ କାରେତୁଂ ସକ୍କା ଦେୱା’’ତି। ‘‘କିଂ କଥେସି, ମହାପରିୱାରା ଏସା, ନ ସକ୍କା ସମ୍ମା’’ତି? ପୁରୋହିତୋ ‘‘ତେନ ହି ପସ୍ସ, ଦେୱା’’ତି ପୁରତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ମଗ୍ଗତୋ ଅୱିଦୂରେ ସାଣିୟା ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଅନ୍ତୋସାଣିୟଂ କତ୍ୱା ସୟଂ ମଗ୍ଗପସ୍ସେ ରୋଦନ୍ତୋ ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ସୋ କୁଟୁମ୍ବିକୋ ଦିସ୍ୱା ‘‘ତାତ, କସ୍ମା ରୋଦସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଭରିୟା ମେ ଗରୁଭାରା, ତଂ କୁଲଘରଂ ନେତୁଂ ମଗ୍ଗପଟିପନ୍ନୋସ୍ମି, ତସ୍ସା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେଯେୱ ଗବ୍ଭୋ ଚଲି, ଏସା ଅନ୍ତୋସାଣିୟଂ କିଲମତି, କାଚିସ୍ସା ଇତ୍ଥୀ ସନ୍ତିକେ ନତ୍ଥି, ମୟାପି ତତ୍ଥ ଗନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କା, ନ ଜାନାମି ‘କିଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି, ଏକଂ ଇତ୍ଥିଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି? ‘‘ମା ରୋଦି, ବହୂ ମେ ଇତ୍ଥିୟୋ, ଏକା ଗମିସ୍ସତୀ’’ତି। ‘‘ତେନ ହି ଅୟମେୱ କୁମାରିକା ଗଚ୍ଛତୁ, ଏତିସ୍ସାପି ମଙ୍ଗଲଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚ୍ଚଂ ୱଦତି, ସୁଣିସାୟପି ମେ ମଙ୍ଗଲମେୱ, ଇମିନା ହି ନିମିତ୍ତେନ ସା ପୁତ୍ତଧୀତାହି ୱଡ୍ଢିସ୍ସତୀ’’ତି ତମେୱ ପେସେସି। ସା ତତ୍ଥ ପୱିସିତ୍ୱା ରାଜାନଂ ଦିସ୍ୱାୱ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ପାପମକାସି। ରାଜାପିସ୍ସା ଅଙ୍ଗୁଲିମୁଦ୍ଦିକଂ ଅଦାସି। ଅଥ ନଂ କତକିଚ୍ଚଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଆଗତଂ ପୁଚ୍ଛିଂସୁ – ‘‘କିଂ ୱିଜାତା’’ତି? ‘‘ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ପୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। କୁଟୁମ୍ବିକୋ ତଂ ଆଦାୟ ପାୟାସି । ପୁରୋହିତୋପି ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଦିଟ୍ଠା ତେ, ଦେୱ, କୁମାରିକାପି ଏୱଂ ପାପା, କିମଙ୍ଗଂ ପନ ଅଞ୍ଞା, ଅପି ପନ ତେ କିଞ୍ଚି ଦିନ୍ନ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଆମ, ଅଙ୍ଗୁଲିମୁଦ୍ଦିକା ଦିନ୍ନା’’ତି। ‘‘ନାସ୍ସା ତଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ୱେଗେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ୟାନକଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ‘‘କିମେତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଅୟଂ ମେ ବ୍ରାହ୍ମଣିୟା ଉସ୍ସୀସକେ ଠପିତଂ ମୁଦ୍ଦିକଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗତା, ଦେହି, ଅମ୍ମ, ମୁଦ୍ଦିକ’’ନ୍ତି ଆହ। ସା ତଂ ଦଦମାନା ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ହତ୍ଥେ ନଖେନ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ‘‘ଗଣ୍ହ ଚୋରା’’ତି ଅଦାସି।

ଏୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନାନାୱିଧେହି ଉପାୟେହି ଅଞ୍ଞାପି ବହୂ ଅତିଚାରିନିୟୋ ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ‘‘ଇଧ ତାୱ ଏତ୍ତକଂ ହୋତୁ, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗମିସ୍ସାମ, ଦେୱା’’ତି ଆହ। ରାଜା ‘‘ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଚରିତେପି ସବ୍ବା ଇତ୍ଥିୟୋ ଏୱରୂପାୱ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, କିଂ ନୋ ଏତାହି, ନିୱତ୍ତାମା’’ତି ବାରାଣସିମେୱ ପଚ୍ଚାଗନ୍ତ୍ୱା – ‘‘ମହାରାଜ, ଇତ୍ଥିୟୋ ନାମ ଏୱଂ ପାପଧମ୍ମା, ପକତି ଏସା ଏତାସଂ, ଖମଥ, ଦେୱ, କିନ୍ନରାଦେୱିୟା’’ତି ପୁରୋହିତେନ ୟାଚିତୋ ଖମିତ୍ୱା ରାଜନିୱେସନତୋ ନଂ ନିକ୍କଡ୍ଢାପେସି, ଠାନତୋ ପନ ତଂ ଅପନେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ ଅକାସି। ତଞ୍ଚ ପୀଠସପ୍ପିଂ ନିକ୍କଡ୍ଢାପେତ୍ୱା ଜମ୍ବୁସାଖଂ ଛେଦାପେସି। ତଦା କୁଣାଲୋ ପଞ୍ଚାଲଚଣ୍ଡୋ ଅହୋସି। ଇତି ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠକାରଣମେୱ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୩୧୧।

‘‘ୟଂ ୱେ ଦିସ୍ୱା କଣ୍ଡରୀକିନ୍ନରାନଂ, ସବ୍ବିତ୍ଥିୟୋ ନ ରମନ୍ତି ଅଗାରେ;

ତଂ ତାଦିସଂ ମଚ୍ଚଂ ଚଜିତ୍ୱା ଭରିୟା, ଅଞ୍ଞଂ ଦିସ୍ୱା ପୁରିସଂ ପୀଠସପ୍ପି’’ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯଂ ୱେ କଣ୍ଡରିସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ କିନ୍ନରାଯ ଦେୱିଯା ଚାତି ଇମେସଂ କଣ୍ଡରିକିନ୍ନରାନଂ ୱିରାଗକାରଣଂ ଅହୋସି, ତଂ ଦିସ୍ୱା ଜାନିତବ୍ବଂ – ସବ୍ବିତ୍ଥିଯୋ ଅତ୍ତନୋ ସାମିକାନଂ ନ ରମନ୍ତି ଅଗାରେ । ତଥା ହି ଅଞ୍ଞଂ ପୀଠସପ୍ପିଂ ପୁରିସଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ରାଜାନଂ ତାଦିସଂ ରତିକୁସଲଂ ମଚ୍ଚଂ ଚଜିତ୍ୱା ଭରିଯା ତେନ ମନୁସ୍ସପେତେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାପମକାସୀତି।

ଅପରୋପି ଅତୀତେ ବାରାଣସିଯଂ ବକୋ ନାମ ରାଜା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ତଦା ବାରାଣସିଯା ପାଚୀନଦ୍ୱାରୱାସିନୋ ଏକସ୍ସ ଦଲିଦ୍ଦସ୍ସ ପଞ୍ଚପାପୀ ନାମ ଧୀତା ଅହୋସି। ସା କିର ପୁବ୍ବେପି ଏକା ଦଲିଦ୍ଦଧୀତା ମତ୍ତିକଂ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଗେହେ ଭିତ୍ତିଂ ୱିଲିମ୍ପତି। ଅଥେକୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଅତ୍ତନୋ ପଣ୍ଣସାଲପରିଭଣ୍ଡକରଣତ୍ଥଂ ''କହଂ ମତ୍ତିକଂ ଲଭିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ''ବାରାଣସିଯଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ସକ୍କା''ତି ଚୀୱରଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ପତ୍ତହତ୍ଥୋ ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ତସ୍ସା ଅୱିଦୂରେ ଅଟ୍ଠାସି। ସା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଉଲ୍ଲୋକେନ୍ତୀ ପଦୁଟ୍ଠେନ ମନସା ''ମତ୍ତିକମ୍ପି ଭିକ୍ଖତୀ''ତି ଅୱୋଚ। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ନିଚ୍ଚଲୋୱ ଅହୋସି। ଅଥ ସା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ନିଚ୍ଚଲିତଂ ଦିସ୍ୱା ପୁନ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା, ''ସମଣ, ମତ୍ତିକମ୍ପି ନ ଲଭସୀ''ତି ୱତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ମତ୍ତିକାପିଣ୍ଡଂ ଆହରିତ୍ୱା ପତ୍ତେ ଠପେସି। ସୋ ତାଯ ମତ୍ତିକାଯ ପଣ୍ଣସାଲରେ ପରିଭଣ୍ଡମକାସି। ସା ନଚିରସ୍ସେୱ ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂଯେୱ ନଗରେ ବହିଦ୍ୱାରଗାମେ ଦୁଗ୍ଗତିତ୍ଥିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି। ସା ଦସମାସଚ୍ଚଯେନ ମାତୁ କୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମି। ତସ୍ସା ମତ୍ତିକାପିଣ୍ଡଫଲେନ ସରୀରଂ ଫସ୍ସସମ୍ପନ୍ନଂ ଅହୋସି, କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଉଲ୍ଲୋକିତତ୍ତା ପନ ହତ୍ଥପାଦମୁଖଅକ୍ଖିନାସାନି ପାପାନି ୱିରୂପାନି ଅହେସୁଂ। ତେନ ତଂ ''ପଞ୍ଚପାପୀ''ତ୍ୱେୱ ସଞ୍ଜାନିଂସୁ।

ଅଥେକଦିୱସଂ ବାରାଣସିରାଜା ରତ୍ତିଂ ଅଞ୍ଞାତକୱେସେନ ନଗରଂ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ତଂ ପଦେସଂ ଗତୋ। ସାପି ଗାମଦାରିକାହି ସଦ୍ଧିଂ କୀଳନ୍ତୀ ଅଜାନିତ୍ୱାୱ ରାଜାନଂ ହତ୍ଥେ ଗଣ୍ହି। ସୋ ତସ୍ସା ହତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସେନ ସକଭାୱେନ ସଣ୍ଠାତୁଂ ନାସକ୍ଖି, ଦିବ୍ବସମ୍ଫସ୍ସେନ ଫୁଟ୍ଠୋ ୱିଯ ଅହୋସି। ସୋ ଫସ୍ସରାଗରତ୍ତୋ ତଥାୱିରୂପମ୍ପି ତଂ ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ୱା ''କସ୍ସ ଧୀତାସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଦ୍ୱାରୱାସିନୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଅସ୍ସାମିକଭାୱଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଅହଂ ତେ ସାମିକୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ଗଚ୍ଛ ମାତାପିତରୋ ଅନୁଜାନାପେହୀ''ତି ଆହ। ସା ମାତାପିତରୋ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ''ଏକୋ, ଅମ୍ମ, ପୁରିସୋ ମଂ ଇଚ୍ଛତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ''ସୋପି ଦୁଗ୍ଗତୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସଚେ ତାଦିସମ୍ପି ଇଚ୍ଛତି, ସାଧୂ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଗନ୍ତ୍ୱା ମାତାପିତୂହି ଅନୁଞ୍ଞାତଭାୱଂ ଆରୋଚେସି। ସୋ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଗେହେ ତାଯ ସଦ୍ଧିଂ ୱସିତ୍ୱା ପାତୋୱ ରାଜନିୱେସନଂ ପାୱିସି। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯେୱ ଅଞ୍ଞାତକୱେସେନ ନିବଦ୍ଧଂ ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛତି, ଅଞ୍ଞଂ ଇତ୍ଥିଂ ଓଲୋକେତୁମ୍ପି ନ ଇଚ୍ଛତି।

ଅଥେକଦିୱସଂ ତସ୍ସା ପିତୁ ଲୋହିତପକ୍ଖନ୍ଦିକା ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ଅସମ୍ଭିନ୍ନଖୀରସପ୍ପିମଧୁସକ୍ଖରଯୁତ୍ତପାଯାସୋୱ ଏତସ୍ସ ଭେସଜ୍ଜଂ, ତଂ ତେ ଦଲିଦ୍ଦତାଯ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି । ତତୋ ପଞ୍ଚପାପିମାତା ଧୀତରଂ ଆହ – ''କିଂ, ଅମ୍ମ, ତୱ ସାମିକୋ ପାଯାସଂ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସତୀ''ତି? ''ଅମ୍ମ, ମମ ସାମିକେନ ଅମ୍ହେହିପି ଦୁଗ୍ଗତତରେନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି ନଂ, ମା ଚିନ୍ତଯୀ''ତି ୱତ୍ୱା ତସ୍ସାଗମନୱେଲାଯଂ ଦୁମ୍ମନା ହୁତ୍ୱା ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ରାଜା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ''କିଂ ଦୁମ୍ମନାସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ସା ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ''ଭଦ୍ଦେ ଇଦଂ ଅତିରସଭେସଜ୍ଜଂ, କୁତୋ ଲଭିସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ''ନ ସକ୍କା ମଯା ନିଚ୍ଚକାଲଂ ଏୱଂ ଚରିତୁଂ, ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ପରିସ୍ସଯୋପି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ସଚେ ଖୋ ପନ ଏତଂ ଅନ୍ତେପୁରଂ ନେସ୍ସାମି, ଏତିସ୍ସା ଫସ୍ସସମ୍ପଦଂ ଅଜାନନ୍ତା 'ଅମ୍ହାକଂ ରାଜା ଯକ୍ଖିନିଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗତୋ'ତି କେଳିଂ କରିସ୍ସନ୍ତି, ସକଲନଗରୱାସିନୋ ଏତିସ୍ସା ସମ୍ଫସ୍ସଂ ଜାନାପେତ୍ୱା ଗରହଂ ମୋଚେସ୍ସାମୀ''ତି। ଅଥ ନଂ ରାଜା – ''ଭଦ୍ଦେ, ମା ଚିନ୍ତଯି, ଆହରିସ୍ସାମି ତେ ପିତୁ ପାଯାସ''ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ତାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଅଭିରମିତ୍ୱା ରାଜନିୱେସନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ତାଦିସଂ ପାଯାସଂ ପଚାପେତ୍ୱା ପଣ୍ଣାନି ଆହରାପେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ପୁଟେ କତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ପାଯାସଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଚୂଳାମଣିଂ ଠପେତ୍ୱା ବନ୍ଧିତ୍ୱା ରତ୍ତିଭାଗେ ଗନ୍ତ୍ୱା, ''ଭଦ୍ଦେ, ମଯଂ ଦଲିଦ୍ଦା, କିଚ୍ଛେନ ସମ୍ପାଦିତଂ, ତୱ ପିତରଂ 'ଅଜ୍ଜ ଇମମ୍ହା ପୁଟା ପାଯାସଂ ଭୁଞ୍ଜ, ସ୍ୱେ ଇମମ୍ହା'ତି ୱଦେଯ୍ୟାସୀ''ତି ଆହ। ସା ତଥା ଅକାସି। ଅଥସ୍ସା ପିତା ଓଜସମ୍ପନ୍ନତ୍ତା ପାଯାସସ୍ସ ଥୋକମେୱ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସୁହିତୋ ଜାତୋ। ସେସଂ ମାତୁ ଦତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ଭୁଞ୍ଜି। ତଯୋପି ସୁହିତା ଅହେସୁଂ। ଚୂଳାମଣିପୁଟଂ ପନ ପୁନଦିୱସତ୍ଥାଯ ଠପେସୁଂ।

ରାଜା ନିୱେସନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମୁଖଂ ଧୋୱିତ୍ୱାୱ ''ଚୂଳାମଣିଂ ମେ ଆହରଥା''ତି ୱତ୍ୱା ''ନ ପସ୍ସାମ, ଦେୱା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ସକଲନଗରଂ ୱିଚିନଥା''ତି ଆହ। ତେ ୱିଚିନିତ୍ୱାପି ନ ପସ୍ସିଂସୁ। ତେନ ହି ବହିନଗରେ ଦଲିଦ୍ଦଗେହେସୁ ଭତ୍ତପଣ୍ଣପୁଟେ ଉପାଦାଯ ୱିଚିନଥାତି। ୱିଚିନନ୍ତା ତସ୍ମିଂ ଘଟେ ଚୂଳାମଣିଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସା ମାତାପିତରୋ ''ଚୋରା''ତି ବନ୍ଧିତ୍ୱା ନଯିଂସୁ। ଅଥସ୍ସା ପିତା, ''ସାମି, ନ ମଯଂ ଚୋରା, ଅଞ୍ଞେନାଯଂ ମଣି ଆଭତୋ''ତି ୱତ୍ୱା ''କେନା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଜାମାତରା ମେ''ତି ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ''କହଂ ସୋ''ତି ପୁଚ୍ଛିତୋ ''ଧୀତା ମେ ଜାନାତୀ''ତି ଆହ। ତତୋ ଧୀତାଯ ସଦ୍ଧିଂ କଥେସି – ''ଅମ୍ମ, ସାମିକଂ ତେ ଜାନାସୀ''ତି? ''ନ ଜାନାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଅମ୍ହାକଂ ଜୀୱିତଂ ନତ୍ଥୀ''ତି। ''ତାତ, ସୋ ଅନ୍ଧକାରେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ଧକାରେ ଏୱ ଯାତି, ତେନସ୍ସ ରୂପଂ ନ ଜାନାମି, ହତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସେନ ପନ ନଂ ଜାନିତୁଂ ସକ୍କୋମୀ''ତି। ସୋ ରାଜପୁରିସାନଂ ଆରୋଚେସି। ତେପି ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ରାଜା ଅଜାନନ୍ତୋ ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ''ତେନ ହି ତଂ ଇତ୍ଥିଂ ରାଜଙ୍ଗଣେ ଅନ୍ତୋସାଣିଯଂ ଠପେତ୍ୱା ସାଣିଯା ହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ଛିଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା

ନଗରଵାସିନୋ ସନ୍ନିପାତେତ୍ଵା ହତ୍ଥସଞ୍ଞସ୍ସେନ ଚୋରଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଆହ। ରାଜପୁରିସା ତଥା କାତୁଂ ତସ୍ସା ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ରୂପଂ ଦିସ୍ଵାଵ ଵିପ୍ପଟିସାରିନୋ ହୁତ୍ଵା – ‘‘ଧୀ, ଧୀ ପିସାଚୀ’’ତି ଜିଗୁଚ୍ଛିତ୍ଵା ଫୁସିତୁଂ ନ ଉସ୍ସହିଂସୁ, ଆନେତ୍ଵା ପନ ନଂ ରାଜଙ୍ଗଣେ ଅନ୍ତୋସାଣିୟଂ ଠପେତ୍ଵା ସକଲନଗରଵାସିନୋ ସନ୍ନିପାତେସୁଂ। ସା ଆଗତାଗତସ୍ସ ଛିଦ୍ଦେନ ପସାରିତହତ୍ଥଂ ଗହେତ୍ଵାଵ ‘‘ନୋ ଏସୋ’’ତି ଵଦତି। ପୁରିସା ତସ୍ସା ଦିଵ୍ଵଫସ୍ସସଦିସେ ଫସ୍ସେ ବଜ୍ଝିତ୍ଵା ଅପଗନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ‘‘ସଚାୟଂ ଦଣ୍ଡାରହା, ଦଣ୍ଡଂ ଦତ୍ଵାପି ଦାସକମ୍ମକାରଭାଵଂ ଉପଗନ୍ତ୍ଵାପି ଏତଂ ଘରେ କରିସ୍ସାମା’’ତି ଚିନ୍ତୟିଂସୁ। ଅଥ ନେ ରାଜପୁରିସା ଦଣ୍ଡେହି କୋଟ୍ଟେତ୍ଵା ପଲାପେସୁଂ। ଉପରାଜାନଂ ଆଦିଂ କତ୍ଵା ସବ୍ବେ ଉମ୍ମତ୍ତକା ଵିୟ ଅହେସୁଂ।

ଅଥ ରାଜା – ‘‘କଚ୍ଚି ଅହଂ ଭଵେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ତଂ ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ଵାଵ ‘‘ଚୋରୋ ମେ ଗହିତୋ’’ତି ମହାସଦ୍ଦଂ କରି। ରାଜା ତେପି ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ତୁମ୍ହେ ଏତାୟ ହତ୍ଥେ ଗହିତା କିଂ ଚିନ୍ତୟିତ୍ଥା’’ତି। ତେ ଯଥାଭୂତଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଅଥ ନେ ରାଜା ଆହ – ‘‘ଅହଂ ଏତଂ ଅତ୍ତନୋ ଗେହଂ ଆନେତୁଂ ଏଵଂ କାରେସିଂ ‘ଏତିସ୍ସା ଫସ୍ସଂ ଅଜାନନ୍ତା ମଂ ପରିଭଵେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ଵା, ତସ୍ମା ମୟା ସଦ୍ଧି ତୁମ୍ହେ ଜାନାପିତା, ଵଦଥ, ଭୋ ଦାନି, ସା କସ୍ସ ଗେହେ ଭଵିତୁଂ ଯୁତ୍ତା’’ତି? ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ, ଦେଵା’’ତି। ଅଥ ନଂ ଅଭିସିଞ୍ଚିତ୍ଵା ଅଗ୍ଗମହେସିଂ ଅକାସି। ମାତାପିତୂନମ୍ପିସ୍ସା ଇସ୍ସରିୟଂ ଦାପେସି। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଚ ପନ ତାୟ ସମ୍ମତ୍ତୋ ନେଵ ଵିନିଚ୍ଛୟଂ ପଟ୍ଟପେସି, ନ ଅଞ୍ଞଂ ଇତ୍ଥିଂ ଓଲୋକେସି। ତା ତସ୍ସା ଅନ୍ତରଂ ପରିୟେସିଂସୁ। ସା ଏକଦିଵସଂ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ରାଜୂନଂ ଅଗ୍ଗମହେସିଭାଵସ୍ସ ସୁପିନେ ନିମିତ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସି। ରାଜା ସୁପିନପାଠକେ ପକ୍କୋସାପେତ୍ଵା ‘‘ଏଵରୂପେ ସୁପିନେ ଦିଟ୍ଠେ କିଂ ହୋତୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ତେ ଇତରାସଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ସନ୍ତିକା ଲଞ୍ଜଂ ଗହେତ୍ଵା – ‘‘ମହାରାଜ, ଦେଵିୟା ସବ୍ବସେତସ୍ସ ହତ୍ଥିନୋ ଖନ୍ଧେ ନିସିନ୍ନଭାଵୋ ତୁମ୍ହାକଂ ମରଣସ୍ସ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ, ହତ୍ଥିଖନ୍ଧଗତାୟ ପନ ଚନ୍ଦପରାମସନଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପଚ୍ଚାମିତ୍ତରାଜାନୟନସ୍ସ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତ’’ନ୍ତି ଵତ୍ଵା ‘‘ଇଦାନି କିଂ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତେ ‘‘ଦେଵ ଇମଂ ମାରେତୁଂ ନ ସକ୍କା, ନାଵାୟ ପନ ନଂ ଠପେତ୍ଵା ନଦିୟଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ’’ତି ଵଦିଂସୁ। ରାଜା ଆହାରଵତ୍ଥାଲଙ୍କାରେହି ସଦ୍ଧିଂ ରତ୍ତିଭାଗେ ନଂ ନାଵାୟ ଠପେତ୍ଵା ନଦିୟଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେସି।

ସା ନଦିୟା ଵୁୟ୍ହମାନା ହେଟ୍ଠାନଦିୟା ନାଵାୟ ଉଦକଂ କୀଳନ୍ତସ୍ସ ବାଵରିକରଞ୍ଞୋ ଅଭିମୁଖଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତା। ତସ୍ସ ସେନାପତି ନାଵଂ ଦିସ୍ଵା ‘‘ଅୟଂ ନାଵା ମୟ୍ହ’’ନ୍ତି ଆହ। ରାଜା ‘‘ନାଵାୟ ଭଣ୍ଡଂ ମୟ୍ହ’’ନ୍ତି ଵତ୍ଵା ଆଗତାୟ ନାଵାୟ ତଂ ଦିସ୍ଵା ‘‘କା ନାମ ତ୍ଵଂ ପିସାଚୀସଦିସା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ସା ସିତଂ କତ୍ଵା ବକସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଅଗ୍ଗମହେସିଭାଵଂ କଥେତ୍ଵା ସବ୍ବଂ ତଂ ପଵତ୍ତିଂ ତସ୍ସ କଥେସି। ସା ପନ ପଞ୍ଚପାପୀତି ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ପାକଟା। ଅଥ ନଂ ରାଜା ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ଵା ଉକ୍ଖିପି, ସହ ଗହଣେନେଵ ଫସ୍ସରାଗରତ୍ତୋ ଅଞ୍ଞାସୁ ଇତ୍ଥୀସୁ ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞଂ ଅକତ୍ଵା ତଂ ଅଗ୍ଗମହେସିଟ୍ଠାନେ ଠପେସି। ସା ତସ୍ସ ପାଣସମା ଅହୋସି। ବକୋ ତଂ ପଵତ୍ତିଂ ସୁତ୍ଵା ‘‘ନାହଂ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ କାତୁଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ସେନଂ ସଙ୍କଡ୍ଢିତ୍ଵା ତସ୍ସ ପଟିତିତ୍ଥେ ନିଵେସନଂ କତ୍ଵା ପଣ୍ଣଂ ପେସେସି – ‘‘ଭରିୟଂ ଵା ମେ ଦେତୁ ଯୁଦ୍ଧଂ ଵା’’ତି। ସୋ ‘‘ଯୁଦ୍ଧଂ ଦସ୍ସାମି, ନ ଭରିୟ’’ନ୍ତି ଵତ୍ଵା ଯୁଦ୍ଧସଜ୍ଜୋ ଅହୋସି। ଉଭିନ୍ନଂ ଅମଚ୍ଚା ‘‘ମାତୁଗାମଂ ନିସ୍ସାୟ ମରଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ପୁରିମସାମିକତ୍ତା ଏସା ବକସ୍ସ ପାପୁଣାତି, ନାଵାୟ ଲଦ୍ଧତ୍ତା ବାଵରିକସ୍ସ, ତସ୍ମା ଏକେକସ୍ସ ଗେହେ ସତ୍ତ ସତ୍ତ ଦିଵସାନି ହୋତୂ’’ତି ମନ୍ତେତ୍ଵା ଦ୍ଵେପି ରାଜାନୋ ସଞ୍ଞାପେସୁଂ। ତେ ଉଭୋପି ଅତ୍ତମନା ହୁତ୍ଵା ତିତ୍ଥପଟିତିତ୍ଥେ ନଗରାନି ମାପେତ୍ଵା ଵସିଂସୁ। ସା ଦ୍ଵିନ୍ନମ୍ପି ତେସଂ ଅଗ୍ଗମହେସିତ୍ତଂ କାରେସି। ଦ୍ଵେପି ତସ୍ସା ସମ୍ମତ୍ତା ଅହେସୁଂ। ସା ପନ ଏକସ୍ସ ଘରେ ସତ୍ତାହଂ ଵସିତ୍ଵା ନାଵାୟ ଇତରସ୍ସ ଘରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ନାଵଂ ପାଜେତ୍ଵା ନେନ୍ତେନ ଏକେନ ମହଲ୍ଲକଖୁଜ୍ଜକେଵଟ୍ଟେନ ସଦ୍ଧିଂ ନଦୀମଜ୍ଝେ ପାପଂ କରୋତି। ତଦା କୁଣାଲୋ ସକୁଣରାଜା ବକୋ ଅହୋସି, ତସ୍ମା ଇଦଂ ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠକାରଣଂ ଆହରିତ୍ଵା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୩୧୨।

‘‘ବକସ୍ସ ଚ ବାଵରିକସ୍ସ ଚ ରଞ୍ଞୋ, ଅଚ୍ଚନ୍ତକାମାନୁଗତସ୍ସ ଭରିୟା;

ଅଵାଚରୀ ପଟ୍ଠଵସାନୁଗସ୍ସ, କଂ ଵାପି ଇତ୍ଥୀ ନାତିଚରେ ତଦଞ୍ଞ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅଚ୍ଚନ୍ତକାମାନୁଗତସ୍ସାତି ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ କାମଂ ଅନୁଗତସ୍ସ। ଅଵାଚରୀତି ଅନାଚାରଂ ଚରି। ପଟ୍ଠଵସାନୁଗସ୍ସାତି ପଟ୍ଠସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଵସାନୁଗତସ୍ସ, ଅତ୍ତନୋ ପେସନକାରସ୍ସ ସନ୍ତିକେତି ଅତ୍ଥୋ। କରଣତ୍ଥେ ଵା ସାମିଵଚନଂ , ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାପମକାସୀତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଦଞ୍ଞନ୍ତି କତରଂ ତଂ ଅଞ୍ଞଂ ପୁରିସଂ ନାତିଚରେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅପରାପି ଅତୀତେ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତସ୍ସ ଭରିୟା ପିଙ୍ଗିୟାନୀ ନାମ ଅଗ୍ଗମହେସୀ ସୀହପଞ୍ଜରଂ ଵିଵରିତ୍ଵା ଓଲୋକେନ୍ତୀ ମଙ୍ଗଲଅସ୍ସଗୋପକଂ ଦିସ୍ଵା ରଞ୍ଞୋ ନିଦ୍ଦୁପଗମନକାଲେ ଵାତପାନେନ ଓରୁୟ୍ହ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅତିଚରିତ୍ଵା ପୁନ ପାସାଦଂ ଆରୁୟ୍ହ ଗନ୍ଧେହି ସରୀରଂ ଉବ୍ବଟ୍ଟେତ୍ଵା ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ନିପଜ୍ଜି। ଅଥେକଦିଵସଂ ରାଜା ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଦେଵିୟା ଅଡ୍ଢରତ୍ତସମୟେ ନିଚ୍ଚଂ ସରୀରଂ ସୀତଂ ହୋତି, ପରିଗ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଏକଦିଵସଂ ନିଦ୍ଦୁପଗତୋ ଵିୟ

ହୁତ୍ୱା ତଂ ଉଦ୍ୟାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଅନୁଗନ୍ତ୍ୱା ଅସ୍ସବନ୍ଧେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅତିଚରନ୍ତିଂ ଦିସ୍ୱା ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ସଯନଂ ଅଭିରୁହି। ସାପି ଅତିଚରିତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଚୂଳଅସଯନକେ ନିପଜ୍ଜି। ପୁନଦିୱସେ ରାଜା ଅମଚ୍ଚଗଣମଜ୍ଝେଯେୱ ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ତଂ କିଚ୍ଚଂ ଆୱିକତ୍ୱା ''ସବ୍ବାୱ ଇତ୍ଥିଯୋ ପାପଧମ୍ମା''ତି ତସ୍ସା ୱଧବନ୍ଧଛେଜ୍ଜଭେଜ୍ଜାରହଂ ଦୋସଂ ଖମିତ୍ୱା ଠାନା ଚାୱେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ ଅକାସି। ତଦା କୁଣାଲୋ ରାଜା ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ଅହୋସି, ତେନ ତଂ ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୩୧୩।

''ପିଙ୍ଗିଯାନୀ ସବ୍ବଲୋକିସ୍ସରସ୍ସ, ରଞ୍ଞୋ ପିଯା ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତସ୍ସ ଭରିଯା;

ଅୱାଚରୀ ପଟ୍ଠୱସାନୁଗସ୍ସ, ତଂ ୱାପି ସା ନାଜ୍ଝଗା କାମକାମିନୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ତଂ ୱାତି ସା ଏୱଂ ଅତିଚରନ୍ତୀ ତଂ ୱା ଅସ୍ସବନ୍ଧଂ ତଂ ୱା ଅଗ୍ଗମହେସିଟ୍ଠାନନ୍ତି ଉଭଯମ୍ପି ନାଜ୍ଝଗା, ଉଭତୋ ଭଟ୍ଠା ଅହୋସି। କାମକାମିନୀତି କାମେ ପତ୍ଥଯମାନା।

ଏୱଂ ପାପଧମ୍ମା ଇତ୍ଥିଯୋତି ଅତୀତୱତ୍ଥୁହି ଇତ୍ଥୀନଂ ଦୋସଂ କଥେତ୍ୱା ଅପରେନପି ପରିଯାଯେନ ତାସଂ ଦୋସମେୱ କଥେନ୍ତୋ ଆହ –

୩୧୪।

''ଲୁଦ୍ଧାନଂ ଲହୁଚିତ୍ତାନଂ, ଅକତଞ୍ଞୂନ ଦୁବ୍ଭିନଂ;

ନାଦେୱସତ୍ତୋ ପୁରିସୋ, ଥୀନଂ ସଦ୍ଧାତୁମରହତି।

୩୧୫।

''ନ ତା ପଜାନନ୍ତି କତଂ ନ କିଚ୍ଚଂ, ନ ମାତରଂ ପିତରଂ ଭାତରଂ ୱା;

ଅନରିଯା ସମତିକ୍କନ୍ତଧମ୍ମା, ସସ୍ସେୱ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସଂ ୱଜନ୍ତି।

୩୧୬।

''ଚିରାନୁୱୁଟ୍ଠମ୍ପି ପିଯଂ ମନାପଂ, ଅନୁକମ୍ପକଂ ପାଣସମମ୍ପି ଭତ୍ତୁଂ;

ଆୱାସୁ କିଚ୍ଚେସୁ ଚ ନଂ ଜହନ୍ତି, ତସ୍ମାହମିତ୍ଥୀନଂ ନ ୱିସ୍ସସାମି।

୩୧୭।

''ଥୀନଞ୍ହି ଚିତ୍ତଂ ଯଥା ୱାନରସ୍ସ, କନ୍ନପ୍ପକନ୍ନଂ ଯଥା ରୁକ୍ଖଛାଯା;

ଚଲାଚଲଂ ହଦଯମିତ୍ଥିଯାନଂ, ଚକ୍କସ୍ସ ନେମି ୱିଯ ପରିୱତ୍ତତି।

୩୧୮।

''ଯଦା ତା ପସ୍ସନ୍ତି ସମେକ୍ଖମାନା, ଆଦେଯ୍ୟରୂପଂ ପୁରିସସ୍ସ ୱିତ୍ତଂ;

ସଣ୍ହାହି ୱାଚାହି ନଯନ୍ତି ମେନଂ, କମ୍ବୋଜକା ଜଲଜେନେୱ ଅସ୍ସଂ।

୩୧୯.

‘‘ଯଦା ନ ପସ୍ସନ୍ତି ସମେକ୍ଖମାନା, ଆଦେୟ୍ୟରୂପଂ ପୁରିସସ୍ସ ୱିତ୍ତଂ;

ସମନ୍ତତୋ ନଂ ପରିୱଜ୍ଜୟନ୍ତି, ତିଣ୍ଣୋ ନଦୀପାରଗତୋୱ କୁଲ୍ଲଂ.

୩୨୦.

‘‘ସିଲେସୂପମା ସିଖିରିୱ ସବ୍ବଭକ୍ଖା, ତିକ୍ଖମାୟା ନଦୀରିୱ ସୀଘସୋତା;

ସେୱନ୍ତି ହେତା ପିୟମପ୍ପିୟଞ୍ଚ, ନାୱା ଯଥା ଓରକୂଲଂ ପରଞ୍ଚ.

୩୨୧.

‘‘ନ ତା ଏକସ୍ସ ନ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ, ଆପଣୋୱ ପସାରିତୋ;

ଯୋ ତା ମୟ୍ହନ୍ତି ମଞ୍ଞେୟ୍ୟ, ୱାତଂ ଜାଲେନ ବାଧୟେ.

୩୨୨.

‘‘ଯଥା ନଦୀ ଚ ପନ୍ଥୋ ଚ, ପାନାଗାରଂ ସଭା ପପା;

ଏୱଂ ଲୋକିତ୍ଥିୟୋ ନାମ, ୱେଲା ତାସଂ ନ ୱିଜ୍ଜତି.

୩୨୩.

‘‘ଘତାସନସମା ଏତା, କଣ୍ହସପ୍ପସିରୂପମା;

ଗାୱୋ ବହି ତିଣସ୍ସେୱ, ଓମସନ୍ତି ୱରଂ ୱରଂ.

୩୨୪.

‘‘ଘତାସନଂ କୁଞ୍ଜରଂ କଣ୍ହସପ୍ପଂ, ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତଂ ପମଦା ଚ ସବ୍ବା;

ଏତେ ନରୋ ନିଚ୍ଚୟତୋ ଭଜେଥ, ତେସଂ ହୱେ ଦୁବ୍ବିଦୁ ସବ୍ବଭାୱୋ.

୩୨୫.

‘‘ନଚ୍ଚନ୍ତୱଣ୍ଣା ନ ବହୂନ କନ୍ତା, ନ ଦକ୍ଖିଣା ପମଦା ସେୱିତବ୍ବା;

ନ ପରସ୍ସ ଭରିୟା ନ ଧନସ୍ସ ହେତୁ, ଏତିତ୍ଥିୟୋ ପଞ୍ଚ ନ ସେୱିତବ୍ବା’’ତି.

ତତ୍ଥ ଲୁଦ୍ଧାନନ୍ତି ଲୁଦ୍ଧୁନଂ. କଣୱେରଜାତକେ (ଜା. ୧.୪.୬୯-୭୨) ୱିୟ ବଦ୍ଧଚୋରେପି ସାରଜ୍ଜନଂ ସନ୍ଧାୟେତଂ ୱୁତ୍ତଂ. ଲହୁଚିତ୍ତାନନ୍ତି ମୁହୁତ୍ତମେୱ ପରିୱତ୍ତନଚିତ୍ତାନଂ. ଚୂଳଧନୁଗ୍ଗହଜାତକେନ (ଜା. ୧.୫.୧୨୮ ଆଦୟୋ) ଏତଂ ଦୀପେତବ୍ବଂ. ଅକତଞ୍ଞୁତା ପନ ଏତାସଂ ଏକକନିପାତେ ତକ୍କାରିୟଜାତକେନ (ଜା. ୧.୧୩.୧୦୪ ଆଦୟୋ) ଦୀପେତବ୍ବା. ନାଦେୱସତ୍ତୋତି ନ ଅଦେୱସତ୍ତୋ ଦେୱେନ ଅନାସତ୍ତୋ ଅୟକ୍ଖଗହିତକୋ ଅଭୂତୱିଟ୍ଠୋ ପୁରିସୋ ଥୀନଂ ସୀଲୱନ୍ତତଂ ସଦ୍ଧାତୁଂ ନାରହତି, ଭୂତୱିଟ୍ଠୋ ପନ ସଦ୍ଦହେୟ୍ୟ. କତନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ କତଂ ଉପକାରଂ. କିଚ୍ଚନ୍ତି ଅତ୍ତନା

କଉଞ୍ଚଂ କିଙ୍ଗଂ ନ ମାତରନ୍ତି ସଙ୍କେପି ଞାତକେ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଯସ୍ମିଂ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତା ହୋନ୍ତି, ତଞ୍ଞେୱ ଅନୁବନ୍ଧନତୋ ଏତେ ମାତାଦଯୋ ନ ଜାନନ୍ତି ନାମ ମହାପଞ୍ଚକମାତା ୱିଯ। ଅନରିଯାତି ନିଲ୍ଲଜ୍ଜା। ସସ୍ସେୱାତି ସକସ୍ସା। ଆୱାସୂତି ଆପଦାସୁ। କିଚ୍ଚେସୂତି ତେସୁ ତେସୁ କରଣୀଯେସୁ।

କନ୍ନସ୍ସକନ୍ନନ୍ତି ଓତିଣ୍ଣୋତିଣ୍ଣଂ। ଯଥା ହି ୱିସମେ ପଦେସେ ରୁକ୍ଖଚ୍ଛାଯା ନିନ୍ନମ୍ପି ଓରୋହତି, ଥଲମ୍ପି ଅଭିରୁହତି, ତଥା ଏତାସମ୍ପି ଚିତ୍ତଂ ନ କଞ୍ଚି ଉତ୍ତମାଧମଂ ୱଜ୍ଜେତି। ଚଲାଚଲନ୍ତି ଏକସ୍ମିଂଯେୱ ଅପତିଟ୍ଠିତଂ। ନେମି ୱିଯାତି ସକଟସ୍ସ ଗଚ୍ଛତୋ ଚକ୍କନେମି ୱିଯ। ଆଦେଯ୍ୟରୂପନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଜାତିକଂ। ୱିତ୍ତନ୍ତି ଧନଂ। ନଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ତନୋ ୱସଂ ନେନ୍ତି। ଜଲଜେନାତି ଜଲଜାତସେୱାଲେନ। କମ୍ବୋଜରଟ୍ଠୱାସିନୋ କିର ଯଦା ଅଟୱିତୋ ଅସ୍ସେ ଗଣ୍ହିତୁକାମା ହୋନ୍ତି, ତଦା ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ୱତିଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଅସ୍ସାନଂ ଉଦକପାନତିତ୍ଥେ ସେୱାଲଂ ମଧୁନା ମକ୍ଖେତ୍ୱା ସେୱାଲସମ୍ବନ୍ଧାନି ତୀରେ ତିଣାନି ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଯାୱ ପରିକ୍ଖେପଦ୍ୱାରା ମକ୍ଖେନ୍ତି, ଅସ୍ସା ପାନୀଯଂ ପିୱିତ୍ୱା ରସଗିଦ୍ଧେନ ମଧୁନା ମକ୍ଖିତାନି ତାନି ତିଣାନି ଖାଦନ୍ତା ଅନୁକ୍କମେନ ତଂ ଠାନଂ ପୱିସନ୍ତି। ଇତି ଯଥା ତେ ଜଲଜେନ ପଲୋଭେତ୍ୱା ଅସ୍ସେ ୱସଂ ନେନ୍ତି, ତଥା ଏତାପି ଧନଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ଗହଣତ୍ଥାଯ ସଣ୍ହାହି ୱାଚାହିପି ପୁରିସଂ ୱସଂ ନେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କୁଲନ୍ତି ତରଣତ୍ଥାଯ ଗହିତଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି।

ସିଲେସୂପମାତି ପୁରିସାନଂ ଚିତ୍ତବନ୍ଧନେନ ସିଲେସସଦିସା। ତିକ୍ଖମାଯାତି ତିଖିଣମାଯା ସୀଘମାଯା। ନଦୀରିୱାତି ଯଥା ପଙ୍କତେଯ୍ୟା ନଦୀ ସୀଘସୋତା, ଏୱଂ ସୀଘମାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଆପଣୋୱାତି ଯଥା ଚ ପସାରିତାପଣୋ ଯେସଂ ମୂଲଂ ଅତ୍ଥି, ତେସଞ୍ଞେୱ ଉପକାରୋ, ତଥେୱ ତାପି। ଯୋ ତାତି ଯୋ ପୁରିସୋ ତା ଇଚ୍ଛିଯୋ। ବାଧଯେତି ସୋ ୱାତଂ ଜାଲେନ ବାଧେଯ୍ୟ। ୱେଲା ତାସଂ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଯଥା ଏତେସଂ ନଦୀଆଦୀନଂ ''ଅସୁକୱେଲାଯମେୱ ଏତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱେଲା ନତ୍ଥି, ରତ୍ତିମ୍ପି ଦିୱାପି ଇଚ୍ଛିତିଚ୍ଛିତକ୍ଖଣେ ଉପଗନ୍ତବ୍ବାନେୱ, ଅସୁକେନେୱାତିପି ମରିଯାଦା ନତ୍ଥି, ଅତ୍ଥିକେନ ଉପଗନ୍ତବ୍ବାନେୱ, ତଥା ତାସମ୍ପୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଘତାସନସମା ଏତାତି ଯଥା ଅଗ୍ଗି ଇନ୍ଧନେନ ନ ତପ୍ପତି, ଏୱମେତାପି କିଲେସରତିଯା। କଣ୍ହସପ୍ପସିରୂପମାତି କୋଧନତାଯ ଉପନାହିତାଯ ଘୋରୱିସତାଯ ଦୁଜିୱ୍ହତାଯ ମିତ୍ତଦୁବ୍ଭିତାଯାତି ପଞ୍ଚହି କାରଣେହି କଣ୍ହସପ୍ପସିରସଦିସା। ତତ୍ଥ ବହୁଲରାଗତାଯ ଘୋରୱିସତା, ପିସୁଣତାଯ ଦୁଜିୱ୍ହତା, ଅତିଚାରିତାଯ ମିତ୍ତଦୁବ୍ଭିତା ୱେଦିତବ୍ବା। ଗାୱୋ ବହି ତିଣସ୍ସେୱାତି ଯଥା ଗାୱୋ ଖାଦିତଟ୍ଠାନଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ବହି ମନାପମନାପସ୍ସ ତିଣସ୍ସ ୱରଂ ୱରଂ ଓମସନ୍ତି ଖାଦନ୍ତି, ଏୱମେତାପି ନିଦ୍ଧନଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ସଧନମେୱ ଭଜନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତନ୍ତି ରାଜାନଂ। ପମଦା ଚ ସଙ୍କାତି ସଙ୍କା ଚ ଇଚ୍ଛିଯୋ। ଏତେତି ଏତେ ପଞ୍ଚ ଜନେ। ନିଚ୍ଚଯତୋତି ନିଚ୍ଚସଞ୍ଞତୋ, ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତି ଅପ୍ପମତ୍ତୋୱ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁଜ୍ଜିଦୂତି ଦୁଜ୍ଜାନୋ। ସଚ୍ଚଭାୱୋତି ଅଜ୍ଝାସଯୋ। ଚିରପରିଚିଣ୍ଣୋପି ହି ଅଗ୍ଗି ଦହତି, ଚିରୱିସ୍ସାସିକୋପି କୁଞ୍ଜରୋ ଘାତେତି, ଚିରପରିଚିତୋପି ସପ୍ପୋ ଡଂସତି, ଚିରୱିସ୍ସାସିକୋପି ରାଜା ଅନତ୍ଥକରୋ ହୋତି, ଏୱଂ ଚିରାଚିଣ୍ଣାପି ଇଚ୍ଛିଯୋ ୱିକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୀତି।

ନଚ୍ଚନ୍ତୱଣ୍ଣାତି ଅଭିରୂପୱତୀ। ନ ବହୂନ କନ୍ତାତି ଅଡ୍ଢକାସିଗଣିକା ୱିଯ ବହୂନଂ ପିଯା ମନାପା। ନ ଦକ୍ଖିଣାତି ନଚ୍ଚଗୀତକୁସଲା। ତଥାରୂପା ହି ବହୁପତ୍ଥିତା ବହୁମିତ୍ତା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ନ ସେୱିତବ୍ବା। ନ ଧନସ୍ସ ହେତୂତି ଯା ଧନହେତୁଯେୱ ଭଜତି, ସା ଅପରିଗ୍ଗହାପି ନ ସେୱିତବ୍ବା। ସା ହି ଧନଂ ଅଲଭମାନା କୁଜ୍ଝତୀତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ମହାଜନୋ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ''ଅହୋ ସୁକଥିତ''ନ୍ତି ସାଧୁକାରମଦାସି। ସୋପି ଏତ୍ତକେହି କାରଣେହି ଇତ୍ଥୀନଂ ଅଗୁଣଂ କଥେତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ତଂ ସୁତ୍ୱା ଆନନ୍ଦୋ ଗିଜ୍ଝରାଜା, ''ସମ୍ମ କୁଣାଲ, ଅହମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ଞାଣବଲେନ ଇତ୍ଥୀନଂ ଅଗୁଣଂ କଥେସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଅଗୁଣକଥଂ ଆରଭି। ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

''ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ଆନନ୍ଦୋ ଗିଜ୍ଝରାଜା କୁଣାଲସ୍ସ ଆଦିମଜ୍ଝକଥାପରିଯୋସାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ତାଯଂ ୱେଲାଯଂ ଇମା ଗାଥା ଅଭାସି –

୩୨୬।

''ପୁଣ୍ଣମ୍ପି ଚେମଂ ପଥୱିଂ ଧନେନ, ଦଜ୍ଜିତ୍ଥିଯା ପୁରିସୋ ସମ୍ମତାଯ;

ଲଦ୍ଧା ଖଣଂ ଅତିମଞ୍ଞେଯ୍ୟ ତମ୍ପି, ତାସଂ ୱସଂ ଅସତୀନଂ ନ ଗଚ୍ଛେ।

୩୨୭।

‘‘ଉଟ୍ଠାହକଂ ଚେପି ଅଲୀନଵୁତ୍ତିଂ, କୋମାରଭତ୍ତାରଂ ପିଯଂ ମନାପଂ;

ଆଵାସୁ କିଚ୍ଚେସୁ ଚ ନଂ ଜହନ୍ତି, ତସ୍ମାହମିତ୍ଥୀନଂ ନ ଵିସ୍ସସାମି।

୩୨୮।

‘‘ନ ଵିସ୍ସସେ ‘ଇଚ୍ଛତି ମ’ନ୍ତି ପୋସୋ, ନ ଵିସ୍ସସେ ‘ରୋଦତି ମେ ସକାସେ’;

ସେଵନ୍ତି ହେତା ପିଯମପ୍ପିଯଞ୍ଚ, ନାଵା ଯଥା ଓରକୂଲଂ ପରଞ୍ଚ।

୩୨୯।

‘‘ନ ଵିସ୍ସସେ ସାଖପୁରାଣସନ୍ଥତଂ, ନ ଵିସ୍ସସେ ମିତ୍ତପୁରାଣଚୋରଂ;

ନ ଵିସ୍ସସେ ରାଜାନଂ ‘ସଖା ମମ’ନ୍ତି, ନ ଵିସ୍ସସେ ଇତ୍ଥି ଦସନ୍ନ ମାତରଂ।

୩୩୦।

‘‘ନ ଵିସ୍ସସେ ରାମକରାସୁ ନାରିସୁ, ଅଚ୍ଚନ୍ତସୀଲାସୁ ଅସଞ୍ଞତାସୁ;

ଅଚ୍ଚନ୍ତପେମାନୁଗତସ୍ସ ଭରିଯା, ନ ଵିସ୍ସସେ ତିତ୍ଥସମା ହି ନାରିଯୋ।

୩୩୧।

‘‘ହନେଯ୍ୟୁଂ ଛିନ୍ଦେଯ୍ୟୁଂ ଛେଦାପେଯ୍ୟୁମ୍ପି, କଣ୍ଠେପି ଛେତ୍ୱା ରୁଧିରଂ ପିଵେଯ୍ୟୁଂ;

ମା ଦୀନକାମାସୁ ଅସଞ୍ଞତାସୁ, ଭାଵଂ କରେ ଗଙ୍ଗତିତ୍ଥୂପମାସୁ।

୩୩୨।

‘‘ମୁସା ତାସଂ ଯଥା ସଚ୍ଚଂ, ସଚ୍ଚଂ ତାସଂ ଯଥା ମୁସା;

ଗାଵୋ ବହି ତିଣସ୍ସେଵ, ଓମସନ୍ତି ଵରଂ ଵରଂ।

୩୩୩।

‘‘ଗତେନେତା ପଲୋଭେନ୍ତି, ପେକ୍ଖିତେନ ମ୍ହିତେନ ଚ;

ଅଥୋପି ଦୁନ୍ନିଵତ୍ଥେନ, ମଞ୍ଜୁନା ଭଣିତେନ ଚ।

୩୩୪।

‘‘ଚୋରିଯୋ କଥିନା ହେତା, ଵାଳଆ ଚ ଲପସକ୍ଖରା;

ନ ତା କିଞ୍ଚି ନ ଜାନନ୍ତି, ଯଂ ମନୁସ୍ସେସୁ ଵଞ୍ଚନଂ।

୩୩୫।

‘‘ଅସା ଲୋକିତ୍ଥିୟୋ ନାମ, ୱେଲା ତାସଂ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ସାରତ୍ତା ଚ ପଗବ୍ଭା ଚ, ସିଖୀ ସବ୍ବଘସୋ ଯଥା।

୩୩୬।

‘‘ନତ୍ଥିତ୍ଥୀନଂ ପିୟୋ ନାମ, ଅପ୍ପିୟୋପି ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ସେୱନ୍ତି ହେତା ପିୟମପ୍ପିୟଞ୍ଚ, ନାୱା ଯଥା ଓରକୂଲଂ ପରଞ୍ଚ।

୩୩୭।

‘‘ନତ୍ଥିତ୍ଥୀନଂ ପିୟୋ ନାମ, ଅପ୍ପିୟୋପି ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ଧନତ୍ତା ପଟିୱଲ୍ଲନ୍ତି, ଲତାୱ ଦୁମନିସ୍ସିତା।

୩୩୮।

‘‘ହତ୍ଥିବନ୍ଧଂ ଅସ୍ସବନ୍ଧଂ, ଗୋପୁରିସଞ୍ଚ ମଣ୍ଡଲଂ;

ଛୱଡାହକଂ ପୁପ୍ଫଛଡ୍ଡକଂ, ସଧନମନୁପତନ୍ତି ନାରିୟୋ।

୩୩୯।

‘‘କୁଲପୁତ୍ତମ୍ପି ଜହନ୍ତି ଅକିଞ୍ଚନଂ, ଛୱକସମସଦିସମ୍ପି;

ଅନୁଗଚ୍ଛନ୍ତି ଅନୁପତନ୍ତି, ଧନହେତୁ ହି ନାରିୟୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଆଦିମଜ୍ଝକଥାପରିୟୋସାନନ୍ତି କଥାୟ ଆଦିମଜ୍ଝପରିୟୋସାନଂ। ଲଦ୍ଧା ଖଣନ୍ତି ଓକାସଂ ଲଭିତ୍ୱା। ଇଚ୍ଛତି ମନ୍ତି ମଂ ଏସା ଇଚ୍ଛତୀତି ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ନ ୱିସ୍ସସେୟ୍ୟ। ସାଖପୁରାଣସନ୍ଥତନ୍ତି ହିୟ୍ୟୋ ୱା ପରେ ୱା ସନ୍ଥତଂ ପୁରାଣସାଖାସନ୍ଥତଂ ନ ୱିସ୍ସସେ, ଅପଚ୍ଚୋଟେତ୍ୱା ଅପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ନ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ। ତତ୍ର ହି ଦୀଘଜାତିକୋ ୱା ପୱିସିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ପଚ୍ଚାମିତ୍ତୋ ୱା ସତ୍ଥଂ ନିକ୍ଖିପେୟ୍ୟ। ମିତ୍ତପୁରାଣଚୋରନ୍ତି ପଚ୍ଛଦୂହନଟ୍ଠାନେ ଠିତଂ ଚୋରଂ ‘‘ପୁରାଣମିତ୍ତୋ ମେ’’ତି ନ ୱିସ୍ସସେୟ୍ୟ। ଚୋରା ହି ଯେ ସଞ୍ଜାନନ୍ତି ତେଯେୱ ମାରେନ୍ତି। ସଖା ମମନ୍ତି ସୋ ହି ଖିପ୍ପମେୱ କୁଜ୍ଝତି, ତସ୍ମା ରାଜାନଂ ‘‘ସଖା ମେ’’ତି ନ ୱିସ୍ସସେ। ଦସନ୍ନମାତରନ୍ତି ‘‘ଅୟଂ ମହଲ୍ଲିକା ଇଦାନି ମଂ ନ ଅତିଚରିସ୍ସତି, ଅତ୍ତାନଂ ରକ୍ଖିସ୍ସତୀ’’ତି ନ ୱିସ୍ସସେତଦ୍ଧା। ରାମକରାସୂତି ବାଲାନଂ ରତିକରାସୁ। ଅଚ୍ଚନ୍ତସୀଲାସୂତି ଅତିକ୍କନ୍ତସୀଲାସୁ। ଅଚ୍ଚନ୍ତପେମାନୁଗତସ୍ସାତି ସଚେପି ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ ଅନୁଗତପେମା ଅସ୍ସ, ତଥାପି ତଂ ନ ୱିସ୍ସସେ। କିଂକାରଣା? ତିତ୍ଥସମା ହି ନାରିୟୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ତିତ୍ଥଂ ୱିୟ ସବ୍ବସାଧାରଣାତି ଅତ୍ଥୋ।

ହନେୟ୍ୟୁନ୍ତି କୁଦ୍ଧା ୱା ଅଞ୍ଞପୁରିସସାରତ୍ତା ୱା ହୁତ୍ୱା ସବ୍ବମେତଂ ହନନାଦିଂ କରେୟ୍ୟୁଂ। ମା ଦୀନକାମାସୂତି ହୀନଜ୍ଝାସୟାସୁ ସଂକିଲିଟ୍ଠଆସୟାସୁ। ଭାୱନ୍ତି ଏୱରୂପାସୁ ସିନେହଂ ମା କରେ। ଗଙ୍ଗତିତ୍ଥୂପମାସୂତି ସବ୍ବସାଧାରଣଟ୍ଠେନ ଗଙ୍ଗାତିତ୍ଥସଦିସାସୁ। ମୁସାତି ମୁସାୱାଦୋ ତାସଂ ସଚ୍ଚସଦିସୋୱ। ଗତେନାତିଆଦୀସୁ ପେକ୍ଖିତେନ ପଲୋଭନେ ଉମ୍ମାଦନ୍ତୀଜାତକଂ, (ଜା। ୨।୧୮।୫୭ ଆଦୟୋ) ଦୁନ୍ନିୱତ୍ଥେନ ନିଳିନିକାଜାତକଂ, (ଜା। ୨।୧୮।୧ ଆଦୟୋ) ମଞ୍ଜୁନା ଭଣିତେନ ‘‘ତୁୱଟଂ ଖୋ, ଅୟ୍ୟପୁତ୍ତ, ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାସୀ’’ତି ନନ୍ଦତ୍ଥେରସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ (ଉଦା। ୨୨) କଥେତଦ୍ଧଂ। ଚୋରିୟୋତି ସନ୍ତତସ୍ସ ଧନସ୍ସ ୱିନାସନେନ ଚୋରିୟୋ। କଥିନାତି ଥଦ୍ଧହଦୟା। ୱାଳଆତି ଦୁଟ୍ଠା ଅପ୍ପକେନେୱ କୁଜ୍ଝନସୀଲା। ଲପସକ୍ଖରାତି ନିରତ୍ଥକଲପନେନ ସକ୍କରା ୱିୟ ମଧୁରା। ଅସାତି ଅସତିୟୋ ଲାମକା। ସାରତ୍ତାତି ସବ୍ବଦା ସାରତ୍ତା। ପଗବ୍ଭାତି କାୟପାଗବ୍ଭିୟାଦୀହି ପଗବ୍ଭା। ଯଥାତି ଯଥା ସିଖୀ ସବ୍ବଘସୋ, ଏୱମେତାପି ସବ୍ବଘସା। ପଟିୱଲ୍ଲନ୍ତୀତି ପରିସ୍ସଜନ୍ତି ଉପଗୂହନ୍ତି ୱେଠେନ୍ତି। ଲତାୱାତି ଯଥା ଲତା ରୁକ୍ଖନିସ୍ସିତା ରୁକ୍ଖଂ ୱେଠେନ୍ତି, ଏୱମେତା ପୁରିସଂ ପରିସ୍ସଜନ୍ତି ନାମ।

ହତ୍ଥିବନ୍ଧନ୍ତିଆଦୀସୁ ଗୋପୁରିସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଗୋପାଲକୋ। ଛୱଡାହକନ୍ତି ଛୱାନଂ ଡାହକଂ, ସୁସାନପାଲନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପୁପ୍ଫଛଡ୍ଡକନ୍ତି ୱଚ୍ଚଟ୍ଠାନସୋଧକଂ। ସଧନନ୍ତି ଏତେସୁପି ସଧନଂ ଅନୁଗଚ୍ଛନ୍ତିଯେୱ । ଅକିଞ୍ଚନନ୍ତି ଅଧନଂ। ଛୱକସମସଦିସନ୍ତି ସୁନଖମଂସଖାଦଚଣ୍ଡାଲେନ ସମଂ ସଦିସଂ, ତେନ ନିବ୍ବିସେସମ୍ପି ପୁରିସଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଭଜନ୍ତି। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ଅନୁପତନ୍ତି ଧନହେତୁ ନାରିଯୋତି।

ଏୱଂ ଅତ୍ତନୋ ଞାଣେ ଠତ୍ୱା ଆନନ୍ଦୋ ଗିଜ୍ଝରାଜା ଇତ୍ଥୀନଂ ଅଗୁଣଂ କଥେତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ନାରଦୋପି ଅତ୍ତନୋ ଞାଣେ ଠତ୍ୱା ତାସଂ ଅଗୁଣଂ କଥେସି। ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

''ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, ନାରଦୋ ଦେୱବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଗିଜ୍ଝରାଜସ୍ସ ଆଦିମଜ୍ଝକଥାପରିଯୋସାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ତାଯଂ ୱେଲାଯଂ ଇମା ଗାଥା ଅଭାସି –

୩୪୦।

'''ଚତ୍ତାରୋମେ ନ ପୂରେନ୍ତି, ତେ ମେ ସୁଣାଥ ଭାସତୋ;

ସମୁଦ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ରାଜା, ଇତ୍ଥୀ ଚାପି ଦିଜମ୍ପତି।

୩୪୧।

''ସରିତା ସାଗରଂ ଯନ୍ତି, ଯା କାଚି ପଥୱିସ୍ସିତା;

ତା ସମୁଦ୍ଦଂ ନ ପୂରେନ୍ତି, ଊନତ୍ତା ହି ନ ପୂରତି।

୩୪୨।

''ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଚ ଅଧୀଯାନ, ୱେଦମକ୍ଖାନପଞ୍ଚମଂ;

ଭିୟ୍ୟୋପି ସୁତମିଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଊନତ୍ତା ହି ନ ପୂରତି।

୩୪୩।

''ରାଜା ଚ ପଥୱିଂ ସବ୍ବଂ, ସସମୁଦ୍ଦଂ ସପବ୍ବତଂ;

ଅଜ୍ଝାୱସଂ ୱିଜିନିତ୍ୱା, ଅନନ୍ତରତନୋଚିତଂ;

ପାରଂ ସମୁଦ୍ଦଂ ପତ୍ଥେତି ଊନତ୍ତା ହି ନ ପୂରତି।

୩୪୪।

''ଏକମେକାଯ ଇତ୍ଥିଯା, ଅଟ୍ଠଟ୍ଠ ପତିନୋ ସିଯା;

ସୂରା ଚ ବଲୱନ୍ତୋ ଚ, ସବ୍ବକାମରସାହରା;

କରେୟ୍ୟ ନୱମେ ଛନ୍ଦଂ, ଊନତ୍ତା ହି ନ ପୂରତି।

୩୪୫।

''ସବ୍ବିତ୍ଥିଯୋ ସିଖୀରିୱ ସବ୍ବଭକ୍ଖା, ସବ୍ବିତ୍ଥିଯୋ ନଦୀରିୱ ସବ୍ବୱାହୀ;

ସଜ୍ଜିହିୟୋ କଣ୍ଟକାନଂୱ ସାଖା, ସଜ୍ଜିହିୟୋ ଧନହେତୁ ୱଜନ୍ତି।

୩୪୬।

‘‘ୱାତଞ୍ଚ ଜାଲେନ ନରୋ ପରାମସେ, ଓସିଞ୍ଚୟେ ସାଗରମେକପାଣିନା;

ସକେନ ହତ୍ଥେନ କରେୟ୍ୟ ଘୋସଂ, ୟୋ ସବ୍ବଭାୱଂ ପମଦାସୁ ଓସ୍ସଜେ।

୩୪୭।

‘‘ଚୋରୀନଂ ବହୁବୁଦ୍ଧୀନଂ, ୟାସୁ ସଚ୍ଚଂ ସୁଦୁଲ୍ଲଭଂ;

ଥୀନଂ ଭାୱୋ ଦୁରାଜାନୋ, ମଚ୍ଛସ୍ସେୱୋଦକେ ଗତଂ।

୩୪୮।

‘‘ଅନଲା ମୁଦୁସମ୍ଭାସା, ଦୁପ୍ପୂରା ତା ନଦୀସମା;

ସୀଦନ୍ତି ନଂ ୱିଦିତ୍ୱାନ, ଆରକା ପରିୱଜ୍ଜୟେ।

୩୪୯।

‘‘ଆୱଟ୍ଟନୀ ମହାମାୟା, ବ୍ରହ୍ମଚରିୟୱିକୋପନା;

ସୀଦନ୍ତି ନଂ ୱିଦିତ୍ୱାନ, ଆରକା ପରିୱଜ୍ଜୟେ।

୩୫୦।

‘‘ୟଂ ଏତା ଉପସେୱନ୍ତି, ଛନ୍ଦସା ୱା ଧନେନ ୱା;

ଜାତୱେଦୋୱ ସଂଠାନଂ, ଖିପ୍ପଂ ଅନୁଦହନ୍ତି ନ’’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଦିଜମ୍ପତୀତି ଦିଜଜେଟ୍ଠକଂ କୁଣାଲଂ ଆଲପତି। ‘‘ସରିତା’’ତିଆଦି ଠପିତମାତିକାୟ ଭାଜନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଊନତ୍ତାତି ଉଦକପତିଟ୍ଠାନସ୍ସ ମହନ୍ତତାୟ ଊନା ଏୱ। ଅଧୀୟାନାତି ସଜ୍ଝାୟିତ୍ୱା। ୱେଦମକ୍ଖାନପଞ୍ଚମନ୍ତି ଇତିହାସପଞ୍ଚମଂ ୱେଦଚତୁକ୍କଂ। ଊନତ୍ତାତି ସୋ ହି ଅଜ୍ଝାସୟମହନ୍ତତାୟ ସିକ୍ଖିତବ୍ବସ୍ସ ନ ପୂରତି। ଅନନ୍ତରତନୋଚିତନ୍ତି ନାନାରତନେହି ଓଚିତଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ। ଊନତ୍ତାତି ସୋ ହି ତଣ୍ହାମହନ୍ତତାୟ ନ ପୂରତି। ସିୟାତି ସିୟୁଂ, ଅୟମେୱ ୱା ପାଠୋ। ସବ୍ବକାମରସାହରାତି ସବ୍ବେସଂ କାମରସାନଂ ଆହରକା। ‘‘ନୱମେ’’ତି ଅଟ୍ଠହି ଅତିତ୍ତଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସା ପନ ଦସମେପି ୱୀସତିମେପି ତତୋ ଉତ୍ତରିତରେପି ଛନ୍ଦଂ କରୋତେୱ। ଊନତ୍ତାତି ସା ହି କାମତଣ୍ହାୟ ମହନ୍ତତାୟ ନ ପୂରତି। କଣ୍ଟକାନଂୱ ସାଖାତି ସମ୍ବାଧମଗ୍ଗେ କଣ୍ଟକସାଖସଦିସା। ୟଥା ହି ସାଖା ଲଗ୍ଗିତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢତି, ଏୱଂ ଏତାପି ରୂପାଦୀହି କଡ୍ଢନ୍ତି। ୟଥା ସାଖା ହତ୍ଥାଦୀସୁ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ଏୱଂ ଏତାପି ଫୁଟ୍ଠମତ୍ତା ସରୀରସମ୍ଫସ୍ସେନ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ମହାୱିନାସଂ ପାପେନ୍ତି। ୱଜନ୍ତୀତି ପରପୁରିସଂ ୱଜନ୍ତି।

ପରାମସେତି ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ। ଓସିଞ୍ଚୟେତି ନ୍ହାୟିତୁଂ ଓତିଣ୍ଣୋ ଏକେନ ପାଣିନା ସକଲସମୁଦ୍ଦୋଦକଂ ଓସିଞ୍ଚେୟ୍ୟ ଗହେତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେୟ୍ୟ। ସକେନାତି ଏକେନ ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥେନ ତମେୱ ହତ୍ଥଂ ହରିତ୍ୱା ଘୋସଂ ଉପ୍ପାଦେୟ୍ୟ। ସବ୍ବଭାୱନ୍ତି ‘‘ତ୍ୱମେୱ ଇଟ୍ଠୋ କନ୍ତୋ ପିୟୋ ମନାପୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ୟୋ ପୁରିସୋ ‘‘ଏୱମେତ’’ନ୍ତି ସଦ୍ଦହନ୍ତୋ ସବ୍ବଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଜ୍ଝାସୟଂ ପମଦାସୁ ଓସ୍ସଜେୟ୍ୟ, ସୋ ଜାଲାଦୀହି ୱାତଗ୍ଗହଣାଦୀନି କରେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଗତନ୍ତି ଗମନଂ। ଅନଲାତି ତୀହି ଧମ୍ମେହି ଅଲନ୍ତି ୱଚନୱିରହିତା। ଦୁପ୍ପୁରା ତାତି ୟଥା ମହାନଦୀ ଉଦକେନ, ଏୱଂ କିଲେସରତିୟା ତା ଦୁପ୍ପୂରା। ସୀଦନ୍ତି ନଂ

ୱିଦିତ୍ୱାନାତି ଏତ୍ଥ ନନ୍ତି ନିପାତମତ୍ତଂ, ଇତ୍ଥିଯୋ ଅଲ୍ଲୀନା ଚତୂସୁ ଅପାଯେସୁ ସୀଦନ୍ତୀତି ୱିଦିତ୍ୱା। ଆୱଟ୍ଟନୀତି ଯଥା ଆୱଟ୍ଟନୀ ମହାଜନସ୍ସ ହଦଯଂ ମୋହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱସେ ୱତ୍ତେତି, ଏୱମେତାପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିକୋପନାତି ନାସନଟ୍ଠେନ ଚ ଗରହଟ୍ଠେନ ଚ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯସ୍ସ କୋପିକା। ଛନ୍ଦସା ୱାତି ପିଯସଂୱାସେନ ୱା। ଧନେନ ୱାତି ଧନହେତୁ ୱା। ସଂଠାନନ୍ତି ଯଥା ଜାତୱେଦୋ ଅତ୍ତନୋ ଠାନଂ ଯଂ ଯଂ ପଦେସଂ ଅଲ୍ଲୀଯତି, ତଂ ତଂ ଦହତି, ତଥା ଏତାପି ଯଂ ଯଂ ପୁରିସଂ କିଲେସୱସେନ ଅଲ୍ଲୀଯନ୍ତି, ତଂ ତଂ ଅନୁଦହନ୍ତି ମହାୱିନାସଂ ପାପେନ୍ତି।

ଏୱଂ ନାରଦେନ ଇତ୍ଥୀନଂ ଅଗୁଣେ ପକାସିତେ ପୁନ ମହାସତ୍ତୋ ୱିସେସେତ୍ୱା ତାସଂ ଅଗୁଣଂ ପକାସେତି। ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ସତ୍ଥା ଆହ –

''ଅଥ ଖଲୁ, ଭୋ, କୁଣାଲୋ ସକୁଣୋ ନାରଦସ୍ସ ଦେୱବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଆଦିମଜ୍ଝକଥାପରିଯୋସାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ତାଯଂ ୱେଲାଯଂ ଇମା ଗାଥାଯୋ ଅଜ୍ଝଭାସି –

୩୫୧।

'''ସଲ୍ଲପେ ନିସିତଖଗ୍ଗପାଣିନା, ପଣ୍ଡିତୋ ଅପି ପିସାଚଦୋସିନା;

ଉଗ୍ଗତେଜମୁରଗମ୍ପି ଆସିଦେ, ଏକୋ ଏକାଯ ପମଦାଯ ନାଲପେ।

୩୫୨।

''ଲୋକଚିତ୍ତମଥନା ହି ନାରିଯୋ, ନଚ୍ଚଗୀତଭଣିତମ୍ହିତାୱୁଧା;

ବାଧଯନ୍ତି ଅନୁପଟ୍ଠିତସ୍ସତିଂ, ଦୀପେ ରକ୍ଖସିଗଣୋୱ ୱାଣିଜେ।

୩୫୩।

''ନତ୍ଥି ତାସଂ ୱିନଯୋ ନ ସଂୱରୋ, ମଜ୍ଜମଂସନିରତା ଅସଞ୍ଞତା;

ତା ଗିଲନ୍ତି ପୁରିସସ୍ସ ପାଭତଂ, ସାଗରେୱ ମକରଂ ତିମିଙ୍ଗଲୋ।

୩୫୪।

''ପଞ୍ଚକାମଗୁଣସାତଗୋଚରା, ଉଦ୍ଧତା ଅନିଯତା ଅସଞ୍ଞତା;

ଓସରନ୍ତି ପମଦା ପମାଦିନଂ, ଲୋଣତୋଯୱତିଯଂୱ ଆପକା।

୩୫୫।

''ଯଂ ନରଂ ଉପଲପେନ୍ତି ନାରିଯୋ, ଛନ୍ଦସା ୱା ରତିଯା ଧନେନ ୱା;

ଜାତୱେଦସଦିସମ୍ପି ତାଦିସଂ, ରାଗଦୋସୱଧିଯୋ ଦହନ୍ତି ନଂ।

୩୫୬।

''ଅଡ୍ଢଂ ଞତ୍ୱା ପୁରିସଂ ମହଦ୍ଧନଂ, ଓସରନ୍ତି ସଧନଂ ସହତ୍ତନା;

ରତ୍ତଚିତ୍ତମତିୱେଠଯନ୍ତି ନଂ, ସାଲ ମାଲୁୱଲତାୱ କାନନେ।

୩୫୭।

‘‘ତା ଉପେନ୍ତି ୱିୱିଧେନ ଛନ୍ଦସା, ଚିତ୍ରବିମ୍ବମୁଖ୍ୟୋ ଅଲଙ୍କତା;

ଉହସନ୍ତି ପହସନ୍ତି ନାରିୟୋ, ସମ୍ବରୋୱ ସତମାୟକୋୱିଦା।

୩୫୮।

‘‘ଜାତରୂପମଣିମୁତ୍ତଭୂସିତା, ସକ୍କତା ପତିକୁଲେସୁ ନାରିୟୋ;

ରକ୍ଖିତା ଅତିଚରନ୍ତି ସାମିକଂ, ଦାନୱଂୱ ହଦୟନ୍ତରସ୍ସିତା।

୩୫୯।

‘‘ତେଜୱାପି ହି ନରୋ ୱିଚକ୍ଖଣୋ, ସକ୍କତୋ ବହୁଜନସ୍ସ ପୂଜିତୋ;

ନାରିନଂ ୱସଗତୋ ନ ଭାସତି, ରାହୁନା ଉପହତୋୱ ଚନ୍ଦିମା।

୩୬୦।

‘‘ୟଂ କରେୟ୍ୟ କୁପିତୋ ଦିସୋ ଦିସଂ, ଦୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ୱସମାଗତଂ ଅରିଂ;

ତେନ ଭିୟ୍ୟୋ ବ୍ୟସନଂ ନିଗଚ୍ଛତି, ନାରିନଂ ୱସଗତୋ ଅପେକ୍ଖୱା।

୩୬୧।

‘‘କେସଲୂନନଖଛିନ୍ନତଜ୍ଜିତା, ପାଦପାଣିକସଦଣ୍ଡତାଳିତା;

ହୀନମେୱୁପଗତା ହି ନାରିୟୋ, ତା ରମନ୍ତି କୁଣପେୱ ମକ୍ଖିକା।

୩୬୨।

‘‘ତା କୁଲେସୁ ୱିସିଖନ୍ତରେସୁ ୱା, ରାଜଧାନିନିଗମେସୁ ୱା ପୁନ;

ଓଡ୍ଡିତଂ ନମୁଚିପାସୱାକରଂ, ଚକ୍ଖୁମା ପରିୱଜ୍ଜେ ସୁଖତ୍ଥିକୋ।

୩୬୩।

‘‘ଓସ୍ସଜିତ୍ୱ କୁସଲଂ ତପୋଗୁଣଂ, ୟୋ ଅନରିୟଚରିତାନି ମାଚରି;

ଦେୱତାହି ନିରୟଂ ନିମିସ୍ସତି, ଛେଦଗାମିମଣିୟଂୱ ୱାଣିଜୋ।

୩୬୪।

‘‘ସୋ ଇଧ ଗରହିତୋ ପରତ୍ଥ ଚ, ଦୁମ୍ମତୀ ଉପହତୋ ସକମ୍ମୁନା;

ଗଚ୍ଛତୀ ଅନିୟତୋ ଗଳାଗଳଂ, ଦୁଟ୍ଠଗଦ୍ରଭରଥୋୱ ଉପ୍ପଥେ।

୩୬୫।

‘‘ସୋ ଉପେତି ନିରଯଂ ପତାପନଂ, ସତ୍ତିସିମ୍ବଲିୱନଞ୍ଚ ଆଯସଂ;

ଆୱସିତ୍ୱା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯଂ, ପେତରାଜୱିସଯଂ ନ ମୁଞ୍ଚତି।

୩୬୬।

‘‘ଦିବ୍ବଖିଡ୍ଡରତିଯୋ ଚ ନନ୍ଦନେ, ଚକ୍କୱତ୍ତିଚରିତଞ୍ଚ ମାନୁସେ;

ନାସଯନ୍ତି ପମଦା ପମାଦିନଂ, ଦୁଗ୍ଗତିଞ୍ଚ ପଟିପାଦଯନ୍ତି ନଂ।

୩୬୭।

‘‘ଦିବ୍ବଖିଡ୍ଡରତିଯୋ ନ ଦୁଲ୍ଲଭା, ଚକ୍କୱତ୍ତିଚରିତଞ୍ଚ ମାନୁସେ;

ସୋଣ୍ଣବ୍ୟମ୍ହନିଲଯା ଚ ଅଚ୍ଛରା, ଯେ ଚରନ୍ତି ପମଦାହନତ୍ଥିକା।

୩୬୮।

‘‘କାମଧାତୁସମତିକ୍କମା ଗତି, ରୂପଧାତୁଯା ଭାୱୋ ନ ଦୁଲ୍ଲଭୋ;

ୱୀତରାଗୱିସଯୂପପତ୍ତି ଯା, ଯେ ଚରନ୍ତି ପମଦାହନତ୍ଥିକା।

୩୬୯।

‘‘ସବ୍ବଦୁକ୍ଖସମତିକ୍କମଂ ସିୱଂ, ଅଚ୍ଚନ୍ତମଚଲିତଂ ଅସଙ୍ଖତଂ;

ନିବ୍ବୁତେହି ସୁଚିହୀ ନ ଦୁଲ୍ଲଭଂ, ଯେ ଚରନ୍ତି ପମଦାହନତ୍ଥିକା’’’ତି।

ତତ୍ଥ ସଲ୍ଲପେତି ‘‘ସଚେ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପେସ୍ସସି, ସୀସଂ ତେ ପାତେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଖଗ୍ଗଂ ଆଦାଯ ଠିତେନାପି, ‘‘ସଲ୍ଲପିତମତ୍ତେଯେୱ ତଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଜୀୱିତୱିନାସଂ ପାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଦୋସିନା ହୁତ୍ୱା ଠିତେନାପି ପିସାଚେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପେ। ‘‘ଉପଗତଂ ଡଂସିତ୍ୱା ନାସେସ୍ସାମୀ’’ତି ଠିତଂ ଉଗ୍ଗତେଜଂ ଉରଗମ୍ପି ଆସିଦେ। ଏକୋ ପନ ହୁତ୍ୱା ରହୋ ଏକାଯ ପମଦାଯ ନ ହି ଆଲପେ। ଲୋକଚିତ୍ତମଥନାତି ଲୋକସ୍ସ ଚିତ୍ତଘାତିକା। ଦୀପେ ରକ୍ଖସିଗଣୋତି ଯଥା ଦୀପେ ରକ୍ଖସିଗଣୋ ମନୁସ୍ସୱେସେନ ୱାଣିଜେ ଉପଲାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱସେ ଗତେ କତ୍ୱା ଖାଦତି, ଏୱଂ ଇମାପି ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ଅତ୍ତନୋ ୱସେ କତ୍ୱା ସତ୍ତେ ମହାୱିନାସଂ ପାପେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନଯୋତି ଆଚାରୋ। ସଂୱରୋତି ମରିଯାଦୋ। ପୁରିସସ୍ସ ପାଭତନ୍ତି ଦୁକ୍ଖସମ୍ଭତଂ ଧନଂ ଗିଲନ୍ତି ନାସେନ୍ତି।

ଅନିଯତାତି ଅନିଯତଚିତ୍ତା। ଲୋଣତୋଯୱତିଯନ୍ତି ଲୋଣତୋଯୱନ୍ତଂ ସମୁଦ୍ଦନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆପକାତି ଆପଗା, ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ଯଥା ସମୁଦ୍ଦଂ ନଦିଯୋ ଓସରନ୍ତି, ଏୱଂ ପମାଦିନଂ ପମଦାତି ଅତ୍ଥୋ। ଛନ୍ଦସାତି ପେମେନ। ରତିଯାତି ପଞ୍ଚକାମଗୁଣରତିଯା। ଧନେନ ୱାତି ଧନହେତୁ ୱା। ଜାତୱେଦସଦିସନ୍ତି ଗୁଣସମ୍ପତ୍ତିଯା ଅଗ୍ଗିମିୱ ଜଲିତମ୍ପି। ରାଗଦୋସୱଧିଯୋତି କାମରାଗଦୋସେହି ୱଧିକା। ରାଗଦୋସଗତିଯୋତିପି ପାଠୋ। ଓସରନ୍ତୀତି ଧନଗହଣତ୍ଥାଯ ମଧୁରୱଚନେନ ତଂ ବନ୍ଧନ୍ତିଯୋ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସଧନନ୍ତି ସଧନା। ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ, ୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରତ୍ଥାଯ କିଞ୍ଚି ଅତ୍ତନୋ ଧନଂ ଦତ୍ୱାପି ଓସରନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସହତ୍ତନାତି ଅତ୍ତଭାୱେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅତ୍ତଭାୱମ୍ପି ତସ୍ସେୱ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତିଯୋ ୱିଯ ହୋନ୍ତି। ଅତିୱେଠଯନ୍ତୀତି ଧନଗହଣତ୍ଥାଯ ଅତିୱିଯ ୱେଠେନ୍ତି ପୀଳେନ୍ତି।

ୱିୱିଧେନ ଛନ୍ଦସାତି ନାନାୱିଧେନ ଆକାରେନ। ଚିତ୍ରବିମ୍ବମୁଖିଯୋତି ଅଲଙ୍କାରୱସେନ ଚିତ୍ରସରୀରା ଚିତ୍ରମୁଖିଯୋ ହୁତ୍ୱା। ଉହସନ୍ତୀତି ମହାହସିତଂ

ହସନ୍ତି। ପହସନ୍ତୀତି ମନ୍ଦହସିତଂ ହସନ୍ତି। ସମ୍ବରୋୱାତି ମାଯାକାରପୁରିସୋ ୱିଯ ଅସୁରିନ୍ଦୋ ୱିଯ ଚ । ଦାନୱଂୱ ହଦଯନ୍ତରସ୍ସିତାତି ଯଥା ‘‘କୁତୋ ନୁ ଆଗଚ୍ଛଥ, ଭୋ, ତଯୋ ଜନା’’ତି କରଣ୍ଡକଜାତକେ (ଜା। ୧।୯।୮୭ ଆଦଯୋ) ହଦଯନ୍ତରନିସ୍ସିତା ଅନ୍ତୋଉଦରଗତାପି ଦାନୱଂ ଅତିଚରି, ଏୱଂ ଅତିଚରନ୍ତି। ଅରକ୍ଖିତା ହେତାତି ଦୀପେତି। ନ ଭାସତୀତି ନ ୱିରୋଚତି ହରିତଚଲୋମସକସ୍ସପକୁସରାଜାନୋ ୱିଯ। ତେନାତି ତମ୍ହା ଅମିତ୍ତେନ କତା ବ୍ଯସନା ଅତିରେକତରଂ ବ୍ଯସନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପେକ୍ଖୱାତି ସତଣ୍ହୋ।

କେସଲୂନନଖଛିନ୍ନତଜ୍ଜିତାତି ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ଲୂନକେସା ନଖେହି ଛିନ୍ନଗତ୍ତା ତଜ୍ଜିତା ପାଦାଦୀହି ଚ ତାଳିତାୱ ହୁତ୍ୱା। ଯୋ କିଲେସୱସେନ ଏତେପି ୱିପ୍ପକାରେ କରୋତି, ତାଦିସଂ ହୀନମେୱ ଉପଗତା ନାରିଯୋ ରମନ୍ତି, ନ ଏତେ ୱିପ୍ପକାରେ ପରିହରନ୍ତି, ମଧୁରସମାଚାରେ କିଂକାରଣା ତା ନ ରମନ୍ତି। କୁଣପେୱ ମକ୍ଖିକାତି ଯସ୍ମା ଜେଗୁଚ୍ଛହତ୍ଥିକୁଣପାଦିମ୍ହି ମକ୍ଖିକା ୱିଯ ତା ହୀନେଯେୱ ରମନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଓଡ୍ଡିତନ୍ତି ନ ଏତା ଇତ୍ଥିଯୋ ନାମ, ଅଥ ଖୋ ଇମେସୁ ଠାନେସୁ ନମୁଚିନୋ କିଲେସମାରସ୍ସ ମିଗପକ୍ଖିଗହଣତ୍ଥଂ ଲୁଦ୍ଦକେହି ଓଡ୍ଡିତଂ ପାସଞ୍ଚ ୱାକରଞ୍ଚାତି ମଞ୍ଞମାନୋ ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁମା ପୁରିସୋ ଦିବ୍ବମାନୁସିକେନ ସୁଖେନ ଅତ୍ଥିକୋ ପରିୱଜ୍ଜେଯ୍ଯ।

ଓସ୍ସଜିତ୍ୱାତି ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ମହାସମ୍ପତ୍ତିଦାଯକଂ ତପୋଗୁଣଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା। ଯୋତି ଯୋ ପୁରିସୋ ଅନରିଯେସୁ ଅପରିସୁଦ୍ଧେସୁ କାମଗୁଣେସୁ କାମରତିଚରିତାନି ଆଚରତି। ଦେୱତାହି ନିରଯଂ ନିମିସ୍ସତୀତି ସୋ ଦେୱଲୋକେନ ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ନିରଯଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସତି। ଛେଦଗାମିମଣିଯଂୱ ୱାଣିଜୋତି ଯଥା ବାଲୱାଣିଜୋ ସତସହସ୍ସଗ୍ଘଭଣ୍ଡଂ ଦତ୍ୱା ଛେଦଗାମିମଣିକଂ ଗଣ୍ହାତି, ତଥାରୂପୋ ଅଯଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋତି ସୋ ଇତ୍ଥୀନଂ ୱସଂ ଗତୋ। ଅନିଯତୋତି ଏତ୍ତକଂ ନାମ କାଲଂ ଅପାଯେସୁ ପଚ୍ଚିସ୍ସତୀତି ଅନିଯତୋ। ଗଠଆଗଠଅନ୍ତି ଦେୱଲୋକା ୱା ମନୁସ୍ସଲୋକା ୱା ଗଠଇତ୍ୱା ଅପାଯମେୱ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା କିଂ? ଦୁଟ୍ଠଗଦ୍ରଭରଥୋୱ ଉପ୍ପଥେତି, ଯଥା କୂଟଗଦ୍ରଭଯୁତ୍ତରଥୋ ମଗ୍ଗା ଓକ୍କମିତ୍ୱା ଉପ୍ପଥେଯେୱ ଗଚ୍ଛତି, ତଥା। ସଡ୍ଡିସିମ୍ବଲିୱନନ୍ତି ସଡ୍ଡିସଦିସେହି କଣ୍ଟକେହି ଯୁତ୍ତଂ ଆଯସଂ ସିମ୍ବଲିୱନଂ। ପେତରାଜୱିସଯନ୍ତି ପେତୱିସଯଞ୍ଚ କାଲକଞ୍ଜିକଅସୁରୱିସଯଞ୍ଚ।

ପମାଦିନନ୍ତି ପମତ୍ତାନଂ। ତେ ହି ପମଦାସୁ ପମତ୍ତା ତାସଂ ସମ୍ପତ୍ତୀନଂ ମୂଲଭୂତଂ କୁସଲଂ ନ କରୋନ୍ତି, ଇତି ତେସଂ ପମଦା ସଙ୍ଖା ତା ନାସେନ୍ତି ନାମ। ପଟିପାଦଯନ୍ତୀତି ତଥାୱିଧଂ ପୁରିସଂ ତା ପମାଦୱସେନେୱ ଅକୁସଲଂ କାରେତ୍ୱା ଦୁଗ୍ଗତିଂ ପଟିପାଦେନ୍ତି ନାମ। ସୋଣ୍ଣଵ୍ଯୂହନିଲଯାତି ସୁୱଣ୍ଣମଯୱିମାନୱାସିନିଯୋ। ପମଦାହନତ୍ଥିକାତି ଯେ ପୁରିସା ପମଦାହି ଅନତ୍ଥିକା ହୁତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରନ୍ତି। କାମଧାତୁସମତିକ୍କମାତି କାମଧାତୁସମତିକ୍କମା ଯା ଗତି। ରୂପଧାତୁଯା ଭାୱୋତି ଯୋ କାମଧାତୁସମତିକ୍କମଗତିସଙ୍ଖାତୋ ରୂପଧାତୁଯା ଭାୱୋ, ସୋ ତେସଂ ନ ଦୁଲ୍ଲଭୋ। ୱୀତରାଗୱିସଯୂପପତ୍ତି ଯାତି ଯା ୱୀତରାଗୱିସଯେ ସୁଦ୍ଧାୱାସଲୋକେ ଉପପତ୍ତି, ସାପି ତେସଂ ନ ଦୁଲ୍ଲଭାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଚ୍ଚନ୍ତନ୍ତି ଅନ୍ତାତୀତଂ ଅୱିନାସଧମ୍ମଂ। ଅଚଲିତନ୍ତି କିଲେସେହି ଅକମ୍ପିତଂ। ନିକ୍ଖୁତେହୀତି ନିକ୍ଖୁତକିଲେସେହି। ସୁଚିହୀତି ସୁଚୀହି ପରିସୁଦ୍ଧେହି ଏୱରୂପଂ ନିବ୍ବାନଂ ନ ଦୁଲ୍ଲଭନ୍ତି।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ଅମତମହାନିବ୍ବାନଂ ପାପେତ୍ୱା ଦେସନଂ ନିଟ୍ଠାପେସି। ହିମୱନ୍ତେ କିନ୍ନରମହୋରଗାଦଯୋ ଆକାସେ ଠିତା ଦେୱତା ଚ ‘‘ଅହୋ ବୁଦ୍ଧଲୀଲାଯ କଥିତା’’ତି ସାଧୁକାରଂ ଅଦଂସୁ । ଆନନ୍ଦୋ ଗିଜ୍ଝରାଜା ନାରଦୋ ଦେୱବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁଣ୍ଣମୁଖୋ ଚ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପରିସଂ ଆଦାଯ ଯଥାଠାନମେୱ ଗମିଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋପି ସକଟ୍ଠାନମେୱ ଗତୋ। ଇତରେ ପନ ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଗନ୍ତ୍ୱା ମହାସତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଓୱାଦଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଓୱାଦେ ଠତ୍ୱା ସଗ୍ଗପରାଯଣା ଅହେସୁଂ।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେନ୍ତୋ ଓସାନଗାଥା ଅଭାସି –

୩୭୦।

‘‘କୁଣାଲୋହଂ ତଦା ଆସିଂ, ଉଦାଯୀ ଫୁସ୍ସକୋକିଲୋ;

ଆନନ୍ଦୋ ଗିଜ୍ଝରାଜାସି, ସାରିପୁତ୍ତୋ ଚ ନାରଦୋ;

ପରିସା ବୁଦ୍ଧପରିସା, ଏୱଂ ଧାରେଥ ଜାତକ’’ନ୍ତି।

ତେ ପନ ଭିକ୍ଖୂ ଗମନକାଲେ ସତ୍ଥାନୁଭାୱେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆଗମନକାଲେ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋୱ ଆନୁଭାୱେନ ଆଗତା। ତେସଂ ସତ୍ଥା ମହାୱନେଯେୱ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ କଥେସି। ସଙ୍ଖେପି ତେ ତଂ ଦିୱସମେୱ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିଂସୁ। ମହାଦେୱତାସମାଗମୋ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ମହାସମଯସୁତ୍ତଂ (ଦୀ। ନି। ୨।୩୩୧ ଆଦଯୋ) କଥେସି।

କୁଣାଳଜାତକୱଣ୍ଣନା ଚତୁତ୍ଥା।

[୫୩୭] ୫। ମହାସୁତସୋମଜାତକୱଣ୍ଣନା

କସ୍ମା ତୁୱଂ ରସକ ଏଦିସାନୀତି ଇଦଂ ସତ୍ଥା ଜେତୱନେ ୱିହରନ୍ତୋ ଅଙ୍ଗୁଲିମାଲତ୍ଥେରଦମନଂ ଆରବ୍ଭ କଥେସି। ତସ୍ସ ଉପ୍ପତ୍ତି ଚ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ ଅଙ୍ଗୁଲିମାଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନାଯଂ (ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪ ଆଦଯୋ) ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱିତ୍ଥାରତୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ସୋ ପନ ସଚ୍ଚକିରିଯାଯ ମୂଳ୍ହଗବ୍ଭାଯ ଇତ୍ଥିଯା ସୋତ୍ଥିଭାୱଂ କତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସୁଲଭପିଣ୍ଡୋ ହୁତ୍ୱା ୱିୱେକମନୁବ୍ରୂହନ୍ତୋ ଅପରଭାଗେ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଅଭିଞ୍ଞାତୋୱ ଅସୀତିଯା ମହାଥେରାନଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରୋ ଅହୋସି। ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଧମ୍ମସଭାଯଂ କଥଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସୁଂ – ''ଆୱୁସୋ, ଅହୋ ୱତ ଭଗୱତା ତଥାରୂପଂ ଲୁଦ୍ଦଂ ଲୋହିତପାଣିଂ ମହାଚୋରଂ ଅଙ୍ଗୁଲିମାଲଂ ଅଦଣ୍ଡେନ ଅସତ୍ଥେନ ଦମେତ୍ୱା ନିବ୍ବିସେୱନଂ କରୋନ୍ତେନ ଦୁକ୍କରଂ କତଂ, ଅହୋ ବୁଦ୍ଧା ନାମ ଦୁକ୍କରକାରିନୋ''ତି। ସତ୍ଥା ଗନ୍ଧକୁଟିଯଂ ଠିତୋୱ ଦିବ୍ବସୋତେନ ତଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ''ଅଜ୍ଜ ମମ ଗମନଂ ବହୁପକାରଂ ଭୱିସ୍ସତି, ମହାଧମ୍ମଦେସନା ପୱତ୍ତିସ୍ସତୀ''ତି ଞତ୍ୱା ଅନୋପମାଯ ବୁଦ୍ଧଲୀଳାଯ ଧମ୍ମସଭଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱରପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ''କାଯ ନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି କଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନା''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଇମାଯ ନାମା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଅନଚ୍ଛରିଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱ ପରମାଭିସମ୍ବୋଧିଂ ପତ୍ତେନ ମଯା ଏତସ୍ସ ଦମନଂ, ସ୍ୱାହଂ ପୁବ୍ବଚରିଯଂ ଚରନ୍ତୋ ପଦେସଞାଣେ ଠିତୋପି ଏତଂ ଦମେସି''ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ତେହି ଯାଚିତୋ ଅତୀତଂ ଆହରି।

ଅତୀତେ କୁରୁରଟ୍ଠେ ଇନ୍ଦପତ୍ଥନଗରେ କୋରବ୍ୟୋ ନାମ ରାଜା ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେସି। ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତି। ଦସମାସେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାଯି, ସୁତୱିତ୍ତତାଯ ପନ ନଂ ''ସୁତସୋମୋ''ତି ସଞ୍ଜାନିଂସୁ। ତମେନଂ ରାଜା ୱଯପ୍ପତ୍ତଂ ନିକ୍ଖସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ଦିସାପାମୋକ୍ଖସ୍ସ ଆଚରିଯସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପୁଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ ତକ୍କସିଲଂ ପେସେସି। ସୋ ଆଚରିଯଭାଗଂ ଆଦାଯ ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ତଦା ବାରାଣସିଯଂ କାସିରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତକୁମାରୋପି ତଥେୱ ୱତ୍ୱା ପିତରା ପେସିତୋ ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ତମେୱ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ଅଥ ସୁତସୋମୋ ମଗ୍ଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନଗରଦ୍ୱାରେ ସାଲାଯ ଫଲକେ ୱିସ୍ସମତ୍ଥାଯ ନିସୀଦି। ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତକୁମାରୋପି ଗନ୍ତ୍ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକଫଲକେ ନିସୀଦି। ଅଥ ନଂ ସୁତସୋମୋ ପଟିସନ୍ଥାରଂ କରୋନ୍ତୋ ''ସମ୍ମ, ମଗ୍ଗକିଲନ୍ତୋସି, କୁତୋ ଆଗଚ୍ଛସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ବାରାଣସିତୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''କସ୍ସ ପୁତ୍ତୋସୀ''ତି ୱତ୍ୱା ''କାସିରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋମ୍ହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''କୋ ନାମୋସୀ''ତି ୱତ୍ୱା ''ଅହଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତକୁମାରୋ ନାମା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''କେନ କାରଣେନ ଇଧାଗତୋସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛି। ସୋ ''ସିପ୍ପୁଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯା''ତି ୱତ୍ୱା ''ତ୍ୱମ୍ପି ମଗ୍ଗକିଲନ୍ତୋସି, କୁତୋ ଆଗଚ୍ଛସୀ''ତି ତେନେୱ ନଯେନ ଇତରଂ ପୁଚ୍ଛି। ସୋପି ତସ୍ସ ସବ୍ବଂ ଆଚିକ୍ଖି। ତେ ଉଭୋପି ''ମଯଂ ଖତ୍ତିଯା, ଏକାଚରିଯସ୍ସେୱ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପୁଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛାମା''ତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମିତ୍ତଭାୱଂ କତ୍ୱା ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଆଚରିଯକୁଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆଚରିଯଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଜାତିଆଦିଂ କଥେତ୍ୱା ସିପ୍ପୁଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ ଆଗତଭାୱଂ କଥେସୁଂ। ସୋ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ତେ ଆଚରିଯଭାଗଂ ଦତ୍ୱା ସିପ୍ପଂ ପଟ୍ଠପେସୁଂ।

ନ କେୱଲଞ୍ଚ ତେ ଦ୍ୱେୱ, ଅଞ୍ଞେପି ତଦା ଜମ୍ବୁଦୀପେ ଏକସତମତ୍ତା ରାଜପୁତ୍ତା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି। ସୁତସୋମୋ ତେସଂ ଜେଟ୍ଠନ୍ତେୱାସିକୋ ହୁତ୍ୱା ସିପ୍ପଂ ଉପଦିସନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପାପୁଣି। ସୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ''ସହାଯୋ ମେ''ତି ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତସ୍ସ କୁମାରସ୍ସେୱ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ପିଟ୍ଠିଆଚରିଯୋ ହୁତ୍ୱା ସିପ୍ପଂ ସିକ୍ଖାପେସି। ଇତରେସମ୍ପି ଅନୁକ୍କମେନ ସିପ୍ପଂ ନିଟ୍ଠିତଂ। ତେ ଅନୁଯୋଗଂ ଦତ୍ୱା ଆଚରିଯଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସୁତସୋମଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମିଂସୁ। ଅଥ ନେ ସୁତସୋମୋ ମଗ୍ଗନ୍ତରେ ଠତ୍ୱା ଉୟ୍ୟୋଜେନ୍ତୋ ''ତୁମ୍ହେ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପିତୂନଂ ସିପ୍ପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ରଜ୍ଜେସୁ ପତିଟ୍ଠହିସ୍ସଥ, ପତିଟ୍ଠିତା ଚ ପନ ମମୋୱାଦଂ କରେୟ୍ୟାଥା''ତି ଆହ। ''କିଂ , ଆଚରିଯା''ତି? ''ପକ୍ଖଦିୱସେସୁ ଉପୋସଥିକା ହୁତ୍ୱା ମା ଘାତଂ କରେୟ୍ୟାଥା''ତି। ତେ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିଂସୁ। ବୋଧିସତ୍ତୋପି ଅଙ୍ଗୱିଜ୍ଜାପାଠକତ୍ତା ''ଅନାଗତେ ବାରାଣସିଯଂ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତକୁମାରଂ ନିସ୍ସାଯ ମହାଭଯଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ''ତି ଞତ୍ୱା ତେ ଏୱଂ ଓୱଦିତ୍ୱା ଉୟ୍ୟୋଜେସି। ତେ ସବ୍ବେପି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଜନପଦଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପିତୂନଂ ସିପ୍ପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ରଜ୍ଜେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ପତିଟ୍ଠିତଭାୱଞ୍ଚେୱ ୱାଦେ ୱତ୍ତନଭାୱଞ୍ଚ ଜାନାପେତୁଂ ପଣ୍ଣାକାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଣ୍ଣାନି ପହିଣିଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ''ଅପ୍ପମତ୍ତାୱ ହୋଥା''ତି ପଣ୍ଣାନି ପଟିପେସେସି।

ତେସୁ ବାରାଣସିରାଜା ୱିନା ମଂସେନ ଭତ୍ତଂ ନ ଭୁଞ୍ଜତି। ଉପୋସଥଦିୱସତ୍ଥାଯପିସ୍ସ ମଂସଂ ଗହେତ୍ୱା ଠପେସି। ଅଥେକଦିୱସଂ ଏୱଂ ଠପିତମଂସଂ ଭତ୍ତକାରକସ୍ସ ପମାଦେନ ରାଜଗେହେ କୋଳେୟ୍ୟକସୁନଖା ଖାଦିଂସୁ। ଭତ୍ତକାରକୋ ତଂ ମଂସଂ ଅଦିସ୍ୱା କହାପଣମୁଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ଚରନ୍ତୋପି ମଂସଂ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ''ସଚେ ଅମଂସକଭତ୍ତଂ ଉପନାମେସ୍ସାମି, ଜୀୱିତଂ ମେ ନତ୍ଥି, କିଂ ନୁ ଖୋ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ''ଅତ୍ଥେସୋ ଉପାଯୋ''ତି ୱିକାଲେ ଆମକସୁସାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମୁହୁତ୍ତମତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଊରୁମଂସଂ ଆହରିତ୍ୱା ସୁପକ୍କଂ ପଚିତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଉପନାମେସି। ରଞ୍ଞୋ ମଂସଖଣ୍ଡଂ ଜିୱ୍ହଗ୍ଗେ ଠପିତମତ୍ତମେୱ ସତ୍ତ ରସହରଣିସହସ୍ସାନି ଫରି, ସକଲସରୀରଂ ଖୋଭେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। କିଂକାରଣା? ପୁବ୍ବେ ଚସ୍ସ ସେୱନତାଯ।

ସୋ କିର ଅତୀତାନନ୍ତରେ ଅତ୍ତଭାୱେ ଯକ୍ଖୋ ହୁତ୍ୱା ବହୁଂ ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଖାଦିତପୁବ୍ବୋ, ତେନସ୍ସ ତଂ ପିଯଂ ଅହୋସି । ସୋ ''ସଚାହଂ ତୁଣ୍ହୀଯେୱ ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମି, ନ ମେ ଅଯଂ ଇମଂ ମଂସଂ କଥେସ୍ସତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସହ ଖେଠଏନ ଭୂମିଯଂ ପାତେସି। ''ନିଦ୍ଦୋସଂ, ଦେୱ, ଖାଦାହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ମନୁସ୍ସେ ପଟିକ୍କମାପେତ୍ୱା ''ଅହମେତସ୍ସ ନିଦ୍ଦୋସଭାୱଂ ଜାନାମି, କିଂ ନାମେତଂ ମଂସ''ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ପୁରିମଦିୱସେସୁ ପରିଭୋଗମଂସମେୱ, ଦେୱା''ତି। ''ନନୁ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ କାଲେ ଅଯଂ ରସୋ ନତ୍ଥୀ''ତି? ''ଅଜ୍ଜ ସୁପକ୍କଂ, ଦେୱା''ତି। ''ନନୁ ପୁବ୍ବେପି ଏୱମେୱ ପଚସୀ''ତି। ଅଥ ନଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ଞତ୍ୱା ''ସଭାୱଂ କଥେହି, ନୋ ଚେ କଥେସି, ଜୀୱିତଂ ତେ ନତ୍ଥୀ''ତି ଆହ। ସୋ ଅଭଯଂ ଯାଚିତ୍ୱା ଯଥାଭୂତଂ କଥେସି। ରାଜା ''ମା ସଦ୍ଦମକାସି, ପକତିଯା ପଚନକମଂସଂ ତ୍ୱଂ ଖାଦିତ୍ୱା ମଯ୍ହଂ ମନୁସ୍ସମଂସମେୱ ପଚାହୀ''ତି ଆହ। ''ନନୁ ଦୁକ୍କରଂ, ଦେୱା''ତି? ''ମା ଭାଯି, ନ ଦୁକ୍କର''ନ୍ତି। ''ନିବଦ୍ଧଂ କୁତୋ ଲଭିସ୍ସାମି, ଦେୱା''ତି? ''ନନୁ ବନ୍ଧନାଗାରେ ବହୂ ମନୁସ୍ସା''ତି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତଥା ଅକାସି।

ଅପରଭାଗେ ବନ୍ଧନାଗାରେ ମନୁସ୍ସେସୁ ଖୀଣେସୁ ''ଇଦାନି କିଂ କରିସ୍ସାମି, ଦେୱା''ତି ଆହ। ''ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ସହସ୍ସଭଣ୍ଡିକଂ ଖିପିତ୍ୱା ଯୋ ତଂ ଗଣ୍ହାତି, ତଂ 'ଚୋରୋ'ତି ଗହେତ୍ୱା ମାରେହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ତଥା ଅକାସି। ଅପରଭାଗେ ରାଜଭଯେନ ସହସ୍ସଭଣ୍ଡିକଂ ଓଲୋକେନ୍ତମ୍ପି ଅଦିସ୍ୱା ''ଇଦାନି କିଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଆହ। ''ଯଦା ଭେରିୱେଲାଯ ନଗରଂ ଆକୁଲଂ ହୋତି, ତଦା ତ୍ୱଂ ପନ ଏକସ୍ମିଂ ଘରସନ୍ଧିମ୍ହି ୱା ୱୀଥିଯଂ ୱା ଚତୁକ୍କେ ୱା ଠତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେ ମାରେତ୍ୱା ମଂସଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି। ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତଥା କତ୍ୱା ଥୂଲମଂସଂ ଆଦାଯ ଗଚ୍ଛତି। ତେସୁ ତେସୁ ଠାନେସୁ କଳେୱରାନି ଦିସ୍ସନ୍ତି। ମମ ମାତା ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ମମ ପିତା ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ମମ ଭାତା ଭଗିନୀ ଚ ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ମନୁସ୍ସାନଂ ପରିଦେୱନସଦ୍ଦୋ ସୂଯତି। ନାଗରା ଭୀତତସିତା ''ଇମେ ମନୁସ୍ସେ ସୀହୋ ନୁ ଖୋ ଖାଦତି, ବ୍ୟଗ୍ଘୋ ନୁ ଖୋ ଖାଦତି, ଯକ୍ଖୋ ନୁ ଖୋ ଖାଦତୀ''ତି ଓଲୋକେନ୍ତା ପହାରମୁଖଂ ଦିସ୍ୱା ''ଏକୋ ମନୁସ୍ସଖାଦକୋ ଚୋରୋ ଇମେ ଖାଦତୀ''ତି ମଞ୍ଞନ୍ତି। ମହାଜନା ରାଜଙ୍ଗଣେ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଉପକ୍କୋସିଂସୁ। ରାଜା ''କିଂ, ତାତା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ଦେୱ ଇମସ୍ମିଂ ନଗରେ ମନୁସ୍ସଖାଦକୋ ଚୋରୋ ଅତ୍ଥି, ତଂ ଗଣ୍ହାପେଥା''ତି ଆହଂସୁ। ''ଅହଂ କଥଂ ତଂ ଜାନିସ୍ସାମି, କିଂ ଅହଂ ନଗରଂ ରକ୍ଖନ୍ତୋପି ଚରାମୀ''ତି।

ମହାଜନା ''ରାଜା ନଗରେନ ଅନତ୍ଥିକୋ, କାଳହତ୍ଥିସେନାପତିସ୍ସ ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସାମା''ତି ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ତଂ କଥେତ୍ୱା ''ଚୋରଂ ପରିଯେସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱଦିଂସୁ। ସୋ ''ସାଧୁ ସତ୍ତାହଂ ଆଗମେଥ, ପରିଯେସିତ୍ୱା ଚୋରଂ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ମହାଜନେ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ପୁରିସେ ଆଣାପେସି, ''ତାତା, ନଗରେ କିର ମନୁସ୍ସଖାଦକୋ ଚୋରୋ ଅତ୍ଥି, ତୁମ୍ହେ ତେସୁ ତେସୁ ଠାନେସୁ ନିଲୀଯିତ୍ୱା ତଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି। ତେ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନଗରଂ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି। ଭତ୍ତକାରକୋପି ଏକସ୍ମିଂ ଘରସନ୍ଧିମ୍ହି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ଏକଂ ଇତ୍ଥିଂ ମାରେତ୍ୱା ଘନଘନମଂସଂ ଆଦାଯ ପଚ୍ଛିଯଂ ପୂରେତୁଂ ଆରଭି। ଅଥ ନଂ ତେ ପୁରିସା ଗହେତ୍ୱା ପୋଥେତ୍ୱା ପଚ୍ଛାବାହଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ''ଗହିତୋ ମନୁସ୍ସଖାଦକୋ ଚୋରୋ''ତି ମହାସଦ୍ଦଂ କରିଂସୁ। ମହାଜନୋ ତଂ ପରିୱାରେସି। ଅଥ ନଂ ସୁଟ୍ଠୁ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ମଂସପଚ୍ଛିଂ ଗୀୱାଯ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଆଦାଯ ସେନାପତିସ୍ସ ଦସ୍ସେସୁଂ। ସେନାପତି ତଂ ଦିସ୍ୱା ''କିଂ ନୁ ଖୋ ଏସ ଇମଂ ମଂସଂ ଖାଦତି, ଉଦାହୁ ଅଞ୍ଞେନ ମଂସେନ ମିସ୍ସେତ୍ୱା ୱିକ୍କିଣାତି, ଉଦାହୁ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱଚନେନ ମାରେତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ପଠମଂ ଗାଥମାହ –

୩୭୧।

''କସ୍ମା ତୁୱଂ ରସକ ଏଦିସାନି, କରୋସି କମ୍ମାନି ସୁଦାରୁଣାନି;

ହନାସି ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସେ ଚ ମୂଳ୍ହୋ, ମଂସସ୍ସ ହେତୁ ଅଦୁ ଧନସ୍ସ କାରଣା''ତି।

ତତ୍ଥ ରସକାତି ଭତ୍ତକାରଣଂ ଆଲପତି।

ଇତୋ ପରଂ ଉତ୍ତାନସମ୍ବନ୍ଧାନି ୱଚନପଟିୱଚନାନି ପାଳିଅନୁସାରେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବାନି –

୩୭୨।

''ନ ଅତ୍ତହେତୂ ନ ଧନସ୍ସ କାରଣା, ନ ପୁତ୍ତଦାରସ୍ସ ସହାଯଞାତିନଂ;

ଭତ୍ତା ଚ ମେ ଭଗୱା ଭୂମିପାଲୋ, ସୋ ଖାଦତି ମଂସଂ ଭଦନ୍ତେଦିସଂ।

୩୭୩།

‘‘ସଚେ ତୁୱଂ ଭତ୍ତୁରତ୍ଥେ ପଯୁତ୍ତୋ, କରୋସି କମ୍ମାନି ସୁଦାରୁଣାନି;

ପାତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା, ଲପେୟ୍ୟାସି ମେ ରାଜିନୋ ସମ୍ମୁଖେ ତଂ།

୩୭୪།

‘‘ତଥା କରିସ୍ସାମି ଅହଂ ଭଦନ୍ତେ, ଯଥା ତୁୱଂ ଭାସସି କାଲଅହତ୍ଥି;

ପାତୋୱ ଅନ୍ତେପୁରଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା, ୱକ୍ଖାମି ତେ ରାଜିନୋ ସମ୍ମୁଖେ ତ’’ନ୍ତି།

ତତ୍ଥ ଭଗୱାତି ଗାରୱାଧିୱଚନଂ। ସଚେ ତୁୱନ୍ତି ‘‘ସଚ୍ଚଂ ନୁ ଖୋ ଭଣତି, ଉଦାହୁ ମରଣଭଯେନ ମୁସା ଭଣତୀ’’ତି ୱୀମଂସନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ତତ୍ଥ ସୁଦାରୁଣାନୀତି ମନୁସ୍ସଘାତକମ୍ମାନି। ସମ୍ମୁଖେ ତନ୍ତି ସମ୍ମୁଖେ ଠତ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟାସୀତି। ସୋ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗାଥମାହ।

ଅଥ ନଂ ସେନାପତି ଗାଲ୍ହବନ୍ଧନମେୱ ସଯାପେତ୍ୱା ୱିଭାତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅମଚ୍ଚେହି ଚ ନାଗରେହି ଚ ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେତ୍ୱା ସବ୍ବେସୁ ଏକଚ୍ଛନ୍ଦେସୁ ଜାତେସୁ ସବ୍ବଟ୍ଠାନେସୁ ଆରକ୍ଖଂ ଠପେତ୍ୱା ନଗରଂ ହତ୍ଥଗତଂ କତ୍ୱା ରସକସ୍ସ ଗୀୱାଯଂ ମଂସପଚ୍ଛିଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଆଦାଯ ରାଜନିୱେସନଂ ପାଯାସି। ସକଲନଗରଂ ୱିରୱି। ରାଜା ହିୟ୍ୟୋ ଭୁତ୍ତପାତରାସୋ ସାଯମାସମ୍ପି ଅଲଭିତ୍ୱା ‘‘ରସକୋ ଇଦାନି ଆଗଚ୍ଛିସ୍ସତି, ଇଦାନି ଆଗଚ୍ଛସ୍ସତୀ’’ତି ନିସିନ୍ନୋୱ ତଂ ରତ୍ତିଂ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜପି ରସକୋ ନାଗଚ୍ଛତି, ନାଗରାନଞ୍ଚ ମହାସଦ୍ଦୋ ସୂଯତି, କିଂ ନୁ ଖୋ ଏତ’’ନ୍ତି ୱାତପାନେନ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ତଂ ତଥା ଆନୀଯମାନଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ପାକଟଂ ଇଦଂ କାରଣଂ ଜାତ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କେଯେୱ ନିସୀଦି। କାଲଅହତ୍ଥିପି ନଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅନୁଯୁଞ୍ଜି, ସୋପିସ୍ସ କଥେସି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୩୭୫།

‘‘ତତୋ ରତ୍ୟା ୱିୱସାନେ, ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନଂ ପତି;

କାଲୋ ରସକମାଦାଯ, ରାଜାନଂ ଉପସଙ୍କମି;

ଉପସଙ୍କମ୍ମ ରାଜାନଂ, ଇଦଂ ୱଚନମବ୍ରୱି།

୩୭୬།

‘‘ସଚ୍ଚଂ କିର ମହାରାଜ, ରସକୋ ପେସିତୋ ତଯା།

ହନତି ଇତ୍ଥିପୁରିସେ, ତୁୱଂ ମଂସାନି ଖାଦସି།

୩୭୭།

‘‘ଏୱମେୱ ତଥା କାଲଅ, ରସକୋ ପେସିତୋ ମଯା;

ମମ ଅତ୍ଥଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ, କିମେତଂ ପରିଭାସସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ କାଲଆତି କାଲଅହତ୍ଥି। ଏୱମେୱାତି ତେନ ସେନାପତିନା ତେଜୱନ୍ତେନ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ରାଜା ମୁସା ୱତ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ତତ୍ଥ ତଥାତି ଇଦଂ ପୁରିମସ୍ସ ୱେୱଚନଂ। ମମ ଅତ୍ଥନ୍ତି ମମ ୱୁଦ୍ଧିଂ। କରୋନ୍ତସ୍ସାତି କରୋନ୍ତଂ। କିମେତନ୍ତି କସ୍ମା ଏତଂ। ପରିଭାସସୀତି ଅହୋ ଦୁକ୍କରଂ କରୋସି, କାଲଅହତ୍ଥି ତ୍ୱଂ ନାମ ଅଞ୍ଞଂ ଚୋରଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମମ ପେସନକାରକଂ ଗଣ୍ହାସୀତି ତସ୍ସ ଭଯଂ ଜନେନ୍ତୋ କଥେସି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ସେନାପତି ‘‘ଅଯଂ ସକେନେୱ ମୁଖେନ ପଟିଜାନାତି, ଅହୋ ସାହସିକୋ, ଏତ୍ତକଂ ନାମ କାଲଂ ଇମେ ମନୁସ୍ସା ଏତେନ ଖାଦିତା, ୱାରେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆହ – ‘‘ମହାରାଜ, ମା ଏୱଂ କରି, ମା ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଖାଦସୀ’’ତି। ‘‘କାଠଅହତ୍ଥି କିଂ କଥେସି, ନାହଂ ୱିରମିତୁଂ ସକ୍କୋମୀ’’ତି। ‘‘ମହାରାଜ, ସଚେ ନ ୱିରମିସ୍ସସି, ଅତ୍ତାନଞ୍ଚ ରଟ୍ଠଞ୍ଚ ନାସେସ୍ସସୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ ନସ୍ସନ୍ତେପି ଅହଂ ନେୱ ତତୋ ୱିରମିତୁଂ ସକ୍କୋମୀ’’ତି। ତତୋ ସେନାପତି ତସ୍ସ ସଞ୍ଞାପନତ୍ଥାଯ ୱତ୍ଥୁଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତି – ଅତୀତସ୍ମିଞ୍ହି କାଲେ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଛ ମହାମଚ୍ଛା ଅହେସୁଂ। ତେସୁ ଆନନ୍ଦୋ ତିମିନନ୍ଦୋ ଅଜ୍ଝାରୋହୋତି ଇମେ ତଯୋ ମଚ୍ଛା ପଞ୍ଚଯୋଜନସତିକା, ତିମିଙ୍ଗଲୋ ତିମିରପିଙ୍ଗଲୋ ମହାତିମିରପିଙ୍ଗଲୋତି ଇମେ ତଯୋ ମଚ୍ଛା ସହସ୍ସଯୋଜନିକା ହୋନ୍ତି। ତେ ସବ୍ବେପି ପାସାଣସେୱାଲଭକ୍ଖା ଅହେସୁଂ। ତେସୁ ଆନନ୍ଦୋ ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଏକପସ୍ସେ ୱସତି। ତଂ ବହୂ ମଚ୍ଛା ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମନ୍ତି, ଏକଦିୱସଂ ‘‘ସବ୍ବେସଂ ଦ୍ୱିପଦଚତୁପ୍ପଦାନଂ ସତ୍ତାନଂ ରାଜା ପଞ୍ଞାଯତି, ଅମ୍ହାକଂ ରାଜା ନତ୍ଥି, ମଯମ୍ପେତଂ ରାଜାନଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସବ୍ବେ ଏକଚ୍ଛନ୍ଦା ହୁତ୍ୱା ଆନନ୍ଦଂ ରାଜାନଂ କରିଂସୁ। ତେ ମଚ୍ଛା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତସ୍ସ ସାଯଂ ପାତୋୱ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

ଅଥେକଦିୱସଂ ଆନନ୍ଦୋ ଏକସ୍ମିଂ ପବ୍ବତେ ପାସାଣସେୱାଲଂ ଖାଦନ୍ତୋ ଅଜାନିତ୍ୱା ‘‘ସେୱାଲୋ’’ତି ସଞ୍ଞାଯ ଏକଂ ମଚ୍ଛଂ ଖାଦି। ତସ୍ସ ତଂ ମଂସଂ ଖାଦନ୍ତସ୍ସ ସକଲସରୀରଂ ସଙ୍ଖୋଭେସି। ସୋ ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଇଦଂ ଅତିୱିଯ ମଧୁର’’ନ୍ତି ନୀହରିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ମଚ୍ଛମଂସଖଣ୍ଡଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ନ ଖାଦାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ସାଯଂ ପାତୋପି ମଚ୍ଛାନଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଗମନକାଲେ ଏକଂ ଦ୍ୱେ ମଚ୍ଛେ ଖାଦିସ୍ସାମି, ପାକଟଂ କତ୍ୱା ଖାଦିଯମାନେ ଏକୋପି ମଂ ନ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସତି, ସବ୍ବେ ପଲାଯିସ୍ସନ୍ତି, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଓସକ୍କିତୋସକ୍କିତଂ ପହରିତ୍ୱା ଖାଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ତଥା କତ୍ୱା ଖାଦି। ମଚ୍ଛା ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଚିନ୍ତଯିଂସୁ। ‘‘କୁତୋ ନୁ ଖୋ ଞାତୀନଂ ଭଯଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି। ଅଥେକୋ ପଣ୍ଡିତୋ ମଚ୍ଛୋ ‘‘ମଯ୍ହଂ ଆନନ୍ଦସ୍ସ କିରିଯା ନ ରୁଚ୍ଚତି, ପରିଗ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ମଚ୍ଛେସୁ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଗତେସୁ ଆନନ୍ଦସ୍ସ କଣ୍ଣପତ୍ତେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ଅଟ୍ଠାସି। ଆନନ୍ଦୋ ମଚ୍ଛେ ଉଯ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ସବ୍ବପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ମଚ୍ଛଂ ଖାଦି। ସୋ ପଣ୍ଡିତମଚ୍ଛୋ ତସ୍ସ କିରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଇତରେସଂ ଆରୋଚେସି। ତେ ସବ୍ବେପି ଭୀତତସିତା ପଲାଯିଂସୁ।

ଆନନ୍ଦୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମଚ୍ଛମଂସଗିଦ୍ଧେନ ଅଞ୍ଞଂ ଗୋଚରଂ ନ ଗଣ୍ହି। ସୋ ଜିଘଚ୍ଛାଯ ପୀଳିତୋ କିଲନ୍ତୋ ‘‘କହଂ ନୁ ଖୋ ଇମେ ଗତା’’ତି ତେ ମଚ୍ଛେ ପରିଯେସନ୍ତୋ ଏକଂ ପବ୍ବତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମମ ଭଯେନ ଇମଂ ପବ୍ବତଂ ନିସ୍ସାଯ ୱସନ୍ତି ମଞ୍ଞେ, ପବ୍ବତଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉପଧାରେସ୍ସାମୀ’’ତି ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ ଚ ସୀସେନ ଚ ଉଭୋ ପସ୍ସେ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗଣ୍ହି। ତତୋ ‘‘ସଚେ ଇଧ ୱସନ୍ତି, ପଲାଯିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ପବ୍ବତଂ ପରିକ୍ଖିପନ୍ତଂ ଅତ୍ତନୋ ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ମଚ୍ଛୋ ମଂ ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ପବ୍ବତଂ ନିସ୍ସାଯ ୱସତୀ’’ତି କୁଦ୍ଧୋ ପଣ୍ଣାସଯୋଜନମତ୍ତଂ ସକନଙ୍ଗୁଟ୍ଠଖଣ୍ଡଂ ଅଞ୍ଞମଚ୍ଛସଞ୍ଞାଯ ଦଳ୍ହଂ ଗହେତ୍ୱା ମୁରୁମୁରାଯନ୍ତୋ ଖାଦି, ଦୁକ୍ଖୱେଦନା ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ଲୋହିତଗନ୍ଧେନ ମଚ୍ଛା ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଲୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତା ଯାୱ ସୀସା ଆଗମଂସୁ। ମହାସରୀରତାଯ ପରିୱତ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ତତ୍ଥେୱ ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ପାପୁଣି, ପବ୍ବତରାସି ୱିଯ ଅଟ୍ଠିରାସି ଅହୋସି। ଆକାସଚାରିନୋ ତାପସପରିବ୍ବାଜକା ମନୁସ୍ସାନଂ କଥଯିଂସୁ। ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ମନୁସ୍ସା ଜାନିଂସୁ। ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ କାଠଅହତ୍ଥି ଆହ –

୩୭୮।

‘‘ଆନନ୍ଦୋ ସବ୍ବମଚ୍ଛାନଂ, ଖାଦିତ୍ୱା ରସଗିଦ୍ଧିମା;

ପରିକ୍ଖୀଣାଯ ପରିସାଯ, ଅତ୍ତାନଂ ଖାଦିଯା ମତୋ।

୩୭୯।

‘‘ଏୱଂ ପମତ୍ତୋ ରସଗାରୱେ ରତ୍ତୋ, ବାଲୋ ଯଦୀ ଆଯତି ନାୱବୁଜ୍ଝତି;

ୱିଧମ୍ମ ପୁତ୍ତେ ଚଜି ଞାତକେ ଚ, ପରିୱତ୍ତିଯ ଅତ୍ତାନଞ୍ଞେୱ ଖାଦତି।

୩୮୦।

‘‘ଇଦଂ ତେ ସୁତ୍ୱାନ ୱିଗେତୁ ଛନ୍ଦୋ, ମା ଭକ୍ଖଯୀ ରାଜ ମନୁସ୍ସମଂସଂ;

ମା ତ୍ୱଂ ଇମଂ କେୱଲଂ ୱାରିଜୋୱ, ଦ୍ୱିପଦାଧିପ ସୁଞ୍ଞମକାସି ରଟ୍ଠ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଆନନ୍ଦୋତି, ମହାରାଜ, ଅତୀତସ୍ମିଂ କାଲେ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ପଞ୍ଚସତଯୋଜନିକୋ ଆନନ୍ଦୋ ନାମ ମହାମଚ୍ଛୋ ସବ୍ବେସଂ ମଚ୍ଛାନଂ ରାଜା ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଏକପସ୍ସେ ଠିତୋ। ଖାଦିତ୍ୱାତି ସକଜାତିକାନଂ ମଚ୍ଛାନଂ ରସଗିଦ୍ଧିମା ମଚ୍ଛେ ଖାଦିତ୍ୱା। ପରିକ୍ଖୀଣାଯାତି ମଚ୍ଛପରିସାଯ ଖଯପତ୍ତାଯ। ଅତ୍ତାନନ୍ତି ଅଞ୍ଞଂ ଗୋଚରଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପବ୍ବତଂ ପରିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ପଣ୍ଣାସଯୋଜନମତ୍ତଂ ଅତ୍ତନୋ ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠଖଣ୍ଡଂ ଅଞ୍ଞମଚ୍ଛସଞ୍ଞାଯ ଖାଦିତ୍ୱା ମତୋ ମରଣପ୍ପତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଇଦାନି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ପବ୍ବତମତ୍ତୋ ଅଟ୍ଠିରାସି ଅହୋସି। ଏୱଂ ପମତ୍ତୋତି ଯଥା ମହାମଚ୍ଛୋ ଆନନ୍ଦୋ, ଏୱମ୍ପି ତଥା ତ୍ୱଂ ତଣ୍ହାରସଗିଦ୍ଧିକୋ ହୁତ୍ୱା ପମତ୍ତୋ ପମାଦଭାୱପ୍ପତ୍ତୋ।

ରସଗାରଦ୍ଧେ ରତ୍ତୋତି ମନୁସ୍ସମଂସସ୍ସ ରସଗାରଦ୍ଧେ ରତ୍ତୋ ଅତିରତ୍ତଚିତ୍ତୋ ହୋତି। ବାଲୋତି ଯଦି ବାଲୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ଆଯତିଂ ଅନାଗତେ କାଲେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକଦୁକ୍ଖଂ ନାୱବୁଜ୍ଝତି ନ ଜାନାତି। ୱିଧମ୍ମାତି ୱିଧମେତ୍ୱା ୱିନାସେତ୍ୱା । ପୁତ୍ତେତି ପୁତ୍ତଧୀତରୋ ଚ। ଞାତକେ ଚାତି ସେସଞାତକେ ଚ ସହାଯେ ଚ, ୱିଧମ୍ମ ପୁତ୍ତେ ଚ ଚଜିତ୍ୱା ଞାତକେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିୱତ୍ତିଯାତି ଅଞ୍ଞଂ ଆହାରଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ଜିଘଚ୍ଛାଯ ପୀଳିତୋ ସକଲନଗରଂ ପରିୱତ୍ତିଯ ୱିଚରିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଖାଦନ୍ତୋ ଆନନ୍ଦୋ ମଚ୍ଛୋ ୱିଯ ଅତ୍ତାନଞ୍ଞେୱ ଖାଦତି।

ଇଦଂ ତେ ସୁତ୍ୱାନାତି, ମହାରାଜ, ତେ ତୁଯ୍ହଂ ମଯା ଆନୀତଂ ଇଦଂ ଉଦାହରଣଂ ସୁତ୍ୱା ଛନ୍ଦୋ ମନୁସ୍ସମଂସଖାଦନଚ୍ଛନ୍ଦୋ ୱିଗେତୁ ୱିଗଚ୍ଛତୁ ୱିରମତୁ। ମା ଭକ୍ଖଯୀତି ରାଜ ମନୁସ୍ସମଂସଂ ମା ଭକ୍ଖଯି ମା ଖାଦି। ମା ତ୍ୱଂ ଇମଂ କେୱଲନ୍ତି ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ସୁଞ୍ଞଂ କରୋନ୍ତୋ ୱାରିଜୋ ଆନନ୍ଦୋ ମଚ୍ଛୋ ଇୱ, ଭୋ ଦ୍ୱିପଦାଧିପ, ଦ୍ୱିପଦାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ଇସ୍ସର ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂ କେୱଲଂ ସକତୋ ଇମଂ ତୱ କାସିରଟ୍ଠଂ ନଗରଂ ସୁଞ୍ଞଂ ମା ଅକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା, ''ଭୋ କାଳଅହତ୍ଥି, ନ ତ୍ୱମେୱ ଉପମଂ ଜାନାସି, ଅହମ୍ପି ଜାନାମୀ''ତି ମନୁସ୍ସମଂସଗିଦ୍ଧତାଯ ପୋରାଣକୱତ୍ଥୁଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ –

୩୮୧।

''ସୁଜାତୋ ନାମ ନାମେନ, ଓରସୋ ତସ୍ସ ଅତ୍ରଜୋ;

ଜମ୍ବୁପେସିମଲଦ୍ଧାନ, ମତୋ ସୋ ତସ୍ସ ସଙ୍ଖଯେ।

୩୮୨।

''ଏୱମେୱ ଅହଂ କାଳଅ, ଭୁତ୍ୱା ଭକ୍ଖଂ ରସୁତ୍ତମଂ;

ଅଲଦ୍ଧା ମାନୁସଂ ମଂସଂ, ମଞ୍ଞେ ହିସ୍ସାମି ଜୀୱିତ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସୁଜାତୋ ନାମାତି କାଳଅହତ୍ଥି କୁଟୁମ୍ବିକୋ ନାମେନ ସୁଜାତୋ ନାମ, ତସ୍ସ ଅତ୍ରଜୋ ପୁତ୍ତୋ ଓରସୋ ଜମ୍ବୁପେସିଂ ଅଲଦ୍ଧାନ ଅଲଭିତ୍ୱାନ। ମତୋତି ଯଥା ତସ୍ସା ଜମ୍ବୁପେସିଯା ସଙ୍ଖଯେ ସୋ କୁଟୁମ୍ବିକପୁତ୍ତୋ ମତୋ, ଏୱମେୱ ଅହଂ ରସୁତ୍ତମଂ ଅଞ୍ଞରସାନଂ ଉତ୍ତମଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ମଂସଂ ଭୁତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅଲଦ୍ଧା ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଜୀୱିତଂ ହିସ୍ସାମୀତି ମଞ୍ଞେ ମଞ୍ଞାମି।

ଅତୀତେ କିର ବାରାଣସିଯଂ ସୁଜାତୋ ନାମ କୁଟୁମ୍ବିକୋ ଲୋଣମ୍ବିଲସେୱନତ୍ଥାଯ ହିମୱନ୍ତତୋ ଆଗତାନି ପଞ୍ଚ ଇସିସତାନି ଅତ୍ତନୋ ଉଯ୍ୟାନେ ୱସାପେତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠାସି। ଘରେ ଚସ୍ସ ନିବଦ୍ଧଂ ପଞ୍ଚସତମତ୍ତା ଭିକ୍ଖା ଅହୋସି। ତେ ପନ ତାପସା କଦାଚି ଜନପଦେପି ଭିକ୍ଖାଯ ଚରନ୍ତି, କଦାଚି ମହାଜମ୍ବୁପେସିଂ ଆହରିତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତି। ତେସଂ ଜମ୍ବୁପେସିଂ ଆହରିତ୍ୱା ଖାଦନକାଲେ ସୁଜାତୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ଅଜ୍ଜ ଭଦନ୍ତାନଂ ତଯୋ ଚତ୍ତାରୋ ଦିୱସା ଅନାଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ, କହଂ ନୁ ଖୋ ଗତା''ତି। ସୋ ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତକଂ ଅଙ୍ଗୁଲିଯଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ତେସଂ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚକାଲେ ତତ୍ଥ ଅଗମାସି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମହଲ୍ଲକାନଂ ମୁଖୱିକ୍ଖାଲନକାଲେ ଉଦକଂ ଦତ୍ୱା ସଙ୍ଘନୱକୋ ଜମ୍ବୁପେସିଂ ଖାଦତି। ସୁଜାତୋ ତାପସେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ – ''କିଂ, ଭନ୍ତେ, ଖାଦଥା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ମହାଜମ୍ବୁପେସିଂ, ଆୱୁସୋ''ତି। ତଂ ସୁତ୍ୱା କୁମାରୋ ପିପାସଂ ଉପ୍ପାଦେସି। ଅଥସ୍ସ ଗଣଜେଟ୍ଠକୋ ତାପସୋ ଥୋକଂ ଦାପେସି। ସୋ ତଂ ଖାଦିତ୍ୱା ମଧୁରରସେ ବଜ୍ଝିତ୍ୱା – ''ଜମ୍ବୁପେସିଂ ମେ ଦେଥା''ତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଯାଚି। କୁଟୁମ୍ବିକୋ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ, ''ପୁତ୍ତକ, ମା ୱିରୱି, ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଖାଦିସ୍ସସୀ''ତି ତଂ ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ''ଇମଂ ନିସ୍ସାଯ ଭଦନ୍ତା ଉକ୍କଣ୍ଠେଯ୍ୟୁ''ନ୍ତି ତଂ ସମସ୍ସାସେନ୍ତୋ ଇସିଗଣଂ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗେହଂ ଗତୋ। ଗତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ''ଜମ୍ବୁପେସିଂ ମେ ଦେଥା''ତି ପରିଦେୱି। ସୁଜାତୋ ''ଇସଯୋପି ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସାମୀ''ତି ଉଯ୍ୟାନଂ ଗତୋ। ତେ ଇସଯୋପି ''ଇଧ

ଚିରଂ ୱସିମ୍ହା’’ତି ହିମୱନ୍ତମେୱ ଗତା। ଆରାମେ ଇସୟୋ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ତସ୍ସ ଜମ୍ବୁଅମ୍ବପନସମୋଚାଦୀନଂ ପେସିୟୋ ମଧୁସକ୍ଖରଚୁଣ୍ଣସଂୟୁତ୍ତା ଅଦାସି। ତା ତସ୍ସ ଜିୱ୍ହଗ୍ଗେ ଠପିତମତ୍ତା ହଲାହଲୱିସସଦିସା ହୋନ୍ତି। ସୋ ସତ୍ତାହଂ ନିରାହାରୋ ହୁତ୍ୱା ଜୀୱିତକ୍ଖୟଂ ପାପୁଣି। ରାଜା ଇଦଂ କାରଣଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଏୱମାହ।

ତତୋ କାଳହତ୍ଥି ‘‘ଅୟଂ ରାଜା ଅତିୱିୟ ରସଗିଦ୍ଧୋ, ଅପରାନିପିସ୍ସ ଉଦାହରଣାନି ଆହରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା, ‘‘ମହାରାଜ, ୱିରମାହୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ଅହଂ ୱିରମିତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି। ଦେୱ, ସଚେ ନ ୱିରମିସ୍ସସି, ତୁୱଂ ଞାତିମଣ୍ଡଲତୋ ଚେୱ ରଜ୍ଜସିରିତୋ ଚ ପରିହାୟିସ୍ସସି। ଅତୀତସ୍ମିଞ୍ହି, ମହାରାଜ, ଇଧେୱ ବାରାଣସିୟଂ ପଞ୍ଚସୀଲରକ୍ଖକଂ ସୋତ୍ଥିୟକୁଲଂ ଅହୋସି । ତସ୍ସ କୁଲସ୍ସ ଏକପୁତ୍ତକୋ ଅହୋସି। ସୋ ମାତାପିତୂନଂ ପିୟୋ ମନାପୋ ଅହୋସି ପଣ୍ଡିତୋ ବ୍ୟତ୍ତୋ ତିଣ୍ଣଂ ୱେଦାନଂ ପାରଗୂ। ସୋ ସମୱୟେହି ତରୁଣେହି ସଦ୍ଧିଂ ଗଣବନ୍ଧନେନ ୱିଚରି। ସେସା ଗଣବନ୍ଧା ମଚ୍ଛମଂସାଦୀନି ଖାଦନ୍ତା ସୁରଂ ପିୱନ୍ତି। ମାଣୱୋ ମଂସାଦୀନି ନ ଖାଦତି, ସୁରଂ ନ ପିୱତି। ତେ ମନ୍ତୟିଂସୁ – ‘‘ଅୟଂ ସୁରାୟ ଅପିୱନତୋ ଅମ୍ହାକଂ ମୂଲଂ ନ ଦେତି, ଉପାୟେନ ନଂ ସୁରଂ ପାୟେସ୍ସାମା’’ତି। ତେ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ, ଛଣକୀଳଂ କୀଳିସ୍ସାମା’’ତି ଆହଂସୁ। ‘‘ସମ୍ମ, ତୁମ୍ହେ ସୁରଂ ପିୱଥ, ଅହଂ ସୁରଂ ନ ପିୱାମି, ତୁମ୍ହେୱ ଗଚ୍ଛଥା’’ତି। ‘‘ସମ୍ମ, ତୱ ପିୱନତ୍ଥାୟ ଖୀରଂ ଗଣ୍ହାପେସ୍ସାମା’’ତି। ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ଧୁତ୍ତା ଉୟ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଦୁମିନିପତ୍ତେସୁ ତିଖିଣସୁରଂ ବନ୍ଧାପେତ୍ୱା ଠପୟିଂସୁ। ଅଥ ନେସଂ ପାନକାଲେ ମାଣୱସ୍ସ ଖୀରଂ ଉପନୟିଂସୁ। ଅଥ ଏକୋ ଧୁତ୍ତୋ ‘‘ପୋକ୍ଖରମଧୁଂ, ଭୋ, ଆହରା’’ତି ଆହରାପେତ୍ୱା ପଦୁମିନିପତ୍ତପୁଟଂ ହେଟ୍ଠା ଛିଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ମୁଖେ ଠପେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢି। ଏୱଂ ଇତରେପି ଆହରାପେତ୍ୱା ପିୱିଂସୁ। ମାଣୱୋ ‘‘କିଂ ନାମେତ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ପୋକ୍ଖରମଧୁନାମା’’ତି। ‘‘ଅହମ୍ପି ଥୋକଂ ଲଭିସ୍ସାମି, ଦେଥ ଭୋନ୍ତୋ’’ତି। ତସ୍ସପି ଦାପୟିଂସୁ। ସୋ ପୋକ୍ଖରମଧୁସଞ୍ଞାୟ ସୁରଂ ପିୱି। ଅଥସ୍ସ ଅଙ୍ଗାରପକ୍କମଂସଂ ଅଦଂସୁ, ତମ୍ପି ଖାଦି।

ଏୱମସ୍ସ ପୁନପ୍ପୁନଂ ପିୱନ୍ତସ୍ସ ମତ୍ତକାଲେ ‘‘ନ ଏତଂ ପୋକ୍ଖରମଧୁ, ସୁରା ଏସା’’ତି ୱଦିଂସୁ। ସୋ ‘‘ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଏୱଂ ମଧୁରରସଂ ନ ଜାନିଂ, ଆହରଥ, ଭୋ, ସୁର’’ନ୍ତି ଆହ। ତେ ଆହରିତ୍ୱା ପୁନପି ଅଦଂସୁ। ପିପାସା ମହତୀ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ ପୁନପି ୟାଚନ୍ତସ୍ସ ‘‘ଖୀଣା’’ତି ୱଦିଂସୁ। ସୋ ‘‘ହନ୍ଦ ତଂ, ଭୋ, ଆହରାପେଥା’’ତି ଅଙ୍ଗୁଲିମୁଦ୍ଦିକଂ ଅଦାସି, ସୋ ସକଲଦିୱସଂ ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ପିୱିତ୍ୱା ମତ୍ତୋ ରତ୍ତକ୍ଖୋ କମ୍ପନ୍ତୋ ୱିଲପନ୍ତୋ ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି। ଅଥସ୍ସ ପିତା ସୁରାୟ ପିୱିତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ୱିଗତେ ମଦେ, ‘‘ତାତ, ଅୟୁତ୍ତଂ ତେ କତଂ ସୋତ୍ଥିୟକୁଲେ ଜାତେନ ସୁରଂ ପିୱନ୍ତେନ, ମା ପୁନ ଏୱଂ ଅକାସୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ତାତ, କୋ ମୟ୍ହଂ ଦୋସୋ’’ତି। ‘‘ସୁରାୟ ପିୱିତଭାୱୋ’’ତି। ‘‘ତାତ, କିଂ କଥେସି, ମୟା ଏୱରୂପଂ ମଧୁରରସଂ ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଅଲଦ୍ଧପୁବ୍ବ’’ନ୍ତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପୁନପ୍ପୁନଂ ୟାଚି। ସୋପି ‘‘ନ ସକ୍କୋମି ୱିରମିତୁ’’ନ୍ତି ଆହ। ଅଥ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ‘‘ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଅମ୍ହାକଂ କୁଲୱଂସୋ ଚ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସତି, ଧନଞ୍ଚ ୱିନସ୍ସିସ୍ସତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୩୮୩।

‘‘ମାଣୱ ଅଭିରୂପୋସି, କୁଲେ ଜାତୋସି ସୋତ୍ଥିୟେ;

ନ ତ୍ୱଂ ଅରହସି ତାତ, ଅଭକ୍ଖଂ ଭକ୍ଖୟେତୱେ’’ତି।

ତତ୍ଥ , ମାଣୱାତି, ମାଣୱ, ତ୍ୱଂ ଅଭିରୂପୋ ଅସି, ସୋତ୍ଥିୟେ କୁଲେ ଜାତୋପି ଅସି। ଅଭକ୍ଖଂ ଭକ୍ଖୟେତୱେତି, ତାତ, ତ୍ୱଂ ଅଭକ୍ଖିତବ୍ବୟୁତ୍ତକଂ ଭକ୍ଖୟିତୁଂ ନ ଅରହସି।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା, ‘‘ତାତ, ୱିରମ, ସଚେ ନ ୱିରମସି, ଅହଂ ତଂ ଇତୋ ଗେହା ନିକ୍ଖାମେସ୍ସାମି, ତୱ ରଟ୍ଠା ପବ୍ବାଜନୀୟକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ମାଣୱୋ ‘‘ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ଅହଂ ସୁରଂ ଜହିତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥାଦ୍ୱୟମାହ –

୩୮୪।

‘‘ରସାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଏତଂ, କସ୍ମା ମଂ ତ୍ୱଂ ନିୱାରୟେ;

ସୋହଂ ତତ୍ଥ ଗମିସ୍ସାମି, ୟତ୍ଥ ଲଚ୍ଛାମି ଏଦିସଂ।

୩୮୫।

‘‘ସୋୱାହଂ ନିପ୍ପତିସ୍ସାମି, ନତେ ୱଚ୍ଛାମି ସନ୍ତିକେ;

ଯସ୍ସ ମେ ଦସ୍ସନେନ ତ୍ୱଂ, ନାଭିନନ୍ଦସି ବ୍ରାହ୍ମଣା’’ତି।

ତତ୍ଥ ରସାନନ୍ତି ଲୋଣମ୍ବିଲତିତ୍ତକକଟୁକଖାରିକମଧୁରକସାୱସଙ୍ଖାତାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ରସାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଉତ୍ତମରସମେତଂ ମଜ୍ଜଂ ନାମ। ସୋୱାହନ୍ତି ସୋ ଅହଂ ଏୱ। ନିପ୍ପତିସ୍ସାମୀତି ନିକ୍ଖମିସ୍ସାମି।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ‘‘ନାହଂ ସୁରାପାନା ୱିରମିସ୍ସାମି, ଯଂ ତେ ରୁଚ୍ଚତି, ତଂ କରୋହୀ’’ତି ଆହ। ଅଥ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ‘‘ତୟି ଅମ୍ହେ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତେ ମୟମ୍ପି ତଂ ପରିଚ୍ଚଜିସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୩୮୬।

‘‘ଅଦ୍ଧା ଅଞ୍ଞେପି ଦାଯାଦେ, ପୁତ୍ତେ ଲଚ୍ଛାମ ମାଣୱ;

ତ୍ୱଞ୍ଚ ଜମ୍ମ ୱିନସ୍ସସ୍ସୁ, ଯତ୍ଥ ପତ୍ତଂ ନ ତଂ ସୁଣେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ପତ୍ତନ୍ତି ଯତ୍ଥ ଗତଂ ତଂ ‘‘ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ନାମ ୱସତୀ’’ତି ନ ସୁଣୋମ, ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛାହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଥ ନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ନେତ୍ୱା ଅପୁତ୍ତଭାୱଂ କତ୍ୱା ନୀହରାପେସି। ସୋ ଅପରଭାଗେ ନିପ୍ପଚ୍ଚଯୋ କପଣୋ ଜିଣ୍ଣପିଲୋତିକଂ ନିୱାସେତ୍ୱା କପାଲହତ୍ଥୋ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞତରଂ କୁଟ୍ଟଂ ନିସ୍ସାଯ କାଲମକାସି। ଇଦଂ କାରଣଂ ଆହରିତ୍ୱା କାଳଅହତ୍ଥି ରଞ୍ଞୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା, ‘‘ମହାରାଜ, ସଚେ ତ୍ୱଂ ଅମ୍ହାକଂ ୱଚନଂ ନ କରିସ୍ସସି, ପବ୍ବାଜନୀଯକମ୍ମଂ ତେ କରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୩୮୭।

‘‘ଏୱମେୱ ତୁୱଂ ରାଜ, ଦ୍ୱିପଦିନ୍ଦ ସୁଣୋହି ମେ;

ପବ୍ବାଜେସ୍ସନ୍ତି ତଂ ରଟ୍ଠା, ସୋଣ୍ଡଂ ମାଣୱକଂ ଯଥା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଦ୍ୱିପଦିନ୍ଦାତି ଦ୍ୱିପଦାନଂ ଇନ୍ଦ, ଭୋ ମହାରାଜ, ମେ ମମ ୱଚନଂ ସୁଣୋହି ତୁୱଂ, ଏୱମେୱ ସୋଣ୍ଡଂ ମାଣୱକଂ ଯଥା ତଂ ଭୱନ୍ତଂ ରଟ୍ଠତୋ ପବ୍ବାଜେସ୍ସନ୍ତି।

ଏୱଂ କାଳଅହତ୍ଥିନା ଉପମାଯ ଆହଟାଯପି ରାଜା ତତୋ ୱିରମିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅପରମ୍ପି ଉଦାହରଣଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଆହ –

୩୮୮।

‘‘ସୁଜାତୋ ନାମ ନାମେନ, ଭାୱିତତ୍ତାନ ସାୱକୋ;

ଅଚ୍ଛରଂ କାମଯନ୍ତୋୱ, ନ ସୋ ଭୁଞ୍ଜି ନ ସୋ ପିୱି।

୩୮୯।

‘‘କୁସଗ୍ଗେନୁଦକମାଦାଯ, ସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକଂ ମିନେ;

ଏୱଂ ମାନୁସକା କାମା, ଦିବ୍ବକାମାନ ସନ୍ତିକେ।

୩୯୦।

‘‘ଏୱମେୱ ଅହଂ କାଠଅ, ଭୁତ୍ୱା ଭକ୍ଖଂ ରସୁତ୍ତମଂ;

ଅଲଦ୍ଧା ମାନୁସଂ ମଂସଂ, ମଞ୍ଞେ ହିସ୍ସାମି ଜୀୱିତ’’ନ୍ତି।

ୱତ୍ଥୁ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱ।

ତତ୍ଥ ଭାୱିତତ୍ତାନାତି ଭାୱିତଚିତ୍ତାନଂ ତେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇସିସତାନଂ। ଅଚ୍ଛରଂ କାମଯନ୍ତୋୱାତି ସୋ କିର ତେସଂ ଇସୀନଂ ମହାଜମ୍ବୁପେସିଯା ଖାଦନକାଲେ ଅନାଗମନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ କାରଣା ନ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ସଚେ କତ୍ଥଚି ଗତା, ଜାନିସ୍ସାମି, ନୋ ଚେ, ଅଥ ନେସଂ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣିସ୍ସାମୀ’’ତି ଉଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଇସିଗଣେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଣଜେଟ୍ଠକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ନିସିନ୍ନୋୱ ସୂରିଯେ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ଉଯ୍ୟୋଜିଯମାନୋପି ‘‘ଅଜ୍ଜ ଇଧେୱ ୱସିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଇସିଗଣଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଣ୍ଣସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜି। ରତ୍ତିଭାଗେ ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ଦେୱଚ୍ଛରାସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ସଦ୍ଧିଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିଚାରିକାହି ଇସିଗଣଂ ୱନ୍ଦିତୁଂ ଆଗତୋ, ସକଲାରାମୋ ଏକୋଭାସୋ ଅହୋସି। ସୁଜାତୋ ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଏତ’’ନ୍ତି ଉଟ୍ଠାଯ ପଣ୍ଣସାଲଛିଦ୍ଦେନ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ସକ୍କଂ ଇସିଗଣଂ ୱନ୍ଦିତୁଂ ଆଗତଂ ଦେୱଚ୍ଛରାପରିୱୁତଂ ଦିସ୍ୱା ଅଚ୍ଛରାନଂ ସହ ଦସ୍ସନେନ ରାଗରତ୍ତୋ ଅହୋସି। ସକ୍କୋ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ସକଟ୍ଠାନମେୱ ଗତୋ। କୁଟୁମ୍ବିକୋପି ପୁନଦିୱସେ ଇସିଗଣଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଭନ୍ତେ, କୋ ନାମେସ ରତ୍ତିଭାଗେ ତୁମ୍ହାକଂ ୱନ୍ଦନତ୍ଥାଯ ଆଗତୋ’’ତି? ‘‘ସକ୍କୋ, ଆୱୁସୋ’’ତି। ‘‘ତଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନା କା ନାମେତା’’ତି? ‘‘ଦେୱଚ୍ଛରା ନାମେତା’’ତି। ସୋ ଇସିଗଣଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ‘‘ଅଚ୍ଛରଂ ମେ ଦେଥ, ଅଚ୍ଛରଂ ମେ ଦେଥା’’ତି ୱିଲପି। ଞାତକା ପରିୱାରେତ୍ୱା ‘‘ଭୂତାୱିଟ୍ଠୋ ନୁ ଖୋ’’ତି ଅଚ୍ଛରଂ ପହରିଂସୁ। ସୋ ‘‘ନାହଂ ଏତଂ ଅଚ୍ଛରଂ କଥେମି, ଦେୱଚ୍ଛରଂ କଥେମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ଅଚ୍ଛରା’’ତି ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ଆନୀତଂ ଭରିଯମ୍ପି ଗଣିକମ୍ପି ଓଲୋକେନ୍ତୋ ‘‘ନାଯଂ ଅଚ୍ଛରା, ଯକ୍ଖିନୀ ଏସା, ଦେୱଚ୍ଛରଂ ମେ ଦେଥା’’ତି ୱିଲପନ୍ତୋ ନିରାହାରୋ ହୁତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଜୀୱିତକ୍ଖଯଂ ପାପୁଣି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଅଚ୍ଛରଂ କାମଯନ୍ତୋୱ, ନ ସୋ ଭୁଞ୍ଜି ନ ସୋ ପିୱୀ’’ତି।

କୁସଗ୍ଗେନୁଦକମାଦାଯ, ସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକଂ ମିନେତି, ସମ୍ମ କାଠଅହନ୍ତି, ଯୋ କୁସଗ୍ଗେନେୱ ଉଦକଂ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ତକଂ ସିଯା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକ’’ନ୍ତି ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉପମାଯ ମିନେଯ୍ଯ, ସୋ କେୱଲଂ ମିନେଯ୍ୟେୱ, କୁସଗ୍ଗେ ପନ ଉଦକଂ ଅତିପରିତ୍ତକମେୱ। ଯଥା ତଂ, ଏୱଂ ମାନୁସକା କାମା ଦିବ୍ବକାମାନଂ ସନ୍ତିକେ, ତସ୍ମା ସୋ ସୁଜାତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଇତ୍ଥିଂ ନ ଓଲୋକେସି, ଅଚ୍ଛରମେୱ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ ମତୋ। ଏୱମେୱାତି ଯଥା ସୋ ଦିବ୍ବକାମଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ଜୀୱିତଂ ଜହି, ଏୱଂ ଅହମ୍ପି ଉତ୍ତମରସଂ ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ଜୀୱିତଂ ଜହିସ୍ସାମୀତି ୱଦତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା କାଠଅହନ୍ତି ‘‘ଅଯଂ ରାଜା ଅତିୱିଯ ରସଗିଦ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାପେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ସକଜାତିକାନଂ ମଂସଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଆକାସଚରା ସୁୱଣ୍ଣହଂସାପି ତାୱ ୱିନଟ୍ଠାତି ଦସ୍ସେତୁଂ ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୩୯୧।

‘‘ଯଥାପି ତେ ଧତରଟ୍ଠା, ହଂସା ୱେହାଯସଙ୍ଗମା;

ଅଭୁତ୍ତପରିଭୋଗେନ, ସବ୍ବେ ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗତା।

୩୯୨।

‘‘ଏୱମେୱ ତୁୱଂ ରାଜ, ଦ୍ୱିପଦିନ୍ଦ ସୁଣୋହି ମେ;

ଅଭକ୍ଖଂ ରାଜ ଭକ୍ଖେସି, ତସ୍ମା ପବ୍ବାଜଯନ୍ତି ତ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅଭୁତ୍ତପରିଭୋଗେନାତି ଅତ୍ତନୋ ସମାନଜାତିକାନଂ ପରିଭୋଗେନ। ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗତାତି ସବ୍ବେ ମରଣମେୱ ପତ୍ତା। ଅତୀତେ କିର ଚିତ୍ତକୂଟେ

ସୁୱଣ୍ଣଗୁହାୟଂ ନୱୁତି ହଂସସହସ୍ସାନି ୱସନ୍ତି। ତେ ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ନ ନିକ୍ଖମନ୍ତି, ସଚେ ନିକ୍ଖମେୟ୍ୟୁଂ, ଉଦକପୁଣ୍ଣେହି ପତ୍ତେହି ଉପ୍ପତିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ମହାସମୁଦ୍ଦେୟେୱ ପତେୟ୍ୟୁଂ, ତସ୍ମା ନ ଚ ନିକ୍ଖମନ୍ତି। ଉପକଟ୍ଠେ ପନ ୱସ୍ସକାଲେ ଜାତସ୍ସରତୋ ସୟଂଜାତସାଲିୟୋ ଆହରିତ୍ୱା ଗୁହଂ ପୂରେତ୍ୱା ସାଲିଂ ଖାଦନ୍ତା ୱସନ୍ତି। ତେସଂ ପନ ଗୁହଂ ପୱିଟ୍ଠକାଲେ ଗୁହଦ୍ୱାରେ ଏକୋ ରଥଚକ୍କପ୍ପମାଣୋ ଉଣ୍ଣନାଭି ନାମ ମକ୍କଟକୋ ଏକେକସ୍ମିଂ ମାସେ ଏକେକଂ ଜାଲଂ ୱିନନ୍ଧତି। ତସ୍ସ ଏକେକଂ ସୁତ୍ତଂ ଗୋରଜ୍ଜୁପ୍ପମାଣଂ ହୋତି। ହଂସା ‘‘ତଂ ଜାଲଂ ଭିନ୍ଦିସ୍ସତୀ’’ତି ଏକସ୍ସ ତରୁଣହଂସସ୍ସ ଦ୍ୱେ କୋଟ୍ଠାସେ ଦେନ୍ତି। ସୋ ୱିଗତେ ଦେୱେ ପୁରତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଜାଲଂ ଭିନ୍ଦତି। ତେନ ମଗ୍ଗେନ ସେସା ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଅଥେକସ୍ମିଂ କାଲେ ପଞ୍ଚ ମାସେ ୱସ୍ସୋ ୱୁଟ୍ଠୋ ଅହୋସି। ହଂସା ଖୀଣଗୋଚରା ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ କତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ମନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ମୟଂ ଜୀୱନ୍ତା ଅଣ୍ଡାନି ଲଭିସ୍ସାମା’’ତି ପଠମଂ ଅଣ୍ଡାନି ଖାଦିଂସୁ, ତତୋ ପୋତକେ, ତତୋ ଜିଣ୍ଣହଂସେ। ପଞ୍ଚମାସଚ୍ଚୟେନ ୱସ୍ସଂ ଅପଗତଂ। ମକ୍କଟକୋ ପଞ୍ଚ ଜାଲାନି ୱିନନ୍ଧି। ହଂସା ସକଜାତିକାନଂ ମଂସଂ ଖାଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପଥାମା ଜାତା। ଦ୍ୱିଗୁଣକୋଟ୍ଠାସଲାଭୀ ହଂସତରୁଣୋ ଜାଲେ ପହରିତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ଭିନ୍ଦି, ପଞ୍ଚମଂ ଛିନ୍ଦିତୁଂ ନାସକ୍ଖି, ତତ୍ଥେୱ ଲଗ୍ଗି। ଅଥସ୍ସ ସୀସଂ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ମକ୍କଟକୋ ଲୋହିତଂ ପିୱି। ଅଞ୍ଞୋପି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଜାଲଂ ପହରି, ସୋପି ତତ୍ଥେୱ ଲଗ୍ଗୀତି ଏୱଂ ସବ୍ବେସଂ ମକ୍କଟକୋ ଲୋହିତଂ ପିୱି। ତଦା ଧତରଟ୍ଠକୁଲଂ ଉଚ୍ଛିନ୍ନନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ସବ୍ବେ ଅବ୍ଭୂହତଂଗତା’’ତି।

ଏୱମେୱ ତୁୱନ୍ତି ୟଥା ଏତେ ହଂସା ଅଭକ୍ଖଂ ସକଜାତିକମଂସଂ ଖାଦିଂସୁ, ତଥା ତ୍ୱମ୍ପି ଖାଦସି, ସକଲନଗରଂ ଭୟପ୍ପତ୍ତଂ, ୱିରମ, ମହାରାଜାତି। ତସ୍ମା ପବ୍ବାଜୟନ୍ତି ତନ୍ତି ୟସ୍ମା ଅଭକ୍ଖଂ ସକଜାତିକମଂସଂ ଭକ୍ଖେସି, ତସ୍ମା ଇମେ ନଗରୱାସିନୋ ତଂ ରଟ୍ଠା ପବ୍ବାଜୟନ୍ତି।

ରାଜା ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଉପମଂ ୱତ୍ତୁକାମୋ ଅହୋସି। ନାଗରା ପନ ଉଟ୍ଠାୟ, ‘‘ସାମି ସେନାପତି, କିଂ କରୋସି, କିଂ ମନୁସ୍ସମଂସଖାଦକଂ ଚୋରଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିଚରସି, ସଚେ ନ ୱିରମିସ୍ସତି, ରଟ୍ଠତୋ ନଂ ପବ୍ବାଜେହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ନାସ୍ସ କଥେତୁଂ ଅଦଂସୁ। ରାଜା ବହୂନଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ଭୀତୋ ପୁନ ୱତ୍ତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ପୁନପି ନଂ ସେନାପତି ‘‘କିଂ ମହାରାଜ ୱିରମିତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସସି, ଉଦାହୁ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସବ୍ବଂ ଓରୋଧଗଣଞ୍ଚ ପୁତ୍ତଧୀତରୋ ଚ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତେ ପସ୍ସେ ଠପେତ୍ୱା, ‘‘ମହାରାଜ, ଇମେ ଞାତିମଣ୍ଡଲେ ଚେୱ ଅମଚ୍ଚଗଣଞ୍ଚ ରଜ୍ଜସିରିଞ୍ଚ ଓଲୋକେହି, ମା ୱିନସ୍ସି, ୱିରମ ମନୁସ୍ସମଂସତୋ’’ତି ଆହ। ରାଜା ‘‘ନ ମୟ୍ହଂ ଏତେ ମନୁସ୍ସମଂସତୋ ପିୟତରା’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ତେନ ହି, ମହାରାଜ, ଇମମ୍ହା ନଗରା ଚ ରଟ୍ଠା ଚ ନିକ୍ଖମଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ, ‘‘କାଠଅହତ୍ଥି, ନ ମେ ରଜ୍ଜେନତ୍ଥୋ, ନଗରା ନିକ୍ଖମାମି, ଏକଂ ପନ ମେ ଖଗ୍ଗଞ୍ଚ ରସକଞ୍ଚ ଭାଜନଞ୍ଚ ଦେହୀ’’ତି ଆହ। ଅଥସ୍ସ ଖଗ୍ଗଞ୍ଚ ମଂସପଚନଭାଜନଞ୍ଚ ପଚ୍ଛିଞ୍ଚ ଉକ୍ଖିପାପେତ୍ୱା ରସକଞ୍ଚ ଦତ୍ୱା ରଟ୍ଠା ପବ୍ବାଜନୀୟକମ୍ମଂ କରିଂସୁ।

ସୋ ଖଗ୍ଗଞ୍ଚ ରସକଞ୍ଚ ଆଦାୟ ନଗରା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧମୂଲେ ୱସନଟ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତୋ ଅଟୱିମଗ୍ଗେ ଠତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେ ମାରେତ୍ୱା ଆହରିତ୍ୱା ରସକସ୍ସ ଦେତି। ସୋପିସ୍ସ ମଂସଂ ପଚିତ୍ୱା ଉପନାମେତି। ଏୱଂ ଉଭୋପି ଜୀୱନ୍ତି। ମନୁସ୍ସଗହଣକାଲେ ‘‘ଅହଂ ଅରେ ମନୁସ୍ସଚୋରୋ ପୋରିସାଦୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ପକ୍ଖନ୍ତେ କୋଚି ସକଭାୱେନ ସଣ୍ଠାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ସବ୍ବେ ଭୂମିୟଂ ପତନ୍ତି। ତେସୁ ୟଂ ଇଚ୍ଛତି, ତଂ ଉଦ୍ଧଂପାଦଂ ଅଧୋସୀସଂ କତ୍ୱା ଆହରିତ୍ୱା ରସକସ୍ସ ଦେତି। ସୋ ଏକଦିୱସଂ ଅରଞ୍ଞେ କଞ୍ଚି ମନୁସ୍ସଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ଆଗତୋ ରସକେନ ‘‘କିଂ ଦେୱା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଉଦ୍ଧନେ ଉକ୍ଖଲିଂ ଆରୋପେହୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ମଂସଂ କହଂ, ଦେୱା’’ତି? ‘‘ଲଭିସ୍ସାମହଂ ମଂସ’’ନ୍ତି। ସୋ ‘‘ନତ୍ଥି ମେ ଦାନି ଜୀୱିତ’’ନ୍ତି କମ୍ପମାନୋ ଉଦ୍ଧନେ ଅଗ୍ଗିଂ କତ୍ୱା ଉକ୍ଖଲିଂ ଆରୋପେସି। ଅଥ ନଂ ପୋରିସାଦୋ ଅସିନା ମାରେତ୍ୱା ମଂସଂ ପଚିତ୍ୱା ଖାଦି। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଏକକୋୱ ଜାତୋ ସୟମେୱ ପଚିତ୍ୱା ଖାଦତି। ‘‘ପୋରିସାଦୋ ମଗ୍ଗେ ମଗ୍ଗପଟିପନ୍ନେ ହନତୀ’’ତି ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ପାକଟୋ ଅହୋସି।

ତଦା ଏକୋ ସମ୍ପନ୍ନୱିଭୱୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ପଞ୍ଚହି ସକଟସତେହି ୱୋହାରଂ କରୋନ୍ତୋ ପୁବ୍ବନ୍ତତୋ ଅପରନ୍ତଂ ସଞ୍ଚରତି। ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ପୋରିସାଦୋ ନାମ କିର ଚୋରୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ମନୁସ୍ସେ ମାରେସି, ଧନଂ ଦତ୍ୱା ତଂ ଅଟୱିଂ ଅତିକ୍କମିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ଅଟୱିମୁଖୱାସୀନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ‘‘ତୁମ୍ହେ ମଂ ଅଟୱିତୋ ଅତିକ୍କାମେଥା’’ତି ସହସ୍ସଂ ଦତ୍ୱା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜି। ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସବ୍ବସତ୍ଥଂ ପୁରତୋ କତ୍ୱା ସୟଂ ନ୍ହାତାନୁଲିତ୍ତୋ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତୋ ସେତଗୋଣୟୁତ୍ତେ ସୁଖୟାନକେ ନିସିନ୍ନୋ ତେହି ଅଟୱିୱାସିକପୁରିସେହି ପରିୱୁତୋ ସବ୍ବପଚ୍ଛତୋ ଅଗମାସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପୋରିସାଦୋ ରୁକ୍ଖଂ ଆରୁୟ୍ହ ପୁରିସେ ଉପଧାରେନ୍ତୋ ସେସମନୁସ୍ସେସୁ ‘‘କିଂ ଇମେସୁ ମୟା ଖାଦିତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥୀ’’ତି ୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ହୁତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଦିଟ୍ଠକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ତଂ ଖାଦିତୁକାମତାୟ ପଗ୍ଘରିତଖେଳୋ ଅହୋସି। ସୋ ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତେ ରୁକ୍ଖତୋ ଓରୁୟ୍ହ ‘‘ଅହଂ ଅରେ ପୋରିସାଦୋ’’ତି ନାମଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସାୱେତ୍ୱା ଖଗ୍ଗଂ ପରିୱତ୍ତେନ୍ତୋ ୱାଲୁକାୟ ତେସଂ ଅକ୍ଖୀନି ପୂରେନ୍ତୋ ୱିୟ ପକ୍ଖନ୍ଦି। ଏକୋପି ଠାତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ସବ୍ବେ ଭୂମିୟଂ ଉରେନ ନିପଜ୍ଜିଂସୁ। ସୋ ସୁଖୟାନକେ ନିସିନ୍ନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ପାଦେ ଗହେତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିୟଂ ଅଧୋସୀସକଂ ଓଲମ୍ବେତ୍ୱା ସୀସଂ ଗୋପ୍ଫକେହି ପହରନ୍ତୋ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପାୟାସି।

ତଦା ତେ ପୁରିସା ଉଟ୍ଠାୟ, ‘‘ଭୋ, ପୁରିସା ମୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ କହାପଣସହସ୍ସଂ ଗଣ୍ହିମ୍ହା, କୋ ନାମ ଅମ୍ହାକଂ ପୁରିସକାରୋ, ସକ୍କୋନ୍ତା ୱା

ଅସକ୍କୋନ୍ତା ୱା ଥୋକଂ ଅନୁବନ୍ଧାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ଅନୁବନ୍ଧିଂସୁ। ପୋରିସାଦୋପି ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ କଞ୍ଚି ଅଦିତ୍ୱା ସଣିକଂ ପାଯାସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଥାମସମ୍ପନ୍ନୋ ଏକୋ ସୂରପୁରିସୋ ୱେଗେନ ତଂ ପାପୁଣି। ସୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ଏକଂ ୱତିଂ ଲଙ୍ଘନ୍ତୋ ଖଦିରଖାଣୁକଂ ଅକ୍କମି, ଖାଣୁକୋ ପିଟ୍ଠିପାଦେନ ନିକ୍ଖମି। ଲୋହିତେନ ପଗ୍ଘରନ୍ତେନ ଲଙ୍ଘମାନୋ ଯାତି। ଅଥ ନଂ ସୋ ଦିସ୍ୱା, ‘‘ଭୋ, ମଯା ଏସ ୱିଦ୍ଧୋ, କେୱଲଂ ତୁମ୍ହେ ପଚ୍ଛତୋ ଏଥ, ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଆହ। ତେ ଦୁବ୍ବଲଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ତଂ ଅନୁବନ୍ଧିଂସୁ। ସୋ ତେହି ଅନୁବଦ୍ଧଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅତ୍ତାନଂ ସୋତ୍ଥିମକାସି। ଅଥ ଅଟ୍ଟୱିୱାସିକପୁରିସା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଲଦ୍ଧକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ‘‘କିଂ ଅମ୍ହାକଂ ଚୋରେନା’’ତି ତତୋ ନିୱତ୍ତିଂସୁ।

ପୋରିସାଦୋପି ଅତ୍ତନୋ ନିଗ୍ରୋଧମୂଲଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପାରୋହନ୍ତରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ନିପନ୍ନୋ, ‘‘ଅଯ୍ୟେ ରୁକ୍ଖଦେୱତେ, ସଚେ ମେ ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେଯେୱ ୱଣଂ ଫାସୁକଂ କାତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସସି, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଏକସତଖତ୍ତିଯାନଂ ଗଲଲୋହିତେନ ତୱ ଖନ୍ଧଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଅନ୍ତେହି ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଞ୍ଚମଧୁରମଂସେନ ବଲିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆଯାଚନଂ କରି। ତସ୍ସ ଅନ୍ନପାନମଂସଂ ଅଲଭନ୍ତସ୍ସ ସରୀରଂ ସୁସ୍ସିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେଯେୱ ୱଣୋ ଫାସୁକୋ ଅହୋସି। ସୋ ଦେୱତାନୁଭାୱେନ ତସ୍ସ ଫାସୁକଭାୱଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେସି। ସୋ କତିପାହଂ ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଖାଦିତ୍ୱା ବଲଂ ଗହେତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ବହୁପକାରା ମେ ଦେୱତା, ଆଯାଚନା ଅସ୍ସା ମୁଞ୍ଚିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ଖଗ୍ଗଂ ଆଦାଯ ରୁକ୍ଖମୂଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ‘‘ରାଜାନୋ ଆନେସ୍ସାମୀ’’ତି ପାଯାସି। ଅଥ ନଂ ପୁରିମଭୱେ ଯକ୍ଖକାଲେ ଏକତୋ ମନୁସ୍ସମଂସଖାଦକୋ ସହାଯକଯକ୍ଖୋ ଅନୁୱିଚରନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ମମ ଅତୀତଭୱେ ସହାଯୋ’’ତି ଞତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ, ମଂ ସଞ୍ଜାନାସୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ନ ସଞ୍ଜାନାମୀ’’ତି। ଅଥସ୍ସ ପୁରିମଭୱେ କତକାରଣଂ କଥେସି। ସୋ ତଂ ସଞ୍ଜାନିତ୍ୱା ପଟିସନ୍ଥାରମକାସି। ‘‘କହଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋସୀ’’ତି ପୁଟ୍ଠୋ ନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ରଟ୍ଠା ପବ୍ବାଜିତକାରଣଞ୍ଚ ଇଦାନି ୱସନଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଖାଣୁନା ୱିଦ୍ଧକାରଣଞ୍ଚ ଦେୱତାଯ ଆଯାଚନାମୋଚନତ୍ଥଂ ଗମନକାରଣଞ୍ଚ ସବ୍ବଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ‘‘ତଯାପି ମମେତଂ କିଚ୍ଚଂ ନିତ୍ଥରିତବ୍ବଂ, ଉଭୋପି ଗଚ୍ଛାମ, ସମ୍ମା’’ତି ଆହ। ‘‘ସମ୍ମ ନ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାହଂ, ଏକଂ ପନ ମେ କମ୍ମଂ ଅତ୍ଥି, ଅହଂ ଖୋ ପନ ଅନଗ୍ଘଂ ପଦଲକ୍ଖଣଂ ନାମ ଏକଂ ମନ୍ତଂ ଜାନାମି, ସୋ ବଲଞ୍ଚ ଜୱଞ୍ଚ ସଦ୍ଦଞ୍ଚ କରୋତି, ତଂ ମନ୍ତଂ ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି। ସୋ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛି। ଯକ୍ଖୋପିସ୍ସ ତଂ ଦତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ପୋରିସାଦୋ ମନ୍ତଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱାତଜୱୋ ଅତିସୂରୋ ଅହୋସି। ସୋ ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେଯେୱ ଏକସତରାଜାନୋ ଉଯ୍ୟାନାଦୀନି ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ୱାତୱେଗେନ ପକ୍ଖନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ଅରେ ମନୁସ୍ସଚୋରୋ ପୋରିସାଦୋ’’ତି ନାମଂ ସାୱେତ୍ୱା ୱଗ୍ଗନ୍ତୋ ନଦନ୍ତୋ ଭଯପ୍ପତ୍ତେ କତ୍ୱା ପାଦେ ଗହେତ୍ୱା ଅଧୋସୀସକେ କତ୍ୱା ପଣ୍ହିଯା ସୀସଂ ପହରନ୍ତୋ ୱାତୱେଗେନ ନେତ୍ୱା ହତ୍ଥତଲେସୁ ଛିଦ୍ଦାନି କତ୍ୱା ରଜ୍ଜୁଯା ଆୱୁନିତ୍ୱା ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖେ ଓଲମ୍ବେସି ଅଗ୍ଗପାଦଙ୍ଗୁଲୀହି ଭୂମିଯଂ ଫୁସମାନାହି। ତେ ସବ୍ବେ ରାଜାନୋ ୱାତେ ପହରନ୍ତେ ମିଲାତକୁରଣ୍ଡକଦାମାନି ୱିଯ ପରିୱତ୍ତନ୍ତା ଓଲମ୍ବିଂସୁ। ‘‘ସୁତସୋମୋ ପନ ମେ ପିଟ୍ଠିଆଚରିଯୋ ହୋତି, ସଚେ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପୋ ତୁଚ୍ଛୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ତଂ ନ ନେସି। ସୋ ‘‘ବଲିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅଗ୍ଗିଂ କତ୍ୱା ସୂଲେ ତଚ୍ଛନ୍ତୋ ନିସୀଦି। ରୁକ୍ଖଦେୱତା ତଂ କିରିଯଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମଯ୍ହଂ କିରେସ ବଲିକମ୍ମଂ କରୋତି, ୱଣମ୍ପିସ୍ସ ମଯା କିଞ୍ଚି ଫାସୁକଂ କତଂ ନତ୍ଥି, ଇଦାନି ଇମେସଂ ମହାୱିନାସଂ କରିସ୍ସତି, କିଂ ନୁ ଖୋ କତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ଏତଂ ୱାରେତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ କଥେତ୍ୱା ‘‘ନିୱାରେଥ ନ’’ନ୍ତି ଆହ। ତେହିପି ‘‘ନ ମଯଂ ପୋରିସାଦସ୍ସ କମ୍ମଂ ନିୱାରେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସାମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘କୋ ସକ୍ଖିସ୍ସତୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ସକ୍କୋ, ଦେୱରାଜା’’ତି ସୁତ୍ୱା ସକ୍କଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତମତ୍ଥଂ କଥେତ୍ୱା ‘‘ନିୱାରେଥ ନ’’ନ୍ତି ଆହ। ସୋପି ‘‘ନାହଂ ସକ୍କୋମି ନିୱାରେତୁଂ, ସମତ୍ଥଂ ପନ ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘କୋନାମୋ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ସଦେୱକେ ଲୋକେ ଅଞ୍ଞୋ ନତ୍ଥି, କୁରୁରଟ୍ଠେ ପନ ଇନ୍ଦପତ୍ଥନଗରେ କୋରବ୍ୟରାଜପୁତ୍ତୋ ସୁତସୋମୋ ନାମ ତଂ ନିବ୍ବିସେୱନଂ କତ୍ୱା ଦମେସ୍ସତି, ରାଜୂନଞ୍ଚ ଜୀୱିତଂ ଦସ୍ସତି, ତଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସମଂସା ଓରମାପେସ୍ସତି, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଅମତଂ ୱିଯ ଧମ୍ମଂ ଅଭିସିଞ୍ଚିସ୍ସତି, ସଚେପି ରାଜୂନଂ ଜୀୱିତଂ ଦାତୁକାମୋ, ‘ସୁତସୋମଂ ଆନେତ୍ୱା ବଲିକମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’ତି ୱଦେହୀ’’ତି ଆହ।

ସା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଖିପ୍ପଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପବ୍ବଜିତୱେସେନ ତସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ପାଯାସି। ସୋ ପଦସଦ୍ଦେନ ‘‘ରାଜା ନୁ ଖୋ କୋଚି ପଲାତୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଓଲୋକେନ୍ତୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ପବ୍ବଜିତା ନାମ ଖତ୍ତିଯାୱ, ଇମଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକସତଂ ପୂରେତ୍ୱା ବଲିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଉଟ୍ଠାଯ ଅସିହତ୍ଥୋ ଅନୁବନ୍ଧି, ତିଯୋଜନଂ ଅନୁବନ୍ଧିତ୍ୱାପି ତଂ ପାପୁଣିତୁଂ ନାସକ୍ଖି, ଗତ୍ତେହି ସେଦା ମୁଚ୍ଚିଂସୁ। ସୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଅହଂ ପୁବ୍ବେ ହତ୍ଥିମ୍ପି ଅସ୍ସମ୍ପି ରଥମ୍ପି ଧାୱନ୍ତଂ ଅନୁବନ୍ଧିତ୍ୱା ଗଣ୍ହାମି, ଅଜ୍ଜ ଇମଂ ପବ୍ବଜିତଂ ସକାଯ ଗତିଯା ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ସବ୍ବଥାମେନ ଧାୱନ୍ତୋପି ଗଣ୍ହିତୁଂ ନ ସକ୍କୋମି, କିଂ ନୁ ଖୋ କାରଣ’’ନ୍ତି। ତତୋ ସୋ ‘‘ପବ୍ବଜିତା ନାମ ୱଚନକରା ହୋନ୍ତି, ‘ତିଟ୍ଠା’ତି ନଂ ୱତ୍ୱା ଠିତଂ ଗହେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ତିଟ୍ଠ, ସମଣା’’ତି ଆହ। ‘‘ଅହଂ ତାୱ ଠିତୋ, ତ୍ୱଂ ପନ ଧାୱିତୁଂ ୱାଯାମମକାସୀ’’ତି। ଅଥ ନଂ, ‘‘ଭୋ, ପବ୍ବଜିତା ନାମ ଜୀୱିତହେତୁପି ଅଲିକଂ ନ ଭଣନ୍ତି, ତ୍ୱଂ ପନ ମୁସାୱାଦଂ କଥେସୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

‘‘ତିଟ୍ଠାହୀତି ମଯା ୱୁତ୍ତୋ, ସୋ ତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛସି ପମ୍ମୁଖୋ;

ଅଟ୍ଠିତୋ ତ୍ୱଂ ଠିତୋମ୍ହୀତି, ଲପସି ବ୍ରହ୍ମଚାରିନି;

ଇଦଂ ତେ ସମଣାଯୁତ୍ତଂ, ଅସିଞ୍ଚ ମେ ମଞ୍ଞସି କଙ୍କପତ୍ତ’’ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ସମଣ, ତିଟ୍ଠାହି ଇତି ୱଚନଂ ମଯା ୱୁତ୍ତୋ ସୋ ତ୍ୱଂ ପମ୍ମୁଖୋ ପରମ୍ମୁଖୋ ହୁତ୍ୱା ଗଚ୍ଛସି, ବ୍ରହ୍ମଚାରିନି ଅଟ୍ଠିତୋ ସମାନୋ ତ୍ୱଂ ଠିତୋ ଅମ୍ହି ଇତି ଲପସି, ଅସିଞ୍ଚ ମେ କଙ୍କପତ୍ତଂ ମଞ୍ଞସୀତି।

ତତୋ ଦେୱତା ଗାଥାଦ୍ୱଯମାହ –

୩୯୪।

‘‘ଠିତୋହମସ୍ମୀ ସଧମ୍ମେସୁ ରାଜ, ନ ନାମଗୋତ୍ତଂ ପରିୱତ୍ତଯାମି;

ଚୋରଞ୍ଚ ଲୋକେ ଅଠିତଂ ୱଦନ୍ତି;

ଆପାଯିକଂ ନେରଯିକଂ ଇତୋ ଚୁତଂ।

୩୯୫।

‘‘ସଚେ ତ୍ୱଂ ସଦ୍ଦହସି ରାଜ, ସୁତଂ ଗଣ୍ହାହି ଖତ୍ତିଯ;

ତେନ ଯଞ୍ଞଂ ଯଜିତ୍ୱାନ, ଏୱଂ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସଧମ୍ମେସୂତି, ମହାରାଜ, ଅହଂ ସକେସୁ ଦସସୁ କୁସଲକମ୍ମପଥଧମ୍ମେସୁ ଠିତୋ ଅସ୍ମି ଭୱାମି। ନ ନାମଗୋତ୍ତନ୍ତି ତ୍ୱଂ ପୁବ୍ବେ ଦହରକାଲେ ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ପିତରି କାଲକତେ ବାରାଣସିଂ ରଜ୍ଜଂ ଲଭିତ୍ୱା ବାରାଣସିରାଜା ଜାତୋ, ତଂ ନାମଂ ଜହିତ୍ୱା ପୋରିସାଦୋ ହୁତ୍ୱା ଇଦାନି କମ୍ମାସପାଦୋ ଜାତୋ, ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ଜାତୋପି ଅଭକ୍ଖଂ ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଯସ୍ମା ଭକ୍ଖେସି, ତସ୍ମା ଅତ୍ତନୋ ନାମଗୋତ୍ତଂ ଯଥା ପରିୱତ୍ତେସି, ତଥା ଅହଂ ଅତ୍ତନୋ ନାମଗୋତ୍ତଂ ନ ପରିୱତ୍ତଯାମି। ଚୋରଞ୍ଚାତି ଲୋକେ ଚୋରଞ୍ଚ ଦସକୁସଲକମ୍ମପଥେସୁ ଅଠିତଂ ନାମ ୱଦନ୍ତି। ଇତୋ ଚୁତନ୍ତି ଇତୋ ଚୁତଂ ହୁତ୍ୱା ଅପାଯେ ନିରଯେ ପତିଟ୍ଠିତଂ। ଖତ୍ତିଯ, ଭୂମିପାଲ ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂ ମମ ୱଚନଂ ସଚେ ସଦ୍ଦହସି, ସୁତସୋମଂ ଗଣ୍ହାହି, ତେନ ସୁତସୋମେନ ଯଞ୍ଞଂ ଯଜିତ୍ୱାନ ଏୱଂ ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସସି। ଭୋ, ପୋରିସାଦ ମୁସାୱାଦି ତଯା ମଯ୍ହଂ ‘‘ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ରାଜାନୋ ଆନେତ୍ୱା ବଲିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ପଟିସ୍ସୁତଂ, ଇଦାନି ଯେ ୱା ତେ ୱା ଦୁବ୍ବଲରାଜାନୋ ଆନେସି, ଜମ୍ବୁଦୀପତଲେ ଜେଟ୍ଠକଂ ସୁତସୋମରାଜାନଂ ସଚେ ତ୍ୱଂ ନ ଆନେସ୍ସସି, ୱଚନଂ ତେ ମୁସା ନାମ ହୋତି, ତସ୍ମା ସୁତସୋମଂ ଗଣ୍ହାହୀତି।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ଦେୱତା ପଚ୍ଚଜିତୱେସଂ ଅନ୍ତରଧାପେତ୍ୱା ସକେନ ୱଣ୍ଣେନ ଆକାସେ ତରୁଣସୂରିଯୋ ୱିଯ ଜଲମାନା ଅଟ୍ଠାସି। ସୋ ତସ୍ସା କଥଂ ସୁତ୍ୱା ରୂପଞ୍ଚ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘କାସି ତ୍ୱ’’ନ୍ତି ଆହ। ଇମସ୍ମିଂ ‘‘ରୁକ୍ଖେ ନିବ୍ବତ୍ତଦେୱତା’’ତି। ସୋ ‘‘ଦିଟ୍ଠା ମେ ଅତ୍ତନୋ, ଦେୱତା’’ତି ତୁସ୍ସିତ୍ୱା, ‘‘ସାମି ଦେୱରାଜ, ମା ସୁତସୋମସ୍ସ କାରଣା ଚିନ୍ତଯି, ଅତ୍ତନୋ ରୁକ୍ଖଂ ପୱିସା’’ତି ଆହ। ଦେୱତା ତସ୍ସ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ରୁକ୍ଖଂ ପାୱିସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସୂରିଯୋ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତୋ, ଚନ୍ଦୋ ଉଗ୍ଗତୋ। ପୋରିସାଦୋ ୱେଦଙ୍ଗକୁସଲୋ ନକ୍ଖତ୍ତଚାରଂ ଜାନାତି। ସୋ ନଭଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ସ୍ୱେ ଫୁସ୍ସନକ୍ଖତ୍ତଂ ଭୱିସ୍ସତି, ସୁତସୋମୋ ନ୍ହାଯିତୁଂ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗମିସ୍ସତି, ତତ୍ଥ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି, ଆରକ୍ଖୋ ପନସ୍ସ ମହା ଭୱିସ୍ସତି, ସମନ୍ତା ତିଯୋଜନଂ ସକଲନଗରୱାସିନୋ ରକ୍ଖନ୍ତା ଚରିସ୍ସନ୍ତି, ଅସଂୱିହିତେ ଆରକ୍ଖେ ପଠମଯାମେଯେୱ ମିଗାଜିନଂ ଉଯ୍ୟାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମଙ୍ଗଲପୋକ୍ଖରଣିଂ ଓତରିତ୍ୱା ଠସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଓରୁଯ୍ହ ପଦୁମପତ୍ତେନ ସୀସଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ତସ୍ସ ତେଜେନ ମଚ୍ଛକଚ୍ଛପାଦଯୋ ଓସକ୍କିତ୍ୱା ଉଦକପରିଯନ୍ତେ ୱଗ୍ଗୱଗ୍ଗା ହୁତ୍ୱା ୱିଚରିଂସୁ।

କୁତୋ ପନ ଲଦ୍ଧୋଯଂ ତେଜୋତି? ପୁବ୍ବଯୋଗୱସେନ। ସୋ ହି କସ୍ସପଦସବଲସ୍ସ କାଲେ ଖୀରସଲାକଭତ୍ତଂ ପଟ୍ଠପେସି, ତେନ ମହାଥାମୋ ଅହୋସି। ଅଗ୍ଗିସାଲଞ୍ଚ କାରେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସୀତୱିନୋଦନତ୍ଥଂ ଅଗ୍ଗିଞ୍ଚ ଦାରୂନି ଚ ଦାରୁଚ୍ଛେଦନୱାସିଞ୍ଚ ଫରସୁଞ୍ଚ ଅଦାସି, ତେନ ତେଜୱା ଅହୋସି।

ଏୱଂ ତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତୋଉଯ୍ୟାନଂ ଗତେଯେୱ ବଲୱପଚ୍ଚୂସସମଯେ ସମନ୍ତା ତିଯୋଜନଂ ଆରକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହିଂସୁ। ରାଜାପି ପାତୋୱ ଭୁତ୍ତପାତରାସୋ ଅଲଙ୍କତହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧୱରଗତୋ ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ ପରିୱୁତୋ ନଗରତୋ ନିକ୍ଖମି। ତଦା ତକ୍କସିଲତୋ ନନ୍ଦୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଚତସ୍ସୋ ସତାରହା ଗାଥାଯୋ ଆଦାଯ ୱୀସତିଯୋଜନସତଂ ମଗ୍ଗଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ନଗରଂ ପତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଗାମେ ୱସିତ୍ୱା ସୂରିଯେ ଉଗ୍ଗତେ ନଗରଂ ପୱିସନ୍ତୋ ରାଜାନଂ ପାଚୀନଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ଜଯାପେସି। ରାଜା ଦିସାଚକ୍ଖୁକୋ ହୁତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଉନ୍ନତପ୍ପଦେସେ ଠିତସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପସାରିତହତ୍ଥଂ ଦିସ୍ୱା ହତ୍ଥିନା ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛି –

୩୯୬।

‘‘କିସ୍ମିଂ ନୁ ରଟ୍ଠେ ତୱ ଜାତିଭୂମି, ଅଥ କେନ ଅତ୍ଥେନ ଇଧାନୁପତ୍ତୋ;

ଅକ୍ଖାହି ମେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏତମତ୍ଥଂ, କିମିଚ୍ଛସୀ ଦେମି ତଯଜ୍ଜ ପତ୍ଥିତ’’ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଭୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତୱ ଜାତିଭୂମି କିସ୍ମିଂ ରଟ୍ଠେ ଅତ୍ଥି ନୁ, କେନ ଅତ୍ଥେନ ପଯୋଜନେନ ହେତୁଭୂତେନ ଇଦ ଇମସ୍ମିଂ ନଗରେ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ଭୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଯା ପୁଚ୍ଛିତୋ ସୋ ତ୍ୱଂ ଏତମତ୍ଥଂ ଏତଂ ପଯୋଜନଂ ମେ ମଯ୍ହଂ ଅକ୍ଖାହି କଥେହି, ତଯା ପତ୍ଥିତୱତ୍ଥୁଂ ତେ ତୁଯ୍ହଂ ଅଜ୍ଜ ଇଦାନି ଦଦାମି, କିଂ ୱତ୍ଥୁଂ ଇଚ୍ଛସୀତି।

ଅଥ ନଂ ସୋ ଗାଥମାହ –

୩୯୭।

‘‘ଗାଥା ଚତସ୍ସୋ ଧରଣୀମହିସ୍ସର, ସୁଗମ୍ଭୀରତ୍ଥା ୱରସାଗରୂପମା;

ତୱେୱ ଅତ୍ଥାଯ ଇଧାଗତୋସ୍ମି, ସୁଣୋହି ଗାଥା ପରମତ୍ଥସଂହିତା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଧରଣୀମହିସ୍ସରାତି ଭୂମିପାଲ ଚତସ୍ସୋ ଗାଥା କିଂ ଭୂତା?। ସୁଗମ୍ଭୀରତ୍ଥା ୱରସାଗରୂପମା, ତୱେୱ ତୱ ଏୱ ଅତ୍ଥାଯ ଇଧ ଠାନଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଅସ୍ମି ଭୱାମି। ସୁଣୋହୀତି କସ୍ସପଦସବଲେନ ଦେସିତା ପରମତ୍ଥସଂହିତା ଇମା ସତାରହା ଗାଥାଯୋ ସୁଣୋହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇତି ୱତ୍ୱା, ‘‘ମହାରାଜ, ଇମା କସ୍ସପଦସବଲେନ ଦେସିତା ଚତସ୍ସୋ ସତାରହା ଗାଥାଯୋ ‘‘ତୁମ୍ହେ ସୁତୱିତ୍ତକା’ତି ସୁତ୍ୱା ତୁମ୍ହାକଂ ଦେସେତୁଂ ଆଗତୋମ୍ହୀ’’ତି ଆହ। ରାଜା ତୁଟ୍ଠମାନସୋ ହୁତ୍ୱା, ‘‘ଆଚରିଯ , ସୁଟ୍ଠୁ ତେ ଆଗତଂ, ମଯା ପନ ନିୱତ୍ତିତୁଂ ନ ସକ୍କା, ଅଜ୍ଜ ଫୁସ୍ସନକ୍ଖତ୍ତଯୋଗେନ ସୀସଂ ନ୍ହାଯିତୁଂ ଆଗତୋମ୍ହି, ଅହଂ ପୁନଦିୱସେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସୋସ୍ସାମି, ତ୍ୱଂ ମା ଉକ୍କଣ୍ଠୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛଥ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅସୁକଗେହେ ସଯନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଘାସଚ୍ଛାଦନଂ ସଂୱିଦହଥା’’ତି ଅମଚ୍ଚେ ଆଣାପେତ୍ୱା ଉଯ୍ୟାନଂ ପାୱିସି। ତଂ ଅଟ୍ଠାରସହତ୍ଥେନ ପାକାରେନ ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଅହୋସି। ତଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଙ୍ଘଟ୍ଟେନ୍ତା ସମନ୍ତା ହତ୍ଥିନୋ ପରିକ୍ଖିପିଂସୁ, ତତୋ ଅସ୍ସା, ତତୋ ରଥା, ତତୋ ଧନୁଗ୍ଗହା, ତତୋ ପତ୍ତୀତି, ସଙ୍ଖୁଭିତମହାସମୁଦ୍ଦୋ ୱିଯ ଉନ୍ନାଦେନ୍ତୋ ବଲକାଯୋ ଅହୋସି। ଅଥ ରାଜା ଓଠଆରିକାନି ଆଭରଣାନି ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ମସ୍ସୁକମ୍ମଂ କାରେତ୍ୱା ଉବ୍ବଟ୍ଟିତସରୀରୋ ପୋକ୍ଖରଣିଯା ଅନ୍ତୋ ରାଜୱିଭୱେନ ନ୍ହତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ଉଦକଗ୍ଗହଣସାଟକେନ ନିୱାସେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥସ୍ସ ଦୁସ୍ସଗନ୍ଧମାଲାଲଙ୍କାରେ ଉପନଯିଂସୁ। ପୋରିସାଦୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ରାଜା ଅଲଙ୍କତକାଲେ ଭାରିକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସଲ୍ଲହୁକକାଲେଯେୱ ନଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ନଦନ୍ତୋ ୱଗ୍ଗନ୍ତୋ ଉଦକେ ମଚ୍ଛଂ ଆଲୁଠଏନ୍ତୋ ୱିଜ୍ଜୁଲତା ୱିଯ ମତ୍ଥକେ ଖଗ୍ଗଂ ପରିବ୍ଭମେନ୍ତୋ ‘‘ଅହଂ ଅରେ ମନୁସ୍ସଚୋରୋ ପୋରିସାଦୋ’’ତି ନାମଂ ସାୱେତ୍ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିଂ ନଲାଟେ ଠପେତ୍ୱା ଉଦକା ଉତ୍ତରି। ତସ୍ସ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱାୱ ହତ୍ଥାରୋହା ହତ୍ଥୀହି, ଅସ୍ସାରୋହା ଅସ୍ସେହି, ରଥାରୋହା ରଥେହି ଭସ୍ସିଂସୁ। ବଲକାଯୋ ଗହିତଗହିତାନି ଆୱୁଧାନି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଉରେନ ଭୂମିଯଂ ନିପଜ୍ଜି।

ପୋରିସାଦୋ ସୁତସୋମଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗଣ୍ହି, ସେସରାଜାନୋ ପାଦେ ଗହେତ୍ୱା ଅଧୋସୀସକେ କତ୍ୱା ପଣ୍ହିଯା ସୀସଂ ପହରନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତି। ବୋଧିସତ୍ତଂ

ପନ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଓନତୋ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଖନ୍ଧେ ନିସୀଦାପେସି। ସୋ ‘‘ଦ୍ୱାରେନ ଗମନଂ ପପଞ୍ଚୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ସମ୍ମୁଖଟ୍ଠାନେଯେଓ ଅଟ୍ଠାରସହତ୍ଥଂ ପାକାରଂ ଲଙ୍ଘିତ୍ୱା ପୁରତୋ ଗଳିତମଦମତ୍ତୱାରଣକୁମ୍ଭେ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ପବ୍ବତକୂଟାନି ପାତେନ୍ତୋ ୱିଯ ୱାତଜୱାନଂ ଅସ୍ସତରାନଂ ପିଟ୍ଠେ ଅକ୍କମନ୍ତୋ ପାତେତ୍ୱା ରଥଧୁରରଥସୀସେସୁ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ଭମିକଂ ଭମନ୍ତୋ ୱିଯ ନୀଲଫଲକାନି ନିଗ୍ରୋଧପତ୍ତାନି ମଦ୍ଦନ୍ତୋ ୱିଯ ଏକୱେଗେନେୱ ତିଯୋଜନମତ୍ତଂ ମଗ୍ଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ କୋଚି ସୁତସୋମସ୍ସତ୍ଥାଯ ପଚ୍ଛତୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ’’ତି ଓଲୋକେତ୍ୱା କଞ୍ଚି ଅଦିସ୍ୱା ସଣିକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସୁତସୋମସ୍ସ କେସେହି ଉଦକବିନ୍ଦୂନି ଅତ୍ତନୋ ଉରେ ପତିତାନି ଦିସ୍ୱା ‘‘ମରଣସ୍ସ ଅଭାଯନ୍ତୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ସୁତସୋମୋପି ମରଣଭଯେନ ରୋଦତି ମଞ୍ଞେ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆହ –

୩୯୮।

‘‘ନ ୱେ ରୁଦନ୍ତି ମତିମନ୍ତୋ ସପଞ୍ଞା, ବହୁସ୍ସୁତା ଯେ ବହୁଠାନଚିନ୍ତିନୋ;

ଦୀପଞ୍ହି ଏତଂ ପରମଂ ନରାନଂ, ଯଂ ପଣ୍ଡିତା ସୋକନୁଦା ଭୱନ୍ତି।

୩୯୯।

‘‘ଅତ୍ତାନଂ ଞାତୀ ଉଦାହୁ ପୁତ୍ତଦାରଂ, ଧଞ୍ଞଂ ଧନଂ ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ;

କିମେୱ ତ୍ୱଂ ସୁତସୋମାନୁତପ୍ପେ, କୋରବ୍ୟସେଟ୍ଠ ୱଚନଂ ସୁଣୋମ ତେତ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ, ଭୋ ସୁତସୋମ ମହାରାଜ, ଯେ ପଣ୍ଡିତା କିଂ ଭୂତା? ମତିମନ୍ତୋ ଅତ୍ଥାନତ୍ଥଂ କାରଣାକାରଣଂ ଜାନନପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତା, ସପ୍ପଞ୍ଞା ୱିଚରଣପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତା, ବହୁସ୍ସୁତା ବହୁସ୍ସୁତଧରା ବହୁଟ୍ଠାନଚିନ୍ତିନୋ ବହୁକାରଣଚିନ୍ତନସୀଲା, ତେ ପଣ୍ଡିତା ମରଣଭଯେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ସତି ଭୀତା ହୁତ୍ୱା ୱେ ଏକନ୍ତେନ ନ ରୁଦନ୍ତି ନ ପରିଦେୱନ୍ତି। ଦୀପଂ ହୀତି, ଭୋ ସୁତସୋମ ମହାରାଜ ହି କସ୍ମା ପନ ୱଦାମି, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଭିନ୍ନନାୱାନଂ ୱାଣିଜକାନଂ ଜନାନଂ ପତିଟ୍ଠାଭୂତଂ ମହାଦୀପଂ ଇୱ, ଏୱମ୍ପି ତଥା ଏତଂ ପଣ୍ଡିତଂ ଅପ୍ପଟିସରଣାନଂ ନରାନଂ ପରମଂ। ଯଂ ଯେନ କାରଣେନ ଯେ ପଣ୍ଡିତା ସୋକୀନଂ ଜନାନଂ ସୋକନୁଦା ଭୱନ୍ତି, ଭୋ ସୁତସୋମ ମହାରାଜ, ତ୍ୱଂ ମରଣଭଯେନ ପରିଦେୱୀତି ମଞ୍ଞେ ମଞ୍ଞାମି। ଅତ୍ତାନନ୍ତି, ଭୋ ସୁତସୋମ ମହାରାଜ, ଅତ୍ତହେତୁ ଉଦାହୁ ଞାତିହେତୁ ପୁତ୍ତଦାରହେତୁ ଉଦାହୁ ଧଞ୍ଞଧନରଜତଜାତରୂପହେତୁ କିମେୱ ତ୍ୱଂ କିମେୱ ଧମ୍ମଜାତଂ ତ୍ୱଂ ଅନୁତପ୍ପେ ଅନୁତପ୍ପେଯ୍ୟାସି। କୋରବ୍ୟସେଟ୍ଠ କୁରୁରଟ୍ଠୱାସୀନଂ ସେଟ୍ଠ ଉତ୍ତମ, ଭୋ ମହାରାଜ, ଏତଂ ତୱ ୱଚନଂ ସୁଣୋମାତି।

ସୁତସୋମୋ ଆହ –

୪୦୦।

‘‘ନେୱାହମତ୍ତାନମନୁତ୍ଥୁନାମି, ନ ପୁତ୍ତଦାରଂ ନ ଧନଂ ନ ରଟ୍ଠଂ;

ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମୋ ଚରିତୋ ପୁରାଣୋ, ତଂ ସଙ୍ଗରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସାନୁତପ୍ପେ।

୪୦୧।

‘‘କତୋ ମଯା ସଙ୍ଗରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ, ରଟ୍ଠେ ସକେ ଇସ୍ସରିଯେ ଠିତେନ;

ତଂ ସଙ୍ଗରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସପ୍ପଦାଯ, ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖୀ ପୁନରାୱଜିସ୍ସ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ନେୱାହମତ୍ତାନମନୁତ୍ଥୁନାମୀତି ଅହଂ ତାୱ ଅତ୍ତତ୍ଥାଯ ନେୱ ରୋଦାମି ନ ସୋଚାମି, ଇମେସମ୍ପି ପୁତ୍ତାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ନ ରୋଦାମି ନ ସୋଚାମି, ଅପିଚ ଖୋ ପନ ସତଂ ପଣ୍ଡିତାନଂ ଚରିତୋ ପୁରାଣଧମ୍ମୋ ଅତ୍ଥି, ଯଂ ସଙ୍ଗରଂ କତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଅନୁତପ୍ପନଂ ନାମ, ତଂ ସଙ୍ଗରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅହଂ ଅନୁସୋଚାମୀତି ଅତ୍ଥୋ । ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖୀତି ସଚ୍ଚଂ ଅନୁରକ୍ଖନ୍ତୋ। ସୋ ହି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତକ୍କସିଲତୋ କସ୍ସପଦସବଲେନ ଦେସିତା ଚତସ୍ସୋ ସତାରହା

ଗାଥାଯୋ ଆଦାଯ ଆଗତୋ, ତସ୍ମାହଂ ଆଗନ୍ତୁକଓତ୍ତଂ କାରେତ୍ୱା ‘‘ନ୍ହତ୍ୱା ଆଗତୋ ସୁଣିସ୍ସାମି, ଯାଓ ମମାଗମନା ଆଗମେହୀ’’ତି ସଙ୍ଗରଂ କତ୍ୱା ଆଗତୋ, ତ୍ୱଂ ତା ଗାଥାଯୋ ସୋତୁଂ ଅଦତ୍ୱାଓ ମଂ ଗଣ୍ହିଂ ସଚେ ମଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି, ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖୀ ପୁନରାଓଜିସ୍ସାମୀତି ୱଦତି।

ଅଥ ନଂ ପୋରିସାଦୋ ଆହ –

୪୦୧।

‘‘ନେୱାହମେତଂ ଅଭିସଦ୍ଦହାମି, ସୁଖୀ ନରୋ ମଚ୍ଚୁମୁଖା ପମୁତ୍ତୋ;

ଅମିତ୍ତହତ୍ଥଂ ପୁନରାୱଜେଯ୍ୟ, କୋରବ୍ୟସେଟ୍ଠ ନ ହି ମଂ ଉପେସି।

୪୦୩।

‘‘ମୁତ୍ତୋ ତୁୱଂ ପୋରିସାଦସ୍ସ ହତ୍ଥା, ଗନ୍ତ୍ୱା ସକଂ ମନ୍ଦିରଂ କାମକାମୀ;

ମଧୁରଂ ପିଯଂ ଜୀୱିତଂ ଲଦ୍ଧ ରାଜ, କୁତୋ ତୁୱଂ ଏହିସି ମେ ସକାସ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସୁଖୀତି ସୁଖପ୍ପତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା। ମଚ୍ଚୁମୁଖା ପମୁତ୍ତୋତି ମାଦିସସ୍ସ ଚୋରସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ମୁତ୍ତତାଯ ମରଣମୁଖା ମୁତ୍ତୋ ନାମ ହୁତ୍ୱା ଅମିତ୍ତହତ୍ଥଂ ପୁନରାୱଜେଯ୍ୟ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ଅହଂ ଏତଂ ୱଚନଂ ନେୱ ଅଭିସଦ୍ଦହାମି, କୋରବ୍ୟସେଟ୍ଠ ତ୍ୱଂ ମମ ସନ୍ତିକଂ ନ ହି ଉପେସି। ମୁତ୍ତୋତି ସୁତସୋମ ତୁୱଂ ପୋରିସାଦସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ମୁତ୍ତୋ। ସକଂ ମନ୍ଦିରନ୍ତି ରାଜଧାନିଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା। କାମକାମୀତି କାମଂ କାମଯମାନୋ। ଲଦ୍ଧାତି ଅତିୱିଯ ପିଯଂ ଜୀୱିତଂ ଲଭିତ୍ୱା ତୁୱଂ ମେ ମମ ସନ୍ତିକେ କୁତୋ କେନ ନାମ କାରଣେନ ଏହିସି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ସୀହୋ ୱିଯ ଅସମ୍ଭିତୋ ଆହ –

୪୦୪।

‘‘ମତଂ ୱରେଯ୍ୟ ପରିସୁଦ୍ଧସୀଲୋ, ନ ଜୀୱିତଂ ଗରହିତୋ ପାପଧମ୍ମୋ;

ନ ହି ତଂ ନରଂ ତାଯତି ଦୁଗ୍ଗତୀହି, ଯସ୍ସାପି ହେତୁ ଅଲିକଂ ଭଣେଯ୍ୟ।

୪୦୫।

‘‘ସଚେପି ୱାତୋ ଗିରିମାୱହେଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦୋ ଚ ସୂରିଯୋ ଚ ଛମା ପତେଯ୍ୟୁଂ;

ସବ୍ବା ଚ ନଜ୍ଜୋ ପଟିସୋତଂ ୱଜେଯ୍ୟୁଂ, ନ ତ୍ୱେୱହଂ ରାଜ ମୁସା ଭଣେଯ୍ୟଂ।

୪୦୬।

‘‘ନଭଂ ଫଲେଯ୍ୟ ଉଦଧୀପି ସୁସ୍ସେ, ସଂୱଟ୍ଟଯେ ଭୂତଧରା ୱସୁନ୍ଧରା;

ସିଲୁଚ୍ଚଯୋ ମେରୁ ସମୂଲମୁପ୍ପତେ, ନ ତ୍ୱେୱହଂ ରାଜ ମୁସା ଭଣେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ମତଂ ୱରେଯ୍ୟାତି ପୋରିସାଦ ଯୋ ନରୋ ପରିସୁଦ୍ଧସୀଲୋ ଜୀୱିତହେତୁ ଅଣୁମତ୍ତମ୍ପି ପାପଂ ନ କରୋତି, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ୱରେଯ୍ୟ ତଂ ମରଣଂ ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ଗରହିତୋ ପାପଧମ୍ମୋ ତଂ ଜୀୱିତଂ ନ ସେୱେଯ୍ୟ, ଦୁସ୍ସୀଲୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଯସ୍ସାପି ହେତୁ ଅତ୍ତାଦିନୋପି ହେତୁ ଅଲିକଂ ୱଚନଂ ଭଣେଯ୍ୟ, ତଂ ନରଂ ଏୱରୂପଂ ଦୁଗ୍ଗତୀହି ତଂ ଅଲିକଂ ନ ତାଯତେ। ସଚେପି ୱାତୋ ଗିରିମାୱହେଯ୍ୟାତି, ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ତଯା ସଦ୍ଧିଂ ଏକାଚରିଯକୁଲେ ସିକ୍ଖିତୋ ଏୱରୂପୋ ସହାଯକୋ ହୁତ୍ୱା ଅହଂ ଜୀୱିତହେତୁ ମୁସା ନ କଥେମି, କିଂ ନ ସଦ୍ଦହସି। ସଚେ ପୁରତ୍ଥିମାଦିଭେଦୋ ୱାତୋ

ଉଟ୍ଠାୟ ମହନ୍ତଂ ଗିରିଂ ତୁଲୟିତ୍ୱା ଓିଯ ଆକାସେ ଆଓହେୟ୍ୟ, ଚନ୍ଦୋ ଚ ସୂରିୟୋ ଚ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଓିମାନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଛମା ପଥଓିଯଂ ପତେୟ୍ୟୁଂ, ସବ୍ବାପି ନଜ୍ଜୋ ପଟିସୋତଂ ଓଜେୟ୍ୟୁଂ, ଭୋ ପୋରିସାଦ , ଏଓରୂପଂ ଓଚନଂ ସଚେ ଭଣେୟ୍ୟ, ତଂ ସଦ୍ଦହିତବ୍ବଂ, ଅହଂ ମୁସା ଭଣେୟ୍ୟଂ ଇତି ଓଚନଂ ତୁୟ୍ହଂ ଜନେହି ୱୁତ୍ତଂ, ନ ହେୱ ତଂ ସଦ୍ଦହିତବ୍ବଂ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି ସୋ ନ ସଦ୍ଦହିଯେୱ। ଅଥ ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ଅଯଂ ମୟ୍ହଂ ନ ସଦ୍ଦହତି, ସପଥେନପି ନଂ ସଦ୍ଦହାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ଖନ୍ଧତୋ ତାୱ ମଂ ଓତାରେହି, ସପଥଂ କତ୍ୱା ତଂ ସଦ୍ଦହାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ତେନ ଓତାରେତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ଠପିତୋ ସପଥଂ କରୋନ୍ତୋ ଆହ –

୪୦୭।

‘‘ଅସିଞ୍ଚ ସତ୍ତିଞ୍ଚ ପରାମସାମି, ସପଥମ୍ପି ତେ ସମ୍ମ ଅହଂ କରୋମି;

ତଯା ପମୁତ୍ତୋ ଅନଣୋ ଭୱିତ୍ୱା, ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖୀ ପୁନରାୱଜିସ୍ସ’’ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ସଚେ ଇଚ୍ଛସି, ଏୱରୂପେହି ଆୱୁଧେହି ସଂୱିହିତାରକ୍ଖେ ଖତ୍ତିଯକୁଲେ ମେ ନିବ୍ବତ୍ତି ନାମ ମା ହୋତୂତି ଅସିଞ୍ଚ ସତ୍ତିଞ୍ଚ ପରାମସାମି। ସଚେ ଅଞ୍ଞେହି ରାଜୂହି ଅକତ୍ତବ୍ବଂ ଅଞ୍ଞଂ ୱା ଯଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ସପଥମ୍ପି ତେ, ସମ୍ମ, ଅହଂ କରୋମି। ଯଥାହଂ ତଯା ପମୁତ୍ତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅନଣୋ ହୁତ୍ୱା ସଚ୍ଚମନୁରକ୍ଖନ୍ତୋ ପୁନରାଗମିସ୍ସାମୀତି।

ତତୋ ପୋରିସାଦୋ ‘‘ଅଯଂ ସୁତସୋମୋ ଖତ୍ତିଯେହି ଅକତ୍ତବ୍ବଂ ସପଥଂ କରୋତି, କିଂ ମେ ଇମିନା, ଏସ ଏତୁ ୱା ମା ୱା, ଅହମ୍ପି ଖତ୍ତିଯରାଜା, ମମେୱ ବାହୁଲୋହିତଂ ଗହେତ୍ୱା ଦେୱତାଯ ବଲିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମି, ଅଯଂ ଅତିୱିଯ କିଲମତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା –

୪୦୮।

‘‘ଯୋ ତେ କତୋ ସଙ୍ଗରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ, ରଟ୍ଠେ ସକେ ଇସ୍ସରିଯେ ଠିତେନ;

ତଂ ସଙ୍ଗରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସପ୍ପଦାଯ, ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖୀ ପୁନରାୱଜସ୍ସୂ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପୁନରାୱଜସ୍ସୂତି ପୁନ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାସି।

ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ, ‘‘ସମ୍ମ, ମା ଚିନ୍ତଯି, ଚତସ୍ସୋ ସତାରହା ଗାଥା ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମକଥିକସ୍ସ ପୂଜଂ କତ୍ୱା ପାତୋୱାଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୦୯।

‘‘ଯୋ ମେ କତୋ ସଙ୍ଗରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ, ରଟ୍ଠେ ସକେ ଇସ୍ସରିଯେ ଠିତେନ;

ତଂ ସଙ୍ଗରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସପ୍ପଦାଯ, ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖୀ ପୁନରାୱଜିସ୍ସ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ନଂ ପୋରିସାଦୋ, ‘‘ମହାରାଜ, ତୁମ୍ହେ ଖତ୍ତିଯେହି ଅକତ୍ତବ୍ବଂ ସପଥଂ କରିତ୍ଥ, ତଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟାଥା’’ତି ୱତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ତ୍ୱଂ ମଂ ଦହରକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଜାନାସି, ହାସେନପି ମେ ମୁସା ନ କଥିତପୁବ୍ବା, ସୋହଂ ଇଦାନି ରଜ୍ଜେ ପତିଟ୍ଠିତୋ ଧମ୍ମାଧମ୍ମଂ ଜାନନ୍ତୋ କିଂ ମୁସା କଥେସ୍ସାମି, ସଦ୍ଦହସି ମୟ୍ହଂ , ଅହଂ ତେ ସ୍ୱେ ବଲିକମ୍ମଂ ପାପୁଣିସ୍ସାମୀ’’ତି ସଦ୍ଦହାପିତୋ ‘‘ତେନ ହି ଗଚ୍ଛ, ମହାରାଜ, ତୁମ୍ହେସୁ ଅନାଗତେସୁ ବଲିକମ୍ମଂ ନ ଭୱିସ୍ସତି, ଦେୱତାପି ତୁମ୍ହେହି ୱିନା ନ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି, ମା ମେ ବଲିକମ୍ମସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯଂ କରିତ୍ଥା’’ତି ମହାସତ୍ତଂ ଉୟ୍ୟୋଜେସି। ସୋ ରାହୁମୁଖା ମୁତ୍ତଚନ୍ଦୋ ୱିଯ ନାଗବଲୋ ଥାମସମ୍ପନ୍ନୋ ଖିପ୍ପମେୱ ନଗରଂ ସମ୍ପାପୁଣି। ସେନାପିସ୍ସ ‘‘ସୁତସୋମୋ ରାଜା ପଣ୍ଡିତୋ ମଧୁରଧମ୍ମକଥିକୋ ଏବଂ ହେ କଥା କଥେତୁଂ ଲଭନ୍ତୋ ପୋରିସାଦଂ ଦମେତ୍ୱା ସୀହମୁଖା ମୁତ୍ତମତ୍ତୱାରଣୋ ୱିଯ ଆଗମିସ୍ସତି, ‘ଇମେ ରାଜାନଂ ପୋରିସାଦସ୍ସ ଦତ୍ୱା ଆଗତା’ତି ମହାଜନୋ ଗରହିସ୍ସତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ବହିନଗରେଯେୱ ଖନ୍ଧାୱାରଂ କତ୍ୱା ଠିତା ତଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘କଚ୍ଚି, ମହାରାଜ,

ପୋରିସାଦେନ କିଲମିତୋ’’ତି ପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ‘‘ପୋରିସାଦେନ ମୟ୍ହଂ ମାତାପିତୂହିପି ଦୁକ୍କରଂ କତଂ, ତଥାରୂପୋ ନାମ ଚଣ୍ଡୋ ସାହସିକୋ ପୋରିସାଦୋ ମମ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ମଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ରାଜାନଂ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ପରିୱାରେତ୍ୱା ନଗରଂ ପାୱିସି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ସବ୍ବେ ନାଗରା ତୁସ୍ସିଂସୁ।

ସୋପି ଧମ୍ମଗରୁତାଯ ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡତାଯ ମାତାପିତରୋ ଅଦିସ୍ୱାୱ ‘‘ପଚ୍ଛାପି ନେ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ’’ତି ରାଜନିୱେସନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ରାଜାସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ମସ୍ସୁକମ୍ମାଦୀନିସ୍ସ ଆଣାପେତ୍ୱା ତଂ କପ୍ପିତକେସମସ୍ସୁଂ ନ୍ହାତାନୁଲିତ୍ତଂ ୱରାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତଂ କତ୍ୱା ଆନେତ୍ୱା ଦସ୍ସିତକାଲେ ସଯଂ ପଚ୍ଛା ନ୍ହତ୍ୱା ତସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଭୋଜନଂ ଦାପେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଭୁତ୍ତେ ସଯଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ତଂ ମହାରହେ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଧମ୍ମଗରୁକତାଯ ଅସ୍ସ ଗନ୍ଧମାଲାଦୀହି ପୂଜଂ କତ୍ୱା ସଯଂ ନୀଚେ ଆସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହେହି ମୟ୍ହଂ ଆଭତା ସତାରହା ଗାଥା ସୁଣୋମ ଆଚରିଯା’’ତି ଯାଚି। ତମତ୍ଥଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଗାଥମାହ –

୪୧୦।

‘‘ମୁତ୍ତୋ ଚ ସୋ ପୋରିସାଦସ୍ସ ହତ୍ଥା, ଗନ୍ତ୍ୱାନ ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଏତଦୱୋଚ;

ସୁଣୋମି ଗାଥାଯୋ ସତାରହାଯୋ, ଯା ମେ ସୁତା ଅସ୍ସୁ ହିତାଯ ବ୍ରହ୍ମେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଏତଦୱୋଚାତି ଏତଂ ଅୱୋଚ।

ଅଥ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବୋଧିସତ୍ତେନ ଯାଚିତକାଲେ ଗନ୍ଧେହି ହତ୍ଥେ ଉବ୍ବଟ୍ଟେତ୍ୱା ପସିବ୍ବକା ମନୋରମଂ ପୋତ୍ଥକଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ଗହେତ୍ୱା ‘‘ତେନ ହି, ମହାରାଜ, କସ୍ସପଦସବଲେନ ଦେସିତା ରାଗମଦାଦିନିମ୍ମଦନା ଅମତମହାନିବ୍ବାନସମ୍ପାପିକା ଚତସ୍ସୋ ସତାରହା ଗାଥାଯୋ ସୁଣୋହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ପୋତ୍ଥକଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଆହ –

୪୧୧।

‘‘ସକିଦେୱ ସୁତସୋମ, ସବ୍ଭି ହୋତି ସମାଗମୋ;

ସା ନଂ ସଙ୍ଗତି ପାଲେତି, ନାସବ୍ଭି ବହୁ ସଙ୍ଗମୋ।

୪୧୨।

‘‘ସବ୍ଭିରେୱ ସମାସେଥ, ସବ୍ଭି କୁବ୍ବେଥ ସନ୍ଥୱଂ;

ସତଂ ସଦ୍ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ, ସେଯ୍ୟୋ ହୋତି ନ ପାପିଯୋ।

୪୧୩।

‘‘ଜୀରନ୍ତି ୱେ ରାଜରଥା ସୁଚିତ୍ତା, ଅଥୋ ସରୀରମ୍ପି ଜରଂ ଉପେତି;

ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମୋ ନ ଜରଂ ଉପେତି, ସନ୍ତୋ ହୱେ ସବ୍ଭି ପୱେଦଯନ୍ତି।

୪୧୪।

‘‘ନଭଞ୍ଚ ଦୂରେ ପଥୱୀ ଚ ଦୂରେ, ପାରଂ ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ତଦାହୁ ଦୂରେ;

ତତୋ ହୱେ ଦୂରତରଂ ୱଦନ୍ତି, ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମୋ ଅସତଞ୍ଚ ରାଜା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସକିଦେୱାତି ଏକୱାରମେୱ। ସବ୍ଭିତି ସପ୍ପୁରିସେହି। ସା ନନ୍ତି ସା ସବ୍ଭି ସପ୍ପୁରିସେହି ସଙ୍ଗତି ସମାଗମୋ ଏକୱାରଂ ପୱତ୍ତୋପି ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ପାଲେତି ରକ୍ଖତି। ନାସବ୍ଭିତି ଅସପ୍ପୁରିସେହି ପନ ବହୁ ସୁଚିରମ୍ପି କତୋ ସଙ୍ଗମୋ ଏକଟ୍ଠାନେ ନିୱାସୋ ନ ପାଲେତି, ନ ଥାୱରୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସମାସେଥାତି ସଦ୍ଧିଂ ନିସୀଦେୟ୍ୟ, ସବ୍ବେପି ଇରିୟାପଥେ ପଣ୍ଡିତେହେୱ ସଦ୍ଧିଂ ପୱତ୍ତେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ସନ୍ଥୱେଥାତି ମିତ୍ତସନ୍ଥୱଂ। ସତଂ ସଦ୍ଧମ୍ମନ୍ତି ପଣ୍ଡିତାନଂ ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ସତ୍ତତିଂସବୋଧିପକ୍ଖିୟଧମ୍ମସଙ୍ଖାତଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ। ସେୟ୍ୟୋତି ଏତଂ ଧମ୍ମଂ ଞତ୍ୱା ୱଡ୍ଢିୟେୱ ହୋତି, ହାନି ନାମ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ରାଜରଥାତି ରାଜୂନଂ ଆରୋହନୀୟରଥା। ସୁଚିତ୍ତାତି ସୁପରିକମ୍ମକତା। ସବ୍ଭି ପୱେଦୟନ୍ତୀତି ବୁଦ୍ଧାଦୟୋ ସନ୍ତୋ ''ସବ୍ଭୀ''ତି ସଙ୍ଖଂ ଗତଂ ସୋଭନଂ ଉତ୍ତମଂ ନିବ୍ବାନଂ ପୱେଦେନ୍ତି ଥୋମେନ୍ତି, ସୋ ନିବ୍ବାନସଙ୍ଖାତୋ ସତଂ ଧମ୍ମୋ ଜରଂ ନ ଉପେତି ନ ଜୀରତି। ନଭଞ୍ଚ ଆକାସୋ। ଦୂରେତି ପଥୱୀ ହି ସମ୍ପତିଟ୍ଠା ସଗହଣା, ଆକାସୋ ନିରାଲମ୍ବୋ ଅପ୍ପତିଟ୍ଠୋ, ଇତି ଉଭୋ ଏତେ ଏକାବଦ୍ଧାପି ୱିସଂୟୋଗଟ୍ଠେନ ଅନୁପଲିତ୍ତଟ୍ଠେନ ଚ ଦୂରେ ନାମ ହୋନ୍ତି। ପାରନ୍ତି ଓରିମତୀରତୋ ପରତୀରଂ। ତଦାହୂତି ତଂ ଆହୁ।

ଇତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଚତସ୍ସୋ ସତାରହା ଗାଥା କସ୍ସପଦସବଲେନ ଦେସିତନିୟାମେନ ଦେସେତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି । ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ''ସଫଲଂ ୱତ ମେ ଆଗମନ''ନ୍ତି ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ''ଇମା ଗାଥା ନେୱ ସାୱକଭାସିତା, ନ ଇସିଭାସିତା, ନ କେନଚି ଭାସିତା, ସବ୍ବଞ୍ଞୁନାୱ ଭାସିତା, କିଂ ନୁ ଖୋ ଅଗ୍ଘନ୍ତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ''ଇମାସଂ ସକଲମ୍ପି ଚକ୍କୱାଳଂ ଯାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ସତ୍ତରତନପୁଣ୍ଣଂ କତ୍ୱା ଦଦମାନୋପି ନେୱ ଅନୁଚ୍ଛୱିକଂ କାତୁଂ ସକ୍କୋତି, ଅହଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ତିୟୋଜନସତେ କୁରୁରଟ୍ଠେ ସତ୍ତୟୋଜନିକେ ଇନ୍ଦପତ୍ଥନଗରେ ରଜ୍ଜଂ ଦାତୁଂ ପହୋମି, ଅତ୍ଥି ନୁ ଖ୍ୱସ୍ସ ରଜ୍ଜଂ କାରେତୁଂ ଭାଗ୍ୟ''ନ୍ତି ଅଙ୍ଗୱିଜ୍ଜାନୁଭାୱେନ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ନାଦ୍ଦସ। ତତୋ ସେନାପତିଟ୍ଠାନାଦୀନି ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଏକଗାମଭୋଜକମତ୍ତସ୍ସପି ଭାଗ୍ୟଂ ଅଦିସ୍ୱା ଧନଲାଭସ୍ସ ଓଲୋକେନ୍ତୋ କୋଟିଧନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଚତୁନ୍ନଂୟେୱ କହାପଣସହସ୍ସାନଂ ଭାଗ୍ୟଂ ଦିସ୍ୱା ''ଏତ୍ତକେନ ନଂ ପୂଜେସ୍ସାମୀ''ତି ଚତସ୍ସୋ ସହସ୍ସତ୍ଥୱିକା ଦାପେତ୍ୱା, ''ଆଚରିୟ, ତୁମ୍ହେ ଅଞ୍ଞେସଂ ଖତ୍ତିୟାନଂ ଇମା ଗାଥା ଦେସେତ୍ୱା କିତ୍ତକଂ ଧନଂ ଲଭଥା''ତି ପୁଚ୍ଛତି। ''ଏକେକାୟ ଗାଥାୟ ସତଂ ସତଂ, ମହାରାଜ, ତେନେୱ ତା ସତାରହା ନାମ ଜାତା''ତି। ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ, ''ଆଚରିୟ, ତ୍ୱଂ ଅତ୍ତନା ଗହେତ୍ୱା ୱିକ୍କେୟ୍ୟଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘମ୍ପି ନ ଜାନାସି , ଇତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଏକେକା ଗାଥା ସହସ୍ସାରହା ନାମ ହୋନ୍ତୂ''ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୧୫।

''ସହସ୍ସିୟା ଇମା ଗାଥା, ନହିମା ଗାଥା ସତାରହା;

ଚତ୍ତାରି ତ୍ୱଂ ସହସ୍ସାନି, ଖିପ୍ପଂ ଗଣ୍ହାହି ବ୍ରାହ୍ମଣା''ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇମା ଗାଥା ସହସ୍ସିୟା ସହସ୍ସାରହା, ଇମା ଗାଥା ସତାରହା ନ ହି ହୋନ୍ତୁ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତ୍ୱଂ ଚତ୍ତାରି ସହସ୍ସାନି ଖିପ୍ପଂ ଗଣ୍ହାତି।

ଅଥସ୍ସ ଏକଂ ସୁଖୟାନକଂ ଦତ୍ୱା ''ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ସୋତ୍ଥିନା ଗେହଂ ସମ୍ପାପେଥା''ତି ପୁରିସେ ଆଣାପେତ୍ୱା ତଂ ଉୟ୍ୟୋଜେସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ''ସୁତସୋମରଞ୍ଞା ସତାରହା ଗାଥା ସହସ୍ସାରହା କତ୍ୱା ପୂଜିତା ସାଧୁ ସାଧୂ''ତି ମହାସାଧୁକାରସଦ୍ଦୋ ଅହୋସି। ତସ୍ସ ମାତାପିତରୋ ତଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ''କିଂ ସଦ୍ଦୋ ନାମେସୋ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଯଥାଭୂତଂ ସୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଧନଲୋଭତାୟ ମହାସତ୍ତସ୍ସ କୁଜ୍ଝିଂସୁ। ସୋପି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଉୟ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ତେସଂ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥସ୍ସ ପିତା ''କଥଂ, ତାତ, ଏୱରୂପସ୍ସ ସାହସିକସ୍ସ ଚୋରସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ମୁତ୍ତୋସୀ''ତି ପଟିସନ୍ଥାରମତ୍ତମ୍ପି ଅକତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଧନଲୋଭତାୟ ''ସଚ୍ଚଂ କିର, ତାତ, ତୟା ଚତସ୍ସୋ ଗାଥା ସୁତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ସହସ୍ସାନି ଦିନ୍ନାନୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ସଚ୍ଚ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ଗାଥମାହ –

୪୧୬।

''ଆସୀତିୟା ନାୱୁତିୟା ଚ ଗାଥା, ସତାରହା ଚାପି ଭୱେୟ୍ୟ ଗାଥା;

ପଚ୍ଚତ୍ତମେୱ ସୁତସୋମ ଜାନହି, ସହସ୍ସିୟା ନାମ କା ଅତ୍ଥି ଗାଥା''ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଗାଥା ନାମ, ତାତ, ଆସୀତିୟା ଚ ନାୱୁତିୟା ଚ ସତାରହା ଚାପି ଭୱେୟ୍ୟ, ପଚ୍ଚତ୍ତମେୱ ଅତ୍ତନାୱ ଜାନାହି, ସହସ୍ସାରହା ନାମ ଗାଥା କା କସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଅତ୍ଥୀତି।

ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ ''ନାହଂ, ତାତ, ଧନେନ ୱଡ୍ଢିଂ ଇଚ୍ଛାମି, ସୁତେନ ପନ ଇଚ୍ଛାମୀ''ତି ସଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ଆହ –

୪୧୭.

‘‘ଇଚ୍ଛାମି ୱୋହଂ ସୁତଓ୍ୱୁଦ୍ଧିମତ୍ତନୋ, ସନ୍ତୋତି ମଂ ସପ୍ପୁରିସା ଭଜେୟ୍ୟୁଂ;

ଅହଂ ସୱନ୍ତୀହି ମହୋଦଧୀୱ, ନ ହି ତାତ ତପ୍ପାମି ସୁଭାସିତେନ.

୪୧୮.

‘‘ଅଗ୍ଗି ଯଥା ତିଣକଟ୍ଠଂ ଦହନ୍ତୋ, ନ ତପ୍ପତୀ ସାଗରୋୱ ନଦୀଭି;

ଏୱମ୍ପି ତେ ପଣ୍ଡିତା ରାଜସେଟ୍ଠ, ସୁତ୍ୱା ନ ତପ୍ପନ୍ତି ସୁଭାସିତେନ.

୪୧୯.

‘‘ସକସ୍ସ ଦାସସ୍ସ ଯଦା ସୁଣୋମି, ଗାଥଂ ଅହଂ ଅତ୍ଥୱତିଂ ଜନିନ୍ଦ;

ତମେୱ ସକ୍କଚ୍ଚ ନିସାମଯାମି, ନ ହି ତାତ ଧମ୍ମେସୁ ମମତ୍ଥି ତିତ୍ତୀ’’ତି.

ତତ୍ଥ ୱୋତି ନିପାତମତ୍ତଂ. ‘‘ସନ୍ତୋ’’ତି ଏତେ ଚ ମଂ ଭଜେୟ୍ୟୁଂ ଇତି ଇଚ୍ଛାମି. ସୱନ୍ତୀହୀତି ନଦୀହି. ସକସ୍ସାତି ତିଟ୍ଠତୁ, ନନ୍ଦ, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ଯଦା ଅହଂ ଅତ୍ତନୋ ଦାସସ୍ସପି ସନ୍ତିକେ ସୁଣୋମି, ତାତ, ଧମ୍ମେସୁ ମମ ତିତ୍ତି ନ ହି ଅତ୍ଥୀତି.

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ‘‘ମା ମଂ, ତାତ, ଧନହେତୁ ପରିଭାସସି, ଅହଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଆଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ସପଥଂ କତ୍ୱା ଆଗତୋ, ଇଦାନାହଂ ପୋରିସାଦସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗମିସ୍ସାମି, ଇଦଂ ତେ ରଜ୍ଜଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାଦେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୪୨୦.

‘‘ଇଦଂ ତେ ରଟ୍ଠଂ ସଧନଂ ସଯୋଗ୍ଗଂ, ସକାଯୁରଂ ସବ୍ବକାମୂପପନ୍ନଂ;

କିଂ କାମହେତୁ ପରିଭାସସି ମଂ, ଗଚ୍ଛାମହଂ ପୋରିସାଦସ୍ସ ଞତ୍ତେ’’ତି.

ତତ୍ଥ ଞତ୍ତେତି ସନ୍ତିକେ.

ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପିତୁରଞ୍ଞୋ ହଦଯଂ ଉଣ୍ହଂ ଅହୋସି. ସୋ, ‘‘ତାତ ସୁତସୋମ, କିଂ ନାମେତଂ କଥେସି, ମଯଂ ଚତୁରଙ୍ଗିନିଯା ସେନାଯ ଚୋରଂ ଗଣ୍ହେସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୨୧.

‘‘ଅତ୍ତାନୁରକ୍ଖାଯ ଭୱନ୍ତି ହେତେ, ହତ୍ଥାରୋହା ରଥିକା ପତ୍ତିକା ଚ;

ଅସ୍ସାରୋହା ଯେ ଚ ଧନୁଗ୍ଗହାସେ, ସେନଂ ପଯୁଞ୍ଜାମ ହନାମ ସତ୍ତୁ’’ନ୍ତି.

ତତ୍ଥ ହନାମାତି ସଚେ ଏୱଂ ପଯୋଜିତା ସେନା ତଂ ଗଣ୍ହେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଅଥ ନଂ ସକଲରଟ୍ଠୱାସିନୋ ଗଣ୍ହେତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ହନାମ ସତ୍ତୁଂ, ମାରେମ ତଂ ଅମ୍ହାକଂ ପଚ୍ଚାମିତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ.

ଅଥ ନଂ ମାତାପିତରୋ ଅସ୍ସୁପୁଣ୍ଣମୁଖା ରୋଦମାନା ୱିଲପନ୍ତା, ‘‘ତାତ, ମା ଗଚ୍ଛ, ଗନ୍ତୁଂ ନ ଲବ୍ଭା’’ତି ଯାଚିଂସୁ. ସୋଳସସହସ୍ସା ନାଟକିତ୍ଥିଯୋପି

ସେସପରିଜନୋପି ‘‘ଅମ୍ହେ ଅନାଥେ କତ୍ୱା କୁହିଂ ଗଚ୍ଛସି, ଦେୱା’’ତି ପରିଦେୱିଂସୁ। ସକଲନଗରେ କୋଟି ସକଭାୱେନ ସଣ୍ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ‘‘ସୁତସୋମୋ ପୋରିସାଦସ୍ସ କିର ପଟିଞ୍ଞଂ ଦତ୍ୱା ଆଗତୋ, ଇଦାନି ଚତସ୍ସୋ ସତାରହା ଗାଥା ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମକଥିକସ୍ସ ସକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପୁନପି କିର ଚୋରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗମିସ୍ସତୀ’’ତି ସକଲନଗରଂ ଏକକୋଲାହଲଂ ଅହୋସି। ସୋପି ମାତାପିତୂନଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୨୨।

‘‘ସୁଦୁକ୍କରଂ ପୋରିସାଦୋ ଅକାସି, ଜୀୱଂ ଗହେତ୍ୱାନ ଅୱସ୍ସଜୀ ମଂ;

ତଂ ତାଦିସଂ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ସରନ୍ତୋ, ଦୁବ୍ଭେ ଅହଂ ତସ୍ସ କଥଂ ଜନିନ୍ଦା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଜୀୱଂ ଗହେତ୍ୱାନାତି ଜୀୱଗ୍ଗାହଂ ଗହେତ୍ୱା। ତଂ ତାଦିସନ୍ତି ତଂ ତେନ କତଂ ତଥାରୂପଂ। ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚନ୍ତି ପୁରିମଂ ଉପକାରଂ। ଜନିନ୍ଦାତି ପିତରଂ ଆଲପତି।

ସୋ ମାତାପିତରୋ ଅସ୍ସାସେତ୍ୱା, ‘‘ଅମ୍ମ ତାତା, ତୁମ୍ହେ ମଯ୍ହଂ ମା ଚିନ୍ତଯିତ୍ଥ, କତକଲ୍ୟାଣୋ ଅହଂ, ମମ ଛକାମସ୍ସଗ୍ଗିସ୍ସରିଯଂ ନ ଦୁଲ୍ଲଭ’’ନ୍ତି ମାତାପିତରୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ସେସଜନଂ ଅନୁସାସିତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ତମତ୍ଥଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସତ୍ଥା ଆହ –

୪୨୩।

‘‘ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସୋ ପିତରଂ ମାତରଞ୍ଚ, ଅନୁସାସିତ୍ୱା ନେଗମଞ୍ଚ ବଲଞ୍ଚ;

ସଚ୍ଚୱାଦୀ ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖମାନୋ, ଅଗମାସି ସୋ ଯତ୍ଥ ପୋରିସାଦୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖମାନୋତି ସଚ୍ଚଂ ଅନୁରକ୍ଖମାନୋ। ଅଗମାସୀତି ତଂ ରତ୍ତିଂ ନିୱେସନେଯେୱ ୱସିତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନୱେଲାଯ ମାତାପିତରୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ସେସଜନଂ ଅନୁସାସିତ୍ୱା ଅସ୍ସୁମୁଖେନ ନାନପ୍ପକାରଂ ପରିଦେୱନ୍ତେନ ଇତ୍ଥାଗାରାଦିନା ମହାଜନେନ ଅନୁଗତୋ ନଗରା ନିକ୍ଖମ୍ମ ତଂ ଜନଂ ନିୱତ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ମହାମଗ୍ଗେ ଦଣ୍ଡକେନ ତିରିଯଂ ଲେଖଂ କଡ୍ଢିତ୍ୱା ‘‘ସଚେ ମଯି ସିନେହୋ ଅତ୍ଥି, ଇମଂ ମା ଅତିକ୍କମିଂସୂ’’ତି ଆହ। ମହାଜନୋ ସୀଲୱତୋ ତେଜୱନ୍ତସ୍ସ ଆଣଂ ଅତିକ୍କମିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ମହାସଦ୍ଦେନ ପରିଦେୱମାନୋ ତଂ ସୀହୱିଜମ୍ଭିତେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଦସ୍ସନୂପଚାରଂ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଏକରୱଂ ରୱନ୍ତୋ ନଗରଂ ପାୱିସି। ସୋପି ଆଗତମଗ୍ଗେନେୱ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗତୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଅଗମାସି ସୋ ଯତ୍ଥ ପୋରିସାଦୋ’’ତି।

ତତୋ ପୋରିସାଦୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ସଚେ ମମ ସହାଯୋ ସୁତସୋମୋ ଆଗନ୍ତୁକାମୋ, ଆଗଚ୍ଛତୁ, ଅନାଗନ୍ତୁକାମୋ, ଅନାଗଚ୍ଛତୁ, ରୁକ୍ଖଦେୱତା ଯଂ ମଯ୍ହଂ ଇଚ୍ଛତି , ତଂ କରୋତୁ, ଇମେ ରାଜାନୋ ମାରେତ୍ୱା ପଞ୍ଚମଧୁରମଂସେନ ବଲିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିତକଂ କତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ଜାଲେତ୍ୱା ‘‘ଅଙ୍ଗାରରାସି ତାୱ ହୋତୂ’’ତି ତସ୍ସ ସୂଲେ ତଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ନିସିନ୍ନକାଲେ ସୁତସୋମୋ ଆଗତୋ। ଅଥ ନଂ ପୋରିସାଦୋ ଦିସ୍ୱା ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ, ‘‘ସମ୍ମ, ଗନ୍ତ୍ୱା କଉଦ୍ଦକିଚ୍ଚଂ ତେ କତ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛି। ମହାସତ୍ତୋ, ‘‘ଆମ ମହାରାଜ, କସ୍ସପଦସବଲେନ ଦେସିତା ଗାଥା ମେ ସୁତା, ଧମ୍ମକଥିକସ୍ସ ଚ ସକ୍କାରୋ କତୋ, ତସ୍ମା ଗନ୍ତ୍ୱା କଉଦ୍ଦକିଚ୍ଚଂ କତଂ ନାମ ହୋତୀ’’ତି ଦସ୍ସେତୁଂ ଗାଥମାହ –

୪୨୪।

‘‘କତୋ ମଯା ସଙ୍ଗରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ, ରଟ୍ଠେ ସକେ ଇସ୍ସରିଯେ ଠିତେନ;

ତଂ ସଙ୍ଗରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସପ୍ପଦାଯ, ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖୀ ପୁନରାଗତୋସ୍ମି;

ଯଜସ୍ସୁ ଯଞ୍ଞଂ ଖାଦ ମଂ ପୋରିସାଦା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଯଜସ୍ସୂତି ମଂ ମାରେତ୍ୱା ଦେୱତାଯ ୱା ଯଞ୍ଞଂ ଯଜସ୍ସୁ, ମଂସଂ ୱା ମେ ଖାଦାହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ପୋରିସାଦୋ ‘‘ଅଯଂ ରାଜା ନ ଭାଯତି, ୱିଗତମରଣଭଯୋ ହୁତ୍ୱା କଥେତି, କିସ୍ସ ନୁ ଖୋ ଏସ ଆନୁଭାୱୋ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ନତ୍ଥି, ଅଯଂ ‘କସ୍ସପଦସବଲେନ ଦେସିତା ଗାଥା ମେ ସୁତା’ତି ୱଦତି, ତାସଂ ଏତେନ ଆନୁଭାୱେନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ଅହମ୍ପି ତଂ କଥାପେତ୍ୱା ତା ଗାଥାଯୋ ସୋସ୍ସାମି, ଏୱଂ ଅହମ୍ପି ନିବ୍ଭଯୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୨୫।

‘‘ନ ହାଯତେ ଖାଦିତଂ ମଯ୍ହଂ ପଚ୍ଛା, ଚିତକା ଅଯଂ ତାୱ ସଧୂମିକାୱ;

ନିଦ୍ଧୂମକେ ପଚିତଂ ସାଧୁପକ୍କଂ, ସୁଣୋମି ଗାଥାଯୋ ସତାରହାଯୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଖାଦିତନ୍ତି ଖାଦନଂ। ତଂ ଖାଦନଂ ମଯ୍ହଂ ପଚ୍ଛା ୱା ପୁରେ ୱା ନ ପରିହାଯତି, ପଚ୍ଛାପି ହି ତ୍ୱଂ ମଯା ଖାଦିତବ୍ବୋୱ। ନିଦ୍ଧୂମକେ ପଚିତନ୍ତି ନିଦ୍ଧୂମେ ନିଚ୍ଚାଲେ ଅଗ୍ଗିମ୍ହି ପକ୍କମଂସଂ ସାଧୁପକ୍କଂ ନାମ ହୋତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଅଯଂ ପୋରିସାଦୋ ପାପଧମ୍ମୋ, ଇମଂ ଥୋକଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଲଜ୍ଜାପେତ୍ୱା କଥେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆହ –

୪୨୬।

‘‘ଅଧମ୍ମିକୋ ତ୍ୱଂ ପୋରିସାଦକାସି, ରଟ୍ଠା ଚ ଭଟ୍ଠୋ ଉଦରସ୍ସ ହେତୁ;

ଧମ୍ମଞ୍ଚିମା ଅଭିୱଦନ୍ତି ଗାଥା, ଧମ୍ମୋ ଚ ଅଧମ୍ମୋ ଚ କୁହିଂ ସମେତି।

୪୨୭।

‘‘ଅଧମ୍ମିକସ୍ସ ଲୁଦ୍ଦସ୍ସ, ନିଚ୍ଚଂ ଲୋହିତପାଣିନୋ;

ନତ୍ଥି ସଚ୍ଚଂ କୁତୋ ଧମ୍ମୋ, କିଂ ସୁତେନ କରିସ୍ସସୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଧମ୍ମଞ୍ଚିମାତି ଇମା ଚ ଗାଥା ନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି। କୁହିଂ ସମେତୀତି କତ୍ଥ ସମାଗଚ୍ଛତି। ଧମ୍ମୋ ହି ସୁଗତିଂ ପାପେତି ନିବ୍ବାନଂ ୱା, ଅଧମ୍ମୋ ଦୁଗ୍ଗତିଂ। କୁତୋ ଧମ୍ମୋତି ୱଚୀସଚ୍ଚମତ୍ତମ୍ପି ନତ୍ଥି, କୁତୋ ଧମ୍ମୋ। କିଂ ସୁତେନାତି ତ୍ୱଂ ଏତେନ ସୁତେନ କିଂ କରିସ୍ସସି, ମତ୍ତିକାଭାଜନଂ ୱିଯ ହି ସୀହୱସାଯ ଅଭାଜନଂ ତ୍ୱଂ ଧମ୍ମସ୍ସ।

ସୋ ଏୱଂ କଥିତେପି ନେୱ କୁଜ୍ଝି। କସ୍ମା? ମହାସତ୍ତସ୍ସ ମେତ୍ତାଭାୱନାଯ ମଦ୍ଦୱେନ। ଅଥ ନଂ ‘‘କିଂ ପନ ସମ୍ମ ସୁତସୋମ ଅହମେୱ ଅଧମ୍ମିକୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୨୮।

‘‘ଯୋ ମଂସହେତୁ ମିଗୱଂ ଚରେଯ୍ଯ, ଯୋ ୱା ହନେ ପୁରିସମତ୍ତହେତୁ;

ଉଭୋପି ତେ ପେଚ୍ଚ ସମା ଭୱନ୍ତି, କସ୍ମା ନୋ ଅଧମ୍ମିକଂ ବ୍ରୂସି ମଂ ତ୍ୱ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ କସ୍ମା ନୋତି ଯେ ଜମ୍ବୁଦୀପତଲେ ରାଜାନୋ ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତା ମହାବଲପରିୱାରା ରଥୱରଗତା ମିଗୱଂ ଚରନ୍ତା ତିଖିଣେହି ସରେହି ମିଗେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ମାରେନ୍ତି, ତେ ଅୱତ୍ୱା କସ୍ମା ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞେୱ ଅଧମ୍ମିକନ୍ତି ୱଦସି। ଯଦି ତେ ନିଦ୍ଦୋସା, ଅହମ୍ପି ନିଦ୍ଦୋସୋ ଏୱାତି ଦୀପେତି।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଲଦ୍ଧିଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୪୨୯।

‘‘ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ନ ଖା ଭକ୍ଖା, ଖତ୍ତିଯେନ ପଜାନତା;

ଅଭକ୍ଖଂ ରାଜ ଭକ୍ଖେସି, ତସ୍ମା ଅଧମ୍ମିକୋ ତୁୱ’’ନ୍ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ଖତ୍ତିଯେନ ନାମ ଖତ୍ତିଯଧମ୍ମଂ ଜାନନ୍ତେନ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ହତ୍ଥିଆଦଯୋ ଦସେୱ ସତ୍ତା ମଂସୱସେନ ନ ଖା ଭକ୍ଖା ନ ଖୋ ଖାଦିତବ୍ବଯୁତ୍ତକା। ‘‘ନ ଖୋ’’ତ୍ୱେୱ ୱା ପାଠୋ। ଅପରୋ ନଯୋ ଖତ୍ତିଯେନ ଖତ୍ତିଯଧମ୍ମଂ ଜାନନ୍ତେନ ପଞ୍ଚନଖେସୁ ସତ୍ତେସୁ ସସକୋ, ସଲ୍ଲକୋ, ଗୋଧା, କପି କୁମ୍ମୋତି ଇମେ ପଞ୍ଚେୱ ସତ୍ତା ଭକ୍ଖିତବ୍ବଯୁତ୍ତକା, ନ ଅଞ୍ଞେ, ତ୍ୱଂ ପନ ଅଭକ୍ଖଂ ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଭକ୍ଖେସି, ତେନ ଅଧମ୍ମିକୋତି।

ଇତି ସୋ ନିଗ୍ଗହଂ ପତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ନିସ୍ସରଣଂ ଅଦିସ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପାପଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୪୩୦।

‘‘ମୁତ୍ତୋ ତୁୱଂ ପୋରିସାଦସ୍ସ ହତ୍ଥା, ଗନ୍ତ୍ୱା ସକଂ ମନ୍ଦିରଂ କାମକାମୀ;

ଅମିତ୍ତହତ୍ଥଂ ପୁନରାଗତୋସି, ନ ଖତ୍ତଧମ୍ମେ କୁସଲୋସି ରାଜା’’ତି।

ତତ୍ଥ ନ ଖତ୍ତଧମ୍ମେତି ତ୍ୱଂ ଖତ୍ତିଯଧମ୍ମସଙ୍ଖାତେ ନୀତିସତ୍ଥେ ନ କୁସଲୋସି, ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାନତ୍ଥଂ ନ ଜାନାସି, ଅକାରଣେନେୱ ତେ ଲୋକେ ପଣ୍ଡିତୋତି କିତ୍ତି ପତ୍ଥଟା, ଅହଂ ପନ ତେ ପଣ୍ଡିତଭାୱଂ ନ ପସ୍ସାମି ନ ଜାନାମି, ଅତିବାଲୋସୀହି ୱଦତି।

ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ, ‘‘ସମ୍ମ, ଖତ୍ତିଯଧମ୍ମେ କୁସଲେନ ନାମ ମାଦିସେନେୱ ଭୱିତବ୍ବଂ। ଅହଞ୍ହି ତଂ ଜାନାମି, ନ ପନ ତଦତ୍ଥାଯ ପଟିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୩୧।

‘‘ଯେ ଖତ୍ତଧମ୍ମେ କୁସଲା ଭୱନ୍ତି, ପାଯେନ ତେ ନେରଯିକା ଭୱନ୍ତି;

ତସ୍ମା ଅହଂ ଖତ୍ତଧମ୍ମଂ ପହାଯ, ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖୀ ପୁନରାଗତୋସ୍ମି;

ଯଜସ୍ସୁ ଯଞ୍ଞଂ ଖାଦ ମଂ ପୋରିସାଦା’’ତି।

ତତ୍ଥ କୁସଲାତି ତଦତ୍ଥାଯ ପଟିପଜ୍ଜନକୁସଲା। ପାଯେନାତି ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ନେରଯିକା। ଯେ ପନ ତତ୍ଥ ନ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି, ତେ ସେସାପାଯେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି।

ପୋରିସାଦୋ ଆହ –

୪୩୨।

‘‘ପାସାଦୱାସା ପଥୱୀଗୱାସ୍ସା, କାମିତ୍ଥିଯୋ କାସିକଚନ୍ଦନଞ୍ଚ;

ସବ୍ବଂ ତହିଂ ଲଭସି ସାମିତାଯ, ସଚ୍ଚେନ କିଂ ପସ୍ସସି ଆନିସଂସ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ପାସାଦୱାସାତି, ସମ୍ମ ସୁତସୋମ, ତୱ ତିଣ୍ଣଂ ଉତୂନଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକା ଦିବ୍ବୱିମାନକପ୍ପା ତଯୋ ନିୱାସପାସାଦା। ପଥୱୀଗୱାସ୍ସାତି ପଥୱୀ ଚ ଗାୱୋ ଚ ଅସ୍ସା ଚ ବହୂ। କାମିତ୍ଥିଯୋତି କାମୱତ୍ଥୁଭୂତା ଇତ୍ଥିଯୋ। କାସିକଚନ୍ଦନଞ୍ଚାତି କାସିକୱତ୍ଥଞ୍ଚ ଲୋହିତଚନ୍ଦନଞ୍ଚ। ସବ୍ବଂ ତହିନ୍ତି ଏତଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ଉପଭୋଗପରିଭୋଗଂ ସବ୍ବଂ ତ୍ୱଂ ତହିଂ ଅତ୍ତନୋ ନଗରେ ସାମିତାଯ ଲଭସି, ସାମୀ ହୁତ୍ୱା ଯଥା ଇଚ୍ଛସି, ତଥା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲଭତି, ସୋ ତ୍ୱଂ ସବ୍ବମେତଂ ପହାଯ ସଚ୍ଚାନୁରକ୍ଖୀ ଇଧାଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସଚ୍ଚେନ କିଂ ଆନିସଂସଂ ପସ୍ସସୀତି।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ଆହ –

୪୩୩।

‘‘ଯେ କେଚିମେ ଅତ୍ଥି ରସା ପଥବ୍ୟା, ସଚ୍ଚଂ ତେସଂ ସାଦୁତରଂ ରସାନଂ;

ସଚ୍ଚେ ଠିତା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଚ, ତରନ୍ତି ଜାତିମରଣସ୍ସ ପାର’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସାଦୁତରନ୍ତି ଯସ୍ମା ସବ୍ବେପି ରସା ସତ୍ତାନଂ ସଚ୍ଚକାଲେଯେଵ ପଣୀତା ମଧୁରା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ସଚ୍ଚଂ ତେସଂ ସାଦୁତରଂ ରସାନଂ, ଯସ୍ମା ଵା ଵିରତିସଚ୍ଚଵଚୀସଚ୍ଚେ ଠିତା ଜାତିମରଣସଙ୍ଖାତସ୍ସ ତେଭୂମକଵଟ୍ଟସ୍ସ ପାରଂ ଅମତମହାନିବ୍ବାନଂ ତରନ୍ତି ପାପୁଣନ୍ତି, ତସ୍ମାପି ତଂ ସାଦୁତରନ୍ତି।

ଏଵମସ୍ସ ମହାସତ୍ତୋ ସଚ୍ଚେ ଆନିସଂସଂ କଥେସି। ତତୋ ପୋରିସାଦୋ ଵିକସିତପଦୁମପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦସସ୍ସିରିକମେଵସ୍ସ ମୁଖଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ସୁତସୋମୋ ଅଙ୍ଗାରଚିତକଂ ମଞ୍ଚ ସୂଲଂ ତଚ୍ଛନ୍ତଂ ପସ୍ସତି, ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସମତ୍ତମ୍ପିସ୍ସ ନତ୍ଥି, କିଂ ନୁ ଖୋ ଏସ ସତାରହଗାଥାନଂ ଆନୁଭାଵୋ, ଉଦାହୁ ସଚ୍ଚସ୍ସ, ଅଞ୍ଞସ୍ସେଵ ଵା କସ୍ସଚୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି ତାଵ ନ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୪୩୪।

‘‘ମୁତ୍ତୋ ତୁଵଂ ପୋରିସାଦସ୍ସ ହତ୍ଥା, ଗନ୍ତ୍ୱା ସକଂ ମନ୍ଦିରଂ କାମକାମୀ;

ଅମିତ୍ତହତ୍ଥଂ ପୁନରାଗତୋସି, ନ ହି ନୂନ ତେ ମରଣଭଯଂ ଜନିନ୍ଦ;

ଅଲୀନଚିତ୍ତୋ ଅସି ସଚ୍ଚଵାଦୀ’’ତି।

ମହାସତ୍ତୋପିସ୍ସ ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୋ ଆହ –

୪୩୫।

‘‘କତା ମେ କଲ୍ୟାଣା ଅନେକରୂପା, ଯଞ୍ଞା ଯିଟ୍ଠା ଯେ ଵିପୁଲା ପସତ୍ଥା;

ଵିସୋଧିତୋ ପରଲୋକସ୍ସ ମଗ୍ଗୋ, ଧମ୍ମେ ଠିତୋ କୋ ମରଣସ୍ସ ଭାଯେ।

୪୩୬।

‘‘କତା ମେ କଲ୍ୟାଣା ଅନେକରୂପା, ଯଞ୍ଞା ଯିଟ୍ଠା ଯେ ଵିପୁଲା ପସତ୍ଥା;

ଅନାନୁତପ୍ପଂ ପରଲୋକଂ ଗମିସ୍ସଂ, ଯଜସ୍ସୁ ଯଞ୍ଞଂ ଅଦ ମଂ ପୋରିସାଦ।

୪୩୭।

‘‘ପିତା ଚ ମାତା ଚ ଉପଟ୍ଠିତା ମେ, ଧମ୍ମେନ ମେ ଇସ୍ସରିଯଂ ପସତ୍ଥଂ;

ଵିସୋଧିତୋ ପରଲୋକସ୍ସ ମଗ୍ଗୋ, ଧମ୍ମେ ଠିତୋ କୋ ମରଣସ୍ସ ଭାଯେ।

୪୩୮।

‘‘ପିତା ଚ ମାତା ଚ ଉପଟ୍ଠିତା ମେ, ଧମ୍ମେନ ମେ ଇସ୍ସରିଯଂ ପସତ୍ଥଂ;

ଅନାନୁତପ୍ପଂ ପରଲୋକଂ ଗମିସ୍ସଂ, ଯଜସ୍ସୁ ଯଞ୍ଞଂ ଅଦ ମଂ ପୋରିସାଦ।

୪୩୯।

‘‘ଞାତୀସୁ ମିତ୍ତେସୁ କତା ମେ କାରା, ଧମ୍ମେନ ମେ ଇସ୍ସରିଯଂ ପସତ୍ଥଂ;

ୱିସୋଧିତୋ ପରଲୋକସ୍ସ ମଗ୍ଗୋ, ଧମ୍ମେ ଠିତୋ କୋ ମରଣସ୍ସ ଭାଯେ।

୪୪୦।

‘‘ଞାତୀସୁ ମିତ୍ତେସୁ କତା ମେ କାରା, ଧମ୍ମେନ ମେ ଇସ୍ସରିଯଂ ପସତ୍ଥଂ;

ଅନାନୁତପ୍ପଂ ପରଲୋକଂ ଗମିସ୍ସଂ, ଯଜସ୍ସୁ ଯଞ୍ଞଂ ଅଦ ମଂ ପୋରିସାଦ।

୪୪୧।

‘‘ଦିନ୍ନଂ ମେ ଦାନଂ ବହୁଧା ବହୂନଂ, ସନ୍ତପ୍ପିତା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଚ;

ୱିସୋଧିତୋ ପରଲୋକସ୍ସ ମଗ୍ଗୋ, ଧମ୍ମେ ଠିତୋ କୋ ମରଣସ୍ସ ଭାଯେ।

୪୪୨।

‘‘ଦିନ୍ନଂ ମେ ଦାନଂ ବହୁଧା ବହୂନଂ, ସନ୍ତପ୍ପିତା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଚ;

ଅନାନୁତପ୍ପଂ ପରଲୋକଂ ଗମିସ୍ସଂ, ଯଜସ୍ସୁ ଯଞ୍ଞଂ ଅଦ ମଂ ପୋରିସାଦା’’ତି।

ତତ୍ଥ କଲ୍ୟାଣାତି କଲ୍ୟାଣକମ୍ମା। ଅନେକରୂପାତି ଦାନାଦିୱସେନ ଅନେକୱିଧା। ଯଞ୍ଞାତି ଦସୱିଧଦାନୱତ୍ଥୁପରିଚ୍ଚାଗୱସେନ ଅତିୱିପୁଲା ପଣ୍ଡିତେହି ପସତ୍ଥା ଯଞ୍ଞାପି ଯିଟ୍ଠା ପୱତ୍ତିତା। ଧମ୍ମେ ଠିତୋତି ଏୱଂ ଧମ୍ମେ ପତିଟ୍ଠିତୋ ମାଦିସୋ କୋ ନାମ ମରଣସ୍ସ ଭାଯେଯ୍ୟ। ଅନାନୁତପ୍ପନ୍ତି ଅନାନୁତପ୍ପମାନୋ। ଧମ୍ମେନ ମେ ଇସ୍ସରିଯଂ ପସତ୍ଥନ୍ତି ଦସୱିଧଂ ରାଜଧମ୍ମଂ ଅକୋପେତ୍ୱା ଧମ୍ମେନେୱ ମଯା ରଜ୍ଜଂ ପସାସିତଂ। କାରାତି ଞାତୀସୁ ଞାତିକିଚ୍ଚାନି, ମିତ୍ତେସୁ ଚ ମିତ୍ତକିଚ୍ଚାନି। ଦାନନ୍ତି ସୱତ୍ଥୁକଚେତନା। ବହୁଧାତି ବହୂହି ଆକାରେହି। ବହୂନନ୍ତି ନ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ, ନ ଦସନ୍ନଂ, ସତସ୍ସପି ସହସ୍ସସ୍ସପି ସତସହସ୍ସସ୍ସପି ଦିନ୍ନମେୱ। ସନ୍ତପ୍ପିତାତି ଗହିତଗହିତଭାଜନାନି ପୂରେତ୍ୱା ସୁଟ୍ଠୁ ତପ୍ପିତା।

ତଂ ସୁତ୍ୱା ପୋରିସାଦୋ ‘‘ଅଯଂ ସୁତସୋମମହାରାଜା ସପ୍ପୁରିସୋ ଞାଣସମ୍ପନ୍ନୋ ମଧୁରଧମ୍ମକଥିକୋ, ସଚାହଂ ଏତଂ ଖାଦେଯ୍ୟଂ, ମୁଦ୍ଧା ମେ ସତ୍ତଧା ଫଲେଯ୍ୟ, ପଥୱୀ ୱା ପନ ମେ ୱିୱରଂ ଦଦେଯ୍ୟା’’ତି ଭୀତତସିତୋ ହୁତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ, ନ ତ୍ୱଂ ମଯା ଖାଦିତବ୍ବରୂପୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୪୩।

‘‘ୱିସଂ ପଜାନଂ ପୁରିସୋ ଅଦେଯ୍ୟ, ଆସୀୱିସଂ ଜଲିତମୁଗ୍ଗତେଜଂ;

ମୁଦ୍ଧାପି ତସ୍ସ ୱିଫଲେଯ୍ୟ ସତ୍ତଧା, ଯୋ ତାଦିସଂ ସଚ୍ଚୱାଦିଂ ଅଦେଯ୍ୟା’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱିସନ୍ତି ତଙ୍ଖଣେୱ ମାରଣସମତ୍ଥଂ ହଲାହଲୱିସଂ। ଜଲିତନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ୱିସତେଜେନ ଜଲିତଂ ତେନେୱ ଉଗ୍ଗତେଜଂ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧଂ ୱିଯ ଚରନ୍ତଂ ଆସୀୱିସଂ ୱା ପନ ସୋ ଗୀୱାଯ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ।

ଇତି ସୋ ମହାସତ୍ତଂ ‘‘ହଲାହଲୱିସସଦିସୋ ତ୍ୱଂ, କୋ ତଂ ଖାଦିସ୍ସତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥା ସୋତୁକାମୋ ତଂ ଯାଚିତ୍ୱା ତେନ ଧମ୍ମଗାରୱଜନନତ୍ଥଂ ‘‘ଏୱରୂପାନଂ ଅନୱଜ୍ଜଗାଥାନଂ ତ୍ୱଂ ଅଭାଜନ’’ନ୍ତି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋପି ‘‘ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଇମିନା ସଦିସୋ ପଣ୍ଡିତୋ ନତ୍ଥି, ଅଯଂ ମମ ହତ୍ଥା ମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା

ଗନ୍ତ୍ୱା ତା ଗାଥା ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମକଥିକସ୍ସ ସକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ନଲାଟେନ ମଚ୍ଚଂ ଆଦାୟ ପୁନାଗତୋ, ଅତିୱିୟ ସାଧୁରୂପା ଗାଥା ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ସୁଟ୍ଠୁତରଂ ସଞ୍ଜାତଧମ୍ମସ୍ସୱନାଦରୋ ହୁତ୍ୱା ତଂ ଯାଚନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୪୪୪।

‘‘ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ୱିଜାନନ୍ତି, ନରା କଲ୍ୟାଣପାପକଂ;

ଅପି ଗାଥା ସୁଣିତ୍ୱାନ, ଧମ୍ମେ ମେ ରମତେ ମନୋ’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ‘‘ସମ୍ମ ସୁତସୋମ, ନରା ନାମ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା କଲ୍ୟାଣମ୍ପି ପାପକମ୍ପି ଜାନନ୍ତି, ଅପ୍ପେୱ ନାମ ତା ଗାଥା ସୁତ୍ୱା ମମପି କୁସଲକମ୍ମପଥଧମ୍ମେ ମନୋ ରମେୟ୍ୟା’’ତି।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ସୋତୁକାମୋ ଦାନି ପୋରିସାଦୋ, କଥେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ତେନ ହି, ସମ୍ମ, ସାଧୁକଂ ସୁଣାହୀ’’ତି ତଂ ଓହିତସୋତଂ କତ୍ୱା ନନ୍ଦବ୍ରାହ୍ମଣେନ କଥିତନିୟାମେନେୱ ଗାଥାନଂ ଥୁତିଂ କତ୍ୱା ଛସୁ କାମାୱଚରଦେୱେସୁ ଏକକୋଲାହଲଂ କତ୍ୱା ଦେୱତାସୁ ସାଧୁକାରଂ ଦଦମାନାସୁ ପୋରିସାଦସ୍ସ ଧମ୍ମଂ କଥେସି –

୪୪୫।

‘‘ସକିଦେୱ ମହାରାଜ, ସବ୍ଭି ହୋତି ସମାଗମୋ;

ସା ନଂ ସଙ୍ଗତି ପାଲେତି, ନାସବ୍ଭି ବହୁ ସଙ୍ଗମୋ।

୪୪୬।

‘‘ସବ୍ଭିରେୱ ସମାସେଥ, ସବ୍ଭି କୁବ୍ବେଥ ସନ୍ଥୱଂ;

ସତଂ ସଦ୍ଧମ୍ମମଞ୍ଞାୟ, ସେୟ୍ୟୋ ହୋତି ନ ପାପିୟୋ।

୪୪୭।

‘‘ଜୀରନ୍ତି ୱେ ରାଜରଥା ସୁଚିତ୍ତା, ଅଥୋ ସରୀରମ୍ପି ଜରଂ ଉପେତି;

ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମୋ ନ ଜରଂ ଉପେତି, ସନ୍ତୋ ହୱେ ସବ୍ଭି ପୱେଦୟନ୍ତି।

୪୪୮।

‘‘ନଭଞ୍ଚ ଦୂରେ ପଥୱୀ ଚ ଦୂରେ, ପାରଂ ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ତଦାହୁ ଦୂରେ;

ତତୋ ହୱେ ଦୂରତରଂ ୱଦନ୍ତି, ସତଞ୍ଚ ଧମ୍ମୋ ଅସତଞ୍ଚ ରାଜା’’ତି।

ତସ୍ସ ତେନ ସୁକଥିତତ୍ତା ଚେୱ ଅତ୍ତନୋ ପଣ୍ଡିତଭାୱେନ ଚ ତା ଗାଥା ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧକଥିତା ୱିୟାତି ଚିନ୍ତେନ୍ତସ୍ସ ସକଲସରୀରଂ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣାୟ ପୀତିୟା ପରିପୂରି, ବୋଧିସତ୍ତେ ମୁଦୁଚିତ୍ତଂ ଅହୋସି, ସେତଚ୍ଛତ୍ତଦାୟକଂ ପିତରଂ ୱିୟ ନଂ ଅମଞ୍ଞି। ସୋ ‘‘ଅହଂ ସୁତସୋମସ୍ସ ଦାତବ୍ବଂ କିଞ୍ଚି ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣଂ ନ ପସ୍ସାମି, ଏକେକାୟ ପନସ୍ସ ଗାଥାୟ ଏକେକଂ ୱରଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୪୯।

‘‘ଗାଥା ଇମା ଅତ୍ଥୱତୀ ସୁବ୍ୟଞ୍ଜନା, ସୁଭାସିତା ତୁୟ୍ହ ଜନିନ୍ଦ ସୁତ୍ୱା;

ଆନନ୍ଦି ୱିତ୍ତୋ ସୁମନୋ ପତୀତୋ, ଚତ୍ତାରି ତେ ସମ୍ମ ୱରେ ଦଦାମୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଆନନ୍ଦୀତି ଆନନ୍ଦଜାତୋ। ସେସାନି ତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନାନି। ଚତ୍ତାରୋପି ହେତେ ତୁଟ୍ଠାକାରା ଏୱ।

ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘କିଂ ନାମ ତ୍ୱଂ ୱରଂ ଦସ୍ସସୀ’’ତି ଅପସାଦେନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୪୫୦।

‘‘ଯୋ ନତ୍ତନୋ ମରଣଂ ବୁଜ୍ଝସି ତୁୱଂ, ହିତାହିତଂ ୱିନିପାତଞ୍ଚ ସଗ୍ଗଂ;

ଗିଦ୍ଧୋ ରସେ ଦୁଚ୍ଚରିତେ ନିୱିଟ୍ଠୋ, କିଂ ତ୍ୱଂ ୱରଂ ଦସ୍ସସି ପାପଧମ୍ମ।

୪୫୧।

‘‘ଅହଞ୍ଚ ତଂ ‘ଦେହି ୱର’ନ୍ତି ୱଜ୍ଜଂ, ତ୍ୱଂ ଚାପି ଦତ୍ୱା ନ ଅୱାକରେୟ୍ୟ;

ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଂ କଲହମିମଂ ୱିୱାଦଂ, କୋ ପଣ୍ଡିତୋ ଜାନମୁପବ୍ବଜେୟ୍ୟା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଯୋତି ଯୋ ତ୍ୱଂ ‘‘ମରଣଧମ୍ମୋହମସ୍ମୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋପି ମରଣଂ ନ ବୁଜ୍ଝସି ନ ଜାନାସି, ପାପକମ୍ମମେୱ କରୋସି। ହିତାହିତନ୍ତି ‘‘ଇଦଂ ମେ କମ୍ମଂ ହିତଂ, ଇଦଂ ଅହିତଂ, ଇଦଂ ୱିନିପାତଂ ନେସ୍ସତି, ଇଦଂ ସଗ୍ଗ’’ନ୍ତି ନ ଜାନାସି। ରସେତି ମନୁସ୍ସମଂସରସେ। ୱଜ୍ଜନ୍ତି ୱଦେୟ୍ୟଂ। ନ ଅୱାକରେୟ୍ୟାତି ୱାଚାୟ ଦତ୍ୱା ‘‘ଦେହି ମେ ୱର’’ନ୍ତି ୟାଚମାନୋ ନ ଅୱାକରେୟ୍ୟାସି ନ ଦଦେୟ୍ୟାସି। ଉପବ୍ବଜେୟ୍ୟାତି କୋ ଇମଂ କଲହଂ ପଣ୍ଡିତୋ ଉପଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ।

ତତୋ ପୋରିସାଦୋ ‘‘ନାଯଂ ମୟ୍ହଂ ସଦ୍ଦହତି, ସଦ୍ଦହାପେସ୍ସାମି ନ’’ନ୍ତି ଗାଥମାହ –

୪୫୨।

‘‘ନ ତଂ ୱରଂ ଅରହତି ଜନ୍ତୁ ଦାତୁଂ, ଯଂ ୱାପି ଦତ୍ୱା ନ ଅୱାକରେୟ୍ୟ;

ୱରସ୍ସୁ ସମ୍ମ ଅୱିକମ୍ପମାନୋ, ପାଣଂ ଚଜିତ୍ୱାନପି ଦସ୍ସମେୱା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅୱିକମ୍ପମାନୋତି ଅନୋଲୀଯମାନୋ।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଅଯଂ ଅତିୱିୟ ସୂରୋ ହୁତ୍ୱା କଥେତି, କରିସ୍ସତି ମେ ୱଚନଂ, ୱରଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି, ସଚେ ପନ ‘‘ମନୁସ୍ସମଂସଂ ନ ଖାଦିତବ୍ବ’ନ୍ତି ପଠମମେୱ ୱରଂ ୱାରଯିସ୍ସଂ, ଅତିୱିୟ କିଲମିସ୍ସତି, ପଠମଂ ଅଞ୍ଞେ ତଯୋ ୱରେ ଗହେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଏତଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆହ –

୪୫୩।

‘‘ଅରିୟସ୍ସ ଅରିଯେନ ସମେତି ସଖ୍ୟଂ, ପଞ୍ଞସ୍ସ ପଞ୍ଞାଣୱତା ସମେତି;

ପସ୍ସେୟ୍ୟ ତଂ ୱସ୍ସସତଂ ଅରୋଗଂ, ଏତଂ ୱରାନଂ ପଠମଂ ୱରାମୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅରିୟସ୍ସାତି ଆଚାରଅରିୟସ୍ସ। ସଖ୍ୟନ୍ତି ସଖିଧମ୍ମୋ ମିତ୍ତଧମ୍ମୋ। ପଞ୍ଞାଣୱତାତି ଞାଣସମ୍ପନ୍ନେନ। ସମେତୀତି ଗଙ୍ଗୋଦକଂ ୱିୟ ୟମୁନୋଦକେନ ସଂସନ୍ଦତି। ଧାତୁସୋ ହି ସତ୍ତା ସଂସନ୍ଦନ୍ତି। ପସ୍ସେୟ୍ୟ ତନ୍ତି ସୁତସୋମୋ ପୋରିସାଦସ୍ସ ଚିରଂ ଜୀୱିତଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତୋ ୱିୟ ପଠମଂ ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତୱରଂ ୟାଚତି। ପଣ୍ଡିତସ୍ସ ହି ‘‘ମମ ଜୀୱିତଂ ଦେହୀ’’ତି ୱତ୍ତୁଂ ଅୟୁତ୍ତଂ, ଅପିଚ ସୋ ‘ମୟ୍ହମେୱ ଏସ ଆରୋଗ୍ୟଂ ଇଚ୍ଛତୀ’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତୁସ୍ସିସ୍ସତୀତି ଏୱମାହ।

ସୋପି ତଂ ସୁତ୍ୱାୱ ‘‘ଅଯଂ ଇସ୍ସରିଯା ଧଂସେତ୍ୱା ଇଦାନି ମଂସଂ ଖାଦିତୁକାମସ୍ସ ଏୱଂ ମହାଅନତ୍ଥକରସ୍ସ ମହାଚୋରସ୍ସ ମଯ୍ହମେୱ ଜୀୱିତଂ ଇଚ୍ଛତି, ଅହୋ ମମ ହିତକାମୋ’’ତି ତୁଟ୍ଠମାନସୋ ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ୱରସ୍ସ ଗହିତଭାୱଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ତଂ ୱରଂ ଦଦମାନୋ ଗାଥମାହ –

୪୫୪।

‘‘ଅରିଯସ୍ସ ଅରିଯେନ ସମେତି ସଖ୍ୟଂ, ପଞ୍ଞସ୍ସ ପଞ୍ଞାଣୱତା ସମେତି;

ପସ୍ସାସି ମଂ ୱସ୍ସସତଂ ଅରୋଗଂ, ଏତଂ ୱରାନଂ ପଠମଂ ଦଦାମୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱରାନନ୍ତି ଚତୁନ୍ନଂ ୱରାନଂ ପଠମଂ।

ତତୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଆହ –

୪୫୫।

‘‘ଯେ ଖତ୍ତିଯାସେ ଇଧ ଭୂମିପାଲା, ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତା କତନାମଧେଯ୍ୟା;

ନ ତାଦିସେ ଭୂମିପତୀ ଅଦେସି, ଏତଂ ୱରାନଂ ଦୁତିଯଂ ୱରାମୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ କତନାମଧେଯ୍ୟାତି ମୁଦ୍ଧନି ଅଭିସିତ୍ତତ୍ତାୱ ‘‘ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତା’’ତି କତନାମଧେଯ୍ୟା। ନ ତାଦିସେତି ତାଦିସେ ଖତ୍ତିଯେ ନ ଅଦେସି ମା ଖାଦି।

ଇତି ସୋ ଦୁତିଯଂ ୱରଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ପରୋସତାନଂ ଖତ୍ତିଯାନଂ ଜୀୱିତୱରଂ ଗଣ୍ହି। ପୋରିସାଦୋପିସ୍ସ ଦଦମାନୋ ଆହ –

୪୫୬।

‘‘ଯେ ଖତ୍ତିଯାସେ ଇଧ ଭୂମିପାଲା, ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତା କତନାମଧେଯ୍ୟା;

ନ ତାଦିସେ ଭୂମିପତୀ ଅଦେମି, ଏତଂ ୱରାନଂ ଦୁତିଯଂ ଦଦାମୀ’’ତି।

କିଂ ପନ ତେ ତେସଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣନ୍ତି, ନ ସୁଣନ୍ତୀତି? ନ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣନ୍ତି। ପୋରିସାଦେନ ହି ରୁକ୍ଖସ୍ସ ଧୂମଜାଲୋପଦ୍ଦୱଭଯେନ ପଟିକ୍କମିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗି କତୋ, ଅଗ୍ଗିନୋ ଚ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତରେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥେସି, ତସ୍ମା ସଦ୍ଦଂ ଅସୁତ୍ୱା ଉପଡ୍ଢୁପଡ୍ଢଂ ସୁଣିଂସୁ। ତେ ‘‘ଇଦାନି ସୁତସୋମୋ ପୋରିସାଦଂ ଦମେସ୍ସତି, ମା ଭାଯଥା’’ତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସମସ୍ସାସେସୁଂ। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ମହାସତ୍ତୋ ଇମଂ ଗାଥମାହ –

୪୫୭।

‘‘ପରୋସତଂ ଖତ୍ତିଯା ତେ ଗହୀତା, ତଲାୱୁତା ଅସ୍ସୁମୁଖା ରୁଦନ୍ତା;

ସକେ ତେ ରଟ୍ଠେ ପଟିପାଦଯାହି, ଏତଂ ୱରାନଂ ତତିଯଂ ୱରାମୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପରୋସତନ୍ତି ଅତିରେକସତଂ। ତେ ଗହୀତାତି ତଯା ଗହିତା। ତଲାୱୁତାତି ହତ୍ଥତଲେସୁ ଆୱୁତା।

ଇତି ମହାସତ୍ତୋ ତତିଯଂ ୱରଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ତେସଂ ଖତ୍ତିଯାନଂ ସକରଟ୍ଠନିଯ୍ୟାତନୱରଂ ଗଣ୍ହି। କିଂକାରଣା? ସୋ ଅଖାଦନ୍ତୋପି ୱେରଭଯେନ ସଙ୍ଖେ ତେ ଦାସେ କତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞେଯେୱ ୱାସେଯ୍ୟ, ମାରେତ୍ୱା ୱା ଛଡ୍ଡେଯ୍ୟ, ପଚ୍ଚନ୍ତଂ ନେତ୍ୱା ୱା ୱିକ୍କିଣେଯ୍ୟ, ତସ୍ମା ତେସଂ ସକରଟ୍ଠନିଯ୍ୟାତନୱରଂ ଗଣ୍ହି। ଇତରୋପିସ୍ସ ଦଦମାନୋ ଇମଂ ଗାଥମାହ –

୪୫୮।

‘‘ପରୋସତଂ ଖତ୍ତିଯା ମେ ଗହୀତା, ତଲାୱୁତା ଅସ୍ସୁମୁଖା ରୁଦନ୍ତା;

ସକେ ତେ ରଟ୍ଠେ ପଟିପାଦଯାମି, ଏତଂ ୱରାନଂ ତତିଯଂ ଦଦାମୀ’’ତି।

ଚତୁତ୍ଥଂ ପନ ୱରଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଇମଂ ଗାଥମାହ –

୪୫୯।

‘‘ଛିଦ୍ଦଂ ତେ ରଟ୍ଠଂ ବ୍ୟଥିତା ଭଯା ହି, ପୁଥୂ ନରା ଲେଣମନୁପ୍ପୱିଟ୍ଠା;

ମନୁସ୍ସମଂସଂ ୱିରମେହି ରାଜ, ଏତଂ ୱରାନଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ୱରାମୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଛିଦ୍ଦନ୍ତି ନ ଘନୱାସଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗାମାଦୀନଂ ଉଟ୍ଠିତତ୍ତା ସଚ୍ଛିଦ୍ଦଂ। ବ୍ୟଥିତା ଭଯାହୀତି ‘‘ପୋରିସାଦୋ ଇଦାନି ଆଗମିସ୍ସତୀ’’ତି ତୱ ଭଯେନ କମ୍ପିତା। ଲେଣମନୁପ୍ପୱିଟ୍ଠାତି ଦାରକେ ହତ୍ଥେସୁ ଗହେତ୍ୱା ତିଣଗହନାଦିନିଲୀଯନଟ୍ଠାନଂ ପୱିଟ୍ଠା। ମନୁସ୍ସମଂସନ୍ତି ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଂ ଜେଗୁଚ୍ଛଂ ପଟିକ୍କୂଲଂ ମନୁସ୍ସମଂସଂ ପଜହ। ନିସ୍ସକ୍କତ୍ଥେ ୱା ଉପଯୋଗଂ, ମନୁସ୍ସମଂସତୋ ୱିରମାହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ପୋରିସାଦୋ ପାଣିଂ ପହରିତ୍ୱା ହସନ୍ତୋ ‘‘ସମ୍ମ ସୁତସୋମ କିଂ ନାମେତଂ କଥେସି, କଥାହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଏତଂ ୱରଂ ଦସ୍ସାମି, ସଚେ ଗଣ୍ହିତୁକାମୋ, ଅଞ୍ଞଂ ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୬୦।

‘‘ଅଦ୍ଧା ହି ସୋ ଭକ୍ଖୋ ମମ ମନାପୋ, ଏତସ୍ସ ହେତୁମ୍ହି ୱନଂ ପୱିଟ୍ଠୋ;

ସୋହଂ କଥଂ ଏତ୍ତୋ ଉପାରମେଯ୍ୟଂ, ଅଞ୍ଞଂ ୱରାନଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ୱରସ୍ସୂ’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱନନ୍ତି ରଜ୍ଜଂ ପହାଯ ଇମଂ ୱନଂ ପୱିଟ୍ଠୋ।

ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ତ୍ୱଂ ‘ମନୁସ୍ସମଂସସ୍ସ ପିଯତରତ୍ତା ତତୋ ୱିରମିତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି ୱଦସି। ଯୋ ହି ପିଯଂ ନିସ୍ସାଯ ପାପଂ କରୋତି, ଅଯଂ ବାଲୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୬୧।

‘‘ନ ୱେ ‘ପିଯଂ ମେ’ତି ଜନିନ୍ଦ ତାଦିସୋ, ଅତ୍ତଂ ନିରଂକଚ୍ଚ ପିଯାନି ସେୱତି;

ଅତ୍ତାୱ ସେଯ୍ୟୋ ପରମା ଚ ସେଯ୍ୟୋ, ଲବ୍ଭା ପିଯା ଓଚିତତ୍ଥେନ ପଚ୍ଛା’’ତି।

ତତ୍ଥ ତାଦିସୋତି ଜନିନ୍ଦ ତାଦିସୋ ଯୁତ୍ତା ଅଭିରୂପୋ ମହାଯସୋ ‘‘ଇଦଂ ନାମ ମେ ପିଯ’’ନ୍ତି ପିଯୱତ୍ଥୁଲୋଭେନ ତତ୍ଥ ଅତ୍ତାନଂ ନିରଂକତ୍ୱା ସବ୍ବସୁଗତୀହି ଚେୱ ସୁଖୱିସେସେହି ଚ ଚୱିତ୍ୱା ନିରଯେ ପାତେତ୍ୱା ନ ୱେ ପିଯାନି ସେୱତି। ପରମା ଚ ସେଯ୍ୟୋତି ପୁରିସସ୍ସ ହି ପରମା ପିଯୱତ୍ଥୁମ୍ହା ଅତ୍ତାୱ ୱରତରୋ। କିଂକାରଣା? ଲବ୍ଭା ପିଯାତି, ପିଯା ନାମ ୱିସଯୱସେନ ଚେୱ ପୁଞ୍ଞେନ ଚ ଓଚିତତ୍ଥେନ ୱଡ୍ଢିତତ୍ଥେନ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମେ ଚେୱ ପରତ୍ଥ ଚ ଦେୱମନୁସ୍ସସମ୍ପତ୍ତିଂ ପତ୍ୱା ସକ୍କା ଲଦ୍ଧୁଂ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ପୋରିସାଦୋ ଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ସୁତସୋମେନ ଗହିତଂ ୱରଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜାପେତୁମ୍ପି ମନୁସ୍ସମଂସତୋ ୱିରମିତୁମ୍ପି ନ ସକ୍କୋମି, କିଂ ନୁ ଖୋ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅସ୍ସୁପୁଣ୍ଣେହି ନେତ୍ତେହି ଗାଥମାହ –

୪୬୨।

‘‘ପିଯଂ ମେ ମାନୁସଂ ମଂସଂ, ସୁତସୋମ ୱିଜାନହି;

ନମ୍ହି ସକ୍କା ନିୱାରେତୁଂ, ଅଞ୍ଞଂ ୱରଂ ସମ୍ମ ୱରସ୍ସୂ’’ତି।

ତତ୍ଥ ୱିଜାନହୀତି ତ୍ୱମ୍ପି ଜାନାହି।

ତତୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଆହ –

୪୬୩।

‘‘ଯୋ ୱେ ‘ପିଯଂ ମେ’ତି ପିଯାନୁରକ୍ଖୀ, ଅତ୍ତଂ ନିରଂକଚ୍ଚ ପିଯାନି ସେୱତି;

ସୋଣ୍ଡୋୱ ପିତ୍ୱା ୱିସମିସ୍ସପାନଂ, ତେନେୱ ସୋ ହୋତି ଦୁକ୍ଖୀ ପରତ୍ଥ।

୪୬୪।

‘‘ଯୋ ଚୀଧ ସଙ୍ଖାଯ ପିଯାନି ହିତ୍ୱା, କିଚ୍ଛେନପି ସେୱତି ଅରିଯଧମ୍ମେ;

ଦୁକ୍ଖିତୋୱ ପିତ୍ୱାନ ଯଥୋସଧାନି, ତେନେୱ ସୋ ହୋତି ସୁଖୀ ପରତ୍ଥା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଯୋ ୱେତି, ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ଯୋ ପୁରିସୋ ‘‘ଇଦଂ ମେ ପିଯ’’ନ୍ତି ପାପକିରିଯାଯ ଅତ୍ତାନଂ ନିରଂକତ୍ୱା ପିଯାନି ୱତ୍ଥୂନି ସେୱତି, ସୋ ସୁରାପେମେନ ୱିସମିସ୍ସଂ ସୁରଂ ପିତ୍ୱା ସୋଣ୍ଡୋ ୱିଯ ତେନ ପାପକମ୍ମେନ ପରତ୍ଥ ନିରଯାଦୀସୁ ଦୁକ୍ଖୀ ହୋତି। ସଙ୍ଖାଯାତି ଜାନିତ୍ୱା ତୁଲେତ୍ୱା। ପିଯାନି ହିତ୍ୱାତି ଅଧମ୍ମପଟିସଂଯୁତ୍ତାନି ପିଯାନି ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ପୋରିସାଦୋ କଲୂନଂ ପରିଦେୱନ୍ତୋ ଗାଥମାହ –

୪୬୫।

‘‘ଓହାଯହଂ ପିତରଂ ମାତରଞ୍ଚ, ମନାପିଯେ କାମଗୁଣେ ଚ ପଞ୍ଚ;

ଏତସ୍ସ ହେତୁମ୍ହି ୱନଂ ପୱିଟ୍ଠୋ, ତଂ ତେ ୱରଂ କିନ୍ତି ମହଂ ଦଦାମୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଏତସ୍ସାତି ମନୁସ୍ସମଂସସ୍ସ। କିନ୍ତି ମହନ୍ତି କିନ୍ତି କତ୍ୱା ଅହଂ ତଂ ୱରଂ ଦେମି।

ତତୋ ମହାସତ୍ତୋ ଇମଂ ଗାଥମାହ –

୪୬୬।

‘‘ନ ପଣ୍ଡିତା ଦିଗୁଣମାହୁ ୱାକ୍ୟଂ, ସଚ୍ଚପ୍ପଟିଞ୍ଞାୱ ଭୱନ୍ତି ସନ୍ତୋ;

‘ୱରସ୍ସୁ ସମ୍ମ’ ଇତି ମଂ ଅୱୋଚ, ଇଚ୍ଚବ୍ରୱୀ ତ୍ୱଂ ନ ହି ତେ ସମେତୀ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଦିଗୁଣନ୍ତି, ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ପଣ୍ଡିତା ନାମ ଏକଂ ୱତ୍ୱା ପୁନ ତଂ ୱିସଂୱାଦେନ୍ତା ଦୁତିଯଂ ୱଚନଂ ନ କଥେନ୍ତି। ଇତି ମଂ ଅୱୋଚାତି, ‘‘ସମ୍ମ ସୁତସୋମ ୱରସ୍ସୁ ୱର’’ନ୍ତି ଏୱଂ ମଂ ଅଭାସସି। ଇଚ୍ଚବ୍ରୱୀତି ତସ୍ମା ଯଂ ତ୍ୱଂ ଇତି ଅବ୍ରୱି, ତଂ ତେ ଇଦାନି ନ ସମେତି।

ସୋ ପୁନ ରୋଦନ୍ତୋ ଏଓ୍ୱ ଗାଥମାହ –

୪୬୭।

‘‘ଅପୁଞ୍ଞଲାଭଂ ଅଯସଂ ଅକିତ୍ତିଂ, ପାପଂ ବହୁଂ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ କିଲେସଂ;

ମନୁସ୍ସମଂସସ୍ସ କତେ ଉପାଗା, ତଂ ତେ ୱରଂ କିନ୍ତି ମହଂ ଦଦେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ପାପନ୍ତି କମ୍ମପଥଂ ଅପ୍ପତ୍ତଂ। ଦୁଚ୍ଚରିତନ୍ତି କମ୍ମପଥପ୍ପତ୍ତଂ। କିଲେସନ୍ତି ଦୁକ୍ଖଂ। ମନୁସ୍ସମଂସସ୍ସ କତେତି ମନୁସ୍ସମଂସସ୍ସ ହେତୁ। ଉପାଗାତି ଉପଗତୋମ୍ହି। ତଂ ତେତି ତଂ ତୁଯ୍ହଂ କଥାହଂ ୱରଂ ଦେମି, ମା ମଂ ୱାରଯି, ଅନୁକମ୍ପଂ କାରୁଞ୍ଞଂ ମଯି କରୋହି, ଅଞ୍ଞଂ ୱରଂ ଗଣ୍ହାହୀତି ଆହ।

ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ଆହ –

୪୬୮।

‘‘ନ ତଂ ୱରଂ ଅରହତି ଜନ୍ତୁ ଦାତୁଂ, ଯଂ ୱାପି ଦତ୍ୱା ନ ଅୱାକରେଯ୍ୟ;

ୱରସ୍ସୁ ସମ୍ମ ଅୱିକମ୍ପମାନୋ, ପାଣଂ ଚଜିତ୍ୱାନପି ଦସ୍ସମେୱା’’ତି।

ଏୱଂ ତେନ ପଠମଂ ୱୁତ୍ତଗାଥଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱରଦାନେ ଉସ୍ସାହେନ୍ତୋ ଗାଥା ଆହ –

୪୬୯।

‘‘ପାଣଂ ଚଜନ୍ତି ସନ୍ତୋ ନାପି ଧମ୍ମଂ, ସଚ୍ଚପ୍ପଟିଞ୍ଞାୱ ଭୱନ୍ତି ସନ୍ତୋ;

ଦତ୍ୱା ୱରଂ ଖିପ୍ପମୱାକରୋହି, ଏତେନ ସମ୍ପଜ୍ଜ ସୁରାଜସେଟ୍ଠ।

୪୭୦।

‘‘ଚଜେ ଧନଂ ଅଙ୍ଗୱରସ୍ସ ହେତୁ, ଅଙ୍ଗଂ ଚଜେ ଜୀୱିତଂ ରକ୍ଖମାନୋ;

ଅଙ୍ଗଂ ଧନଂ ଜୀୱିତଞ୍ଚାପି ସବ୍ବଂ, ଚଜେ ନରୋ ଧମ୍ମମନୁସ୍ସରନ୍ତୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ପାଣନ୍ତି ଜୀୱିତଂ। ସନ୍ତୋ ନାମ ଅପି ଜୀୱିତଂ ଚଜନ୍ତି, ନ ଧମ୍ମଂ। ଖିପ୍ପମୱାକରୋହୀତି ଇଧ ଖିପ୍ପଂ ମଯ୍ହଂ ଦେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେନାତି ଏତେନ ଧମ୍ମେନ ଚେୱ ସଚ୍ଚେନ ଚ ସମ୍ପଜ୍ଜ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଉପପନ୍ନୋ ହୋହି। ସୁରାଜସେଟ୍ଠାତି ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଆଲପତି। ଚଜେ ଧନନ୍ତି, ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ପଣ୍ଡିତୋ ପୁରିସୋ ହତ୍ଥପାଦାଦିମ୍ହି ଅଙ୍ଗେ ଛିଜ୍ଜମାନେ ତସ୍ସ ରକ୍ଖଣତ୍ଥାଯ ବହୁମ୍ପି ଧନଂ ଚଜେଯ୍ୟ। ଧମ୍ମମନୁସ୍ସରନ୍ତୋତି ଅଙ୍ଗଧନଜୀୱିତାନି ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତୋପି ‘‘ସତଂ ଧମ୍ମଂ ନ ୱୀତିକ୍କମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋ।

ଏୱଂ ମହାସତ୍ତୋ ଇମେହି କାରଣେହି ତଂ ସଚ୍ଚେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅତ୍ତନୋ ଗୁରୁଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଗାଥମାହ –

୪୭୧।

‘‘ଯସ୍ମା ହି ଧମ୍ମଂ ପୁରିସୋ ୱିଜଞ୍ଞା, ଯେ ଚସ୍ସ କଙ୍ଖଂ ୱିନଯନ୍ତି ସନ୍ତୋ;

ତଂ ହିସ୍ସ ଦୀପଞ୍ଚ ପରାଯଣଞ୍ଚ, ନ ତେନ ମିତ୍ତିଂ ଜିରଯେଥ ପଞ୍ଞୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଯସ୍ମାତି ଯମ୍ହା ପୁରିସା। ଧମ୍ମନ୍ତି କୁସଲାକୁସଲଜୋତକଂ କାରଣଂ। ୱିଜଞ୍ଞାତି ୱିଜାନେଯ୍ୟ। ତଂ ହିସ୍ସାତି ତଂ ଆଚରିଯକୁଲଂ ଏତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନ ଦୀପଂ, ଉପ୍ପନ୍ନେ ଭଯେ ଗନ୍ତବ୍ବଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନ ପରାଯଣଞ୍ଚ। ନ ତେନ ମିତ୍ତିନ୍ତି ତେନ ଆଚରିଯପୁଗ୍ଗଲେନ ସହ ସୋ ପଣ୍ଡିତୋ କେନଚିପି କାରଣେନ ମିତ୍ତିଂ ନ ଜୀରଯେଥ ନ ୱିନାସେଯ୍ୟ।

ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା, ''ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ଗୁଣୱନ୍ତସ୍ସ ଆଚରିଯସ୍ସ ୱଚନଂ ନାମ ଭିନ୍ଦିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଅହଞ୍ଚ ତରୁଣକାଲେପି ତୱ ପିଟ୍ଠିଆଚରିଯୋ ହୁତ୍ୱା ବହୁଂ ସିକ୍ଖଂ ସିକ୍ଖାପେସିଂ, ଇଦାନିପି ବୁଦ୍ଧଲୀଳାଯ ସତାରହା ଗାଥା ତେ କଥେସିଂ, ତେନ ମେ ୱଚନଂ କାତୁଂ ଅରହସୀ''ତି ଆହ। ତଂ ସୁତ୍ୱା ପୋରିସାଦୋ ''ଅଯଂ ସୁତସୋମୋ ମଯ୍ହଂ ଆଚରିଯୋ ଚେୱ ପଣ୍ଡିତୋ ଚ, ୱରୋ ଚସ୍ସ ମଯା ଦିନ୍ନୋ, କିଂ ସକ୍କା କାତୁଂ, ଏକସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ମରଣଂ ନାମ ଧୁୱଂ, ମନୁସ୍ସମଂସଂ ନ ଖାଦିସ୍ସାମି, ଦସ୍ସାମିସ୍ସ ୱର''ନ୍ତି ଅସ୍ସୁଧାରାହି ପୱତ୍ତମାନାହି ଉଟ୍ଠାଯ ସୁତସୋମନରିନ୍ଦସ୍ସ ପାଦେସୁ ପତିତ୍ୱା ୱରଂ ଦଦମାନୋ ଇମଂ ଗାଥମାହ –

୪୭୨।

''ଅଦ୍ଧା ହି ସୋ ଭକ୍ଖୋ ମମ ମନାପୋ, ଏତସ୍ସ ହେତୁମ୍ହି ୱନଂ ପୱିଟ୍ଠୋ;

ସଚେ ଚ ମଂ ଯାଚସି ଏତମତ୍ଥଂ, ଏତମ୍ପି ତେ ସମ୍ମ ୱରଂ ଦଦାମୀ''ତି।

ଅଥ ନଂ ମହାସତ୍ତୋ ଏୱମାହ – ''ସମ୍ମ, ସୀଲେ ଠିତସ୍ସ ମରଣମ୍ପି ୱରଂ, ଗଣ୍ହାମି, ମହାରାଜ, ତଯା ଦିନ୍ନଂ ୱରଂ, ଅଜ୍ଜ ପଟ୍ଠାଯ ଅରିଯପଥେ ପତିଟ୍ଠିତୋସି, ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ତଂ ଯାଚାମି, ସଚେ ତେ ମଯି ସିନେହୋ ଅତ୍ଥି, ପଞ୍ଚ ସୀଲାନି ଗଣ୍ହ, ମହାରାଜା''ତି। ''ସାଧୁ, ସମ୍ମ, ଦେହି ମେ ସୀଲାନୀ''ତି। ''ଗଣ୍ହ ମହାରାଜା''ତି। ସୋ ମହାସତ୍ତଂ ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ମହାସତ୍ତୋପି ନଂ ପଞ୍ଚସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପେସି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ତତ୍ଥ ସନ୍ନିପତିତା ଭୁମ୍ମା ଦେୱା ମହାସତ୍ତେ ପୀତିଂ ଜନେତ୍ୱା ''ଅୱୀଚିତୋ ଯାୱ ଭୱଗ୍ଗା ଅଞ୍ଞୋ ପୋରିସାଦଂ ମନୁସ୍ସମଂସତୋ ନିୱାରେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ଅହୋ ସୁତସୋମେନ ଦୁକ୍କରତରଂ କତ''ନ୍ତି ମହନ୍ତେନ ସଦ୍ଦେନ ୱନଂ ଉନ୍ନାଦେନ୍ତା ସାଧୁକାରଂ ଅଦଂସୁ। ତେସଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ଚାତୁମହାରାଜିକାତି ଏୱଂ ଯାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ଏକକୋଲାହଲଂ ଅହୋସି। ରୁକ୍ଖେ ଲଗ୍ଗିତରାଜାନୋପି ତଂ ଦେୱତାନଂ ସାଧୁକାରସଦ୍ଦଂ ସୁଣିଂସୁ। ରୁକ୍ଖଦେୱତାପି ସକୱିମାନେ ଠିତାୱ ସାଧୁକାରମଦାସି। ଇତି ଦେୱତାନଂ ସଦ୍ଦୋୱ ସୂଯତି, ରୂପଂ ନ ଦିସ୍ସତି। ଦେୱତାନଂ ସାଧୁକାରସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜାନୋ ଚିନ୍ତଯିଂସୁ – ''ସୁତସୋମଂ ନିସ୍ସାଯ ନୋ ଜୀୱିତଂ ଲଦ୍ଧଂ, ଦୁକ୍କରଂ କତଂ ସୁତସୋମେନ ପୋରିସାଦଂ ଦମେନ୍ତେନା''ତି ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଥୁତିଂ କରିଂସୁ। ପୋରିସାଦୋ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ନଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ – ''ସମ୍ମ, ଖତ୍ତିଯେ ମୋଚେହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ଚିନ୍ତେସି ''ଅହଂ ଏତେସଂ ପଚ୍ଚାମିତ୍ତୋ, ଏତେ ମଯା ମୋଚିତା 'ଗଣ୍ହଥ ନୋ ପଚ୍ଚାମିତ୍ତ'ନ୍ତି ମଂ ହିଂସେଯ୍ୟୁଂ, ମଯା ଜୀୱିତଂ ଚଜନ୍ତେନପି ନ ସକ୍କା ସୁତସୋମସ୍ସ ସନ୍ତିକା ଗହିତଂ ସୀଲଂ ଭିନ୍ଦିତୁଂ, ଇମିନା ସଦ୍ଧିଯେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ମୋଚେସ୍ସାମି, ଏୱଂ ମେ ଭଯଂ ନ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି। ଅଥ ବୋଧିସତ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା, ''ସୁତସୋମ, ଉଭୋପି ଗନ୍ତ୍ୱା ଖତ୍ତିଯେ ମୋଚେସ୍ସାମା''ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୭୩।

''ସତ୍ଥା ଚ ମେ ହୋସି ସଖା ଚ ମେସି, ୱଚନମ୍ପି ତେ ସମ୍ମ ଅହଂ ଅକାସିଂ;

ତୁୱମ୍ପି ମେ ସମ୍ମ କରୋହି ୱାକ୍ୟଂ, ଉଭୋପି ଗନ୍ତ୍ୱାନ ପମୋଚଯାମା''ତି।

ତତ୍ଥ ସତ୍ଥାତି ସଗ୍ଗମଗ୍ଗସ୍ସ ଦେସିତତ୍ତା ସତ୍ଥା ଚ, ତରୁଣକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସଖା ଚ।

ଅଥ ନଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଆହ –

୪୭୪।

''ସତ୍ଥା ଚ ତେ ହୋମି ସଖା ଚ ତ୍ୟମ୍ହି, ୱଚନମ୍ପି ମେ ସମ୍ମ ତୁୱଂ ଅକାସି;

ଅହମ୍ପି ତେ ସମ୍ମ କରୋମି ୱାକ୍ୟଂ, ଉଭୋପି ଗନ୍ତ୍ୱାନ ପମୋଚଯାମା''ତି।

ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ତେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆହ –

୪୭୫।

''କମ୍ମାସପାଦେନ ୱିହେଠିତତ୍ଥ, ତଲାୱୁତା ଅସ୍ସୁମୁଖା ରୁଦନ୍ତା;

ନ ଜାତୁ ଦୁବ୍ଭେଥ ଇମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ, ସଚ୍ଚପ୍ପଟିଞ୍ଞଂ ମେ ପଟିସ୍ସୁଣାଥା''ତି।

ତତ୍ଥ କମ୍ମାସପାଦେନାତି ଇଦଂ ମହାସତ୍ତୋ ''ଉଭୋପି ଗନ୍ତ୍ୱାନ ପମୋଚୟାମା''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଖତ୍ତିୟା ନାମ ମାନଥଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି, ମୁଖମତ୍ତାୱ 'ଇମିନା ମୟଂ ୱିହେଠିତମ୍ହା'ତି ପୋରିସାଦଂ ପୋଥେୟ୍ୟୁମ୍ପି ହନେୟ୍ୟୁମ୍ପି, ନ ଖୋ ପନେସ ତେସୁ ଦୁବ୍ଭିସ୍ସତି, ଅହଂ ଏକକୋୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଟିଞ୍ଞଂ ତାୱ ନେସଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ତେ ହତ୍ଥତଲେ ଆୱୁନିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗପାଦଙ୍ଗୁଲୀହି ଭୂମିଂ ଫୁସମାନାହି ରୁକ୍ଖସାଖାସୁ ଓଲଗ୍ଗିତେ ୱାତପ୍ପହରଣକାଲେ ନାଗଦନ୍ତେସୁ ଓଲଗ୍ଗିତକୁରଣ୍ଡକଦାମାନି ୱିୟ ସମ୍ପରିୱତ୍ତନ୍ତେ ଅଦ୍ଦସ। ତେପି ତଂ ଦିସ୍ୱା ''ଇଦାନିମ୍ହା ମୟଂ ଅରୋଗା''ତି ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ମହାୱିରୱଂ ରୱିଂସୁ। ଅଥ ନେ ମହାସତ୍ତୋ ''ମା ଭାୟିତ୍ଥା''ତି ଅସ୍ସାସେତ୍ୱା ''ମୟା ପୋରିସାଦୋ ଦମିତୋ, ତୁମ୍ହାକଂ ଅଭୟଂ ଗହିତଂ, ତୁମ୍ହେ ପନ ମେ ୱଚନଂ କରୋଥା''ତି ୱତ୍ୱା ଏୱମାହ। ତତ୍ଥ ନ ଜାତୂତି ଏକଂସେନେୱ ନ ଦୁବ୍ଭେଥ।

ତେ ଆହଂସୁ –

୪୭୬।

''କମ୍ମାସପାଦେନ ୱିହେଠିତମ୍ହା, ତଲାୱୁତା ଅସ୍ସୁମୁଖା ରୁଦନ୍ତା;

ନ ଜାତୁ ଦୁବ୍ଭେମ ଇମସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ, ସଚ୍ଚପ୍ପଟିଞ୍ଞଂ ତେ ପଟିସ୍ସୁଣାମା''ତି।

ତତ୍ଥ ପଟିସ୍ସୁଣାମାତି ''ଏୱଂ ପଟିଞ୍ଞଂ ଅଧିୱାସେମ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛାମ, ଅପିଚ ଖୋ ପନ ମୟଂ କିଲନ୍ତା କଥେତୁଂ ନ ସକ୍କୋମ, ତୁମ୍ହେ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ସରଣଂ, ତୁମ୍ହେୱ କଥେଥ, ମୟଂ ୱୋ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିଞ୍ଞଂ ଦସ୍ସାମା''ତି।

ଅଥ ନେ ବୋଧିସତ୍ତୋ ''ତେନ ହି ପଟିଞ୍ଞଂ ଦେଥା''ତି ୱତ୍ୱା ଗାଥମାହ –

୪୭୭।

''ୟଥା ପିତା ୱା ଅଥ ୱାପି ମାତା, ଅନୁକମ୍ପକା ଅତ୍ଥକାମା ପଜାନଂ,।

ଏୱମେୱ ୱୋ ହୋତୁ ଅୟଞ୍ଚ ରାଜା, ତୁମ୍ହେ ଚ ୱୋ ହୋଥ ୟଥେୱ ପୁତ୍ତା''ତି।

ଅଥ ନଂ ତେପି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛମାନା ଇମଂ ଗାଥମାହଂସୁ –

୪୭୮।

''ୟଥା ପିତା ୱା ଅଥ ୱାପି ମାତା, ଅନୁକମ୍ପକା ଅତ୍ଥକାମା ପଜାନଂ;

ଏୱମେୱ ନୋ ହୋତୁ ଅୟଞ୍ଚ ରାଜା, ମୟମ୍ପି ହେସ୍ସାମ ୟଥେୱ ପୁତ୍ତା''ତି।

ତତ୍ଥ ତୁମ୍ହେ ଚ ୱୋତି ୱୋ-କାରୋ ନିପାତମତ୍ତଂ।

ଇତି ମହାସତ୍ତୋ ତେସଂ ପଟିଞ୍ଞଂ ଗହେତ୍ୱା ପୋରିସାଦଂ ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ''ଏହି, ସମ୍ମ, ଖତ୍ତିୟେ ମୋଚେହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ଖଗ୍ଗଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକସ୍ସ

ରଜ୍ଜୁଞ୍ଚୋ ବନ୍ଧନଂ ଛିନ୍ଦି। ରାଜା ସତ୍ତାହଂ ନିରାହାରୋ ୱେଦନପ୍ପତ୍ତୋ ସହ ବନ୍ଧନଛେଦା ମୁଚ୍ଛିତୋ ଭୂମିୟଂ ପତି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ମହାସତ୍ତୋ କାରୁଞ୍ଞଂ କତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ମା ଏୱଂ ଛିନ୍ଦୀ’’ତି ଏକଂ ରାଜାନଂ ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ଦଳ୍ହଂ ଗହେତ୍ୱା ଉରେ କତ୍ୱା ‘‘ଇଦାନି ବନ୍ଧନଂ ଛିନ୍ଦାହୀ’’ତି ଆହ। ପୋରିସାଦୋ ଖଗ୍ଗେନ ଛିନ୍ଦି। ମହାସତ୍ତୋ ଥାମସମ୍ପନ୍ନତାୟ ନଂ ଉରେ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ଓରସପୁତ୍ତଂ ୱିୟ ମୁଦୁଚିତ୍ତେନ ଓତାରେତ୍ୱା ଭୂମିୟଂ ନିପଜ୍ଜାପେସି। ଏୱଂ ସବ୍ବେପି ତେ ଭୂମିୟଂ ନିପଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ୱଣେ ଧୋୱିତ୍ୱା ଦାରକାନଂ କଣ୍ଣତୋ ସୁତ୍ତକଂ ୱିୟ ସଣିକଂ ରଜ୍ଜୁଯୋ ନିକ୍କଡ୍ଢିତ୍ୱା ପୁବ୍ବଲୋହିତଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ୱଣେ ନିଦ୍ଦୋସେ କତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ଏକଂ ରୁକ୍ଖତଚଂ ପାସାଣେ ଘଂସିତ୍ୱା ଆହରା’’ତି ଆହରାପେତ୍ୱା ସଚ୍ଚକିରିୟଂ କତ୍ୱା ତେସଂ ହତ୍ଥତଲାନି ମକ୍ଖେସି। ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ୱଣୋ ଫାସୁକଂ ଅହୋସି। ପୋରିସାଦୋ ତଣ୍ଡୁଲଂ ଗହେତ୍ୱା ତରଲଂ ପଚି , ଉଭୋ ଜନା ପରୋସତଂ ଖତ୍ତିୟେ ପାୟେସୁଂ। ଇତି ତେ ସବ୍ବେୱ ସନ୍ତପ୍ପିତା, ସୂରିୟୋ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତୋ। ପୁନଦିୱସେ ପାତୋ ଚ ମଜ୍ଝନ୍ହିକେ ଚ ସାୟଞ୍ଚ ତରଲମେୱ ପାୟେତ୍ୱା ତତିୟଦିୱସେ ସସିତ୍ଥକୟାଗୁଂ ପାୟେସୁଂ, ତାୱତା ତେ ଅରୋଗା ଅହେସୁଂ।

ଅଥ ନେ ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଗନ୍ତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଏହି, ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ସକଂ ରଟ୍ଠଂ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ଆହ। ସୋ ରୋଦମାନୋ ତସ୍ସ ପାଦେସୁ ପତିତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ, ସମ୍ମ, ରାଜାନୋ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛ, ଅହଂ ଇଧେୱ ୱନମୂଲଫଲାନି ଖାଦନ୍ତୋ ୱସିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ସମ୍ମ, ଇଧ କିଂ କରିସ୍ସସି, ରମଣୀୟଂ ତେ ରଟ୍ଠଂ, ବାରାଣସିୟଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେହୀ’’ତି। ‘‘ସମ୍ମ କିଂ କଥେସି, ନ ସକ୍କା ମୟା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତୁଂ, ସକଲନଗରୱାସିନୋ ହି ମେ ୱେରିନୋ, ତେ ‘ଇମିନା ମୟ୍ହଂ ମାତା ଖାଦିତା, ମୟ୍ହଂ ପିତା, ମୟ୍ହଂ ଭାତା’ତି ମଂ ପରିଭାସିସ୍ସନ୍ତି, ‘ଗଣ୍ହଥ ଇମଂ ଚୋର’ନ୍ତି ଏକେକଦଣ୍ଡେନ ୱା ଏକେକଲେଡ୍ଡୁନା ୱା ମଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେସ୍ସନ୍ତି, ଅହଞ୍ଚ ତୁମ୍ହାକଂ ସନ୍ତିକେ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠିତୋ, ଜୀୱିତହେତୁପି ନ ସକ୍କା ମୟା ପରଂ ମାରେତୁଂ, ତସ୍ମା ନାହଂ ଗଚ୍ଛାମି, ଅହଂ ମନୁସ୍ସମଂସତୋ ୱିରତତ୍ତା କିତ୍ତକଂ ଜୀୱିସ୍ସାମି, ଇଦାନି ମମ ତୁମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସନଂ ନତ୍ଥୀ’’ତି ରୋଦିତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛଥ ତୁମ୍ହେ’’ତି ଆହ। ଅଥ ମହାସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ପିଟ୍ଠିଂ ପରିମଜ୍ଜିତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ ପୋରିସାଦ, ମା ଚିନ୍ତୟି, ସୁତସୋମୋ ନାମାହଂ, ମୟା ତାଦିସୋ କକ୍ଖଳୋ ଫରୁସୋ ୱିନୀତୋ, ବାରାଣସିୱାସିକେସୁ କିଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥି, ଅହଂ ତଂ ତତ୍ଥ ପତିଟ୍ଠାପେସ୍ସାମି, ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ରଜ୍ଜଂ ଦ୍ୱିଧା ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହାକମ୍ପି ନଗରେ ମମ ୱେରିନୋ ଅତ୍ଥିୟେୱା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଇମିନା ମମ ୱଚନଂ କରୋନ୍ତେନ ଦୁକ୍କରଂ କତଂ, ଯେନ କେନଚି ଉପାୟେନ ପୋରାଣକୟସେ ପତିଟ୍ଠପେତବ୍ବୋ ଏସ ମୟା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତସ୍ସ ପଲୋଭନତ୍ଥାୟ ନଗରସମ୍ପତ୍ତିଂ ୱଣ୍ଣେନ୍ତୋ ଆହ –

୪୭୯।

‘‘ଚତୁପ୍ପଦଂ ସକୁଣଞ୍ଚାପି ମଂସଂ, ସୂଦେହି ରନ୍ଧଂ ସୁକତଂ ସୁନିଟ୍ଠିତଂ;

ସୁଧଂୱ ଇନ୍ଦୋ ପରିଭୁଞ୍ଜିୟାନ, ହିତ୍ୱା କଥେକୋ ରମସୀ ଅରଞ୍ଞେ।

୪୮୦।

‘‘ତା ଖତ୍ତିୟା ୱେଲ୍ଲିୱିଲାକମଜ୍ଝା, ଅଲଙ୍କତା ସମ୍ପରିୱାରୟିତ୍ୱା;

ଇନ୍ଦଂୱ ଦେୱେସୁ ପମୋଦୟିଂସୁ, ହିତ୍ୱା କଥେକୋ ରମସୀ ଅରଞ୍ଞେ।

୪୮୧।

‘‘ତମ୍ବୂପଧାନେ ବହୁଗୋଣକମ୍ହି, ସୁଭମ୍ହି ସବ୍ବସ୍ସୟନମ୍ହି ସଙ୍ଗେ;

ସେୟ୍ୟସ୍ସ ମଜ୍ଝମ୍ହି ସୁଖଂ ସୟିତ୍ୱା

ହିତ୍ୱା କଥେକୋ ରମସୀ ଅରଞ୍ଞେ।

୪୮୨।

‘‘ପାଣିସ୍ସରଂ କୁମ୍ଭଥୂଣଂ ନିସୀଥେ, ଅଥୋପି ୱେ ନିପ୍ପୁରିସମ୍ପି ତୂରିୟଂ;

ବହୁଂ ସୁଗୀତଞ୍ଚ ସୁୱାଦିତଞ୍ଚ, ହିତ୍ୱା କଥେକୋ ରମସୀ ଅରଞ୍ଞେ।

୪୮୩।

‘‘ଉୟ୍ୟାନସମ୍ପନ୍ନଂ ପହୂତମାଲ୍ୟଂ, ମିଗାଜିନୂପେତଂ ପୁରଂ ସୁରମ୍ମଂ;

ହଯେହି ନାଗେହି ରଥେହୁପେତଂ, ହିତ୍ୱା କଥେକୋ ରମସୀ ଅରଞ୍ଞେ’’ତି।

ତତ୍ଥ ସୁକତନ୍ତି ନାନପ୍ପକାରେହି ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ। ସୁନିଟ୍ଠିତନ୍ତି ନାନାସମ୍ଭାରଯୋଜନେନ ସୁଟ୍ଠୁ ନିଟ୍ଠିତଂ। କଥେକୋତି କଥଂ ଏକୋ। ରମସୀତି ମୂଲଫଲାଦୀନି ଖାଦନ୍ତୋ କଥଂ ରମିସ୍ସସି, ‘‘ଏହି, ମହାରାଜ, ଗମିସ୍ସାମା’’ତି। ୱେଲ୍ଲିୱିଲାକମଜ୍ଝାତି ଏତ୍ଥ ୱେଲ୍ଲୀତି ରାସି, ୱିଲାକମଜ୍ଝାତି ୱିଲଗ୍ଗମଜ୍ଝା। ଉତ୍ତତ୍ତଘନସୁୱଣ୍ଣରାସିପଭା ଚେୱ ତନୁଦୀଘମଜ୍ଝା ଚାତି ଦସ୍ସେତି। ଦେୱେସୁତି ଦେୱଲୋକେସୁ ଅଚ୍ଛରା ଇଦଂ ୱିଯ ରମଣୀଯେ ବାରାଣସିନଗରେ ପୁଙ୍କେ ତଂ ପମୋଦଯିଂସୁ, ତା ହିତ୍ୱା ଇଧ କିଂ କରିସ୍ସସି, ‘‘ଏହି, ସମ୍ମ, ଗଚ୍ଛାମା’’ତି। ତମ୍ବୂପଧାନେତି ରତ୍ତୂପଧାନେ। ସଙ୍ଖସ୍ସଯନମ୍ହୀତି ସଙ୍କତ୍ଥରଣତ୍ଥତେ ସଯନେ। ସଙ୍ଗେତି ଅନେକଭୂମିକେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅଦ୍ଧରତ୍ତଅଙ୍ଗଯୁତ୍ତେ ତତ୍ଥ ତ୍ୱଂ ପୁଙ୍କେ ସଯୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଖନ୍ତି ତାଦିସସ୍ସ ସଯନସ୍ସ ମଜ୍ଝମ୍ହି ସୁଖଂ ସଯିତ୍ୱାନ ଇଦାନି କଥଂ ଅରଞ୍ଞେ ରମିସ୍ସସି, ‘‘ଏହି ଗଚ୍ଛାମ, ସମ୍ମା’’ତି। ନିସୀଥେତି ରତ୍ତିଭାଗେ। ହିତ୍ୱାତି ଏୱରୂପଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା। ଉୟ୍ୟାନସମ୍ପନ୍ନଂ ପହୂତମାଲ୍ୟନ୍ତି, ମହାରାଜ, ତୱ ଉୟ୍ୟାନସମ୍ପନ୍ନଂ ନାନାୱିଧପୁପ୍ଫଂ। ମିଗାଜିନୂପେତଂ ପୁରଂ ସୁରମ୍ମନ୍ତି ତଂ ଉୟ୍ୟାନଂ ମିଗାଜିନଂ ନାମ ନାମେନ, ତେନ ଉପେତଂ ପୁରମ୍ପି ତେ ସୁଟ୍ଠୁ ରମ୍ମଂ। ହିତ୍ୱାତି ଏୱରୂପଂ ମନୋରମଂ ନଗରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା।

ଇତି ମହାସତ୍ତୋ ‘‘ଅପ୍ପେୱ ନାମେସ ପୁଙ୍କେ ଉପଭୁତ୍ତପରିଭୋଗରସଂ ସରିତ୍ୱା ଗନ୍ତୁକାମୋ ଭୱେଯ୍ୟା’’ତି ପଠମଂ ଭୋଜନେନ ପଲୋଭେସି, ଦୁତିଯଂ କିଲେସେନ, ତତିଯଂ ସଯନେନ, ଚତୁତ୍ଥଂ ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତେନ, ପଞ୍ଚମଂ ଉୟ୍ୟାନେନ ଚେୱ ନଗରେନ ଚାତି ଇମେହି ଏତ୍ତକେହି ପଲୋଭେତ୍ୱା ‘‘ଏହି, ମହାରାଜ, ଅହଂ ତଂ ଆଦାଯ ଗନ୍ତ୍ୱା ବାରାଣସିଯଂ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ସକରଟ୍ଠଂ ଗମିସ୍ସାମି, ସଚେ ବାରାଣସିରଜ୍ଜଂ ନ ଲଭିସ୍ସସି, ଉପଡ୍ଢରଜ୍ଜଂ ତେ ଦସ୍ସାମି, କିଂ ତେ ଅରଞ୍ଞୱାସେନ, ମମ ୱଚନଂ କରୋହୀ’’ତି ଆହ। ସୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଗନ୍ତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ସୁତସୋମୋ ମଯ୍ହଂ ଅତ୍ଥକାମୋ ଅନୁକମ୍ପକୋ, ପଠମଂ ମଂ କଲ୍ୟାଣେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ‘ଇଦାନି ପୋରାଣକଯସେୱ ପତିଟ୍ଠାପେସ୍ସାମୀ’ତି ୱଦତି, ସକ୍କିସ୍ସତି ଚେସ ପତିଟ୍ଠାପେତୁଂ, ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂଯେୱ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, କିଂ ମେ ଅରଞ୍ଞୱାସେନା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଗୁଣଂ ନିସ୍ସାଯ ୱଣ୍ଣଂ କଥେତୁକାମୋ ‘‘ସମ୍ମ, ସୁତସୋମ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସଂସଗ୍ଗତୋ ସାଧୁତରଂ, ପାପମିତ୍ତସଂସଗ୍ଗତୋ ୱା ପାପତରଂ ନାମ ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଆହ –

୪୮୪।

‘‘କାଳପକ୍ଖେ ଯଥା ଚନ୍ଦୋ, ହାଯତେୱ ସୁୱେ ସୁୱେ;

କାଳପକ୍ଖୂପମୋ ରାଜ, ଅସତଂ ହୋତି ସମାଗମୋ।

୪୮୫।

‘‘ଯଥାହଂ ରସକମାଗମ୍ମ, ସୂଦଂ କାପୁରିସାଧମଂ;

ଅକାସିଂ ପାପକଂ କମ୍ମଂ, ଯେନ ଗଚ୍ଛାମି ଦୁଗ୍ଗତିଂ।

୪୮୬।

‘‘ସୁକ୍କପକ୍ଖେ ଯଥା ଚନ୍ଦୋ, ୱଡ୍ଢତେୱ ସୁୱେ ସୁୱେ;

ସୁକ୍କପକ୍ଖୂପମୋ ରାଜ, ସତଂ ହୋତି ସମାଗମୋ।

୪୮୭।

‘‘ଯଥାହଂ ତୁୱମାଗମ୍ମ, ସୁତସୋମ ୱିଜାନହି;

କାହାମି କୁସଲଂ କମ୍ମଂ, ଯେନ ଗଚ୍ଛାମି ସୁଗ୍ଗତିଂ।

୪୮୮।

‘‘ଥଲେ ଯଥା ୱାରି ଜନିନ୍ଦ ୱୁଟ୍ଠଂ, ଅନଦ୍ଧନେୟ୍ୟଂ ନ ଚିରଟ୍ଠିତୀକଂ;

ଏୱମ୍ପି ହୋତି ଅସତଂ ସମାଗମୋ, ଅନଦ୍ଧନେୟ୍ୟୋ ଉଦକଂ ଥଲେୱ।

୪୮୯।

‘‘ସରେ ଯଥା ୱାରି ଜନିନ୍ଦ ୱୁଟ୍ଠଂ, ଚିରଟ୍ଠିତୀକଂ ନରୱୀରସେଟ୍ଠ;

ଏୱମ୍ପି ୱେ ହୋତି ସତଂ ସମାଗମୋ, ଚିରଟ୍ଠିତୀକୋ ଉଦକଂ ସରେୱ।

୪୯୦।

‘‘ଅବ୍ୟାୟିକୋ ହୋତି ସତଂ ସମାଗମୋ, ଯାୱମ୍ପି ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ତଥେୱ ହୋତି;

ଖିପ୍ପଞ୍ହି ୱେତି ଅସତଂ ସମାଗମୋ, ତସ୍ମା ସତଂ ଧମ୍ମୋ ଅସବ୍ଭି ଆରକା’’ତି।

ତତ୍ଥ ସୁୱେ ସୁୱେତି ଦିୱସେ ଦିୱସେ। ଅନଦ୍ଧନେୟ୍ୟନ୍ତି ନ ଅଦ୍ଧାନକ୍ଖମଂ। ସରେତି ସମୁଦ୍ଦେ। ନରୱୀରସେଟ୍ଠାତି ନରେସୁ ୱୀରିଯେନ ସେଟ୍ଠ। ଉଦକଂ ସରେୱାତି ସମୁଦ୍ଦେ ୱୁଟ୍ଠୋଦକଂ ୱିଯ। ଅବ୍ୟାୟିକୋତି ଅୱିଗଚ୍ଛନକୋ। ଯାୱମ୍ପିତିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ଯତ୍ତକଂ କାଲଂ ଜୀୱିତଂ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ତତ୍ତକଂ କାଲଂ ତଥେୱ ହୋତି, ନ ଜୀରତି ସପ୍ପୁରିସେହି ମିତ୍ତଭାୱୋତି।

ଇତି ପୋରିସାଦୋ ସତ୍ତହି ଗାଥାହି ମହାସତ୍ତସ୍ସେୱ ୱଣ୍ଣଂ କଥେସି। ମହାସତ୍ତୋପି ପୋରିସାଦଞ୍ଚ ତେ ଚ ରାଜାନୋ ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପଚ୍ଚନ୍ତଗାମଂ ଅଗମାସି। ପଚ୍ଚନ୍ତଗାମୱାସିନୋ ମହାସତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ନଗରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅମଚ୍ଚାନଂ ଆଚିକ୍ଖିଂସୁ। ଅମଚ୍ଚା ବଲକାଯଂ ଆଦାଯ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିୱାରଯିଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ତେନ ପରିୱାରେନ ବାରାଣସିରଜ୍ଜଂ ଅଗମାସି। ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଜନପଦୱାସିନୋ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପଣ୍ଣାକାରଂ ଦତ୍ୱା ଅନୁଗଚ୍ଛିଂସୁ, ମହନ୍ତୋ ପରିୱାରୋ ଅହୋସି, ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ବାରାଣସିଂ ପାପୁଣି। ତଦା ପୋରିସାଦସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ରାଜା ହୋତି, ସେନାପତି କାଳହତ୍ଥିଯେୱ। ନାଗରା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚଯିଂସୁ – ‘‘ମହାରାଜ, ସୁତସୋମୋ କିର ପୋରିସାଦଂ ଦମେତ୍ୱା ଆଦାଯ ଇଧାଗଚ୍ଛତି, ନଗରମସ୍ସ ପୱିସିତୁଂ ନ ଦସ୍ସାମା’’ତି ସୀଘଂ ନଗରଦ୍ୱାରାନି ପିଦହିତ୍ୱା ଆୱୁଧହତ୍ଥା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ମହାସତ୍ତୋ ଦ୍ୱାରାନଂ ପିହିତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ପୋରିସାଦଞ୍ଚ ପରୋସତଞ୍ଚ ରାଜାନୋ ୱହାଯ କତିପଯେହି ଅମଚ୍ଚେହି ସଦ୍ଧିଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ସୁତସୋମରାଜା, ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରଥା’’ତି ଆହ। ପୁରିସା ଗନ୍ତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସୁଂ। ସୋ ‘‘ଖିପ୍ପଂ ୱିୱରଥା’’ତି ୱିୱରାପେସି। ମହାସତ୍ତୋ ନଗରଂ ପାୱିସି। ରାଜା ଚ କାଳହତ୍ଥି ଚସ୍ସ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ କତ୍ୱା ଆଦାଯ ପାସାଦଂ ଆରୋପଯିଂସୁ।

ସୋ ରାଜପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପୋରିସାଦସ୍ସ ଅଗ୍ଗମହେସିଂ ସେସାମଚ୍ଚେ ଚ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା କାଳହତ୍ଥିଂ ଆହ – ‘‘କାଳହତ୍ଥି, କସ୍ମା ରଞ୍ଞୋ ନଗରଂ ପୱିସିତୁଂ ନ ଦେଥା’’ତି? ‘‘ସୋ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ନଗରେ ବହୂ ମନୁସ୍ସେ ଖାଦି, ଖତ୍ତିଯେହି ଅକତ୍ତବ୍ବଂ କରି, ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପଂ ଛିଦ୍ଦମକାସି, ଏୱରୂପୋ ପାପଧମ୍ମୋ, ତେନ କାରଣେନା’’ତି। ‘‘ଇଦାନି ‘ସୋ ଏୱରୂପଂ କରିସ୍ସତୀ’ତି ମା ଚିନ୍ତଯିତ୍ଥ, ଅହଂ ତଂ ଦମେତ୍ୱା ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠାପେସିଂ, ଜୀୱିତହେତୁପି କଞ୍ଚି ନ ୱିହେଠେସ୍ସତି, ନତ୍ଥି ୱୋ ତତୋ ଭଯଂ, ଏୱଂ ମା କରିତ୍ଥ, ପୁତ୍ତେହି ନାମ ମାତାପିତରୋ ପଟିଜଗ୍ଗିତବ୍ବା, ମାତାପିତୁପୋସକା ହି ସଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଇତରେ ନିରଯ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ସୋ ନିଚାସନେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ପୁତ୍ତରାଜସ୍ସ ଓୱାଦଂ ଦତ୍ୱା, ‘‘କାଳହତ୍ଥି, ତ୍ୱଂ ରଞ୍ଞୋ ସହାଯୋ ଚେୱ ସେୱକୋ ଚ, ରଞ୍ଞାପି ମହନ୍ତେ ଇସ୍ସରିଯେ ପତିଟ୍ଠାପିତୋ, ତଯାପି ରଞ୍ଞୋ ଅତ୍ଥଂ ଚରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ସେନାପତିମ୍ପି ଅନୁସାସିତ୍ୱା, ‘‘ଦେୱି, ତ୍ୱମ୍ପି କୁଲଗେହା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଅଗ୍ଗମହେସିଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ପୁତ୍ତଧୀତାହି ୱଡ୍ଢିପ୍ପତ୍ତା, ତଯାପି ତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଚରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଦେୱିଯାପି ଓୱାଦଂ ଦତ୍ୱା ତମେୱତ୍ଥଂ ମତ୍ଥକଂ ପାପେତୁଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଗାଥା ଆହ –

୪୯୧।

‘‘ନ ସୋ ରାଜା ଯୋ ଅଜେୟ୍ୟଂ ଜିନାତି, ନ ସୋ ସଖା ଯୋ ସଖାରଂ ଜିନାତି;

ନ ସା ଭରିୟା ଯା ପତିନୋ ନ ୱିଭେତି, ନ ତେ ପୁତ୍ତା ଯେ ନ ଭରନ୍ତି ଜିଣ୍ଣଂ।

୪୯୨।

‘‘ନ ସା ସଭା ଯତ୍ଥ ନ ସନ୍ତି ସନ୍ତୋ, ନ ତେ ସନ୍ତୋ ଯେ ନ ଭଣନ୍ତି ଧମ୍ମଂ;

ରାଗଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ପହାୟ ମୋହଂ, ଧମ୍ମଂ ଭଣନ୍ତାୱ ଭୱନ୍ତି ସନ୍ତୋ।

୪୯୩।

‘‘ନାଭାସମାନଂ ଜାନନ୍ତି, ମିସ୍ସଂ ବାଲେହି ପଣ୍ଡିତଂ;

ଭାସମାନଞ୍ଚ ଜାନନ୍ତି, ଦେସେନ୍ତଂ ଅମତଂ ପଦଂ।

୪୯୪।

‘‘ଭାସୟେ ଜୋତୟେ ଧମ୍ମଂ, ପଗ୍ଗଣ୍ହେ ଇସିନଂ ଧଜଂ;

ସୁଭାସିତଦ୍ଧଜା ଇସୟୋ, ଧମ୍ମୋ ହି ଇସିନଂ ଧଜୋ’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅଜେୟ୍ୟନ୍ତି ଅଜେୟ୍ୟା ନାମ ମାତାପିତରୋ, ତେ ଜିନନ୍ତୋ ରାଜା ନାମ ନ ହୋତି। ସଚେ ତ୍ୱମ୍ପି ପିତୁ ସନ୍ତକଂ ରଜ୍ଜଂ ଲଭିତ୍ୱା ତସ୍ସ ପଟିସତ୍ତୁ ହୋସି, ଅକିଚ୍ଚକାରୀ ନାମ ଭୱିସ୍ସସି । ସଖାରଂ ଜିନାତୀତି କୂଟଟ୍ଟେନ ଜିନାତି। ସଚେ ତ୍ୱଂ, କାଳଅହହି, ରଞ୍ଞା ସଦ୍ଧିଂ ମିତ୍ତଧମ୍ମଂ ନ ପୂରେସି, ଅଧମ୍ମଟ୍ଠୋ ହୁତ୍ୱା ନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସସି। ନ ୱିଭେତୀତି ନ ଭାୟତି। ସଚେ ତ୍ୱଂ ରଞ୍ଞୋ ନ ଭାୟସି, ଭରିୟାଧମ୍ମେ ଠିତା ନାମ ନ ହୋସି, ଅକିଚ୍ଚକାରୀ ନାମ ଭୱିସ୍ସସି। ଜିଣ୍ଣନ୍ତି ମହଲ୍ଲକଂ। ତସ୍ମିଞ୍ହି କାଲେ ଅଭରନ୍ତା ପୁତ୍ତା ପୁତ୍ତା ନାମ ନ ହୋନ୍ତି।

ସନ୍ତୋତି ପଣ୍ଡିତା। ଯେ ନ ଭଣନ୍ତି ଧମ୍ମନ୍ତି ଯେ ପୁଚ୍ଛିତା ସଚ୍ଚସଭାୱଂ ନ ୱଦନ୍ତି, ନ ତେ ପଣ୍ଡିତା ନାମ। ଧମ୍ମଂ ଭଣନ୍ତାୱାତି ଏତେ ରାଗାଦୟୋ ପହାୟ ପରସ୍ସ ହିତାନୁକମ୍ପକା ହୁତ୍ୱା ସଭାୱଂ ଭଣନ୍ତାୱ ପଣ୍ଡିତା ନାମ ହୋନ୍ତି। ନାଭାସମାନନ୍ତି ନ ଅଭାସମାନଂ। ଅମତଂ ପଦନ୍ତି ଅମତମହାନିବ୍ବାନଂ ଦେସେନ୍ତଂ ‘‘ପଣ୍ଡିତୋ’’ତି ଜାନନ୍ତି, ତେନେୱ ପୋରିସାଦୋ ମଂ ଞତ୍ୱା ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଚତ୍ତାରୋ ୱରେ ଦତ୍ୱା ପଞ୍ଚସୁ ସୀଲେସୁ ପତିଟ୍ଠିତୋ। ଭାସୟେତି ପଣ୍ଡିତୋ ପୁରିସୋ ଧମ୍ମଂ ଭାସେୟ୍ୟ ଜୋତେୟ୍ୟ, ବୁଦ୍ଧାଦୟୋ ଇସୟୋ ଯସ୍ମା ଧମ୍ମୋ ଏତେସଂ ଧଜୋ, ତସ୍ମା ସୁଭାସିତଦ୍ଧଜା ନାମ ସୁଭାସିତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ବାଲା ପନ ସୁଭାସିତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତା ନାମ ନତ୍ଥୀତି।

ଇମସ୍ସ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁତ୍ୱା ରାଜା ଚ ସେନାପତି ଚ ଦେୱୀ ଚ ତୁଟ୍ଠା ‘‘ଗଚ୍ଛାମ, ମହାରାଜ, ଆନେମା’’ତି ୱତ୍ୱା ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ନାଗରେ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହେ ମା ଭାୟିତ୍ଥ, ରାଜା କିର ଧମ୍ମେ ପତିଟ୍ଠିତୋ, ଏଥ ନଂ ଆନେମା’’ତି ମହାଜନଂ ଆଦାୟ ମହାସତ୍ତଂ ପୁରତୋ କତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା କପ୍ପକେ ଉପଟ୍ଠାପେତ୍ୱା କପ୍ପିତକେସମସ୍ସୁଂ ନ୍ହାତାନୁଲିତ୍ତପସାଧିତଂ ରାଜାନଂ ରତନରାସିମ୍ହି ଠପେତ୍ୱା ଅଭିସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ନଗରଂ ପୱେସେସୁଂ। ପୋରିସାଦୋ ରାଜା ହୁତ୍ୱା ପରୋସତାନଂ ଖତ୍ତିୟାନଂ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଚ ମହାସକ୍କାରଂ କାରେସି। ‘‘ସୁତସୋମନରିନ୍ଦେନ କିର ପୋରିସାଦଂ ଦମେତ୍ୱା ରଜ୍ଜେ ପତିଟ୍ଠାପିତୋ’’ତି ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ମହାକୋଲାହଲଂ ଉଦପାଦି। ଇନ୍ଦପତ୍ଥନଗରୱାସିନୋପି ‘‘ରାଜା ନୋ ଆଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ଦୂତଂ ପହିଣିଂସୁ। ସୋ ତତ୍ଥ ମାସମତ୍ତଂ ୱସିତ୍ୱା, ‘‘ସମ୍ମ, ଗଚ୍ଛାମହଂ, ତ୍ୱଂ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ହୋହି, ନଗରଦ୍ୱାରେସୁ ଚ ମଜ୍ଝେ ଚାତି ପଞ୍ଚ ଦାନସାଲାୟୋ କାରେହି, ଦସ ରାଜଧମ୍ମେ ଅକୋପେତ୍ୱା ଅଗତିଗମନଂ ପରିହରା’’ତି ପୋରିସାଦଂ ୱଦି। ପରୋସତାହି ରାଜଧାନୀହି ବଲକାୟୋ ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ସନ୍ନିପତି । ସୋ ତେନ ବଲକାୟେନ ପରିୱୁତୋ ବାରାଣସିତୋ ନିକ୍ଖମି। ପୋରିସାଦୋପି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଉପଡ୍ଢପଥା ନିୱତ୍ତି। ମହାସତ୍ତୋ ଅୱାହନାନଂ ରାଜୂନଂ ୱାହନାନି ଦତ୍ୱା ଉୟ୍ୟୋଜେସି। ତେପି ରାଜାନୋ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ୱନ୍ଦନାଦୀନି କତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ

ଜନପଦଂ ଅଗମିଂସୁ।

ମହାସତ୍ତୋପି ନଗରଂ ପତ୍ୱା ଇନ୍ଦପତ୍ଥନଗରୱାସୀହି ଦେୱନଗରଂ ୱିଯ ଅଲଙ୍କତନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ମାତାପିତରୋ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ମଧୁରପଟିସନ୍ଥାରଂ କତ୍ୱା ମହାତଲଂ ଅଭିରୁହି। ସୋ ଧମ୍ମେନ ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ରୁକ୍ଖଦେୱତା ମଯ୍ହଂ ବହୂପକାରା, ବଲିକମ୍ମଲାଭମସ୍ସା କରିସ୍ସାମୀ''ତି। ସୋ ତସ୍ସ ନିଗ୍ରୋଧସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ମହନ୍ତଂ ତଳାକଂ କାରେତ୍ୱା ବହୂନି କୁଲାନି ପେସେତ୍ୱା ଗାମଂ ନିୱେସେସି। ଗାମୋ ମହା ଅହୋସି ଅସୀତିମତ୍ତଆପଣସହସ୍ସପଟିମଣ୍ଡିତୋ। ତମ୍ପି ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ସାଖନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସମତଲଂ କାରେତ୍ୱା ପରିକ୍ଖିତ୍ତୱେଦିକତୋରଣଦ୍ୱାରଯୁତ୍ତଂ ଅକାସି, ଦେୱତା ଅଭିପ୍ପସୀଦି। କମ୍ମାସପାଦସ୍ସ ଦମିତଟ୍ଠାନେ ନିୱୁଟ୍ଠତ୍ତା ପନ ସୋ ଗାମୋ କମ୍ମାସଦମ୍ମନିଗମୋ ନାମ ଜାତୋ। ତେପି ସବ୍ବେ ରାଜାନୋ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ୱୋୱାଦେ ଠତ୍ୱା ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ଆଯୁପରିଯୋସାନେ ସଗ୍ଗଂ ପୂରଯିଂସୁ।

ସତ୍ଥା ଇମଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆହରିତ୍ୱା ସଚ୍ଚାନି ପକାସେତ୍ୱା ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଦାନେୱାହଂ ଅଙ୍ଗୁଲିମାଲଂ ଦମେମି, ପୁବ୍ବେପେସ ମଯା ଦମିତୋଯେୱା''ତି ୱତ୍ୱା ଜାତକଂ ସମୋଧାନେସି ''ତଦା ପୋରିସାଦୋ ରାଜା ଅଙ୍ଗୁଲିମାଲୋ ଅହୋସି, କାଳହତ୍ଥି ସାରିପୁତ୍ତୋ, ନନ୍ଦବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଆନନ୍ଦୋ, ରୁକ୍ଖଦେୱତା କସ୍ସପୋ, ସକ୍କୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ, ସେସରାଜାନୋ ବୁଦ୍ଧପରିସା, ମାତାପିତରୋ ମହାରାଜକୁଲାନି, ସୁତସୋମରାଜା ପନ ଅହମେୱ ଅହୋସି''ନ୍ତି।

ମହାସୁତସୋମଜାତକୱଣ୍ଣନା ପଞ୍ଚମା।

ଜାତକୁଦ୍ଦାନଂ –

ସୁମୁଖୋ ପନ ହଂସୱରୋ ଚ ମହା, ସୁଧଭୋଜନିକୋ ଚ ପରୋ ପୱରୋ;

ସକୁଣାଲଦିଜାଧିପତିୱ୍ହଯନୋ, ସୁତସୋମୱରୁତ୍ତମସୱ୍ହଯନୋତି।

ଅସୀତିନିପାତୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପଞ୍ଚମୋ ଭାଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।